

The Commission on the Anglo-Indian Records.

*Transmitted by direction of the
Masters of the Rolls.*

*Public Record Office,
Holbe House, London.*

26. Oct. 1863.

RERUM BRITANNICARUM MEDIÆVÆ
SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS
GREAT BRITAIN AND IRELAND
DURING THE MIDDLE AGES.

PRINTED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY THE QUEEN, C. OLLIVIER,
DIRECTOR OF THE PRESS OF THE TOWER.

On the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the Reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an *Editio Princeps*; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

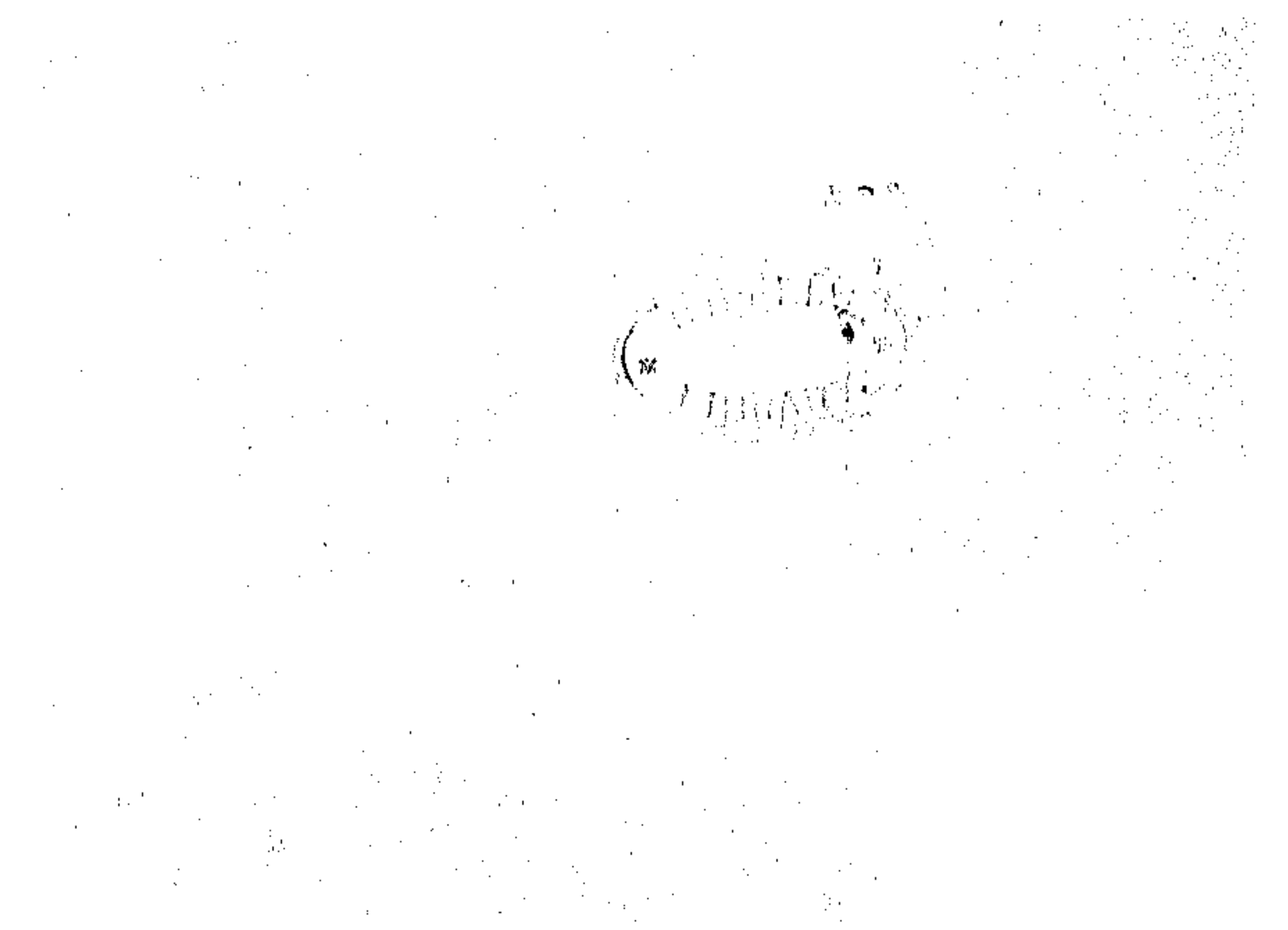
The works to be published in octavo, separately, as they were finished; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

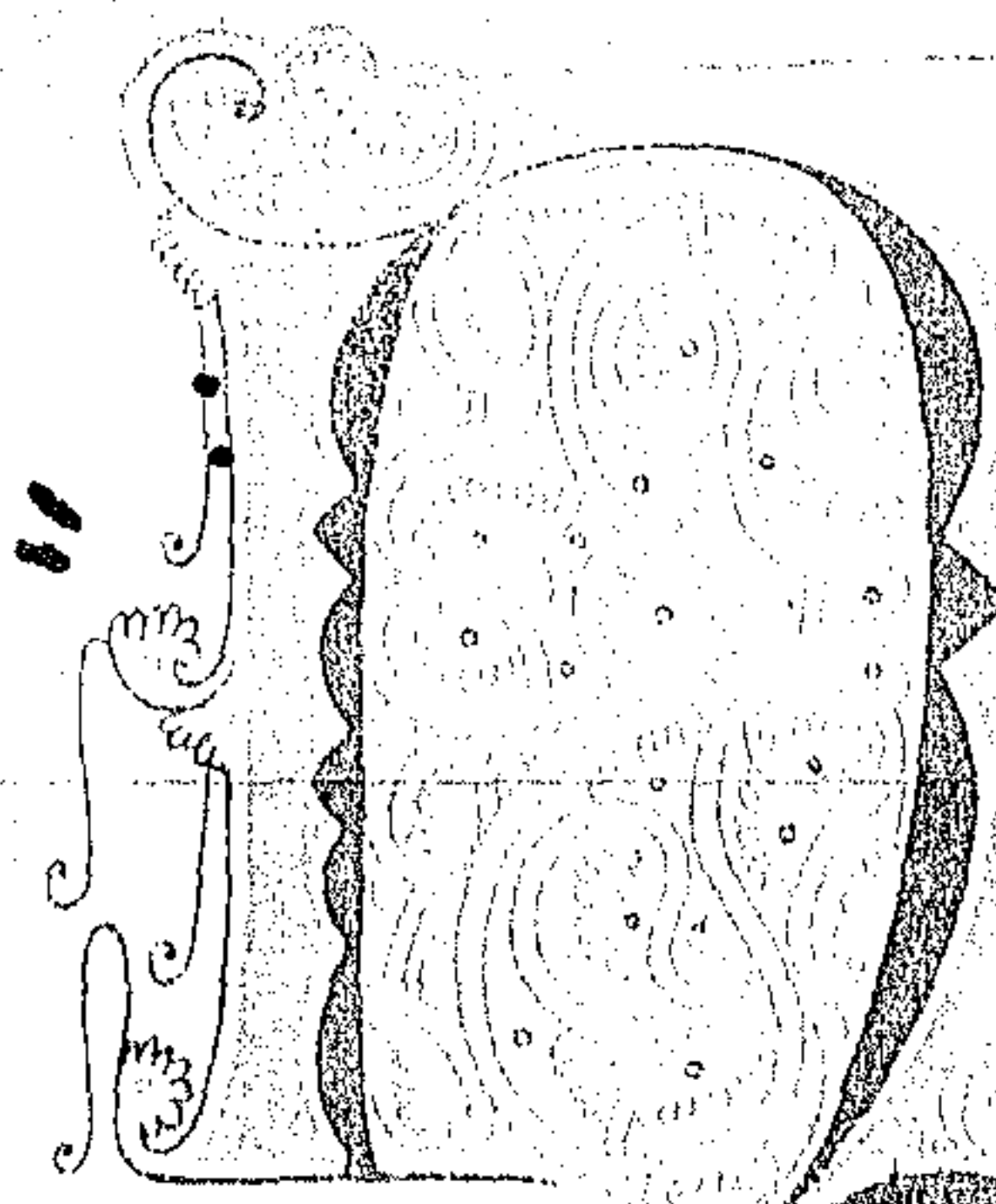
The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

*Rolls House,
December 1857.*

CHRONICON ABBATIÆ DE EVESHAM.





e bonorum et malorum post me-
rem apud homines eadem
sit conditio. bonorum uidebatur
egregius archiepiscopus cum factis
suis commendationibus. et malorum
pauis opibus cum aduersus
suis conuictibus. inuenit gra-

scripta remedium obuenire prudenter et scripto-
res suos quos dixerit historiographos ad conse-
crandas rerum historias studiosius exciterunt.
ut uocis uine silentium uox scripta suppleret.
Romani uero grecorum emuli peruenire uiribus
causa non solum sibi assumpserunt officium.
sed et statuas adiecerunt. et sic tam ueteres repre-
sentando. quam prouocando posteris uirum quo-
rum tum per oculos. tum per aures ad imitatio-
nem multipliciter deuotissimi imitantes men-
tibz firmius impresserunt. Porro patrum ges-
ta sanctorum quos frequentius commemorat
et commendat ecclesia neminem admittendum
accenderetur. si consilia uenerabilis antiquas legen-
dam nobis historiam non reliquisset. Et nisi
dicitur tam in nouo quam in ueteri testamento
que sint fugienda et imitanda tum scribendo
tum aliis scribenda expressisset. nullus bona
a malis distinxisset. Huius et alius exemplis in-
struit ut benefactor ecclesie eueshamensis a rege
fundationis sue memoria sit in benedictione.
et ut gloria eorum tractu temporis non marcescat.
nec summa eorum gesta obliuio posteritatis ex-
tinguat. sed ut quod ab eis magnifice factum fuit.
posteris sumant in exemplum. eorum gesta sibi
commendare dignum duximus. nec non et eorum
quod eiusdem ecclesie bona distraxerunt malefacta
denotabimus ut nos bonorum exemplis informa-
ti a malis male alienata reuocare studeamus.
et si ab eis fuerit discepta conuincere uirum. Ad quod
faciendum tanto facilius prouocabimur et artius assigemur.
quanto magis in pectus animae sue ipsi ea facile et possesse
re si minus puerile immo puerilius et magis inuolubile
sui ratione ea possidere cognouerimus.



anno igitur ab incarnatione domini
septingentesimo quoddecimo. sancti
ac deo dignissimi antistes
egregium postquam ecclesiam
wigornensem ueluti pastorem
bonum uerum gloriosissime
regem. sexdecimo episcopo
copatus sui anno. cum
longo confectus fuisset senio. prefatam sedem
pontificalem ex toto reliquit. conuictio per eo
lectum suum uelle et electionem uenerabili uiro
uictorino episcopo. ad locum istum primum ab eo
euesham appellatum. quem sancti spiritus reuelatione
et beatissime in genitricis semper uirginis marie
manifesta apparitione confortatus. diligentissi-
me prius in honore ipsius angelorum et ho-
minum regnie per sex annos construxerat. et
et eorum pariter rediit. atque in magna con-
templatione dei ueluti in uita sua plenius
sine balatur usque ad ultimum diem tra-
ctatus sui nouem annis scissure uicibus hic
permanuit. Sciant ergo omnes huius sancte eccle-
sie filii atque amici prefate eam diligenter et
presentes quam futuri. quod locus iste tunc tem-
poris nichil premebat ad wigornensem eccle-
siam cui ipse episcopus preerat. sed ut pre-
fati sumus diuino admonitus instructu a
rege xibehredo filio pendan regis. cuius me-
morie beata uenerabilis prebiter in gestis
anglorum illius optinuit. et monachilem co-
gregationem per amore dei atque salute anime
sue prius omnium hic construxit. Hic autem
nomina possessionum quas idem reuerendus pi-
us beatus egregius huic ecclesie adquisiuit. et eorum
nomina a quibus eas optinuit ut eorum memoria sit
in benedictione denotanda dignum duximus.
Anno ergo ab incarnatione domini septingentesimo
primo rex meretoni xibehredus filius pendan
in honore beate uirginis marie dedit uiro ue-
nerabili egregio episcopo herthomne. Anno in ear-
nati uerbi septingentesimo tercio dedit idem

The works to be published in octavo, separately, as they were finished; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

They expressed their approbation of the proposal that each chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

*Rolls House,
December 1857.*

CHRONICON ABBATIAE DE EVESHAM.

CHRONICON

ABBATIE DE Evesham,

AD ANNUM 1418.

EDITED

BY

WILLIAM DUNN MACRAY, M.A.,

CHAPLAIN OF MAGDALENE AND NEW COLLEGES,
AND ASSISTANT IN THE BODLEIAN LIBRARY, OXFORD.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S
TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

L O N D O N :

LONGMAN, GREEN, LONGMAN, ROBERTS, AND GREEN.

1863.

Printed by
Lamb and Son, Groenwich, Her Majesty's Printers,
For Her Majesty's Stationery Office.

CONTENTS.

	PAGE
PREFACE	- ix
APPENDIX TO PREFACE	xlvi
CHRONICLE OF EVELSHAM, BOOK I., LIFE OF S. EGWIN	1
" LEGEND FOR THE FEAST OF HIS TRANSLATION	27
" BOOK II., MIRACLES OF S. EGWIN	- 39
" III., PART I.	- 69
" " PART II.	- 109
" " PART III.	- 141
" " PART IV.	- 184
" " PART V.	- 230
APPENDIX, I. TRANSLATION AND MIRACLES OF S.	
ODULPH	- 313
MISCELLANEOUS MIRACLES	- 320
LIFE AND MIRACLES OF S. WISTAN	- 325
II. CONTINUATION OF THE HISTORY OF THE	
ABBOTS TO THE DISSOLUTION	- 338
GLOSSARY	- 343
INDEX	363

PREFACE.

P R E F A C E.

I. § 1. THE Chronicle which is printed, for the first time, in the following pages contains much that is of great interest to the student of monastic manners and history. It presents in its larger portion an autobiographical sketch, which gives, with evident honesty and faithfulness, and with no lack of graphic illustration, a picture of the occasional inner life of a great abbey such as but rarely has been recorded. That zeal and affection for the honour of a house which in monastic annals too often spend themselves upon general and misty panegyric, find here, in the story of a courageous and successful contest with a profligate abbot, the opportunity for inserting an equally creditable page in the history which they dictate. It is, however, a significant fact that a struggle for independence of episcopal control (a privilege of exemption that proved so fertile in abuses, and formed at last so strong a link in the chain of causes which drew on the overthrow of the monastic system amongst us) is recorded in this narrative with no less interest, while it, elicited throughout its course even more zeal, than the struggle against the tyranny of a dissipated abbot. Nay, it even forms with the writer a subject for pride and congratulation, that to the

PREFACE.

maintenance of doubtful, if not pretended, privileges, which gratified worldly ambition by removing to a distance all outward checks and control, the members of the abbey were willing to sacrifice all other considerations, and would even consent to tolerate vice in a house dedicated to piety, if at that price they could not succeed in preserving a precious right which had been clearly transmitted from past generations, and recognized, but rather—throw off, by a new claim of exemption, a wholesome superintendence which had in former years been occasionally exercised, and had never, as it seems, until about half a century previously been openly resisted. Thus, through years of glory and usefulness, hastened abbeys and priories to the day of their extinction, in that, by sure degrees, amidst the strife for worldly aggrandizement they more and more lost sight of their true object, and in their desire to be houses of grandeur and pomp too often ceased to be houses of religion. The decay of the system can be surely traced, the whole in the abstract, in the very tone of this Chronicle. From the pious remembrance of the *almshouses* of an *Agelwy*, the *consoler* of the afflicted, the *feeder* of the hungry, the *refuge* of the oppressed, we come to the glorification of those whose good deeds are for the most part summed up in the acquisition of lands, the increase of buildings, the buying of chasubles, and the providing of altar-lights.

II. § 2. Three writers are concerned in the authorship of the present volume, prior Dominic, abbot 'Thomas de Marlberge,'¹ or Marlborough, and (from the year 1214) an anonymous continuator.

¹ This, as being the form of spelling himself uses, is that which the Editor has adopted.

§ 3. Of the three books into which the Chronicle is divided, the first two, which contain the Life and Miracles of S. Egwin (excepting the Legend for the festival of the Translation), written in the ordinary verbose and grandiloquent style of hagiographers, are assigned in the rubrics at their head to prior Dominic. These, that writer tells us (p. 2.), he wrote at the request of his brethren; but almost the next generation that followed appears to have grown sufficiently weary of the worthy prior's prolixity to request Marleberge to curtail it to more readable proportions (pp. 27-8). Professedly "abridged," as Dominic's work now is, by the hand of the latter, there is sufficient evidence still left to show that, in the glories of his subject, the author had indeed lost all thought of the "fastidiosi" "auditores" whose better taste Marleberge sought to consult.

§ 4. There can be no doubt that the history of the Translation and Miracles of S. Odulph and the anecdotes of several members of the abbey, which are printed in the Appendix to the present volume, are also the work of Dominic. The sounding declamatory verbiage in which he delights, and which forms such a marked contrast to the more matter-of-fact style of his successor, would of itself almost unmistakably assert his claim; but at p. 320 we are expressly told that the writer of the Miracles of Odulph was the same as the biographer of Egwin. We learn also, from the same passage, that Dominic was the author of a third tract of a similar character, viz., an account of Miracles wrought by the Blessed Virgin, which commenced with the words "*Altorna Dei sapientia.*" Possibly, also, the Life of S. Wistan, although in its present shape it is the work of Marleberge, may (as its style would in some degree suggest) have been founded on some previous memoir by Dominic, which Marleberge may have used and enlarged (see p. 27).

and to which he may refer when he hints that lives had been previously composed which were disfigured by faults of diction.

§ 5. It is singular that no mention of Dominic occurs in the subsequent course of the history, nor is any clue there furnished as to the period at which he lived. This, however, we ascertain from an incidental notice in the Chronicle of Florence of Worcester, where, under the year 1125, we read that Dominic, prior of Evesham, was present on May 25 at the enthronization of Simon, bishop of Worcester, and the consecration of Benedict, abbot of Tewkesbury, "pro abbate suo infirmitate depresso." It is worthy of remark that, while abbot Reginald's commencement of the dispute with the bishop of Worcester about the abbey privileges is noticed at p. 99 of our history, this instance of the recognition in some measure, during his own abbacy, of diocesan jurisdiction is passed over *sub silentio*.¹ It probably formed one of

¹ The following letter from bishop Foliot, written on the occasion of Reginald's dispute with his diocesan, was probably sent in consequence of the appeal to him from the abbot which is entered at p. 113, *infra*:

"Gilbertus, Dei gratia episcopus
"Herefordensis, curæ suo magistro
"Clericus [archidiacono Wigornien-
"ens, salutem. Scltis, carissime,
"scltis, quod pacifles in prerogati-
"vam illorum Dei adoptati sunt.
"Unde proximorum paci eo dili-
"gentius attendendum est, quo
"magis est quod ex hoc opere a
"Domino speramus et expectamus.
"Rogamus igitur ut hæc spe bene
"volentia vestra facillime ac nobis
"prestat et exorabilem, ut domi-
"num Wigorniensem a persecu-
"tione fratrum nostrorum, mona-
"chorum scilicet Evesham, revo-

"ceth, et paci inter ipsos refor-
"mando operam impendatis. Ad
"quod si vos pacem nostram non im-
"pellerent, reverentia tamen domini
"pape jamdiu traxisse et compa-
"rere debuissent. Ad ipsam namque
"appellationem facta, pacem omnem
"et securitatem appellatoribus quib-
"servari justum esset. Audivimus
"tamen a multis domnum Wigor-
"niensem percellitum fratres, post-
"quam ad dominum papam appel-
"laverunt, nobis solam iura ordinibus
"suspendisse, sed ad hoc operam
"dare ut eos de monasterio suo
"efficeret, et ne dominum papam
"adire possint custodiam carcerali
"cogitarent. Quod ad fecerit, de
"gravi in dominum papam offensam
"excusari non potest. Igitur de
"nihil pape reverentia, caritas
"etiam domino Wigorniensem debita,

those facts which Marlerberg owns (at p. 193) that he did not record, lest they should thereby come to the knowledge of the adversaries of the abbey, to whom they would prove useful.

§ 6. An earlier and independent life of S. Egwin, which as yet has never been printed, is preserved in a MS. of the tenth or eleventh century in the British Museum, Cotton, Nero, E. 1, and has hitherto passed under the name of one Brithwold as its author. For this name, however, no contemporary authority appears in the MS. itself (which contains a collection of biographies by various authors), nor is it elsewhere noticed; it is only assigned in a heading prefixed by a modern hand, and probably was a mere conjecture from the circumstance mentioned in Egwin's foundation-charter (p. 20, *infra*), that Brithwold, archbishop of Canterbury, drew up the original charter describing the place and the privileges granted by king Cenred:—
 “Bryhtwaldus archiepiscopus ex ore omnium et
 “terram loci et libertatem in carta descripsit.” This life appears to have been the only one known to late writers; for while Capgrave's account of Egwin in the “Nova Legenda Anglie” (fol. Lond. 1516, ff. 123–126) is certainly compiled from Dominic's, since it agrees with that in all the points (save one) in which the prior's life differs from the earlier document, and while Leland also seems to have derived from the same source the notes “ex libro de miraculis S.

“proces quoque nostras, vos mo-
 “veant, ut aut paci libro refor-
 “mandis studentis, aut his qui in
 “archidiaconatu vestro ad nomen
 “domini papae confugiant consilium
 “vestrum et auxilium non negetis,
 “nec eos manu quacunque lacerari
 “extrahi et affligi, aut quae eorum
 “sunt distrahi, permittatis. Vobis
 “haec ex caritate scribimus, ne cons-

“sentientem cum agente per reatus
 “involvat. Consensus enim est non
 “resistere quum possis aut debeas.
 “Qui in re manifesta conclusio
 “vobis aut consensum ingerit aut
 “monachis defensionem. Valete.”
 Gilberti [Foliot] Epistole; ed.
 J. A. Giles, 1840, vol. I., pp. 128–9.
 [Hodgk. MS., E Mus. 949, letter 96.]

"Egwin," preserved in his "Collectanea" (vol. i., pp. 300, 301, apparently coinciding with pp. 36, 45, 51, 55 of our text)¹, Wharton, on the other hand, in ignorance of any other biography than that contained in the Cotton MS., assumes ("Anglia Sacra," vol. i., p. 470) Capgrave's life to have been founded upon the latter, with which alone Godwin also ("De Præcambibus Anglie," edit. 1743, vol. ii., p. 28) appears to have been acquainted. The following summary of the points of difference between this life and that printed in our text may probably be interesting.

Text, p. 6. The Cotton MS. adds that Egwin went to Rome, not entirely of his own accord, but at the command of both king and pope. "Rex itaque, "nimium credens, præcepit ut ad urbem Romanam "mœnia properaret, ibique apud patrem patrie re "protegeret, si potuisset. Fuit etenim et apud eum, "dem patrem accumbens, qui eum præcepit ad ea "quælocius properare, quod et ipsius ipse cogitavit, "eo quod desiderium habebat linna apostolorum [visitandi]" (f. 21b).

Ibid. The place in the Avon where the key was thrown is specified: "in loco qui dicitur Hrud "dingpol"

Ibid. Egwin is said to have embarked at Dover.

P. 7. The account of the recovery of the key differs in a few particulars. "Et cum descendissent, et ad "pontem ubi Tyfro quo decurrit (*sic*) pervenissent, "rogavit socios sistere paulisper, et sibi indulgere quo "potuisset ea quo Dei orant perficere et canonici "horas explere. Dixit enim antistes, 'Vos enim, quam "diu requiem de laeso corpori, abito ad flumen, et "probato si aliquem pisciculum Valentia capere hano'

¹ The preceding extracts in Latin | seem to be taken from the Cotton
(pp. 298-300), "ex libro *Incerti* | lib.
"auctoris de vita S. Egwin," ap |

“ Peccerunt enim ut dixerit, et, mirantibus illis pro
 “ gaudio, ceperunt salmonem mediocre et ad toriam
 “ projecerunt, et post parvi spatii intervallum ante
 “ pedes patris detulerunt, quem videns gratias retulit
 “ digniter Christo. Præcepit deinde illum aperire et
 “ salire, quem quum coquus id agere cepisset et secreta
 “ manu tangeret piscei culi, invenit aliquid novi mira-
 “ culi,” &c. A third account is given by William of
 Malmesbury (“ De Gestis Pontificum,” in Savile’s
 “ Scriptores Rerum Anglicarum,” fol. Francof. 1601,
 p. 284) ; viz., that, when Egwin was crossing the
 Channel on his *return* from Rome, the fish containing
 the key leaped into the ship. This version of the
 story is repeated by Bartholomew Cotton (“ Historia
 Anglicana,” 8vo., Lond. 1859, p. 402).

P. 8. Ethelbert is said to have entrusted the educa-
 tion of his sons to Egwin (l. 25b). This is the only
 point in which Capgrave’s Life follows this earlier ac-
 count rather than that given in our text.

P. 9. The names of the hounds are given. “ No-
 mina subuleorum : Boves et Yupa, duo fratres erant ;
 “ Trotlac et Cornuc, duo fratres erant ” (l. 26).

Ibid. The “ portenta et signa ” are described at
 length ; they consisted in the losing and finding of
 sundry pigs. An extract from this portion of the Life
 is printed in Mr. T. Wright’s “ Biographia Literaria ;
 “ Anglo-Saxon Period,” pp. 228-9.

At fol. 25 a curious notice is inserted of a letter
 written by archbishop Boniface to king Ethelbald.
 “ A denique tempestate altera delata est epistola ad
 “ Anglorum regnum quam gloriosus edidit papa Boni-
 “ facius et Eadbaldo regi Cantuariorum misit, quo
 “ postmodum a multis scripta est, quoniam ad correp-
 “ tionem multorum profuit virorum, maxime horum
 “ qui inique concubinas habebant, sicut predictus rex
 “ faciebat. Nos vero hanc epistolam hunc loco inserere
 “ volumus propter longitudinem, sed in calce exigui

" hujus operis volumus, Domino succurrente, curare,
 " et nunc sereno corde, prout multimoda et inediabili
 " pietas Christi propina, prout Ejusdem almus Para-
 " clytus, concesserit, ut exere. Exordium epistolæ ita
 " audit: 'Gloriosissimo¹ et in Christi amore ceteris
 " regibus præferendo, inclita Anglorum imperii accepta
 " gubernanti, Æthelbald² regi, Bonifacius, archiepi-
 " scopus, legatus Germanicus Romano ecclesie, et
 " Poma³ episcopus, et Barthardus⁴ episcopus, et Wota
 " herchtus⁵ episcopus, et Abel episcopus, et Wyth-
 " dus⁶ episcopus, et Hwita episcopus, et Leofwine
 " episcopus," perhennem in Christo caritatis salutem.
 " Finis autem epistolæ hæc est: ⁷ 'Valere beatitudinem
 " vestrum et in moribus bonis proficere in Christo
 " optamus.' " The life is imperfect at its close, two
 leaves being missing in this part of the MS.; but
 since the actual conclusion of Egwin's biography must,
 *apparently, have occupied only a few additional lines,
 it is probable that the remainder of these leaves was
 filled with the promised copy of this letter.

P. 11. The name of the place where the Council was
 held is added: " in loco celebri qui vocatur Alno " (f. 27b).

Ibid. The " Wilfridus episcopus " is more distinctly
 described as being the archbishop of York, and also as
 " patriarcha Northanhymbrorum "

P. 12. Egwin's dying exhortation is entirely different,
 and, being simpler and shorter, is probably much more
 authentic than the more elaborate as well as beautiful
 address in our text. It runs as follows: " Reveren-
 " tissimi fratres et dilectissimi filii, rogo vos et obsecro

¹ *Gloriosissimo* | In Dr. Gieseler's
 edit. of Boniface's works (vol. i.
 pp. 132-9), the letter commences,
 " Domino carissimo "

² *Poma* | Wota. *Ibid.*

³ *Barthardus* | Bapardus. *Ibid.*

⁴ *Herchertus* | Warbertus. *Ibid.*

⁵ *Wythildus* | Wiltihildus. *Ibid.*

⁶ *et Hwita* . . . *Leofwine* | Om.
ibid.

⁷ Om. *ibid.*

ut servare Dei mandata studentis, et votum quod
 " Illi spondistis reddere satagite, quia scriptum est,
 " Vovete et reddite Domino Deo vestro. Pacem et
 " sanctimoniam sequimini, ut ait Apostolus, sine qua
 " nemo videbit Dominum" (f. 29 b).

P. 18. (cf. pp. 72-3) Egwin is introduced as giving
 in his own person the following more friendly account
 of the acquisition and exchange of Eadbury and Strat-
 ford: " Ego, inquit Egwynus, quum maximo florerem
 " et in magno mentis studio starem in diebus Æthel-
 " redi regis Merciorum, cepi cum benigniter precari ut
 " mihi concedere dignaretur antiquum ecenobium quod
 " Eledanburgh nuncupabatur, quod satis mihi libenti
 " animo concessit. . . . Rex autem illam ter-
 " ram ex hereditate conjugis suo in possessionem
 " accepit, quam ego, post exigui temporis spatium,
 " prædictum locum, Æthelhearlo subregulo, qui erat
 " rex illius provincie quo *Hwicces* dicitur, sponte
 " dedi, qui mihi alium benigito corde concessit eco-
 " nobium quod Stratforda nuncupatur. Intervallo facto
 " modico, a prædicti regis fratre, onomate Osuardo,
 " aliam terram cum ista acquisivi, id est, viginti mansas
 " in loco qui dicitur Æt Twyforda" (f. 27).

§ 7. That this Life was, however, known to Marleberge,
 the compiler of the " *Legenda in Translatione*," is ap-
 parent from the fact that the two miracles are contained
 in it which are embodied in his Legend, and which are
 there described as being taken from the book " qui de
 " ejusdem beati viri miraculis scriptus est." The only
 difference worth noting is that the name of the fish
 caught in the river Avon is given in its English form:
 " quem nostros *scath* vocitant." The Cotton Life
 has also the two miracles of the preservation of the
 relics of S. Egwin and of the punishment of the
 countryman who claimed land from the abbey, which
 are told by Dominic in his second book (pp. 40, 41).

§ 8. Another Life of S. Egwin is found in the Bod-

leian MS. Digby 112, ff. 58-66, a volume written in the twelfth century, and containing the lives of a few saints. It is anonymous, but a late hand has attached the apocryphal heading, "authore Brithwaldo Chasto-
" nicensi." It appears to be a portion of Dominic's book, omitting the greater number of the miracle. The commencement is more diffuse than in Mar-
borge's abridgement. The story of the key agrees with our text; the tuition of Ethelred and the "portents" of the pigs are mentioned. An abridged extract from Egwin's charter is given, beginning at the words, "quam maximo florem" (p. 18 of text), and ending at, "— in Angliam sumus reventi" (p. 19). In this extract the Roman pontiff is erroneously called Boniface instead of Constantine. Then follows the passage, "Hec
" nos . . . transcripimus" (p. 21), which is succeeded by an account of the council of Alcester. This, being much fuller than any hitherto printed, is given at length at the foot of the page. Then follow, in the

" Rex insignis Kenred ad
" Roma rediit confestim general
" synodus in loco qui Alce voca-
" tus fuit congregata. Conve-
" niunt illic primates regni, Can-
" tuariensis archidiaconus Bertwaldus
" et Willulfus Eboracensis archi-
" episcopus, et cum eis alii qui
" ecclesie summi et eminentiores
" viri. Considerato igitur synodo et
" silentio omni consensu, ex edicto
" regis, imposito, surrexit rex
" gloriosus Kenred, corona regni
" rediit et ad se regalia in-
" signis armatissime comparuit.
" Nequa super omnia compli-
" catus, sacrosancta et decore tam
" tam synodus oratione allocutus,
" priusquam Deo preteriret quod
" cum et hiolumque Romanum esset,
" quod cum et hiolumque Romanum
" sedisset, quod regni sui statum,

" Deo intermitten, omni ex parte
" parati sumus responderit. De hi
" que intentione causam luculape-
" ruit, qui intentione illius petros
" erit, que vota servavit, que dona
" Deo et sanctis Ihu apostolis
" contulerit, consensum regis et ju-
" rante superius memoratum. Ad
" ultimum, voluntate sua summi
" rescripsit, rogans ut tam electi
" callis quam et laicali ordo qui
" aderat hunc suum donatum tes-
" tes in posterum existerent, ne
" suam testimonium delecta sub-
" criptione firmarent. Litteras
" quoque fuit testari quos super
" hoc beatus papa Bonifacius, tes-
" tes rogatus, scripsit sub quo in
" prius donec scripsit consignavit.
" His breviter pro regni diplomate
" intimatis, resurrexit sanctus sy-
" nodus, et modesta conclusionem

panegyric passage which occupies p. 16 of our text; ii., the miraculous supply of water (p. 22), in a much shorter form; iii., Egwin's dying address (pp. 13, 14), together with the epitaph, in which the fifth line agrees with the version given by Leland and Godwin; iv., the miracle of the penitent released from his fetters (pp. 34, 35), greatly abridged; v., the death of the countryman (pp. 42-4), in the same words; and, lastly, the preservation of the shrine and relics (pp. 40, 41), also in the same words.

§ 9. The Life printed by Capgrave is evidently another

" quo volebat et posebat humili
 " favore concessit.* Postea regis
 " jussu ex communi consensu libel-
 " lus ibi confestim super his
 " donationibus editus est, primus-
 " que totius Angliæ primus et
 " pater patrum Berthmundus Can-
 " tuarie archiepiscopus ad sub-
 " scribendum regis cartis access-
 " sit, et post illum Eboracensis
 " antistes, et alii de quibus regia
 " maiestati complacuit ex utroque
 " ordine prestantiores persone
 " Si quis esset posterorum ista
 " violare attemptaret, horrenda
 " cum imprecatione maledixerant,
 " ipsamque maledictionem in calce
 " libelli posuerunt. Illi vero ita
 " explicitis et soluta in pace uni-
 " versa quo illuc conveniant con-
 " clone, jussit rex, idque sancta
 " synodus decrevit, ut vir reve-
 " rendus Northanhymbrorum sum-
 " mus antistes Wilfridus exiit
 " ad locum accelerato flet ipsam-
 " que locum dedicaret, et dona

" regis cum libellis donationum
 " Deo et ipsius beato matri of-
 " ferret. Paruit ille libenter, pro-
 " peravit ad locum, locum sacra-
 " tum, sacrum Deo sicut definitum
 " erat inter missarum agenda op-
 " tulit, presento et id summamente
 " sancto Egwino pontifice qui
 " hoc universa extraxerat. Ac-
 " cumulabat diu gaudia Omnium
 " Sanctorum, quo ipsa die erat,
 " sollemnitas. Peractis tantarum sub
 " una die celebratum sollemnibus,
 " et exhibitis Deo coram omni
 " populo quo dicta sunt donaria,
 " constituit mox beatus Egwinus
 " eo in loco fratres qui secundum
 " instituta beati Benedicti Deo
 " ibi essent servituri." This
 council of Alcester appears to have
 been transformed by Bale and the
 Magdeburg Centuriators (who give
 no authorities for their statements)
 into a supposed council of London,
 held A.D. 714, at which the
 worship of images is said to have
 been sanctioned. See Blinius, *Con-*
cilia, li. 387; Baronius, xii. 218;
 Ince's *History of the English*
Church, edited by Rev. J. Giff
 ells, l. 190-5.

* In the Cotton Life, the consent of the
 synod is thus decribed: " Illi omnes
 " clamaverunt voce eburnea, et dixerunt,
 " ' Pacto (qm. facto?) et verbo parati
 " ' sumus, quicquid tuo iussu statueris,
 " ' potenter exerce.' " (4.28)

abridgment of Dominio's compilation. The miracles which it contains are those of the supply of water, of the destruction of Alcedor, of the two peasants, of the preservation of Ælfward from shipwreck, of the healing of the dumb man, and of the visions of Speerkulf.

§ 10. In the foundation charter incorporated by Dominio at pp. 17-20, we appear to possess what the writer really believed to be the authentic original, at least in its greater part. That which is printed in Kemble's "*Codex Diplomaticus*" (vol. i., p. 74) is much shorter, as well as different, and is marked by the editor as being apparently spurious; but the version in our text claims so decidedly to be a transcript, "*pene verbum ex verbo*," "*sicut ipsemet vir sanctus in cartis suis ex maxima parte scribenda est prosecutus*," that its genuineness, as a whole, can only be disputed either by accusing the prior of a deliberate forgery, or by imputing to him an almost incredible ignorance of the age and character of the document which he used.

III. § 11. The writer, however, of the greater portion of the work, that portion which (with its continuation) embraces the actual history of the abbey, was, as we learn from the title of the Second Book, Thomas de Marleberge, dean, sacrist, prior, and, lastly, abbot. Of the events of his life, identified as they were with the history of his monastery, his own narrative necessarily tells us much, while the account written after his death by the anonymous continuator supplies the rest. We learn from the latter that it was in the year 1199 or 1200 that Marleberge took the cowl, since the year 1202, in which the bishop of Worcester's claim to visit the abbey was made and at his instigation rejected, was, (as we are told at p. 264) the third year of his monachate. Yet we are also told at p. 102, that the writer relates the acts of abbot Adam, who died in 1191, partly from personal knowledge, while the whole ac-

count of abbot Norreys' conduct between 1191 and 1200 is evidently given by one who was an inmate of the monastery at the time. Marleberge must, therefore, have been connected with the abbey in some capacity for a considerable period before his actual profession, possibly during a lengthened noviciate; and the date of his death, 1236, renders this the more likely. His own previous studies appear to have been carried on at Paris, since he tells us that he (together with Richard Poore, afterwards dean and bishop of Salisbury) had been the scholar of none other than Stephen Langton, who before his creation as cardinal was a distinguished teacher in that University. Of Marleberge himself it is said that he subsequently, but before becoming a monk, lectured at Oxford and Exeter, in what was his own especial branch of study, namely law, civil and canon (p. 267).¹ In this faculty he himself tells us that he was well skilled (p. 117), and the course of his narrative affords sufficient proof that herein he made no vain boast. Nor did he in later years neglect opportunities for improvement; for when in 1205 the malaria of Rome compelled him to leave that city and retire to Bologna, we hear that he there spent six months in attending daily lectures in both branches of jurisprudence (p. 147). On his appointment to be prior he gave to the abbey library a large collection of books in law, medicine, philosophy, poetry, theology, and grammar.² That he should,

¹ It is probable that a not infrequent mistake between two similar names is made in the remark (repeated in Vesp. B. xlv.) that Marleberge "rexit scholas apud *Quoniam et Exoniam*." What schools were there at Exeter? And Exeter college was not founded until long afterwards.

² The title of one of these books,

said to be a medical work, and called "*Liber Antipalenionis*," defies the editor's powers of interpretation. There is not much doubt about the reading of the MS., save that the contraction "Pa" would rather suggest "*Antiperaleuonionis*," but the Cotton MS. Vesp. B. xlv. supplies "*para*" at full length. In the latter MS. the word looks at

while still an ordinary monk, have acquired for his own private library such a store of volumes as is mentioned by his biographer, affords a striking testimony to the now acknowledged fact that neither were books so rare, nor the range of reading so limited, among general ecclesiastics as writers were formerly accustomed to represent.¹ And his history

that, indeed, like "Antipavilionis," and it was so copied by Tindal in transcripts which he made for his history of Evesham, which are now preserved in the Bodleian Library (Gough MS., Worcestershire i.), but in his printed volume he gives the reading adopted in our text. He, however, could not furnish any explanation of the title, and the mistake which has evidently been made by the *critical* *editor* *effectually* hidden the work which the latter intended to designate, that not even a hint at interpretation could be afforded by several friends whom the editor consulted.

¹ It is plain from the entries recorded of gifts of books, that the library of the abbey must have been of very considerable extent. We are told at p. 83 of our text that bishop Edward gave very many books in divinity and grammar even at a period anterior to the Conquest; and at p. 97 it is recorded among the acts of abbot Walter that "libros multos fecit." In the Harleian Register also (MS. 3763, ff. 195 b. - 203 b.) the three following benefactions are entered. I. From John of Worcester, continued Godbrand, prior, "quamplures libros" in grammar, logic, physics, theology, canon and civil law, &c. II. From prior John de Marele, six treatises on law. III. From John de Thync-

mesgrave, while abbot, fourteen volumes. But the greatest gift of all was that of prior Nicholas Hertford, recorded in full in the same MS., who presented no less than 96 volumes, together with a map of the world. This last list is printed (probably without great accuracy) in Tindal's Evesham, and is announced for publication, together with Marele's gift, in a *forth coming volume of Catalogues of Monastic Libraries*, under the editorship of Beriah Botfield, Esq. Two MSS. now existing in the Royal Library, Brit. Mus. (10 D. vi. and 8 G. iv.) were bought for the abbey by Richard Penbroch (elected abbot in 1160) while a monk. But of the contents of this great library very few remnants appear to have escaped destruction. Even Tindal, in his notes on the monastic libraries which he visited, only mentions seven of its MSS. (Collectanea, iii. 160.) And now, besides the two mentioned above, the Editor has traced but two more of the many volumes which unwearied hands collected and pious hands bestowed; one, "Colloquium ecclesiasticum Abbatum secundum usum Eveshami monasterii," of the fifteenth century, among bishop Barker's MSS. in the Bodleian Library, No. 7; and one, Lombard's Commentary on the

shows, not only by the abundance of its scriptural citations that the Holy Bible was familiar to him throughout (another fact which, common as the evidence is, some are slow to admit), but also by several quotations from classical poets (these being, besides, other than those specified among the contents of his own library), that general and elegant literature were far from being lost sight of amidst the subtleties of legal studies, or the excitement of violent and perilous controversies. After distinguishing himself by his boldness and ability in disputing the diocesan's visitatorial claim, we find that he was appointed to the office of dean of Christianity, or dean of the Ecclesiastical Court, for the exempt churches of the Vale of Evesham. From September 1204 to April 1206, he was occupied in Italy and at Rome with the great business of the appeal to the pope against the bishop of Worcester, which forms so large and so interesting a portion of the present volume (pp. 142-200). The case upon which the appeal was made stood as follows:—

§ 12. Malgore,¹ bishop of Worcester, to the integrity and piety of whose character Marlebergo frankly bears witness, had claimed the right of visitation and jurisdiction over the abbey and over the churches held by it in the Vale, relying chiefly on the facts, firstly, that some previous abbots had attended episcopal synods; so-

Psalm, in the Library of Queen's College, Oxford, No. 302. Of the seven MSS. seen by Leland, three were by abbot Adam, viz., "Exhortatio ad sacras virgines Godefrido," "De eucharistia," and "De eucharistia," and "Epistola." With the exception of five letters to various persons, which are preserved in a MS. (No. 11) in the Library of Jesus College, Oxford, none of Adam's works

are, however, now known to be extant.

¹ He is called a "cardinal" at p. 110, but, although this is by contemporary authority and stress is represented as having been laid upon his distinction by those of the brethren who argued for his admission to the abbey as Visitor, he is not noticed by Ciacconi in his "Vita Cardinalium," nor styled a cardinal by any other writer.

condly, that the curates of the churches had admitted the right of the bishop and his archdeacons to visit them; and, thirdly, that the holy oil had been consecrated for their use by their diocesan. His claim being utterly rejected, and he himself being refused admission to the abbey on his personal appearance at its gates, he excommunicated the contumacious brotherhood. The case was then carried before the archbishop, but both parties seem almost at once to have had recourse to the supreme authority at Rome. Even while the hearing was proceeding in England the monks obtained a papal commission to the abbots of Malmesbury, Abingdon, and Evesham to be judges in the cause. The bishop, however, in his turn, very soon personally appealed to Rome from these, as being incompetent judges by reason of partiality and prejudice, and shortly returned, bringing, with consent of the abbey, a fresh commission to the bishop and prior of Coventry and the archdeacon of Northampton, empowering them to examine witnesses, take down their depositions, transmit these, with their own report, to Rome for final inquiry and adjudication, and, meanwhile, give temporary possession, without further appeal, as they might judge to be just. The decision of these commissioners was, that, pending the pope's final sentence, the bishop should have jurisdiction over the abbey, but the abbey should retain its exempt peculiars in the Vale. The appeal upon the general case was forthwith prosecuted at Rome by both parties; on the part of Marleberge, as proctor for the abbey, with a degree of earnestness, self-devotion, and perseverance which show how the cause of his abbey was bound up with his whole heart and life, and almost with his very religion, but which show also to what an extravagant height the mutual jealousy of the regular and seculars had proceeded. The enthusiastic advocate little thought that in winning the cause he so thoroughly espoused, he was only in truth helping, remotely it may be but yet surely, to pave

the way for the very downfall of the house for which he was ready to sacrifice his life. The report of the pleadings in the case is by no means the least interesting part of his narrative, not only for the skill which he himself displays throughout their course in dealing with technical subtleties and quibbles of interpretation, nor for the evident desire which the account manifests on the part of the Roman court to hear without partiality and judge according to the merits, but also for the occasional graphic notices which it presents of manners and of individuals (particularly of the famous pope Innocent III., who presided at the trial), and for the simple, unaffected way in which the narrator relates what is really also the tale of his own autobiography. We gain here a few more such glimpses of the pontiff as are preserved by Girald the Welshman, and described in Mr. Brewer's able preface to his works (vol. i., pp. lxxix.-lxxxix.); we see how the dreary formalities of endless arguings and counter-arguings sometimes openly provoked impatient interruptions (pp. 151-2), and at other times only gave rise to some ready joke (pp. 153, 160). It is amusing to find papal lips giving testimony six centuries ago to the already notorious love of the English nation for *beer*; to find that when the judge sitting in grave tribunal would correct the bad law of an English advocate, avowed to have been learned in English schools, the ready taunt rises to his lips, "Verily, you and your masters " had drunk no little of your English beer when you " gained such teaching as this!" (p. 189.)¹

¹ Hearne, in the preface to the "Charter Houses" (pp. lxxviii. ix; 2nd edit., vol. i., p. xxviii.) discusses very cautiously indeed on this national predilection, and gravely suggests that *Britannia*, interpreted by some as the country of *paint*, by

others as the country of *tin*, means in reality the country of *beer*. "There " is one thing which . . . the anti- " quaries should have observed, and " that is our malt liquor, called " *βύττον* in Athenæus. The δὲ " *κρίθωνος αἶνον* (with *hē*) and

§ 13. At last the long hoped-for sentence came; and Marleberge sighs for joy when he hears his loved abbey declared free for ever from all episcopal interference. The question, however, of the churches of the Vale still remained; but, after further examination at tedious length, this was finally referred to commissioners in England for decision; and Marleberge, having exhausted all his means, left Rome secretly, to avoid making the usual farewell presents to the pope and cardinals (p. 200).¹ As, however, the abbey was already, *pendente lite*, in possession of these

" ἡπίστον τὴν ἐκ ἀλλοτρίου ὡς
 " being so, it is humbly offered to
 " the consideration of more judi-
 " cial persons whether our *British*
 " *not* might not be denominated
 " from *ἡ ἑσθία*, the whole nation
 " *being denominated such as eat and drink*
 " It was always made use
 " of in Britain, and it was looked
 " upon as peculiar to this island;
 " and other *Hypocritae* were esteemed
 " as foreign, and not so agreeable to
 " the nature of the country. And
 " I have some reason to think that
 " those few other people that drank
 " it abroad, did it only in imitation
 " of the Britains, though we have
 " no record remaining upon which
 " to ground this opinion."

¹ The following bond, given in Dec. 1204, for one of the Roman loans frequently alluded to in the course of the history in connexion with Marleberge's needy condition while prosecuting the suit, is entered in Cotton MS., Vesp. B. xxix., fol. 48 b. c.

" Johannes, Dei gratia Albanen-
 " sis episcopus, omnibus ad quos
 " littere istae pervenerint salutem in
 " Domino. Nos cum universis exco-
 " quod 'P. de Marlebe. et 'P. de

" Wincwre clerici, monachi et pro-
 " curatores abbatum et conventus de
 " 'Ecclesia sancti ad eundem roman-
 " nobis et tantum pecuniam rece-
 " 'P. et mutuo pro utilitate ecclesie
 " de 'Ecclesia sancti Petri Malibardo
 " mercatorum Romanorum, pro qua de-
 " bent et vel ejus maribus solvere
 " xx. marcas Londoniarum et legallium
 " denariorum, sibi soli et suis
 " de maribus pro qualibet marca centi-
 " putati, ad festum Pentecostes in
 " mundicia persolvimus, quod ad fa-
 " cilem, promissionem eisdem romanis
 " pecunie pro singulis xx. marcis
 " annu mercedem de mundicia in
 " mundicia et expensis impetentes
 " eisdem servientes et e pro more
 " pro qua pecunie concessimus
 " eisdem mercatoribus litteras abbatum et
 " conventus de totius quas habu-
 " bant, et, quod bona fide laborabunt
 " pecuniam supradictam soli sibi juxta
 " promissionem factam, et hoc sacra-
 " mentis evangelio, juraverunt
 " munus memorati. Dat. apud N.
 " Clementem, xiiii. kal. Januarii,
 " pontificatus domini Innocentii
 " tertii pape anno vii. In cujus
 " rei testimonium prece eorum litterarum
 " apostolicarum nostro munus duximus
 " commendamus."

peculiar by the interim judgment which had been pronounced in England, and as, further, the stream of evidence was (as Marleberge himself confesses) decidedly adverse to its claim, a decision was just what was most dreaded, and was therefore to be delayed by all the means of procrastination which the course of law could so abundantly minister. And procrastination for a time triumphed! Fortunately for the abbey, the Interdict came upon the king and kingdom, the blow which was to cut off from the communion of the faithful and the ministrations of the Church the monarch who was not willing to receive his primacy at the hand of Rome, and the people who were also not ready to have it so; and so Malgere of Worcester took ship and left the stricken land, and the case dropped for want of the prosecutor. And death came upon him in his exile, and for some years no one of his successors dared to renew the costly and uncertain suit; so that the day of the great interdict must for a time have been regarded in the abbey as a day for no small rejoicing. But at length Walter de Cantelupe (who was consecrated in 1236) ventured to revive the quarrel; and the Roman bishop of Porto having been appointed by the pope to hear the case, it was referred by him in 1248 to Simon [of Evesham], archdeacon of the East Riding of Yorkshire, and Richard [of Gloucester], treasurer of Lichfield, for arbitration. These judges decided that the churches of the Vale should be exempt from episcopal jurisdiction, with the exception of Abbot's Morton (see p. 194), in which parish, however, the abbot was to retain the privilege of having his own private chapel in his manor-house. To compensate, moreover, for any injury which might arise to the cathedral church from the exemption, the abbey was to resign to the bishop the patronage of Hillington in Middlesex, Weston in Gloucestershire, and Kinwaston in Warwickshire, while

the annual pensions paid to the abbey of one mark from Hillingdon and half a mark from Weston were in future to be paid by the church of Stow. The decree was signed at Phulbury, 11th December 1248, and the confirmation by the abbey on St. Katherine's day, 1249.¹

§ 14. The decisions which had been given at Rome, in 1206, became precedents of some importance in point of law. They are therefore found noticed in the "*Decretales Gregorii IX.*" There, under the title "*Per exemptionem concessam monasterio, capelle sibi subiecte non censentur exempta*" (*lib. v., tit. 33, cap. 17*; Par. 1512, coll. 1667-8), an abstract of the first decree is given, and in the marginal notes there

¹ The documents are printed in Nash's *Worcestershire*, vol. II., p. 179. Nash's reference for them is "*Libri Albi Ep. Wigorn.*" Through the kind permission of J. H. Clifton, Esq., deputy registrar of Worcester, the Editor has been enabled personally to examine the registers of the see, and has ascertained that the transcripts of these deeds are entered in a register of documents relating to possessions of the see marked "*Libri Rubri*," and that the correct references for the leaves at which they are found are as follows: *Confirmatio*, 10 b, *ordinatio*, 55, *dictum*, 101-2. The text of the deeds themselves is correctly given by Nash. There is no diocesan register known now by the name of the White Book; the only volume so called is the Chapter Book, frequently cited by Nash, which contains the register of the priory of Worcester from 1301 to 1457. The Editor was unable to find any other documents bearing upon the Evesham controversy, as

the earliest extant register of episcopal acts commences at the year 1208. In the "*Annales Wigornenses*," printed in Wharton's "*Anglia Sacra*" (vol. I., p. 193), the settlement of the dispute is thus briefly recorded under the year 1248: "*Formata est pax inter episcopum et abbatem Eveshamiensem et ejusdem loci conventum, post Conceptionem S. Marie*." At the Dissolution the patronage of the episcopat was granted to Christ Church, Oxford, and the questionable privilege for which Marleberge had contended passed with the patronage. And for six hundred years the diocesan remained deprived of his jurisdiction; but at length, in pursuance of the provisions of 6 & 7 Wm. IV. c. 77, the anomaly has been removed, the peculiar and exempt jurisdictions in the diocese of Worcester having been abolished by an Order in Council, dated 3rd Feb. 1851, and gazetted on the 18th of the same month.

is a good *résumé* of the case. The abbey is disguised in this report under the name "Evason." In the decree in the second case, respecting the churches of the Vale, viz., the order that, on account of both parties having omitted to offer necessary evidence, they should be alike restored to the state *in quo ante* and allowed to begin *de novo* (which is given in abstract in *lib. i, tit. 41, cap. 3, coll. 461-3*), the abbey appears under the more recognisable name of *Evescum*. It is there remarked, in a marginal comment, that the papal privileges were not sufficient to bear out the claim of the abbey, because they contained no special mention of the Vale itself, but only generally of the place which the kings Ina and Offa had given; "et sic recur-
rendum est ad privilegium illorum regum, et si ibi
continentur quod illi reges vallem de Evescum dona-
verunt libertati, tunc erit probata exemptio; et sic
dubia probatio non prodest. Reges enim donaverunt
locum illum libertati quoad temporalem jurisdic-
tionem, papa vero quoad spirituales." ¹ It is un-
fortunate that in the copious collection of the letters
and bulls of pope Innocent III. which was pub-
lished by Baluze, just those years which would be of
use and interest in relation to our present subject
are altogether wanting. Baluze tells us that he tried
in vain to procure from Rome the means to supply
the gap; and the extensive series of transcripts of papal
documents, preserved in the British Museum, presents
the same *hiatum valde deflendum*.²

§ 15. The other great business of Marleberge's life is mixed up with the question of exemption well-nigh throughout its whole course. It is that of his zealous

¹ Further extracts from this com-
ment will be found in the Glossary
under the words *Minor* and *Resti-
tuta*.

² The only reference to Evesham
contained in Baluze's collection is in
a letter relating to a peasant and pe-
nitent brother of the house in 1207.

and courageous resistance to the tyrannical and immoral abbot, Roger Norreys, and of the appeals which led to the latter's deposition.¹ Into this it is unnecessary here to enter; the account given in the text is plain and straightforward, and it is hoped that the marginal notes will be found sufficient to point attention to the specially noticeable passages. The outline of this dispute has been already partially known from a few extracted passages, found in Cotton MS. Vesp. B. xv., which are printed in Stevens' Appendix to Dugdale's *Monasticon*, vol. ii., No. cxxvi., and in Vesp. B. xxiv., printed in Nash's *Worcestershire*, vol. i., pp. 419-20. But the copious and curious details here supplied have hitherto been unpublished and unknown. It is sadly suggestive to learn, in the course of these details, from the formal accusation brought by Marleberge on behalf of the monks against the abbot, that the prosecution of the latter was caused not so much by his notorious immorality as by his injustice and harshness towards themselves; nay, that they would have thought it more conducive to the honour of their house to have concealed the character of his private life, had it been possible, than to have revealed it. Even at the last his profligacy is alleged only as filling up the measure of his unworthiness, while the sting of

¹ The character given of Norreys by Gervase of Canterbury fully confirms Marleberge's account of him: "*erat enim ab adolescentia monachus et superbus, elatus, pomposus in verbis, dolosus in factis, cupidus promotionis, asper inter religiosos, ad superiores adulator, ad inferiores contemptor, gloriosus in veste, negligens in cultu observatione, amicus semini, amator equorum, iracundus ad correptiones, paratus ad de-*

tractiones, in omnibus etiam in corrigibilibus." -- [*Decem Scripta*, "tota," col. 180B.] It is singular that an ecclesiastic bearing both the same christian and surname was abbot of Lilleshall, Rutup, in the following century. He died in the year 1371, and his *Obit-Roll* (or roll of monastic houses of the same order which were visited by an itinerant monk to solicit their prayers) is preserved in the Bodleian Library.

the monks' allowances in food and clothes, the rough behaviour exhibited towards them, and the violation of the rules of ordinary monastic routine and discipline, are pressed as the leading points in his accusation.

§ 16. The remaining events of Marleberge's life are soon told, and are learned, with one exception, from the present volume.¹ We hear that, in company with abbot Randulph, he attended the Council of Lateran in 1215 (pp. 153, 205, 266); that in the year 1217 he was appointed sacrist, and in 1218 prior (pp. 266-7).² In both these offices his energy and zeal were abundantly displayed, particularly, while holding the latter, in the procuring numerous manuscripts for the abbey library, and in additions to the abbey church and the erection of other buildings. In 1220 he was, upon the death of Randulph, elected abbot; and when the election was, on account of some informalities, annulled by the pope, was unanimously and validly re-elected. He appears to have shown in this station that he possessed administrative talents as well as such as fitted him to be the leader of an opposition; the greater portion of the debts which had been incurred during the lawsuits were within two years discharged, the abbey church was further adorned (with, amongst other things, his own tomb and effigy), and the abbey property

¹ In the "*Rotuli de liberate ac de misis et pascuis, regnante Johanne*" (8vo. Lond. 1841, p. 122), there is a notice of king John's being at Evesham in the year 1209, and of alms being then given to brother *Thomas*. Possibly this may be our author, but we do not find any mention of his having acted as the abbey almoner.

² While he was prior a fresh dispute arose between the abbey and the diocesan. We learn from the

Worcester Annals (Wharton's *Ang. Sac.* i. 481), that in the year 1219 William of Blois, bishop of Worcester, held a synod, in which the abbot was not permitted to wear his mitre or to occupy the place next in dignity to the bishop, privileges which had been expressly conveyed to him by the papal bulls; and consequently an appeal was made. But nothing further is recorded thereupon.

enlarged. But still questions of exemption or non-exemption haunted him. In Tanner MS. 223 (Bodleian Library), which contains a register of Christ Church, Canterbury, there is preserved (at fol. 53b.) an act of submission on the part of himself and the abbey to the visitatorial authority of the archbishop, the authority so expressly recognized in those papal privileges he had so often quoted. It runs as follows:—“Universis
 “ad quos presentes littere pervenerint, Thomas, Dei
 “gratia abbas de Evesham et totus ejusdem loci con-
 “ventus, aeternam salutem in Domino. Universitati
 “publice vestre protestamur nos illius qui pro tem-
 “pore fuerit Cantuariensis archiepiscopi visitationem
 “absque omni contradictione paratos esse suscipere, ut
 “possit idem archiepiscopus singulis annis monasterium
 “nostrum vel ipse personaliter visitare, vel visitationem
 “ipsam quibus voluerit personis ecclesiasticis, viris
 “prudentialibus, demandare, necnon et in ipsa visitatione
 “tam in capite quam in membris corrigenda corri-
 “gere, ipsum etiam ordinem nostrum prout expedire
 “viderit regulariter reformare. In cujus rei testimo-
 “nium presentes litteras imperpetuum valituras sigillis
 “nostris duximus consignandas. Actum apud Eves-
 “ham, xv. kalendas Maii, anno Domini MCCXXXIII.”¹

¹ But even the submission which Markberge was willing to pay to visitatorial authority was more than his successors could endure to render. On the next leaf of the Canterbury register there comes an inhibition from Rome forbidding the archbishop to avail himself of the submission of the abbey. There is no date to the document save the year of the pontificate; but this taken in conjunction with the city whence it was issued leads to the conclusion that the pope is Innocent IV., and the date 1249. It is as follows:

“Innocentius, &c., venerabili fratri,
 “&c. (i.e., archiep. Cant.) Ex parte
 “dilectorum illorum abbatia et
 “conventus monasterii de Evesham
 “fuit propositum coram nobis quod
 “fuit idem monasterium ad Roma-
 “num [pontificem] et nullo pertinet
 “mediante, tu tamen ex pretexto
 “quod in quibusdam privilegiis [a]
 “Romanis pontificibus monasterio
 “ipsi concessa, tutela dicti mo-
 “nasterii tibi dicitur reservata; et
 “quia quondam abbas et conven-
 “tus ejusdem [loci] fuerunt per
 “nos patentes litteras, ex quadam

But at length came rest; and he who had lived a life of ceaseless work and turmoil, and had done with his might whatsoever his hand found to do, "in *Domino obdormivit*" in the thirty-seventh year of his monachate, and in the year of Grace 1236. His narrative appears to have been written about ten years before his death, since at pp. 196, 253 he speaks of himself as being prior at the time of its composition, while he makes mention at p. 253 of the death of Norreys, which took place in the year 1223.

IV. § 17. The MS. from which the contents of the present volume are printed is preserved in the large collection bequeathed by Dr. Richard Rawlinson to the Bodleian Library, marked with the number Rawlinson A. 287. It is a noble volume in large folio, containing 194 vellum leaves in double columns, written for the most part in a broad distinct hand of the commencement of the thirteenth century. The first 116 leaves are

"simplicitate, in propriis libertatis
"dispendium, protestati quod te
"ad correptionem et visitationem
"eorum reciperent;—intendas prop-
"ter hoc in prefato monasterio
"visitationis officium exercere in
"apostolice sedis prejudicium et
"eorundem abbatis et conventus
"dispendium et gravamen :—Quam
"igitur visitatio et reformatio ipsius
"monasterii, quod ratione tituli
"hujusmodi ab aliorum molestiis
"defensato teneris, solum ad Roma-
"num pontificem (cui pleno jure
"subest) pertinere noscitur, man-
"damus quatenus dictum monas-
"terium in hujusmodi visitationi-
"bus vel aliis contra tenorem
"privilegiorum ipsius et in pre-
"judicium ecclesie Romanæ de

"cetero non molestes, nec occa-
"sione predicta jurisdictionem tibi
"vincens in monasterio supradicto.
"Dat. in Lugd. xv. kal. Januarii,
"anno vii." A similar inhibition
to the abbey is thus worded : "Uni-
"versitati vestre tenore presen-
"tium districtius inhibemus ne
"dictum archiepiscopum ad cor-
"reptionem vel visitationem in
"eodem monasterio aliquoties
"admittatis." It is seen at p 306
that archbishop Courtenay made
another attempt at the beginning of
the fifteenth century to exercise the
power which appears to have been
certainly reserved to the archbishops
of Canterbury by the papal privi-
leges, but then, we are told, abbot
Zatton "gloriously expelled him."

occupied by Haymo's Commentary on the Revelation of St. John; and this fact enables us to trace the volume to the very hands of its chief author and writer. For we are told in the continuator's account of the acts of prior Thomas Marleberge (p. 268), that "*fecit . . . Haymonem super Apocalypsim et "vitas et gesta patronorum et abbatum Eveshamie in "uno volumine;"*" and he refers us also (p. 264) to the former portion of the MS. as being the book "*quam idem prior composuit.*" We have here, therefore, the original work of our author himself. That the term "*fecit*" implies also that the volume had Marleberge not only for author but scribe, may be inferred from the different expressions used with reference to other MSS., which, we are told, "*fecit scribi et "ordinavit in uno volumine,"*" and for which he provided all the necessities "*accepto, quod fratres "monasterii scripserunt ea.*" It is said in the same notice of Marleberge's books that he also wrote a copy of his history of the abbey in a separate volume; but this is not now known to be in existence, and the copy from which our text is printed is believed, therefore, to be unique. No clue is afforded in the volume itself by which its former possessors may be traced. It has been lately re-bound, but the previous cover was only one of a very rough kind in which it had been clothed by Rawlinson, and no name of any previous owner, nor number referring to any catalogue, was therefore found on it. It appears to have been carefully perused by some anti-papal reader in the sixteenth century, numerous English marginal notes of the contents being interspersed in a hand of the latter part of that period, and wherever the word "papa" occurs, or "summus" precedes "pontifex," it has been carefully obliterated.

§ 18. Although the MS. is evidently, if not the author's autograph, at least the authorized trans-

cript from his original, it is nevertheless disfigured by many mistakes in spelling. One peculiarity occurs so frequently that it would seem to be no more slip of the pen, *membrum* being in most cases written *menbrum*. A deed also is omitted which the author intended to include. We are referred at p. 85 to a charter of Leofric's, which is said to be given "in fine operis;" this, however, nowhere appears. It is possible that it may have been removed from the end of the book when the continuation was added. The handwriting of the original scribe ceases during the narrative of the year 1214 (p. 256), which is thence continued in a hand of the beginning of the fifteenth century. It is clear that the work of the original scribe was finished on the next leaf, *i.e.*, at p. 260 of our text; but when the history was taken up for continuation the last leaf must have been removed and its contents re-written, so that the additional matter might join in due sequence. The last two leaves of the MS. may also have been added by a hand somewhat later although very similar, as in the colour of the ink they stand in bright contrast with several rubbed and faded leaves which precede them. There are, besides, traces which seem to show that one or two leaves have been cut out at the end.

§ 19. Some small portions of the narrative are found embodied in several manuscript registers of Evesham, which are preserved in the British Museum. The earliest of these is Cotton MS. Vesp. B. xxiv., a volume written by various hands in the twelfth and thirteenth centuries. On the first leaf is inserted, in a detached form, the account of the acts of Marleberge as dean, sacrist, and prior, which occupies pp. 264-272 of our text. This was copied by Nash, and printed by him in his History of Worcestershire, vol. i., pp. 419-20. The papal bulls granting and confirming the abbey privileges are also entered in this register,

together with Marleberge's advice concerning their maintenance and preservation (pp. 195-7, *infra*). An index to the contents of this volume exists in Lansdowne MS., 1233.

§ 20. *Vespasian B. xv.*, a paper MS. of the sixteenth century, contains at ff. 17-20 a few extracts "*ex Chronico Monasterii Eveshamensis*;" together with the very brief continuation to the Dissolution which is printed in the Appendix. The extracts (which were probably drawn from the volume next mentioned) are printed in *Stevens' Appendix to Dugdale's Monasticon*, vol. ii., No. cxxvi, ff., and thence incorporated in the last edition of Dugdale.

§ 21. *Harl. 3,736* is a quarto register of the abbey, collected in the fifteenth century. Among its contents is (at ff. 167-176) "*Extracta particula de gestis abbatum*," extending to the death of abbot Ombresby in 1389, which has evidently been compiled from our present Chronicle, omitting, however, the whole history of Marleberge's struggles. At f. 168 b. distinct reference (for the list of twenty-eight villages seized by bishop Odo, the names of which are given at p. 97, *infra*) is made to our narrative in the following words: "*quorum nomina in libro de gestis abbatum intitulantur*." From this MS. much of the information was gained which is incorporated in May's "*History of Evesham*," a recent publication, of which the second edition appeared in 1845.¹

§ 22. In *Harl. 229* there are three leaves filled with brief notes of the abbots to the time of Zutton, which are printed in the *Monasticon*.

§ 23. *Cotton Augustus A. ii.*, contains in its eleventh article a contemporaneous copy, if not the actual origi-

¹ This locally-compiled work must not be mentioned without testimony to its great merits; it is distinguished by an unusual degree of research and accuracy, and evidently seems to have been with the author a real labour of love.

nal, of abbot Randolph's Constitutions. It is written on one side of a sheet of vellum, well executed, and in beautiful condition, and has been lately carefully mounted. A translation of these statutes has been given by Tindal in his History of Evesham, 4to, Evesham, 1794.

§ 24. Cotton Titus C. ix. contains (on thirty-eight leaves) the register of Richard Bromisgrave's abbacy, 1418-1435. Among its contents (at ff. 18-22) are articles for the reformation of monasteries which were proposed by king Henry V. in 1421, with modifications suggested by the abbots of various monasteries. Several memoranda of ordinations within the abbey-church are recorded, which show that this right, granted by the papal privileges, was one frequently exercised. Three ordinations were held in successive years by Richard, bishop of Aconry; viz., on 18th Dec. 1428, of five acolytes and subdeacons and three priests; on 15th Feb. 1429 of one acolyte and subdeacon, eight deacons and one priest; and in 1430 of five acolytes and subdeacons, four deacons and seven priests. And in Sept. and Dec. 1431 two ordinations were held by Nicholas, bishop of Dunkeld, at which five acolytes and subdeacons, four deacons, and one priest were ordained. These ordinations comprise secular clergy as well as regular.

§ 25. In Cotton Nero D. iii., ff. 242-9, there are a few miscellaneous deeds and notes relating to the abbey, which are printed in the Monasticon.

§ 26. Among Gough's MSS. in the Bodleian Library, there is one (marked, Worcestershire 1.) filled with notes and extracts made by Tindal, the historian of Evesham, from Vesp. B. xxiv. and Harl. 3,763 and 744.

§ 27. One volume of the collections of that marvel of industry, Henry Wharton, preserved in Lambeth Library, has also been consulted, viz., MS. 589. This contains, at pp. 40, 41, chronological notes of the suc-

cession and deaths of the abbots to the Dissolution, collected from various chronicles and from two Evesham obituaries in Cotton MSS. Vitell. B. xii. and xvii.,¹ the former of which was burned, and the latter much injured, in the fire in 1731. These notes have in several instances enabled the editor to supply dates which would otherwise have been wanting. A few other notes by Wharton, of less importance, are in MS. 585.

V. § 28. In the Appendix to this volume several tracts are printed, which in the MS. precede the history, and are written by the same hand. They relate to the lives and miracles of saints whose relics were preserved in the abbey, and of others connected with its history. The first tract, containing an account of the translation of the relics of S. Odulf (which, having been brought from Stavoren in Holland to London by some merchants during the reign of Canute, were bought by bishop Alfwald for a sum variously stated at one hundred marks and one hundred pounds), follows in the MS. upon the life of that saint; the life, however, being verbally the same (lacking the prologue) with that printed by the Hollandists in the "*Acta Sanctorum*," under the date of 12 June, pp. 593-5, is not here reprinted. We learn from the notes which are attached in the "*Acta*" (in which no mention is made of Evesham), that only a portion of the saint's relics could have come to our abbey, since his head was preserved at Utrecht, and other remains at Oorschot. No mention is made in this life, or in that of S. Frethoric, or Frederic, ("*Acta*," 18 July, pp. 452-71) of the scandalous story concerning the latter which is

¹ Some documents are printed from B. xvii. in Stevens' Appendix to Dugdale, and reprinted from | thence in the last edition of the Monasticon.

related in our Appendix; it is only said that Odulf was directed to go to the assistance of Frotheric by an angelic vision. The curious story which follows, of queen Edith's gathering a "Great Osteological Exhibition" at Gloucester, with the view of selecting for herself the most famous or the most wonder-working specimens, and the punishment which rewarded her sacrilegious temerity, appears to be entirely unknown.

§ 29. The second item in the Appendix, viz., an interesting life of St. Wistan (whose relics were transferred to Evesham from Reppingdon by Canute), appears in an abridged form in Capgrave's "*Nova Legenda Angliæ*," and is thence transferred to the "*Acta Sanctorum*;" but the stories of the annual growth of the martyr's hair on the field at Wistanstow where he was murdered (—a miracle attested by witnesses sent for the purpose of examination by archbishop Baldwin—) and of the subjection of his relics to the ordeal of fire, by the unbelieving Norman abbot Walter, are there altogether unnoticed.

§ 30. The last entry in the Appendix is a short list of the abbots from the point where our history ends to the Dissolution, taken from Cotton MS. Vesp. B. xv. This has been previously printed in the *Monasticon*; but as several errors are found in that copy, it has been deemed worth while to include it here for the sake of their correction, as well as to give some degree of completeness to the history of the abbey.

VI. § 31. Of the authenticity of the history contained in the following pages, there can, as to its main facts, be no doubt. What Marleberge relates of the story of his own times, although tinged with the colouring of his own views and feelings, bears every appearance of truthfulness; what he relates of earlier history he declares that he has faithfully copied from

ancient documents or collected from trustworthy narrators.¹ It is worth noticing that the greater part of the miracles attributed to S. Egwin are related by prior Dominic from oral tradition (pp. 24-5, 42), *i. g.*, the legend of the destruction of Leicester, and those belonging to the tenth and eleventh centuries, and may, therefore, without impeaching the good faith of the author, be reasonably supposed to be presented to us in the shape in which they came to him, with the *accretions of generations*, amongst whom, as in our own day, a good story lost nothing in the telling. Some of the later stories, however, reach to within fifty or sixty years of the time of the writer.

§ 32. Upon comparing, however, Mailleberge's narrative of several circumstances in which the church of Worcester was concerned, with the parallel record preserved by Heming, the historiographer of that church, in his "*Chartularium Wigornense*," (published by Henne, 2 vols, 8vo. Oxf. 1723), it is curious to see how an apparently jealous rivalry (felt in particular by Heming, as the representative of the house which had suffered loss) gives rise to considerable variations, while it becomes difficult to determine which side deserves most credit for impartiality and candour. For instance, the Evesham chronicler, in relating the good deeds of abbot Agelwy, mentions Bengeworth among the lands which he had acquired with great labour and expense, and held in perfect peace without any question. If, however,

¹ See pp. 94, 102. It is probable that when, at p. 94, the author testifies to the faithfulness of his narrative, the passage may be derived by Mailleberge from an earlier chronicle, which terminated about the death of abbot Agelwy; the writer there appearing to say, that some of

the things he has *already* narrated are things of which he was himself an eyewitness; while he goes on to add, that "*nunc in finem loquor opus*," he will give the names of certain lands acquired for the church.

Heming is to be believed, Agelwy's acquisition ought not in this case to be reckoned among his "bene gesta;" for the former tells us (vol. i. pp. 269-70) that the land in question was held by one Ælmgim¹ under Worcester, but in consequence of Uiso d'Abetot having unjustly seized other land belonging to that church at the same place, Ælmgim had recourse to Agelwy as the most powerful patron he could secure, and, renouncing Worcester, paid suit and service for his land to the abbot of Evesham. The latter, however, soon contrived, by means of tricks and artifices, to oust Ælmgim altogether, and, although all the neighbours cried out upon the injustice of his act, his power and eloquence (which made even the Normans fear him) soon silenced these. Heming goes on to say that this method of acquiring property by crafty pretences was not at all uncommon with Agelwy; and that he was hence continually engaged in disputes with his friend bishop Wulstan, who, being an earnest soldier of God, was no match for Agelwy in worldly wisdom, whence it happened that many lands and houses were lost by Worcester to Evesham. But after Agelwy's death, upon Wulstan's beginning to offer special and earnest prayers for the repose of his soul, the latter was immediately attacked by a most violent fit of gout, (the disease from which the abbot had died,) from which he was warned by a divine revelation that he could not recover until he ceased his prayers. Acting upon this intimation, he was, without the help of medicine, restored in a few days. Hence the embittered Wigornian annalist draws this conclusion:—"unde colligere" "possumus quantam damnationis sit terras et possessiones" "monasteriorum invadere et monasteriis auferre, quando

¹ Ælmgim is mentioned in | His name occurs in our text at
Domesday as holding land at Blit | p. 97
ford, Warwickshire, under Odo

"otiam pro ipsis raptoribus exorari Deus avertatur" (p. 273). It is very evident that the loss of some of the Worcester lands to Evesham, in whatever way it happened, made Heming guilty of great injustice in his character of Agelwy. The matter-of-fact account given in our text of the good deeds of the latter is too plain and straightforward to be rendered unworthy of belief by the potty and obscure insinuations of the annalist of a rival and disappointed monastery.

§ 33. Another instance in which very different accounts appear in the two narratives, is with reference to the loss of lands experienced by Evesham in the time of abbot Walter. If Heming's circumstantial account (vol. i. pp. 80-83) be true, as it certainly appears to be, Evesham was deprived, at any rate, of fifteen hides in Hampton and four in Bengeworth, (if not of other possessions,) with more appearance of justice than our annalist would allow. A formal suit was instituted between abbot Walter and bishop Wulstan, on the claim of the latter to *soo* and *sae*, and all other rights and services, for lands in Hampton and Bengeworth. In pursuance of the king's writ, the cause came to trial at Worcester, before Chesrid, bishop of Contances, and the barons of Worcestershire and the neighbouring counties, when the bishop produced various aged witnesses who deposed to the rights of the church of Worcester in the time of Edward the Confessor, while the abbot was only prepared to make oath for himself on his own behalf over the relics of S. Egwin. The latter, thereupon, seeing the hopelessness of his case, abandoned his opposition to the claim of Wulstan, and that claim was subsequently confirmed by a royal writ. It is not clear whether this suit was connected with that described in our text as ending in the loss of twenty-eight villages, including Hampton and Bengeworth, and which is said to have been decided at a great court held at a place called

Ellenborough. However this may be, it appears that the abbey soon regained possession of some of these lands, since a writ was shortly issued by the king reserving a portion to the abbey. This writ, with two other documents, is added at the end of the preface, on account of the illustration which it affords of the text.¹

§ 34. It is singular that, in the otherwise full account of Agelwy's abbacy, the expedition of Aldwin of Vinchelemba, together with a deacon of Evesham named Alfwy, and an unlettered brother named Einfrid, to restore the wasted monasteries in Northumbria, is passed over without notice. It was in the year 1074 that these three Benedictines set out, taking nothing with them but the necessary books and vestments for the divine offices, which formed the burden of one ass; but the result of that poor mission was the revival of the monasteries of Wearmouth and Jarrow, of Streonshalch or Whitby, and Lastingham, from which sprung St. Mary's at York.² Two distant allusions only are found in our texts to this interesting occurrence; the first at p. 255, where, after mentioning the church of St. Mary at York, Muleborgo adds, "quod monasterium a fundatione sua ita confederatum est monasterio Eveshamensi ut quasi unum corpus et una ecclesia reputentur;" and the second at p. 258, where he speaks of Randolph as having been consecrated in propria ecclesia, quia in abbacia Eboracensi."

§ 35. Another important and interesting instance of an off-shoot from Evesham, taking deep root in still

¹ Other documents are printed in Fleming, l. 75-78. Some particulars about the lands at Hampton, Ipton, Wilton, and Tench, lost in Robert Walter's time, are printed from *resp. B. xxiv.* in Tindal's *Evesham*, l. 75.

² The story is told by Simeon of

Durham. *Hist. Dunelm.*, lib. iii. capp. 21, 22, pp. 198-208, 8vo. Lond. 1732. Reference is made to a Bodleian MS. of Simeon by Dugdale as "Laud II. 52" and by Tindal (*Hist. of Evesham*) as "II. 76, fol. 3 b.;" the correct reference is now *Laud 748, f. 21 b.*

more distant soil, wins allusion (and nothing more than passing and indistinct allusion) at p. 325 of our text. We are there told that monks from Evesham founded a flourishing monastery at Odense, in Denmark. The facts are these. At the request of king Eric the Good, who died in 1103 (*L'Art de Vérifier les Dates*, vol. ii. p. 83), and of bishop Hubald, who was an English Benedictine, twelve brethren were sent from Evesham to Odense, and there established a Benedictine foundation.¹ A charter of king Waldemar, dated 1174 (printed from Cotton MS. Vesp. B. xiv., fol. 16, in Dugdale's *Monast.*, vol. ii. p. 25), recognizes and confirms the dependence of Odense as a cell to Evesham, and speaks of its foundation by his grandfather Eric. Other deeds relating to the intercourse between the two monasteries are preserved in the same MS., and in Harl. 3,763. Pontanus, in his "*Reverum Daniarum Historia*" (fol. Amst. 1631, p. 205), says that Odense was founded by Nicholas, brother and

¹ These twelve brethren are mentioned in a list of the members of the abbey preserved in the Register in Vesp. B. xlv., fol. 37 b, which list in the Chronicle in Harl. 3,763, and in the extracts in Vesp. B. xv. (f. 18) is said to apply to the period of abbot Robert's prelatey; and, since William Rufus is said to have been instrumental in sending them to Denmark, their mission must consequently, from these data, have occurred between the years 1088-1096. The list has been printed elsewhere; but to correct errors, as well as on account of its intrinsic interest, it may be worth while to subjoin it.
 "Fuerunt in Evesham 67 monachi,
 "et ex his fuerunt 12 in Dene.
 "marchia, quos rex Wilhelmus
 "Juvenis illuc transmittit, et 5

"monachos, 3 pauperes ad Mandatum" (translated by Thudal, "three
 "pauperes at command"), 3 clerici
 "qui omnes habent tantum quantum monachi. 65 servientes fuerunt in monasterio, scilicet, 5 in ecclesia, 2 in domo infirmorum, 2 in cellario (cancellario, Vesp. B. xv.), 5 in coquina, 7 in platino, 4 qui faciunt cervisiam, 4 sutores (servitores in balneario, Harl. 3,763, and Vesp. B. xv.), 2 in balneario, 2 sutores, 2 in pomario, 3 hortulani, 1 ad osium claustrum, 2 ad mugnum portam, 5 ad vineam, 4 qui sciunt monachis quando pergant foras, et quatuor piscatores, 1 in camera abbatis, 3 in aula, 2 viantes." The total number of the servants is 64, not 65.

successor to Eric, in 1110; but this is irreconcilable with all the particulars given in other accounts.

VII. § 36. With regard to the chronology of that portion which relates to the first ten or twelve years of the thirteenth century, some difficulty has been experienced; but a careful consideration of the course of the narrative has, it is hoped, resulted in a correct assignment of dates.

§ 37. That the dispute with the bishop of Worcester began in the year 1202, is proved by the date of the papal commission in the following year, printed at p. 132, by the allusion at p. 118 to the burning of Worcester cathedral, and thenceforward by the whole subsequent narrative. The following chronological abstract may be useful in pointing out the course of the history:—

- 1195. First complaint against abbot Norreys to the archbishop while acting as legato (p. 106).
- 1198-9. Second complaint, while the archbishop was in Normandy (p. 107). [He returns to England immediately after the death of Richard I., in April; *Matt. Paris*, p. 196.]
- 1201. About the beginning of the year ("anno præterito," p. 119) the archbishop visits Evesham (p. 107).
- 1202. Aug. The bishop of Worcester attempts to visit Evesham, but is repulsed (p. 109).
 Sept.-Oct. The case of his claim to visit heard before the archbishop (pp. 121-3).
 About Dec. ? The bishop appeals to Rome, and goes there himself (p. 123).
- 1203. He returns with a commission from the pope, dated 22nd May, for the examination of the facts in England, reserving the questions of law (pp. 130, 132).

- 1204, Sept.—Nov. While the suit is proceeding in England, the abbot and Marleberge set out for Rome, to be prepared to carry on the appeal on the points of law (pp. 111-2).
- 1205, Jan. Oct. Marleberge is at Piacenza, Pavia, Rome, and Bologna.
- 21th April. Judgment is pronounced in England upon the existing facts two years after the commencement of this suit (p. 131).
- The abbot returns to England after the judgment has been given (p. 118).
- During Dec. (p. 168) the question of the exemption of the abbey is argued before the pope, the pleadings ending on Thursday, Dec. 22, and judgment being given on Saturday (p. 169). [The accidental mention that Christmas Day fell on the *Sunday* (p. 169), materially assists in determining the chronology; a reference to Professor De Morgan's *Book of Almanacs* showing that it fell on that day in 1205.]
- 1206, "Pontif. nostri 8," Jan. 25. The sentence is definitively sealed (p. 183).
- Jan. Pleadings on the question of the exemption of the Vale.
- Feb. 3. Commission to try the case in England (p. 192).
- April 16. One year after the judgment given in England in favour of the bishop ("anno revocato"), the abbey is declared exempt (p. 198).
- Oct. 19. Council of Reading (p. 202).
- 1207, "Post recessum legati," [who left England immediately after the council at Reading, *Matt. Paris*, p. 114], the case of the Vale is argued before the English delegates (p. 221).
1208. But it is stopped by the Interdict (p. 223), pronounced on 23 March.

1213. The legate Nicholas arrives in England [about Michaelmas, *Matt. Paris*, p. 216] to remove the Interdict (p. 229) [The interdict, however, was not actually taken off until 29 June 1214.]
 Nov. 20. He comes to Evesham.
 Nov. 21. Hears Marleberge's charges against the abbot.
 Nov. 22. Deposes the abbot (pp. 234, 247, 252).

§ 38. In conclusion, the editor has only the pleasant duty to discharge of acknowledging the favours he has received during the prosecution of his labours; firstly, from Edward Bond, Esq., in frequent and ready help during several visits to the British Museum; secondly, from Felix Knyvett, Esq., in most courteous assistance when the editor, by the kind permission of his Grace the late Archbishop of Canterbury, visited the library at Lambeth; thirdly, from J. H. Clifton, Esq., deputy registrar of Worcester, in readily affording all facilities for the examination of the diocesan and conventual registers under his charge.

Oxford, December 1862.

APPENDIX TO PREFACE.

1.

WRITS FOR THE RECOVERY OF LANDS.

[Vesp. B. xlv. f. 21, Preface, p. xlii. Text, p. 97.]

W. Rex Anglorum, Laufranco archiepiscopo et Odoni Baiacensi episcopo et omnibus baronibus suis totius Anglie, salutem. Sciatis me dedisse Deo et sancte Marie et W[altero] abbati de Evesham, Weston et Swellum et Beningwitham et alias terras quas ipse abbas dirationavit coram multis baronibus meis Agildoburga, et volo et firmiter precipio ut cum tali lege et libertate teneat ipsa terra sicut unquam antecessor ejus melius tenuit tempore Regis Edwardi et meo, et precipio ut nullus super defensionem meam de illis terris aliquam calumniam ei faciat.

Odo Baiocensis episcopus Wistano episcopo, Urso et Durando et Wal. vicecomitibus de Wincecestreshire et Gloucestreshire et Warowiescire, et omnibus fidelibus Regis, Francis et Anglis, salutem. Sciatis omnes quod dominus meus W. Rex reddidit Deo et ecclesie de Evesham et W[altero] abbati illas terras quas ipse abbas expleavit coram vii. schires ad Gildenebarga contra omnes injusto eas quarentes, hoc est, Weston et Swella et Beningwrtha et Bivinton, Withlakesford et Okeberga et Kinewarton et Hildunewitha et Ragoleta, et constanter defendo ex parte Regis ut nullus amplius super hoc ei injustitiam faciat, sed istas et omnes alias terras cum magno honore et pace teneant, et nomini inde respondent nisi Regi.

II.

CHARTER OF CONFIRMATION GRANTED BY WILF. II. TO
THE ABBEY, A.D. 1100.[*Ibid.* f. 25 b.]

W. REX Anglorum Ur[soni] vicecomiti et ceteris vicecomitibus et ministris sub quibus ecclesia de Evesham habet terras, salutem. Sciatis quod ego volo et precipio ut illa ecclesia habeat et teneat totum honorem qui pertinet ad eam cum tali honore et pace et libertate, cum terris et legibus et consuetudinibus, cum clericis et laicis, sicuti unquam melius habuit tempore regis Eadwardi et patris mei et mee; et sicuti abbas dirationavit coram me contra episcopum, sic et defendo, ut nec episcopus nec aliquis potens homo super ecclesiam et super abbatem de his rebus aliquid invadat aut injustitiam faciat. Quod si aut episcopus aut aliquis alius de his rebus quas ad ecclesiam pertinent, et que pater meus ei concedit et ego concedo, quasi super abbatem reclamaverit, abbas non respondeat ei neque placitum teneat nisi in curia mea. Neque episcopus ordinationes aut synodos ibi per se teneat, aut ordines faciat, nisi ab abbate loci rogatus fuerit ut faciat. Scripta est hæc carta anno Dominice Incarnationis M^o. C^o., precipiente Rege W. Test. A[nselmo] Cant. arch., et M[auricio] episcopo London., et R[oberto] Bloet] episcopo Tancoln., et R[adulpho] Flambard] episcopo Dunelm. et abbate G[ilberto] de Westm., et abbate R[icardo] de Albineio] de Sancto Albano, et Ead[one] dapifero, et W[illelmo] Clifard, episc. Winton.,] cancellario], et multis aliis baronibus totius Angliæ, in sollemnitate Paschali, in quarta feria Pasche, apud Winton.

ERRATA.

Page 36, line 3, "*possessionibus*," *read* "*possessionibus*."

„ 78, marg., A.D. 976, *read* A.D. 975.

„ 101, line 4 from bottom, *insert* [et] before "*capitalum*,"

„ 107, marg. 1199 or 1200, *read* 1201.

„ 119, two last lines "*et nobis—nostis*," *read* "*et, nobis omnibus pæ-*
"*sentibus, in scriptis nostris*."

„ 122, line 14, *dele* comma after "*pasebat*."

„ 133-140, running date, A.D. 1201, *read* A.D. 1205.

„ 195, line 29, "*animadvertant*," *read* *animadvertant*."

„ 205, note 1, "*A. III*," *read* "*A. II*."

„ 211, lines 22-25, punctuate thus: "*In Bethfortona, in uno [&c.]*
"*in domino ; in villaggio [&c.] dividit ; et decima—*"

„ 211, note, "*influmius*," *read* "*influmarius*."

„ 218, line 17, "*præter quam*," *read* "*præterquam*."

„ „ line 19, "*Avena*," *read* "*avena*."

„ 219, line 8, after "*in Rogationibus*," *insert* a semicolon.

„ 255, line 32, "*renuntiavit*," *read* "*renuntiavit*."

„ 256, line 16, "*ecolesia*," *read* "*ecclesia*,"

„ 269, note 2, "*ordinavit*," *read* "*ornavit*."

„ 279, line 18, "*eudem*," *read* "*ejusdem*."

„ 284, line 4, after "*sericis*," *insert* a comma.

„ 286, line 13, "*super quem*," *read* "*super quam*."

„ 305, line 7, "*refectorail*," *read* "*refectorario*."

CHRONICON ABBATIÆ DE EYESHAM,
AD ANNUM 1418.

7

CHRONICON ABBATIAE DE EVESHAM.

Incipit Prologus in Vitam beati Egvini Episcopi et Confessoris, et de Miraculis quas Deus per eum dum hac mutabili luce adhuc frueretur operari dignatus est, editus a Dominico Priore Eveshami.

* DIVINORUM series et altitudo mysteriorum, quanto propius recitatur, attentius auditur, diligentius consideratur, tanto audientis animus auditu expavescit, admiratione obstupescit, magnitudinis consideratione evanescit; unde Psalmista, Accedet homo ad cor altum, et Ps. lvi. 6 exaltabitur Deus. Quanto enim homo accedere et accedendo ascendere ad Deum nititur, tanto Deus exaltari et exaltando elongari conspicitur. Nam quum rexus Chaldaei regis tres illos ex Judea gento pueros in fornacem misisset, ipsamque fornacem pie ac ceteris ignium fomentis succendi omnimodis elaborasset, quanta divina fuit eminentia glorie quod illi per flammam illasi deambulabant, hymnum Deo canebant, tanquam morosa et ordinata supputatione universa Dei opera ad ipsius laudem provocabant! Ipsa tyranni rabies id contemnendo exterrita pertinuit. Denique alius ejusdem imperii tyrannus quum Daniolum in lacum leonum misisset, et ipsos leones longa dierum inedia siccantes in ipsam primo rabiem convertisset, quanta virtus divina emicuit, quod leones, fame prorsus adlieti, coram se virum expositum videbant et nullo eum morsa attingere audebant! Ipse tyrannus id condigna extollens admiratione, in vocem laudis atque confessionis potentius superne erupit. Quemadmodum vero sub temporibus legis, quae, sicut ait Apostolus, iram operabatur,

- Rom. ix.
15. terroris et comminationis Deus exercebat judicia, ita sub temporibus gratiae tanquam filia suis suae benignitatis evidenter demonstrat indicia. Quanta enim gratiae quod supra pectus tantae majestatis, ipsius scilicet Omnipotentiae, discipulus tanquam in sinu matris recumbebat¹. Merito humana debilitas ad tantam magnitudinem virtutis exclamavit, Domine, audiivi auditum tuum, et timui, consideravi opera tua et expavi. Nec solum in anterioribus, verum et modernis temporibus multa et multum praecleara dignationis suae circa nos Deus aliquando praebeat in signa. Diver o quippe temporum successu tanquam diversa noctium horis per orbem idem producit, viros equidem religionis approbatos, scientia praecelatos, verborum facundia et dignitate adornatos, signorumque magnificentia ubique admirandos, quibus nulla haereticorum versutia, nulla Stoicorum, nulla Academicorum, nulla denique philosophorum contraria potest astutia. Sicut enim sol aurore suo exortu universa noctis nubila exturbat, ita veritas per eos ubique falsitatis machinamenta subvertit et dissipat. Inter quos, memoria nostra, velut sidus conspicuum exortum est in Britannia partibus, sub regibus Merciorum Aldelredo et Kenedo, beatus vir Egwinus, cujus actibus digne scribendis ipse vis sufficeret, si adesset, Homerus. Quanta proinde ego qui ejus vitam scribere praesumo? Longo prorsus infra pedes aliorum positus, et digne illius excellentiam stylo commendare omnino impotens atque nescius. Verum si per me vita illius alii utramque innatescit, obtinenda est venia, quoniam in templo Dei sunt phylae, sunt et cyathi. Rarum itaque auctoritate coactus et oratione adjutus quorum praecceptioni me parere et morem gerere expedit, Deo opitulante, conabor pro viribus meis describere quis ille vir fuerit tantus, quo stemmate sanguinis ortus, quos habuit mores, denique quos edidit actus.
- 2 Tim. ii.
20.

Explicit Prologus.

*Incipit Liber Primus de Vita Sancti Regwini Episcopi
et Confessoris, et Miraculis quae Deus per eum
dum hac mutabili luce frueretur operari dignatus
est, abbreviatus a Thoma priore Eveshamiae.*

LIXTO I.

TEMPORIBUS regum Ethelredi atque Kenredi, qui
Merciorum regimen obtinuerunt, in territorio Wigor-
nensi extitit religiosus vir cui nomen erat Regwinus,
regali ex prosapia ortus. Qui postquam adolescentie
tempus transegit, gratiam Dei multam obtinuit, illus-
tratione veri luminis et Sancti Spiritus aspiratione
irradiatus, sicut bonorum actuum¹ subsequens compro-
bavit effectus. Quantum enim in eo crescebat successus
temporis, tantum exercebat totius intentio et studium
probitalis. Assiduus erat in lectione, cordis sui agrum
pervigili exercebat sollicitudine, avellendo quae nociva
noscebat² et inserendo quae salubria esse dinoscebat.
Justus, fortis, constans et prudens, cuius quod summum
est exhibere satagebat, ratione considerata labores et
pericula non segnitè suscipiebat perseverantemque in
eis animi tolerantiam forebat, ac rerum singularum
fines diligentissime attendebat. Unde omnia opera sua
verendo, juxta illud beati Job, Verebar omnia opera Job ix, 28
mea, sciens quia non proceres delinquenti, ad exequenda
Dei mandata pium ac mitè congerebat; in exteriori-
bus quidem causis sciens ac discretus, fortis et ad
omnia consideratus, in divinis autem intelligentia prae-
ditus, sapientia plurimum exercebat. Tgitur postposita
secularis fastus ambitione et bonorum temporalium
joecunditate, paupertatem voluntariam propter Deum
appetivit, et ecclesiastico cultui divinisque officiis se

¹ actuum] acutum, MS.² noscebat], noccebat, MS.

A.D. 690. omnino mancipavit. Per singulos itaque ordinis ecclesiastici gradus ad sacerdotium usque proventus, mox totam vitam suam ita in contemplationem divinam convertit quatenus in activa conversatione Deum paucis oculis semper haberet, illius recordatus quod Scriptura dicit, Timenti Deum bene erit in extremis

Eccles. 1.
18.

LACTIO II.

Egwin appointed
bishop of
Worcester.
A.D. 692.

Ubi vero Wictiorum sede pontifice orbata est, clamant clerus, petit populus, lentum virum pro cunctis merito ad episcopalem dignitatem sublimandum. Igitur, licet multa reluctanti diuque renitenti, eligitur ab omni clero in episcopum, regantibus primoribus et principibus Ethelredi regis Merciorum, quo concedente, immo etiam plurimum cogente, primato etiam Britannie consentiente et confirmante, ad episcopatum profectus urbis cum cantici et hymni resumptus est. Positus igitur in pontificio, statim Divini Verbi factus est incultus predicator, bonisque exinde actibus omni communi operam dedit, tanto humilior quanto altiori sublimatus erat officio. Pater orphanorum, sardentatem viduarum, justus iudex oppressorum et consolator erat desolatorum; unde curus Deo et hominibus effectus est. Beatus itaque Egwinus, supra firmam petram fundatus, armis divinis accinctus, doctrinis celestibus indutus, potenter eos redarguebat qui sano fidei resistebant, leniter vero eos demulcebat qui suavi iugo Christi obediendo colla subdebant. Prævis erat sermo ejus quasi stimulus, mansuetis vero quasi oleum. Fortibus erat durus, humilibus erat mitis et mansuetus. Fortissimus itaque veritatis assertor, vir Dei, populos noviter conversos et gentilitatis plurimum adhuc cupientes et errore antiquo in multis deceptos illicitaque coniugiis contra Christianam sectam involutos a laqueibus diaboli abstrahere cupiens, atque ab errore paterni delicti et

ab squalore vetustatis gentilitatis convertere desiderans, A.D. 692.
 saepe luculenter quidem de talibus vitiis ad eos locutus^c 700.
 est. Quamvis esset mitissimus ut Moyses, zelatus est
 legem Domini ut Phinees, tremendi iudicii et sempi-
 ternorum tormentorum crebris tonitruis retundens la-
 pidea corda, arguens, obsecrans, increpans, in omni² Tim iv.
 patientia et doctrina, instans opportunitate opportuna.²

LECTIO III.

Verum quia insaniabilibus morbis plerumque officit
 medicina et ratione obvia augetur insania, ab invidis
 et persecutoribus Christianae religionis saeva tempestas
 contra sanctum Domini excitatur, et veritatis inimici
 in veritatis assertorem seditiosa pesto grassantur et
 in ejus angelicam vitam falsis figmentis armanur;
 unde ei Dominica voce beatitudo potius cumuletur:
 Beati, inquit, qui persecutionem patiuntur propter jus- St. Matt. v.
 titium. Vulgus enim et populus, cujus vita et intentio¹⁰
 erat procliva ad malum omni tempore, videns sibi il- Expelled
 licita non licere, et assueta vitia relinquere oportere, from his
 unde proficere debuit inde contra athletam sanctum Dei
 in iram et odium et scandalum exarsit, eumque paul-
 latim conjecturis et adinventionibus et rumoribus malis
 diffamans, inveterata similitudine prodita, ab episcopatu
 eum expulit. Permisit potestas primatis, et admisit
 hoc excitatus contra eum livor regius. De eo nempe
 non solum apud regem delatio, sed etiam apud Roma-
 num antistitem¹ ab inimicis et insidiatoribus perlata
 fuerat accusatio. Tum vero athleta Domini evangelicis
 exemplis imbutus, quum se vidisset ad certamen vocari,
 pro salute errantis populi et pro annihilandis inimi-

¹ *antistitem* { *antistellon*, Mss.

A.D. c. 700. eorum sigmentis ad apostolicam sedem intrepidus ire disponit, exemplum Domini et Magistri sui sequens, Qui sciens omnia que ventura erant super Eum retrorsum non abiit, nec faciem suam ab increpantibus avertit, sed processit, et quorentibus hostibus ultro se tradidit.

St. John
xviii. 4.

LECTIO IV.

Goes to
Rome to
defend
himself.

Before
leaving
England,
he binds
his feet
with iron
fetters, and
casts the
key into
the river
Avon.

Beatus itaque Egwinus, quia jamdudum causa visi-
tandi apostolos decreverat Romam ire, nunc Raphael
archangelo fretus comite, proficiscitur, et felix exul et
penitens beatus supremam juris ecclesiasticæ sedem adit.
Ist quoque quamvis eorum hominibus se immunem ab illatis
sciret et confiteretur, tamen quia eorum Deo peccatis se
obnoxium esse non dissimulatur, necnon et pro peccatis
plebis sue errantis profecturus in superni arbitrii et
Divini examinis judicio, pedes suos vinculis ferreis
astrinxit quo clave poterant firmari ac reserari, ipsamque
clavam in fluvium Avonæ projecit. Vincetus igitur servus
Jesu Christi Domini nostri Egwinus, remulatus Petrum
fluctus calentem et Paulum in vinculis gloriantem,
tanta difficultate tantisque laboribus pervenit ad apos-
tolicam urbem de vinculis apostolicis gloriantem.¹ O
fortissimum victorem laborum, O contemptorem hu-
manarum exprobrationum, O hominem angelis et homi-
nibus admirandum, et tot populis et gentibus spectaculum
factum! O virum cunctis imitabilem, nec terroribus con-
cussum, nec blandimentis seductum, nec laboribus vic-

¹ "Sanctus quoque Egwinus
Romam profectus est vinculatus
compedibus. Campanæ urbis, ut
fertur, in ejus adventu per se
sonuerunt, secundum Chronico.

"Clarus, libro v. cap. 23." [Mar-
ginal note in a later hand.] i. e. Po-
lychronicon Rom. Hgden, Cestren-
sis. Gale's Scriptores xv., p. 246.

tum, qui inter corporis sui pressuras et abiectiones nec A.D. c.700.
mundanas laudes captavit nec aspectus hominum re-
cusavit!

LECTIO V.

Denique ferro vinetis pedibus Romanam ingreditur, et
quod maximo quesiverat, in ecclesia beati Petri apos-
tolorum principis, ad orationem prosternitur. Quod dum
vir sanctus vigilantia cura peragit, omnipotens Deus pro
servo suo vigilare non desistit. Interim nunquam famuli
ejus pro cibis emendis ad flumen pergunt, quibus ven-
ditores piscem offerunt, quo empto et asportato et ex
more condiendi exenterato, omnipotentis Dei magnificentia
compedum clavieulam quibus vir sanctus pedes suos The key is
found in
the belly
of a fish
caught in
the Tiber.
astrinxerat in visceribus piscis inveniunt, ferrumque quod
Anglicus fluvius absorbuerat, Romanus Tiberis exhalat.
Pro antiquo igitur statere piscantis Petri, coram multis
redditur clavieula famulo Christi, qua ne sciret solvenda
gentia ipsius ecclesie clavigori. Intelligens igitur vir
Dei peregrinationi assumptae inesse fructum et optatio
exauditionis effectum, per omnia voluntati Dei se sub-
jiciens, coram cunctis clavem accepit et vinacula quibus
astringebatur reseravit. Tanta miraculi novitas in
omnes erupit, Romanam implet. Qui miserabilis ac noxius
putabatur, sanctus et venerabilis comprobatur. Quis
illum videre non certabat? Quis ab eo benedicti non
festinabat? Ipse etiam venerandus papa Constantinus,
cognito sancti viri adventu et solutionis compedum Egwin's
favourable
reception
by the
Pope.
miraculo prodilato, auditis etiam laboribus ejus et
angustiis in itinere perpassis, illum ad se venire fecit,
volentem sibi prosterni digna reverentia detinuit, et quem
auctoritate apostolica benedixit propter sanctitatis
meritum ab eo benedictionem suscepit.

LECTIO VI.

A.D. c. 700.

He returns
to England
and is re-
stored to
his see.

Ps. xxvii.
11; lxiii.
11; cvii.
42.
[Prov.
xxiv. 10?] Received
into new
favour by
King
Ethelred.

Condignum itaque a pontifice Romano beatus Ecgwinus exceptus honorificentia, ad celebrandum ante illum missarum solennia, et ad ejus singulare colloquium et consilium frequenter acciebat et gratiose audiebatur. Non enim erat sermo ejus fatuus vel inutilis, sed sado spirituali conditus; sano fidei doctrinam et Christiane moralitatis formam sapiebat. Paterno ille hunc affectu amplectebatur; hic per omnia illi debita reverentia subditus obsequabatur. Tandem controversia sua et itineris causa coram ipso Christianitatis summo iudice recitata et omnimoda ventilatione examinata et ad votum definita, cum apostolica benedictione et literis apostolica consignatis auctoritate, in quibus magnorum dignitas privilegiorum continuabatur, cum gloria triumphi ad propriam sedem remeavit in Angliam. Ubi vero nuntii de illius reditu ad regis audientiam pervenerunt, auditis miraculis quae Deus per servum suum dignatus est operari, plurimum gratulatus jocunda illum suscepit exultatione, et auctoritate apostolica a Britanniarum primatu restitutus est in propria sede. Quo in cathedra pontificali restituto, sicut lux orta est justis et rectis corde letitia, sic obstructum est os loquentium iniqua, et omnis iniquitas oppilavit os suum. Sic [ut] dicit Scriptura, Quam justus resurgit, impius emoritur; sic adversarii ejus aut confunduntur aut convertuntur. In ampliorem igitur a rege susceptus amoris gratiam et familiaritatem specialem, ex amico anticeissimus, ex familiari familiarissimus apud regem effectus, quae volebat apud eum facile obtinebat.

LECTIO VII.

Egwin ob-
tains from
Ethelred
the place

Isdem sano temporibus locus erat in territorio Wigornensi dumis ac vepribus condensis incultus, qui a modernis Eveshamia appellatur, tunc vero temporis

Hethomme nuncupabatur. Hunc vir Dei concupiverat, (called Hethomme) quia ibi clavem in aquam projecerat; et a rege Merciorum Æthelredo expetiit ac obtinuit, in quo pastores gregum ad victualia servorum Dei nutrienda constituit. where he cast the key into the Avon. Ex quibus unus Eoves nomine plura portenta et signa Vision seen there by Eoves, one of the King's herdsmen. A.D. 702 or 703. in eodem loco saepe cernens, quadam die vidit ibidem virginem præclarissimam ipsius solis fulgorem sui splendore devincentem, librum in manibus tenentem, et cum aliis duabus virginibus ecclesia cantica psallentem. Quod quum idem pastor domino suo beato Ægwino intimasset, vir Domini rem tacitus considerabat, et secum in animo revolvens Dominum Jesum Christum de sacra Virgine natum prius pastoribus gregum per angelum annuntiatum et eisdem in præsepi demonstratum, quod a parvo homine audierat non parvipendebat, sed per se ipsum, invocato Jesu Christi nomine cum jeuniis et precibus, id investigare studuit. Quadam igitur die, expletis nocturnis officiis et vigiliis, summo mane, adjunctis sibi tribus sociis, cum psalmodiis et precibus ad designatum locum nudus pedes pergit, cuniusque relictis sociis ipse interius processit, diutiusque terro recubans cum lachrymis et gemitu implorabat respectum misericordie Redemptoris, cum interventu ipsius sanctæ Genitricis. Surgenti igitur illi ab oratione tres virgines The same vision of the R. Virgin seen by Egwin. non minoris splendoris et gloriæ quam prius apparere, quarum quoque media eminebat præcelsior omnique nitore splendidior aliis præfulgebat, liliis candentior, rosis vernantior, odore inestimabili fragrantior, librum quoque manibus præferens et crucem aurea luce radiantem. Quumque cogitaret hanc Domini Genitricem esse, virgo præcellentissima, quasi favens tam pio restituti, adorantem prætensa quam tenebat cruce benedixit, et cum tali valedictione disparuit.

LXXVIO VIII.

A.D. 703.
He dedi-
cates the
place to
God and
the B. Vir-
gin.

Cavissus itaque vii sanctus super his, intellexit esse
divinam voluntatis ut locus ipse Dei cultibus con-
servaretur et propitiationi saeculorum ipsius beati
Genitrici consecraretur. Voverat enim ab olim inter
varias temptationum angustias, si Dominus prosperum
faceret desiderium suum, edificatumque se Dominum tem-
plum; unde, modo nactus locum tanto iudicio a beati
Mariæ præelectum, Deo et ipsi Dei Genitrici ad solven-
dum votum eundem deputavit locum. Ipsum igitur
protinus emundavit, opus a Deo præsumptum inchoavit
et decenter ad finem perduxit, possessionibus etiam
multis a regibus Angliæ impetratis eundem locum
ditavit. Modico post hoc tempore, Kennethus rex Mer-
corum, anno videlicet quinto regni sui, et Offa rex Ori-

Egwin goes
to Rome
with the
kings
Kenned
and Offa
A.D. 700.

entalium Saxonum, Romam ira pergentes, comitum quos
construere cuperant auctorem beatum Egwinum et mag-
nam itineris sui causam, veluti testem tam manifesta
ostensionis beati Virginis Mariæ, socium ejusdem itineris
sibi acceperunt. Hunc vero laborem beatus Egwinus
libens subiit, ut ecclesiam quam exstruxerat a Romano pon-
tificis omnimodam libertatem ab episcoporum subjectione
obtineret. Quod et ipse Kennethus rex, ad quem jus pa-
tronatus ejusdem ecclesie pertinebat, omnimodis pro-
curabat. Igitur Romam amica itineris societate profecti,
eorum summo pontifice Constantino, qui tunc apostolicæ
sedis præsidebat, orantes itineris sui aperuerunt, et
pluribus de beneficiis suis regni libertate contulerunt. Et
loco ostense visionis, immo manifestæ ostensionis beati
Virginis, sicut ipse summus Pontifex in privilegio suo
asserit, et de ipsa ostensione æquo ita certum esse tenen-
dum præcipit quemadmodum de beati Egwini bonitate

Privileges
granted to
Egwin's
foundation.

non dubitavit. Ipsas vero donationes et beneficia
prefati reges in ipsorum privilegiis nominatim deter-
minaverunt et apostolicæ auctoritate corroborari fecer-

runt; et eundem locum sub testimonio tantae auctoritatis ita ampliatum, totum liberum quoad temporalia, Deo et sanctis Eÿus Genitrici et beatis apostolis Petro et Paulo contulerunt. Summus vero pontifex locum illum ut sibi donatum, quem regia potestas regio libertati donavit, et ipse auctoritate Dei et sanctorum apostolorum et sua quoad spiritualia donavit, sicut in ipsius privilegio continetur. Omnibus igitur itineris sui causis rite peractis et ad votum completis, cum benedictione apostolica, prospero gressu, in Angliam sunt regressi. Quo dum venissent, secundum formam mandati apostolici a Brithwaldo, Britanniarum primato, illis in partibus in quibus manifestatio habita fuisse refertur, concilium totius Angliae, episcoporum videlicet sacrique ordinis religiosarum personarum optimatumque regni cum proceribus suis, conatum est.

LECTIO IX

Concilio itaque de gregio Dominico ex mandato apostolico in nomine Domini condumato, et privilegiis tam summi pontificis quam regum in communi perfectis, cuncti laudem et gloriam Deo dederunt, et elauantes dixerunt, "Benedictus Deus Qui per servos suos talia operatur et praeipiat in terris unde animae salventur in coelis. Nos vero quicquid in hac constitutione papa venerabilis exerceat et imperat, suscipimus et laudamus; quicquid vero reges et principes nostri in loco Eÿhemmo contulerunt, concedimus et confirmamus." Illis vero ita expletis, et soluta in pace universa quae illuc convenerat concione, sicut sancta synodus decreverat beatus Egwinus et Wilfridus episcopus ad locum praefatum perrexerunt, et ipsam in honore Dei et beatae Eÿus Genitricis et apostolorum Petri et Pauli et omnium Sanctorum in festivitate eorundem dedicaverunt. Et ex precepto apostolico constituta est ibidem con-

The royal
grants con-
firmed at
the council
of Alces-
ter, A.D.
709.
[Wilkins,
Concilia,
i. 72.]

Consecra-
tion of
Eyesham
by Wilfrid,
archbishop
of York
A.D. 709.

A.D. 709. gregatio monachorum quae minus in illis partibus tunc habebatur, ovile videlicet divinitus praestensum, apostolica auctoritate fultum, regia libertate donatum, cleri et populi benedictione sanctum. Postquam vero beatus Egwinus optatum diem vidit quod locus quem extruxerat dedicaretur, et monachilis ordo ad servendum Deo inibi constitueretur, jam exinde omnis terrenorum negotiorum curis, se ad contemplativum vitam contulit statum. Exemplum etiam Domini secutus se humiliando, episcopali sede dimissa, inibi effectus est abbas. Et ideo iusta videbatur summo pontifici, sicut ipse testatur, ut eadem ecclesia amplius dignitatem a sede apostolica merito sui obtineret. Constituit igitur in nomine Domini ut isdem locus sub monarchia proprii abbatis liber existeret, et ut omnis qui haec quae ipse statuit destruxerit aut male contaminaverit vel infringere voluerit, seu in loco monachorum clericos immittere tentaverit, sit maledictus et anathema coram Deo et angelis ejus in perpetuum; ille vero qui haec conservaverit et adjuverit quod benedictionibus replentur et a Deo in aeternum conservetur exoravit.

Egwin 14.
signa his
sed.
c. 710.

LIVRO X.

Multas etiam alias libertates et immunitates et episcopales dignitates, quibus idem monasterium usque in hodiernum diem excellentissime pollat, contulerunt postmodum Romani pontifices eidem loco, tum ut sancto et sibi donato, tum ad honorem beatae Dei Genetricis Mariae quam eundem sibi elegit, tum ob reverentiam beati Egwini episcopi; quae in privilegiis ejusdem cenobii expresse continentur, et cum summa reverentia et cautela diligentissimum et cum exactissima ibidem observantur. Indutus igitur monachum vir Dei Egwinus cepit amplius verbis et doctrinis plueri, virtutibus et miraculis coruscare, curas mundi postponere,

damna rerum temporalium simplici animo tolerare: ut A.D. 710.
 de eo veraciter posset dici quod antea dictum fuerat ^{717.}
 in prophetis, Qui sunt isti qui ut nubes volant, et Isalah lx.
 quasi columbae ad fenestras suas? Et sicut dicit Apoc- ^{8.}
 tolus, Nostra autem conversatio in caelis est, ita isto ^{Philipp. iii}
 sanctus conversabatur in terris ut animus et intentio ²⁰
 ejus semper esset in caelis. Sacra insistebat lectioni;
 debitis castigabat corpus inedia et vigiliis. Humilis
 erat in habitu, in sermone jocundus, in predicatione
 devotus, in moribus venerabilis, in orationibus pervigil,
 in lectione assiduus, in vultu angelicus, in affectu pius,
 in virtutibus admirabilis, in bonitate amabilis, in pie-
 tate laudabilis, multis etiam fulgens miraculis. Nam, ut
 cetera omittamus, inter lachrymas et singultus quo
 nocte ac die indesinenter omnipotenti Deo fundebat,
 saepe angelorum visitationibus demulcebatur, et aliorum
 sanctorum qui de hoc saeculo excesserant continuis
 consolationibus refovebatur. Bentam vero Dei Genitri-
 cem Mariam ita toto affectu et spiritu, toto corde et
 amore amplectebatur, ut nunquam a memoria ejus
 excideret, nunquam in verbis ipsius deesset; ejus
 visitatione et consolatione servus Dei recreatus, omnia
 quae mundi erant omittebat, et quae Dei erant indesi-
 nenter exercebat. Misericordolabat, pauperes recreabat,
 esurientes pascobat, sitientes potabat, nudos vestiebat,
 infirmos visitabat, mortuos sepeliebat, orphanis et vi-
 duis, secundum Apostolum, solamen exhibebat, et ab ^{8 James i}
 hoc saeculo immaculatum se custodiebat. ⁷

Lectio XI.

Virtutum itaque universarum avilus executor et
 vitiorum insectator beatus Ecgwinus, ubi ad cygneam
 relatis speciebus pervenit, Omnipotentis Dei nutu, Qui
 sanctos suos salubriter verberat, in monasterio quod
 construxerat in diuturnam decedit aegritudinem. Quam
 quam patientissime amplecteretur, mortemque sibi jam

A.D. 717. instare persensisset, coram fecit adesse filios quos Deo genuerat,* et eos hac extrema monuit adhortatione.
 " Vixi, fratres, apud vos, nec pudet vixisse. Feci
 " enim quod potui, quamvis omnino exiguum sit quod
 " feci. Quid agere et a quibus vos oporteat declinare
 " dixi, quibuscunque modis dicendum esse existinavi.
 " Ostensa igitur rectitudinis via precor ut gradiamini.
 " Quo enim in futuro retributio? Si gaudium, erit
 " eternum; si tormentum, erit perpetuum. Nil vero
 " inter utrumque medium. Nec vos decipiat presentis
 " umbra felicitatis. Fugit enim velut umbra, et nun-
 " quam in eodem stata permanet. Ipse Qui Via est,
 " Veritas et Vita, viam iniquitatis a vobis amoveat,
 " viam justificationum suam vos instruat, illamque
 " amovendo et hanc instruendo felici perseverantia
 " vos ad vitam perducant eternam." Et Patri eos
 " immortalis commendans, accepto viatico, plenus dierum
 " et plenus virtutum vita excessit, tertio Kalendas Januarii.
 " Quantus vero exinde maior fuerit in fratribus monas-
 " terii, quantus in principibus et optimatibus patrio dolor,
 " quanta tristitia in clero, quanta desolatio in populo,
 " quanta in viduis et orphanis et pauperibus acclamatio,
 " supercedemus dicere quia non possumus edicere. Porro
 " diderunt enim principes regni optimum in secularibus
 " consiliarium, clerus doctorem et magistrum preceptorum,
 " populus rectorem et iudicem iustissimum, pupilli et
 " orphanis dispensatorem largissimum.

Death of
Egwin,
30 Dec.
A.D. 717.

LIVRO XII.

His burial. Concurrit igitur ordo monasticus, occurrit et clerus
 ad beati viri exequias; ruit interventum populi utri-
 usque sexus ad tanti viri exuvias. Una ex parte fune-
 bris personabant; alia ex parte cantus laetitiae resona-
 bant; hinc luctus et lachrymae quia defunctus erat,
 inde gaudium et exultatio quia eolum obtinebat
 Triumphus quodammodo celebratus videbatur, non funus

Celebratis igitur missarum solenniis et aliis ex more A.D. 718. peractis obsequiis, positum est corpus ejus cum debito honore in loco quem prius elegerat sibi. Apposuit epitaphium scriptor, non leonina dictatum cantilena, sed simplici commendatum stilo et descriptione non fleta

- Epitaph
- "Rupo sub hac vili tegitur vir summus, et urna
 "Clauditur angusta quem subvehit alta per orbem
 "Veri summa volans. Genus hic spectabilo duxit,
 "Et mores habuit praeclaros magnaque gessit
 "Ecclesiam fecit Evesham quam modo dicunt,¹
 "Dilavit terras, et multa nobilitavit
 "Libertate locum. Qui regni jura tenebat
 "Omnimodam scripsit; subscripsit curia regni,
 "Et qui Romanam sedem tunc papa regobat,
 "Confirmavit eam proprio testante sigillo.
 "Vita migravit quum solis per Capricornum
 "Tertius ac decimus medians² existeret ortus."

Multis miraculorum signis in eodem loco Deus evidenter postea monstravit quanta sanctus vir Ecgwinus apud Deum gratia in coelis eminebat. Orbatis lumine lumen ad ejus nominis invocationem restituebatur, auditu privatis auditus reddebatur, debilibus virtus amissa reformabatur et omne ab eis infortunium amovebatur. Nec solum ab incommodis exterioribus per ejus merita consilium obtinebatur, verum et ab interioribus animarum incommoditatibus auxilium divinitus adipiscebatur. Super his ergo viri sancti summa per patriam divulgata, ad impetranda tam corporis quam animae remedia frequentia populorum ad eundem locum veniens, multa ipsum celebritate longo lateque in sublimem attollebat, ad gloriam et laudem ipsius Qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus per om-

¹ Ecclesiam fecit quam nunc dicunt Evesham Godwin, De Prioribus; Leland, Collectanea, i. 300. | ² medians] modernus Leland, Ibid.

nia secula seculorum. Amen. Attollant igitur poetas quanta vellent amplificatione Babylonem mirifice turritam, Niniven trium dierum itinere spatiosam; nos ista jure attollimus et attollendo præferimus ædificiorum moenia. De illis ad inanem sæculi pompam constructis

Eccl. xii. 8. ait Ecclesiastes, Vanitas vanitatum et omnia vanitas:

Ps. lxxxvi. de istis testatur Scriptura, Gloriosa dicta sunt de te,

civitas Dei. Non solum enim ex insensibili materia ibi Deo ædes constituentur, verum ex rationali atque immortalis animarum substantia gloriose et perennes domus ibi ædificantur. Illorum magistratus, quia in armis, in curribus et in equis confidit, obligatur et cadit: horum ducatus, in nomine Domini spem sibi totam affigens, ad certamina expeditus assurgit erectusque persistit. Nulla hunc exercitum violentia

Rom. viii. 35. superare potest; quis enim, secundum Apostolum, separabit eum a caritate Christi? Nulla prorsus tribulatio,

seu ferri, seu inedie, seu algeris, seu cujuslibet terreni furoris. Nulla denique hunc astutia subvertet, quoniam hæc acies spiritualiter die ac nocte in exultis suis

Cant. iii. 8. perstat, sicut in Canticis Canticorum dicitur, Uniuscuiusque viri ensis super femur suum propter timores

nocturnos. Quid plura? Eum habet tutelam et propugnatorem Qui suos milites ad hæc bella mittens et adhortans, ait, Confidite; Ego vici mundum. Quem

St. John xvi. 33. ambitum civitatis et murum? Qui nullo ariete labari, nullo adversariorum impulsu potest impelli, quoniam

Is. xxvi. 1. Ipse Salvator ponetur in ea murus et antemurale.

Ps. cxx. 4. Nulla suffodi potest fraudis machina, quia non dormit neque dormitat Qui custodit Israel. Horum ergo Christi

pugionum castra sunt ista beati Megwini ædificia et alia per orbem monachorum ecenobia. Hæc autem

scripsimus propter poeticas in secularibus gestis acclamationes et propter eos qui rei gestæ simplicem

annuallare solent stilum nisi variis verborum facis veritas depingatur, depingendo varietur, variisque im-

mutata figuris veritas non esse videntur.

Nunc autem redeamus ad ea quæ, ut vitæ historiam seriatim texeremus, in vita sancti Ecgwini interserere, prætermisimus. Nulli enim unquam sacrorum dogmatum scriptori contigisse legimus, tum ob sui ipsius insufficientiam, tum ob rei scribendæ ineffabilitatem, tum ob lectorum fastidium, quin¹ aliqua memoria digna in suis scriptis inserere omiserit. Unde beatus Johannes Evangelista, Multa alia signa fecit Jesus in conspectu discipulorum suorum quæ non sunt scripta in libro hoc. Sic et nos quum caritati vestræ vitam sancti Ecgwini scriberemus, ne fastidiosis lectoribus tedium generaret prolixitas, multa omisimus quæ hic stilo commendare dignum duximus, quorum quædam in ejus sacra depositione, quædam vero tantum in ejus sanctissima translatione sunt legenda. Et primum cartam beati Ecgwini scribamus quam post dedicationem ecclesiæ Eveshamensis dictavit. Unde plures in ea denotantur possessiones quum in illa quæ Romæ confecta erat vel in illa quam Brithwaldus dictavit, illæ videlicet quas beatus vir medio tempore inter cartarum confectionem adquisivit. Multas enim postea beatus Ecgwinus ecclesiæ Eveshamensi adquisivit possessiones, quæ omnes sub eadem libertatis forma a regibus eidem ecclesiæ sunt collatæ sub qua et illæ quas Romæ fecerat confirmare. Est autem forma cartæ hujusmodi.

St. John
xx. 30.

Carta Beati Ecgwini Episcopi.

In nomino Domini nostri Salvatoris Christi. Ego Ecgwinus Wigorn' huiusmodi episcopus volo manifestare in ista carta qualiter ego primum per Sancti Spiritus inspirationem istum locum elegi et monasterium edificavi in Honno, in honore Omnipotentis Dei et sanctæ Mariæ Virginis. Contigit quodam tempore, ut ego breviter hic morro, quod ego sup̄ in laboribus multarum visionum ductus fui. Quæ de re arsit mihi in animo per Sancti Spiritus inspirationem, quod ego, si Dominus

Egwin's
foundation
charter,
A.D. 714.

¹ quin] qui, MS.

A.D. 714. prosperum faceret desiderium meum, unum locum edificare deberem ad laudem Domini mei et sanctae Mariae Virginis et omnium Christi electorum, et etiam mihi ad eternam retributionem antequam ab ista mutabili vita discederem. Postquam igitur ab urbe Roma reversus fui ubi clavum in ventris piscis inveni quem in fluxum juxta Hethommo projeceram, cogitans locum illum sanctum, concupivi eum, et quum tunc maxima florere in diebus Alredi regis Merciorum, cepi eum benigne precari ut mihi concedere dignaretur eundem locum qui Hethommo vocabatur. Satis ille libenti animo quod precabar concessit, quia et Dei amicus et salutis animae suae erat studiosus. In quo loco quum beata Virgo Maria eundem pastori gregum, Hoves nomine, comparuisset, (ob cujus viri sanctitatem eundem locum Hoveshamum nuncupavi,) et ipse eandem apparitionem mihi intimasset; statim, subjunctis jejuniis et orationibus, ad eundem locum nudus pedes, adjuvante mihi pectori tribus sociis, accessi, et eandem gloriosam Virginem clara luce ibidem manifesto videre mecum, et quum cruce aurea quam manu gestabat mihi benedixisset, disparuit. Tanto itaque indico auctus locum proposito meo congruentem, statim illum emundavi, et opus a Deo praesignatum inchoavi. Ad quod complendum dedit mihi Alfredus rex Stratfordam et castellum de Omdeburii, et illud vetus monasterium quod Fladoburi nominatur, quod sibi evenit ex hereditate uxoris suae, Oswith vocata,¹ et ego illud vetus monasterium dedi Althilhardo Wintonum subregulo pro terra quo erat in Stratforda quam injusto occupaverat. Postquam vero Althelredus rex factus est monachus, Kennethus qui successit ei in regnum Merciorum et Offa rex Orientalium Anglorum, de hereditate quo illum contingebat in regno Merciorum, dederunt eandem ecclesiam octoginta quatuor mansas in circulo loci illius qui dicitur Hommo, in utroque parte fluxu illius qui vocatur Avena, in possessionem ecclesiae, pro remedio animae suae et successorum suorum. Post parvum denique tempus a praedicti reguli fratres, Oswaldo nomine, aliam terram obtinui, id est, viginti mansas in loco qui Twiford appellatur. Et post haec Althelricus, Osberi regis filius, et Balthus, religiosus sacerdos, uterque eorum octo mansas pro divina religione; et ita completa² sunt ecclesiasticas possessiones ex. mansas, sicut infra scriptum est, et in libro manifestatur terra et termini ejus quem scripsit Brythwaldus archiepiscopus et dictavit consensu principum quorum nomina infra notata sunt. Post duos annos Aldelmus religiosus episcopus migravit ad Dominum, quod ego per re-

¹ vocata] vocata, MS.

| ² completa] completi, MS.

volitionem agnoscentes, convocatis fratribus et obsccundariis A.D. 714.
 meis, excessum venerabili patris eis aperui; concitoquo gradu
 ad locum ubi sacrum corpus opus iacebat, quinquaginta ferme
 milibus ultra Meldunense monasterium¹ positum deveni, et ad
 sepulturam adduxi et honorifice sepelivi, mandans ut in quo-
 cunque loco sacrum corpus in aspersione paucavrat sacra
 crucis erigerentur signacula. Post non multum tempus famosus
 rex et mihi plurimum amicus, Kenredus, et Offa rex Orienta-
 lium Anglorum, Romam ita disponentes, rogaverunt me ut
 comes et socius itineris eorum existerem. Quod negotium, tum
 quia omnino eramus obnoxii ad invicem, libens concessi, tum
 quia coepit opus ad optatum finem jam expleveram, ipsumquo
 opus apostolica confirmari auctoritate optabam, et ab ipso in
 posterum eidem ecclesie omnimodam libertatem ab episcoporum
 exactionibus obtinere satagebam. Volebat, monobat, etiam ut
 id procurarem rex Kenredus ad cuius hoc patrocinium attine-
 bat. Igitur Romam unica itineris societate profecti, ad limina
 sanctorum Apostolorum consecundimus ita debitas Deo gratias
 exsolvimus, quia tam nos quam omnia nostra incolamus et
 jocundi ierimus. Deu Romano et apostolico apicem dignitatis
 debita cum reverentia adstantes, eorum [eo⁴] ingressi, benigne
 sentis et ad votum ab eo finimus excepti. Postulata et accepta
 coram eo dicendi licentia, itineris et laboris nostri causam sibi
 aperimus, ejusque consilium et auxilium exquisivimus. Audi-
 vimus optata dignationis ejus responsa, et ex conducto quam
 disponeramus vota et dona Deo sub testimonio tante au-
 toritatis offerentes, donavimus Deo et sanctis Apostolis ejus
 et ecclesie Romanae sub manu et dispositione Romani papae
 monachum Merveshammonae quod extruxeramus multis posses-
 sionibus ampliatum; totumque liberum coram Deo et sanctis
 Apostolis ejus et coram summo Christianitatis pontifice ipsum
 locum esse concessimus, fecimusque apostolicam et regia cor-
 roborari auctoritate donationes et privilegia quae illi loco con-
 cesseramus. Praesidebat tunc Romano sedi reverendus papa
 Constantinus; ejus literas et auctoritatem et confirmationem
 super hac donatione et libertate cum impressione ipsius sigilli
 suscipientes, adhucdum laetati sumus. His ita omnino ad libitum
 nostrum expletis, exoptata ab apostolico benedictione, summo cum
 tripudio reditum aggressi, aridente nobis felici fortuna, prae-
 perrimo rerum omnium nostrarum statu, in Angliam sumus⁵
 reversi. Deinde post parvum tempus reversionis nostrae, ex manu
 dato apostolico fuit supradicta conventus in loco qui Alnecestre Wiltona-
 vocatur, et Kenredus rex omnibus quod Romae feceramus nobis
 florent, nobis ad aeternam retributionem et successum ibus nostris;

The
 Alnecestre
 Wiltona-
 vocatur
 et Kenredus
 rex omnibus
 quod Romae
 feceramus
 nobis
 florent
 nobis ad
 aeternam
 retributionem
 et successum
 ibus nostris;

¹ monasterium] manasterium, MS. | ⁴ Inserted by a later hand.

A.D. 714. et omnes bene salutavimus, et apostolicam benedictionem sub
 papae sigillo dedimus; et ipsi laici illud idem confirmaverunt
 verbi et fidei jussione; et Brythwaldus archiepiscopus ex ore
 omnium et terram loci et libertatem in carta descripsit. Tunc
 elegerunt sapientes ut dominus Wilfridus episcopus et ego
 privilegium idem ad locum eundem asserremus. Eadem¹ autem
 die qua illic pervenimus Omnium Sanctorum erat festivitas, et
 eodem die Wilfridus episcopus et ego ecclesiam quam con-
 struxeram² Deo et sanctae Mariae et Christi electis omnibus
 consecravimus, et cartam exx. mansuram et loci libertatem
 quo hic continetur super altare posuimus, et sic coram
 omnibus locuti fuimus:—“Domine Deus, Qui in ecclesia
 “habitas et omnia creasti, conserva illum qui locum istum
 “paciflavit et conservabit, et hanc Dei hereditatem et hanc
 “libertatem confirmabit quam Deo obtulimus. Nos etiam
 “praecipimus in Dei Omnipotentis et omnium virtutum conla-
 “tium nomine, ut neque rex, neque princeps, neque minister,
 “neque ullius ordinis homo, id presumat ut locum istum sanctum
 “diminuat, aut sibi in privatam potestatem aliquid vindicat³
 “sed sit locus hic, ut nos optamus, gregibus et Dei pastoribus
 “ejusdem loci in usum, et bene dispositus in potestate proprii
 “abbatis secundum regulam Dei et beati Benedicti. Si autem
 “aliquis (quod absit!) avaritiae spiritu arreptus vertere velit,
 “judicetur ante tribunal Dei, et nunquam in Christi veniat
 “memoriam, sed nomen ejus deleatur in aevum de libro viven-
 “tium, et ligetur aeternarum poenarum nodis in inferno, nisi in
 “hac vita poenitens emendetur. Si quis autem has res bene
 “conservare voluerit, Dominus Deus et omnes Sancti Regis
 “conservent eum, et laetificent animam ejus in terra viventium,
 “et dent aeternam mercedem in hac vita et in futura⁴.
 Hujus privilegii descriptio scripta fuit ab incarnatione Do-
 minica anno dccxiv., horum testimonio quorum nomina infra-
 scripta videntur, post parvum tempus migrationis beati Guthlaci
 de hoc saeculo. “Ego Kenredus, rex Dei dono Merciorum,
 “venerando episcopo Egvino hanc libertatis donationem con-
 “cedens, dono et signo agni crucis Christi munio. Ego Osm,
 “rex Orientalium Anglorum, hanc praefatam donationem in
 “nomine Sanctae et Individuae Trinitatis sub crucis sigillo
 “concessi et subscripsi. Ego Brythwaldus archiepiscopus hanc
 “donationem sub sigillo sanctae crucis confirmans subscripsi.”
 Et multi alii subreguli, episcopi, abbates et presbyteri sub-
 scripserunt, sicut in authenticis habetur.

¹ Eadem] Eodem, MS.

² construxeram] contruxeram, MS.

³ vindicat] vendicat, MS.

⁴ futura] futuro, MS.



Hæc nos pæno verbum ex verbo subsecuti sumus, sicut ipsemet vir sanctus in cartis suis ex maxima parte scribendo est prosecutus. Et licet scriptorum non sit eadem manus, ejusdem manus et stili seriem fideli relatione summam transcripsimus.

Ecce audistis, fratres mei dilectissimi, in ista carta, (ne lucerna accensa sub modio absconderetur, sed, ut luceret omnibus qui in domo Domini sunt, super candela-
 delabrum poneretur, et videntes bona opera beati Eg-
 wini glorificemus Patrem nostrum (Qui in cælis est,) quanta per eum Dominus clara opera et miraculosa, dum adhuc ista mutabili luce fruere-
 tur, operari dignatus est. Quorum quædam, quia in vita ejusdem ea vobis plenius scripsimus, dilucidare hic non oportet. Sed hoc est mirabile in oculis nostris, quod beatus Egwinus in hac peregrinatione positus tam per multa locorum intervalla longe distantia quam præpo posita in spiritu cognovit. Ecce enim, audistis qualiter excessum religiosi antistitis Aldelmi per revelationem cognoverit. Quum enim gloriosi præsules, beatus videlicet Egwinus et sanctus Aldelmus, ita mutuo caritatis vinculo se ad invicem diligere et sibi confederarentur, ut non solum eadem dignitates, quum uterque esset episcopus et abbas et uterque binas regeret ecclesias, sed et morum gravitas et vitam sanctitatem vere faceret spirituales esse germanos; tanta circa eos caritas effulserat, quod sicut in vita sua dilexerunt se, ut quamvis corpore separarentur, tamen in morte spiritus eorum non sunt separati. Quis ergo non credat eorum spiritus conjungi in cælis, quamvis eorum corpora separarentur in terris, quorum in mortis articulo, ut frater fratri funeris obsequia exhiberet, tam subito et tam miraculose spiritus et corpora conjungebantur. Sed in his, sicut in beatis Ambrosio et Martino, Omnipotentis Dei sunt collaudanda magnalia, circa quos consimile miraculum contigisse non ambigitur, ad Ejus laudem et honorem. Qui in sanctis suis semper et ubique est glo-

St. Matt. v.

10.

riosus; Qui vivit et regnat per omnia secula seculorum Amen.

*Qualiter beatus Ecgwinus aquam de terra
producerit.*

Egwin,
while cross-
ing the
Italian
Alps, ob-
tains a
miraculous
supply of
water.

Denique non pratercundum esse decrevimus memorabile miraculum quod per servum suum beatum Ecgwinum hoc itinere Romano manifeste operari dignatus est Dominus. Quadam itaque die quum sanctus vir et qui cum eo erant per abrupta montium iter agerent, venerunt in terram in qua non erat aqua. Populo igitur pro angustia laboris et fervore caloris sitiente, nec unde sitim relevaret habente, quia beatus Ecgwinus in tanta veneratione a compatriotis habebatur, quidam, sanctitatis viri Dei increduli, similes populo quondam Israelitico, quasi ab altero Moyse a beato Ecgwino potierunt aquam ad bibendum. Alii vero fideles, incredulos increpantes, de viri sanctitate plenam fiduciam reportantes, ex fide plena, caritate non flecta et spe certissima ut sic pastoralis cura eis subveniret, hoc idem a beato viro postulabant. De quorum fide confisus beatus Ecgwinus simul cum ipsis in orationem se prostravit, et facta oratione cum lachrymarum flumine, ecce, subito in medio illorum ex arida terra fons erupit aqua limpidissima. Igitur prius increduli, viso miraculo, ad veritatem conversi, erodentes vero in fide roborati, voces ad sidera tollentes laudes Altissimo dederunt, et, tam divino miraculo confortati¹ quam aqua divinitus data cum paucis cibariis quos secum habebant refoillati, in fortitudine cibi et potus illius dietam alacriter peregerunt. Factumque est sic ut qui prius a multis justus ignorabatur tunc ab eisdem sanctissimus haberetur, simul omnibus qui aderant Deum collaudantibus Qui in sanctis suis semper est et ubique mirabilis.

¹ confortati) concomfortati. MS.

Et condigne satis. Futurum enim erat ut, eo reverso in patriam, ex ore ejus fluere aquae vivae, salientes in vitam aeternam, et per verbi ejus attractum ex montuosis et saxosis cordibus auditorum Divini gratia amoris et spiritualium dulcedo prosiliret virtutum, ad ejus gloriam Qui vivit et regnat per omnia saecula saeculorum. Amen.

De Subversione Alceestriae, et quare fabri ibi vigere non possunt.

Quoddam miraculum per beatum Aegwinum dum adhuc luce hac frueretur perpetratum, stilo perfectius commendandum nostris temporibus est reservatum. Quod ideo in vita sua neminem praedecessorum nostrorum scripsisse credimus, quia per ipsius facti evidentiam et publicam notitiam ejusdem miraculi dignam adhuc habemus memoriam, nec ab hominum recodat memoria quod adhuc probatur fide occultata. Sed quia fugacis aevi longinquitas gestorum solemnium memoriam abolet, et quae publice facta fuerunt profunda oblivione sepeliendo tanquam infecta reddere festinat, longevo veracis scripti testimonio illud posterorum memoriae tradendum dignum duximus. Tale quid circa illum divinarum secretarium, beatum videlicet Johannem Evangelistam, contigisse legitur: quum enim tres Evangelistae prius eo scripsissent Evangelium, nullus illorum in serio sui Evangelii illa duo praecipua, immo, quamvis mirabilia universa Domini opera, praeter ceteris tamen excellentiora¹ mirabilia, de caeci nati illuminatione et de quatruiduani Lazari scripsit resurrectione²; quamvis tamen beato Hieronymo mirabilius videatur quod Dominus noster Judaeos ementes et vendentes in templo, ubi idem Judaei dominabantur, flagello ex finienlis facto de eodem templo eiecerit, quod immensus exercitus³

Miraculous
destruction
of Alcester.

¹ excellentiora] excellentiora, MS.

² exercitus] exercitus, MS.

³ resurrectione] resurrectione, MS.

facere non poterat. Sed hoc, quod de cæco illuminato et Lazaro resuscitato scribenda beato Johanni sunt reservata, non solum ob beati Johannis prerogativam factum esse credimus, immo etiam propter ipsorum miraculorum excellentiam et publicam notitiam. Hæc enim duo Domini facta inter ea quæ gessit in corpore præ cæteris lucentia propter sui magnitudinem et facti solemnitatem in tantam admirationem et venerationem, ut a sæculis inaudita, hominibus facta sunt, quod tribus Evangelistis necessarium non videbatur ea per scripturam memorie hominum commendare, quæ se per sui prerogativam omnium mentibus inscribunt. Sed ille vere theologus, non solum memor præteritorum sed etiam cognitor occultorum et præsagus futurorum, Johannes videlicet Evangelista, futurum certissimum quod superabundaret iniquitas et multorum refrigeraret caritas, quamvis et ille multa scribere omisisset, (sicut idem testatur dicens, Multa et alia signa fecit Jesus in conspectu discipulorum suorum quæ non sunt scripta in libro hoc,) tamen hæc propter ipsorum et sui ipsius prerogativam et privilegii dignitatem Evangelio suo intorsit, ne, refrigerante caritate, eorum ab hominum mentibus memoria recederet, quod et tunc pro parte apud quosdam accidisse conspexerat. Unde et nos, vix præterita vel pauci ad memoriam revocantes, presentia non intelligentes, futura penitus ignorantes, posteris super ignorantia præcaventes, miraculum illud stilo commendamus quod nos facturos prius caritati vestræ promiseramus.

St. John
xx, 30.

Quum igitur beatus Egwinus operibus caritatis totus afflueret et indolenter insisteret, maxime tamen totis viribus prædicationi operam dedit, sciens quia "qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ salvabit animam ejus et operiet multitudinem peccatorum." Erat itaque juxta Eyesham castrum, Alnoecastre nomine, tunc temporis Angliæ famosissimum, regale videlicet mansum, et regio mansioni aptissimum, veluti nemoribus consitum, fluminibus piscosis et rivulis jo-

St. James
v, 20.

cunctis circumdatum, necnon muris et turribus vallatum. Sed quia multotiens ex adipe prodit iniquitas, quanto magis rerum terrenarum opulentia et temporalium bonorum abundantia ejusdem loci habitatores affluabant, tanto magis gula et luxurie dediti, vacantes ventri et lateri, studentes avaritiæ et cupiditati, misericordissima Dei elementia se indignos efficiebant. Horum siquidem perpetuo ruinæ et animarum jacturæ compatiens beatus Hægwinus, eorum opinioni et errori succurrendum putavit. Fervobat namque beati viri circa idem castrum ardentius caritas eo quod in eodem loco, ex mandato apostolico, a Brithvaldo Britanniarum primato, concilium totius Angliæ, episcoporum videlicet sacrique ordinis religiosarum personarum optimatumque regni cum proceribus suis, fuit pro eo et per eum non multo prius conditum; et ibidem in nomine Domini, privilegiis tam summi pontificis quam regum in communem perlectis, Eveshamense monachium sit liberum denuntiatum, et, ex præcepto apostolico, ab inde progredientibus episcopis in ecclesia Eveshamensi sit congregatio monachorum constituta, quo minus in illis partibus tunc habebatur, civile videlicet divinitus præostensum, apostolica auctoritate fultum, regia libertate donatum, cleri et populi benedictioni sancitum, sicut privilegia ejusdem ecclesie testantur. Ad hunc ergo locum accedens beatus Hægwinus, obsecrando, increpando, verbum Dei annuntians opportune, importune, in omni mansuetudine et pietate, in omni patientia et doctrina, illis gentibus prædicavit regnum colorum, et non tacuit vitia eorum. Sed gens illa absque consilio et sine prudentia, et cervicis dura, immo indurata, nec assueta vitia relinquere nec saluberrimis monitis sancti viri volebat acquiescere, sed nec ejus salutiferæ doctrinæ aliqua ratione obviare, neque sapientiæ et spiritui qui in eo loquebatur poterat resistere. Unde, et quum palam nec posset nec auderet dicere, Recedo n. Joh. xxi. nobis quia vias tuas nolumus, ne verbum Dei disse-^{14.}minaretur varias discurrit ad artes. Quum enim castrum

The smiths
of Alcester
drown
Egwin's
preaching
with the
noise of
their ham-
mers and
anvils.

St. Luke x.
10.

No smiths
ever able
afterwards
to ply their
trade at
Alcester.

illud, veluti nemoribus undique consitum, conlandi ferrum locus esset aptissimus, et fabris et ferri exclusoribus maximo repletur, gens incredula, detestabilior populo qui in predicatione beati Stephani ne audirent verbum Dei aures suas obturabant, incudes ferreis malleis quibus maximo abundabat per plateas et vicos castri circumquaque tanto stropitu continuo percutiebat, ut beati viri sermo non audiretur et ut a castro recedere cogeretur. Beato igitur Egwino castrum exeunte, immo jam longo a castro agente, pro concussione, immo confusione, malleorum et incudum adhuc tinniebant ambae aures ejus acsi percutientes incudes eum sequerentur; et respiciens neminem vidit nisi solum discipulos suos, et levatis in caelum oculis, flexis in terra genibus, contra artem fabrilem castri illius Dominum imprecatus est. Res mira et omni admiratione digna! Dominus, dicti sui non immemor, Qui vos spernit Me spernit, So in servo suo contemptum et repulsum reputans, non tantum castri illius arti fabrilis maledixit, sed et ipsum castrum subvertit. Nam castrum ipsum terra absorbit; ita quod, novo super veteri qualitercumque re-edificato, usque in hodiernum diem in constructione novarum domorum in fundamentis earum antiqua aedificia reperiuntur. Justo etiam Dei judicio, Qui ipsum locum et ejus habitantes in eo in quo deliquerunt punivit, per quingentos annos et amplius usque ad tempora nostra poenam eis inflixit, duraturam quamdiu Ibi Qui inflixit placuerit, videlicet, quod nunquam postea in eodem loco aliquis artem fabrilis recto exerceat, nec aliquis eam exercere volens ibi vigere potuit, quamvis multi hoc tentaverunt facere, nec usque in hodiernum diem profecerunt, quum usque nunc castrum illud ab arte fabrilis suspensum permanserit, ut vere de eo dici possit,

Culpa demi potest, poena perennis erit.¹

¹ "Poena potest demi, culpa perennis erit." Ovid. Epist. ex Ponto, lib. 1. l. 64.

Nam ad delendam culpam illius loci et placandam iram beati Ægwini, vel in signum reconciliationis foderis inter beatum virum et eundem locum, vel nescimus quo alio Dei iudicio, locus in quo illum quondam ejusdem castri fuerat datus est ecclesie Eveshamensi, ut, quasi per principale domicilium quod sanctus Ægwinus in eodem loco obtinet, omnibus sit liquidum beatum virum quondam per predicationem suam in bello illo spiritali in eodem loco contra aereas potestates obtinuisse¹, quamvis tunc hoc liquidum constet non fuisse. Si vero alicui hæc predicta que diximus incredibilia videntur, ad locum profuturum accedat; et fide oculata per ipsam rei evidentiam et facti notitiam et famam publicam, hæc ita pro certo inveniens, beatum Ægwinum, immo Deum, laudabit, Qui in sanctis suis semper est gloriosus per omnia secula seculorum. Amen.

Explicit Liber Primus de Vita Sancti Ægwini, et de Miraculis que per eum Dominus operari dignatus est dum lucis luce frueretur.

De Compositione Legendæ in Translatione Sancti Ægwini.

(Hæc que sequuntur usque ad secundum librum non legantur nisi in Translatione tantum.)

Rogatus fui aliquando a fratribus ut vitam eximii martyris Wistani advocati nostri sine solocismo et alio vitio, quod nondum factum fuit, stilo commendarem prolixiori; necnon et vitam sanctissimi patroni nostri beati Ægwini episcopi, que prolixius tractaba-

¹ Sic. Read, victorium obtinuisse.

tur, salvo per omnia historico tenore, in tantum abbreviarem ut fastidiosi auditores tædio non affloerentur, ita videlicet stilum temperans, quod utraque pro temporum qualitate natalitiorum eorundem in eisdem festivitibus ad legendam in nocturnis vigiliis sufficeret. Magis itaque de eorum sacra circa eosdem sanctos devotione quam de mea confusus eloquentia, immo omnem spem ponens in Eo Qui linguas infantium facit disertas, fratrum voluntati volui præcepto obtemperavi, et utrumque opus, non prout volui sed prout potui, Deo adjuvante complevi. Quo quia domino Cantuariensi corrigenda legissem, et ipse ea approbando commendasset, et quum eadem fratribus placuissent, iterum crebro pulsaverunt me precibus suis ut in translatione ejusdem patroni nostri beati Megwini tantæ festivitati congruentem et specialem legendam ad nocturnas vigiliis, quæ minus apud nos adhuc habebatur, eis componerem. Ego vero, quamvis petitionem illorum voluti ratione nitentem intelligerem exaudiendam, quum etiam sæpe puduisset me quod in tanta festivitate de tanto patrono nihil speciale ad nocturnas vigilias legabatur, tamen videns tantum opus super me esse, diu distuli præbere eis assensum. Et hoc ideo maxime quia quum miracula sanctorum in eorum translationibus legi consueverint, putabam in legenda infra octabas omnia quæ de eodem patrono nostro scripta erant, esse consummata et expensa. Fratribus tamen in voluntate sua perseverantibus, sæpe et multum mecum cogitare coepi, volens eorum voluntati satisfacere, unde sermonis sumerem materiam et exordium, postulans ab Eo auxilium Cujus Spiritus ubi vult spirat, et Qui dat omnibus affluentem et non improperat. Interim autem librum qui de ejusdem beati viri miraculis scriptus est legens et relegens, tandem duo tantum miracula inveni quæ in legenda infra octabas posita non erant. Quibus lectis et perspicaciter intellectis, inveni ea maxime proposito meo convenientia et operi prælibato

optissima, videlicet, de phoca magno pisce contra solitum modum talium piscium in flumine Avene apud Evesham in festivitate predicti viri beati ad esum servorum Dei invento, et de homine ferrois vinculis astricto a sanctis Apostolis Petro et Paulo ab urbe Roma Eveshamiam transmissio et a beato Eegwino solvendo¹. Quae quum mente concepissem et plenius intellexissem, ultra quam credi possit admiratus sum, et quasi in extasi pro gaudio factus sum eo quod clavis David aperire dignata est, et introductus sum in cellam vinariam in qua mihi tam egregium demonstratum est exemplar. Quis unquam non credat haec divina facta dispositione? Vel quis dubitet haec tam sollemnia miracula in tam sollemni sollemnitate legenda, divino reservata esse iudicio? Credat qui voluerit, quia ego credo, Dei providentia ita factum esse. Nam omne ^{St. Jameal.} donum optimum et omne donum perfectum de sur-^{17.} sum est, descendens a Patre luminum. Igitur de casu tam admirabili obstupefactus, per rei tamen tanto eventum confortatus, opus mihi iniunctum aggrediens, ad finem qualemcumque usque perduxim, Illo adjuvante sine Quo nihil est sanctum, nihil validum, Qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus per omnia saecula saeculorum. Amen.

¹ Sic. Roud, soluto.

IN TRANSLATIONE SANCTI ECCWINI.

LECTIO PRIMA.

Quum virtus divina, fides preclara, et vita immaculata sanctos efficiat Christi confessores, occulto quodam Dei iudicio quorundam eorum hominibus clarescentibus¹ miraculis ita lucent bona opera quod videntes glorificent Patrem suum Qui est in oculis, et illos per quorum merita talia sunt miracula venerantur in terris; quorundam vero ita in occulto sunt opera bona, quod solus Pater eorum celestis Qui videt in abscondito sit eorum retributor et retributio. Dominus enim et Salvator noster Qui solus novit quos elegerit pro locorum, temporum et personarum qualitate, quibusdam ad vitam predestinatis et fidelibus, ad morum emendationem et fidei ipsorum roborationem, signa et prodigia ostendit, ut suorum vite et opere servorum imperpetuum ecclesie sue sint in exemplum; quibusdam vero ad mortem preceitis et reprobatis ut generationi malae et perversae nullum signum nisi domo claudum pronuntiavit.

LECTIO II.²

Merito ergo in sanctorum natalitiis eorum vita, per quam Deo Qui videt in corde probantur accepti, legitur; in eorum vera translationibus eorum opera et miracula recitantur, per quae eorum sanctitas hominibus qui vident in facie manifestatur.³ Gaudeamus igitur, fratres dilectissimi, qui tale non tantum meritum habere protectorem et patronum, beatum videlicet Egwinum episcopum et confessorem, qui pro innocentia pura, vita honesta, et rectae fidei doctrina cum sanctis Dei meruit coronari in oculis, et propter opera preclara et miracula manifesta quam pro eo Deus operari dignatus est, inter sanctos confessores honoratur in terris. Quia ergo ejusdem patroni nostri

¹ *clarescentibus*] *clarescentibus*, MS.

² These divisions of the Legend re, with the exception of the first,

inserted by a later hand in the margin.

³ *manifestatur*] *manifestantur*, MS.

vitam in ejusdem depositione legendam pro temporis qualitate caritati vestrae prolixius transcripsimus, nunc aliqua de ejus operibus et miraculis in ejus translatione legenda pro temporis angustia breviter perstringamus. Beatus itaque Begwinus episcopalis officii cura suscepta, non tam honorem quam onus se suscepisse intelligens, magis prodesse quam processu concupivit; immo magis operarium in horto Dominico se constitutum cognovit ut operaretur et custodiret illud.

LECTIO III.

Excelsit igitur beatus Begwinus hortum Dominicum removendo nociva et apponendo utilia, sicut Dominus dicit: Ecce, Jer. I. 10. inquit, posui te ut dissipes et ovellas et aedifices et plantes. Dissipes et ovellas vitia, aedifices et plantes virtutes. Dissipes arbores infructuosas, ovellas herbas inutiles. Aedifices arbores fructuosas, plantas herbas utiles. Sic et beatus Begwinus assumpsit arma dissipandi, securim videlicet asperam increpationis, et posuit eam ad radicem arboris infructuosae, et fidei acutam ut herbas nocivas eradicaret; ut pro culmine ascenderet Is. Ix. 13. ulmus et pro arbutu cresceret myrtus. Accepit etiam instrumenta aedificandi, putatorium videlicet verbi instructionis et fossarium saluberrimae admonitionis, et nam est potenter opore et sermone, secutus Jesum Qui cepit facere et docere.

LECTIO IV.

Scivit namque beatus Begwinus quia qui fecerit et docerit sic homines hic magnus vocabitur in regno eorum, et qui arce seminat pueri et metet, et qui seminat in benedictione, de benedictionibus metet in vitam eternam. Sed beati viri semen aliud cecidit super viam et conculentus est, et volucres coeli comederunt illud. Et aliud cecidit super petram et natum aruit, quia non habebat humorem. Et aliud cecidit inter spinas, et simul exortae spinae suffocaverunt illud. Expectavit tamen ut faceret uvae, fecit autem hirsutus; et terra mala spinas et tribulos protulit ei, et vinea sua, conversa in amaritudinem, odore suo malo a colla vinearum eum expulit. Videns igitur vir sanctus quia hoc genus hominum non nisi jejuniis et oratione efficitur, de episcopatu conversus est in exilium, de predicatione in peregrinationem.

St. Matt. v. 19.

2 Cor. ix. 6.

St. Luke viii. 8-9.

Is. v. 2.

St. Matt. xvi. 19.

LEO VI.

The miracle of the key again narrated.

Quum igitur de propriis meritis non praesumeret, post beatam Dei Genitricem summo opere beatos apostolos Petrum et Paulum quibus Dominus potestatem non solum corporum sed etiam animas et mentes hominum ligandi et solvendi tradiderat, in auxilium implorandos credidit, ut velamen a cordibus plebis sue orantis amoveretur. Ut ergo facilius per eos a Domino exaudiretur, forma limina petenda decrevit. Et ut corpus inter eundem attenuaret, vinculis terreis pedes suos astrinxit quo clave poterant ligari ac reserari, et clavem in fluvium Avenae projecit. O vero prelati erga subditos caritas ineffabilis, qui se ipsam vinculis ferreis astrinxit ut subditi a vinculis peccatorum solverentur! O fides constantis hominum fidei Abraham comparabilis, qui per corporis sui mortificationem filios a morte animas credidit suscitandos! O beati viri spes admirabilis, qui ut se et misericors Deus peccata plebis sua committere dimitteret in terris, humano auxilio se destitutus, divinae pietati se commisit solvendum a vinculis!

LEO VI.

Arrepto itaque itinere tot regionum digito gentium est demonstratus, aliis dicentibus quia bonus est, aliis non, sed seductor et criminosus. Tandem tanta difficultate tantisque laboribus pervenit ad apostolicam urbem de vinculis apostolicis gloriantem. Denique ferro vinetis pedibus Romanam ingreditur, et, quod maxime quaeviserant, in ecclesiam beati Petri Apostolorum principis ad orationem praestantur. Quod dum vir sanctus vigilandi cura peragit, Omnipotens Deus pro servo suo vigilare non desistit. Interim famuli ejus pro cibis emendis ad fluvium pergunt, quibus venditores piscem offerunt. Quoempto et asportato et ex more condiendi exenterato, Omnipotentis Dei magnificentia compellunt claviculam quibus vir sanctus pedes suos astrinxerat in visceribus¹ piscis invenire; ferrumquo quod Anglicus fluvius absolverat Romanus Tiberis exhalat. Pro antiquo igitur statore piscantis Petri coram multis redditur clavicula famulo Dei, qui se sciret solvendum gratia ipsius ecclesiae clavigeri. Intelligens igitur vir Dei peregrinationi suae inesse fructum et optato exauditionis effectum, per omnia voluntati Dei se subiciens, coram cunctis clavem accepit et vincula quibus astringebatur reseravit.

¹ *visceribus*] *visceribus*, MS.

LECTIO VII.

Quis jam non dixerit beatum Petrum ad artem suam veterem, videlicet piscatoriam, reuersum, qui quasi in reti suo piscem ad urbem per tot maria traxit ut fratrem suum a vinculis corporis absolveret. Ne itaque alieni hæc quia inusitata jam impossibilia videantur, conferantur ista his quæ propter ipsum Deus post beati viri depositionem mirabiliter operari dignatus est; et si videbuntur mirabilia, desinent tamen videri impossibilia, quia ea quæ oventus assiduitate didicimus¹ quasi quodam usu sæpe in habitum mentis vertimus. Sancta igitur a patribus dies annua quæ beatus Ecgwinus adit celestia regna, quot annis post depositionem ejus illuxerat² festiva, sæpe superius miraculis illustrata. Quæ inter natalitia Domini solennia duplicata populi et familie suæ refulget lætitia, quasi corona aurea sole reperienssa. Accurrit solito populosa frequentia ad celebria tanti patris gaudia. Nox ipsa lucifera et dies præclaræ cantu et laude continuantur exelsa cum iocunditate festiva, nec desunt solita Christi beneficia seruatoribus vel hospitibus suis parata, nec desunt post missarum solennia competentia refectionum insignia. Sed modo piscium decet copia, ut mirabilior appareret Dei gratia.

LECTIO VIII.

Quum ergo super hoc ipso mæno pastoris officiositas fratres Miracle of devota alloqueretur caritate, supervenit quidam qui dixit se the capture
miræ magnitudinis piscem conspexisse in ipso quod subterfluit of a seal in
monasterio flumine. Continuo illuc concurritur; spiculis, the Avon,
jaculis, et cunctis armentis præda obruitur, capitur, extrahitur; aliquo eorum pedibus ministrorum Domini exponitur, qui
piscis a scholasticis phoca² nominatur. Extollit populus visum
miraculum, et clamorosa laude eunolorum glorificatur in sancto
suo Ecgwino largitor omnium bonorum. Nunquam enim
antea visus est hujus generis piscis in hoc flumine, sed neque
in tota patria inventus est tantæ magnitudinis in hoc genere;
qui, distributus largiflue, et domesticis et advenis suffecit
gratificæ. Nonne pium est credere ob meritum sancti Ecgwini
beatum Petrum, quasi arte sua piscatoria, eadem potestate qua

¹ didicimus] didiscimus, MS.² phoca] foca, MS.

piscis a flumine Anglico piscem ad perfectionem conservi sui beati, videlicet Ecgwini, Romanam traderat, nunc eadem virtute piscem hunc a mari magno ad idem flumen Anglicum, contra solitum cursum hujusmodi generis piscium, ad sustentationem servorum et veneratorum ejusdem coepiscopi sui transmississe?

LECTIO IX.

Miraculum
releaso of a
penitent
from his
self-im-
posed fet-
ters.

Adhuc aliud miraculum post depositionem beati Ecgwini per ejus merita a Domino patratum, ad superiora quod Dominus pro eo dum in hac vita esset operari dignatus¹ est confirmationem, in medium deducamus. Quodam alio itaque tempore vir quidam sceleratus², quasi alter ille latro qui a dextris³ crucis Dominico in cruce dependebat et scelerat⁴ cum Domino confitebatur, pro suis reatibus Deo spontaneam ultionem exhibendo, novem vinculis ferreis se astrinxit in diversis corporis sui membris⁵. Qui, non Dominum tentans sed Divina voluntati per omnia se subiciens, apud semetipsum decrevit se nunquam ab his vinculis absolvi nisi Dominus illum a vinculis peccatorum ostenderet absolutum. Dignus igitur pro factis se subire confessus, non de suis meritis confisus, sed laboribus demandans, jejuniis et orationibus insistens, meritis et precibus sanctorum se commendans, ferri hoc pressus⁶ pondere per diversorum limina sanctorum pergens, ut a vinculis tam corporis quam animae absolveretur devotissime postulabat. Cujus fidem et spem, necnon cordis contritionem, laborem et operis satisfactionem, Dominus ex alto prospiciens, jam per diversorum sanctorum merita, quorum idem penitens in circumjacentibus et longo positis regionibus per multa temporum curricula adierat, octo circulos ferreos quibus fuerat astrictus dissolverat.

LECTIO X.

Nunc vero circulo diutius astringebatur, carne videlicet circumquaque intumescente, super quo dissolvendo principalem potestatem habentes tam corpora quam animas ligandi et solvendi, beatos videlicet Apostolos Petrum et Paulum, credidit

¹ *dignatus*] *dignatus*, MS.

² *sceleratus*] *celeratus*, MS.

³ *dextris*] *destis*, MS.

⁴ *scelerat*] *celerat*, MS.

⁵ *members*] *membris*, MS.

}

adveniens. Quorum limina quum adisset et eorum suffragia postulasset devotissimo, tale in somnis recepit responsum: "Vado in Angliam, et beati presulis Ecgwini locum debito venerationis cultu requiro, et misericordiam obtinebis." Surgens itaque a somnis beatus penitens gaudet se pro patre accepisse quod quaesiverat. Exaudiverant enim cum Apostoli ut consilium darent, non ut [in] presens pleno liberarent. Accepta itaque spe certissima eorum sibi non absuturum auxilium quorum receperat consilium, quem cogebat necessitas delationem tam gravem patientissimo sustinuit, quia non aliter poterat obtinere quod expetebat; et cum tali volentione itinere arripso, ad eum sancti Ecgwini adit, in cujus basilica quum per multos dies jejuniis et orationibus expetitum et expeclatum misericordiae opem praestolaretur, quantum die, hora tertia a fratribus monasterii devotissimo decantata, et missa, ut moris est, celeberrime subsocuta, hora perceptionis Divini Mysteriorum vero penitenti divinum non defuit ministerium.

Lectio XI.

Nam virtute divina tanta vi novus¹ ille circulus dirumpitur ut ipso fragor in choro a fratribus audiretur, ac si ferrum malleo percuteretur. Et ipso impetu fractionis a loco ubi secus altare penitens cecidit ferrum illud in chorum deieceretur ac si manu hominis jaceretur, ut divinae miserationis opitulatio omnibus manifestaretur. Eventus igitur ordine, facti serio et rei veritate a fratribus monasterii diligentius inquisitis, pulsantur classica, et clara voce cum gratiarum actione attolluntur Dei magnalia. O quam veridice Domini sententia, qua secutos se his quae ipsi Num fecisse viderant similia, immo majora, St. John facturos promiserat. Haec enim omnibus pio credentibus patet xiv. 12. Iuxta quidem clarius, quod Dominus beato Ecgwino, quem mirabiliter solverat a vinculis, potestatem contulerit mirabiliter solvendi alios a noxiis tam animae quam corporis. Ad illum namque quem ab Anglia Romam traxerat a vinculis terreis ab Apostolis solvendum, de eodem urbe in Angliam per eosdem Apostolos misit istum penitentem a circulo ferreo ab eodem liberandum. Celebrem igitur, fratres dilectissimi, devotissimo tanti patris translationem, quem Dominus Omnipotens tot, tantis, et tam mirandis virtutibus glorificavit in terris et nobis manifestat glorificantem in caelis.

¹ novus] novus, MS.

Lectio XII.

Gaudens precipue Ecclesia Eveshamensis et cum summa devotione et spirituali gaudio letetur, que tot ejus beneficiis honoratur, tot possessionibus ab eo sibi adquisitis ditatur, tot libertatibus exaltatur, et privilegiis per eum et propter eum sibi collatis munitur. Maximo autem corde et oro simul Christum veneretur, quod propter vite ejus honestatem et fidei meritum beata Virgo Maria in eodem loco per manifestam ostensionem et corporalem presentiam se manifestavit eidem; et quia ibi steterunt beato Virginis sacratissimi pedes, idem locus sanctificetur et a summo pontifice Constantino locus sanctus nominatur. Extollunt vocem in beatissimi viri laudem specialius monachi Eveshamensis monachii, qui per ipsum a summo pontifice ovile divinitus preconstitutum, apostolica auctoritate fultum, regis libertate donatum, cleri et populi benedictione sanctum, appellantur, sicut privilegia ejusdem monachii testantur; ad gloriam et laudem Domini nostri Jesu Christi, Qui est honor et imperium cum Patre et Spiritu Sancto per omnia secula seculorum. Amen.

Qualiter sit constitutum festivitatem Translationis Sancti Egwini hoc tempore solemniter esse celebrandam.

Embassy
from Eng-
land to
Hardeca-
nute in
Flanders,
1039, after
the death
[not of
Canute,
but] of
Harold
Harefoot.

Magnifico rogo Canuto de hac vita decedente, optimates Anglie, ut juraverant et fidem sibi dederant, fieri statuerent; accitisque quibusdam baronibus jusserunt ut pro filio regis Hardecanuto quantocius irent, eumque ad Angliam deducerent. Qui, precepto obtemperantes, maturant propter quod missi erant explore. Aderat tunc inter eos quidam episcopus nomine Ailwardus, qui sub eisdem temporibus hinc ecclesias regebat, scilicet episcopatum Londonie civitatis et abbatiam sancti Egwini. Is dum in medio mari cum ceteris legatis navigaret, repente advenit turbidus auster, nec defuit frigidissimus boreas, curus etiam zephyrusque videbantur adesse. Ita nempe huc illucque vagabunda navis flatibus ferebatur, ut putares omnes ventos inter

no vicissim iniisse certamen. Nunc navi¹ versus aethera A.D. 1039.
 fluctibus sublata, nunc ad ima eisdem dejecta, omnem
 spem salutis perdiderant. Exoritur nauticus clamor,
 stridor rudentium, undique lethalis dolor accumulatur.
 Tandem tempestate devicti et prono in ultimam despe-
 rationem deducti, post pacem in equino perlatam, Narrow
escape
from ship-
wreck
 Deo Omnipotenti se suasque animas lachrymose commen-
 clavere. Quum ecce venerabilis pontifex Æilwardus,
 recordatus merita sancti Deoquò dilecti patris Æegwini,
 geminas ad sidera palmas extendens, talia refert: "O
 "dilecte pater, Æegwino, tui servi nunc miserere, nosquò
 "pariter a presenti periculo mortis eripe." Vovit etiam
 hujusmodi votum: "Si Deus Omnipotens per tua dul-
 "cissima merita dignatus fuerit inpresentiarum liberare,
 "serinium tibi ex auro et argento faciam preparare, et
 "sanctam solennitatem tuam amplius quam antea fuerat
 "jubebo cum honore frequentari." Vix verbum comple-
 verat, quum mox, non paulatim verum gregatim, pro-
 cipiente Domino, tranquillitas redire, solaris radius
 illucescere, simul omnia in prosperum cedere; nautae vero
 cum gaudio cursum extendere, ac cum summa velocitate
 terram potere. Et statim ad Flandrense litus appulsi,
 nimium "optata potiuntur arena." Inde ad Hearnlo-
 canutum pervenientes, qui ea tempestate cum matre Virg. Æn.
i. 170.
 sua apud comitem Flandrie hospitalatur, communem
 assensum populi sibi per omnia pandunt. Sicque ut
 futurum regem Angliæ illum cum veneratione assu-
 mentes, cum ingenti letitia in Angliam repedarunt,
 eumque regem, ut mos est, constituerunt. Prohibitus
 igitur episcopus Æilwardus, non immemor sponsionis
 suæ, statim ut ad propria venit opus quod voverat ac-
 celerari jussit. Perfectoque serinio cum auro et argento
 adornato in quo nunc ossa patris nostri sancti Odulfi

¹ navi] navis, MS.

A.D. 1039.
Transla-
tion of the
relics of
St Egwin,
by Abbot
Ælward,
10 Sept.

honorifice recondita servantur, indixit omni populo cum pontificali auctoritate, ut cum summa frequentia undique convenirent ad celebrandam solennem translationem reliquiarum sanctissimi patris nostri Egwini, iiii idus Septembris. Servabantur namque reliquie ejusdem patris iisdem temporibus in quodam serinio quondam precioso fulvoque metallo bene adornato, sed jam pridem a Dacis circum circa expolito. Veniente igitur die sancito, suffragia sancti cuncti efflagitare, omnes pari voto quoque modo poterant servitio tanti patris insudare, festinabant. Denique statuto tempore adveniente quo reliquie in serinium sibi paratum transferrentur, conveniunt cum pontifice alii venerandi sacerdotes, parantur crucea et cerpi, multaque honestas omnimodis condecorata cumulat. Ordinata itaque processione, maxima cum reverentia, in hymnis dulcissimis Deum predicantes, voces attollunt in excelsis letantes. At postquam ad locum reliquiarum ventum est, libantes incensam cum thuribulo, multo motu ac modestia, cum maxima dignitate, transferunt reliquias sancti patris et protectoris nostri Egwini in serinium sibi officiosissime preparatum. Ille fuit causa qua primum Translatio sancti Egwini constituta est. Tunc namque a prefato pontifice est statutum, ut cum frequentia populari, uti hactenus fit, altissimo eadem Translatio quotannis celebraretur.

*Incipit Prologus Libri Secundi de Miraculis Sancti
Egwinii quo Deus per illum operatus est postquam
ab hac mutabili luce decessit; editus a Dominico
Priore Eveshamiae.*

Quum divina Omnipotentis Dei miracula per sanctos viros mirabiliter ostensa varios et multiplices fructus ea pio considerantibus proferant, non incommodum duximus pauca breviter prolibare, quatenus mens tam dulci memorie intenta virtutem hujusmodi considerationis valeat secundum rationem perpendere; magnam namque fructum legentibus et audientibus, si digne id egerint, perspicue manifestant, quoniam et placidior a mundanorum phantasmate memoria custoditur, et saepenumero tantorum patronorum exemplis caeleste regnum non negatur. Inde enim exit quamplurima dulcedo laude Divinitatis, ardens etiam amor, sanctorum gloria, favor proclitorum, emendatio prosequentium, spes futurorum bonorum. Unde, quia multa quo Deus per beatum patrem nostrum sanctum Egwinum dignatus est operari, negligentia et incuria scriptorum scimus oblivioni tradita esse, proinde congruum videtur memorie literarum tradere ea quae a fidelibus et credulitate dignis viris potuimus secundum rei veritatem indagare. Id enim ut ageremus, multarum instantia precum et obedientia precipientium fratrum et maximo amore sancti compulsi sumus. Praeclara igitur virtuti obedientiae animum submittentes, illa praecipue studuimus deponere quo ab ipsis a quibus sunt visa percepimus, prout gesta constant in ipsa veritate. Nullo modo quippe decet praeterire singula, licet non possimus tanti viri explicare universa. Sit igitur, Sancto Spiritu opitulante, principium narrandi quod cognovimus sanctum Dei Egwinum in antiquo tempore fecisse per virtutem Dei.

*Incipit Liber Secundus, de Miraculis Sancti Egmuni
quae Deus per illum operatus est postquam ab hac
mutabili vita decessit.*

*Qualiter feretrum Sancti Egmuni sub ruina ecclesie
illicum sit conservatum.*

A.D. 959. Regnum Anglie pater sancti Eadwardi regis et mar-
tyris rex Eadgarus obtinuit, rex jure vocandus. Rex
olim Eadgarus Deo erat humilis ac devotus, Christianis
sanctionibus obtemperans existebat et subditus; in
armis strenuus et fortis, hostibus erat ferox et inhumanus;
requitatis justissimus executor, sed cum moderamine
pietatis, suis erat, salva imperii majestate, mansuetus
et mitis. Felix in tempestato Anglia, felix, inquam, ea
tempestato Anglia. Ecclesiarum status integerrime
vigebat ubique: sacri ordines divinis mandati solum-
modo mysteriis, vacabant scripturis et aliis actionibus
ecclesiasticis. Ipse laicalis ordo libens ac promptus
debito institutum religionis exsequabatur. Opima tellus
ad votum respondebat omnibus in rebus.

A.D. 960. Praerat tunc ecomobio Evesham abbas Oswaldus,
quantum ad humanam attinet aestimationem vir appro-
bandis moribus. Sub ejus regimine, occulta animad-
versione divina, ecclesia ipsa ruit quam beatus Egmundus
exstruxerat. Ruit ergo, ac secum universa subruit,
subruens confregit, confringendo comminuit. Magnus
igitur exinde apud omnes timor, metor ac dolor; sed
pro reliquiis beati viri supremus ac pene solus apud
omnes timor, metor ac dolor. Verobantur quippe quod
beati viri reliquiae sub strage tanta omnino essent com-
minutae, minutatimque in pulverem coactae jam nulla
possent discerni certitudinis assertionem. Verum ubi
mundantes locum ad id ventum est, tam disposite inter

Miraculous
preserva-
tion of the
relics of
St. Egmund
amidst the
ruins of the
church.

saxa circumjacentia locatum adeoque sanum et incolumis A.D. 960.
 vas illud repertum est, quod fractura in eo nulla, nulla
 prorsus ulla in parte in eo videretur lesura. Quibus-
 cumque enim suae animalversionis Deus intentaret
 vindictam, circa hunc beatum virum gratiae ac accep-
 tationis suae magnam ostendebat ubique evidentiam
 Ipso super omnia Deus benedictus in saecula. Amen.

*Item de quodam rustico qui dum reliquias Sancti
 Egwini de terra tollere debuit, propriam barbam
 avulsit.*

Rego Aethelredo, Eadgari magni regis filio, fecundissimum [Aethelred
 Angliae regnum devoto gubernante, viro plurimo vir- began to
 tutum flore redimito, fuit quidam avaritiae pesti supra reign
 A.D. 978.]
 modum deditus, ac per hoc salutis suae nimium incuriosus,
 qui ad hoc, inimico humani generis instigante, prorupit,
 ut de terra sancti Egwini magnam partem laboraret
 invadere, quatenus invasam juxta sui juris libitum
 valeret possidere. Contradicitur a multis sanctum locum
 tueri cupientibus, et praecipuo ab ejusdem loci abbate
 nomine Oswaldo. Controversia multiplicatur, et variis
 objectionibus causa diutius aggravatur, donec, judicium
 sententia, in commune decernitur dies ad hanc causam
 finiendam. Igitur die constituta fiunt preces studiosius,
 Deus et Ejus sancti deprecantur attentius. Peracta
 supplicatione et missis ex more celebratis, ad locum
 designatum cum reliquiis sancti Egwini properatur;
 ab omnibus in adiutorium sanctus Domini vocatur.
 Adest et rusticus cum suis barbarico frendens; confortatur
 in medio procerum quastio, verum finis nullus poterat
 adesse huius negotio. Tandem, lito terminata, a iudicibus
 statuitur ut manum propriam rusticus reliquias sancti

A country-
 man en-
 deavouring
 to swear
 away land
 from the
 Abbey,
 loses his
 beard.

¹ huius] huius, MS.

A.D. 978. Eegwini de terra quam calumniabatur tollens, sibi met eandem terram iurando acquireret. Erat vero idem rusticus vir grandævus, barba valde proluxa barbatus. Assurgens itaque, veste deposita in medio, barbam propriam concludit palmo; "Per istam," inquit, "barbam sanctam auferam, quia non est terra, et ego eam possidebo jure hereditario." O mira Dei virtus! Vix emissam evolaverat verbum, et ecce totam barbam eorum cunctis lapsam ita projecit ad terram ac si appositā esset, non naturaliter nata. Obstupuerunt omnes; vident annosum rusticum sine barba universi: quosdam ira, alios dolor, omnes demum commovit risus. Sic qui alienam iniuste cupiverat invadere terram, jure eam ipsa terra propriam perdidit barbam. Per omnia benedictus Deus, Qui in sanctis et per sanctos suos talia operatur.

De alio rustico qui quum perjurio terram Sancti auferre vellet, propriam cerebrum¹ effudit.

Miraculous
death of a
country-
man who
claimed
land held
by the
Abbey.

Quidam in vicino rusticus erat, ut id hominum genus saepius se habet, moribus agrestis et (intemperanti cupiditate) parvi lucri gratia ad omne malum pronus atque infrenis. Exarsit illi animus ad invadendam juris ecclesie beati presulis Eegwini terrulam. Appetivit, appetendo surripuit, surripiendo invasit, et invasam juris sui jam esse rustica perveniētia jurare cepit. Calumniatur, pejerat, ac pejerare² non cessat. Tandem in causam res ponitur, et altercationi hanc audiendam ac definiendam dies statuitur. Sumserunt ergo iudices ut illo statuto rusticus ille super calumnioso invasam terram

¹ cerebrum | cerebrium, MS.

| ² pejerare | pegerare, MS

veniret, suamque illam terram esse in qua consistebat A.D. 978. juraret. Concessit aridenti animo rustiens, plurius habens obolum quam abjurandus fidei suae periculum. Ad diem ergo statutum qua controversiarum finis habendus erat, uterque ad locum accessit, subituri sententiam quam super hac re iuris ac legis positi decreverant. Summo mane ipsius diei prior ecclesiae, vir morum venerandus honestate et actuum probitate, nomine Wilelmi, ante sancti reliquias humi prostratus, obnixè diu oravit; orans Deo et sancto causam suam commendavit; commendando septem psalmos quos ex more poenitenciales dicunt, lacrymoso omnino decantavit. Peroratis suppliciter psalmis, fratres ut hoc ipsum agerent summo opere admonuit; et cum reliquiis beati Ecgwini ad subeundam iudicii consuetudinem pergit ipse, et cum eo plurima fratrum multitudo. Affluit ex parte alia rustici cum multo rusticorum tumultu, atque tergiversationibus populosi iam turbare ac verum inquietare conantur. Tandem compulsus est ad sacramentum accedere rustiens. Sumpserat de domo sua pulverem et eo subtilares suos impleverat, ut tuto jurare posset quod supra terram suam consisteret. O vero rustica (non dico astutia sed) stultitia, vel fortasse satis condigno rustica dicatur astutia! Arbitrabatur fortassis quod Deus latere posset fraudem quam in tellure¹ lateret; ut etiam in subtili Deus fraudem rustici comprehendit. Nam ubi rustiens ipse ad reliquias juraturus manum porrexit, ferro fideastro quod in manu gestabat, nescio quo casu, in cerebro percussus, subito ad terram mortuus ruit; et ignominiosa, sed quali illum decebat, morte vitam cum terra sancti coram omnibus amisit. Hoc divinae comminationis terrore et qui aderant et qui longo lateque audiebant exterriti, exinde locum

¹ *tellure*] *telluri*, MS.

veniendo, metuendo et amando nil omnino adversus illum forisfacere tunc erant ausi. Itaque benedictus Deus mirabilis existens in sanctis suis. Gloriosus enim in Se, gloriosa in sanctis suis et per sanctos suos operatur ubique; Qui vivit et regnat per omnia secula seculorum. Amen.

De quodam artifice.

A sculptor
employed
upon the
shrine of
St. Egwin
miracu-
lously
healed of
a wound.

A.D.
1041-1059.

•

Tempore pacifici regis Edwardi, summi et ultra communem valentiam laudabilis principis, dominus abbas Mannus cenobium sancti Egwini devotissimo regabat, vir Deo carus et omnibus subjectis amabilis. Ille inter cetera quae multum extollenda operatus est, scribium sancto Odulfo fieri decrevit, quod opus ut vidit in melius ire studuit sancto Egwino dedicare. Adorant tam quamplures artificiosi, quorum omnium magister erat quidam, pater videlicet domini Clementis postmodum Eveshamensis prioris. Is quum, sicut huiusmodi opus exigit, saepius fundendo et tundendo ac cum scalpello incidendo labori insisteret, quadam die more solito sedens et cum scalpello parvas imaginulas diligentissimo complans, subito casu tam graviter manum minimam eum ferro quod tenebat vulneravit ut per mediam manum gutta sanguinis alia ex parte stillaret. Commotus itaque tam repentino casu, "O sancte," inquit, "Egwine, nonne hic assum in tuo servitio? Si quicquam de servitio miseri peccatoris curas, jam ostende." Dixit; et statim, divina medela accedente, et dolore et vulnere per sancti viri merita caruit. O virum mirabilem, omniumque ore praedicandum! Non interposuit tempus medelae, sed, ad exemplum Marci evangelistae, mox post dolorem vulneris sanitatem per Deum superinfudit.

[Acta
Sanctorum,
25 April,
p. 348.]

De reliquiis Sancti Eegwini furatis et revocatis, furibus infirmitate percussis.

Matrona quaedam, Algetha nomine, dum stupens tem-
 pore predicti regis Eadwardi ecclesiam sancti Eegwini
 frequentaret, venit ei in mentem ob amorem sancti
 omnimodis tentare si quicquam de reliquiis ejus valeret
 acquirere. Cepit igitur callido volutare qualiter desi-
 derium suum posset facilius perpetrare. Accitis itaque
 sacroto pueris loci, oisque, ut fertur, dona tribuens et
 ampliora promittens, rogavit quatenus sibi de reliquiis
 sancti Eegwini vel medicum quid clam perquirerent, ut
 per hoc majorem mercedem ab ea perciperent. Sciebat
 enim illam aetatem minus habilem intelligentiæ levius-
 que posse decipi. Præbent assensum pueri, et crepero
 querere tempus et horum quæ sine notitia aliorum im-
 plerent promissum. Verum quid non audet ardens
 cupiditas? Per infirmam aetatem perficit avaritia suum
 officium. Pergunt nocte pueri ad sancti Eegwini fero-
 trum, apertoque velociter serinio, furto auferunt mag-
 num thesaurum, omni margarita preciosiorem. Proh
 dolor! Temerariis manibus irreverenter tractant membra²
 sancti, et, sublata³ parte brachii cum uno dente, matronæ
 studuere clandestinè deportare. Verum omnivox super
 tam incredibili audaciâ non diu distulit,*ut in sequenti
 patuit, vindictam⁴ sumere ultio divina. Nam sumens
 predicta matrona diu desideratum thesaurum, loca repo-
 navit ad propria. Locatis igitur honorifice secundum
 suum posse reliquiis sancti Eegwini in mundissimo
 locello, credebat se diutius gavisuram de furto. Quum
 ecce! sanctus Domini Eegwinus per visionem matronæ
 noctu apparens, jubet eam se ipsum proprium repor-

A.D.
1044-1058.
Theft and
recovery of
part of the
relics of
St. Eegwin

¹ quæ] quæ, MS.

² membra] membra, MS.

³ sublata] sublato, MS.

⁴ vindictam] vindictam, MS.

A.D.
1044-1068.

taro ad locum, dicens se injusto ab ipsa inde fuisse sublatum. Negligit illa imperata, et idertidem secunda admonita est ejusmodi visione. Sed quum nec sic obtemperaret, verum ob nimiam cupiditatem habendi visiones phantasias deputasset, tertia domum visione venit sanctus Eegwinus, [et] valde commotus, jubet ut se reduceret. Qua negante, "Prius," inquit sanctus, "quam crastinus Titan solito refulserit, velles meis obtemperasse praeceptis." Quid moras necitimus? Matrona diluculo surgit apertis oculis caeca, atque dum presenti usa est vita, pulcherrimos habens oculos, permansit in perpetua cecitate. Misit tamen postea, licet sero, ad Mannium, ea tempestate abbatem monasterii sancti Eegwini, quorums licentiam habendi reliquias, et promittens se forerum ex auro et argento adornatum ob honorem reliquiarum facturam. Spondit etiam ipsam seriniam cum reliquiis, et insuper terram propriam quae Suella ab incolis vocitatur, quum vita decederet proculdubio sancto Eegwino ejusque servis daturam. Quam sponsonem, licet peccato filii sui propedita per se implere nequiret, implevit tamen postea Omnipotens per dominum ne prudentissimum Agolwinum abbatem, successorem videlicet domini et artificiosissimi Mannii abbatis. Nam idem abbas et praedictam villam, quae sibi in vadium tradita fuerat, ob difficultatem reddendo pecuniae iudicio obtinuit, et etiam seriniam quum apud Wigorniam recognovisset per Dei adjutorium suo dominio mancipavit, quod usque in praesentiarum in monasterio sancti Eegwini servatur. Haecenus de matrona. Pueri vero supra commemorati qui praefati furti auctores exstiterunt, iudicio Dei domum graviter subiacuerunt. Nempe quidam ex eis in aqua necatus est, quidam vero quoad vixit¹ molestia corporali paucis sine interapedine² gravissimo detentus est.

¹ quoad vixit] quo advixit, MS. | ² interapedine] inter carpedine, MS.

De quodam muto loquela restituto.

Clarissimum Omnipotentis Dei miraculum per beatum confessorem suum Ægwinum mirabiliter servis suis insinuatum, ad medium consensu deducendum. Erat tempore prefati regis quidam homo in Anglia apud Cantiam qui, pro causa soli Deo cognita, mutus in hanc lucem materno utero profusus, dolorem parentibus maximoque sibi diutius exaggerabat. Is tandem in juventute, divino admonitus instinctu, per memoriam sanctorum versus Romam ire disposuit. Incipiens ergo iter constitutum, Romam usque perveniens, tribus ibidem annis ad limina Apostolorum devote pro infirmitate sua supplicans permansit. Cui quum nihil remedii pro voto occurrisset, post triviam revolutionem annorum meditatatur maximo cum morore si quippiam sibi posset fieri in salutem. Ecce quodam nocte per dulcem quietem astitit sibi quodam persona albis vestibus induta, hujusmodi deprimens oracula: "Quid hic," inquit, "tam diu jacens frustra consumeris? Revertere ad patriam tuam Angliam, quaero inibi monasterium sancti Ægwini, illucque vadens cum oblatione, Dei et illius sancti misericordiam deprecare, statimque sanaberis." Obtemperans igitur mutus divino mandato, extemplo¹ ad natale solum ropedavit. Veniens autem in Angliam, indicio ductus, per divinum auxilium recto itinere ad monasterium sancti Ægwini pervenit. Erat vero tunc dies sabbati. Igitur cunctis fratribus in choro astantibus, venit predictus vir candelam manu gestans quum vespertina synaxis decantaretur, pergensque ante altare diutius oravit sicque candelam obtulit. Qua oblata, rursus ad orationem stetit. Res mira et vehementer stupenda! Quum coram cunctis astaret mutus, subito cadens rivum sanguinis ex ore coepit excreare, nimisque pro angustia in pavimento circumquaque

A.D.
1042-1066.
Healing of
the dumb,
the cripp-
pled, the
leprous,
&c.

¹ *extemplo*] *extimpro*, MS.

A.D.
1042-1000.

volutare. Finita ergo vespertina proce, accessit ad illum qua exereans jacebat dominus Ælveius, ea tempestate prior loci, cum quibusdam senioribus, interrogans quid haberet aut cur sanguinem exereans sic jaceret. Surgens itaque homo in medio fratrum, oculosque cum manibus ad Deum intendens, demum lingua resoluta, hanc primam ita cepit vocem formare: "Sic me
" adjuvet Omnipotens Deus meusque dominus sanctus
" Ægwinus per cuius meritum in me misero tale
" miraculum operatus est Christus, sicut vobis vera
" dixerim." Sumensque principium orationis omnia seriatim pandit, ut supra habetur comprehensum. Qua narratione finita, fratres exhilarantur, convocatur etiam populus, ora relaxantur in summis Dei laudibus; incipientesque "Te Deum laudamus," classicum sonant diutius, extollentes Dei miracula quam poterant dulcius, Qui est super omnia benedictus Deus.

De quodam contracto reformato.

Illud etiam non videtur proterendum quod sub eodem tempore in quodam homine cunctis apud Eveshamiam¹ notissimo per beatissimum patrem nostrum sanctum Ægwinum credimus patratum. Erat enim idem miserando infirmitatis genere detentus, qui nec surgere quidem poterat nisi dextra laevaue baculis sustentaretur, ambulans vero uno pede suspenso quasi tripes miserabiliter gradiabatur. Tali autem infirmitate diutius possessus, nullo genere medela poterat mederi. Nam pes ejus cum tibia et coxa in tanto fuerat tumore conversus ut quasi monstrum quoddam fero ad instar humanae medietatis intumescens, miserabile praeberet spectaculum. Veniens igitur quadam die ad locum ubi sancti Ægwini reliquiae conservantur, humiliter coram altare suspirare, intimo ex corde gemere,

¹ Eveshamiam] Eveshamton, MS.

A.D.
1042-1046.

ac cum magna intentione Dominum et sanctum Eegwinum cepit deprecari. Fratres autem eadem hora per Dei providentiam in choro orant presentes, quorum presagam mentem cerneret ex vultuum indicio quodam modo trepidare, spem futuri miraculi concipere, sanctum Eegwinum devotius exposcere, in commune Dei ineffabilem misericordiam expectare. Infirmi sanitatem, sancti gloriam, sui loci honorem, opperiebantur. Quam vera prophetica admiratio! Mirabilis Deus in sanctis suis. Dum enim cunctorum astantium corda divinitus tacta ad futuri praestolationem viderentur arrecta, ecce vident infirmum dextra laevaquo baculos suae miseriae adiutores abjicere, ipsum in terram cadere, pedem infirmum extendere, donec omni passione solutus, gaudens exurgeret cum Dei laudibus. Accurrere universi, singuli quasi rei ignari hominem interrogare, plaudere, admirari, Dominum et sanctum Eegwinum collaudare ceperunt. Igitur strepitus in ecclesia, sonantur classica, attolluntur cantica divina; omnium in Dei laudibus reserantur corda. Prohibatus vero vir, tantarum laudum materia, proprios coram altari sancto relinquens baculos, cunctis spectantibus, sanis pedibus removit ad propria, clara voce benedicens Dominum Qui regnat in saecula.

De quodam leproso sanato.

Eisdem temporibus quidam leprosus visu horrendus, dolore pene intractabilis, universo corpore deformis, memoriam sancti Eegwini devotus expatiit, et ab imo pectore gemitus effundens sanctum Dei ut sui miseretur cum spe salutis creberrime deprecabatur. Tandem diu desiderata advenit meritis beati viri miseratio divina; condonatur petenti infirmo sanitas laudibus plena. Posses namque videre scabiem veluti quoddam scutum de corpore cadere, virum undique sanum effectum quamplures Deo et sancto gratias agere, infirmitatem comminus depositam quid fuerit testari, ipsum

A.D.
1042-1060.

vero hominem quid sit omnibus cernentibus voce
clarius corpore suavitè ostendere. Unde voces et can-
tion, plausus et jubilationes Deo magnifice libantur,
Qui a saeculo facit mirabilia.

*De multiplici genere languentium sanatorum per
sanctum Hegwinum.*

De miraculis sancti Hegwini multa inquirentes, et
super his saepenumero colloquentes cum personis fide
dignis et veneranda bonitate adornatis, id a compluri-
bus compertum memoriam studuimus mandare quod in
antiquo tempore ante adventum Normannorum in
Angliam, Dei operante clementia, tanta miraculorum
frequentia monasterium sancti viri illustrabatur, ut raro
die sabbati solares radios oculuerit quo non quali-
cunque infirmitate vel molestia detentus gratiam per
sanctum Hegwinum medelam aliquis ager obtinuerit.
Videres plerumque si adesses nunc unum, nunc duos,
nonnunquam plures egrotantes, causa salutis adventasse,
coram altare modo accedere, modo ab aliis delatos
adesso, in terram volutare, preces effundere, gemitum
emittere, in communi salutem sperare. Hos cecos,
illos vero claudos, quosdam surdos, alios autem mutos,
nonnullos leprosos sive paralyticos vel molestia ferri
astrictos, aut quolibet alia infirmitate obsessos, cerneret
adesso. Demoniaci vero in tam miseranda conglobatione
non defuere. Verum in tali cunctis gratia divina per
sancti Hegwini merita adesse, cecos illuminare, claudos
origere, surdis auditum reddere, mutis linguam resti-
tuere, leprosos mundare, paralyticos sanare, ceterosque
egrotantes non differabat curare, plures etiam ferro
pro crimina abolitione graviter devinctos meritis
sancti Hegwini mirabiliter liberare. Nam quum quidam
hujusmodi passione pressus ad sancti Hegwini patro-
cinium expetendum se devote obtulisset, et circa sanc-
torum memoriam frequentius incubans Dei et Iesus

sancti misericordiam expetiisset, adeo quadam die
 suam pietatem magnifico declaravit Omnipotens ut
 tanta vi ferrum ab infirmo excusserit quod longius a
 propria sede resiliens totam ecclesiam tinnitum intentum
 reddiderit, cunctis qui aderant mirantibus et Deum
 una dulcemode laudantibus, Qui tanta et tam mira in
 sanctis et per sanctos suos manifestare dignatur mira-
 cula.

A.D. ante 1086.

*Qualiter Sperokulfus monachus vidit beatam Mariam
 apud Evesham in cryptis.*

Ea tempestate solemnitas sancti Egwini maxima
 cum veneratione honorificentissime celebrabatur, populi
 etiam multitudo certatim affluebat, ingens apparatus,
 maxima frequentia, copiosa letitia pari modo renite-
 bant. Tum globus monachorum aliunde adventantium
 non infimo decori fuisse privatis videbatur. Inter
 quos quidam religiosus et valde venerabilis vita mona-
 chus Coventrensis, nomine Sperokulfus, solitus erat
 monasterium sancti frequentare, in sanctorum festiva-
 tibus advenire, altaria circumire, in orationibus pernoctare,
 lucubrando animum supernis intendendo, nutritivos
 cantus cum psalmodia preveniendo, omnimodis devote
 agendo, Dei sibi misericordiam cooptare. Is quum in
 quadam sancti Egwini festivitate solito more adveniens,
 nocturnales hymnos in vigiliis cum psalmodia persistens
 preoccuparet, in crypta Deo sanctoque Egwino conse-
 crata quo tum rite solitarius residebat, admirabilem
 visionem conspexit. Nam quum Daviteum canticum ex
 ordine devotius revolveret, vidit primo limina crypte
 divina virtute recludi, dehinc paulatim domum in qua
 sedebat superno lumine illucescere, demum quamplurimo
 fulgore ejectis tenebris irradiari. Quumque ad hoc
 spectaculum territus animum et una oculos convertisset,
 ecco conspexit processionem quam maximum sanctorum
 spirituum advenientem, quo maxima pulchritudine ac

Vision of
 St. Egwin's
 celebrating
 mass in a
 crypt.

A D.
ante 1000.

summa honorificentia digesta ^{*}mirabile specimen intuenti
 prestabat. In qua quidam pueri lituina portitores
 cum candelabris precedebant, dehinc episcopi sequen-
 tur, post quos seniores veneranda canitio venientes
 gradiobantur. Hi omnes albis stolis induti mirum spec-
 taculum præbent. Ad ultimum quodam personæ pon-
 tificiæ habitu supra quam dici potest mira venustate
 redimita advenit, quam dextra laevaquo hinc seniores
 simili habitu adornati deducebant. Accedentes ergo
 coram altare sancti Ecgwini, plurimum cum modestis
 astantes matutinale officium exaudiantur. Quo cum
 summo honore expleto, unus ex eis ad missam decan-
 tandam se preparavit. Mira res! Missa incipitur, ne-
 mirabili dulcedine more solito decantatur. Solenni
 vero missa finita, hinc quo canonici honorifice decan-
 tatis, hinc necesse quam intraverat totum illud colle-
 gium seriatim procedendo domum egreditur. Dehinc,
 modico intervallo expleto, ante matutinale officium
 classica pulsantur. Ad hoc credenda, licet iurandum
 tam venerabilis viri corda audientium authenticam veri-
 tate confirmaverit, non minimum tamen veneranda
 illius vitæ ad omnem dubietatis caliginem detergendam
 profleat. Omittentes ergo quam constant et infatiga-
 bilis in oratione et vigiliis, quam ab hæc divini verbi
 auditor, quam frequens in Dei servitio persistit, illud
 dicendum arbitramur quod tanto fuerit ab innocentia
 ut raro quarta vel sexta feria cibum sumpserit. Unde,
 quia Deo fidelis permansit, Eius secreta conspiciere
 meruit. Non solum enim prædictam vidit visionem,
 sed, quod est mirabile dictu, quam idem monachus
 quadam nocte in ecclesia Dei Genitricis, quæ tunc
 temporis miro decore constructa habebatur, in illius
 sollemnitate vigilans pernoctaret, ecce universis eccle-
 siæ januis sponte reclusis, cum inestimabili claritate et
 decore conspexit simili modo processionem venientem,
 sanctumque Ecgwinum cum alia quadam reverenda
 personæ, totius mundi lumen, miserorum et peccatorum

Similar
vision of
St. Ecgwin
and the
B. Virgin
in the Lady
Chapel.

omniumque Christianorum refugium, et solatium, Dei
 scilicet Genitricem et semper Virginem Mariam, sub-
 limissime, ut digna est, deducentem. Pervenientes
 igitur ante altare sanctæ Mariæ venerandus pontifex
 sanctus Egwinus post matutinale officium honorifice
 decantatum, missarum solennia maxima venustate
 exorditur. Cerneres monachum ista tuentem mente
 deductum trepidare, animo fluctuare, ac secum talia
 alternatim revolvere, "Quid est istud videre? Num
 "sensum meum perdidici? Putasne istius ecclesiæ mo-
 "nachi hic suum officium peragunt? Sed hic ne-
 "minem recognosco ex illis. An spiritus sint vel
 "corpora quæ video? Nonne hic quidam assunt quos
 "diu ex hac luce substractos intelligo?" Viderat
 namque in illo globo quosdam quos et Ffoveshamensis
 monasterii monachos et jam defunctos noverat. Ille
 igitur ambiguitate compulsus, accedit secreto ad quen-
 dam, et quæ esset cui missa decantaretur inquit. Ad
 quem paucis, "Tace: num ignoras dominum nostrum
 "sanctum Egwinum beatorum Dei Genitricis et semper
 "Virgini Mariæ sacrum mysterium celebrantem?"
 Territus ille hujusmodi responsione, locum repetens
 rei exitum præstolabatur. Itaque peracta missarum
 celebratione, horisque sanctæ Mariæ ex ordine decan-
 tatis, iterum duo episcopi cœli reginam et mundi do-
 minam humillimo dextra laevaue assumptos, eodem
 modo quo prius induxerant, cum processione et summa
 • gloria reducere.

A.D.
 ante 1000.

De quodam canonico Turonensis ecclesiæ.

Istiusmodi vero rei exempla late suppetunt. Com-
 pertum quippe habemus quendam canonicum olim Tu-
 ronis Deo sanctoque Martino servientem quodam modo
 uniformem vidisse visionem. Qui quam, stultitia in-
 ductus, glisceret rescire causam cur in Ordinatione seu
 Translatione sancti Martini quæ in æstate celebratur

Similar
 Vision of
 St. Martin
 seen at
 Tours.

nullus hominum post decantatum completorium ecclesie auderet remanere, studuit seipsum subtus quoddam altare clauculo occultare donec, cunctis pro more discedentibus, ejus rei causam quiret explorare. Quid amplius? In confictu noctis, quum solus vastam ecclesiam vagabundis oculis perambularet, subito videt ecclesie limina patefacta, intrantemque mirabilem processionem, sanctum vero Martinum portam salutis et, post Deum, primam spem Christianorum sanctam Mariam honorifice, dextra ducentem. Quam, quum in medio ecclesie constitisset, incepit hanc antiphonam, "Non vidi justum derelictum nec semen ejus querens *"panem,"* cuique sola mira cum dulcedine modulando ad finem usque perduxit. Post hæc ad sepulchrum sancti Martini cum processione pergit, peractoquo propter quod venerant, respexit sancta Maria clericum ista cernentem, et statim ad sanctum Martinum quasi commota subinfert, "Quis est hic clericus solus ausus *"hac ecclesia temere remanere?"* Qui sanctus Martinus ad ejus genua se provolvens, "Mitissima domina, *"miserere! Noster est clericus; jube quod placet."* "Tui causa," inquit angelorum regina, "huc ignosco; *"verum præcipe ut se præparet, quoniam post tri-* *"dum temporale seculum perdet."* Quod ut dictum, sic factum.

Quum igitur his et aliis quampluribus exemplis intelligamus Deum et Ejus sanctos ecclesias sanctas frequentare, qua instantia bonis operibus et Dei servitio condecet Omnipotentis famulos insudare; cum quanta reverentia debet Christianus in domo Creatoris sui persistere! Dilecta etenim Deo valde sunt loca ad que Ipse cum sanctis dignatur sæpius venire visitanda. Verum quoniam tempus exoptulat, ad miracula patris et protectoris nostri Kegwini unde paululum digressi sumus, stilum vertamus. Debemus enim tanto operi morem gerere, ut in futuro mercedem a Domino quæmus percipere.

*De quodam sanato et quodam fure de mortis
articulo misericorditer liberato.*

Reverendissimo abbate domino Ægelwino Eove-
shamensi rectoro prudentissimo hujus vitæ modum
faciente, viro quo post sanctum Ægwinum coram sæ-
culo nullus utilior et insignior ipsa in ecclesia existit,
tempore magni Wilhelmi regis Anglorum et ducis Nor-
mannorum, dominus Walterus Eoveshamensem abbatiam
regendam suscepit. Is quum esset vir peritiæ multoque
decoro et omni facie condecoratus, novis rebus, ut
fieri solet, animum tradidit. Ecclesiam namque recenti
opere delectatus incepit, et antiquum opus quod tunc
temporis ex pulcherrimis in Anglia existit, paulatim
destruxit. Cerneres, mirum dictu! tam magnum anti-
quitatis opus in solam cryptam insimul congestum.
Ceterum, deficiente copia operandi, in magna angustia
procuratorem operis fore. Difficultate namque rerum
idem locus cingebatur, tum petrarum, tum lignorum,
tum, quod maxime in humanis necessitatem juvat,
pecuniarum. Qui necessitate compulsus, dominus abbas
Walterus, convocatis ad se binis fratribus loci, honori-
fico omnibus necessariis sufficienter dispositis, cum re-
liquis sancti patris nostri Ægwini illos, per Angliam
dixit. Qui præcepto spiritualis patris obedientes,
quum aliquoties Angliam peragrassent, tanti patroni
meritis adjuti, pecuniam plurimam suo ecclesie acqui-
siverunt, et otiam multorum salvationis ac sanitatis
emolumentum per sanctum Dei ab Omnipotente con-
cessum nobis veraci stylo transcribendum tradiderunt.
Proferamus ergo in medium pauca de multis, ad de-
clarandum virum virtutis.

Quum prædicti fratres ad Oxinesfordiam fulti reli-
quiis sancti Ægwini letabundi pervenissent, et verbum
Dei, populo spectante, prædicassent, quidam vir magnus,
ut postmodum claruit, fidei, ad foretrum sancti Ægwini

A.D.
1077-1080.

Two
monks tra-
vel through
England
with the
relics of
St. Egwin
to raise
money for
rebuilding
their
Church.

A.D.
1077-1086.

A thief at
Oxford
not
long
detected

inter ceteros humiliter accessit, terrarum orationes cum cunctis devotissime complevit, et per singulas preces manum ad marsupium mittens indeque triplicem oblationem sumens, sancto Dei fideliter obtulit. Verum antiquus hostis haud talia passus: quendam ex suis, qui ubi palea inter triticum adorat, ardenti cupiditate insignavit, ut fidei viro in sacris orationibus intento clandestino clauum inferret. O mira insania! Omnibus fero ad superna intentis, ipso infelix, ut membrum diaboli, proprio virum approximat, et de ejus marsupio denarios quot provalet latenter abstulit. Duplicit nofarium opus, et identidem tertio instaurat simile facinus. Sed sanctus Egwinus non diu distulit damnato furantis manus. Nam quum infelix tertio manum inieisset marsupio, exaruit continuo, et veluti clausa retenta est in eodem loculo. Videres furem trepidare, pallescere, veluti dementem oculos circumjacere, omnimodis mortem suspectam habere. Tandem causam intelligentes qui aderant, furem comprehendere, factum mitari, sanctum Dei sublimi voce collaudare, coeperunt. Fit plausus circumquaque, judicant furem interitum ire, ex statuto maturant perficere. Monachi vero reliquias sancti secum deferentes non prius desistant a precibus quam, adjutorio sancti Egwini, instantin precum vincunt judicium statutum. Sieque in una re duplicem benignitatem per sanctam suam ostendit Omnipotens, quum et servum suum de furto, et furem misericorditer liberavit de mortis articulo.

De quodam puero sanato.

Plerique fidelium virorum audientes sanam virtutum sancti Egwini, in seipsis sunt experti quam proximus Deo et quam efficax adjutor se in necessitate devoto invocantibus beatus vir habentur. Nam quidam dives, Ivo dictus, homo Hugonis de Crantemunilo, quum suus filius gravissima infirmitate decedens in articulo

mortis nunquam detineretur, ipsemet pro filio suo sanctum Ægwinum devoto supplicaturo, comperit ipsius fama, cum candelâ et oblatione ad ejus monasterium accessit. Indixit tamen suis hominibus antiquam a domo qua infirmus jacebat discederet, ut si interim puer moreretur¹ sibi cum festinatione statim nuntiaretur. Veniens igitur ad ecclesiam sanctæ Dei Genitricis Mariæ sanctique Ægwinî, coram altare accedere, caput humillimo in terram declinare, oblationem offerre, Deum suppliciter adorare, sanctumque Ægwinum cum lachrymis devoto pro filio exorare studuit. Ibiq; tota die cum sequenti nocte in vigiliis et orationibus, ardentem candelam manibus gestando, permansit, sepius humi se prosternens et pectus tundens, donec mane facto ad revisendam prolem cum animis compulisset. Oblata ergo portione candelæ et licentia a sancto petita, cum spo iter assumptum relegebat. Et ecce unus ex suis in medio itineris occurrens, nuntiavit domino proprium filium sanissimum effectum. Miratur pater; jubet ut quando vel quomodo id sit factum edicat. Qui famulus, "Quum lutea aurora
" hodie claresceret et lucem solitam per cœli centrum
" diffunderet, qualitatem facti nobis ignorantibus sanus
" apparuit vester filius." Audiens hoc pater, ardentius iter aggressus, ad dilectam sobolem pervenit quanto-
cius. Accurrens igitur filius obviam, patrem sanus et incolumis amplectitur, funduntur cum gaudio lachrymæ,
* sancti Ægwinî magnalia prædicantur utrobique. Ille pater cum filio, illinc omnis præsens familia, maximo tripudio resonabat. Ad ultimum sciscitatur filium pater quomodo ei sanitas adveniret. "Novit," inquit filius, "Omnipotens Deus me sanum esse, sed qualiter
" mihi sanitas acciderit ignorare." Tunc iterum omnes benedicebant Dominum et sanctum Ægwinum, per quem tale miraculum insigniter est propalatum.

A.D.
1077-1086.
Cate of
the son of
Hugh de
Gente-
mansill's
steward.

¹ mortuus | morietur, MH.

*De quodam in expeditione liberato.*A.D.
1077-1086.Preservation of Sir
William
Thorney
in a battle
with the
Welsh.
[C. 1092?]

Sub iisdem diebus duobus monachis cum reliquis sancti Eegwini peregrinibus, ventum est ad maximam civitatem Angliæ, Landoniam. In qua quum fecissent verbum Dei ad populum, adstabat cum ceteris quidam miles Petri de Valonia, Willielmus Spinetus nuncupatus. Qui quum intento semina verbi Dei in agro cordis sumpsisset, talam ibidem radicem fixit unde postea in necessitate maximam dulcem fructum percipit. Succeedente enim tempore dum cum domino suo in eiteriorem Britanniam in expeditione adversus Walenses pugnaturus equitasset, quidam die cum sociis doloso ab hostibus insidiis circumseptus pene morti est addictus. Nonne universis coequitibus suis telis inimicorum obrutis et neci traditis, ipse solus in medio hostium positus, quum nec se posset defendere nec manus inimicorum evadere, in ultimum horam propere devenerat miserabili certamine. Nam tanta lassitudine ipso et equipes super quem sedebat opprimebantur, ut nec idem manibus et armis pugnare nec equus eum quoquam videret deferre. Reminiscent ergo virtutum quo de sancto Eegwino apud Landoniam audiverat, ex intimo pectore ingemiscens, "O Dominus," inquit, "Qui semper in tribulatione Te invocantibus presto es, si verum constant quæ de sancto Eegwino episcopo audiui, jam nunc per ejus merita a presenti periculo mortis me libera." Continuo, oratione finita, advenit repente fortitudo tanta, ut et ipse virtutem insolitam et equus cui presidebat velocitatem perciperet permaximam. Statimque per sancti viri merita ab inimicis mirabiliter ereptus, Deo et sancto Eegwino exinde mansit devotus. Veniensque postmodum ad sancti viri monasterium, promissum reddit votum, offerens super altare oblationem et devotam sancto fundens ex imo affectu precom. Convocans autem priorem loci, a principio enunciat eisdem verbis, sicut ex ordine habetur comprehensum in superiori.

Qualiter feretrum sancti Hegwini in flumine submersum, siocum permanserit; et qualiter serviens cum brachio ejusdem in eodem flumine submersus evaserit.

Res admonet ut quoddam mirum per sanctum Hegwinum coram multis insinuationi lectori offeramus legendum. Reliquiæ sancti viri quocumque deportantur maximo honore eingeantur summaque diligentia custodiebantur. Dum igitur quadam die custodes sanctarum reliquiarum ad flumen quod Trenta ab incolis vocitatur pervenissent, et rapidam ipsam aquam transmeare necessarium duxissent, monachus quidam ex ipsis nomine Hieronimus, timens fluminis immanitatem et tremendam precipitationem maximeque pro sanctis reliquiis sollicitus, ipsemet ante se super equum scrinium sancti Hegwini deportare studuit, ut si quid periculi nichilisset meritis sancti viri protegeretur. Quidam vero ministrorum precepit ut brachium sancti Hegwini de collo suspensum maxima cum reverentia conservaret. Posthuc, ductore procedente, primum monachus cum reliquiis sancti, postmodum ceteri quaquaversum sequebantur. Verum monachus, Dei providentia, a recto vado paulatim aberrans et in profundum fluminis cum magno timore equitans, circumfusionem aquæ ad pectus usque patiebatur. Ita ad enucleationem virtutum sancti Hegwini provenire, ut quanti meriti apud Deum sit sanctus facillime possis pervidere. Nam quum profusus monachus flumen ut diximus transmeasset, in tantum sanctum suum clarificavit Omnipotens, ut nec in thesa scrinii nec in aliquo vestimento monachi una saltem¹ gutta aquæ quiret reperiri, sed veluti per fluctuantes ægotes seu silvas in autumnali tempore equitatum isset. Ita a natura elementalis aquæ discriminatus appareret.

A.D.
1077-1086.
Preservation of the
relics in
the passage
of the river
Trent.

¹ saltem.] saltim, MS.

A.D.
1077-1086.

Quis adstantium et tam mira videntium secundum
posse non laudabit Dominum? Quis tam insigni pro-
digium minus credibile aestimaverit quam si super
aquas ierit? Utrunquo elementum contra legem naturae
fieri certum est. Quis scientium tam clarum miracu-
lum quoad vixit non aliis in opportunitate praedicare
studuit? Veruntamen Omnipotens non in hoc solum-
modo facto modum declarandorum meritorum sancti
viri statuit, sed statim in eodem loco haud multum
dissimile miraculum per dilectum suum sanctum Egwi-
num manifestavit. Minister enim cui brachium sancti
Egwinii superius commendatum diximus, dum cum
eodem brachio non recto tramite vadum attentaret, in
gurgitem incidit permaximum, in quo pridie navis
una demersa fuerat. Quod quum in litore adstantes
cernerent, pallescere, trepidare, cum ingenti tumultu et
dolore ad Dominum exclamare, sanctumque Egwinum
omni lachrymis invocare coeperunt. Monachi vero tam
pro funuli periculo, tam pro brachio sui protectoris in
maxima angustia exstitero: omnes in commune nomen
sancti Egwinii cum clamore invocare. Quum ergo
diu multumque sub aquarum mole vir prolixbatus latus-
set, omnesque qui adierant hunc jam necatum existi-
marent, tandem super aquas vivus apparuit, et tertio
immersus tertioque super liquidum elementum visus,
denum per virtutem sancti ad terram extrahitur fessus,
ubi tam insigni miraculum cunctis adstantibus est
ostensum, ut nec in thesa brachii sancti Egwinii nec
in vexillo quod infra positum servabatur vel una solum-
modo aquae gutta apparuerit, neque quicquam in eo
madidum repertum fuerit. Obstupuerunt universi; pariter
collaudant magnalia sancti Egwinii; ejusque minis-
trum apprehendentes et ad domum deducentes hosti
prope eum permanent, curam impendentes. Qui quum
plurimum aquas ab ore dimisisset, postera die sanus et
incolumis coeptum iter accelerat cum ceteris.

De cereis sine auxilio hominis accensis.

Alio tempore dum reliquie sancti Eegwini a mon-
asterio sancti Pancratii deferrentur, processione pro-
cedente cum cruce et ardentibus cereis, repente vi
ventorum cerei exstincti sunt. Sed quum uno prope
miliario processissent, rursus cerei divinitus accensi,
ardentes, cunctis mirantibus, visuntur.

A.D.
1077-1086.
Various
miracles.

*De muliere cujus infans ex utero rupto fuerat
extractus.*

Præterea multi diversarum infirmitatum morbo
dolenti, quum de aqua benedicta unde brachium sancti
Eegwini lotum fuerat hausissent, celerem sanitatis
effectum maturius perceperunt. Quædam etenim mulier
cujus infans infra maternæ viscera¹ morti addictus
fuerat, nec, sicut plerisque, abortivus exierat, verum
in materno utero conpactuerat, dum de aqua unde
sancti Eegwini brachium erat lotum cum spe salutis
sumpsisset, statim in sequenti nocte vigilando cum
cognatis et amicis ante forerum sancti, dirupta est alvus
illius, venienteque aurifabro cum forcipe et infantilia
ossa jam fere medio anno putrescentia a maternis
visceribus extrahente, quo prius jugi dolore et maximo
fictore torquebatur postmodum sanitati reddita est.

De altera muliere sanata.

Alteram item mulierem cujus brachium miserrime fuerat
contractum, per beatum Eegwinum coram multis
sanata est.

¹ viscera] viscera, MS.

De virtute sancti Eegwini pacificandi hominum.

A.D.
1077-1080.
Varlam
miles.

Omnihus autem pie intuitibus liquet sanctam Dei Eegwinum filium pacis exstitisse, cujus reliquiis tam miram Dominus gratiam conferre dignatus fuerit ut quatuorcumque quilibet discordia peste discissi fuissent, presentibus ejus reliquiis mox in pacis gremio filius pacis consensissent. Nam quum quidam ita neco carorum indurati essent ut, neque auctoritate regali seu episcopali vel ejuslibet dignitatis devicti, paci assensum praeberent, advenientibus in id locorum sancti Eegwini reliquiis, confestim janua pacis in commune omnibus patefacta est. Omnes presentes in hoc facto obstupescere, nonnulli etiam pro gaudio flere coepere.

De eodem.

Rursus in civitate Wintonia vir quidam, acerbitate interfecti filii prope in amentiam versus, ita indovincibilis permanserat, ut nulla precum instantia multo temporis ad pacis concordiam potuerit inflecti. Ventum est ad illam civitatem cum reliquiis sancti Eegwini, et finito sermone pro quo venerant, admonentur sanctarum reliquiarum custodes quatenus paci studerent. Quumque sermo pacis exortus esset, et preces ad praedictum virum pro amore sancti inflectendum subjunctae fuissent, non valens ille ulterius presentiam reliquiarum et vim verborum sufferre, eorum cunctis fugam inivit. Cerneret illum a multis insequi, nec a quoquam posse comprehendi. Mox virtute sancti Eegwini spontaneo reductus, ante sanctas reliquias corruit, sine mora omnia indulgens firmissima pace concessa. Quo facto, quam multorum ora in Dei laudibus relaxata sunt!

De muliere a gravi infirmitate sanata.

Mulier quaedam in Dorobrevi triennio gravissima infirmitate detenta est. Illa quum cognovisset re-

liquias sancti Eegwini illuc adventasse, misit per manus nuntiorum suam oblationem ad foretrum, ampliora promittens si Deus per sancti viri merita sibi optatæ sanitatis concederet gaudia. Sequenti vero die ipsa mulier lata et incolumis propriis manibus ad sanctum Eegwinum suam oblationem detulit, collaudans Dominum et ejus fidelem servum sanctum Eegwinum.

A.D.
1077-1080.
Various
miracles.

De homine vineto, soluto et liberato a morte.

Solemnis dies sancti Eegwini erat in proximo quum quidam ejus minister comprehensus in latrocinio morti adjudicatus est. Impositus ergo miser illo super vile jumentum, vinetis manibus post tergum, deducebatur juxta monasterium sancti Eegwini ad locum suo capiti periculosum. Qui recordatus futuri diei magnam solennitatem et sancti Eegwini miram benignitatem, de jumento cui insidebat sponte cecidit, et ad monasterium sancti fugiendo pervenit; inveniensque ostium apertum statim ingreditur, et coram altare sancti Eegwini adiutorium postulans prosternitur. Mirum dictu! continuo manica dissoluta liberae manus hominis reddidere. Ita per merita sancti Eegwini et a Eegwino manuum et ab insectatione prosequentium inimicorum liberatus, sancto amodo proinde gratias agens permansit.

De illuso cadente ab ecclesia Eveshamie.

Nec pretereundum reperit quod multis oppido mirum visum est, neminem in destructione monasterii sancti Eegwini de vita periclitatum. Quadam namque vice quum tigna presbyterii studuissent deficere, adstabat quidam operarius in media¹ domo super trabes, molitus

¹ in media] inella, MS.

A.D.
1077-1080.
Varios
miracles.

quomodo ad signa deicienda videret insistere, quin repente omnia insimul signa rûnam maximo effragore dedero, et pariter ruentia mortem vicinam in medio trabium adstanti intentavere. Quid faceret miser, quo se videret, subita ruina interceptus ignorabat. Tempus consilii aberat. Projiciens ergo se inter binas trices nequaquam interlaqueatas, ipsasque hinc et illinc geminis manibus apprehendens, superveniens pondus ita illusus sustinuit. Tunc qui adstaret potuisset videre omnes presentes voluti exsangues effectos trepidare, pro timore vociferari, una sanctum Regwinum ab omnilus invocari. Compresso igitur tanto clamore, profusus vir mirabili sinuamine ad superiora reductus, exsurgit incolumis et letus, Dominum collaudans et sanctum Regwinum humillimis vocibus, cunctique id cognoscentes gratias retulerunt pro divinis mirabilibus.

De quodam raptore percusso infirmitate, et, pecunia restituta, sanato.

Pandendum vero cunctis pio legentibus videtur mitissimum Dei servum sanctum Regwinum non solum subiectis et ejus tutelam humiliter expetentibus adjutorem benignissimum, verum omnivero etiam cum eique commissa contempnentibus vindicem durissimum. In multis enim necessitatibus maximis et diversis semper praesto fuit suis servis se invocantibus. Saepo etiam in gravissimis placitis expetitus, mirum adjutorium praebebat exposcentibus. Plerumque vero victoriam affuturam per evidentissimas visiones multifariam tremolundis insinuavit. Quas ob nimiam copiam omittentes, fastidioso lectori brevitati studentes morem gerimus. Id autem cunctis tam sanctum virum cognoscentibus liquet, raro quempiam cum impune con-

temporis, vel injuriam sibi suisque sine vindicta Sæc. xi.
inrogasse. Unde licet multimoda et magnifica sup-
petant exempla in medioeribus et in spectandis etiam
personis, unum tamen ex compluribus, magis summatim
tangentes quam narrantes, causa brevitatis, subnexuimus.
Quidam avaritia et typo superbiro distentus, improbitate
magis quam vi, aliquot nummos a ministris sancti
Egwinii haud æqua lance acquisivit. Quamobrem
sanctus vir injuria suorum comotus, per visionem
hominem alloquitur, jubens ut quod injuste de se
acquisiverat reportaret. Minatur insuper damnum
gravissimum ni obtemperatum ierit affuturum. Sed
quum ille paululum credulus minime obsecundaret, de
equo cadens detrimentum corporis incurrit. Admonetur
iterum; et nec sic obaudiens, simili damno gravius
percellitur. Verum sanctus Egwinus non prius destitit
quod suum erat tertio expotere, donec prædictus vir,
gravissima infirmitate decoctus, vellet, nollet, per
quendam reverendum archidiaconum denarios quos
injusto acquisiverat ad altare sancti Egwini remit-
teret. Venit ergo archidiaconus ad monasterium
sancti Egwini, convocans ad se priorem loci cum
ceteris fratribus, coram altare rem gestam ex ordine
pandit. Nec mora; indulgent fratres misericordiam
poscenti, nummi offeruntur, reus absolvitur, infirmus a
sancto Dei divinitus curatur.

*De virtute sancti Egwini circa incendia
exstinguenda.*

Inter cetera quæ sanctus ac dilectus Dei Egwinus
multa et mira servis suis dignatus est intimare, omnem
facundiam ea videntur excellere quæ in igneo elemento
valde admiranda novimus eum misericorditer egisse.
Hæc licet tam multa sint ut vix quisquam studiosorum
omnia comprehendere sufficiat, ad declaranda tamen
cetera tria in medium breviter proferamus conside-
randa. Apud monasterium sancti Egwini prædium

A.D.
post 1070.

quoddam ditissimarum domorum a domino Alfwardo episcopo et abbate fuerat edificatum, quod maximo honori deditum a multis divitiis frequentabatur per annum. Hoc, peccatis exigentibus, igno invasum, miserabile cunctis videntibus prestabat spectaculum. Commoti qui aderant universi ad patrocinium currunt sancti Eegwini, asportant ejus feretrum ad locum periculi, et per medium unius domus ad quam maxime ignis vergebat deferentes reliquias sancti, rei exitum prestolantur, de virtute sancti pontificis confisi. Mira dicturus sum! Statim ut ad illam domum ignis pervenit, unam medietatem consumpsit, aliam dimisit; nec ultra ausus est ignis sumum protolare incendium quam quo sancti Eegwini deportatum fuerat feretrum. Sic sanctus pontifex et suam ecclesiam liberavit et proclaram miraculum ostendit, et voces Dominum confitentium in sublimi extulit. Hujusmodi vero miracula bis demonstratum est per sanctam Dei Eegwinum.

De eodem.

Nec minus illud erat quod in eodem elemento per sanctum Eegwinum operatus est Christus. Circa ecclesiam sancti viri quodam altissima et maxima sepes de spinis in vicinis fuerat constructa, quoniam quum ignis ex vicinis domibus emissus invasisset, maximum timorem servis sancti pontificis incussit. Timebant enim omnes ne per vicinam sepe monasterium sancti Eegwini ab igno corripereetur. Concurrunt igitur ad ecclesiam, arripiunt seruum sancti, deferunt quantocius ad ignem, ne super sepe prope incendium ponentes, talia offerunt vociferantes, "Domino sancto pater Eegwino, si vis, te ipsum ab incendio defende." Vix omissum est verbum quum, ecco! tantum crepitum reddidit incendium quasi super ignem aquam infunderent utres centum. Mox viribus exemptis, insimul totum consopitum est incendium. Quis eorum in tam

mirabili facto non laudavit Dominum? Omnibus etenim est patefactum multum apud superiores posse beatum Dei confessorem Ecgwinum. Sæc. xi.

De eodem.

Monasterium sancti patris nostri Ecgwini scilicet, ut retulerunt qui viderant, incendio consumptum foret, nisi hoc virtus sancti pontificis pia defensione protegeret. Allatis namque ad locum incendiarii sancti viri reliquiis, plerumque vis ventorum aliorum retorquebatur, nonnunquam vero ipsum incendium conspiebatur. Nam quum quodam tempore maximo prope monasterium flagrante incendio, sancti Ecgwini scrinium per angustissimum transitum inter duas domos a fratribus deferretur, continuo ut in id locum est ventum, omne pariter incendium cessavit consopitum. Nec plus erat spatii quod sanctus fuerat delatus quam longitudo pedis unius. Remansit ergo una domus ab igne illaesa, alia vero perijt consumpta. Tunc itaque rogemus Dominum virtutum, ut per tantum patronum Ecgwinum solvat vincula peccatorum nostrorum, et pascat nos gratia beneficiorum suorum, et convertat aut excidat capita adversariorum, et in die belli et in ruina mundi obumbrat nos scuto bonae voluntatis et velamento alarum suarum, et liberet ab igne vastationum et a flamma vitiorum et a suppliciis reternorum incendiorum, perducaturque nos ad hujus patris nostri consortium, cum quo Ipsum auctorem omnium laudamus in secula seculorum. Amen.

[LIBER TERTIUS.]

PARTICULA PRIMA.

Incipit prologus libri tertii.

Ne honorum et malorum post mortem apud homines eadem sit conditio, bonorum videlicet egregiis actibus cum factoribus suis commorientibus et malorum pravis operibus cum actoribus suis consopulis, veteres Graeci scripti remedium objecero prudenter, et scriptores suos, quos dixero historiographos, ad conscribendas rerum historias studiosius excoiverunt, ut vocis vivo silentium vox scripta suppleret. Romani vero Graecorum annuli perpetuando virtutis causa non solum styli assumpserunt officium sed et statuas adjecerunt, et sic, tam veteres representando quam provocando posteros, virtutis amorem, tum per oculos tum per aures ad interiora multipliciter demissum, imitantium mentibus firmius impresserunt. Porro patrum gesta sanctorum, quos frequentius commemorat et commendat ecclesia, neminem ad imitandum accenderent, si conscia veritatis antiquitas legendam nobis historiam non reliquisset. Et nisi Dominus tam in Novo quam in Veteri Testamento quo sint fugienda et quo imitanda tum scribendo tum aliis scribenda expressisset, nullus bona a malis distinxisset. His et aliis exemplis instructi, ut benefactorum ecclesiae Eveshamensis a tempore foundationis suae memoria sit in benedictione, et ut gloria eorum tractu temporis non marcescat, nec eximia eorum gesta oblivio posteritatis exstinguat, sed ut quod ab eis magnifico factum fuit posteri sumant in exemplum,

eorum gesta stylo commendare dignum duximus, nec non et eorum qui ejusdem ecclesie bona distraxerunt malefacta donotabimus, ut nos bonorum exemplis informati a malis male alienata revocare studeamus, et qui ab eis fuerunt dispersa congregare nitamur. Ad quod faciendum tanto facilius provocabimur et acrius astringemur, quanto magis in periculum animarum suarum ipsos ea fecisse, et possessores non minus periculose, immo perniciosius et magis injuriose et sine ratione, ea possidere, cognoverimus.

Explicit prologus.

Incipit Liber Tertius.

De constitutione Eveshamensis concubii, et benefactoribus et malefactoribus et abbatibus ejusdem ecclesie, et operibus eorum bonis et malis, collectus et compositus a Thome priore Eveshamien eo variis cartis et scriptis et factis manifestis.

A.D. 714.

Egwin resigns the see of Worcester and returns to Methemmo and Wilfrid succeeds him.

Anno igitur ab incarnatione Domini septingentesimo quartodecimo sanctus ac Deo dignissimus antistes Egwinus postquam ecclesiam Wigornensem voluti pastor bonus tertius gloriosissimo rexit, sextodecimo episcopatus sui anno, quum longo confectus fuisset senio, prefatam sedem pontificalem ex toto reliquit, constituto pro eo, secundum suum velle et electionem, venerabili viro Wilfrido episcopo. Ad locum istum primitus ab eo Evesham appellatum, quem (Sancti Spiritus revelatione et beatissimo Dei Genitricis semper Virginis Mariae manifesta apparitione confortatus,) diligentissime primus in honore ipsius angelorum et hominum regimus per sex annos construxerat, mente et corpore

pariter rediit, atque in magna contemplatione Dei, veluti in vita sua plenissimo habetur, usque ad ultimum diem transitus sui novem annis sanctissime vivens hic permansit. Sciunt ergo omnes hujus sanctae ecclesiae filii atque amici perfecte eam diligentes tam praesentes quam futuri, quod locus isto tunc temporis nihil pertinebat ad Wigornensem ecclesiam cui ipse episcopus praerat, sed, ut profuti sumus, divino admonitus instinctu, a rege Æthelredo filio Penda regis, cujus monuit Beda venerabilis presbyter in gestis Anglorum, illum obtinuit, et monachilem congregationem pro amore Dei, atque saluto animo suo primus omnium hic constituit. Ille autem nomina possessionum quas idem reverendus pater noster beatus Egguinus huic ecclesiae acquisivit, et eorum nomina a quibus eas obtinuit, ut eorum memoria sit in benedictione, donanda dignum duximus.

Hethomme did not belong to the see of Worcester.

Hist. Ecc. iii. 11, iv. 21.

*Nomina benefactorum Eveshamensis ecclesiae
et possessionum ejusdem.*

Benefactors to
Evesham.

Anno igitur ab incarnatione Domini septingentesimo primo, Rex Merciorum Æthelredus, filius Penda, in honore beatae Virginis Mariae, dedit viro venerabili Egguino episcopo Hethomme. Anno incarnati Verbi septingentesimo tertio dedit idem rex ecclesiae beatae Mariae constructae in Hethom, postquam beata Virgo Maria in eodem loco comparnarat, beato Egguino Chadolburi, Fladeburi et Stredfort, quam postea, mortua Ostritha regina, occupavit Æthellardus Wicciorum subregulus, donec beatus Egguinus daret eidem pro ea Fladeburi. Eodem anno dedit Offa¹ rex eidem ecclesiae in Hethom, Hufiam, tres Tattletonas, Poddenho, Humi-

A.D.
701-703,
Grants of
Æthelred,
king of
Mercia.

Grants of
Offa, king
of Essex.

¹ "praedictus Æthelredus," rex Merciorum "dedit," Harl. MS. 3763, f. 57; Kired and Offa, with the date of 701, but marked as spurious, in Kemble, Col. Diplom., vol. i, p. 70, from Vesp. B. xxiv.

- burne, Aldintone, Baddelesle, Bretfortone et Wikowano. Sed Oswardus, mortuo Æthellardo subregulo fratre ejus, occupavit postea eandem terram viginti mansurum in Thunifordo donec beatus Egwinus tradidit vi
 A.D. 700. Stredford. Anno ab incarnatione Domini septingen-
 * Grants of Ailward, sub-regu- tesimo sexto, Ælwardus Wicciorum subregulus, con-
 lus of the luecas, sentiente rege Kenredo, dedit ecclesie beato Marie in
 and others. Hothommo Ambresleiam. Eodem anno Ailicus, Osheri
 regis filius, consentiente rege Kenredo, dedit ecclesie
 beato Marie in Hothommo Childewikewano, et Wal-
 708. terus Dudde,¹ sacerdos, Suolle Majorem. Anno ab in-
 Grants of Kened, king of Mercia. carnatione Domini septingentesimo octavo, Kenedus
 rex Merciorum, filius Wilfrici, dedit ecclesie beato
 Marie in Hothommo ex una parte Avenae, Nortouan,
 Echesheneh, Churcheneh, Montouan, Bivintouan, Hules-
 barewe, Witholeiam, Sanbunne, Kinewantune, Salford,
 et alteram Salford; ex altera parte Avenae, Ham-
 tone, Hengwithe, Willersole, Dummintone, Bradewolle,
 711. Tetlostropo, Stowam, Margatesduri, Burtthone.² Anno
 Grants of Ceohed, of Mercia. ab incarnatione Domini septingentesimo undecimo, rex
 Merciorum Ceohedus, filius Æthelredi regis, dedit
 ecclesie beato Marie in Hothommo Raggeleiam, Arowe,
 Ecceleshale, Wileshale, Adhichestone, Dorsintone, Brome,
 Mulcote, Bumintone, Hildeburumthe, et unam hidam
 in Budifordia.³ Anno ab incarnatione Domini sep-
 716. tingentesimo sextodecimo Æthelbaldus, filius Alewi,
 Grants of Æthelbald of Mercia. rex Merciorum, dedit ecclesie beato Marie et domino
 Eggwino primo abbati de Rovesham Hactone, Brains-
 ford, Hamptone juxta Wictium emptorium, Houptone,
 Wittone, et Lench Bernardi,⁴ Westone, Hudicote, Stoke.

¹ "Balterus filius Dudde," Hall MS. 3763, f. 57. His charter is given in full in the same MS. at f. 65 b, from which it is printed under the name of Uualdhari in Kemble, *Cod. Diplom.*, vol. 1, p. 66.

² Hall MS. 3763 adds "Wicowano."

³ The charter is given in Hall MS. 3763, f. 60, with the date of 710; but at f. 57 of the same MS. the gift is assigned to 711. Printed in Kemble, vol. 1, p. 72.

⁴ "Lench Alnoth juxta Chadelbmo," Hall MS. 3763, f. 60 b.

Haec autem fuit causa commutationis supradictarum villarum de Fladoburi, Stredford et Tuiford. ^{A.D. 716.} ^{Æthelard.} ^{claims} ^{Fladbury} ^{as heir to} ^{Q. Ostryth.}
 Æthelardus Wictiorum subregulus, cognatus Ostriþro reginae et regis Ostri, ea mortua sine liberis, quia Chelredus non erat filius ejus, et rege Æthelredo facto monacho, dicens regem non posse hereditatem uxoris suae alicui conferre, occupavit Stredford, quia ibi fortior erat donec beatus Æggwinus redderet ei Fladoburi quia erat heres reginae Ostriþro. Quo defuncto sine liberis, Oswaldus frater ejus occupavit injusto viginti manſas in Tuiford, ut heres Ostri regis de terris ejus in regno Merciorum, donec beatus Æggwinus reddidit ei Stredford, dicens, fratrem suum illam juste tenuisse, et injusto pro propria hereditate de Fladoburi ei contulisse. Sed episcopi Wigorniae, fortiores nobis, ut suo praedecessori datas postea eas acquisiverunt, et ecclesia nostra cui datas erant illis injusto caret. Post decessum volo beati Æggwini quas possessiones huic ecclesiae alii contulerint et nomina conferentium, ut et eorum in orationibus nostris perpetua habentur memoria, hic subnectendum bonum et utile putavimus. ⁷²¹
 Anno igitur ab incarnatione Domini septingentesimo vicesimo primo, praedictus Æthelbaldus rex dedit ecclesiae beatae Mariae in Evesham unam portionem quam accola Solo munuunt,¹ cum statu trium mansuum in loco ubi salis aqua ebullit, quo debet reddere annuatim trescentas sexaginta mittas salis. Dedit etiam capellas sancti Albani et sanctae Margaretae in Wigornia, cum pluribus domibus circumjacentibus.
 Anno ab incarnatione Domini septingentesimo quinquagesimo septimo Thingfuth rex Merciorum dedit ecclesiae beatae Mariae et sancti Æggwini in Evesham, ^{A.D. 757.} ^[777.] ^{of [Thing-} ^{futh] Ostri.}
 Emlade, Deillesforde, Chosteltano, Cornewelle, Salford,

¹ "Unam portionem mansuensis in
 " wlen emptoris salis, quem nos Salt-
 " wlen vocamus." Chuter in Col-
 ton Vesp. B, xlv, f. 23 b. Printed
 in Kemble (marked as spurious),
 vol. I, p. 81, with the date of 716-7.

- A.D. 774. Dornesford, Schiptone.¹ Anno ab incarnatione Domini
[840.] septingentesimo septuagesimo quarto Bertulfus rex
And of Bertulf, of Merciorum dedit ecclesie beate Marie Virginis et
Merela. beati Hegwini, Pebewrtham, Quentonum, Sloptan.² Anno
A.D. 878. ab incarnatione Domini nongentesimo septuagesimo
[962.] tertio Huno pe Hunede, comes Warowikin, dedit ecclesie
Of Hune, earl of beate Marie et beati Hegwini, consentiente rege Badgare,
Warwick. Willakesford et Grestone Minorem.³ Anno ab incar-
A.D. 986. natione Domini nongentesimo octogesimo sexto Ethel-
Of king Ethelred. redus rex Anglia, frater beati Edwardi, dedit ecclesiam
beate Marie in Evesham et ecclesiam beati Edwardi
in Stowia unam mansam sitam juxta Malgaresburie.
Quod jus antiquitas quidam raptor, Wilfric Ripa voca-
mino, a prefato monasterio inique abstulit, sed prefatus
rex Ethelredus hoc eidem monasterio postea reddidit.⁴
- A.D. 1018. Anno ab incarnatione Domini millesimo octavo decimo⁵
(1020.) Of Canute. Knutus rex Anglia dedit ecclesie beate Marie et

¹ These grants are assigned in Harl. MS. 3769, f. 57 b, to the year 780, and are said to have been made by "Ostia, illius Tinsith, rex Merelorum." This is confirmed by the charter itself, which is copied (in a hand of the 12th cent.) at f. 61 of the same MS., with the date of 777, under which date it is printed by Kemble, but marked as spurious, vol. i., p. 157.

² "Anno ab Incarn. Domini 840, Bertulfus rex Merciorum dedit . . . Pebewrtham, Quentonum, Mapellesborghe." Harl. MS. 3769, f. 57 b. The charter itself is copied at f. 61 b. of the same MS., and printed in Kemble, vol. ii. p. 6, where it is marked as spurious. Bertulf reigned in Merela from 838 to 851: *Engl. Hist.*

³ In the above-mentioned MS., at f. 57, this grant of Huno pe Hunede is assigned to the year 986, but a

third date is given at f. 62 in the charter itself, viz. 962, under which it is printed in Kemble, vol. ii., p. 382. The grantor there describes himself as "Vunthe Hwede, viccomes Warwiche."

⁴ The charter of King Ethelred, by which this manse was restored in the year 1016, is given in Harl. MS. 3769, f. 62 b., in which any future spoiler is warned, "ne ipse" "ulla mutatio accidat quidem audi-
" vimus illi Wilfrico Ripa accidisse.
" Hoc est, quod corpori ejus sepulto
" in Glaxtonia non licuit quiescere
" antequam in stagnum, Pearnunga-
" more vocabulo, projiceretur." The charter is marked as spurious in Kemble, vol. iii., p. 361.

⁵ In Cotton Vesp. B. xlv., f. 18, and in Harl. 3769, f. 63, where the deed is given at length, the date assigned is 1020, under which it is printed in Kemble, vol. vi., p. 178.

beati Hegwini Baddelbi et Nowham. Idem Kanutus A.D. 1020. dedit quinque terras in Olouestro et duas in Winchelcunbe et unam in Norhamtone. Anno ab incarnatione Domini millesimo quinquagesimo quinto Eadwardus rex Angliæ dedit ecclesiam beato Mariae et beati Hegwini Sunellam Minorem et Crastone Majorem, et concessit quod *port* et mercatio essent apud Evesham. Alio vero tempore Warinus Bussel dedit ecclesie de Evesham ecclesiam de Penwitham et tertiam partem decimarum de dominico de Lailonde et de Meoles et Farintone cum pertinentiis suis. Ricardus Bussel dedit ecclesiam Eveshamensi sex bovatas terre in Longoton et totam ecclesiam de Lailonde et quartam partem piscariam de Penwitham et unum roto liberum et capellam de Meoles. Albertus frater ejus dedit duas bovatas terre in Lailonde et assartum de Blakesha. Ricardus vero episcopus Conventrensis per cartam suam hæc omnia cum prioratu nobis confirmavit. Comes autem Rogerus Pictavensis [dedit nobis¹] Hocwike; hunc tenemus de rege. Nigellus constabularius² Cestrie medietatem de Thelewelle, et unam piscariam et unum hidum in Goldhore. Milo Crispin dedit dimidium hidum in Hildendone. Brion filius comitis dedit ecclesiam de Hildendone. Alnod sacerdos dedit ecclesiam beati Michaelis in Cornhulle, London. Robertus de Stafford dedit Wrottesloiam et Livintonam. Willielmus Fossard³ dedit ecclesiam de Huntintun. Hugo filius Rogeri⁴ dedit nobis Suleston et unam curruatam terre de hereditate Margareta uxoris sue ad petitionem ejusdem, et Paganus de Muers dedit eidem loco insulam quo dicitur Sorpham. Willielmus de Harowcourt dedit nobis quinque solidos in molendino de Westun. Robertus de Kikeswic dedit nobis decimas de Pikerleye. Isti fuerunt hujus ecclesie principales et primi bene-

A.D. 1055.
Of Edward
Conf.

Various
subsequent
benefice-
tors.

¹ In margin.
² "Johannes constabularius."
Hull. MS. 3763, f. 58.

³ "Ricardus Fossard." *Ibid.*

factores, quibus pro misericordia sua magna beneficiavit Deus et retribuit eis secundum retributionem quam retribuorunt nobis, respondens ipsa secundum beneficia eorum, ut contempna accipiant in regno eorum. Sed quia tam per varias temporum incommoditates et bellorum incursus, tam per malignorum hominum impugnationes et invasiones, tam per prelatorum et subditorum hujus ecclesie insufficientiam, malitiam, et negligentiam, a pluribus malevolis Dei et ecclesie hujus inimicis diversis temporibus haec bona multumculis dirupta et subtrahenda dimoveantur, et iterum, per gratiam Dei, per sufficientiores, diligentiores, et magis quam Dei erant quam carnis et sanguinis diligentes, malignorum prelatorum et subditorum bonos successores, pro magna parte revocata et redintegrata consistunt, tam malefactores quam benefactores, tam dispersores quam redintegratores ut utriusque dignam remunerationem et mercedem, justitiam et misericordiam consequantur, stylo, licet insufficienti, commendabimus. Hoc etiam in subsequenti opere diligenter betor attendat, quod si aliquando alium a predictis aliquo ex predictis hujus ecclesie contulisse scriptum invenerit, magis revocasse quam de novo contulisse intelligat; quamvis acquiescenti, conservanti, et disposita revocanti, eadem merces a Domino debeat. Igitur omnes possessiones a sanctissimo patre nostro beato Egwino acquiescenti integerrime sine diminutione et cum summa libertate decem et octo abbates post ejus depositionem procederunt, quorum nomina sunt haec: Primus ab eo Ethelwold; abbas secundus, Aldbore; abbas tertius, Aldbath; quartus, Aldfere; quintus, Tildbrith; sextus, Catulf; septimus, Aldmund; octavus, Crodanus sanctus;¹ nonus, Thineferth; decimus, Aldbald; undecimus, Lebrith; duodeci-

Names of
18 abbots
who suc-
ceeded
Egwín.

¹ In the time of Offa, who, at his request, confirms a charter of Ceolred, Vesp. B, xxlv, f. 23 b. Other

charters signed by him are dated 777, and between 778-781; Kemble, Cod. Dipl., vol. 1, pp. 169, 177.

mus, Elferd; tertius decimus, Wilard;¹ quartus decimus, Kinelm; quintus decimus, Kinath; sextus decimus, Elba; septimus decimus, alter Kinath; octavus decimus, Edduinus abbas.² Isti omnes pariter per ordinem hanc abbatiam integram atque indivisam cum terris et possessionibus et magna libertate veluti pater Eggwinus dereliquit quamplurimis annis tenuerunt.

De prima destructione Eveshamensis ecclesie, et dispersione monachorum et substitutione canonicorum, per Alchelmum et Wlricum laicos et Osulfum episcopum.

Deinde vero defuncto abbate Eadwino, et rege Æd- Alchelm mundo, non illo sancto, regnante, quidam nefandissi- obtains the mus princeps hujus patrie, Alchelmus nomine, a rege abbeys, ex- eodem juvenili aetate minus sapiente hanc abbatiam pels the monks, and obtinuit, et quasi lupus rapax, primus raptor hujus introduces ecclesie, gregem Christi dispersit, servos Dei monachos A.D. 941-946. inde fugavit, terras et possessiones sibi necipit, quosdam canonicos in loco monachorum (quibusdam terris sibi relictis) constituit, et quamdiu vixit contra Deum et omnes sanctos Iesus iniquissime tenuit. Post ejus denique mortem diversi homines sub diversis regibus laici potentia locum istum possederunt, voluti erant quidam sancte ecclesie raptor iniquissimus homine Wlricus, et episcopus quidam nomine Osulfus, Wulfle and Osulf, et ita de una potestate in aliam potestatem contrariam bishop of res hujus monasterii miserrime distrahebantur, quoad Ramsbury, usque rex pacificus Edgarus in regno confortatus, possess the episcopi, synodum totius Anglie fecit congregari, in qua

¹ His signature is attached to a Mercian charter of 861, marked as spurious by Kemble, *Col. Dipl.*, vol. II, p. 41. The signature of an abbot of Evesham named Wilfy occurs in another spurious deed of 868, printed *ibid.*, p. 92.

² The signature of an "Eadwine, abbas," is attached to charters of 931 and 934. *Ibid.*, pp. 174, 197.

Monks re-
stored in
accordance
with the
decree of
the council
held in
A.D. 960.¹

præfatus archiepiscopus Dunstanus et sanctus Osualdus
archiepiscopus ac beatus Athelmoldus Wintoniensis
ecclesie antistes, omnesque alii episcopi et abbates et
principes hujus patrie assuerunt, ibique decreverunt ut
omnes ecclesie quæ destructæ fuerant a monastica reli-
gione restaurarentur.

*De reformatione ejusdem ecclesie et revocatione moni-
chorum et amotione canonicorum per beatos Dunsta-
num et Athelmoldum et per Oswardum abbatem.*

Oswald
appointed
abbot.

Qua de re sanctus Athelmoldus jussu regis et beati
Dunstani et aliorum magnatum communi decreto ad
plures ecclesias transiens, abbates et monachos consti-
tuens, tandem ad istam locum venit et Oswardum
abbatem hic constituit, commendans ei terras et posses-
siones quas Alchelmus Christi adversarius post mortem
Madwini abbatis abstulit.

*De secunda dispersione² monachorum et substitutione
canonicorum per Alferum et Godwinum laicos et
Algesium episcopum.*

The monks
again ex-
pelled by
Alfhere,
ealdorman
of Mercia,
A.D. 970.

Deinde vero, defuncto rege pio Eadgare, et filio ejus
Eaduardo, qui postea martyr effectus est, juvenili
nimium ætate et sensu simplici regnante, et ideo parum
fortiter regno suo dominante, dux quidam sceleratissi-
mus, Alferus nomine, potentissimus hujus patrie domi-
nator, monachos iterum de multis ecclesiis expulit. Ille
namque ad istum locum pergens monachos iterum hinc
expellens, canonicos paucos constituens, hanc villam
Evesham et Ussenharn et reliquis hic in circuitu sibi
in dominio assumpsit, fratri suo, Alfuardo nomine,

¹ Wilkins, Concilia, I. 247. The
extracts "ex Chronico Monasterii
Eveshamensis" in Cott. MS. Vesp.
B. xv., f. 17, fix 960 as the year
of Oswald's appointment. His sig-

nature is attached to a charter of
966, marked as spurious by Kemble,
Cod. Diplom. vol. III., p. 1.

² [dispersione] dispersitione, MS.

Ambresleie dedit, et octo hidas apud Bivintone quibusdam militibus suis tradidit, presbyteris vero quicquid sibi placuit de terris ecclesie concessit. His temporibus quidam potens homo Vfa nomine, vicecomes videlicet supra Warenniescire reddidit huic loco cum corpore suo defuncto villam Withlagesford, quinque hidas. Sed presbyteri qui tunc temporis praesuerunt nimis incauti postea filio suo, Wlfgento nuncupato, ipsam terram eo tenore dederunt ut post mortem ejus ecclesia iterum eum tota substantia quo ibi tunc reperta fuisset eam reciperet. Sed haec donatio ad ecclesiam damnum longo tempore duravit, scilicet usque quo abbas Agelunius, tempore sancti Eaduardi regis, a Wigodo regis barono digno pretio eam comparavit. Quendam etiam villam nomine Mapeldreboroh, quinque hidas habentem, ipsi presbyteri eundem viro nobili, Agelmaro nomine, similiter suo die concesserunt, sed ita injusto concessu usque in hodiernum diem ea caret ecclesia. Illas et alias de his terris quas habebant potentibus hominibus ideo dederunt ut adiutores plures haberent, ne monachi eos iterum ex hoc loco expellerent. Sed, Dei gratia, in vanum laboraverunt. Igitur dux Alferus, de quo superius praefati sumus, in aegritudine constitutus, de vita sua desperatus est. Quapropter vocavit ad se quendam monachum, Froodegarum nomine, qui cum eo conversabatur, et dedit ei abbatiam, Evesham videlicet et Uffenharn, et alias terras simul quadraginta hidas quas ipse habebat. Reliquas vero terras ecclesie presbyteris et aliis amicis suis prius dederat. Sed ipse abbas Froodegarus ad locum istum perveniens paucis temporibus hic potuit commorari, quia clericos fortiores se inveniens nullo modo valuit eos hinc expellere. Qua de re quendam potentem hominem adiit, Godwinum nomine, qui tunc temporis terram habuit Tofceastro appellatam, et obtinuit ab eo ut mutuo sibi daret hanc terram pro ista abbatia. Placuit autem id praefato principi, atque ad regem Aethelredum, fratrem beati Aedwardi martyris,

A.D.
976-989.

Alferus
gives
Evesham to
Froodegar,
a monk.

Froodegar
exchanges
the abbey
with God-
win for
Towcester

A.D. 989. necessit, donans sibi trescentas manecas¹ auri co-
tenore ut sibi abbatiam hereditario jure perpetuo dona-
ret. Rex igitur cupiens habere illud aurum stulto
concessit sibi hunc locum. Protinus ille huc pergens
presbyteros sibi subiecit, omnique abbatia injuste res
et possessiones ejus diripiens sicut volebat dominari
cepit. Deinde post aliquantum tempus rex praedictus
dedit hanc abbatiam cuidam episcopo, Agelsio nomine.²
Sed is iterum post non multum tempus iram regis incur-
rens ab episcopatu dejectus mare transiit et nunquam
reversus est. Deinde rex dedit eam cuidam alii epis-
copo, Æthelstano vocato.³

King
Æthelred
afterwards
gives the
abbey,
first to
bishop
Agelsy,
and
secondly
to bishop
Æthel-
stan.

*De secunda revocatione monachorum et prima subjec-
tione Eveshamensis ecclesie episcopis Wigornie
per Aldulfum episcopum et Alfricum abbatem.*

Quo defuncto, Aldulfus episcopus Wigornie a rege
eam obtinuit, et primus libertate sua fraudavit et eam
jurisdictioni subiecit. Ille autem constituit hic abbatem,
Alfricum nomine,⁴ post cujus etiam mortem Alfgarus
abbas praefuit. Inter hos omnes quoque semper Godwin-
nus quingenta habuit hides, videlicet hanc villam
Evesham et Uffoham, Ambresleie, Burliton, Lenewike,
ita ut nec episcopi nec abbatem plus possent habere quam
solummodo ecclesiam et reliquas terras quas presbyteri
tenuerunt.

Aldulf,
bishop of
Worcester,
obtains the
abbey,
c. 996.

*De redemptione terrarum a Godwino per
Brihtmarum abbatem.*

Defuncto iterum isto abbate Alfgaro, Brihtmarus
quidam abbas praefuit huius loco. Qui vir venerabilis

Abbot
Brihtmar
redeems

¹ manecas] manecas, Vesp. B. xv.

² Qu. Æthelstige, bishop of Sherborne from 970 to 993?

³ Probably Ælstan, bishop of London, who died in 995 or 996.

A bishop of Rochester of the same name died in 995.

⁴ Ælfric witnesses a charter granted by king Æthelred in 997. Kemble's Cod. Diplom. vol. III, p. 303.

Goduinum 'coram multis principibus hujus patriæ A.D. c.
 frequenter placitavit, eo quod injusto terras ecclesiarum 1010-1014.
 possideret. Qua de re dijudicatum est ei, ut tantum the abbey
 aurum quantum regi dederat sibi redderet, et ipso terras lands from
 ecclesiæ jure reciperet. Quod et ipso libenter fecit, et Godwin.
 quadraginta hidas ecclesiæ restituit. Huic vero abbati
 quidam nomine Agoluuinus abbas successit, et suo
 tempore abbatiam istam ut decessor ejus reliquerat¹
 integram conservavit.

*De secunda invasione possessionum hujus abbacie
 per Godwinum.*

Quo etiam ex hac luce instabili migrante, sæpèdictus Godwin *
 Goduinus sanctæ ecclesiæ adversarius per potentiam again takes
 suam abbatiam istam iterum invasit, terras et posses- possession
 siones diripuit, suæque dominiõ contra Deum misera- of the ab-
 biliter mancipavit. Et hoc sine jussione regis fecerat, eo bey lands,
 quod ipso eodem tempore mare transiens adiit comitem A.D. 1013.
 Normannia Rodbertum, cujus filiam habebat uxorem,
 fugiens namque quasi inbellis verecundo persequen-
 tionem Sueinonis regis fortissimi Danorum, qui tunc
 temporis maximam partem hujus patriæ cum maximo
 exercitu invaserat.

*De plena revocatione possessionum hujus ecclesiæ et
 particulari reformatione libertatis ejusdem, et
 plena capitatione Godvini per Eilwardum ab-
 batem, et aliis operibus ejus.*

Sed eodem pagano duce secundo adventus sui anno A.D. 1014.
 divinitus extincto, rex Æthelredus patriam reversus But is
 quondam monachum Ramensiensem, Alfwardum nomine, finally ex-
 constituit abbatem in hoc loco, Qui vir venerabilis pelled by
 Ælfward.

¹ reliquerat] reliquit, MS.

A.D.
1011-1016.

Godwin is
killed at
the battle
of Asne-
don,
A.D. 1016.

hinc adveniens, fretus auxilio Dei atque regis, pervasorem juris hujus sanctae ecclesiae, Godwinum videlicet, cum magna fortitudine hinc expulit, et terras abbatis hujus sicuti melius fuerant antiquitas, Dei gratia annuente, viriliter omnes acquisivit. Godwinus vero qui eas injuste habuit, eodem anno Dei nutu in bello contra regem Danorum, Canonicum Suoinonia filium, facto occisus est. Ita denique post mortem abbatis Godwini a tempore regis Edmundi, non illius qui vero sanctus appellatur sed alterius, usque ad finem fere regni regis superdicti Æthelredi, quod laboriosissime triginta annis tenuit, diversi hunc loco profuere prebati, laici videlicet, presbyteri, episcopi, et abbates, et ideo nimium res et ornamenta hujus sanctae ecclesiae quae pater noster Regwinus vel alii qui post eum pacifice eidem profuerunt, direpta atque in diversa loca distracta disceduntur. Et multa dignae memoria hic facta profunde oblivioni traduntur, de quibus aliquid magis pio arbitrio elegimus quam aliquid presumptuose diffinire; quamvis ob totius loci sanctificationem, locum sanctum dividendo et loca a locis distinguendo, strictius et discretius loca in quibus facta sunt speculanti non curemus, quum tamen ea infra ambitum hujus cenobii facta nequaquam dubitemus. Sed hoc est mirabile in oculis nostris quod in tot et tantis tribulationibus et tam variis et subitis personarum hic injuste dominantium mutationibus, privilegia Constantini papae¹ quae reverendus pater noster beatus Regwinus acquisivit, vel ab episcopis Wigorniae quum hinc ecclesiae dominabantur, vel a clericis quando hinc loco profuerunt, maxime quum talia contra incursus concepta et scripta sint, omnino non fuerint demolita. Sed haec per Dei misericordiam et interventum ejusdem gloriosae Genitricis Mariae factum esse credimus, quae, sicut locum quem elegit penitus periclitari

¹ Wherever the word "papa" occurs in the text, there has either been substituted for it (as in the present instance), the word "episcopus," or it has been simply erased.

passa non est, sic et ejus jura et juris confirmationes
 ad ejusdem ecclesie reformationem illam conservare
 dignata est. Vir vero prudens Ælmuardus abbas, qui
 etiam sub Canone rege Londoniensis ecclesie epi-
 scopus effectus est, non tamen hujus loci gubernationem
 descreus, laborioso, veluti prefati sumus, omnes terras
 ante habitas revocavit, et Bradewellam pro sex marcis
 auri redemit a consanguineo suo rege Canone. Qui
 rex reliquias beati Wistani et nigram casulam melio-
 rem cum aliis ornamentis ad eam pertinentibus huic
 ecclesie contulit. Isto etiam rex dedit huic ec-
 clesie Baddebi et Neucham. Idem vero Ælmuardus
 episcopus et abbas sanctissimas corporis reliquias fore
 omnes beati Odulfi confessoris a mercatoribus eas Lon-
 donias portantibus mercatus est digno pretio, id est,
 centum marcis, atque ad istum locum quem maxime
 dilexerat transmisit, laudabiliter reservandas hic per-
 petuo. Libros etiam plurimos tam divinos quam gram-
 maticos de Londonia transmisit. Isto etiam abbas,
 postquam Aldulfus episcopus Wigornie hanc abba-
 tiam sibi et successoribus suis subjecerat, primus ab-
 batum in libertatem proclamavit, et in tantum obtinuit
 quod venerabilem virum Avitum hujus ecclesie prio-
 rem decanum Christianitatis totius vallis constituit,
 quam nunquam libertatem ecclesia ista postea amisit.
 Qui prior et decanus fuit a rege Canone et ab aliis
 principibus hujus patrie plurimis valde dilectus et
 honoratus pro sua sanctitate. Isto prior quasi ex pa-
 torna hereditate duas villas Baddebi et Neucham huic
 sancto ecclesie reddidit. Hoc idem fecit postea beatus
 Wlsius quum parentes sui easdem villas iterum injuste
 occupassent; de una enim erant parentela. Ejus etiam
 hortatu Leofricus comes et Godgiva comitissa, eo quod
 pater erat confessionum suarum, prudentissimo munum
 in plurimis spernentes, eleemosynis et orationibus dili-
 genter instantes, Coventroiam abbatiam pluresque alias
 ecclesias pro amore Dei glorioso edificantes, terris et
 possessionibus et plurimis ditabant ornamentis hono-

A.D.
 1016-1035.

Ælfward
 appointed
 bishop of
 London (c.
 A.D. 1031)
 but re-
 tains his
 abbacy.
 Canute
 gives the
 relics of S.
 Wistan to
 the abbey.

Ælfward
 purchases
 the relics
 of S. Odulf.

Appoints
 the prior
 Avitus to
 be the dean
 of Christi-
 anity for
 the valley
 of Eye-
 sham.

A.D.
1016-1035.
Leofric and
Godiva of
Coventry
build the
church of
the Holy
Trinity at
Evesham :
[Benge-
worth?]

Death of
Eadric and
Norman,
A.D. 1017.

Leofric
appointed
by Canute
ealdorman
of the mid-
land and
northern
comites.

tissimis. Hanc etiam abbatiam valde diligentes hono-
rabant, facientes hic honorabilem ecclesiam in honore
Sanctae Trinitatis, in qua fecerunt constitui crucem non
modicam et imaginem sanctae Dei Genitricis Mariae
sanctique Johannis Evangelistae argento et auro hono-
rabiliter fabricatas; nec non etiam villam quandam,
Shroecham nomine, et viridem casulam et minorem
nigram capam et multa alia ornamenta preciosa huic
loco contulerunt. Supra nuncupat retulimus hoc quod
in privilegiis patris nostri Regwini reperimus, videlicet,
quod ipso centum viginti hidas huic loco ex utraque
parte fluminis hujus quod dicitur Avone acquisivit,
hanc villam videlicet Evesham et Lenewike ex parte
ista, Hamtune quoque et Beningwrthe ex alia; sed haec
duo Hamptone et Beningwrthe cum aliis terris plurimis
ablatae et a diversis hominibus, sicut superius dictum
est, sunt possessae a tempore Almanni regis usque
ad tempora Cnutonis regis sub hoc Ailuardo epi-
scopo et hujus loci abbate. Ipse igitur rex Cnuto
in primo anno regni sui quendam ducem super
omnes potentiorum hujus terrarum pro causis quas
noverat fecit occidi, Eadricum nomine, cum quo etiam
et aliis plurimis suis militibus quidam potens homo
Normannus vocabulo, frater videlicet hujus Leofrici
comitis, perimitur ejus jussione. Quapropter rex, quo-
niam Leofricum plurimum dilexerat, ut emendaret erga
eum [propter]¹ mortem fratris sui, fecit eum comitem
et principem super omnes terras, ab ista Wigornien-
si provincia usque ad Scotiam, insuper et terras fratris sui,
quae plurimae erant, sibi concessit. Inter has nuncupat
villam supradictam Hamptone quinque hidas Leofricus
accepit, quam frater suus Normannus donante rege
Aethelredo plurimis annis possedit. Quam autem aliquot
annis ipse comes eam possideret, et frequenter huc
veniendo amicitiam atque notitiam praefati prioris Avitii

¹ Inserted in a later hand.

et aliorum fratrum, ecclesiam illam quam prædiximus
 ædificando multaque beneficia¹ peragendo, ex toto ha-
 beret, tandem cognoscens quod pater noster Ecgwinus
 primitus eam huic ecclesie obtineret, rogatu omnium
 fratrum pro alia terra quam prius dederat, Suocham
 nomino, ita omnino liberam huic ecclesie perpetualiter
 concessit, quemadmodum ipso, rege donante, longo
 tempore possedit, et veluti in carta sua quo in fine
 hujus operis habetur perscripta apertissime demon-
 stratur. Venerabilis igitur prior iste Avicius anno ab
 Incarnatione Domini millesimo tricesimo octavo ex hac
 luce discessit, et in eadem ecclesia sanctæ Trinitatis
 coram eadem religiosa comitissa Godgiva venerabiliter
 sepultus extitit, ejus et memoriam habuit quam diu
 vixit. Postea vero gloriosus Ailwardus Londoniensis ec-
 clesie, ut prædiximus, antistes, hujus ecclesie pastor piis-
 simus, in aegritudine constitutus, jussit suis ut huc cum
 deducerent, cupiens, si Deus disponeret, in hoc loco
 quem plurimum ante dilexerat, membra² sua fragilia
 perpetualiter requiescere. Sed quidam fratres atque laici
 quos ipse antea divitiis et honoribus plurimum exaltans
 huic loco præfecerat, diabolico instinctu ad maximum
 diuinum hujus sanctæ ecclesie contra eum rebelles
 effecti, per legatos sibi mandaverunt quod si huc veniret
 omnes monachi discederent. Quo audito, vir ille vene-
 rabilis plus quam dici valet contristatus, et pro his
 nefandissimis traditoribus suis nimium huic loco iratus,
 toto animo ad Ramesiensem ecclesiam conversus, ubi
 prius fuerat monachus fecit se deduci, et omnia orna-
 menta quo secum portabat, videlicet casulas, cupas,
 pallia plurima multaque alia ornamenta quo huic loco
 offerre cogitabat, versa vice præfata ecclesie Ramesie
 omnia condonabat. Et ita millesimo quadragesimo
 quarto anno ab Incarnatione Domini vitam temporalem
 finiens, ibi sepultus requiescit.

A.D.
1035-1044.He restores
Hampton
to the
abbey.Death of
prior
Avicius,
A.D. 1038.Bishop
Ælfward
is refused
admission,
when mor-
tally sick,
into the
abbey.He is car-
ried to
Ramsey,
and dying
there,
27 July,
[Cotton.
Vesp. n. xv.
f. 17 b.]
A.D. 1044,
is there
buried.¹ *beneficia*] *beneficia*, MS.² *membra*] *membra*, MS.

A.D.
1044-1054.

De Abbate Mannio et sanctis operibus ejus.

* Manny
consecra-
ted abbot,
10 Aug.,
A.D. 1044.

The abbey
church re-
built, and
consecra-
ted 10 Oct.,
1054.
(Sax.
Chron.)

Miraculous
healing of
Godric, a
goldsmith
employed
upon the
shrine of
S. Egwin.

Eodem anno, facto concilio¹ apud Londonias, Man-
nius hujus ecclesie monachus abbas a rege Alduuardo,
secundo videlicet anno regni ejus, eligitur, atque ad
istam locum quarto idus Augusti consecratur. Hic
vir venerabilis valde et sacris litteris aliisque plurimis
artibus fuerat imbutus, videlicet cantor, scriptor,
pictor, aurique fabrilis operis scientia pollens, super
omnes alios fore hujus patrie magister optimus habebatur.
Apud Cantuariam vero atque ecclesiam Claven-
treham sicuti in multis aliis locis plurima opera tunc
temporis valde laudabilia operatus est. In ista denique
loco ecclesiam majore opere quam antea fuit construere
cepit, et usque ad bonum finem consummunda con-
secrari fecit. Villa quoque appellatur Chirichloneh suo
tempore reddita est huic ecclesie. Similiter et
Witholeia primitus a patre nostro Regwino acquisita, et
tempore Mohammadi regis veluti plures alie usque ad
sua tempora ablata, iterum, Dei gratia, sibi est reddita.
Foratrum etiam sancti Regwini ex argento, auro, et
lapidibus pretiosis composuit, in quo erant tres lapides
magnam partem ecclesie de nocte illuminantes, in quo
opere quoddam miraculum contigit divinitus, ut credi-
mus, peractum. Nam quidam inter aurifices post
abbatem magister aliorum, Godricus nomine, quum scul-
peret quandam imaginem que deberet poni in illo
serinio, contigit ut manum sinistram cum artificeali²
subula mediam perfoderet; at ille, statim sanguinem
extergens nihilque doloris sentiens, sed quendam liga-
mine vulnus manus sue ligans, crastina die surgens de
lecto, reperit ipsam plagam ex omni parte curatam.
Quam rem mox ostendit abbati, qui simul cum fratribus
gratias et laudes referunt Deo omnipotenti sanctoque
Regwino suo patri. Idem artifex Godricus postea, tem-

¹ concilio] consilio, MS.

² artificeali] artificali, MS.

pore Walteri abbatis, monachus factus, plurimis annis A.D. 1054-1059
vivens in bona conversatione sancto sine quievit in
paco. Manny in-
fecit etiam idem abbas Mannius foratra beati enpacitated
Odulfi et sancti Credani; missalem librum atque Psal- by par-
terium magnum propria manu descripsit ac laudabiliter alysis.
depinxit, nec non et plura alia opera huic ecclesiae
laudabiliter operatus est. Ante septem fere annos ex
hac luce suo transmigrationis, justissima Dei clementia,
patientiam ejus volens probare sicut et sancti Job, per-
misit cum incurrere gravissimam atque insanabilem
corporis infirmitatem quam Graeci *paralysin* appellant,
ita ut, dissolutis omnibus membris¹, ultra non valeret
aliquid disponere de ista abbacia.

*De ampliatione hujus canobii per Alwinum abbatem
et magnificis ejus actibus.*

Qua de re prudenti usus consilio quendam de suis Agelwy
monachum elegit ad id officium honestis moribus valde consecra-
probatum, tam generis nobilitate quam divina lege ac ted abbot
saeculari prudentia plurimum valentem, nomine Agel- at Glouces-
winum, qui multo antea tempore episcopatum Wigor- ter, 23
nensis ecclesiae sub Aldredo archiepiscopo laudabiliter April, 1059.
rexerat,² et nunc sub eo jure propositi totius abbacie hujus
curam agebat. Misit quoque cum cum quibusdam fratri-
bus et honorabilibus saecularibus personis ad regem Ed-
mundum gravibus morbis demonstrans se esse oppressum,
orans et multum supplicans ut huic viro abbaciam istam

¹ *membris*] *membris*, MS.

² *Ealdred*, bishop of Worcester, was elected to the archbishopric of York 25 Dec. 1060, but retained also his former see until 1062. If, therefore, the text means that Agelwy acted as Ealdred's commissary while the latter, as archbishop, held Worcester *in commendam*, it

could only have been *after* his appointment to the abbacy, not "multa antea tempore." The date usually assigned to Agelwy's appointment is that of A.D. 1058, but the passage below which mentions that he held his office for seven years during the reign of Edw. Conf., carries it on one year later.

A.D.
1059-1060.

Death of
abbat
Mannig,
6 Jan.,
1060.

ex toto traderet et abbatem pro eo faceret. Quod rex prudens cognoscens ejusque pia petitioni annuens, fecit eum apud Glocestro (ubi tunc curiam suam tenebat) coram multis principibus hujus patriae ab Althredo archiepiscopo honorabiliter in Paschali sollemnitate die festivitatis sancti Georgii martyris consecrari, et ab illo tempore tam sibi quam cunctis baronibus suis carus, et inter primos necessarios consiliarios habebatur. Reversus namque domum cum multis optimatibus ex parte regis grandi honore atque amore suscipitur tam a fratribus quam ab omnibus hujus sanctae ecclesiae populis. Quam diu vero abbas suus Mannius supervixit maximam ei curam gerebat, constituens duos de melioribus personis cum quibusdam servientibus qui die noctaque ei humiliter deservirent. Ipse autem frequenter eum visitans, quo volebat humili devotione obediendo perficiebat, nec unquam quumdiu supererat in loco abbatis eam humilitatis statu volebat. Transiit quoque vir ille Mannius eadem nocte et hora, ut fertur, qua rex gloriosus Edmundus, festivitate videlicet sanctae Epiphaniae Domini, quorum animas, ut credimus, angeli suscipientes deduxerunt in gaudium Domini sui. Vivente autem isto Dei cultore rege Eduardo septem annis abbas Agelminus hunc loco praeerat, pluresque terras tam ab eo quam ab aliis bonis hominibus obtinebat quarum nomina inferius demonstrabimus. Defuncto nempe rege isto et Haraldus regnum accipiente, quicquid volebat ab eo impetravit. Deinde rege Wilhelmo ipsam Haraldum Dei judicio expugnantem, totaque Angliam secundum velle suum ex toto dominantem, tam episcopi quam abbates multique nobiles hujus patriae latitabant, ejus persecutionem atque ferocitatem fugientes. Iste tamen abbas Agelminus confidens in Domino ad omnia accessit, Deique gratia donante super omnes fero hujus Anglicae gentis barones maximam auctoritatem apud eum obtinuit, quia usque ad ultimum diem sui obitus idem rex erga eum fideliter servavit. Plures itaque abbatibus aliisque

ecclesie terras et possessiones illo tempore Normannis
 invadentibus perdiderunt, sed ipso Dei nutu non
 solum nullas perdidit sed majoribus opibus et hono-
 ribus abbatiam istam multipliciter adauxit. Et quo-
 niam rex sapiens cognoverat eum virum prudentem,
 pæno omnes hujus gentis homines sæculari sapientia
 præcellentem, commisit ei curam istarum partium terræ,
 videlicet, Wirocestrescire, Cloucestrescire, Oxeneford-
 scire, et Wareuikescire, Herefordschire, Stafordschire,
 Scrobschire, ita ut omnia hujus patriæ consilia atque
 judicia fere in eo ponderent. Et non solum in istis
 partibus, sed etiam per totam Angliam ubicumque
 veniebat, tam Franci quam Angli pro justissima lege
 tenebant quicquid ipse legibus sæcularibus dicebat.
 Quotiescunque ad placita vel ad seiras pergebat,
 undique concursus populorum eum frequentabat, quisque
 pro sua necessitate consilia atque auxilia contra adver-
 sarios humiliter postulabat: unde comites et vicecomites
 cunctique regis barones optimam consiliarium naturali
 scientia præditam eum cognoscentes, quasi dominum
 illum venerabantur. Et ubicumque veniebat vel ad
 curiam regis seu alicubi ad placita semper nobilitas
 hominum sequebatur eum, atque humili obsequio ei
 famulabatur. Hisdem namque temporibus erat vir re-
 ligiosus simplex et rectus Wigornensis ecclesie antistes,
 Wlstanus nomine. Hic cognoscens abbatem Agelnuum
 virum prudentem tam apud regem quam apud
 omnes principes ejus sæculari prudentia et fortitudine
 plurimum valere, sæpius ad se convocans et ipso ad
 illum veniens ejus consilio atque auxilio utebatur in
 multis utilitatibus ecclesie sue. Qua de re vir ille
 venerabilis ejus fretus judicio ac fortitudine quam-
 plurimas terras antea perditas acquisivit. Contigit autem
 eo tempore Willielmum regem ut Thomas archiepiscopus
 Eboracensis prudens homo episcopatum Wigornensis ecclesie
 vellet subicere suo ecclesie. Ad hanc rem defen-
 dendam duas marcas auri abbas sibi accommodavit et
 unam dedit, et ita, Deo opitulante et abbate verbo et

A.D.
 1066-1072

Agelwy
 appointed
 governor
 of the
 midland
 counties
 by Will. I.

A.D. 1072.
 The archbp.
 of York
 endevours
 to subject
 Worcester
 to his see.
 [Willkng,
 Councils. I
 324.]

A.D. 1067-1077. opere consilium et opem ferente, libertatem ecclesiam suam servavit. Et quoniam episcopus erat vir bonus et pater suorum confessionum, quasdam terras sibi dedit quarum nomina ista sunt, videlicet, Bisepodunne et Caggecole, et ipso sibi mutuo concessit villam quae vocatur Milecote. Non solum autem huc ecclesiam sed et omnibus ubicumque fuerat advocatus beneficiorum suorum suffragia gratanter impendere studuit. Nam quodam vice vocatus ab archiepiscopo Lanfranco, quasdam terras diu ablatas Cantuariensi ecclesiae Christi ipso iudex et testis acquisivit. Pro qua re usque in hodiernum diem anniversarius depositionis ejus dies ibi in ecclesia¹ illa observatur. Abbatia etiam de Gloucester in primis, veneranda memoria Serlone abbate ibi veniente, tunc temporis erat pauperima, sed, eodem abbate humiliter rogante, multumade frequenter ei sum impendit levamina. Rex etiam Willielmus tollens abbatem Wincedun-
 Cusdom, Clochienn nomine, fecit constitui in captivitate apud Gloucester moxque huc abbati Agelunio suam abbatiam commisit, quam fere per tres annos quae propriam in curiis gubernanda servavit. Deinde rex donavit illam cuidam abbati Colando nomine, et, eo post modicum tempore ex quo eam accepit defuncto, iterum isti abbati Agelunio committitur, qui longo tempore postea uti propria dominabatur. Pater quoque pauperum, iudex viduarum, pupillarum, orphanorum, peregrinorum, omnia miserorum conulator erat piissimus, elemosynas largiffime ubicumque pergebat fecit. distribui benigniter omnibus. Nam in primis temporibus sui regni rex Willielmus fecit devastari quasdam sciras istis in partibus propter exules, et latrones qui in silvis latitabant ubique, et maxima damna pluribus hominibus faciebant, videlicet Eovermiescire, Cnas
 [Sax. Chr. trespire, Serobscire, Stafordscire, Deorbiscire, unde maxima multitudo senum, juvenum, mulierum cum parvulis suis famis miseriam fugientes dolentissimo
 He relieves the poor fugitives from the counties wasted by the Conq. A.D. 1068-1070. Stubbs in Twysden's X. Scriptt., col. 1708.]

¹ *ecclesia* | *ecclesia*, MS.

huc veniebant, quos omnes ille vir miseratus pro
 posse suo aiebat. Plures namque diu absorpti du- A.D.
1070-1077.
 rissima fame, dum cibum avidius sumerent moriebantur.
 Iacebant miseri homines per totam villam tam in
 domibus quam deforis, nec non et in cœmeterio isto
 languidi, huc antequam venirent fame consumpti, et
 idcirco ut cibum corporis sentiebant plurimi vita de-
 ficiabant. Qua de re facta est magna mortalitas multo
 tempore de talibus hominibus, ita ut quotidie fore
 quinque vel sex homines, aliquando plures, miserabili-
 ter morientes a prioro hujus loci sepeliabantur. Et
 quoniam plurimi pueruli inter eos habebantur, unicuique
 servienti vel ministro hujus ecclesie, nec non et qui-
 busdam fratribus ad hoc posse habentibus, unum pueru-
 lum dominus abbas ut alimento corporis sustentarentur
 commendabat. Quorum nonnulli probi viri postea
 effecti, in multis officiis fratribus honesto serviebant.
 Erat quippe tunc temporis quidam prior hic, juvenis Prior
Alfle
 quidem corpore sed tamen morum probitate notatam
 transiens, Alfleam nomine, qui fecit dorsellos capituli
 Hunc abbas constituit, ut omnes supervenientes pere-
 grinos et pauperes devoto susciperet, atque necessaria
 vitæ sollicito administraret eis. Precepit etiam cele-
 rario et omnibus prepositis abbatie hujus ut ei in
 omnibus obedirent, et quicquid ad opus eorum
 constituerat, videlicet, omnem decimationem suam et
 insuper quicquid necessarium haberet sine dilatione
 abundanter ei redderent. Solebant illis temporibus
 multi peregrini de Aquilania, de Hibernia, ac de aliis
 terris plurimis huc venire, quos omnes isto suscipiens
 necessaria præbuit. Et quoniam pater Benedictus in [Reg. Bened.
cap. xl.]
 Regula jubet, ut "mensa abbatia cum peregrinis et hos-
 pitibus" fiat, semper de mensa quoque sua ipse abbas
 quotidie tredecim pauperes largiter reficiebat; præter
 istos, ad Mandatum duodecim pauperes sive esset domi
 seu foris specialiter usque ad diem obitus sui habebat, The cus-
tomary
and mun-
dations of
the abbat
 qui victum et vestitum in omnibus veluti unus mo-
 nachus semper habebat. Quorum pedes et manus Agelwy.

A.D. 1070-1077. aut per se aut per priorem suum, qui maxima hanc curam sub eo gerabat, quotidie lavari aqua calida humiliter volebat. Inter hos namque pauperes quidam erant leprosi, quorum manus et pedes sicuti aliorum libenter lavando osculabatur. Isti namque omni nocte ad matutinos, et in die ad utrasque missas et ad omnes horas debebant sine dilatione venire, nec alicui licebat vel domum aut alieni remeare vel discedere sine licentia prioris qui, ut diximus, maximum curam super eos gerabat. Illius quoque tempore, videlicet a festivitatis Omnium Sanctorum usque ad Pascha, venientes ad matutinos in ecclesia remanebant usque ad diem, orationibus vacantes, et ita primo mane aut ipse abbas aut prior faciebat ad eos sicut supra dictum est Mandatum Domini quotidie. Omnibus noctibus principalium festivitatum pro abbate et fratribus debebant tota nocte in ecclesia vigilare usque ad mane. A festivitatis Omnium Sanctorum usque ad Natale Domini et iterum a Septuagesima usque Pascha, ter in hebdomada, videlicet dies Dominica, quarta et sexta feria, unusquisque eorum, abbate domando, accipiebat singulos denarios. Similiter ipsis primis diebus Natalis Domini, Pasche, Pentecostes, et omnibus summis festis per annum, denarii tam illis quam aliis pauperibus misericorditer ab eo erogabantur. Et quando aliquis eorum moriebatur proinus prior in loco suo alium constituebat. Erant nempe pauperes cæci, claudi, et ita debiles ut tamen possent ad ecclesiam venire, et secundum quod dictum est vivere, nisi major infirmitas aliquem eorum impediret. Præter istos superscriptos et præter omnes advenientes pauperes et peregrinos, quinquaginta habebat egenos qui quotidie sibi constitutum accipiebant cibum. Et non solum talibus pauperibus, sed etiam pluribus nobilibus ad eum confugientibus, patrum hereditate omnique¹ substantia miserabiliter sublata rege Willielmo jubente, factus

¹ *omniq[ue]*] *omnib[us]*, MS.

est refugium et adiutor piissimus in maximis necessitati-
 bus. Quotienscunque ad curiam regis vel alienbi iter
 agerat et aliquis pauper nudus occurreret, mox aliquem
 de suis hominibus exspoliabat et pauperi vestimenta
 ejus dabat, sed suo postea dupliciter reddebat. · Omni
 namque anno quatuor vel quinque dies ante Natale
 Domini et iterum post diem Palmarum tota hebdomada
 ante Pascha quasi exercitus magnus pauperum et pere-
 grinorum hinc solabant venire, quibus omnibus tam per
 se quam per monachos vel fideles laicos elemosynas
 largiter ministrando erogare, Mandatum Domini faciendo
 manus et pedes lavare, quibusdam vestimenta, plurimis
 calciamenta, multis studuit denarios benigniter erogare,
 omnes quoque hostes fecit hinc recedere. Cunctis etiam
 noctibus precipuarum solennitatum per annum ad
 honorem Dei et sanctorum ejus, coram unoquoque
 altari fecit candela ardere tota nocte usque mane;
 plures namque missas secundum quod tempus habebat
 quotidie solebat libenter audire, et ad unamquamque
 eorum sacerdoti sacra solennia celebranti unum vel
 plures denarios cum magna cordis compunctione
 studebat offerre. Et quoniam erat tam divitibus quam
 pauperibus erogator largissimus, dedit ei Divina ele-
 mentia copiam rerum maximam in omnibus. Orna-
 menta quoque acquisivit plurima, videlicet, casulas,
 cuppas, pallia, crucem magnam, et quoddam altare
 auro et argento pulcherrimo operatum, necnon etiam
 quandam capellam valde honestam in honore sancti
 Nicholai construi et consecrari laudabiliter fecit. Ante
 suum tempus duo fratres hujus loci diabolico instinctu
 seducti, quasdam reliquias de sacro furati sunt sancti
 Eegwini patris nostri, et tradiderunt eas cuidam
 matronæ nobilissimo Alditho nomine, sed alter eorum,
 Alfriens vocabulo, qui auctor erat sceleris, volens huc
 redire, Divino iudicio cadens in isto flumine periit de
 terra viventium pro tanto crimine. Apparuit ergo vir
 Dei sanctus Eegwinus ipsi matronæ in visione semel et

A.D.
1070-1077.

He builds
the chapel
of St.
Nicholas.

Repetition
of the story
of Aldith
and the
felice of
St. Eegwin.

A.D. 1070-1077. itorum, et tertio nocte jubens minando ut suas reliquias quantoocius huc ad ecclesiam reportaret. Sed illa, feminem decapta cupiditate, nullo modo volens id perficere, Dei iudicio mox percussa est perenni oculorum caecitate. Quae de re plus quam dici valet timore perterrita, veniens huc ad abbatem Mannium et fratres, clamans se ream et culpabilem et impetrans ab eis indulgentiam, obtinuit ab eis ut quicquid viveret eas possideret, feritque statim honorabiliter fieri anno atque argento hoc minus feretrum sancti Egwini et reliquias intus reponi. Sed post mortem ejus filius suus, Anisus vocabulo, paterno hereditatis effectus heres, quasi imprudens vivendo luxuriose atque indisciplinatus perdidit cuncta quae habebat, et idud feretrum sancti Egwini eidem potenti homini custodiendum commendabat. Quod ut abbas Agelnuus cognovit, protinus adveniens, recto jure illud debere esse proprium hujus sanctae ecclesiae adplacitavit, et ita, Dei gratia opitulante, suum velle impetravit, et ad istum locum cum magna reverentia, processione maxima contra facta tam fratrum quam populorum, reportari fecit. Hactenus de isto domino abbate Agelnuo plura locuti sumus, sed testis est Deus, testes omnes angeli et sancti ejus sunt, quibuscumque tam de illo quam de aliis supra retulimus, veracem narrationem ad notitiam tam praesentium quam sequentium fratrum et amicorum hujus sanctae ecclesiae fideliter fecimus. Partim namque in antiquis cartis hujus loci reperimus, partim a fidelissimis viris audivimus, partim nos ipsi oculis nostris perspeximus. Nunc igitur in fine hujus operis volumus per ordinem terras demonstrare quas ipse a rege Alduino et ab aliis bonis hominibus laboriosissime maximaque pecunia redimendo acquisivit huic sanctae ecclesiae, et usque ad mortem absque omni questione in pace tenuit magnam eam libertate. In Wircestreire, Heningwerthe, Hemutano; ultra Wircestre, Upton, Wittune, Leinel, Pacesleino, Oricoline. Quam erat propositus sub Mannio

This history compiled from authentic sources.

abbate, Bivintuno, Dailesford, Eanilad, Brainesford, Actuno. Hec fuit terra patris sui, has duas villas dedit Ursoni pro Boningwrthe quam injusto occupavit, sicut mediocritatem iterum postea fecit, et omnes tres injusto detinet. In Warouideseire, Witlakesford, Anne, Ecleshalo, Ragoleia, Eatherichestun, Bromo, Graftun et alia Graftun, Hildesburgaurthe, Saltford. In Glocestreseire, Sunello, Ceasteltun et alia Ceasteltun, Cornuollo, Quenintun, Seiptun, Saldford, Deornoford, Stoke, Westun, Hudicoto, Poppenturthe, Dorsintun, Mulecoto et alia Mulecoto. De his terris quasdam obtinuit ab ecclesia Wigornensi quas prelati ejusdem ecclesie injusto occupaverant, scilicet Actun, et Boningunthe, Mulecoto et Westun, Eanilado et Dailesford, et plures domos in Wigornia, sed Stredford et Fladoburi non revocavit. De his terris quas, ut diximus, suo tempore acquisivit, quibusdam bonis hominibus pro magna necessitate et honore ecclesie dedit, et inde Deo et sibi fideliter quamdiu vixit serviebat. De aliis terris quas antecessores sui acquisiverunt nihil omnino dedit, sed in manu sua usque ad obitum ad necessitatem fratrum honorabiliter tenuit. Nec unquam alicui parenti de his vel de aliis terris aliquid concessit, sed terras parentum suorum quascunque poterat habere ecclesie tradidit. Omni tempore vite sue non continuo sed frequenter dolorem pedum gravissimum quem *Greci podagra* appellant, patiebatur. Et hac infirmitate ante finem suum diutissimo fatigatus, tandem anno Dominice Incarnationis millesimo septuagesimo septimo plenus dierum, in vota confessione sanctoque vincto Corporis et Sanguinis Domini precepto, coram fratribus et illis cum nimio dolore plangentibus, quos paterno amore dilexerat, quartodecimo Kalendas Martii hominem exivit et quo Divina clementie placuit spiritum transmisit. Cujus animo succurrat et misereatur summa pietas Dei: Amen. Quando enim ipso primitus abbas effectus est, non erant hic nisi

A.D.
1070-1077

Agelwy
dies of
gout,
16 Feb.
A.D. 1077.

A.D. 1077, duodecim fratres; tunc vero quum obiit triginta sex dimisit, quibus abbatiam maiorem et abundantiorum terris et possessionibus quam unquam antea fuit, omnibus bonis plenissimam, dereliquit, et quinque arceas plenas argento ad novam ecclesiam construendam quam facere disposuerat, reliquit.

De operibus abbatis Walteri bonis et malis, et de amissione terrarum quas Alwinus abbas congregaverat, et constructione hujus ecclesie ex pecunia ab eodem Alwino ad hoc congregata.

Walter, a monk of Cerisy, diocese of Bayeux, Normandy, appointed abbot in May, A.D. 1077.

Tertio quoque mense post discessum patris hujus Agelunii, misit rex huc quendam monachum de monasterio quod vocatur Cerasia, Walterum nomine, literis tam liberalibus quam grammaticis undecunque eruditissimum, qui fuit capellanus lanfranci archiepiscopi. Ille vero abbas effectus, omnem abbatiam hanc sicuti antecessor suus habebat suscepit. Sed quia tunc temporis juvenis erat totate, minus seculari prudentia praeditus quam oporteret, sequens consilia quorundam juvenum parentum suorum ad maximum damnum ecclesiae, noluit homagium a pluribus bonis hominibus quos praedecessor suus habuerat suscipere, eo quod terras omnium si posset decrevit auferre. Quae de re in iram et odium contra eum conversi, ad Odonem fratrem regis, Baiocensis ecclesiae episcopum, qui tunc temporis sub rege quasi quidam tyrannus praefuit huius patriae, miserunt, falsa accusatione dicentes abbatem Agelunium per fortitudinem, non recto jure, tantas terras acquisivisse. Quapropter praesul praefatus, nefandorum hominum consilio depravatus, cupiditate etiam iniquissima res ecclesiae habendi nimium illectus, regem fratrem suum adiit, et tam pecunia¹ quam iniquis suis accusationibus terras sancti monasterii hujus sibi dari

¹ *pecunia*] *pecunia*, MS.

obtinent. Protinus ergo quasi lupo rapax concilia¹ malignantium in loco qui dicitur Gildeneberge jubet congregari, quinque videlicet sciras, ibique plus per suam iniquam potentiam quam recto jure ex triginta sex terris quas abbas Agolunius per dignam pecuniam ecclesie acquisivit, viginti octo villas fecit eidem abjurari et suo iniquo dominio usurpari. Quarum nomina hic substituantur: Beningwrthe, Heantun, Uptun, Wittun, Arunc, Heleshall, Raggeleio, Saltford, Bathoristun, Bromc, Graftune, Ceastoltun, et alia Censteltun, Cornucllo, Quenintun, Sciptun, Saltford, Deornesford, Stoke, Hudicote, Peppourthe, Dorsintun, Milecote, et alia Milecote, Actun, Branesford, Wineshale, Bivintone, Budiford, Eanilade, Doilesford, Westune, Leinch quam Ursini tenent contra Rotulum Winton. De hiis vero Walterus abbas Westune Hamptune et medietatem de Beningwrthe (quam Enegrim tenuit) revocavit, medietatem vero quam episcopus dedit Assera occupavit Urso. Sed parvo post tempore justo Dei judicio rex Willielmus contra fratrem nefandum nimium commotus, fecit eum duissimis vinculis ferreis alligari et usque ad diem obitus sui in arcta custodia teneri. Similiter fero omnes perjuros hujus ecclesie divina ultio citius ex hac luce miserabiliter extinxit. Iste abbas, licet tot terris privatus, numerum tamen fratrum et rigorem ordinis sollicito auxit. Ipse tamen primo fecit clericum decanum et senescallum jure hereditario de consanguineis suis, priore senescallo amoto. Fecit etiam cryptas et ecclesiam superius usque ad navem, excepta turri quam non perfecit nisi arcus et primas fenestras, maximo de pecunia quam Agolunius abbas ad hoc opus reliquerat. Vineam etiam ultra aquam ille primitus floci fecit. Terra de Hildedun et Pennurtham Hocnule et piscatio apud Theleucllo suo tempore red- ditae sunt huic ecclesie. Libros multos fecit. Dicitur

A.D.
1078-1085
Odo, bishop
of Bayeux,
deprives
the abbey
of twenty-
eight vil-
lages.

Abbot
Walter
builds the
crypts, and
the upper
chancel as
far as the
nave, and
commences
the tower.

¹ *conclia* concilia, MS.

A.D. 1086-1122, tamen quod fore omnes milites hujus abbacie heredita-
verit.¹

De operibus abbatis Roberti.

Abbot Robert, A.D. 1080, Huic substitutus est Robertus monachus de Clunye, cuius tempore per Randulfum cancellarium regis formam de Stowa fuit acquisitum. Isto multas terras dictas distribuissse consanguineis suis, sicut et pueris sororibus eius.

De operibus abbatis Mauricii valde bonis.

Abbot Maurico, A.D. 1090, Huic successit Mauricius hujus ecclesie monachus. Isto fecit capitulum et dormitorium et privatum locum cum capella sanctae Mariae Magdalene et multa ornamenta ecclesie acquisivit, et multa alia bona fecit.

De operibus Abbatis Reginaldi summe bonis.

Abbot Reginald, A.D. 1122,² Isti substitutus est Reginaldus monachus Clunien-
sis, nequos comitis Milonis Herefordiae, cuius adiutorio et aliorum consanguineorum amovit domos militum de Kinewertum et de Coctum et aliorum a loco ubi modo est hortus monachorum et crulla sancti Kenedi, quibus quasi obsessa fuit abbatia. Totum etiam abbatiam et coemeterium muro optimo vallavit, et villam aqua circumdedit, sicut apud Quikewelle patet, nisi salubri consilio predicti comitis impederetur, ne forte locus tam munitus a rege occuparetur. Magnam etiam partem murorum navis ecclesie sicut adhuc distingui

He en-
closes the
abbey with
a wall.

¹ His death occurred on 20 Jan. 1086. Hart MS. 3763, fol. 168 b, 1; Cotton, Vesp. B. xv fol. 18.

² *Ibid.*

³ *Ibid.* The contin. of Flo-
Wore says that he was raised by
Bishop Simon of Worcester, 27 Jan.
1130.

potest fecit, et rectorium, et regulare locutorium cum capella, et aulam hospitum cum camera et magnam coquinam fecit, et duo brachia, scilicet¹ sancti Eegumini et sancti Osualdi, et magnum Textum, et crucem hujus ecclesie pretiosorem, et enlumen foretri sancti Eegumini in recompensationem foretri quod abbas Mannius fecerat, et tempora suo, instante guerra et urgente fano ut dicebant, filii Bolin² multi monachi hujus ecclesie, abbate ignorante inter prandendum, auro et argento et lapidibus spoliaverunt. Duo etiam thuribula et candelabra donata fecit. Campanas etiam, Benedictum videlicet et socium² ejus, fecit, et tintinnabula, scilicet Gloucestro et socium² ejus, acquisivit. Magnum etiam dorsellum et duo sancti Eegumini de choro fieri fecit. Majorem etiam nigram capam et multa alia vestimenta, libros etiam et ornamenta, huic ecclesie acquisivit. Isto etiam tempore papa Innocentii secundi pro libertate ecclesie luenda contra episcopum Simonem pedetentim cum eo Romam ivit, et in libertatem viriliter conclamavit et in parte obtinuit, et super eo privilegium predicti papae acquisivit.³

A.D.
1122-1149.
Builds part
of the nave,
the refec-
tory, &c.

Appeals to
Rome
against
Simon,
bishop of
Worcester,
A.D. 1199

De sanctis et virilibus actibus abbatis Willielmi.

Huic successit Willielmus de Andevilla monachus Abbot Christi ecclesie Cantuarie, ubi jacet sepultus ad caput William de Andevilla, beati Thomae Martyris, qui antequam illuc iret causa A.D. 1149. visitationis quando ibi a domino est visitatus, vidit in somnis, sicut fratrilis retulit, quod sol sepultus erat ad pedes ejus. Quo visio interpretationem accepit processu temporis, postquam beatus Thomas sepultus

¹ *edificat* | *edificet*, MS.

² *socium* | *solum*, MS.

³ "Postremo de labore suo ei re-
quiem dedit Deus viii. Kal. Sept.
(25 Aug.) A.D. 1149." final MS.

3763, f. 169; Vesp. B. xv. f. 18.

For a letter written by him,
with reference to his controversy
with the bishop of Worcester, see
infra, p. 112.

A.D. 1149-1160. est ad pedes ejus. Iste audacter Wilhelmus de Bello Campo et complices suos, qui muros cimiterii destruxerant et bona ecclesiarum tempore guerra rapiebant, in facie inimicis armatos excommunicavit, quare nullus eorum secundum religionem Christianam et ritum Christianorum decessit; sed et eadem die multi ex eis ab hominibus ablativis occisi sunt, quorum unus miles, cognomento de Abetot, ab eis occisus apud Alnwickiam est sepultus extra cimiterium nec ullum reconciliatus. Viriliter etiam castellum quod erat Bengewrthe ad caput pontis contra eundem Wilhelmum obtinuit et funditus destruxit, et cimiterium ibidem consecrari fecit.¹

Bengewrthe castle destroyed.

De parvo Rogero, sed factis magnanimo.

Abbat Roger, A.D. 1159.² Huic substitutus est Rogerus monachus sancti Augustini Cantuarii, qui parvo tempore, viriliter tamen sicut abbas prior, vixit, et molendina juxta pontem [de Evesham³] fecit.

De regulari conversatione Ade abbatis, et bonis operibus et multis tempore ejus peractis.

Abbat Adam, A.D. 1160. Isti successit Adam monachus Glouciensis⁴ de Caritate. Iste forme vixit triginta annos, et felicia habuit tempora, et multa bona hic ejus tempore facta sunt, et ipso viriliter egit et beneficientes adjuvit, et multos ad benefaciendum hortatus est et coegit. Ejus enim tempore foratrum sancti Regwini perfectum est, et aqueductus et lavatorium multorum bonorum virorum adjutorio facta sunt. Iste fecit duas maximas campanas,⁵ et emit magnam nigram casulam de nigra secundo meliorem, et capam rubeam cum avibus aureis

Does much for the completion and enrichment of the abbey.

¹ "Abbt autem H. Non Januar. (1 Jan.) A.D. 1159." Harl. 3763; Vesp. B. xv. 4 and Lambeth 589 from Vitell. E. xvii. and sll.

² Ob. 4 Jan. 1160. *Ibid.*

³ Interlined, in a later hand.

⁴ *Glouciensis* [Gloucester], MS.

⁵ "Jeann collect et Chrolocom" Harl. 3763, f. 169.

et stolam et manipulum cum tintinnabulis¹ et alia vestimenta emit, et multa obedientiariorum amore compulit, quodam redemit et quodam vario ornavit et bene disposuit, et Novum Testamentum et Velus glossata huic ecclesie acquisivit. Pistrinum etiam, bracinum et granarium et vetus infirmary, quo nunc est thalamus abbatis, et privatum dormitorium ejus tempore facta sunt. Indaginem etiam de Uffeham domos et vivaria et thalamum qui nunc est ad infirmary et lectricium capituli ipse fecit. Claustum etiam, quod Mauricius et Reginaldus abbates pro parte fecerant, et navis ecclesie, cum adjutorio decani de Welles maximo et aliorum bonorum virorum, ejus tempore perfecta sunt. Et ipse multas fenestras vitreas apposuit, et multas apponi fecit. Duas etiam hidas terre in Neunolham pro centum maris emit ecclesie isti ab illis qui dicuntur de Watteuilla. Calicem etiam aureum in agitudine in qua decessit fieri fecit, quem Rogerus abbas postea distraxit pro redemptione regis Ricardi. Partem etiam illam de Raggoleie quo de feodo modo est et Kingloyam, que fuerunt quondam vacaria hujus ecclesie, et postea caducum per exilium Wiberti Trunket, quas de consensu ejusdem post reversionem ejus et ad petitionem domini Regis dederat Rogero, filio Willielmi, postea ab Henrico filio ejusdem Rogeri redemit. Sed predictus successor eas ne exhiberet pro eis sex homines tantum in vita eorum, sine consensu conventus, retento tantum molendino, remisit.² Ille etiam insignia episcopalia proter annulum primo ecclesie isti acquisivit, et privilegium Alexandri pape quod bene operatur ad libertatem. Verum molendinum de Samburn et Hocwike et Farintone et Wrotesleie et Livintone ad firmam posuit et virgatam terre in Evesham Ernaldo Cambelango. In Baddebi

A.D.
1160-1191.

¹ "tintinnabulis argenteis, et il. albas bonas compares cum nigris parulis et circulis aureis." Harl. 3763, f. 160.

² The passage "modo est . . . remisit" has been substituted by the original scribe in the place of a shorter passage erased.

A.D. 1160-1191. Reatri prioris numerum. In Salforde Wulfco Crim quaedam terras male dedit et quasdam amisit voluti iuxta Oxoniæ Goldore et Hildondane quas potuit retinuisse. Ille etiam primo confirmavit officium portæ per cartam ecclesiæ Henrico cum quadam muliere quo petiit illud jure hereditario. Viginti etiam libras de Berlona quas prius libero pertinebat ad eunorum monachorum sibi appropriavit.¹ Ejus tamen tempore fuit Ricardus decanus de Welles qui acquisivit redditum quindæmarum de ecclesiâ de Ambresleim² ad opera ecclesiæ istius et optimas confirmationes eamdem, et qui fecit aulam quo nunc est abbas. Isto etiam decanus pensionem ecclesiæ de Baddebi [duarum marcarum³] et quosdam alios redditus acquisivit, unde ecclesia ante magnam altare et corpora sanctorum perenniter aucta appositus est. Cujus etiam maxime auxilio, et ecclesiâ et ornamenta et omnia prædicta perfecta sunt. Igitur quamvis prædecessores istius abbatis fuerint viri religiosi et valde ordinati, isto tamen abbas dicitur præ ceteris ordinem reformasse.⁴ Hæc vobis fideliter scripdimus sicut cognovimus et vidimus pro parte, pro parte vero a fidelibus relatoribus audivimus et didicimus.⁵

*De intrusione Abbatis Rogeri, et qualiter monachos depresserit tam ecclesiæ Christi Cantuariæ quam ecclesiæ Eveshamensis.*⁶

hōt
ger
reyn.
1191. Huic successit Rogerus,⁷ nullius monasterii monachus, quia quum esset quondam monachus⁸ ecclesiæ Christi Cantuariæ propter prodicionem missus est in carcerem a conventu, et ea quod revelasset secreta capituli

¹ The two preceding sentences have been substituted in the text for a shorter passage which has been erased, and one or two words are, in consequence of the close writing and blotting, rather uncertain.

² "Ombresleie" Harl. 3763, f. 169 b.

³ Inserted in the margin, in a later hand.

⁴ He died 12 Nov. 1191; Harl. 3763 and 229, and Lambeth MS. 589, p. 40, from Vitell. E. xvii.

⁵ *diduimus* | *didicimus*, MS.

⁶ *Eveshamensis* | *Evehamensis*, MS.

⁷ "dictus Norrei," Harl., *ut sup.*

⁸ *monachus* | *monach*, MS.

domino Balduino Cantuariensi archiepiscopo qui tunc A.D. 1191. temporis adversabatur monachis, volens erigere capellam de Hakintone. A quo carcere, juratoria data cautione de stabilitate, egressus nescio per quo loca¹ nudus, effugit manus eorum et a Cantuariensi archiepiscopo honorifice est susceptus, qui eum lateri suo quasi socium² individuum junxit, et postea, invitis monachis et reclamantibus, priorem ecclesie ejusdem profecit; sed non profecit, quia nunquam postea universitati reconciliatus est, quamvis exactissimam diligentiam et multas expensas ad hoc postea apposuerit, et sic inde exclusus nullius monasterii monachus remansit. Quem quum monachi nollent recipere ipso intravit se, et omnes possessiones monachorum invadendo sibi usurpavit, et bona eorum diripuit, et monachis victum et vestitum subtraxit, et prioratum eorum per filios Belui ministros suos ne monachi exirent observavit, tantum duorum fratrum fugitivorum fullos auxilio. Duos etiam fratres ad ipsum archiepiscopum destinatos honoris gratia statim capi fecit et a se divisos custodia mancipari. Tandem studuit archiepiscopus cum alteri proficere ecclesie. De qua profectura, quasi spiritu prophetico prævolutus, ita scribit Alanus abbas Theokesherie in libro de demolitione capelle de Hakintone ubi etiam omnia predicta de eo plenius scribit:—

Interim vero ob reverentiam archiepiscopi ne videretur et ipso in hac parte succubuisse, ipso rege id procurante, vis semel nominandus sed ubique damnandus Rogerus Norreis, Dei et ecclesie Sine hic et ubique inimicus manifestus, in Eveshamensem promovebatur abbatem, conventu illius ecclesie quantum licuit reclamante, sed adversus acuitatem prevalentem milita, hic ille sicut promeruit de mercede iniquitatis agrum Acto l. 18. possedit. In hujusmodi autem introitu qualis sequetur exitus, ipsum non latet Judicem Qui examinatur est meritorum, etc.³

¹ "per elocum;" Gervase of Cant.? Twysden's Decem Scriptores, col. 1519. "per elocum;" Harl. 3763, f. 169 b, and Vesp. B. xv. fol. 18.

² socium] ratum, MS.

³ The passage commencing at the words "tantum duorum," and including this quotation from (a hitherto unknown work by) Alan of

His previous history as monk and prior of Christ Church, Canterbury.

A.D. 1191-1195. De hoc sui ipsius ingressu ipse abbas Rogerus apud
 dicere consueverat quod dominus rex pro servitio suo
 dedit ei hanc abbatiam, ac si diceret, " Non per ostium sed
 aliunde ingressus sum in ovile ovium ;" et revera a nullo
 capitulo fuit postulatus, sicut canones fieri precipiunt.
 Iste abbas magnanimum se exhibebat et multis litteris
 abundare videbatur, facundus enim erat et eloquentia
 pollebat. Curialis etiam nimium extitit et dapillis, et
 gloriosus in mensa, cibis et potibus abundantius affluens,
 et quibus et quando volebat copiosas et honorificas laca
 largiebatur, non ut Christi militem, ut beatus Sebas-
 tianus, sed ut exordinationes suas sub abscondito elu-
 mydo legeret.¹ Erat enim violentus et luxuriosus, super
 omnes monachos Anglicanos, quavis se monachum non
 confiteretur, et simplicem fornicationem mortale peccatum
 esse non concederet, et per hoc mulieres seduceret, nisi
 incestui vel adulterio jungeretur, quavis ipse nec hic
 nec illis parceret, ut dicebatur. Et nos ex parte hoc
 vere esse cognoscimus, stylium tamen temperamus. Deo
 teste, propter ordinis reverentiam. Et quam talis esset
 post paucos annos postquam huc venerat, quibus omnia
 modesto erga conventum se habebat, in tantam super-
 biam elatus est ut quasi pro multis litteris suis et dap-
 silitate sua videretur insanire, et ecclesiam, capitulum,
 claustrum et refectorium, fore penitus cum cura anima-
 rum et observantia ordinis abiecit. Per multos enim
 annos ante depositionem suam septem vel amplius capi-
 tulum non tenuit, in refectorio non comedit, in claustrum
 cum fratribus non sedit, ecclesiam raro introivit, et tam
 in ecclesiam quam claustrum capitulum cappatus venire
 consuevit, et camisiis et lintheaminibus, ut quæ ceteris
 exordinationibus circa vestimenta facimus, palam ute-
 batur. Monachos etiam tanto contemptui habere cepit.

His immo-
 rality.

His viola-
 tion of
 monastic
 rules.

¹ Tewkesbury, is substituted in the MS. for a shorter passage which has been erased.

² "Sub elamyde terrent imperit

"Christi militem agebat abscondi-
 tum." Vita S. Sebastiani, auct. Am-
 brosio, inter Acta Sanctorum, vol. II.
 p. 265.

quod non propriis nominibus nec monachos, sed canonicos, vassallos et ribaldos nominare consueverat. Et si aliquando pro defectu ciborum murmurarent, quod saepe non sine causa contingebat, eos prebendarios suos nominavit, et ideo quod placeret ei ipsis daret; et quasi ad proprii criminis excusationem omnes indifferenter necichos vocavit. Verum quamvis in tanto despectu haberemur, tamen haec fuit in nostro pectore cura minor, sed super hoc magis dolebamus quod abbas noster, ut diximus, non tantum alienavit se a nobis, sed etiam vicarium et vestitum nobis subtraxit, et ea in abyssum suum convertit, et cameram et sacristariam et alias obedientias¹ in manu sua quantum ei placuit tenuit. Aliquando quibusdam falsis fratribus ad firmam tradidit, retinens aliquando sibi et approprians meliorem portionem obedientiarum et aliam tradens falsis fratribus. Aliquando etiam commutavit, nobis inconsultis, bonas portiones cum pejoribus, veluti Barthomam quae fuit de camera cum Samburn quae est de celeraria. Ita nos spoliavit aliquando camera quod per multa tempora multi fratres ob defectum froccorum, nec chorum nec capitulum sequi poterant, alii, quod pejus erat, ob defectum cucullarum et femoralium nec divina celebrare nec in conventum intrare poterant. Per multos etiam dies in solo pane et aqua viximus, et multis in pane duro et cervisia parum differente ab aqua sine pitancia fuimus. Ipso vero deliciis affluibat cum quibusdam fratribus, et tum per quartam partem anni, tum amplius, apud Baddobi, et iterum apud Bradenwelle vel Burretun, in quibus magnificis nobilia et quasi regia aedificia construxerat, morantem faciebat, et ventri et lateri vacabat omni tempore usque ad depositionem suam. Nos vero, teste Deo, apud Bouesham cupiebamus saturari de secundo pane quem famuli ejus comedeant, et non erat qui daret nobis.

A.D.
1191-1195.
Accustomed to call the monks, puppies, vassals, and ribalds.

Appropriates the abbey property.

Stated the brethren in clothes and food.

¹ *obedientias*] *obedientiam*, MS.

*Prima querela monachorum contra abbatem archie-
piscopo tunc legato et [de] assignatione reddituum
ad pitanciariam.*

A.D. Tandem, inedia urgente, ad nos reversi, conquesti
1195-1198. sumus super his claudis Huberto Cantuariensi archie-
Upon com- piscopo tunc temporis totius Angliæ legato. Sed
plaint to abbas ad callida argumenta conversus, numeribus pro-
archbishop Hubert, missis et datis et quibusdam fratribus corruptis, obe-
as legate, dientibus nobis ad tempus restitutis, pacem sibi com-
mitem are paravit, et sic tunc a manu domini legati exiit,
mended for assignatis tamen pro bono pacis ex precepto domini
a time, legati certis redditibus ad pitanciariam, quia prius
A.D. 1195. vinn et medones de celario et carnes de lardario ab-
batia statutis temporibus ad hoc accipere consueverunt,
unde magnum murmur et magni defectus sæpe con-
tingebant. Restituta etiam nobis tunc est ecclesia
sancti Laurentii per dominum legatum, quam prius
abbas dederat, nobis reclamantibus, eundem clerico suo
Gilberto, et sic per istas tribulationes in melius reparati
sumus. Legatione autem finita post annum, abbas ite-
rum monachos subpeditavit, et tam redditus pitan-
ciaria quam redditus operis et annuos redditus eorum
fero sibi iterum appropriavit, et infinitam pecuniam
sibi congregavit, maxime de his que ad monachos
pertinebant, per quam pecuniam monachos cum
sæpe accusantes ab accusatione viriliter repulit et eos
prout voluit sibi subjugavit. Multos enim magnates
Geoffrey Fitz-Peter, regni et maximo justiciarium per ciborum dapulitatem
chief juic. et numerum largitionem, quo temporibus necessitatibus
tichary, the abundantissime effundebat, sibi amicos comparaverat.
abbot's friend; Monachi vero nihilominus semper insidiabantur ei ut
A.D. 1198. vitia ejus pro posse suo impugnabant. Ipso vero eos
parvipendens et comatus eorum, ipsos persequelatur
et odio habebat, et quosdam a domo postea eiecit. In
quosdam vero in thalamo suo missos a conventu ma-
nus violentas injici fecit, in alios præcepit injici. Sed

But about
a year after
the abbot
renews his
oppression.

Geoffrey
Fitz-Peter,
chief juic.
tichary, the
abbot's
friend;

tamen, Deo adiutore, semper manus ejus vivi effugi-
mus, quamvis dicatur quod quidam ob defectum neces-
sarium perierunt.

A.D.
1198-1200.

*Secunda querela conventus archiepiscopo non tunc
legato, et commutatione Samborne pro Tellestrop,
et turris constructione.*

Horum miseria et inedia compulsi huc ferro non
potentes domino Cantuariensi, ut suo speciali legato
quamvis jam non generali, in transmarinis agenti,
(unde abbas seviendi assumpserat audaciam¹) scripse-
runt monachi suas afflictiones et abbatis tyrannidem
et exordinationes, qui postquam rediit valde commotus
venit Haeshamiam, et ibi de his que audierat dili-
gentem fecit inquisitionem. Sed abbas et tunc etiam
ad nota subsidia confugiens, fratribus corruptis sicut
prius per munera et amicos suos, obedientis nobis re-
stitutis, pacem sibi comparavit.² Recepit tamen ea vice
pro bono pueris Samborne³ iterum, et dedit nobis
Thablestropo ad cameram loco Burtune, et sic semper
tribulatio profuit. Sed adhuc parvo tempore pax du-
ravit; nam iterum, parvo post occupato archiepiscopo
pro causa de Lamoille⁴, pejus quam unquam prius
nos flagellavit, et omnia nostra sibi appropriavit, et
facta sunt novissima nostra pejora prioribus; et sic saepe
habuimus redditus ad nos pertinentes et saepe ois spo-
liati eramus. Et quamvis tot adversa sustinueramus
tamen, per quendam magnanimum et magni consilii

Second
complaint
to the
archbishop,
A.D. 1198.

But in the
year 1199
or 1200
things
grow worse
than ever.

¹ *audaciam* | *audatium*, MS. The
archbishop sailed into Normandy
28 Sept. 1198. Gervase of Cant. in
Twyssden's *De gem Scriptores*, col.
1615.

² " Sed abbas ad callida argumenta
" confugiens, numeribus promissis
" et datus, et quiquefratibus

" corruptis, obedientia conventui ad
" tempus restituta, pacem sibi com-
" paravit." Harl. 3763, f. 170.

³ " Samborneque prius, inconsulto
" conventu, commutaverat pro Bor-
" tone que fuit de camera." *Ibid.*

⁴ The three last letters are added
by a later hand.

A.D. c.
1200.
The tower
built by
Thomas de
Northwile,
a monk
famous for
his medical
skill.

virum et bonum monachum, magistrum videlicet Thomam de Northwic, qui per sapientiam suam et maxime physicam qua pollebat magnam gratiam totius patrie sibi comparaverat, turrim ecclesie proximam, convergentes redditus pitandiarum quodcumque¹ eas habuimus et omnia alia quocumque nobis subtrahere potuimus in opus illud.

Hactenus de his: veniant autem nunc ad ea que pro libertate ecclesie passi sumus in labore et arumina, in fame et siti, in frigore et nuditate, in itineribus saepe, periculis fluminum, periculis latronum, periculis in civitate Romana, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus, ut minus sapiens diceat, plus omnibus passus sum ego. Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi scit, Qui est benedictus in secula, quod non mentior.

2 Cor. xi.
31.

¹ *quodcumque* | *quocumque*, MS.

PARTICULA SECUNDA.

Incipit particula secunda qualiter episcopus mandaverit se venturam causam visitationis, et [de] futuro responso abbatis.

IN diebus illis erat dominus Malgerius episcopus A.D. 1202.¹ Wigornie, vir justus et timens Deum. Isto abbatis ex- Malgere, bishop of
ordinationibus condolens et nostro miserie compatiens, Worcester,
zelo bono ductus, indulgentiam a domino papa maximo claims the
propter correctionem status nostri, ut ipse saepe dicebat, right of
impetravit, videlicet ut liceret sibi ecclesias diocesana visiting the
lego sibi subjectas, appellatione remota, visitare. Et abbey.
scripsit abbati sub hac forma: "Noveritis quod tali
" die veniemus ad vos, causa visitationis eadem die
" vobiscum moram facturum." Abbas vero visis literis
post cibum in die Assumptionis beatae Marie, juris Aug 15.
civilis quam canonici ignarus, nullius communione
consilio, respondit, "Bene venerit," pro parvo reputans, The abbot
ut erat dapsilis, quod episcopus cum eo hospitaretur, misunder-
non capiens intellectum litterarum. Recedente itaque stands the
nuntio cum tali responso, facta est contentio inter dis- bishop's
cipulos abbatis quidnam sibi vellet tale mandatum, et letter.
quia juris peritus eram vocatus sum ego qui eram in Marleberge
clauastro, quibusdam dicentibus quod episcopus venit gives his
videre abbatem ut amicus, aliis non, sed ut abbatem opinion,
deponeret quia odio eum habebat. Ego vero dicebam and forbids
quia si eum causa visitationis admitteret, ex vi verbi the bishop's
hujus "causa visitationis" et ratione predictae in- admission.
dulgentie quam apud Gloucestriam, ubi visitationem

¹ This date is ascertained from the | of several papal documents in the
course of the narrative, and the date | year 1202.

A.D. 1202. incepit, jam exhibuerat, quod episcopus potentatem habebat tam in capite quam in membris¹ errata traque ad depositionem et degradationem corrigere, et quod nihil libertatis amodo ecclesie nostre relinqueretur si cum ab diocesana lege subiecti admitterentur; quare statim dissuasi, immo ex parte conventus prohibui, ne cum sub tali forma admitteret.

De controversia et dissensione conventus de admittendo vel non admittendo episcopo.

Discussion
in the
abbey.

Mane autem facto convenimus cum abbate nostro ut de admittendo episcopo vel non admittendo sufficienter tractaremus, et facta est inter nos magna dissensio et multi pariter facti sunt. Quibusdam enim sanctorum abbatibus bene erat qui cum ipso in stercore suo quiesceret in volutabro computruerant; isti semper ita vivere vellent ut quotidie cum abbate suo splendide epularentur. Illi litem volebant, sciens quia lites magnas expensas requirunt; alii autem valetudinarii, alii vero senes, alii hinc nutriti quibus alia loca erant incognita, propter nimias lites expensas timentes majorem inedia, et etiam, si ita res urgeret, fratrum dispersionem, querebant ut pax fieret in disceptatione, qui, licet in alii non faverent abbati, in hoc tamen cum communiter

Arguments
in favour
of submission
to the
bishop.

cum eo adterunt. Isti omnes cum abbate dicebant quia res de qua agebatur valde ardua erat et supra vires ecclesie ab nostris, dicentes totam abbatiam etiam si monachi nihil ex ea perciperent tantis sumptibus non sufficere, non facientes quod episcopus valde favorabilis erat, utpote vir sanctus et in scientiis profundus, pectoris, ecclesie Romanae cardinalis, et a domino papa speciali quadam dispensatione propter magnas virtutes quibus pollebat in episcopum consecratus, et pater ceteris episcopis, ut dicebatur, directus, quod ex multis argumentis comprobabant, addentes quod multi abbates

¹ *membris* | *membra*, MH

et monachi ante nos fuerunt qui nos scientia, mori- A.D. 1202.
 bus, sanctitate et seculari prudentia precollebant et
 nobis praeulgebant, et illi tam ardua non attentaverunt,
 et tamen pie et sancte et iusto vixerunt in hoc saeculo,
 et divitiis et honoribus gavisi sunt. Nos vero prop-
 ter exordinationes nostras Deo et hominibus minus
 favorabiles, immo quasi contemptibiles habebamur et
 pauperes. Jus etiam nostrum valde exile et infirmum
 dicebant, maxime eo quod a ducentis vel trecentis annis
 retro episcopi Wigornenses omnes fuissent sollemniter
 cum processione sollemni ad divinorum celebrationem
 et procuracionem sufficientem in ecclesia nostra admissi,
 et abbates nostri supra memoriam hominum ab episco-
 pis Wigorniae benedictionem acceperunt et eis profes-
 sionem fecerunt, et chrismum et oleum et ordines ab
 eisdem monachi susceperunt, et ideo presumptuosum
 et superstitiosum videri tam longam consuetudinem
 et tantorum virorum sequi vestigia nolle, et tam
 sanctorum magnorum et prudentium predecessorum
 nostrorum metas et vitae fines velle transgredi, et
 etiam si quod jus ad proclamandum in libertatem
 haberemus, per tantam et tam longam abusum, immo
 contrarium usum, videntur penitus abolitum et abro-
 gatum. Obiciebant etiam nobis quod nos juvenes quo-
 robamur litem causa evagandi, scientes quia nos qui
 liti insisteremus semper bonis abundaremus sicut tanta
 causa exigebat, illi vero domi inedia perirent. Et illi
 qui haec dicebant erant de senioribus populi, qui quasi
 videbantur regere ecclesiam nostram, et revera de filiis
 prudentioribus lucis hujus erant in generatione sua, et
 si aliqui illorum zelum bonum habebant tamen non
 secundum scientiam. Alii nec zelum habentes bonum,
 querebant quo sum erant non quo Jesu Christi, sed
 favorem et pacem cupientes multos fratres seduxerunt
 qui quum non essent ex nobis a nobis exierunt, et us- 130 John,
 que ad diem sententiae pro nobis latæ nobiscum amplius 11. 19.
 non ambulaverunt, et adhuc ex corde quidam nobiscum
 non ambulant quamvis nobiscum de libertate partici-

A.D. 1192, pentur et gaudeant.¹ Erant ibidem tunc et alii fratres habentes zelum Dei secundum scientiam, zelantes libertatem sicut legem Phinees, scientes quod libertas res est inestimabilis, qui propter ea quae audiverant quasi

¹ At the foot of this page of the MS. is inserted in another, but nearly contemporaneous, hand the following letter from abbot Reginald, (whose contest with Simon, bishop of Worcester, respecting the privileges and exemptions of the abbey is noticed at p. 99,) to his famous kinsman Foliot. Its rugged and affected style is the common fault of its period, but it possesses one singular peculiarity in having a few lines written in rough rhyming verse, although arranged by the scribe in prose order:

"Domino medullitus dilecto,
 "Gilberto, re. Foliot] abbat
 " [Gloucestrie; *inserted after*
 " *words*], Rater Reginaldus abbas
 "Eysenhamie, germen adonib. Israel.
 "Helictudinal meo lupato quod
 "vobis parcius innotescio, licet et
 "hebetudo per se cillus innotescat.
 "Lippus solis jubare defector, nec
 "sola vltium et praxita coculorum.
 "Montem sole illustratum nupcio,
 "sed agger procul solum empedria
 "revisentem oppellor. Quorsum
 "huc? Dum nostrum triste vivere
 "deploro, gaudeo Tullium in huc
 "tempora reservatum, Tullium in
 "quam, qui urbem providentia re-
 "servavit et peritiam superbia om-
 "reclusit. Vos ego Ciceronem,
 "vos etiam rigidum Catonem, vos
 "Augustum firmitatem dixerim;
 "Mareum severitate, Catonem
 "equitate, Augustum dignitate.
 "Quamque huc virtutes trifido
 "sunt motum nitore volut argento
 "vermiculatae, pandentem vos vult

"optato videte nulla nostra inter-
 "polare. Huc veniant fessis, rogat
 "tent dicitur (sic) presd. Omni
 "huc ipse bonum alleviabile omni.
 "Vita dabit medum, suplet flum.
 "quaque partum. Nec hodi pote-
 "rit qui tibi flum erit. Alacritas
 "lila compa de Jugla mlti
 "Quemvis cana praxet, para tibi
 "quaque fivet. Quam ligitur pres-
 "tum de peritiam habetis ut veta
 "diligat et praxa corrigat et in
 "omnibus metropolitam habetis, me
 "militare vos libet avinculi vestri
 "vocatus et spolia pax omnia
 "diligentia, collect no verita canas
 "nostrae, tam antiqua et pcedit
 "fibus mundantia lilla, voluntaria
 "vel casuali iudicio velle. Ju-
 "vante nos veritas juvabit, quia
 "quicquid contra nos veniunt noctel
 "emendicant superbia et fraudi
 "lentia est. Juvat nos amara
 "per solo, antiqua repum et pro-
 "cetum collatio, tum dicitur Ra-
 "mona conscriptio. Romae me
 "nemo interpellavit, coram legato
 "nulla appellavit, qui semper la-
 "palam vend. Quid me retro la-
 "et cant? Wigornia nos collit
 "rile, nunquam servos habuit; et
 "que nunquam possederunt cor de
 "possessore querantur? Libuit
 "collit fidem daret licet quod
 "voluit. Nescio comendatum. Pro,
 "in libertate ecclesie natus, debet
 "liberum anellum facere? Liber-
 "tatem no dicitur sacramento, nunti-
 "mam, quavis ratione, tuebimur.
 "Et a nostris accepit, (S. Joh. xiii
 "33), 'necul perclivimus nunquam'

furore accensi, cum senioris consilii fratribus, sicut A.D. 1202.
 quondam Mattathias cum filiis suis et amicis, firman- 1 Macc.
 tes facies suas steterunt ex adverso, opposcentes se mu- li. 16.
 rum pro domo Domini, eligentes mori in curia Romana Ezek.
 ad quam reversio nostra et ecclesie nostrae est et erat, xlii. 5.
 quam subire plenam subjectionem et servitutem et
 libertatis ecclesie suae perpetuam subversionem. Et The replies.
 dixerunt, " Quare detraxistis sermonibus veritatis? Ad Job vi. 25.
 " detrahendum verba componitis et nitimini subvertere
 " libertatem ecclesie vestrae. Non timeatis pauperta-
 " tem vestram vel litis expensas, quia si maneria nos-
 " tra impignorare voluerimus vel si pecuniam a Judaeis
 " sub usuris voluerimus vel in curia Romana a Roma-
 " nis sub pœnis statutis, inveniemus qui usque ad mille
 " marcas vel amplius quantum voluerimus accommo-
 " dabunt nobis, sub testimonio sigilli capituli nostri,
 " quia conventus quasi immortalis est. Et nos in longa
 " tempora solvendam pecuniam accipiemus et non dis-
 " pergemur. Episcopus autem non inveniet qui ali-
 " quod manerium ejus loco pignoris accipiat, nec qui
 " pecuniam ei mutuo det nisi in modica summa, quia
 " si episcopus moreretur statim pignus liberaretur, et
 " nisi creditor probaret demonstrativo quod in neces-
 " sarios usus ecclesie pecunia esset expensa, successor
 " debitum solvere non teneretur; quare nos in expensis
 " magis possumus quam episcopus. Quod dicitis episco-
 " pum esse favorabilem tam apud Romanos quam alios,
 " hoc non timeatis, quia causa sua ecclesie Romanae
 " odiosa est, veluti quae contra eam est instituta, et
 " causa nostra, quae libertatis est, inter omnes causas
 " magis favorabilis est, et maxime apud ecclesiam
 " Romanam, cui volumus, sicut debemus, nullo medi-

" Vos nisi taderet, me scribere
 " multa liberet. Sed tu multa brevi
 " percipis aure levit. Pectore sin-
 " cere sociari te mihi quero: nam
 " quocumque voles vertere fata soles.
 " Linca est stabili consanguinitatis

" herilis. Jamque memento mei
 " conditione operi, Vale." A letter
 from Poliot to the archdeacon of
 Worcester in behalf of Evesham
 will be found in the preface.

A.D. 1202. " ante subiecti; quo etiam diligit exemptiones¹. Et
 " apud dominum Cantuariensem favorabiles sumus, cui
 " cura animarum nostrarum et correctio status huius
 " ecclesie a domino papa specialiter sunt commissa.
 " Quod dicitis ante nos fuisse et majores et sanctiones
 " viros, verum est, et in hoc bene patet quod nunquam
 " illi pleno jure ut diocesano subiecti erant Wigorn
 " nensi episcopo. Si vero nos episcopatum causa visita
 " tionis admisimus, quod antecessores nostri nunquam
 " fecerunt, nihil libertatis ecclesie isti remanebit. Si
 " exordinati sumus, ecce tribulatio, prout peccati et
 " exordinationis nostre; que tribulatione correpti,
 " patienter sustineamus et emendemus in melius quod
 " negligenter peccavimus, et non rememorabuntur om
 " nes iniquitates nostras nec coram Deo nec coram
 " hominibus. Quod autem dicitis predecessores nostros
 " admisisse episcopos solemniter, et abbatem fecisse
 " eis professionem, et benedictionem et chrismum et
 " oleum et ordinationes ab eis recipere, verum est,
 " et male factum est illud, et periculum imminet
 " nobis. Sed, benedictus Deus! semper cum pro
 " testatione libertatis et cum reclamatione facta
 " sunt ista, quare prescriptionem non timeamus, et de
 " jure nostro (per gratiam Dei conservantis nobis
 " privilegia nostra) certissimi sumus, nisi prescriptio
 " obsit, cujus interruptio facillime probatur. Et si
 " in judicio possessorio succubuerimus, quare cura et quare
 " quasi certi sumus quod in petitorio obtinebimus; et
 " quia ambigua sunt facta causarum, miser est qui
 " sponte se offert servituti dum stare potest in libertate,
 " maxime quum nil pejus possit ei contingere quam
 " ut servus efficiatur. Et absit a nobis quod bonis ec
 " clesie in deliciis abutamur, et illa que libera creata
 " est ancilletur aeternaliter, quod nec etiam amodo locus
 " sit ei in libertatem proclamandi, et sic injuste perant,
 " et non sit qui condoleat, quum satis abunde habeat.

¹ *exemptiones* [exemptiones], MS.

" unde defendatur. Ergo state nobiscum si vultis, quia A.D. 1202.
 " nos neque pro vita neque pro morte a libertate re-
 " cedemus, nisi per sententiam domini papae, quod nun-
 " quam continget, quod dominus papa videlicet contra
 " se ipsum et ecclesiam Romanam et tot privilegia
 " Romanorum pontificum sententiam det. Nos vero
 " parati sumus omne pondus litis in nos suscipere, et
 " adire curiam Romanam, et stare ibi pro libertate,
 " non ut evagemus ut vos dicitis, sed ut ibi moriamur
 " si forte transierint dies nostri; et sicut fuerit volun-
 " tas in celo sic fiat." Hec nos sanioris consilii
 fratres cum fletu dicebamus. Abbas vero, constantiam
 nostram videns, considerabat omnia verba haec, confitens
 in corde suo; et communicato consilio missi sumus tres
 monachi in crastino ad episcopum, qui libertatem et
 jus ecclesie nostrae protestaremur et quod nequaquam
 eum causa visitationis admitteremus, et pro jure ecclesie
 et contra omnia gravamina quae propter hoc nobis con-
 tingere possent appellaremur; quod et factum est.
 Episcopus vero se nihilominus venturum et secundum
 indulgentiam domini papae, appellatione remota, jure
 diocesano, corrigenda tam in capite quam in membris¹
 se correcturum asserabat.

Three
 brethren
 sent to the
 bishop to
 protest
 against his
 visitation,
 and to
 threaten an
 appeal to
 Rome.

*De dolo abbatis ut accepta securitate status sui epis-
 copum admitteret et nos ei dolo truderet.*

• Quod quum abbati retulissimus ad callida argumenta
 et assueta presidia se convertit, et per quosdam fami-
 liares suos sollicitavit episcopum si quo modo posset ad
 hoc inducere eum, ut accepta securitate status sui,
 videlicet quod in personam suam non animadverteret,
 eum admitteret. Hoc enim prius fecerat cuidam
 episcopo Wigornensi, Johanni videlicet de Constantiis,
 quem ad capitulum admisit et statuta ejus et decreta
 scripta et lecta, reclamantibus fratribus, ibidem custo-

The abbot
 endeavours
 to make
 terms with
 the bishop
 for himself,
 but fails.

¹ *membris* | *mentris*, MS.

A.D. 1202. diocesa suscepit, sed dedit ei sexaginta marcas et remuncavit usui mitre, tunice, chasulice et sandaliorum omnibus diebus vite illius episcopi ne in personam suam animadverteret. Sed iste episcopus nihil simoniaci facere voluit, sed tamen distulit diem adventus sui in alium diem.

De fuga abbatis et repulsione episcopi.

The abbot
retires to
Bradwell.

Veniente igitur die abbas summo mane recessit Bradwellam, et relictis ovibus mercurius fugit quia non pertinebat ad eum de ovibus, quia non est ingressus per ostium in ovile ovium, sicut prius dictum est. Nos vero ut accephuli magis de recessu abbatis quam de adventu episcopi consternati, timentes eum invenisse gratiam in oculis episcopi, videntes etiam quod pro anima nobis res erat, accinximus nos, et invocantes adjutorium Dei viriliter statimus ex adverso; et summo mane, anticipantes horam canonicam, celebravimus capitulum nostrum multis ex causis, scilicet ut cum episcopo iterum non ingrederemur pratorium, et ut longo tractatu quid facto opus esset deliberaremus.

Arrival of
the bishop,
Aug. 23,
1202.

Veniente itaque episcopo, de communi consilio obsecrata sunt ostia tam celle hospitum quam stabuli et coquinae, et omnia suppellectilia episcopi et equi et plures equorum posita sunt sub divo, quia non erat ejus locus in diversorio. Portae vero et ostia ecclesiae, quia omnes Christiani ingrediuntur, aperta erant. Et ingrediens episcopus per claustrum recepit se in ecclesiam, et facta oratione, quum sedisset juxta majus altare, vocati sunt

He sum-
mons the
monks to a
chapter.

abbas et conventus noster voce preconii, et alii sedentibus in claustro, comparuimus coram eo duodecim ad hoc electi ut judicem responsis aggrederemur. Et episcopus, demisso¹ vultu et simpliciter ut erat vir sanctus, dixit, "Deo teste, compassus miserie vestre et desolationi hujus ecclesiae, veni huc propter vos ut statum

¹ *dimisso*] *dimisso*, MS.

" vestrum et ecclesiae vestrae in melius reformationem, A.D. 1202.
 " Igitur convenite omnes in capitulo, et audite man-
 " datum domini papae, et obedite mihi ut episcopo vestro
 " sicut faciunt caeteri monachi vicini vestri, et bene erit
 " vobis." Et ego, in cuius ore posuerunt verba sua <sup>Marle-
bergo's
reply.</sup>
 quia iuris peritus eram, licet minor essem omnibus
 fratribus meis, sic respondi: "Domine episcopo, de bona
 " voluntate vestra gratias agimus vobis, et bonum zelum
 " vestrum retribuatur vobis Dominus. Verum quia ea
 " quae dicitis sine perpetua subversione libertatis¹
 " ecclesiae nostrae et detrimento honoris nostri et periculo
 " animarum nostrarum, immo perpetua damnatione
 " earum, facere non possumus, eligimus magis tempora-
 " liter hic flagellari et temporalium sustinere defectum
 " donec a domino papa per legatum suum visitemur,
 " quam, a non nostro pastore correctionem momen-
 " taneam accipientes, ecclesiam nostram quae libera est
 " ancillando, in perpetuum, a qua resurgere non possumus,
 " retrudere servitutem." Et intrante conventu ad
 horam tertiam, dixi episcopo, "Surge velociter et recede
 " hinc cito; et exi a nobis. Ecce enim conventus adest
 " ad opus Dei." Et episcopus, "Num minus?" Et ego,
 "Utique; stulte enim venistis." Et episcopus exiens ab
 ecclesia recessit² in capitulum cum abbatibus, prioribus
 et multis clericis, et iterum et secundo et tertio pro-
 conii voce vocati sumus. Et qualibet vice nos duodecim
 eorum eo comparuimus, probris et conviciis invicem
 affecti et nos affliciendo, et comminantes episcopo ut
 recederet, semper praedicta repetendo et appellationem
 innovando.

*Quodlibet episcopus excommunicaverit conventum
 excepto abbate.*

Tandem circa horam diei tertiam, quum ingredi <sup>The bishop
first sus-
pends all,</sup>
 deberemus ad sumendum cibum (erat enim vigilia sancti

¹ *libertatis*] *liberatis*, MS.

[² *recessit*] *recessit*, MS.

A.D. 1202. Bartholomaei) per priorem de Gloucestria et quosdam
 except the abbot, for
 contumacy, and on the
 next day,
 Aug. 24,
 excommuni-
 cantes
 them.
 alios nuntiavit nobis quod nos et ecclesiam nostram a
 divinorum celebratione propter contumaciam suspendit,
 excepto abbate, et sic nec petita nec data benedictione
 a nobis recessit. Nos vero appellationi nostro imitentes
 solennius quam prius, si fieri potuit, divina celebra-
 vimus, et statim post cibum duos monachos¹ suos qui
 hic propter combustionem ecclesie Wigornensis² mora-
 bantur, mandantes quod illos tantum ut sibi subiectos
 suspenderat et ideo eos a nobis omisit, illi transmissi-
 mus. In crastino vero misit hic abbatem de Alincestro
 et quosdam clericos, quibus quum nusquam ad nos
 pateret ingressus sicut precavimus, scientes ea qua
 futura erant, illi accensis candelis et flis in porta
 comiterii sollemniter auctoritate episcopi nos excom-
 municaverunt, excepto abbate. Et hac non fuit in
 nostro pectore cura minor quod abbas noster a nobis
 semper separabatur, sed maxima causa timoris ne cum
 episcopo collusisset, nec stetit per abbatem quin ita
 fleret. Nos vero nihilominus semper divina sollemniter
 celebravimus.

*Qualiter abbas noluit communicare magistro Thoma
 de Marlebergia monacho propter sententiam epi-
 scopi.*

Marleberge
 is refused
 an inter-
 view by
 the abbot.

Eodem die missus sum a conventu ut nuntiarem
 hanc domino abbati, quavis a suis omnia ei prius
 nuntiarentur, et, quicquid abbas diceret, injunctum est
 mihi ut ad dominum Cantuariensem procederem et sen-
 tentia episcopi peterem infirmationem. Qui quum
 venissem Bradenwelle ad abbatem, stans deforis et
 quarens loqui ei, responsum est mihi ex parte abbatia
 quod recederem, et quod abbas non loqueretur mihi
 quia excommunicatus eram. Ego vero recessi apud

¹ monachos] monachos, MS.

² The burning of Worcester ca-
 thedral happened on April 17, 1202.

Annals Wigorn., in Wharton's
 Anglia Sacra, vol. I., p. 170

Snellam, manerium de camera, et pernoctavi ibi, co- A.D. 1202.
gitans quia nos haberet consilium, et putans quod
abbas obitus esset, sicut quolibet esse consuevit et
sepe bis una die, vel quod tunc haberet ibi aliquam
de concubinis suis, propter quas sepe nos consueverat
excludere a thalamis suis, quamvis concubinas suas nobis
videntibus in thalamis suis passim consueverit habere.
Summo itaque mane veni iterum Bradenuellam, et non
patobat mihi ingressus, nec in melius mutatam est
consilium, sed idem responsum recepi quod prius; non-
dum enim spem amiserat quin episcopum adhuc aliquo
modo corrumperet et nos ei dolo traderet. Sed epi-
scopus filius veritatis iniquitati ejus non consensit.

*Qualiter archiepiscopus Hubertus ad monachos contra
episcopum sit conversus, et de potestate archiepi-
scopi in ecclesia Eveshamensi¹.*

Et ego recessi, et tertia die occurri domino Can- Aug. 27.
tuariensi in itinere per tria miliaria ultra Londonias, et
eo cum fletu et gemitu magno ex parte fratrum sa-
lutato, tamen satis rhetorice ex ordine narraui ei omnia
quo facta erant, et instantor potius sententia episcopi
relaxationem, adjiciens in fine, "Pater sancte, res vestra
" magis agitur quam nostra, et causa vestra est pro qua
" stamus. In privilegiis enim nostris continetur, quod
" cura animarum ecclesie nostre a domino papa vobis
" commissa est, et si quid sinistra partis inibi comper-
" tum fuerit oriri, potius auribus vestris deferatur quam
" per alicujus occultam sententiam locus sanctus depra-
" vetur injusto. Et vos anno praeterito, si ad memo-
" riam reducit, hoc privilegio et jure nostro usi estis,
" et, episcopo presente et non contradicente, quo erant
" corrigenda in domo nostra et nobis omnibus presenti-
" bus et in cryptis nostris tam in capite, quam in mem-

He goes to
the arch-
bishop, and
meets him
three miles
from Lon-
don.

¹ *Eveshamensi.* Eveshamensis, MS.

A.D. 1202. "bris correxistis, et sic in possessione juris vestri
 "et nostri constituti estis. Ergo, domine, defendite
 "partes vestras et oves vestras." Et archiepiscopus,
 "Bene meminimus omnium horum, et volumus quod
 "omnibus palam dicatis sed dissimuletis, quia per bea-
 "tum Julianum nec jus nostrum nec possessionem
 "quamdiu vixerimus, Deo dante, amittemus." Igitur
 tam in divinis officiis quam in mensa junxit me lateri
 suo per tres dies, et quam accepissem cibum cum eo
 confortatus sum. Tertia vero die obviavit nobis apud
 Haveringelune magister Johannes de Cerneia, clericus
 episcopi Wigornensis, vir in jure canonico valde pro-
 fundi pectoris, et narravit domino Cantuariensi modo
 suo ea quo facta fuerant, petens confirmationem sen-
 tentie episcopi instanter, et ego in multis contradicens
 ei potius constantissime infirmationem ejusdem. Et ar-
 chiepiscopus, "Magister Johannes, quedam ita sunt ut
 "dicitis, quedam non. Sed bene scimus quod epi-
 "scopus vester non de consilio vestro ut credimus, sed
 "potius magistri Willelmi de Verdun talem prae-
 "cepit sententiam, non deferens appellationi, in tuo
 "tuo conventum, nobis inconsultis." Et revera de
 consilio Willelmi fuit, sicut prius archiepiscopo sug-
 gesseram. "Hec," inquit archiepiscopus, "et quinta
 "die post hanc compareatis coram nobis apud Wigor-
 "niam, et ibi quod justum fuerit statuemus." Et
 accepta benedictione recessimus. Et quam venissem
 domum nuntiavi fratribus quae facta fuerant, qui, gra-
 visi gaudio magno, cantabant et flebant.

Magister
 John de
 Cerney
 comes to
 the arch-
 bishop
 from the
 bishop of
 Worcester.

The arch-
 bishop ap-
 points an
 enquiry at
 Worcester.

*De acceptione itineris abbatia ad curiam Romanam
 et revocatione ejusdem, et pace reformati inter
 eam et conventum.*

Abbas vero noster recesserat¹ apud Baddebi, et pre-
 paravit se ad iter ut Romam iret, jam enim plene apem

¹ recesserat] recesserat, MS.

amiserat de corrupendo episcopo. Veniente igitur die A.D. 1202. comparuimus coram archiepiscopo, episcopo cum advo-
 catis suis et multis allegationibus petente¹ sententia Sept. 3.
 sue confirmationem, et similiter nobis petentibus o con- The cause
 trario infirmationem; et non profecimus, sed datus is heard at
 est nobis alius dies apud Lincolniam. Veniens autem Worcester,
 domum, ex precepto fratrum secutus sum abbatem nos- but ad-
 trum ut eum ab errore viae sue revocarem. Jam enim journeyed to
 iter arripuerat et habitum mutaverat, ut quibusdam Lincoln.
 fratribus nuntiaverat; non enim conventui haec manda-
 verat. Ego vero procedens inveni eum apud Neweburi
 versus mare in habitu saeculari; et, narrans ei quae facta
 fuerant, et qualiter dominus archiepiscopus Cantuariensis
 communicavit nobis, consolans etiam eum per verba
 archiepiscopi quae dixerat mihi, et qualiter spem conce-
 pinus de infirmanda sententia episcopi, promisi etiam
 ei in verbo Domini quod si episcopus obtineret contra
 nos in possessorio iudicio, quod maxime timebamus, (qui
 timor postea evenit nobis,) quod nos nunquam coram
 episcopo aliquid quod faceret ad ejus depositionem ei
 obijceremus, sed fideliter cum eo contra episcopum pro
 statu personae suae starem, si reverteretur et staret
 nobiscum in causa ecclesiae. Quam promissionem meam
 fratres mei, quum postea Romae essem, tempore resti-
 tutionis episcopi viriliter compleverunt, stantes cum eo
 usque ad habitus sui dejectionem, quum episcopus circa
 personam suam vellet facere inquisitionem et fratres ei
 nihil dicere vellent, episcopo sub poena excommunicationis
 praecipiente. Illo vero tali accepta securitate reversus
 est Eveshamiam, et facti sunt amici eadem die abbas et
 conventus, quia autem erant inimici ad invicem.

Reconcili-
 ation of the
 abbot and
 monks, to
 make com-
 mon cause
 against the
 bishop.
 (St. Luke
 xviii. 12.)

De auxilio conventus ad litis expensas.

Tunc etiam provisum est quod omnia ex quo prius
 nobis invitis abstulerat, videlicet redditus pitantiarum
 are raised
 for the suit.

¹ *petenti* | *petente*, MS.

A.D. 1202. qui pertinebant ad potum, salvis paucis nobis caritatibus vini, et fabricam ecclesiarum, et duo pulmenta scilicet frumenti et fabar, et wastelli et caritates de cellario exceptis quibusdam certis diebus, et coopertoria, cederent, in usus suos, ad sustentationem litis quamdiu lis duraret, et quamvis prius hospitalitas apud nos deperisset, et, recedente abbate tam hospitibus quam servientibus abbatibus pro voluntate sua liberationes, multi famo perirent, tamen modo concessimus quod hanc omnia cederent in usus abbatibus ad litem, et nos nunquam super his quapud de voluntate nostra subtraherentur cum necesse fuisset. Nos vero, sicut prius nolentes ita modo volentes, per multos annos postea nudis et parva oleribus pro pulmento nisi annuis, et elemosynarius pascobat, servientes nostros; et facta est tranquillitas in mari nostro.

Qualiter archiepiscopus nos pro non excommunicatis habuerit, sententiam episcopi nec confirmando nec infirmando.

St. Luke
xxii. 71.

Igitur pax inter nos sic reformata, abbas noster quem tyro ut erat magnanimus viriliter preparavit se ad litem apud Lyncolniam ubi honorifice ab archiepiscopo acceptus est et confortatus, et ibi pondus litis verum est super me, in tantum quod propter elegantes allegationes, meus abbas meus, ut ipse saepe fateretur, in specialiori dilectionem recepit me; ipse enim jam audiverat ex ore meo. Sed aliud erat in ore suo, aliud in corde. (Hec et alia de me ipso, Deo teste, ideo vobis dico ut memoriam mei in orationibus vestris habeatis qui de hac libertate gavisuri estis, quin plus omnibus pro ea laboravi.) Sed nec tunc apud Lyncolniam ad plenum profecimus, licet ibi certitudinem de non confirmando sententiam episcopi conceperimus et de auxilio archiepiscopi, sed datus est nobis alius dies apud Londoniam in crastino sancti

Jacobo Evangelista. Et illuc processimus copioso muniti¹ A.D.
 advocatis, episcopus vero constipatus non solum advoca- 1202-3.
 catis, sed etiam fore omnibus episcopis hujus provincie, The hear-
 et precipue astantibus ei Eliensi, tanto auctoritatis ing of the
 viro, et Herefordensi. Tandem post multas et varias case con-
 allegationes utriusque propositas, archiepiscopus taliter tinued at
 exorsus est: "Sententiam episcopi licet post appella- 19 Oct.
 " tionem latam nec confirmabimus nec infirmabimus, The arch-
 " ideo precipue quia causa pro qua lata est commissa est bishop
 " iudicibus delegatis a domino papa. Et tu, domine abbas, leaves the
 " sequere literas tuas et iudices tuos." Et recessimus appeal to
 gaudentes, et prosecuti sumus causam nostram coram be proce-
 iudicibus nostris. Jam pridem enim, me procurante om- ented be-
 nibus viribus meis ut questio status moveretur inter fore the
 nos et episcopum et crebro me predicante quod in brevi papal de-
 moveretur, perquisivimus literas domini papae videlicet legates, and
 quod episcopus contra privilegia Romanorum pontificum neither
 nobis injuriosus existeret, et per has literas fecimus confirm
 vocari episcopum in prima die litis nostrae ante archi- nor an-
 episcopum apud Wigorniam. nula the
 bishop's
 sentence.

*De primo itinere episcopi et nostro Romano pro hac
 causa.*

Erant autem iudices nostri de Mallesburia, Abben- The bishop
 donia, et de Bignesham abbates, coram quibus quum appeals
 episcopus aliquotiens comparuisset, tandem ab eis ut from the
 sibi suspectis appellavit, et in propria persona appella- delegates
 tionem est prosecutus. Nos vero misimus contra eum to Rome.
 quendam monachum Erneshedum nomine, virum dis- [Deer,
 cretum, bene literatum et optimum notarium, qui in Grat.
 curia Romana diem clausit extremum, et quendam car- para li.
 sorem collateralem abbatis qui literarum nostrarum causa li.
 portitor fuit, qui similiter postea rediens a curia labore qu. vi.
 cap. 10.]

¹ *muniti*] *muniti*, MS.

A.D. 1203, consumptus obiit. Ille enim nos semper erat noster quod nos mittebamus unum quasi ex latere nostro et abbas alium quasi ex latere suo, non enim unquam credebamur nos nobis ad invicem. Iudiciis vero nostris non deferentibus appellationi, datis magis iudiciis et diffusis dilationibus episcopo, causam quasi lento pede prosecuti sumus, expectantes quidnam episcopus impetraret.

De iterata depressione contentus ab abbate et dilapidatione immobilium.

The monks find no change in the abbot for the better. Abbas autem noster quasi canis ad vomitum convertens, ut semper consueverat, deprimi in adversis et elevari in prosperis, videns quia in longa tempora re- titutio episcopi, siquando tamen futura erat, dilata fuit, confusus etiam de eo quod nos vix vel nunquam durante lite inter nos et episcopum contra eum actionem institueremus, quasi securus factus, non ita quo nos ei concesseramus ad litem sustinendam contentus, cepit in nos durius grassari quasi expectans ut adhuc Jordanus efflueret in os ejus. Et sibi vicariam, thalamum et omnes obedientias nostras amplius et durius quam unquam prius sibi appropriavit, et nos fame, frigore et inedia durius quam praevidimus affecit. Nec hoc ei ad cumulum damnationis sue suffecit, sed quasi sciens que super eum ventura erant, antequam deponeretur, ut ipse saepe dicebat, quod talem redderet abbatiam quod nunquam aliquis post eum ex gauderet, cepit possessiones ecclesie dilapidare, consanguineos suos ditare, datus nepoti suo Rogero assarta de Ambresleia ad valentiam centum solidorum annuorum et amplius, et colludendo cum adversariis nostris, possessiones ecclesie pro pecunia in curia domini regis eis concedens, veluti Waltero le Poer in eadem villa de Ambresleia terram que fuit Hardingi, eademque ecclesie, ad congregandam sibi monachorum iniquitatis; et alia multas alias, scilicet sex virgatas in Tateledrop, et

duas in Nouham scilicet Johanni et Hugoni, et ut A.D. 1203.
quasi tales, deposita villicatione, reciperent cum in-St. Luke
domos suas. xvi. 4.

*De diligentia conventus et tribulatione eorum circa
revocationem alienatorum.*

Sed nos non ferentes tantam iniquitatem licet cir- The monks
cundedissemus nos undique angustie, quoddam assartum incur the
quod dederat senescallo nostro ad tuitionem aliorum, the anger of
quod ipso seminaverat, non veriti sumus metore, pro the king
quo facto et regis iram contra nos excitavimus et arch- and arch-
dignationem archiepiscopi incurrimus. Quantum tunc bishop by
abbas noster sublevatus et elatus fuerit supersedeo illegally
dicere quia non possem edicere. Itaque missus sum reaping
ego et tunc ut animos regis et archiepiscopi quocumque land which
modo mitigarem et nos in facto isto excusarem. the abbot
Et veniens ad curiam regis non potui loqui ei, sed minas had farmed
et opprobria ibi recepi. Veniens ad archiepiscopum prius out.
ab eo convicia et asperas increpationes sustinui. Tan-
dem post multas excusationes . ita conclusi : “ Pater
“ sancte, nostis quia periculosa est desperatio. Obser-
“ vatio ordinis perit apud nos, quia nos fame et inedia
“ perimus. Possessiones ecclesie nostre dilapidantur,
“ aedificia nostra diruntur. Nihil ergo superest, nisi
“ ut nos a loco discedamus. Sed quia turpe est mo-
“ nacho furtim recedere, et inhonestum sine causa cog-
“ nitione habitum relinquere, ex certa scientia huc feci-
“ mus scientes quia contra jura regni fecimus, quamvis
“ de jure civili recte fecerimus, quia quicquid plantatur,
“ seritur vel inaedificatur omni solo cedit, radices si
“ tamen egit; et solum nostrum esse constat, nec sine
“ consensu nostro potest alienari; ergo recte messi
“ sumus quod ille seminaverat in solo nostro. Quum
“ igitur domino regi conquesti fuerimus et ibi auxilium
“ non invenerimus, et quum pluries vocaverimus vos
“ literaria et viva voce ut perpetuum legatum nobis
“ a domino papa datum, et nolletis venire, communi-

A.D. 1203. " cito consilio tale quid fecimus, et nisi modo veneritis
 " pejora faciemus propter quæ oportebit vos venire et
 " tam in capite quam in membris corrigenda corrigere.
 Marleberge " Sin autem, ut requiratur sanguis noster de manibus
 threatens " vestris, non in occulto sed palam relinquemus habi-
 the arch- " tus nostros ad pedes vestros, ut ante tribunal Domini
 bishop that " nostri Jesu Christi reddatis rationem pro animalibus
 unless he " nostris; quævis eorum domino papa sita inextingu-
 interferes " biles nisi corrigenda apud nos conixeritis, sicut in
 on their " privilegiis nostris continetur, ad quem nos contra
 behalf, the " vos et abbatem nostrum appellavimus, nisi ad nos
 monks will " veneritis, et sic poteritis amittere curam quam habe-
 renounce " tis de nobis." Et quum audi et hunc sermonem
 their habit. " motus est archiepiscopus. Tunc et magistri mei in
 " scholis, clerici archiepiscopi, videlicet J. de Tinemus
 " et S. de Suello et Honorius, excommunicaverunt, dicentes
 " quia recte locutus sum, murmurantes contra archiepi-
 " scopum propter verbum quod subjeci, " Domine pater,
 " consulite famæ vestre quia abbas noster apertè ore
 " clamat quotidie se non timere quamdiu vos et justi
 " clarius vixeritis, exprimens causam, vos diffamando,
 " quod videlicet vobis tantum servitit quod rector
 " sit de vobis." Et archiepiscopus, " Ut sciat mundus
 " quia manus meæ munda sunt in hac parte, non
 " erit hoc proverbium amodo in Israel. Per beatum
 " Julianum nos venimus, et ita corrigenda corrigemus
 " quod secundo opus non erit." Et facto dictum com-
 " pensasset, nisi morte preoccupatus fuisset.¹

*Qualiter Thomas monachus captus facit ab abbate et
 liberatus per archiepiscopum et clericos ejus.*

Igitur de consilio archiepiscopi recessit² Wigornium
 ut possessionem nostram de assarto contra abbatem et
 senescallum defenderem, qui illuc convenerant in multum

¹ His death, however, did not happen until two years afterwards, 13 July, 1205.

² recessit] recessal, MH.

forti ut possessionem assarti recuperarent et factum A.D. 1203. abbatibus salvarent. Ad hoc enim semper nitobatur abbas, ut de ecclesiis et possessionibus ecclesie sine consilio nostro pro voluntate sua posset disponere. Et Marles-
 quum audisset abbas quo feceram excommunicavit me, ^{berge,}
 et quum cognovisset quod essem Wigornie gavisus est, ^{having}
 et observavit portas civitatis ut me comprehenderet. ^{been ex-}
 Sed ego non veneram ut fugerem sed ut ex adverso ^{commu-}
 starem, et quum stelissem coram justiciariis, et abbas ^{nicated by}
 ex adverso cum senescullo obijciens mihi quod eram ^{the abbot,}
 excommunicatus, orta est dissensio inter justiciarios ^{is seized}
 utrum deberem admitti contra abbatem, et nobis rec- ^{by him at}
 dentibus ut super hoc interlocutionem reciperemus, ^{Worcester,}
 data est interlocutio contra me, videlicet, me non ^{but rescued}
 habere personam standi in iudicio quia excommunicatus ^{when on}
 eram. Et tunc comprehendit me abbas meus ut mitteret ^{his way to}
 me in carcerem apud Ambresleiam, et occideret me ut ^{prison.}
 credebam. Idem enim fecerat monachis Cantuariensibus
 et eundem homini nostro Augustino de Salford quem
 duris cruciatibus occidit, et ideo magis timui, cognoscens
 ejus tyrannidem. Et quum iter agerem cum iis qui
 ducebant me, ecco subito apparuerunt mihi tres præ-
 dicti viri magistri mei in via qua ambulabam, et statim
 circumdederunt me et liberaverunt me de manibus
 eorum, denunciantes eos excommunicatos. Quorum tres
 morte subita perierunt, videlicet, Simon frater senes-
 culli, qui occisus est a latronibus extra Wigorniam;
 Mattheus Dollinus, cognatus abbatis, qui proprio
 sagittis incumbens obiter mortuus est: David Pugio, a
 Wilhelmo de Arderne pede percussus in pectore ab equo
 cecidit, et membris confractis mortuus est. Quartus
 vero Ricardus de Kent, camerarius abbatis, rogante
 abbate quum essemus in curia Romana ut injuriam ei
 remitterem ad petitionem meam a penitentiario domini
 papæ absolutus est. Hec ideo scripsi ut timeant subditi
 obedire dominis in atrocioribus contra canones sicut illi
 fecerunt. Ductus itaque sum a prædictis magistris
 meis ad dominum Cantuariensem qui et ipse venit

[Decc.
 Chat., ut
 supra,
 cap. 2.]

AD 1207, Wigorniam eadem die. Qui quum collocasset me a
 The arch- latere ejus dum sumeremus cibum, venerunt ex parte
 bishop comes to abbatibus clerici ejus, magistri Robertus de Uulfen et
 Worcester, Germanus, offerentes ei palefridum et cuppam argenteam
 and pro- cum literis abbatibus in quibus petebat quod redderet me
 nises to visit Eys- excommunicatum suum secundum regulam beati Bene-
 sham dicti puniendum et tractandum. Et ego: "Pater sancte,
 ante sententiam appellavi, et in prosecutione appella-
 tionis mee sum, et ideo nulla est sententia abbatibus."
 "Quum igitur vestrum sit tueri appellantes, etsi oportuerit
 tueri me mori vobiscum, non recedam a vobis." Et archiepiscopus nuntiis: "Ite cum exeniis vestris ad
 abbatem ut servet ea usque dum mittamus pro eis,
 quia nos in brevi veniemus Eveshamiam, et secundum
 posse nostrum pacem inter abbatem et conventum et
 monachum¹ istum, Deo donante, reformabimus." Hec
 omnia dicebat, ut erat vir summe prudentie, ne
 abbatem terreret et ut sine appellatione iudicium ejus
 subiret. In crastino vero missi sunt ad me priores,
 Johannes et Petrus cum clericis predictis ex parte
 abbatibus et conventus ut venirent domum quia paratus
 erat pacem pro voluntate conventus reformare, quod
 quum nuntiasset archiepiscopo, submunimus dixit
 quod ad colludendum recessi, et ego, quod non; tandem
 dixit, "Vade, et per beatum Julianum si ab accusatione
 quam instituisti coram nobis recesseris animadvertemus
 in te durius quam in abbatem si victus esset." Et
 accepta benedictione recessi cum prioribus meis, quod
 veniens domum multos fideles fratres inveni quærentes
 occasionem adversum me, qui dixerunt me nuntiasset
 domino Cantuariensi exordinationes domus nostre. Et
 verum fuit, quia aliter non potui expedire negotium, quia
 scriptum est, "Justus in principio accusator sui est." Ego
 vero rem tacite considerabam cum quibusdam
 fratribus fidelibus quibus verba archiepiscopi revelavi,
 et reformationem pacis impedivi.

Proy.
 xviii 17

¹ *monachum*] *monacum*, MS.

*De exilio quatuor monachorum pro asserto et de
compromissione in archiepiscopum et coarbitros
suos, et de prima scriptura consuetudinum et
reddituum conventus.*

Quarta autem die venit ad nos archiepiscopus et ingressus capitulum blando leniterque locutus est ab-
bati, nobis vero durius, objurgans nos et increpans tam pro asserto quam pro aliis exordinationibus nostris. Tandem proposuit ea quæ ego dixeram ei, requirens an vera essent, et paucis respondentibus quia sic, abbato vero quod non, et multa contra conventum proponente, archiepiscopus libe sic contestata excommunicavit omnes qui falsa ei dicerent de statu domus, tam de capite quam de membris, vel vera celarent. Et facta singulari inquisitione tam per se quam per clericos suos et viros religiosos, tandem, communicato consilio, ita exorsus est archiepiscopus: "Quamvis
" nolui possem corrigere quæ corrigenda sunt, tamen
" quia debemus omnia facere cum consilio, consulimus
" si vultis quod abbas eligat unum bonum virum et
" conventus alterum, in quos simul et in nos compo-
" mittatis quod appellatione remota arbitrio nostro
" stabitis, quicquid circa statum ecclesie hujus vel
" personarum vestrarum arbitrando dictaverimus, vel
" modo statim judicium recipiatis." Ego vero sciens quod abbas a sententia archiepiscopi posset appellare, consului conventui ut arbitros eligeremus. Abbas vero de facili consensit, timens sibi, et sciens quia reis et fugientibus prestant dilationes et quod nos habet consilium; hic enim semper nos ejus fuit quod omnia negotia in diem futurum prorogavit. Et abbas elegit Clementem abbatem de Cortesia, nos vero Eustachium episcopum Eliensem, et firmata est hæc compromissio per juramentum utrumque partium in Verbo Domini et per cartam sigillo¹ abbatis et conventus munitam.

A.D. 1203.
The arch-
bishop ar-
rives at
Evesham,
and the
questions
between
the monks
and abbot
are referred
to arbitra-
tors.

¹ sigillo] sigilli, MS

A.D.
1203-4.

Four
monks, in-
cluding
Marle-
berge, are
banished
from the
abbey for a
short time,
in the mat-
ter of their
steward's
land.

Conditionem etiam nostram quantum causa nostra per-
misit correxit tunc archiepiscopus et abbatem corre-
xit. Et tunc primo consuetudines nostras scribi jussit,
sed non confirmavit. Sed ut domino regi satisfaceret
qui motus erat pro assarbo, quatuor ex fratribus dele-
gavit, quorum ego unus eram, sed post quindecim
dies ut causam nostram contra episcopum agerem repræ-
sentas sum. Quamvis hoc bellum quasi intestinum cum
abbate nostro haberemus, nihilominus tamen causam
contra episcopum egimus et defendimus tam viriliter
et diligenter, sicut rei exitus comprobavit, quod ipse
archiepiscopus et alii tunc magnates admirati sunt,
dicentes quod nunquam tales monachos¹ viderunt.

Qualiter causam libertatis eorum iudicibus communibus egerimus.

Papal com-
missioners
appointed
to examine
in England
the cause
between the
bishop and
abbey, give
sentence on
the present
facts of the
case, and
refer the
questions
of right to
Rome.

Episcopus enim jam pridem radiorat a curia, et literas
de consensu² nunciorum nostrorum predictorum im-
petratus apportaverat directas episcopo et priori de
Coventro et archidiacono Northampton, in quibus
continabatur quod ipsi causam super exemptione ac
subjectione tam monasterii quam ecclesiarum vallis au-
dirent, et in iudicio possessorio sententiarent, super
propriolate vero causam diligentissime examinatum ad
dominum papam definiendam transmitterent, certam
partibus terminum prefigentes, quo cum ipsis instru-
mentis authenticis (quod valde periculosum fuit nobis)
et attestationibus domino pape se presentarent, sen-
tentiam recepturam. In cuius curae actione summa
cautela fuit haec, quia nemo novit prater nos sedam
usque ad publicationem attestationum. Quam enim
dominus papa distinxisset, ut audistis, quod iudices in
possessorio cognoscerent et sententiarent, in petitorio
vero tantum cognoscerent et non sententiarent, adver-

¹ monachos] monachos, MS.

² consensu] concensu, MS.

sarii nostri a Domino insitanti nobiscum sine distinctione simul et semel in utroque iudicio litem contestati sunt, gaudentes propter litem contestationem et cupientes quocunque modo, ut moris est actorum, pervenire ad eam. Quare indifferenter testes et mixtim tam super proprietate quam possessione admissi sunt, et sic, Deo disponente, causa proprietatis cum causa possessionis citissime sine omni dilatione et difficultate examinata est. Itaque ideo vobis dixerim quia si adversarius noster usus fuisset consilio legis, prius egisset causam possessionis, et nactus possessionem compulisset nos ad onera probationum in causa proprietatis, et sic in longa tempora deferretur examinatio causae proprietatis, et episcopus diutius, immo forte usque in hodiernum diem, gavisus esset possessione, sicut nos gaudeamus de possessione jurisdictionis vallis, praedicto legis usi consilio. Igitur quum ventum esset ad publicationem attestatorum, tunc primo recordati sunt adversarii nostri quod stulto egerint, et querentes quod iudices publicarent tantum attestaciones de possessione, illas vero de proprietate legarent, nobis reclamantibus ne hoc fieret, immo omnibus publicatis simul utraque lis Marte suo discerneretur,¹ allegantibus etiam nobis litem fieri non posse, quia ita commixtae erant attestaciones quod nequaquam sine prejudicio et discrimine partis nostrae quin aliquae publicandae legarentur et legendae publicarentur poterant separari;—quasi impossibilitate separandi constricti, omnes publicaverunt; et sic utraque causa simul examinata est, et adjudicata est episcopo restitutio plene jurisdictionis in nos et monasterium nostrum. Nobis vero possessio plene jurisdictionis vallis totius reservata est, et absoluti sumus ab impetitione episcopi in possessorio iudicio de jurisdictione ecclesiarum vallis; et missus est episcopus in plenam

A D.
1204-5.

The present jurisdiction of the abbey adjudged to the bishop, and that of the Valley to the abbey, 2nd Sunday after Easter, 24 Apr., 1205; two years from the commencement of the suit.

¹ *discerneretur*] This word, omitted at first in the text and inserted in the margin, is doubtful.

A.D. 1205. possessionem jurisdictionis quoad monasterium et monachos, anno secundo ex quo lis inceperat, dominica qua cantatur Misericordia Domini. Et causa instructa cum attestationibus tradita est utrique parti; et nobis privilegia, episcopo vero eorum transcripta signata, tradita sunt, deferenda ad dominum papam statuto termino, in octavis videlicet sancti Martini proximo sequente, quo cum his omnibus coram domino papa compareremus sententiam recepturi.

Littere domini pape per quas causa ista actitata fuit et sententia in possessorio judicio pro episcopo lata.

Hic litteras domini pape per quas hanc causam actitata est, necnon et sententiam in possessorio judicio de monasterio nostro contra nos latam et gravem satisfactionem nostram, simul et in eodem judicio de ecclesiis vallis pro nobis sententiam latam, cum ipsa relatione ad dominum papam facta, huic operi interserenda dignum duxi.

Decree of the commissioners, [*Richard Kentensis, archd. of Northampt. A.D. 1200. Hardy's Te Neve, vol. II. p. 55.] The commission of Innocent III., 22 May, 1203.

Omnibus sanctae matris ecclesiae filiis tam presentibus quam futuris, G[alfridus de Musculamp] Dei gratia episcopus et J[orbertus] prior Coventrensis et R. archidiaconus de Northampton,* salutem in Domino salutem. Litteras domini pape Innocentii tertii in haec verba suscepimus:

‘ Innocentius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri episcopo et dilectis filiis priori Coventrensi et archidiacono de Northamptonia Lincolnensi diocesis, salutem et apostolicam benedictionem. Constitutis in presentia nostris venerabili fratre nostro Wigornensi episcopo et dilectis filiis H[ermsfredo] et R. nuntiiis abbatibus et monachorum Eveshamensium, quum super subjectione ac exemptione ipsius monasterii vellent adinvicem litigare, dilectum filium, W[enodictus] tunc sanctae Romanae presbyterum cardinalem eis concessimus auditorem. In cujus presentia proposuit episcopus memoratus quod quum abbas et monachi de Evesham luctentur ecclesie Wigornensi decorem extiterint loco subiecti, et predicti loci abbatibus ab episcopo Wigornensi benedictionis munus suscipere, aliis quo per libellum professionis canonice obedientiam exhibis-

' hore, ad synodum Wigorniam vocati accedere, consueverunt, A.D. 1201.
 ' et ipsos episcopos ad eorum monasterium accedentes cum
 ' processione recipere, ac in multis aliis ipsi quasi devoti filii
 ' obedire, et omnia spiritualia ab ecclesia Wigornia percipere,
 ' immo in spiritu contumaciae debitam eidem episcopo reveren-
 ' tiam et obedientiam subtrahere moluntur. Quam enim ma-
 ' gis per idem episcopus una cum dilectis filiis abbate Winchel-
 ' cumbie, priore Gloucestrie, clericis pluribus et jurisperitis,
 ' certo die prefato et ab eis recepto ad eorum monasterium causa
 ' visitationis accederet, ipsam recipere noluerunt, sed conta-
 ' mniater resistentes eidem, neque jure uti communi nec speciale
 ' privilegium per quod essent exempti ostendere voluerunt,
 ' sed nec etiam indulgentiam eidem episcopo a nobis conce-
 ' ssam, cujus auctoritate de intrinsicis et extrinsecis religiosarum
 ' domorum administratione quae ipsi diocesani sunt legi sub-
 ' jectae, appellatione remota, potest cognoscere, curaverunt au-
 ' dire, nullatenus requisiti. Episcopus vero, communicato pra-
 ' dictorum virorum et jurisperitorum consilio, tam manifestam
 ' ipsorum contumaciam et inobedientiam canonice poenae per-
 ' collens, ipsos et eorum monasterium et capellas pertinentes
 ' ad ipsos a divinarum celebratione suspendit. Sed ipsi,
 ' contumaciam contumaciam adjuvantes, illam sententiam con-
 ' temperunt et obsequium exequi minime formidaverunt, Wigor-
 ' nensem ecclesiam ac episcopatum memoratam jurisdictione
 ' atque obedientia in eam hactenus habita et obtenta pacifice,
 ' praetermissis jura ordine, apollantes. Praeterea in ecclesiis
 ' et capellis vallis Eyeshamiae quum vacant, personas et vicar-
 ' ios instituere, causas matrimoniales et mortis tractare,
 ' licet nullum super his privilegium habeant vel ostendant,
 ' praesumunt et injungere poenitentias publicas et solennes.
 ' Nuntii vero prefati abbatibus et monachorum ex adverso pro-
 ' ponere curaverunt, quod, quam monasterium de Eyesham ad
 ' Romanam ecclesiam nullo pertineat mediante, sicut in privi-
 ' legio felicis memorie Constantini papae tertii et aliorum
 ' praedecessorum nostrorum noscitur contineri, praedictus epis-
 ' copus, contra libertatem ab apostolica sede obtentam et jam
 ' per quingentos annos in pace possessam, praesumit contra
 ' justitiam molestare, illud cum omnibus ad idem in diocesi
 ' sua pertinentibus, post appellationem ad nos legitime inter-
 ' positam et eorum officialibus venerabilis fratris nostri Car-
 ' tauriensis archiepiscopi et ipso episcopo saepius innovatum,
 ' ecclesiastico interdicto et excommunicationi supplicans. Pen-
 ' siones insuper prohibuit eis reddi et multa alia gravamina
 ' eis non cessat pro suo voluntatis arbitrio irrogare. Volentes
 ' igitur tam episcopi praedicti quam monachi monasterii jura
 ' integre conservari, discretioni vestre per apostolica scripta

A.D. 1204. ' mandamus, quatenus episcopo, si de apollatione constiterit,
 ' sicut justum fuerit appellatione postposita restituto, revo-
 ' cantes in irritum si quid post appellationem ad nos legitime
 ' interpositam tempore fuerit attentatum, et facientes predicti
 ' interdicti sententiam si rationabiliter lata est usque ad satis-
 ' factionem debitam inviolabiliter observari, auditis quo ad
 ' invicem duxerint proponenda, et omnia redigentes in scriptis,
 ' eadem sigillis vestris inclusa et originalia etiam, si qua
 ' habent, nobis mittere procuretis, prestantes partibus termi-
 ' num competentem quo cum ipsis sententiam, auctore Domino,
 ' receptum nostrum se conspectui representent. Testes autem
 ' qui fuerint nominati, ut se gratia, odio, vel timore subtraxe-
 ' rint, per censuram ecclesiasticam cessante appellatione cogas-
 ' sis veritati testimonium perhibere, nullis literis obstantibus,
 ' si qua apparuerint harum mentione non habita a seculo apo-
 ' stolice impetrata. Quod si non omnes hi exequendis interces-
 ' sionibus, tum, frater episcopo, cum altero eorum ea nichilo-
 ' minus exequaris. Datum Vercentini xi. Kal. Junii, pontifi-
 ' catus nostri anno vi.'

Hujus igitur auctoritate mandati quam partes in presentia
 nostram die ad hoc predicto consistere, dictus episcopus in-
 tentionem suam juxta narrationem in literis summi pontificis
 comprehensam concipiens, Rogerum abbatem et monachos
 de Evesham obedientiam et subjectionem quam ipsi predecesso-
 ribus suis episcopis exhibere consueverant, ipsi proter juri
 ordinem subtraxisse asseruit, sibi quoque tanquam injuste spoliate
 restitutionem fieri, et sententiam suspensionis, quam in mona-
 chorum et abbatem et monachos Eveshamiis ob contumaciam
 eorum tulerat, confirmari postulavit. Pars vero abbatum et
 monachorum intencionem episcopi expressius inflectens, ex quo
 domino papa ex parte eorum suggesta erant et quo in lite-
 ris ipsius domini papae comprehensa sunt, se probaturum
 proposuit. Itaque super predictis admixtis ex utraque parte
 sufficienter ad probationem testibus diligenterque examinatis,
 tandem tempore suo attestaciones publicavimus. Quamvis ex
 attestacionibus, et disputatione super ois copiose habita, aliis-
 que documentis indubitatum redderetur, Rogerum abbatem
 a Wilhelmo bono memorie Wigornensi episcopo benedictione
 manus recepisse, et tam ipsi quam Wigornensi ecclesie pro-
 fessionem in libello solenniter fecisse, procuracionem conventus
 sui Wigornensis ecclesie die impensis benedictionis, ut abbas
 tam lego diocesani subditorum et benedictorum moris est,
 ministrasse, installationemque ab eodem episcopo per personam
 ad hoc ab eo delegatus ei factam esse; item, quam liquida
 innotesceret felicis recordacionis episcopum Johannem visita-
 tionis officium apud Evesham explentem et quendam statuta

in capitulo promulgatum, ab abbate et monachis fuisse A.D. 1201. benigne admissum, necnon abbatem predictum synodo quam idem episcopus apud Wigorniam celebravit tanquam quolibet ex subiectis abbatibus interfuisse, adeo quod et primum in synodo locum post episcopum sibi vindicaret; præterea, quam luce clarius constaret præscriptos abbatem et monachos clonici, chrismæ et ordines ab antiquis retro temporibus ab episcopis Wigornie percipisse, et omnes in primo adventu suo apud Evesham cum processione, procuratione et debita reverentia, de antiqua consuetudine, ab abbate et monachis fuisse receptos, et eos in memoratis abbate et monachis et monasterio quendam alia quæ juris ordinarii sunt plerumque excoisuisse; — Nos, virorum prudentum consilio freti, supradictum episcopum, tanquam indobito jurisdictione¹ sua spoliatum, restituendum decrevimus, et ei ecclesiæque suæ possessionem jurisdictionis in supradictis abbate et monachis et eorum monasterio tanquam sibi logo diccessante subditis, salva secundum tenorem mandati apostolici proprietatis causa, sententialiter adjudicamus. Insuper etiam sententiam suspensionis quam idem episcopus in monasterium de Evesham et monachos ob eorum contumaciam latorat usque ad condignam satisfactionem confirmavimus. Quæ quidem satisfactio secundum dispositionem nostram exhibita est, sicut idem episcopus postea coram nobis in iure confessus est. Ut igitur sententiæ nostræ firmitatis vigorem obtineat in posterum, eam presenti scripto et sigillorum nostrorum appositione roboravimus.

Forma satisfactionis contumaciae conventus.

Est autem forma satisfactionis hujusmodi:—

([Alfredus] Dei gratia episcopus et [Herbertus] prior Coventrie The sub-
et [Ricardus] archidiaconus Northampton [Rogerus] Dei gratia mission to
abbatis et conventus Eveshamie, salutem in Domino. Nos enim the bishop
universitas vestra nos auctoritate nobis a domino papa commissam² enjoined
observato juris ordine confirmasse sententiam suspensionis quam upon the
dominus Wigornensis episcopus in vos et monasterium vest monks.
trum propter inobedientiam vestram promulgavit, quæ juxta
tenorem mandati domini papæ usque ad condignam satisfac-
tionem est observanda. Licet autem in vos pro delicti vestri
qualitate durius forsam esset animadvertendum, mitius tamen
vobiscum agere volentes, modum satisfactionis sub hac forma

¹ jurisdictione] jurisdictionis, MS. | ² commissæ, comissa, MS.

A.D. 1201. temporarius; videlicet ab monasterium vestrum et tota congregatio vestra ab illa hora que dominus Wigornensis ecclesiæ factionem de delicto vestro recepturus ad monasterium vestrum accesserit ab omni cesset officio divino et campanarum pulsatione¹ per triduum continuum. Quo expleto, ressumantur de congregatione vestra tresdecim monachi qui divina celebrant in ecclesia vestra per tres septimanas continuas ad majus altare duntaxat, aliis omnibus præter prædictos tresdecim toto illo tempore ab omni divino officio cessantibus. Completis vero illis tribus septimanis, prædicti tresdecim per tres alias septimanas ab omni divino officio cessant, ceteris omnibus qui prius cessaverant ad officium divinum restituti. Deceamus etiam ut in adventu domini Wigornensis ei ad januam majorem abbatis vestre nudis pedibus omnes occurratis, ibique coram eo prosterni de commenda vestra verbum humiliter postulatis, presentibus et absentibus cum eo quot ob quibus voluerit viris religiosis presbyteris et clericis et reventibus. Deinde capitulum vestrum una cum eodem² ingressi cum viris religiosis quotquot episcopi secum ducere voluerit, singuli singulis ab eodem recipiatis disciplinam. Hunc autem satisfactionis modum procuratori vestro sententialiter injunximus et universitati vestre benigne suscipiendum et humiliter observandum mandamus. Valeto.

*Sententia pro ecclesia Eveshamensi lata in possessario
judicio de jurisdictione Vallis.*

Forma autem sententiæ pro nobis lata est hujus
modi:

Sentence
in favour
of the juris-
diction of
the abbey
over the
Valley.

Omnibus sanctæ matris ecclesiæ filiis, illi qui prius, nactus-
tem. Literæ domini pape Innocentii tertii in hæc verba
susceperunt; Innocentius et cetera, et prius. Hanc igitur
auctoritate quam partibus presentibus etiam prænominata in
nostra ventiletur presentia, domini episcopi inter cetera
proposuit quod episcopi Wigornenses et eorum officiales causas
matrimoniales et sacrilegii de parochianis³ monachorum in
valle consistentibus, tractare et definire solebant, quibus cog-
nitionibus monachi præter iuris ordinem ipsam episcopaverant,
ideoque restitutionem sibi fieri postulavit. Adhuc igitur
super his, prout ordo iuris exigebat, testibus, quam epis-

¹ eodem | eodem capitulo, MS. ; | beneath with two dots, the ordinary
the latter word being clearly in- | marks of erasure.
serted by mistake and being marked | ² parochianis | parochianis, MS.

copias prenotatas quo intendebat non probasset, in illo pos- A.D. 1204.
sessorio monachos ab impetitione episcopi, salva proprietatis
causa, auctoritate iudicii absolvimus.

Relatio iudicium ad dominum papam.

Est autem forma relationis huiusmodi :—

Sanctissimo domino et patri in Christo carissimo I[nnocentio] <sup>The com-
missioners'</sup>
Dei gratia sanctae Romanae sedis summo pontifici, A[lfredus] <sup>report to
the pope.</sup>
divina permissione dictus episcopus et J[erbertus] prior (Joven-
treus et Ricardus] archidiaconus Norhamptonie salutem, et
promptam in omnibus cum humillima subjectione et debita revo-
rentia humilatum. Receptis sanctitatis vestre literis in causa
quo inter dominum Wigornensem et abbatem et monachos de Eves-
ham super statu eorundem monachorum et monasterii sui vertebatur, cum quo ex eisdem literis consequebatur negotii prosecu-
tionem cum summa diligentia pro modulo discretionis nostre
adhibuimus. Ita siquidem quorum tam cognitio quam decisio
nobis fuit commissae licet non sine multo labore et tactu pleno
expedivimus. Illa vero quorum inquisitio nobis fuit deman-
data, definitio vero excellentiae vestre reservata, utpote de
statu vallis et de exemptione monasterii de Evesham nego-
tium, in praesentia nostra die et diligenter ventilari fecimus,
et juxta tenorem commissionis vestre tandem causam ipsam
instructam paternitati vestre transmittimus, terminum partibus
quo eorum vobis sententiam recepturam compareant, scilicet
diem octavarum beati Martini, praesigentes. Nequid etiam ne-
cessario instructionis desit, transcriptum vestrae commissionis
cum attestacionibus et partium disputationibus sub sigillis nos-
tris, privilegia quoque originalia ipsorum monachorum, sanc-
titati vestre transmittimus, in rite nobis a nobis dominationi
vestrae debitum exsolventes, in secus gestis vel per incuriam
omissis insufficionem que laboravimus humiliter recognos-
centes. Hoc autem ad instantiam partium adficiamus quod
nostra pars allegacionibus in praesentia vestra, si placuerit,
proponendis remaneat. Item et illud exprimendum duximus,
quod privilegia ipsa monachis de Evesham, transcripta vero
domino Wigornensi, vobis praesentanda de utriusque partis
consensu tradidimus. Praesit illi et semper praesit universali
ecclesiae sanctitas vestra.

¹ *decisio*] desolate, MS.

*De iterata controversia et dissensione conventus de
subjiciendo se jurisdictioni episcopi vel non
subjiciendo.*

A.D. 1204.
The bishop
endeavours
to concili-
ate the
monks

Episcopus vero quamvis non posset impedire quo-
minus relatio fieret et causa super proprietate finem
sortiretur legitimam, tamen cogitabat monachos seducere,
eo, videlicet, instarent quod in petitorio iudicio cito
sententiaretur, et eos benigne tractavit, et omnes con-
suetudines domus eis habere fecit, et statum illorum
in melius reformavit, et quoscunque habere potuit ad
sumendum cibum secum apud Fladaburio deduxit, et
multos seduxit. In tantum quod multi dicebant quod
bonum erat subjici episcopo per quem tam cito talem
et tantum status sui consecuti erant reformationem et
correctionem; diligentes cum populo quondam Israelitico
permanere in servitute sicut illi conempnerunt sedere
in Aegypto super ollas carneas magis quam tot et tantis
laboribus et mediis et forte in vanum toleratis ad loci
sancti et sui ipsius libertatem elaborare. Non illi
attendebant miseri quia ecclesiam liberam immo in-
goniam natam ancillare et in servitutem retrudere est
locum sanctum profanare, quia profani inhabitatores
huc sustinerent dum mortaliter peccando gauderent
et epularentur de bonis ecclesie, quibus ipsa defendi
deberet ne in servitutem detruderetur. Nescientes
etiam onera episcopalia, quod, videlicet, non tantum
semel in anno, sed quotiens opus fuerit secundum
canones visitabit episcopus monasteria sibi subiecta, et
procuratio visitationem semper comitatur, et non tantum
episcopi sed etiam archidiaconi officiales et ministri
eorum in magnum gravamen monasteriorum admit-
tuntur, et equi eorum ad perhendendum donec per-
moram ibi meliorentur; et etiam redditus monas-
teriorum clericis episcoporum et archidiaconorum con-

The au-
thor en-
larges on
the evils of
episcopal
visitation.

ferri solent, et alia dona¹ importabilia quae nos omnia A.D. 1204. aliquando sustinimus, et vicini nostri gravius: nec intelligentes quod episcopi ab abbatibus ut monachos deprimerent facillime solent corrumpi, quod nos aliquando experti sumus. Non intellexerunt etiam quanto exposito sint necessaria ad sequendum conventicula et vocationes episcoporum, nec scire volebant quod mortaliter peccarent si scientes et volentes ecclesiam suam adulterum superinducerent quum habeat sponsum, dominum videlicet Cantuariensem, ecclesiam nostram tutorem et nobis perpetuum legatum, cui cura animarum nostrarum a domino papa est commissa, et siquid sinistro partis apud nos comportum fuerit oriri potius ejus auribus deferatur quam per alicujus occultam sententiam locus sanctus depravetur injusto, ut per ejus corrigatur cautela et industria; et qui talem habebant absque onere correctorem² qui corrumpi non potest, quasi relinquentes Jesum petierunt Barrabam. Et omnibus diebus vitae meae quaecumque ab abbate deprimebamur magis volebant quidam falsi fratres a non suo iudice episcopo Wigornensi habere correctionem eum praedictis oneribus quam a patre suo Cantuariensi archiepiscopo sine omni onere, quum idem archiepiscopus nostram habeat unicam ecclesiam in Anglia sibi commendatam et ideo specialissimam post Cantuariensem sibi iubilatam. Quare nequaquam omittere poterit quin ad vocationem nostram ad nos veniat, et corrigenda ita corrigat quod ob defectum ejus ad dominum papam recurrere nos non oporteat.

Sed nec hoc eos terruit, quod ego maxime verbar, ne si episcopus in nos et monasterium nostrum plenam haberet jurisdictionem ad hoc omnimodis operam daret (sicut magister Willielmus de Verdim summus consiliarius ejus saepe dicebat) quod episcopus abbas noster officeretur, sicut fuit beatus Megwinus predecessor ejus, sicut fecerunt episcopi Sarumensis et Bathoniensis

¹ Sic: *legu onera*.

² *Correctorem*] correctionem, MS.

A.D. 1201. *contra Mallesbariam et Glastoniun, et maxime redditus earundem abbatiarum sibi appropriaverunt. Nec propter periculum amissionis jurisdictionis vallis moti sunt, nescientes quia impossibile est monasterium subiectum esse episcopo et vallon exemptum, quo tantumdem valet quantum residuum abbatie. Sola enim correctio per censuram ecclesiasticam quam habemus in malefactores nostros, quam alii monachi non habent, inestimabilis est, quam nos habere non possemus nisi curam animarum et libertatem vallis obtineremus. Prudentiores vero huc videbant, et ideo episcopo non consentiebant.*

INCIPIT PARTICULA TERTIA.

*De itinere abbatís et Thomæ monachi, et causis itineris
eorundem, ad curiam Romanam.*

Veruntamen tempore restitutionis episcopi dominus A.D. 1201.
abbas et ego absentes fuimus. Publicatis enim attes- The abbot
tationibus, quasi certificati oramus de restitutione and Maile-
episcopi quoad jurisdictionem in monasterio nostro, berge pre-
abbas vero timens ne episcopo restituto eum coram pao for
ipso accusarem, quamvis hoc eum timere non oport- their jour-
toret propter prædictam promissionem nostram, sicut ney to
ex post facto claruit, et nos tunc ei sæpius hoc ex- Rome.
pressimus, tamen preparavit se ut curiam Romanam
adiret, per hoc et communem ecclesie utilitatem veram
causam itineris sui occultans. Timuit enim maxime
compromissionem quam feceramus in dominum archi-
episcopum et coarbitros suos, coram quibus parati er-
amus, immo instantes petivimus, eum accusare usque ad
depositionem, quam compromissionem effugere volens et
contra eam aliquid impetrare, capiens ut se a manibus
nostris liberaret, nequaquam se ab itinere desisturum
predixit. Conventus vero ejus malitiam non ignorans
nequaquam se et causam ecclesie suae ei committebat,
sed abbatem ad hoc induxit, licet vix, quod nos, quia
juris peritus eram et merita causæ nostræ novoram, de
communi assensu procuratorem totius causæ coram do-
mno papa constituerunt. Sed nec abbas se mihi com-
mittebat, sed socium¹ itineris quendam clericum suum
Thomam de Warrowike mihi dedit, ipso vero lento pede
subsequabatur. Et antequam iter arripereamus, dominus
abbas et ego et prædictus clericus juravimus adinvicem
quod in causis ecclesie tam realibus quam personalibus
quilibet nostrum alteri in hoc itinere fideliter se ha-

¹ socium.] socium, MS.

A.D. 1201. horolj quod nequaquam illi mihi observaverunt, sicut
 dñ post facto plenius vobis patebit. Fratres vero Deo
 et beato Mario et beato Eegwino et aliis patronis
 hujus ecclesie et mihi causam suam et ecclesie suae
 cum summa devotione et fletu committabant. Ego
 vero de misericordia Dei et beato Mario et preclatorum
 patronorum nostrorum meritis et fratrum orationi-
 bus confusus iter mihi injunctum devotissime obediendo
 suscepi, cum lachrymis et ejulatu, adiungens quod nisi
 in causa proprietatis obtinerem irreditus irem, et
 nunquam nisi in regno eorum eorum facies viderem.
 Proposueram enim si victus fuisset mo apud aliquem
 locum religiosum in urbe tantum dampnum ecclesie
 nostrae per me illatum desolando diem clausurum extre-
 mum. Tota enim fere patria, de victoria nostra despa-
 lans, per presumptionem meam et superbiam tantam
 causam et tam arduam supra vires nostras nos fuisse
 aggressos asserobat.

*De primo adventu Thomae monachi et socij ejus ad
 curiam, et quid tunc ibi egerint.*

Marleberge leaves Evesham, 29 Sept 1201, and arrives at Rome, 7 Nov. The pope at first promises to recall the whole case to Rome; and Marleberge presents him with a silver cup. Accepta itaque benedictione, valledicens fratribus, in
 die sancti Michaelis cum praedicto clerico et duobus
 servientibus in duobus equis iter arripui, et quinquagesimo
 die recessus nostri per gratiam Dei ego et clerici,
 equo equo nostro, quia ipse jam tres mutaverat, urbem
 sumus ingressi. Et quum ad hoc laboraremus ut litterae,
 ad hoc revocatorias obtineremus quod iudicium posses-
 sorum in Angliā suspenderet, et super eodem, quia
 illud maxime timebamus, cum iudicio petitorio ad do-
 minum papam fieret relatio, quadam die, quum ad hoc
 nullas induxissem rationes, dominus papa super eo re-
 vocatorias¹ mihi benigne concessit. Ego autem super hoc
 lotus effectus obtuli domino papae cuppam argenteam
 sex marcinarum; et quum quadam die sollicitum illum

¹ revocatorias | revocatus, MS

super litoris illis, dixit, "Audivimus quod abbas vester
 " dolentus sit in itinere; vado et inquire ubi es, a quid,
 " et liberabimus eum, et tunc habebis literas tuas." A.D.
1201-2.
 Et quum adhuc instarem proterve, dicens quia literis
 episcopi non faciebant mentionem de nostris prioribus
 et ideo debui habere revocatorias,¹ dominus papa iratus
 respondit mihi, "Ex certa scientia dedimus tales lito-
 " ras episcopo, et ideo nolimus eas revocare;" et ad-
 jecit, "Est modo responsum tibi." Et ego, "Utique,
 " domine, responsum est, sed de potestate." Et dominus The pope
afterwards
offended at
Mulle-
bergo's im-
portunity.
 papa, "Et non est de jure responsum?" Et ego,
 "Domine, nescio." Et dominus papa commotus pro-
 cepit ut tacere et recedere.

*De recessu eorundem a curia ut liberarent abbatem
 captum in Francia, et de dolo abbatis contra
 Thomam monachum, et adventu abbatis ad curiam
 Romanam.*

Et recessimus in octabis sancti Hilarii, et quum venis- A.D. 1202.
Mullebergo
rethors to
Piacenza,
20 Jan., and
afterwards
to Pavla
 semus Placentiam audivimus quod abbas noster captus
 fuerat apud Cabilonem. Taceo causam captionis sue
 quia de ea certus non sum, quum ibi tunc praesens non
 fuissim. Timeo etenim verenda patris mei dolere,
 ubi nulla utilitas sequitur ex revelatione, nec grave
 animarum vel ecclesiarum dispendium provenit ex tacitu- The abbot
is impli-
cated at
Chalon for
a short
time, but
arrives at
Rome in
March.
 nitate. Tunc mansimus ibi per tres dies ut pleniores de
 abbate audiremus rumores, quia civitas illa in livio
 posita est. Tertia die audivimus quod liberatus erat,
 licet cum magna rerum suarum et pecuniarum jactura, et
 quod jam Lombardiam fuerat ingressus. Tunc com-
 municato consilio ego et socius² meus divisi sumus ab-
 invicem, utriusque nostrum ab altero fide data quod qui-
 cumque nostrum prius obviam abbatem alteri nuntiaret.
 Et ego recessi Papiam, ille vero recessit Veicollum, et
 obviam abbatem nec renuntiavit mihi. Abbas vero, ut

¹ revocatorias] revocarias, MS.

² socius] socius, MS.

A.D. 1205. "n" mo declinaret, per Mediolanum devinando iter faciens,¹
 " per aliquot dies ibidem moram fecit, et post Diem Cinc-
 rum Romam recessit.

*De secundo adventu Thomae monachi ad curiam, et de
 insidiis abbatis ut eum occideret, et de literis
 quas abbas contra eum et conventum impetravit.*

Manleberge
 returns to
 Rome in
 March.

Interview
 with the
 abbot.

Quod quum mihi vigilianti, quia res pro anima mihi
 erat, innotesceret, magis timui, et quamvis periculum
 mihi inmineret et angustiae mihi essent undique,
 tamen inclui mentis virum et, accinctis renibus, recepto
 baculo in manibus, confusus in Domino lento pede
 secutus sum eum. Et quinto die post eum ingressus
 sum civitatem, occulto tamen, vestibus divaricatis, et
 tamen in ipso ingressu portio civitatis a quibusdam
 ex familia abbatis cognitus sum. Ego vero, quia valde
 contremuit omnia anima mea, dedi quandam summam
 pecuniae cuidam advocato curiae quem prius noveram,
 qui si abbas me comprehenderet dedit mihi fidem
 quod me liberaret. Et sic securior factus accessi ad
 abbatem, et inveni eum jacentem in lecto, minuerat
 enim sibi, et eo salutato non respondit mihi verbum,
 et dixerunt mihi famuli ejus ut recederem ne molestus
 essem domino suo; et recessi. In crastino vero iterum
 assumpto mecum advocato meo cum quibusdam testibus,
 et relictis eis omnibus extra domum ut viderent me
 ingredientem et quærerent me si non egredior, accessi
 ad abbatem, petita tamen tunc licentia, et eo salutato
 non respondit, et adjeci, "Domine, si ita divisi fueri
 " nus quam sim procurator causas nostras et expensis
 " magnas fecero, et vos, sicut decet, majores, malo erit
 " ecclesiae nostrae; quare melius est si placeat vobis quod
 " moram faciam" vobiscum sicut unus de servientibus
 " vestris." Ipso vero tumidas exarsit in ira, et dixit,
 " Quum odio me haberes et inimicare mures es et pra-

¹ faciens] faciens, MS.

{ " faciam] faciam, MS.

"dilector possimus, admitterem ego te in domum meam A.D. 1205.
 "ut me occideres?" et contumelias et probra, et opprobria multa dixit mihi. Et ego blande et leniter dixi, "Domine, non sum proditor, nec hic timere me debes quum juraverim vobis ante recessum meum ab Anglia me vobis fidelem fore in itinere isto." Ille vero post multas altercationes, quasi veneno effuso mitigatus, dixit, "Si fidelis es, sta nobiscum; si infidelis, recede." Et ego dixi, "Quia fidelis sum, maneo vobiscum." Et mansi ibi per quindecim dies manducans et bibens, sed abbas non erat mihi loquens. ^{He remains in the abbot's lodgings.}
 Veruntamen prima die pervenit ad me edictum abbatis ne egrederer ostium tabernaculi, nec curiam ingrederer nisi cum eo. Hoc ideo fecit ne audientis interesset et aliquibus literis ejus contradicere. Perquisivit enim interim indulgentiam quod liceret ei appellatione remota corrigere irregulares excessus monachorum suorum, et aliam quod liceret ei expellere a domo sua appellatione remota duos pacis perturbatores, unum medicum et alium juris peritum, bonae memoriae magistrum Thomam de Northwich et me volens ab hac domo ejicere.

Qualiter Thomas monachus reconciliatus sit abbati in curia, et quid postea ibi egerint et impetraverint.

Erant autem ibi tunc quidam capellanus abbatis Henricus de Colohan monachus, ejus memoria in benedictione sit, pro eo quod animam meam ibi salvaverit. Qui quum audiret abbatem insidiantem vitam meam, quadam nocte quum simul jaceremus (sicut semper consuevimus in itinere illo), non enim de die ausus fuit loqui mihi, flens et ejulans dixit mihi, "Doleo super te, frater mi; quare diffugiam si potes, quia abbas querit animam tuam;" contra multas insidias abbatis me praeponiens, et contra modos insidiarum me reddens cautiorum. Tunc tradidi ei quadraginta ^{Marleberge is warned that the abbot lays a plot for his life.}

A.D. 1205, solidos sterlingorum, ne ab abbate eis spolinter si forte manus in me injiceret. Tu crastino post meridiem allocutus est me abbas sub hac forma, "Pessimo prodi-
 "tor, nondum completa est malitia tua? Quousque
 "durabis in impietate tua? Ego nihil possumus im-
 "petrare in curia ista te impediendo. Per regnum
 "angelorum vindicabor in te." Et ego paratus fui cum cultello quem accinxeram lateri meo si manus mihi injecisset defendere me. Et premonitus et premeditatus securus respondi, "Domino pater, utinam
 "amovissetis omnes proditores a latere vestro, qui suam
 "imperitiam et insufficientiam ad negotia complenda
 "per prodicionem quam mihi imponunt excusant; et
 "utinam nosssetis fidelitatem meam et diligentiam
 "in negotiis agendis." Et ille quasi mitigatus re-
 spondit, "Si fidelis es et sapiens, ut dicis, dic quid
 "facto opus sit in curia ista." Et quum petissem
 super hoc deliberationem, suscepit me in amplioram
 gratiam; et tunc in brevi impetravimus confirmationem
 omnium privilegiorum in prejudicium aliorum concep-
 torum quibus usi eramus, et etiam usum illorum quo
 in prejudicium aliorum non sunt concepta. Unde abbas ibi mitra et aliis insignis¹ episcopalibus coram
 domino papa pluries usus est. Impetravimus etiam
 optimam indulgentiam appellandi a quolibet gravamine,
 in qua plura specialia continentur. Sed contra epi-
 scopum, quia jam significaverat episcopus domino papa
 quod pro eo lata fuit sententia in judicio possessorio,
 pendente relatione super proprietate, nihil potuimus im-
 petrare, nec contra compromissionem pro qua venerat,
 quia jramento firmata fuit. Acceptis etiam mutuo
 quadringentis marcis, visitavimus dominum papam in
 valentia centum librarum sterlingorum, et cardinales et
 curiam in valentia centum marcarum, qui hoc volu-
 erunt accipere donec multis ex eis constaret quod
 causam non haberemus in curia.

¹ *insignis* [*insigne*, MS.

*De recessu abbatis et curia, et mora Th[omae] monachi
apud Bononiam.*

Quum itaque intemperies aoris instaret et moram A D. 1205.
fecissemus per sex hebdomadas, in crastino octavarum Maile-
Pasche cum licentia et benedictione domini papae beigo
recessimus ab urbe. Ex consilio etiam domini papae et leaves
domini Hugulini cardinalis, postmodum episcopi Flo- Rome,
rentis, quem prius elegeram (quia iuris peritus erat) 18 April
ecclesiae nostrae et causae nostrae tutorem et protecto- 1205, and
rem, relictus sum ego Bononia cum benedictione ab- remains at
batis donec relatio veniret, et ut ibi plenius de causa Bologna
nostra instruerer, et moram ibi faciens per dimidium for about
annum revera multum ibi profeci, audiens quotidie six months.
leges et canones.

*De crudelitate et prodicione abbatis circa magistrum
Adam Sortes monachum et miseria et laboribus
eiusdem Adam in itinere.*

Abbas vero versus Angliam properavit, et quum vo- The abbot
uirit Vercollum occurrit ei magister Adam Sortes compels
monachus¹ noster, in literatura apprime eruditus, qui one of the
antequam esset monachus¹ rexorat scholas artium li- brethren to
beralium per multos annos, qui missus fuerat a con- follow him
ventu ad prosequendam appellationem quam fecerant on foot
contra sententiam iudicium in Anglia quam tulerant throughout
in possessorio iudicio super jurisdictione monasterii pro his home-
episcopo. Abbas autem quum cognovisset causam ad- ward
ventus sui, sciens quod dominus papa in nulla parte journey.
revocaret jurisdictionem iudicium, dixit ei ut revertetur
eum eo. Ille vero, ut erat simplex et iustus,
sciens quia omnia speranda sunt a patre monasterii,
volens regulariter vivere, tres marcas argenti tradidit

¹ monachus] monachus, MS

A.D. 1203. abbati suo quas secum habuit. Tū quā esset pedes, defecorat enim ei equus ejus, primū dīo praecepit abbas ut equus ei conducerebatur, sed non ad finem diocē, et complēvit pedes quod non potuit eques. Simili modo actum est cum eo in crastino, et non appropinquit amplius abbas conducere ei equum, et quā non haberet viaticum usque ad unum domatium necesse habuit sequi abbatem propter victus necessaria, et sequabatur pedes abbatem per abrupta montium. Quibus xero de familia abbatis miseri illius, tū per unum militem tū per duo vel tria fecerunt eum ascendere equos suos, ut miseri ejus membra refocillaret et compages membrorum quocumque solamine consolidaret; quod quā abbas comperisset vel expresso prohibendo vel subamurmurando fecit quominus famuli ejus hunc gratiam ei amplius non impenderent. Tūc valde comectatus amplius eum pedetentim sequi non potuit; sed quia res pro anima ei erat, eū longo pede sequens semper ad finem diocē pervenit, licet tarde, et semper cum abbate pernoctavit, ita quod abbas super eo admiraretur, non tamen miseretur. Sed ad complendam malitiam suam in eo, saepe diplomato vel fero utebatur, ut sic eum sequentem vel laborem frangeret, vel non potentem sequi post tergum relinqueret famo et inedia perimeret. Invidēbat enim ei propter scientiam suam, et odio habebat eum propter veritatem suam. Inter haec omnia, quā idem frater esset magister in Israel et sacerdos Dei altissimi et ut scripta vagus haberetur in domo abbatis, abbas ei saepe conviciabatur et probis et contumeliis eum affligēbat. Tandem quā videret nec laboribus eum posse frangi nec opprobriis vinē, et venissent Masconam, abbas dixit ei expresso, "Recede a me, societatem enim tuam nolo, et recto itinere vado in Angliam, quia ego per aliam viam circuitu loca sanctorum," et dedit ei unam auream ad viaticum; et tamen adhuc secutus est eum, et tertio dīo nesciebat quo diverteret abbas.

De adventu abbatis in Angliam, et qualiter episcopus eum excommunicaverit, et qualiter conventus fideliter secundum quod prius promiserant cum eo steterint.

Tandem venit in Angliam et abbas similiter, sed A.D. 1205. non tam cito. Quo quum veniret, et episcopus jam ^{The abbot on his return to} pridem in absentia sua adoptus esset possessionem jurisdictionis monasterii, scripsit ei episcopus ut eum ^{England is excommunicated by the bishop, who meanwhile had, pendentem} reciperet cum fratribus. Abbas vero, clausis januis, episcopum exclusit et eum admittere renuit, appellans auctoritate novae indulgentiae nostrae. Sed episcopus non dolens appellationi eum excommunicavit, et quum ^{no present jurisdiction over the abbey.} nullus in partibus istis ausus esset ei communicare recessit¹ Lonnam, et ibi morabatur per multum tempus. Interim episcopus accessit ad abbatiam et admissus est a fratribus, et voluit facere singularem inquisitionem de persona abbatis, et quum fratres non immemores promissionis suae hoc renuerent et episcopus eos propter hoc vellet excommunicare, monachi projecerunt cucullas suas ad pedes episcopi, et dixerunt quod recederent a domo ista donec causa principalis finiret legitimum. Episcopus vero pietate motus inquisitionem distulit, et sic abbas tunc per conventum evasit manus episcopi.

De tertio adventu Thomae monachi et adversariorum ejus ad curiam et relatione iudicium, et qualiter primo coram domino papa comparuerunt.

Ego vero, interim de causa nostra bene instructus Marle-
Boloniam, post festum sancti Michaelis recessi Romam, ^{heige returns to Rome in} et in praedictis octabis sancti Martini venit ad me ^{October.} relatio per praedictum clericum abbatis, sed et adversarii

¹ recessit] cecessit, MS.

A.D. 1205, nostri venerunt, magister videlicet Robertus de Clipstonia et R. persona de Rippel et magister Ernaldus de Bathonia, qui plusquam per quantum partem anni steterat in curia prius pro episcopo contra nos, ne aliquid ibi contra eum impetraremus. Et quum esset episcopus in possessione jurisdictionis monasterii nostri, et debuissent adversarii nostri si prudenter egissent, ut moris est possidentium, subterfugere sententiam, miro modo a Domino infatigati statim obtulerunt se liti, et relationem cum transcriptis privilegiorum nostrorum sigillis iudicum signatis domino papa obtulerunt. Ego vero ultra quam credi possit de eorum stultitia pro gaudio admirans gratias egi Deo, cogitans quod manus ejus nobiscum operaretur; et vocatum nomine procuratoris Eyeshamensis, sicut quondam steti ibi semper a domino papa et omni curia nominatus sum, comparui, et precepit dominus papa quod in tertium diem parati essemus ad litigandum. Ego vero cogitans si Dominus ita providisset, sicut per gratiam Dei postea factum est, quod causa super jurisdictione monasterii qua destituti eramus procederet, illa vero super jurisdictione vallis cujus possessione gaudebamus semper vel in longa tempora differretur, dixi, "Pater sancte, " nondum pleno pervenerunt ad me privilegia nostra " quibus causam libertatis et exemptionis ecclesiarum " vallis defendam, nisi tantum ea que ad consequen- " dam libertatem et exemptionem monasterii nostri " pertinent." Et revera tantum unum Constantini, et aliud Innocentii secundi, et indulgentiam Clementis et Celestini ad me venerunt cum attestationibus et transcriptis omnium privilegiorum. Aliud vero Constantini et illud Alexandri attulit mihi post sententiam latam magister Adam Sortes. Et dominus papa dixit, "Suf- " ficit; volumus enim ut tantam causam super liber- " tate monasterii agatis, super libertate autem vallis " postea agatis." Et gavisus sum de divisione causarum, et quum multum cogitarem quoniam esset stultitia

The ques-
tion of the
right of the
abbey to
exemption
appointed
for hearing.

adversariorum nostrorum quod tam instantor senten- A.D. 1206.
tiam in causa proprietatis super jurisdictione monas-
terii quærerent, in ejus possessione erant constituti,
citò comperi quod timebant ne morerentur si in civi- Unhealthi-
tate morarentur, magis quærentes vitam propriam ness of
salvam facere quam causam domini sui lucrificare. Rome.
Sed ego habens preciosiorē causam meam quam ani-
mam meam, quia, ut sæpe dixi vobis, pro anima mihi
res erat, non quæ mea erant quærebam sed quæ Jesu
Christi et ecclesiæ mere, nec moram nec mortem timeo,
cupiens si opus esset animam meam pro causa liber-
tatis ecclesiæ meæ ponere. Hoc ideo vobis scripsi ut
scintis omnes homines esse quasi mercenarios in nego-
tiis ecclesiæ nostræ præter solos monachos, et ut nun-
quam negotia ecclesiæ nostræ alicui sine monacho
committatis.

*De secunda apparitione coram domino papa et allega-
tionibus magistri Roberti.*

Igitur die a domino papa nobis constituta coram eo The plead-
comparuimus, et dixit dominus papa, "Tantum de causa ing opened
"principali et de capite dicatis, non de membris.¹" Et before the
magister Robertus de Ulipstone procurator episcopi, quum pope, about
esset reus a re, quia in possessione jurisdictionis monas- the begin-
terii erat constitutus, immo et a reatu, sicut per ning of
sententiam contra eum postea latam est declaratum, Dec.
actor effectus est. Ego vero gratias agens Deo cogitabam
quia digitus Domini esset qui mecum operabatur. Et
ut vir facundissimus et in utroque jure, civili videlicet
et canonico, apprime eruditus, quoddam præmium
multis et magnis sententiis involutum et profundis
mysteriis implicatum præmisit, nesciens modum curiæ,
quia dominus papa veluti seriis occupatus talia fasti-

¹ *membris*] *membris*, MS.

A D. 1205. dicit. Et quum in longum protraheret sermonem, dominus papa tuelio affectus aliquantum torvo orulo illum respiciens, dixit, "Nolumus tantum proevium; "ad ea quo res desiderat accede." Et ipso propter sermonis sui interruptionem, ut mihi videbatur, perturbatus, ad iudicium possessorium se convertit, et omnem intentionem suam super eo fundavit, et elegantissime allegans profundis et optimis rationibus nitentibus ostendere sententiam in iudicio possessorio in Anglia pro episcopo rite fuisse latam et esse legitimam, quare ejusdem a domino papa petiit iustanter confirmationem. Et quum dominus papa adhuc ei diceret ut breviloquio uteretur, tandem completis allegationibus super predicta sententia lata pro episcopo in iudicio possessorio, intacta causa proprietatis, subiecit.

*De responsione Thomae monachi allegationibus¹
magistri Roberti.*

Tum ego dixi, "Pater sancte, quum ad recipiendam
"sententiam in causa proprietatis super subjectione et
"exemptione monasterii nostri ad pedes sanctitatis
"vestrae venerimus, num placet vobis quod his quo
"super possessione ab adversario nostro dicta sunt
"responderem quum per gratiam Dei et vestram quasi
"momentanea sit illa possessio episcopi?" Et dominus
papa, "Non loquamini," inquit, "amodo de illa posses-
"sione, sed tantum de subjectione et exemptione
"monasterii, et tantum procuratores loquantur ut per
"eos de facto certificemur, quin uterque vestrum juris
"peritus est, et quum opus fuerit advocati respondeant
"nobis de jure." Stetimus enim vallati advocatis
nostris; conduxeramus enim nobis optimos advocationes,
ego quatuor et adversarius quatuor, sed ego meliores.
Proveneram enim adversarium, et elegeram mihi de

¹ *allegationibus*] et allegationibus, Mss.

totius mundi partibus meliores, magistrum videlicet A.D. 1205.
 Morandum Hispanum, quem postea tempore concilii<sup>The advo-
 cates em-
 ployed by
 Maile-
 beige.</sup>
 vidi episcopum, qui nulli mortali simul in utroque iure
 tunc temporis habebatur secundus. Illico quum rogeret
 scholas Bononie dominus Wintoniensis Roman addux-
 erat, et stetit ibi pro domino rege ob episcopis Angliæ
 contra monachos Cantuarienses super iure eligendi
 Cantuariensem archiepiscopum. Et alium, quendam
 videlicet militem Papiensem, Bertrandum nomine,
 dominum legum, qui nulli totius Lombardiæ post
 dominum Assonem in iure civili habebatur secundus.
 Illico monachi Cantuariæ adduxerunt, et stetit pro eis
 in prædicta causa contra dominum regem et episcopos
 Angliæ. Et cum his duobus locutus fui Bononiæ ante-
 quam Roman venirent. Habui etiam magistrum Petrum
 Beneventanum; capellanum domini papæ, postea car-
 dinalem et episcopum Portuensem, qui primus habebatur
 inter advocatos curiæ; sed et magistrum Willielmum,
 provincialem clericum domini cancellarii; hæc usus
 cautela ut per istos duos aliqua secreta curiæ discerem,
 quod et ita factum est. Et dedi primo qualibet die con-
 sistorii quinquaginta solidos Provinensium, secundo et
 tertio quadraginta, quarto viginti. Et quum con-
 queretur adversarius noster quod subtraxissem ei copiam
 advocatorum, respondit dominus papa subridendo,
 " Nunquam defuit alicui copia advocatorum in curia
 " Romana;" et precepit ut dicerem.

*De primis allegationibus Thomæ monachi pro
 exemptione Eveshamensis cenobii.*

Tunc ego, jam pridem cognoscens quia curia brevilo-
 quio gaudebat, stens et ejulans dixi, " Pater sancto,
 " postpositis philosophorum figuris, dialecticorum<sup>Maile-
 beige's
 reply.</sup>
 " matibus et rhetorum coloribus, lingua pro timore

[concilii] consilii, MS.

| ² [dialecticorum] dialecticorum, MS.

A.D. 1205. " ballabiente, sermone licet incomposito ad ea que
 " res de qua agitur desiderat accedo. Igitur, pater
 " sancto, monasterium nostrum, immo vestrum, a
 " tempore fundationis suo liberum extitit et ex-
 " emptum, immo, quod majus est, quasi ingenuum
 " natum quia liberum fundatum, et ad hoc pro-
 " bandum habemus privilegia Romanorum pontificum.
 " Dicit enim Constantinus papa quod duo reges Anglie
 " Kenredus et Offa, cum quibus beatus Egwinus ad
 " finem apostolorum venit, in loco ostense visionis
 " plurima de suis beneficiis in presentia sua regia
 " libertate donata et apostolica auctoritate confirmata
 " contulerunt. Pater sancto, non dicitur quod con-
 " tulerint plurima loco, sed plurima *in* loco, hoc est
 " *de* loco, et dicitur *plurima* de suis beneficiis, non
 " *omnia*. Non enim totum locum qui vocatur vallis
 " Gloucestria contulerunt sed quedam beneficia in
 " vallis Gloucestria, nec dicitur cui contulerint illa
 " beneficia¹; unde necesse est intelligere quod donum
 " papae et ecclesie Romano contulerint ea, quum
 " omnia sint principis et maximo ea que non de-
 " terminantur in cuius bonis sint, et quum eo presente
 " et confirmante hoc donata sint. Et quod clausula illa
 " ita debent intelligi, expresse per subsequentia capitula
 " in eodem privilegio contenta et in sequenti decla-
 " ratur. Dicit enim idem Constantinus in eodem pri-
 " vilegio Britwaldo Britanniarum primate, 'Constitutum
 " ' ovile Christo divinitus ostensum, apostolica auctori-
 " ' tate nullum, regia libertate donatum,' nec dicit cui.
 " Et quum non consueverit summus pontifex precipere
 " quod aliquod monasterium fundetur nisi quod in solo
 " sibi donato fuerit fundandum, relinquitur quod reges
 " locum illum summo pontifici et ecclesie Romano
 " contulerint, et illud ovile divinitus ostensum, apos-

¹ " Nota optime hinc ad animandum papam contra adversarios nostros; "
note added in the margin.

" *bolica auctoritate fultum, regia libertate donatum, A.D. 1205.*
 " fuisse collatum summo pontifici et ecclesie Romano,
 " et ideo, excepto apostolico, ut suum et in suo solo
 " constitutum nulli est subjectum. Ad hoc etiam
 " bene facit quod in eodem privilegio Constantinus
 " statim subjungit, loquens Brituualdo, 'Tibi autem
 " 'et successoribus tuis, memorato episcopo Eeguino
 " 'assentiente, curam animarum ejusdem ecclesie pro-
 " 'cipuo injungimus.' Non enim auferret summus
 " 'pontifex alieni diocesano episcopo curam animarum
 " alienjus ecclesie sicut isti fecit (—quod ex eo patet quod
 " *eo consentiente* alii, ut suo vicario, curam animarum
 " tradidit; non enim requiritur consensus alienjus nisi
 " in his quae in ejus sunt lesionem;—) nisi ecclesie
 " specialiter suae, et auctoritate sua fundatio; quod
 " expresse in secundo privilegio Constantini continetur,
 " ubi denuntiat Brituualdo 'quatenus ecclesias Dei per
 " 'Brittanniam dispositas tua ipsius et sanctorum
 " 'apostolorum auctoritate protegas ne quis pervaser
 " 'conjunctione ordinis a Deo et nobis constituta 'pri-
 " 'vilegia subruat. Inter quas etiam quae nuperime a
 " 'venerabili viro Eeguino nostra et regia auctoritate
 " 'constituta est, praecipuo tuo ditioni submittimus.'
 " Ecce quod auctoritate summi pontificis est ecclesia
 " nostra constituta et Brittanniarum primate ut suo
 " legato commissa. Quum ergo sufficienter probaverim,
 " ut mihi videtur, quod monasterium nostrum a tempore
 " * foundationis suae fuerit summo pontifici donatum et
 " ejus auctoritate fundatum, sequitur necessario quod
 " illi soli et ecclesie Romano sit subjectum, quia nefas
 " esset dicere quod aliquis ordinariam potestatem in
 " rebus et bonis summi ordinarii haberet; nam et hoc in
 " inferioribus ecclesiis video. Non enim aliquis dio-
 " cesanus episcopus in possessionibus metropolitani sui
 " quamvis infra limites diocesis suae sitis ordinariam
 " exerceat jurisdictionem, multo fortius nec in posses-
 " sionibus summi pontificis. Si vero alieni haec ad

A.D. 1205. " plenam libertatē ecclesie nostre minime sufficere
 " videntur, habemus ex eisdem privilegiis et aliis ex-
 " pressam exemptionem. Dicit enim Constantinus in
 " primo privilegio. ' Ipsam ergo locum quem regia
 " ' potestas regis libertati donavit, et nos auctoritate
 " ' Dei et sanctorum apostolorum et nostra donamus.'
 " Quum itaque reges dederint locum illum regis liber-
 " tati, hoc est seculari et temporali, et summus ponti-
 " fex Romano et ecclesiastico libertati donavit. Quum
 " enim summus pontifex indeterminato locum dedit
 " libertati, quia beneficia imperatoris amplissima sunt
 " interpretanda, omnimodo et summe, id est, Romanae,
 " libertati donasse intelligitur. Nam quum servi manu-
 " mittantur Romanae libertati donantur, et sicut reges
 " donarunt eum libertati quoad temporalia sic et
 " summus pontifex quoad spiritualia libertati donavit.
 " Quod autem privilegium hoc ita debeat intelligi
 " expresse in indulgentiis Clementis et Celestini in-
 " nuitur, ubi dicitur, ' Largitione nostri numeris et
 " ' gratia eos duximus decorandos quos fidei meritum
 " ' ac devotionis constantia nobis reddunt acceptos, et
 " ' qui nullo mediante ad jurisdictionem beati Petri
 " ' et nostram specialiter pertinere noscuntur. Hinc
 " ' itaque ratione inducti et devotionis et fidei vestre
 " ' intuitu provocati, tibi, fili¹ abbas, et successoribus
 " ' tuis usum mitre, annuli, chirothecarum et dalmaticae,
 " ' tunice et sandaliorum, nec non et sacerdotalia vesti-
 " ' menta benedicendi de consueta clementia et de
 " ' benignitate sedis apostolicę duximus concedendum.'
 " Ecco constat locum nostrum Romano libertati a
 " Constantino esse donatum quum per istos constet eum
 " soli Romano pontifici et ecclesie Romano esse subjec-
 " tum. In secundo vero privilegio Constantini dicitur,
 " ' Constitumus . ergo in nomine Domini ut isdem
 " ' locus sub monarchia proprii abbatis sit liber.' Quum

" igitur monarchia interpretetur *unius principatus*, A.D. 1208.
 " constat quod solus abbas ibi principalem potestatem et
 " jurisdictionem debet exercere, et sic episcopus excludi-
 " tur; et quod hoc privilegium ita debeat intelligi ex-
 " presso continetur in privilegio Innocentii papæ secundi,
 " ubi dicitur, 'Statuimus insuper ac (predecessoris
 " 'nostri felicitis memorie Constantini papæ vestigiis in-
 " 'haerentes) decrevimus, ut solummodo penes te et
 " 'successores tuos totius domus et ecclesie tue et
 " 'aliorum locorum ad eandem ecclesiam pertinentium
 " 'pastoralis cura consistat, et eorundem ordinatio in tua
 " 'et successorum tantum tuorum potestate permaneat,
 " 'sicut est hactenus observatum, salva per omnia sedis
 " 'apostolicæ auctoritate.' Non dicitur quod aliqua
 " ibi sit salva episcopi auctoritas, sed tantum abbatis
 " ibi exerceatur potestas. Ecce manifesto probatur
 " quod solus abbas noster ibi ordinariam habent dis-
 " positionem et jurisdictionem. Si cui vero, quod
 " tamen non credo, adhuc in dubium venit quin ecclesia
 " nostra ab ipsa fundatione sit libera, veniamus ad jura
 " episcopalia quæ habent episcopi in monasteriis non ex-
 " emptis, et videamus si contra hæc muniti simus per
 " Romanorum pontificum privilegia. Igitur episcopi ab
 " abbatibus non exemptis professionem et obedientiam
 " quum eis benedicunt exigunt et accipiunt, nec ab aliis
 " possunt benedici quam ab episcopo diocesano. Abbas
 " vero noster ab episcopo Wigornensi nec benedictionem
 " necipere nec professionem nec obedientiam ei facere
 " tenetur. Dicit enim Constantinus in secundo privi-
 " legio, 'Defuncto autem abbate, secundum canonicam
 " 'auctoritatem vel de ipso monasterio vel de parochia'
 " 'Wictorum abbas a fratribus ejusdem loci eligatur,
 " 'qui in eadem ecclesia libera et canonice sine aliqua
 " 'exactione consecratus ob reverentiam venerabilis Regg-
 " 'wini amulo in celebratione missarum utatur.' Rex

¹ *parochia*] *parochia*, MS.

A.D. 1205. " verbis hujus privilegii habere potestis quod a quo-
 " cumque maluerit episcopo possit abbas noster benedici
 " quum in propria ecclesia debeat benedici. Absurdum
 " enim esset quod episcopus, si abbas ei subiceretur,
 " ab abbate nostro vocaretur ut ei in propria ecclesia
 " benediceret, quum abbas subjectus ad episcopum
 " venire debeat propter benedictionem, et subjectus a
 " superiore debeat vocari, et non a converso. Et quum
 " absque omni exactione debeat benedici, patet quod nec
 " professio nec obedientia ab eo debet exigi. Quod
 " autem hoc privilegium ita debeat intelligi expresso
 " continetur in privilegio Innocentii secundi, dicit
 " enim, 'Obsecro vero te nunc ejusdem loci abbate vel
 " ' tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet sur-
 " ' reptionis astutia seu violentia proponatur nisi quem
 " ' fratres ejusdem loci communi assensu vel fratrum
 " ' pars consilii sanioris elegerit, qui in eadem ecclesia
 " ' absque omni exactione a quocumque maluerit bene-
 " ' dicatur episcopo, dum tamen catholicus sit et gratiam
 " ' sedis apostolicæ habeat et communionem.' Hæc
 " manifeste ostensum est abbatem nostrum ab episcopo
 " Wigornensi non benedictionem debere suscipere nec
 " professionem nec obedientiam ei debere facere. Habent
 " etiam episcopi diocesani monasteria sibi subiecta
 " tuori et visitare et in eis curata corrigere, quorum
 " nullum habet episcopus Wigornensis in monasterio
 " nostro. Scribit enim Constantinus Britanniæ
 " primate in primo privilegio, dicens, 'Tibi autem, et
 " ' successoribus tuis, memorato Egvino episcopo as-
 " ' sentiente, curam animarum ejusdem ecclesie præ-
 " ' cipue injungimus, ut si, quod absit, aliquo diaboli
 " ' impulsu quisquam pervasor aut tyrannus sanctum
 " ' locum minueret aut impugnavit presumpserit, tibi a
 " ' Deo concessa potestatis sententia et anathematis
 " ' percussus verberet, complere non audeat.' Hæc ex-
 " presso patet quod, cum cura animarum nostrarum, la-
 " tela totius ecclesie nostre Cantuariensi archiepiscopo

" sit commissa. Et quod cum tuitione etiam errata A.D. 1208.
 " nostra habeat corrigere, ut tam tuitio quam correctio
 " ei committatur, expresse subjungitur in eodem pri-
 " vilegio, ubi dicitur, 'Si quid vero sinistrae partis in-
 " 'ibi compertum fuerit oriri, auribus summi pontificis
 " 'patriae potius deferatur quam per alienius occultam
 " 'sententiam sanctus locus injuste depravetur.' Quum
 " igitur onera tuitionis et correctionis sequantur ho-
 " nores et commoda visitationis et procurationis,
 " merito illi cui onera non imponuntur honores et
 " emolumenta subtrahuntur. Ex hoc igitur privilegio
 " patet nullum ab ecclesia nostra predictorum deberi
 " Wigornensi episcopo, quum a domino papa Cantua-
 " riensi archiepiscopo ut suo legato vel vicario hae-
 " sint commissa, et de consensu Ecgwini episcopi Wigor-
 " nensis, cujus consensus non requireretur¹ nisi in ejus
 " prejudicium aliquid statueretur, quamvis dominus
 " papa qui vocatus est in plenitudinem potestatis
 " hae omnia auctoritate sibi a Deo commissa ex pro-
 " pria potestate facere possit, nullius requisito con-
 " sensu vel favore. Et tamen sine ratione talia facere
 " non consuevit. Et quum possint episcopi infra dice-
 " cesim suam in qua manerint ecclesia non privile-
 " giata synodum, capitula, ordinationes et missas pub-
 " licas celebrare, hae Wigornensi episcopo in ecclesiis
 " nostris facere ab Innocentio prohibetur ubi dicitur,
 " 'Sanximus etiam ut in abbacia vestra aut in capol-
 " 'lis vestris aliquis episcopus synodum vel capitula
 " 'aut ordinationes aut missas publicas, nisi invitatus
 " 'ab abbate illius loci vel a fratribus, celebrare non
 " 'praesumat.' Quum etiam non liceat non exemptis
 " sacramenta ecclesiastica nisi a suo episcopo diocesano
 " accipere, ut nihil nobis desit ad plenitudinem liber-
 " tatis conceditur nobis ab Alexandro papa tertio ut

¹ *requiritur* | *requiritur*, MS.

A D. 1205. " ea a quo maluerimus accipiamus episcopo, ubi dicitur,
 " 'Christiana vero, oleum sanctum, dedicationes ecclesiarum,
 " 'consecrationes altarium, ordinationes clericorum qui
 " 'ad sacros ordines fuerint promovendi, a quocunque
 " 'malueritis suscipiatis episcopo.' Ecce, pater sancte,
 " ut mihi videtur, sufficienter ostendi monasterium
 " nostrum esse liberum et ab omni jurisdictione epi-
 " scopali prorsus exemptum, et contra omnia jura epi-
 " scopalia per predictorum privilegiorum dicta capitula
 " pleno esse munitum. Si vero alia sunt jura epi-
 " scopalia contra que per privilegia Romanorum pontifi-
 " cum non sumus muniti, petimus ut vos vestigia pre-
 " decessorum vestrorum sequentes de consueta clemen-
 " tia et bonignitate sedis apostolice supplicatis, ne
 " ecclesia nostra, immo vestra, a sui fundatione libera
 " pro modico episcopo serviat. Sin autem, necesse est
 " ut pro his episcopo satisfaciamus." Et hoc cum
 magno fletu et ejulatu dixit. Et dominus papa con-
 versus ad cardinales, subridendo, vulgariter loquens,
 dixit, "Iste omnia auferat episcopo, et postea dicit,
 " habeat episcopus residuum," et conversus ad ad-
 versarium nostrum dixit, "Respondeo his."

R. C. H. p.
 strong sum-
 moned to
 reply.

*De responsione magistri Roberti allegationibus Thome
 monachi, et qualiter privilegia false fuerunt a
 magistro R[oberto] accusata, sed a domino papa
 ut vera approbata.*

He im-
 pugn the
 genuinc-
 ness of the
 Evesham
 documents.

Et ille, "Pater sancte, bene dixisset adversarius noster
 " si privilegia, in quibus omnem vim et potestatem
 " allegationum suarum fecit et fundamentum totius
 " causæ suæ posuit, vera essent, quum sint falsa. Nam
 " carta et stylus, filum et bulla, privilegiorum Con-
 " stantini positus in terra nostra ignota sunt. Porritor
 " vero indulgentiarum Clementis et Celestini fuit
 " publicus falsarius, Nicholaus de Warewiche, et ideo
 " eas falsas credimus, et hoc idem de aliis dicimus."

But they
are attended
by the
Pope.

**Three
days' ad-
jourment.**

المجلس

**Oilpalone
in pigment**

A.D. 1208. " eos et privilegia eorum jura episcopalia prescriptis
 " videntur, sicut per depositiones testium sanobilitati
 " vestra plenissime patebit." Et incipiens a capitula
 allegationum mentium probavit per dicta testium omni
 exceptione majorem quod episcopi contra omnia ca-
 pitula privilegiorum nostrorum jure communi in monas-
 terio nostro usi erant, sicut in aliis diversarum loco-
 rum sibi subjectis. Probavit enim per testes quod episcopi
 abbatibus nostris benedixerant, et quod abbates pro-
 fessionem eis fecerant, et quod episcopi in ecclesia
 nostra solemniter cum processione admissi fuerant, et
 quod missas publicas et solennes in ecclesia nostra
 celebraverant, et quod decreta eorum et statuta ibi
 admissa fuerant, et quod ab eis chrisma et oleum et
 ordinationes receperimus, et quod abbas noster ad
 synodum episcopi venerat. Tunc conversus ad me
 dominus papa dixit, " Procurator, responde." Pro-
 hibuit enim ne advocati loquerentur de facto, nisi
 de jure tantum et quum opus esset, quia dixit pro-
 curatores nosse factum et jura. Ego scilicet quod haec
 omnia ventura erant super me, bene promeditatus
 respondi: -

*De responsione Thomae monachi, contra objectionem
 prescriptionis.¹*

The argu-
 ment of
 prescrip-
 tion refuted
 by Marle-
 berge.

" Pater sancte, nequaquam ita est ut dicat adversa-
 " rius noster. In nullo enim privilegia nostra abusi
 " sumus, immo legitime et plenissime eis usi sumus,
 " ita etiam quod prescriptione contra omnia jura epi-
 " scopalia optime muniti sumus. Et si aliquando epi-
 " scopi contra privilegia nostra nitabantur venire, per

¹ *prescriptionis*] *prescriptio*, MS.

“ optimas contradictiones et juris nostri et privilegiorum A.D. 1208,
 “ nostrorum protestationes eorum multum obviavimus,
 “ ita quod contra ecclesiam nostram nunquam aliqua
 “ curro potuit prescriptio, sicut ex ipsis attestatio-
 “ nibus sanctitas vestra liquido perpendet. Quod enim
 “ dicit, episcopos Wigornenses abbatibus nostris bene-
 “ dixisse et abbates eis professionem fecisse, verum est;
 “ sed capitulo Eveshamensi contradicente hoc facta
 “ sunt et abbatibus protestantibus quod salvis privi-
 “ legiis suis hoc fecerunt, sicut per tales testes proba-
 “ tur. Quod autem dicit episcopos Wigornie cum
 “ solenni processione fuisse a nobis admissos, verum
 “ est; sed cum protestatione privilegiorum et carita-
 “ tivo et pro ecclesiis quæ non probantur exempta
 “ hoc fecimus, sicut illi testes probant. Ad missas
 “ etiam solennes eos admisimus sed vocatos, sicut in
 “ privilegio Innocentii papa continetur, et sicut tales
 “ testes probant. Quod autem dicit statuta episcopo-
 “ rum fuisse a nobis admissa, falsum est. Immo sta-
 “ tuta Henrici episcopi ab abbate nostro penitus fuerunt
 “ apud Evesham refutata et rejecta post traditi-
 “ onem. Et decreta etiam episcopi Johannis postquam
 “ lecta fuerunt in capitulo omnino a saniori parte
 “ capituli contradieta et refutata fuerunt, sicut plenis-
 “ simo per hos et illos testes probatur. Quod vero
 “ sacramenta ecclesiastica ab eis recepimus, hoc nobis
 “ non nocet, quia secundum privilegium Alexandri papa
 “ hoc nobis licet a quo maluerimus episcopo facere, et
 “ cum protestatione talis libertatis et auctoritatis pri-
 “ vilegii illius hoc fecimus, et caritative petivimus et
 “ accepimus, sicut per tales testes probatur. Quod au-
 “ tem abbas noster ad synodum venit, non nocet, quia
 “ pro membris quæ non probantur exempta hoc fecit,
 “ et hoc ibi publice protestatus est, sicut illi testes
 “ probant.”

A.D. 1205 *De disputatione advocatorum circa usum et abusum privilegiorum et prescriptionem et interruptionem, per tres¹ audientias.*

Two further days of hearing occupied by the arguments of counsel upon points of law.

Tunc dominus papa conversus ad advocatos dixit, "Eccc instructi sumus de facto per procuratores. Nunc autem instruat nos de jure circa usum et abusum privilegiorum et circa prescriptionem et interruptionem, et cum deliberatione, quum vocati fueritis." Et recessimus. Et post aliquot dies vocati sumus. Tunc advocati nostri tam illa die quam iterum post aliquot dies, per duas videlicet audientias, quam egregie et subtiliter foro omnes utriusque juris, canonici videlicet et civilis, apices et difficultates in allegationibus circa usum et abusum privilegiorum et prescriptionem et interruptionem exhausserint, supersedeo dicere quin non possem vobis edicere. In secundo vero consistorio dixit dominus papa, "Sufficit usque huc dixisse de his. Nunc autem, procuratores, redite ad privilegia, et per ea de jure ecclesiarum vestrarum sufficientius nos instruite quando vocati fueritis." Et exivimus. Post aliquot dies vocati comparuimus, et dixit magister Robertus: -

De quinto consistorio et de allegationibus magistri Roberti super interpretatione privilegiorum.

Argument, at the fifth hearing, Dec. 22, upon the interpretation of the Evesham privileges.

"Pater sancte, prima die proposuit adversarius² noster quaedam capitula privilegiorum suorum, per quæ nitebatur ostendere monasterium suum esse liberum et exemptum. Sed ego video quaedam capitula in eisdem privilegiis predictis sibi repugnantia. Unde mihi videtur quod, quum privilegia sibi adinvicem sint contraria, nullius³ sunt momenti, vel saltem

¹ Sic, lego duas.

| ² nullius] quod nullus, MS.

" ad plenam libertatem insufficientia, quum per ipsa A.D. 1208.
 " privilegia quondam jura episcopalia in monasterio illo
 " episcopo nostro reserventur. Dicit enim Constan-
 " tinus quod abbas ejusdem loci primum locum post
 " Wictorum præsulem sua auctoritate jugiter obtineat.
 " Sed quum locum illum nec in generali concilio¹ nec
 " provinciali possit obtinere, quia hoc alii episcopi
 " inferiores nostro non permetterent, restat ut ad
 " synodum episcopalem veniat, et ibi locum illum
 " obtineat, et sic episcopo subiciatur. In privilegio
 " vero Alexandri continetur quod Wigornenses episcopi
 " aliquid injusto ab ois non exigant, sed his tantum
 " contenti sint quo antecessores eorum antecessoribus
 " suis constat rationabiliter exhibuisse. Ergo constat
 " antecessores eorum aliquid antecessoribus episcoporum
 " rationabiliter impendisse. Ergo episcopi aliquid petere
 " possunt, et ipsi hoc eis exhibere tenentur. Ergo
 " episcopo in aliquo subiciuntur; ergo non sunt pleno
 " exempti, vel potius, quum nullus possit esse in parte
 " liber et in parte servus, nullo modo sunt exempti."

*De subtilissima responsione Thomae monachi et ad-
 vocatorum ejus circa interpretationem privi-
 legiorum.*

Et quum perorasset, respondi ego dicens, " Mirum
 " mihi videtur qualiter adversarius noster ponere os in
 " celum ausus sit, dicens privilegia Romani pontificis
 " nullus esse momenti quum etiam instar sit sacrilegii
 " de sententia ejus disputare. Quum enim dicta testium
 " secundum leges ita sint interpretanda ut sibi adin-
 " vicem non sint contraria ne testes perjurii arguantur,
 " multo fortius privilegia summi pontificis bonigne sunt
 " interpretanda, ut sicut nunquam possunt esse inania,
 " ita nec sibi unquam sint contraria." Et post hoc

¹ *concilio*] *concilio*, MS.

A.D. 1205. responderunt advocati nostri quod absque prejudicio libertatis ecclesie nostrae poterat abbas ad synodum episcopi venire et ibi locum primum obtinere, sed non pro capite sed pro membris quae non probantur exempta, et statuta episcoporum quae illa membra contingunt recipere et servare absque libertatis nostrae lesione. Sic enim necesse est et nos aliorum episcoporum in quorum episcopatibus beneficia ecclesiastica habemus, si vocati fuerimus, synodos agere, et quod illa beneficia eorum statuta servare, non tamen ipsi in monasterio nostro vel in nobis aliquam possunt exercere jurisdictionem. Simili modo dixerunt illud Alexandri intelligendum, videlicet quod aliquid tenebatur exhibere episcopis pro membris quae nondum probantur exempta, sicut et aliis episcopis pro beneficiis quae habemus in eorum episcopatibus. Et subtienerunt advocati. Dominus vero papa conversus ad nos dixit, "Procuratur, visum aliter respondere his, ut si facto capitula ista non possint
" intelligi de membris, quod illis de capite intellectis
" monasterium vestrum conservetur illesum liberum
" et exemptum?" Ego vero, qui ab initio causae hae duo capitula fore usque ad mortem tinneram, videns quod timor quem tinneram jam evenit mihi, quia jacula quae providentur minus feriunt, bene praeneditatus, dixi, "Pater sancte, ego haec de capite
" bene expono, et ne libertatem nostram in aliquo
" laedant eis multipliciter respondeo." Et dominus papa dixit, "Non credimus." Et dixi, "Deo propitio
" faciam." Et respondi, "Bene concedo quod abbas
" noster in synodo episcopali primum locum post episcopum obtineat, sed non ratione abbatis vel membrorum¹ sed ut nuncius vester et minister. Sic enim dicit Constantinus, ut 'locum primum post Wiciorum
" praesulem auctoritate nostra jugiter obtineat;' non dicit quod auctoritate propria, ut abbas vel ut per
" sona alienius ecclesiae, sed ut nuncius vester. Si quae

¹ *membrorum*] *membrorum*, MS.

" ritis ad quid missus, dico ad hoc, ut vident ne episco- A.D. 1205.
 " pus aliquid contra privilegia Romani pontificis statuat,
 " et ne ecclesiam domini papae, videlicet Eveshamen-
 " sem, in aliquo laedat. Et hoc dico ad similitudi-
 " nem illius quod idem papa Constantinus Britwaldo
 " Britanniarum primate in eodem privilegio precipit,
 " 'dicens, 'Tuo fraternitatis demnehamus quatenus
 " 'ecclesie Dei per Britanniam dispositas tua ipsius
 " 'et sanctorum apostolorum auctoritate protegas,
 " 'ne quis pervasor cujuscunque ordinis a Deo
 " 'et nobis constituta privilegia subruat; inter quas
 " 'eam quam nuperime a venerabili viro Eguino
 " 'nostra et regia auctoritate constituta est tue ditioni
 " 'precipue submittimus, ut tibi et posteris tuis
 " 'potestate divinitus concessa ab omni eam adversa-
 " 'riorum impugnatione liberam in perpetuum reddas.'
 " Quam igitur gratia vestri et in privilegio nostro
 " domino Cantuariensi precipitur ut privilegia nostra
 " et ecclesiam nostram protegat et defendat, quis
 " dixerit hoc abbati nostro pro propria ecclesia¹ et in
 " proprio privilegio non esse injunctum? maxime quum
 " absurdum esset archiepiscopum, qui nos tueri bene-
 " tur, propter hoc ad synodum episcopi venire. Re-
 " linquitur ergo abbati faciendum, quod facere non
 " potest archiepiscopus, ut videlicet abbas intersit
 " synodo episcopi ad tuitionem privilegiorum nostro-
 " rum, et hoc auctoritate domini papae, non aliqua sua
 " propria necessitate. Quod autem dicit Alexander
 " quod Wigornenses episcopi his contenti sint quo
 " antecessores nostros antecessoribus suis constat ratio-
 " nabiliter exhibuisse, quum non constet antecessores
 " nostros antecessoribus suis aliquid rationabiliter ex-
 " hibuisse et jam productionibus testium sit renunti-
 " tum, et non probaverunt aliquid fuisse eis rationabi-
 " liter a predecessoribus nostris exhibitum, constat nos

¹ ecclesia] et in propria ecclesia, added in the text, but marked beneath
 with the signs of erasure.

A.D. 1206. " nihil debere eis exhibuero. Non enim hoc nomen
 " *quæ* hic aliquid implicat nec implicite ponitur, sed
 " magis quasi sub conditione dicitur, ut is sit sensus,
 " quod Wigornenses episcopi his contenti sint *quæ*,
 " id est, *si quæ*, antecessores nostros antecessoribus suis
 " constat rationabiliter exhibuisse. Si enim domino
 " papa constitisset quod antecessores nostri anteces-
 " soribus episcopi aliquid impendissent, illud expres-
 " sisset. Sed quia de nullo exhibito vel exhibendo ei
 " constitit, ideo sub conditione dixit, et probandum
 " quod esset exhibendum episcopo reliquit. Ergo quum
 " nihil probavit exhibitum, nihil est exhibendum." Et ad hanc interpretationem confirmandam quosdam leges quas a domino Asseno, tunc temporis legum dominorum domino Bononie, non sine pretio didiceram, induxi. Quum igitur conclusissem, et placuisset ei simulque assidentibus, ut mihi videbatur, dixit mihi dominus papa, " Visne amplius allegare?" Et ego, " Pater sancte, sufficit mihi: peto sententiam, nisi ad-
 " versarius noster aliud dixerit." Et respiciens ad adversarium nostrum, dixit, " Renuncias tu allegationibus?" Et ille, " Renuncio." Et dominus papa, " Discedite, et scribite nobis summam allegationes vestras, et detis nobis huc die, et confidite in Domino, et per gratiam Dei in brevi habebitis sententiam." Et recedentes uterque nostrum seorsum suas scripsit allegationes, nos vero brevius quam hic sint scriptas et subtilius et melius, et tradidimus eas domino papa in vespere.

De jejuniis orationibus et elemosynis Thomæ monachi postquam in causa fuit conclusum et allegationibus renuntiatum.

Tunc bene sciens ego quod jam ad humanas rationes nullus erat recursus, ad divina præsidia, sanctorum videlicet suffragia, elemosynas, orationes et jejunia sum conversus. Erat autem feria quinta, dies scilicet Jovis.

ante Nativitatem Domini, quæ instante die Dominica A.D. 1205. erat celebranda, et circumvi loca sanctorum commendans eis ino et causam ecclesie meæ, et cuilibet egeno tam potenti quam non potenti de bonis ecclesiis conferens, in continua oratione jejuniis permanēi usque ad sabbatum postquam lata fuit pro nobis sententia. Sabbato vero summo mane accessi ad curiam, et cujuslibet cardinalis ingredientis pedes tenens magis lachrymis quam verbis motum animi mei indicavi, ut scilicet servorum suorum et ecclesie suæ misererentur. Supplicavi et tam miserabiliter quod non solum cardinales sed etiam adversarii mei et omnes qui me viderunt mei miserebantur. Tandem perseverante me in oratione, circa horam diei novam exivit de thalamo dominus papa cum cardinalibus. Et quum sedisset, vocati sumus procuratores Jeveshamie et Wigornie, et confortatus sum eo quod preponerent me adversario meo in casu illo, quamvis fere semper ita consueverant apparitores, multotiens enim benefeceram eis ut liberiorem haborem ingressum; idem enim ibi sunt apparitores et ostiarii. Et quum starem sicut consuevimus ex adverso ad invicem, dixit dominus papa, "Stato simul in medio. Jam enim non est lis inter vos¹ quia pacis deata omnia sunt." Et non intellexi primum quid loqueretur, sed postquam Spiritus Sanctus datus est nobis per sententiam domini papæ omnia nuda et aperta erant oculis meis. Et quum conjungeremur, dixit dominus papa:—

*De sententia domini papæ et adventu magistri
Adæ monachi ad curiam.*

"Causam quæ vertebatur inter venerabilem fratrem
" nostrum Wigornensem episcopum et dilectos filios
" nostros abbatem et conventum Jeveshamie super sub-
" jectiōe et exemptione cenobii Jeveshamensis dili-
Sentence pronounced in favour of the monastery, 21 Dec.

A.D. 1205. "gentilissimo examinavimus, et inspectis privilegiis et
 "attestationibus et perspicaciter intellectis, cum sen-
 "tentialiter determinavimus et in scriptum redigi
 "fecimus, et prout consuetudinem nostram per scrip-
 "turam eam recitari volumus." Et suegens magister
 Philippus primus notariorum, postea Trojannus epis-
 copus, dixit, "Abbate et fratribus Eveshamensis eccle-
 "sie nobis," etc. Et quum audissem quod scriberet nobis,
 revixit spiritus meus. Novi enim modum scribendi
 domini papae per monachum quam feceram in curia, quod
 multum profuit causae nostrae, quia non scriberet nisi
 victori. Unde quum episcopus habent eandem senten-
 tiam quam et nos, procurator ejus non potuit impe-
 trare ut in sententia episcopi scriberet episcopo, sed
 nobis sicut et in nostra. Et quum legisset sententiam
 istam pro nobis, ivimus ad pedes domini papae tam
 victus quam victor, ut mos est, gratias agentes, et
 quum inclinarem me ad osculandum pedes domini
 papae tam pro gaudio tam pro jejuniis defecit spiritus
 meus et factus sum fere exanimatus, ita quod non
 potui surgere, et precepit dominus papa ut sublevaret.
 Et quum jam quasi a gravi somno exiguissimum, dixit
 dominus papa ut acciperem notam et diligenter inspi-
 cerem si forte quid esset corrigendum et nuntiarem
 ei, et, accepta benedictione, cum nota recessi gaudens.
 Et quum venissem ad ostium, inveni magistrum Adam
 Sortem stantem, qui venerat tunc ab Anglia cum quibus-
 dam instrumentis, et suscepto eo in osculo pacis,
 quum simul cibum sumpsissemus, confortati sumus,
 gratias agentes Deo pro omnibus beneficiis suis, Qui
 fecit nobiscum secundum magnam misericordiam suam,
 Qui vivit et regnat per omnia secula seculorum
 Amen.

Maile-
 beige
 salute for
 joy and
 through
 long fast-
 ing.

*Transcripta privilegiorum quorum auctoritate sen- A.D. 1200.
tentia lata fuit pro exemptione Iveshamensis
ecclesie.*

In hoc loco tam ipsa privilegia quorum auctoritate sententia pro nobis lata est quam ipsam sententiam per quam quasi ab Ægyptiacæ servitute liberati sumus, huic scripto interserenda bonum et utile putavi.

Primum privilegium Constantini pape.

Constantinus episcopus servus servorum Dei Bithwildo¹ Bull of
Britanniarum primate salutem et apostolicam benedictionem. pope Con-
Venerabilem virum Egwinum episcopum, quem his tunc fra- standine,
ternitas vel apostolicam sedem misit, etiam nunc secundo ma- A.D. 709.
nualis justitie reortum tibi remittimus, monentes quatenus
suo suos effectus adjuvando prosequaris, sicut illum a Deo
incipisse et in via Dei euenisse cognovisti. Porro de visione
illa, immo aperte ostensione, que se beata virgo Maria ei
manifestavit neque ita certum esse tenemus quomodo de
viri bonitate non dubitamus. Denique vigilantiam tuam ad-
monemus quatenus illis in partibus in quibus manifestatio
habita fuisse videtur, concilium² totius Angliæ cogas, epi-
scopos ætque ordinis religionis personas illic convenire fac-
cias, optimatesque regni cum principibus suis adesse precipias.
Quibus in nomine Domini congregatis denunciemus quod duo
reges Angliæ Kenedus et Offa cum quibus jam dictis epi-
scopis ad limine apostolorum venit in loco ostensas visionis
plurimas de suis beneficiis in presentia nostræ regis libertate
donata et apostolica auctoritate confirmata contulerunt, qua-
tenus eadem congregatio inquiturum secundum regulam mo-
nendi patris Benedicti, quo minus in illis partibus adhuc
habetur, possit instaurari et indesinenter Christo famulari.
Ipsæ autem donationes et beneficia prefati reges in ipsorum
privilegio nominatim determinaverunt et a nobis corroborari
fecerunt. Igitur, frater dilecte, quoquomodo Christus annun-
ciatur lucrum Christi inquit,³ opus Christi exerce, promul-
gatisque in concilio undique⁴ sententiis tam a Deo ostensas

¹ ecclesiam struck out in MS;
ecclesie inserted in Cotton Vesp.
B. xxiv., fol. 71.

² concilium] consilium, MS.; con-
cillium, Vesp.

³ inquit] require, Vesp.

⁴ undique] om. Ibid.

A.D. 1206. visionis, tum apostolice auctoritatis, tum regie libertatis et
 [709.] donationis, tum tui ipsius clerici et populi assensus et favoris, constituto ovile Christo, divinitus ostensum, apostolice auctoritate fultum, regie libertate donatum, cleri et populi benedictione sanctum. Tibi autem et successoribus tuis, memorato episcopo Hegwino assentiente, eam animarum ejusdem ecclesie precipue injungimus ut si, quod absit, aliquo diaboli impulsu quisquam pervasor aut tyrannus sacrum locum minime aut impugnavit presumptum, tibi a Deo concessam potestatis sententiam et anathematia percussus verberis, completo non audeat; si quid vero sinister partis inibi comportum fuerit oriri, auribus summi pontificis patrie potius deferatur quam per alienius occultam sententiam sanctus locus depraveatur injuste. Ipsum ergo locum quem regia potestas regie libertati donavit et nos auctoritate Dei et sanctorum apostolorum et nostra domamus, ut nullus ejusdemque ordinis homo hoc quod constitimus depravare aut minime presumat. Qui hoc destruxerit aut male contaminaverit, sit ille maledictus. Qui vero conservaverit¹ et adauxerit, benedictionibus repletur. Scripta est haec epistola anno Domini incarnationis septingentesimo nono in ecclesia Salvatoris Lateranensi, precipiente et confirmante Constantino apostolicam sedis antistite,stantibus et confirmantibus regibus Angliae Konredo et Osm, rogante venerabili viro Hegwino episcopo coram archiepiscopis et episcopis et principalibus² et nobilibus diversarum provinciarum, cunctis clamantibus et dicentibus, Quicquid in hac constitutione vestra sanctitas exerceat, haudamus, commendamus et confirmamus. ✠ Ego Constantinus Romanus sedis episcopus per signum sanctae crucis has donationes et libertatem confirmavi. ✠ Ego Hegwinus³ humilis episcopus confirmavi. ✠ Ego rex Konredus coram roboravi. ✠ Ego rex Osm consensi.

Secundum privilegium Constantini.

Second
 Bull of
 Constantine.
 A.D. 710. Constantinus episcopus servus servorum Dei Britwalda Britanniarum⁴ primum salutem et apostolicam benedictionem. Divina dispensatione ad hoc promoti ut apostolica auctoritate paci ecclesiarum insistamus, tuo fraternitati commendamus qua-

¹ conservaverit] servaverit, Vesp. B. xxiv.

² coram archiepiscopis] coram principalibus archiepiscopis. Ibid.

³ Hegwinus] Egwinus. Ibid.

⁴ Britanniarum] Britanniarum. Ibid.

tonus ecclesiarum Dei per Britanniam dispositas tua ipsius et A.D. 1200.
sanctorum apostolorum auctoritate protegas, ne quis pervasor [710.]
cujuscunque ordinis a Deo et nobis constituta privilegia sub-
rnat. Inter quas¹ eam quæ nuperrimo a venerabili viro Heg-
wyno² nostra et regia auctoritate constituta est tua ditioni
precipue³ submittimus, ut tibi et posteris tuis potestate divini-
tas concessa ab omni eam adversariorum impugnatione liberam
in perpetuum reddas. Justum enim nobis videtur ut quoniam
isdem venerabilis Hegwinus⁴ exemplum Domini [secutus]⁵
se humiliando inibi effectus est abbas, ideo hæc ecclesia,
secundum quod per legatum suum Ethelwoldum⁶ expetit, am-
pliore dignitate a nostra seculo sui merito obtineat. Consti-
tuimus ergo in nomine Domini ut isdem locus sub monarchia
propriæ abbatis sit liber ab omni tyrannica exactione, et nullus
cujuscunque ordinis homo aliquod gravamen ibi inferre audeat.
Defuncto autem abbate, secundum canonicam auctoritatem vel
de ipso monasterio vel de parochia Wictiorum abbas a fratribus
ejusdem loci eligatur, qui in eadem ecclesia libero et canonico
sine aliqua exactione consecutus, ab reverentiam venerabilis
Hegwini annulo in celebratione missarum solummodo utatur,
primumque locum post Wictiorum presulem nostra auctoritate
jugiter obtineat. Si quis igitur hoc privilegium infringere
voluerit, sive in loco monachorum clericos immittere tentaverit,
eorum Deo et angelis ejus in perpetuum sit anathema. Si quis
vero hanc nostram auctoritatem servaverit, conservet eum Deus
in æternum. Scripta est hæc epistola anno Domini incarna-
tionis septingentesimo tertio decimo, presidente apostolice sedis
papa Constantino et hoc signum sancto crucis propria manu
faciente.

Privilegium Innocentii secundi.

A.D. 1138.
10 April.

Innocentius episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio
Reginaldo⁷ abbati Eveshamensis monasterii ejusque success-
soribus canonice substituendis in perpetuum. Sicut injusta
prosecutionibus nullus est tribuendus effectus, ita legitima desi-
derantium non est⁸ differenda petitio. Hoc nimirum intentum,
dilecto in Domino fili Reginaldo abbas, tuis justis postulacioni-

¹ etiam, added in Vesp. B. xxiv.

² Hegwino] Egwino. Ibid.

³ precipue] om. Ibid.

⁴ Hegwinus] Egwinus. Ibid.

⁵ secutus] Ibid.

⁶ Ethelwoldum] Ethelwaldum.

Ibid.

⁷ Reginaldo] Reinaldo Ibid.

fol. 74 b.

⁸ est] om. Ibid.

. A.D. 1206. ^[1198.] his ~~hinc inde~~ assensum, et monasterium ^{Evesham} cui, Deo auctore, presides, quod a tempore fundationis sue apud apostolicos specialibus decrevit privilegiis honorandum, sub beati Petri et nostrae protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio confirmamus; Statuentes ut quaecumque possessiones, quaecumque bona, idem locus in praesentiarum iusto et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis poterit adipisci, illam tibi tuncque successoribus et allibata permanent. Sepulturam quoque ejusdem loci liberam esse omnino decrevimus, ut eorum qui eo ibi sepeliri deliberaverint devotioni et extremo voluntati nullus obstat. Sanctimus etiam ne in vestra abbacia aut in capellis vestris aliquis episcopus [synodum]¹ vel capitulum aut ordinationes aut missas publice nisi invitatus ab abbate illius loci vel a fratribus ecclesiae praesumat. Oblationes etiam quae in eadem abbacia vel in ceteris ecclesiis vestris ad manum pontificis vel cuiuslibet ibi missam celebrantis offeruntur vestris usibus cedant, nec eisdem personis eas sibi retinere aut clericis vel laicis distribuere liceat. Decimas insuper quas hucusque canonice obtinistis in refectiones pauperum vel in utilitatem et ornatum ecclesiarum, distribuendi juxta consuetudinem apud vos hactenus habitam liberam vobis concedimus facultatem. Idcirco quoque vobis clericos vel laicos a saeculo fugientes, nisi forte cordis ex causa excommunicati sint, absque alienius contradictione vel conversionem suscipere, et ea quae de jure suo legitime eorum attulerint usibus monasterii cedant. Prohibemus sane ne altaria, ecclesiae, decimae, et quaecumque alia ejusdem monasterii jura existunt, a quolibet auferantur vel minuantur, nec pro communi terrae interdicto vestrum monasterium a divinis vacet officiis, nec clausa januis, exclusis excommunicatis vel interdictis, divina licet vobis officia submissa voce celebrare, et debita sepulturam tam vobis quam familia vestris impendere. Obvenit vero te nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi quolibet subreptionis astutia seu violentia proponatur, nisi quem fratres ejusdem loci communi assensu vel fratrum pars consilii² sanctoris elegerint. Qui in eadem ecclesia absque omni exactione, a quocumque maluerit benedicatur episcopo, dum tamen³ catholicus sit et gratiam sedis apostolicae⁴ habent et

¹ *synodum*] Vesp. B. xxiv, fol. 74 b.

² *ejusdem*] ejus. Ibid.

³ *consilii*] concilii, MS.

⁴ *tamen*] dummodo, Vesp. B. xxiv.

⁵ *sedis apostolicae*] Romanam sedem Ibid.

communione. Sane dignitates et libertates. ^{omnes} ~~omnes~~ ^{sancto} A.D. 1200.
 Egwino¹ episcopo ipsius² loci fundatori ac postmodum abbati [1138.]
 ab apostolica sede concessas et scripto confirmatas, consue-
 tudines etiam quas peculinas ejus merito licensque tenuistis
 in parochiis, in processionibus, in ordinationibus, inconvulsas
 vobis manere sancimus. In eluismo ab episcopo accipiendo
 et per ecclesias vestras gratis distribuendo, sicut licensque
 consuevistis teneatis. Statuimus insuper, ac, predecessoris
 nostri felicitis memorie Constantini pape vestigiis inherentes,
 decrevimus³ ut solummodo penes te et successores tuos totius
 domus et ecclesie tue et aliorum locorum ad eandem eccle-
 siam pertinentium pastoralis cura consistat, et eorundem
 ordinatio, sicut hactenus est observata, in tua et suc-
 cessorum tantum tuorum potestate permaneat, salva per
 omnia sedis auctoritate apostolica. Si quis sane in posterum
 hanc nostram constitutionem sciens contra eam temere venire
 contaverit, potestatis honorisque sui periculum patitur, et a
 sacratissimo corpore et sanguine Domini nostri Jesu Christi
 alienus fiat, atque in extremo examine districto ultioni sub-
 jaceat. Conservantes autem huc, omnipotentis Dei et boni
 Patri no Pauli apostolorum ejus gratiam consequantur. Amen,
 Amen, Amen.⁴ Ego Innocentius catholicas ecclesias episcopus
 subscribo.⁵ Ego licens presbyter cardinalis tituli sanctorum
 Johannis et Pauli subscribo. Datum Laterani per manum
 Almerici sancte Romane ecclesie diaconi cardinalis et can-
 cellarii, sexto decimo kalend. Maii, indictione secunda, Incar-
 nationis Domine anno millesimo centesimo tricesimo octavo,
 pontificatus domini Innocenti pape secundi anno decimo.

Privilegium Alexandri tertii.

A.D. 1163.
 June 5.

Alexander episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis
 Ade abbati monasterii Eyesthamensis ejusque fratribus tam
 presentibus quam futuris regularem vitam professis in per-
 petuum. Prio postulatio voluntatis effecta debet prosequenda
 compleri, ut et devotionis sinceritas laudabiliter emiteat et
 utilitas postulata vires indubitanter assumat. Quocirca,
 dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer
 annuimus, et profectum monasterium in quo divino municipati

¹ *Egwino* | *Egwino*, Vesp. B. xxiv.

² *ipsius* | *eiusdem*. Ibid.

³ *decrevimus* | *decevimus*. Ibid.

⁴ Amen.  Ibid.

⁵  Ibid.

A.D. 1200.
[1103.]

actis obsequio, et predecessoris nostri felici memorie Innocentii papae vestigiis inherentes sub beati Petri et nostrae protectionis suscipimus, et presentis scripti privilegio communimus; Statuentes ut quaecunque possessiones, quaecunque bona, eodem monasterium in praesentiarum iusto et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, praestante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permanent. Decimas fructuum vestrorum a quadraginta annis ab ecclesia vestra canonice et inconcussae possessionis, in refectiones pauperum vel in utilitatem et ornamenta ecclesiarum, distribuendi, iuxta rationabilem consuetudinem apud vos hactenus habitam, liberam vobis concedimus facultatem. liceat vobis insuper clericos vel laicos liberos et absolutos a saeculo fugientes, absque alienius contradictione ad conversionem suscipere, et ea quae de jure suo legitime eorum attulerint usibus monasterii cedant. Prohibemus sane non altaria, cimiteria, decimas et quaecunque alia quaecumque monasterii juris existant, a quolibet auferantur vel minuantur. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum devotioni et extremae voluntati qui se illis sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen canonica justitia ecclesiarum illarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Quam autem commune interdictum [terrae]¹ fuerit, liceat vobis clausis, januis, non pulsatis tintinnabulis, exclusis excommunicatis et interdictis, suppressa voce divina officia celebrare. Obsecro vero te nunc ejusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet interruptionis astatu non violentie preponatur, nisi quem fratres communi assensu vel fratrum pariter consilio² senioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam, providerint eligendum. Sane dignitates et libertates omnes sancto Egwino³ episcopo ejusdem loci fundatori ac postmodum ab apostolica sede concessas et scripto confirmatas, consuetudines etiam quas peculiares ejus merito rationabiles hucusque tenuistis, in parochiis, in processionalibus, in ordinationibus, inconvulsas vobis manere sancimus. (Ceterum vero, locum sanctum, consecrationes altarium, ordinationes clericorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a quocumque mulieris suscipietis episcopo, sicut est hactenus observatum,⁴ dummodo

¹ [terrae] Vesp. B. xxiv.

² [consilio] concilio, MS.

³ [Egwino] Egwino, Vesp. B.

⁴ [ejusdem] ipsius Ibid.

⁵ [sicut] . . . observatum] om

Ibid.

episcopus catholicus sit et gratiam atque communionem apostolicam sedis habeat, et ea gratis et absque pravitate vobis velit exhibere. Statuimus etiam ut Wigornenses episcopi a vobis aliquid injusto non exigant, sed his tantum contenti sint quae antecessores vestros antecessoribus suis constat rationabiliter exhibuisse. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat supradictum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia et integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicae auctoritate.

Si quis igitur in futurum ecclesiasticam secularive persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonitus nisi presumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini nostri Redemptoris Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examini districtae ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus [et] his fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen, amen, amen.¹ † Ego Alexander catholicam ecclesiam episcopus subscribo.² † Ego Hubaldus Norwicensis episcopus subscribo. † Ego G. Albaniensis episcopus subscribo. † Ego Henricus presbyter cardinalis³ subscribo. † Ego Johannes presbyter cardinalis⁴ subscribo. † Ego presbyter W. cardinalis⁵ subscribo. † Ego Jacinctus diaconus cardinalis sanctae Mariae in Cosmidin subscribo. † Ego Odo diaconus cardinalis sancti Nicolai in Carcere Tullii subscribo. † Ego Johannes diaconus [cardinalis]⁶ sanctae Mariae in Porticu subscribo. Datum Turonis per manum Hermannus sanctae Romanae ecclesiae subdiaconi et notarii, nonas Junii, indictionis undecima, Incarnationis Dominicae anno millesimo centesimo sexagesimo tertio, pontificatus vero domini Alexandri papae tertii anno quarto. Amen, amen, amen.⁷

¹ [et] Vesp. B. xxiv.

² Amen . . . amen] Amen. Ibid.

³ subscribo] subscripsit, throughout Ibid.

⁴ G.] Walterus; (placed as sixth signature) Ibid.

⁵ titulo sanctarum Nerei et Achillei. Ibid.

⁶ titulo sanctae Anastasiae. Ibid.

⁷ Willihelmus presbyter titulo sancti Petri ad Vincula. Ibid.

⁸ cardinalis] Ibid.

⁹ Amen . . . amen.] om. Ibid.

Indulgentia Clementis Papae.

A.D. 1206. Indulgentia of pope Clement III. 10 July, 1189. Clemens episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Adam¹ abbat² et fratribus sancti Ecgwini³ Eveshamensis monasterii salutem⁴ et apostolicam benedictionem. largitione nostri muneri et gratia eos duximus decorandos quos fidei meritum ac devotionis constantia nobis reddunt acceptos, et qui, nullo mediante, ad jurisdictionem beati Petri et nostram specialiter pertinere noscuntur. Huc itaque ratione inducti et devotionis et fidei vestra intuitu provocati, tibi, fili abbas, sicut ex gratia et liberalitate sedis apostolicae tu et successores tui usum chirothecarum et annuli habetis, ita quoque usum mitrae, dalmaticae, tunicae, et sandaliorum⁵ de consuetudine clementia et benignitate ejusdem⁶ sedis apostolicae duximus concedendum, indulgentes ut his omnibus in solemnibus diebus infra monasterium tuum et obedientias ejus, in processionibus quoque ipsius monasterii, in conciliis Romani pontificis et legati ejus, atque in synodis episcoporum incommutanter utaris.⁷ Datum Laterani, sexto idus Julii, pontificatus nostri anno secundo. Amen, amen, amen.⁸

Indulgentia Celestini Papae.

Indulgentia of pope Celestine III. 28 Jan. 1102. Celestinus episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis Rogero abbat⁹ et fratribus sancti Ecgwini¹⁰ Eveshamensis monasterii salutem et apostolicam benedictionem. largitione nostri muneri et gratia eos duximus decorandos quos fidei meritum ac devotionis constantia nobis reddunt acceptos, et qui, nullo mediante, ad jurisdictionem beati Petri et nostram specialiter pertinere noscuntur. Huc itaque ratione inducti et devotionis et fidei vestra intuitu provocati, tibi, fili abbas, et successoribus tuis, sicut ex gratia et liberalitate sedis apostolicae tu et successores tui usum mitrae et annuli habetis, ita

¹ Ade¹ Rogero, Vesp. B. xxiv. f. 75. It is clear from the date of this document that the abbot addressed was Adam, the predecessor of Roger Norwys, according to the reading of the text. The Indulgence is printed in the Monasticon (vol. II. p. 40.) from the Cotton MS with the name of Roger.

² Ecgwini² Ecgwin. Ibid.

³ Necnon et vestimenta sacerdotalia benedicendi. Ibid. Inserted from the following Indulgence in which these words form the distinguishing clause.

⁴ ejusdem⁴ om. Ibid.

⁵ utaris⁵ utamini. Ibid.

⁶ Amen . . . amen⁶ om. Ibid.

⁷ Ecgwini⁷ Ecgwin. Ibid. f. 78 b.

quoque usum chirothecarum, claudam, tunica, et sandaliorum, A.D. 1206.
 nec non et vestimenta sacerdotalia benedicendi, de consuetudine [1102.]
 clementia et de benignitate sedis apostolice duximus conce-
 dendum; indulgentes ut his omnibus in solemnibus diebus
 infra monasterium vestrum¹ et obediencias ejus, in processi-
 onibus quoque ipsius monasterii, in conciliis Romani ponti-
 ficis et legati ejus, atque in synodis episcoporum innotanter
 utamini; statuente ut nulli omnino hominum liceat hanc pagi-
 nam nostre concessionis infringere vel ei aliquatenus contraire.
 Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem
 omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus
 se noverit incursurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum,
 Idus Januarii, pontificatus nostri anno primo. Amen, amen,
 amen.²

*Sententia Innocentii Papæ tertiæ super exemptione
 Wyveshamensis cœnobii.*

Innocentius episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis The judi-
 abbat et fratribus Wyveshamensis cœnobii salutem et apostoli- cal decree
 cam benedictionem. Rex ore sedentis in throno procedit gla- of Innocent
 dius insuetus. Quoniam ex ore Romani pontificis qui præsi- III.
 det apostolicæ sedi rectissima debet exire sententia, quæ contra 18 Jan.
 justitiam nulli placeat sed reddat quod suum est unicuique. 1206.³
 Quum igitur inter vos et venerabilem fratrem nostrum Wigornensem episcopum super monasterii vestri subjectione ac
 libertate controversia verteret et nos eam examinandam
 commississemus judiciis delegatis, ipsi eandem causam suffi-
 cienter instructam ad nostram præsentiam remisissent, eorum
 partibus terminum præfixentes quo cum instrumentis et attes-
 tationibus nostris se conspectui præsentarent sententiam recep-
 turos. Partibus igitur in præsentia nostra per procuratores
 idoneos constitutis, audientiam præbimus liberam et benignam.
 Et quidem monasterii vestri proposuit procurator quod
 idem monasterium ab ipsa sui fundatione liberum existit et
 exemptum, ad hoc probandum privilegia prædecessorum nos-
 trorum inducens, duo videlicet Constantini, nunc Innocentii,
 et alterum Alexandri, nec non indulgentias Clementis et Celestini.

¹ vestrum] om. Vesp B, xxiv. f. 75b.

² Amen . . . amen] om. ibid.

³ This is the date of the day on which the decree was finally signed and sealed ("quum sententiam

"haberemus bullatam," says our author, *infra*, p. 184); the day on which sentence was first pronounced was, as we have seen at p. 169, 21 Dec.

A.D. 1200. hui, quorum usum continuum a longis retro temporibus per depositiones testium ostendere nitebatur. In primo siquidem privilegio Constantini continetur expressum quod sanctae recordationis Regwini¹ Wigornensis episcopus ad apostolicam sedem accedens, visionem quandam quae se beata Virgo Maria manifestavit eidem praefato praedecessori nostro reverenter exposuit, et tunc temporis duo reges Anglorum Kenredus et Offa cum quibus iam dictus episcopus apostolorum limina visitavit, in loco visionis ostensus de bonis suis plurima beneficia in praesentia ejusdem praedecessoris nostri regia libertate donarunt, quae ipso auctoritate apostolica confirmavit, quatenus in eodem loco monachorum congregatio secundum beati Benedicti regulam, quae minus in illis partibus tunc vigebat, ad Divini Nominis constitueretur honorem. Unde praefatus pontifex Brithwaldo Britanniarum primum per apostolica scripta mandavit ut eodem concilio² constitueret ovile divinitus praestensum, apostolica auctoritate munitum, regia libertate donatum, sibi et successoribus suis, (memorato Regwino³ episcopo assentiente,) curam animarum ejusdem ecclesiae praecipue injungenda, ut ab omni pervasorum impulsu et tyrannorum incursum potestate sibi tradita defenseret; si quid vero sinister partis inibi comperiretur oriri, ejusdem primum auribus potius deferretur quam per alienius occultam sententiam locus sanctus depraveretur injusto. Ipsam ergo locum quem antedicti reges libertati donarunt, idem praedecessor noster apostolica sedis auctoritate donavit, ut nullus cujuscunque ordinis homo quod ipse constituerat depravare, aut diminuire attentaret. In secundo vero privilegio ejusdem Constantini papae perspeximus contineri quod ipse praefato primum per apostolica scripta mandavit, ut ecclesiae Dei per Britanniam constitutas protegeret et foveret. Inter quas cum quae imperitimo tunc a venerabili viro Regwino¹ episcopo apostolica et regia auctoritate fuerat constituta ditioni ejus praecipue submittenda, ut eam ab omni adversariorum impugnatione liberam in perpetuum reddere procuraret, constituens ut idem locus sub monarchia proprii abbatia ab omni tyrannica exactione sit liber, et nullus cujuscunque ordinis homo aliquid ibi inferre gravamen praesumat. Abbas autem secundum auctoritatem canoniceam vel de ipso⁴ monasterio vel de parochia viciorum a fratribus obligatur, qui libere ac canonice sine aliqua exactione in eodem

¹ *Regwinnus*] Regwinus, Vesp. B
xxiv. f. 76.

² *concilio*] concilio, MS.

³ *Regwino*] Regwin. Vesp.

⁴ *ipso*] om. ibid.

ecclesia benedictus, ob reverentiam venerabilis Dagwini,¹ qui A.D. 1206. episcopali sedo dimissa in eodem monasterio factus est abbas, annuo in celebratione sollemniter missarum utatur, primumque locum semper obtineat post presulem Wictiorum. Hæc horum² privilegiorum capitulis monasterii vestri procurator nitobatur ostendere quod ipsum monasterium a primæ sui fundatione ab omni episcopali jurisdictione fuit prorsus exemptum, tam quia dicitur apostolica tantum et regia auctoritate constructum (unde i. non nisi ad apostolicam sedem in spiritualibus et regiam coronam in temporalibus intelligitur pertinere, quum summus pontifex non consueverit aliquod monasterium ut sua constructur auctoritate mandare, nisi quod in fundo sibi donato fuerit construendum); tam quia locum ipsum quem reges donasse dicuntur regie libertati et ipso donavit, ut, sicut illi ii. donaverunt cum libertati quantum ad temporalia, sic et isto quantum ad spiritualia intelligatur libertati donasse, quum ad illos utique temporalia, ad istum spiritualia pertinerent; tam iii. etiam quia curam animarum ejusdem ecclesie præcipuo injunxit Britanniarum principi, quum et ditioni ejus præcipuo dicitur submisisse, ut siquid ibi oriretur sinistri, per ipsius corrigeretur industriam et curam (unde videtur correctionem ipsius loci ei sollemniter commisisse, atque ad alium minime pertinere); tam quia prædictum locum sub monarchia iv. proprii abbatis manere decrevit, unde quum *monarchia* interpretatur *unicus principatus*, videtur quod abbas ipsius loci solus in eodem loco principalem obtinet potestatem. Quod autem privilegiorum ipsorum verba intelligi debeant tali modo, sequentia privilegia manifestius declarare videntur. Nam in privilegio felicis memorie Innocentii continetur ne aliquis episcopus in ipsa abbacia vel in capellis ipsius synodum vel capitulum, ordinationes aut missas publicas, nisi invitatus ab abbate et fratribus ipsius loci celebrare presumat. Et quum abbas in eodem monasterio fuerit electus, absque omni exceptione a quocumque maluerit episcopo in ipsa benedicatur ecclesia, dummodo catholicus fuerit et gratiam habeat apostolice sedis. Idem etiam Innocentius, Constantini vestigiis inherendo, decrevit, ut sollemniter penes abbatem ipsius loci totius domus et ecclesie alterutraque locorum vel eandem ecclesiam pertinentium pastoralis cura consistat, et eorundem ordinatio tantum in ipsius potestate³ permanent, sicut est hactenus observatum. In privilegio vero Alexandri papæ perspicitur

¹ *Dagwini* | *Dagwin*. Ibid.

² *horum* | *horum ergo*. Ibid.

³ The imperfect register in Vesp. B. xxi. ends here

Arguments
for exemp-
tion from
the ori-
ginal foun-
dation.

A.D. 1206. contineri, ut chrismum, oleum sanctum, consecrationes altarium, ordinationes clericorum qui ad sacros fuerint ordines promouendi, a quocumque maluerint episcopo communionem et gratiam apostolicam sedis habente, fratres ejusdem loci suscipiant, statuto ut Wigorniensis episcopi aliquid ab eis injusto non exigant, sed his tantum contenti permanent, quo antecessores eorum antecessoribus suis constat rationabiliter impendisse. In fine vero subjungitur quod salva sit apostolica sedis auctoritas, nec dicitur quod diocesani episcopi canonice sit salva justitia; quum in monasteriis non exemptis secundum approbatam ecclesie Romano consuetudinem diocesani episcopis canonice justitia conservetur. In indulgentiis autem bonae memoriae Clementis et Celestini patenter inuitur quod idem monachium ad jurisdictionem beati Petri nullo pertineat mediante, quum hoc in proemio promittentes sic inferant consequenter:—"has itaque ratione inducti usum chirothecarum et annuli, dalmaticae, tunice, sandaliorum et mitrae tibi duximus concedendum." Per id ergo quod pastoralis cura totius domus et ecclesie pones abbatem solummodo decernitur permanere, illud dilucidatur ab Innocentio quod fuerit a Constantino statutum, ut videlicet idem locus sub monarchia proprii abbatis liber existat. Unde quum pastoralis cura totius domus et ecclesie pones abbatem solummodo debeat permanere, patet profecto quod episcopalis pastoralis ibi curam exercere non debet, quum et abbas illius loci absque omni exactione infra suam ecclesiam debeat benedici, unde nec professio nec obedientia debet ab illa requiri. Quia vero quendam ad pastorem sollicitudinem pertinentia per se ipsam abbas exercere non potest, ut nihil ei desit quod pertineat ad plenitudinem libertatis, conceditur illi ab Alexandro ut ecclesiasticis sacramenta libere percipiat a quocumque maluerit episcopo communionem et gratiam apostolicam sedis habente. Per id autem quod idem locus asseritur ad jurisdictionem beati Petri solummodo pertinere, sicut inuitur in indulgentiis Clementis et Celestini, videtur illud manifestius declaratum, quod Constantinus papa dicitur locum ipsum libertati donasse, tutelam ejusdem Britanniarum primate tanquam vicario suo vel legato committens. Porro in privilegio Constantini quiddam contineri perspicitur per quod idem monachium videtur ad jurisdictionem episcopi pertinere, videlicet ut abbas ejusdem loci primum locum post Wictorum praesulem semper obtineat, unde quum locum istum obtinere non possit in generali concilio, nequa provinciali, quoniam absens esset ut abbas primum post illum super alios episcopos resideret, relinquitur ergo quod locum istum in episcopali synodo intelligatur habere quara

tenetur ad synodum episcopalem accedere, ne per hoc ipsius A D. 1202.
statuta recipere ac servare. In privilegio vero Alexandri papae
quiddam aliud continetur, per quod diocesanus episcopus in
eodem concilio jurisdictionem suam etsi non in omnibus in qui-
busdam tamen retinuisse videtur, quoniam in illo dicitur, ut
Wigornenses episcopi a fratribus ejusdem loci aliquid injusto
non exigant, sed tantum his contenti permaneant quae prede-
cessores eorum antecessoribus suis constat rationabiliter im-
pendisse, unde constat quod abbatem episcopis aliquas de suis
rationibus exhibere tenentur. Non igitur, his et aliis diligenter
auditis et perspicaciter intellectis, quum a nostra parte per
testes prescriptio sit probata, de communi fratrum nostrorum
consilio¹ sententialiter definimus, quod Eveshamense concilium
liberum in capite est, tanquam ab episcopali jurisdictione
prorsus exemptum, soli Romano pontifici et ecclesie Romano
subjectum, tutela tamen ipsius Cantuariensi archiepiscopo
reservata. In membris autem, videlicet illis quae non pro-
bantur exempla, diocesano episcopo ipsum decernimus sub-
jacere, propter quae abbas ad synodum ejus debet accedere
primumque locum post Wigornensem episcopum obtinere. Pro
ipsis quoque membris, ut diximus, non exemptis, idem abbas
tenetur Wigornensi episcopo exhibere reverentiam, obsequium,
et honorem, quibus Wigornensis episcopus sibi competentem
exhibitis debet manere contentus. Quia vero privilegium
meretur amittere qui concessam sibi abutitur libertatem, volumus
et mandamus ut quanto libiores estis a servitibus secularibus,
tanto vos melius municipia divina per omnia servituti. De-
cernimus ergo ut nulli² hominum liceat hanc paginam nostram
definitionis³ infringere, vel ei ausu temerario contraire.
Siquis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omni-
potentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se
noverit incursurum. Datum apud sanctum Petrum, quinto-
decimo Kalendas Februarii, pontificatus nostri anno octavo.

¹ *consilio*] consensu, Hml. MS.
8763. f. 113.

² *nulli*] nulli omnino. Ibid.

³ *definitionis*] definitione, consti-
tutione, voluntate et mandati.
Ibid.

[PARTICULA QUARTA.]

A.D. 1200. *Incipit particula quarta, qualiter causa jurisdictionis vallis fuit actitata.*

18 Jan. * Quam itaque talem sententiam apud nos quindodecimo Kalendas Februarii habueramus bullatam, propter varios hujus seculi casus timens tanti thesauri amissionem, cupiens habere duplicem, quamvis ad hoc exactissimam adhibuissem diligentiam nec profecissem, tamen caute feci ipsam sententiam et non sine magno labore executioni a capite usque ad finem interseri, et sic propositum habui. Dum hæc agerentur his intra Nativitatem Domini misit mihi dominus papa xenia de venatione sua. Tandem transactis aliquot diebus post Nativitatem Domini, dictum est nobis ex parte domini papæ, ut in tertium diem compareremus coram eo litigaturi de ecclesiis de valle. Et die statuto comparuimus, et proposuit adversarius noster ecclesias illas infra limites Wigornensis diocesis esse sitas, et ideo de jure communi Wigornensi episcopo lege diocesana esse subjectas, et ideo nos jurisdictionem ad episcopum de jure pertinentem injusto in illis exercere. Egitur quum jam redissent ad urbem mercatores Romani qui fuerant in Angliam cum abbate nostro pro quodringentis quadraginta marcis quas abbas mutuo acceperat nec recepissent eas sicut convenerat, et ego jam expendissem quinquaginta marcas quas mutuo acceperam, non inveni qui aliquid mihi mutuo daret, immo nos ipsum observabant Romani ut caperent et mitterent in carcerem donec universum debitum solveretur, sicut prius fecerant Ermesfredum monachum qui in eorum custodia mortuus est. Quam itaque hæc de causa non habuimus unde advocatos conducerem, invocantes auxilium de ecclo, in nos ipsos pondus litis suscepimus. Et dixi, "Pater sancte, bene dixisset adversarius noster nisi ecclo-
" sine illo per privilegia Romanorum pontificum ab omni

The question of the jurisdiction of the Valley appointed by the pope for hearing.

Mulle-herge likely to be arrested for debt, and obliged to plead his cause himself for want of means to see advocates.

" jurisdictione episcopati essent exemptæ, et nisi etiam A.D. 1200.
 " in eisdem omne jus episcopale prescripissent. Quod
 " autem sint exemptæ ita probo. Matrix ecclesia, vido-
 " licet Eveshamensis quæ est caput, est exempta, ergo
 " et capellæ vallis quæ sunt membra¹;" et ad hoc induxi
 " leges et canones. Adversarius vero dixit, " Non sunt
 " capellæ sed matrices ecclesiæ, ergo non quasi membra
 " ratione capitis eximuntur;" et ad hoc induxit leges
 " et canones. Tunc ego, " Immo capellæ sunt, quia
 " chrisma et oleum a nostra matrici ecclesiâ percipiunt,
 " et parochiani earum, immo magis ecclesiæ Evesha-
 " mensis, apud eam ecclesiasticam accipiunt sepulturam;
 " ergo capellæ sunt;" et induxi ad hoc canones.
 " Tunc adversarius, " Pater sancte, in ecclesiis illis sunt
 " fontes baptismatis et non in ecclesiâ Eveshamensi,
 " ergo sunt baptismales et non capellæ;" et ad hoc
 " induxit canones quæ bene faciebant ad hoc. Tunc do-
 " minus papa intuens me dixit, " Procurator, dic verum;
 " sunt apud vos fontes vel apud ecclesias illas?" Et
 " ego, " Non apud nos, sed apud ecclesias illas." Et do-
 " minus papa, " Dic aliud." Et sic hæc allegatio parum
 " profuit mihi, sed si nos a quadraginta annis retio
 " fontes habuissemus et non capellæ, sine dubio in causa
 " obtinuissemus. Tum ego, " Pater sancte, in privilegio
 " Constantini papæ continetur, 'Ipsum ergo locum
 " quem regis potestas regis libertati donavit et nos
 " auctoritate Dei et sanctorum apostolorum et nostra
 " donamus' Locus iste non tantum monasterium
 " sed etiam omnes possessiones ecclesiæ nostræ com-
 " plectitur, ut beneficium imperatoris amplissime et be-
 " nignissime interpretetur, nec verisimile est quod duo
 " reges Romaniverunt ut tantillum locum quantus
 " est situs abbatiæ nostræ summo pontifici et ecclesiæ
 " Romanæ conferrent et libertati donarent, quum in

¹ membra | membra, MS.

A.D. 1206. " eodem privilegio continentur quod ipsi reges in loco
 " ostensa visionis plurima de suis beneficiis in presen-
 " tia summi pontificis regia libertate donata et aposto-
 " lica auctoritate confirmata contulerunt. Ex quibus
 " verbis colligi potest quod non tantillus locus, sed
 " magis ita ampliatus, sit a summo pontifice libertati
 " donatus. In cuius medio monasterium nostrum quasi
 " cor in corpore situm est. Nam in privilegiis regum,
 " sicut ex eorum inspectione manifesto patet, tota
 " vallis libertati donatur, et summus pontifex eundem
 " locum dat libertati quod spiritualia quoniam reges
 " dederunt libertati quod temporalia. Hanc ideo
 " dixi, non tantum quia revera ita se res habebat,
 " sed etiam ut causa dilationem caperet donec privi-
 " legia regum exhiberentur; quod et ita factum est.
 " Et adieci, " Quod autem hoc privilegium ita intelli-
 " debeat in privilegio Innocentii papae manifesto de-
 " claratur, ubi dicitur, 'Statuimus insuper ne pro-
 " 'decessoris nostri felicis memorie Constantini papae
 " 'vestigis inherentes decernimus, ut solummodo penes
 " 'te et successores tuos totius domus et ecclesie tue et
 " 'aliorum locorum ad eandem ecclesiam pertinentium,
 " 'pastoralis cura consistat, et eorundem ordinatio in tua
 " 'et successorum tuorum tantum potestate permanent.'
 " Hec, manifesto ostenditur quod non tantum monas-
 " terium sed etiam membra¹ sunt exempta. Hoc idem
 " etiam in eodem privilegio alibi patenter ostenditur
 " ubi dicitur, 'Statuimus etiam ne in vestra abbacia
 " 'aut in capellis vestris aliquis episcopus synodum aut
 " 'capitula, aut ordinationes aut missas publicas nisi
 " 'invitatus ab abbate illius loci vel a fratribus celebrare
 " 'presumat.' Quum itaque in ecclesiis non privilegiatis
 " hoc diocesani episcopi exercere non possit denegari,
 " constat quod capella illa eodem gaudent privilegio
 " quo et matrix ecclesia, cum qua hoc privilegium sunt

¹ *membra*] *membra*, MS.

“ adeptis et infra limites parochiarum ejus constitutis. A.D. 1200.
 “ Præterea tam ab Innocentio quam ab Alexandro con-
 “ ceduntur et confirmantur nobis peculiare consuetu-
 “ dines quas habemus in parochiis, in processionibus, in
 “ ordinationibus, ut sicut hucusque consuevimus eas
 “ tenemus; sed in parochiis omnium ecclesiarum de
 “ quibus agitur (sicut in possessorio judicio pro nobis
 “ est sententiatum) hucusque tales habuimus peculiare
 “ consuetudines, quod decanus ecclesie nostræ ab abbate
 “ nostro de consensu nostro constitutus de omnibus
 “ causis tam majoribus quam minoribus in eis emer-
 “ gentibus cognoscit, et abbas noster publicas poenitentias
 “ injungit. Processionem etiam Pentecostalem, quæ
 “ tantum est cathedralium ecclesiarum, hucusque ab
 “ illarum ecclesiarum parochianis in ecclesia Eveshamensi
 “ auctoritate istorum privilegiorum annuatim susci-
 “ pinus, peculiari quadam consuetudine, more catho-
 “ dralium ecclesiarum. Ordinationes etiam eorundem
 “ ecclesiarum habemus, quia in eis personas et vicarios
 “ instituimus; quæ omnia per testes omni exceptione
 “ majores non tantum ex parte nostra productos, sed
 “ etiam per clarissimos et authenticos viros ex parte
 “ episcopi productos, nos auctoritate horum privilegiorum
 “ hæc fecisse probatum est. Quum igitur hæc jura
 “ episcopalia auctoritate ecclesie Romanæ in his ecclesiis
 “ habeamus, nihil potestatis vel jurisdictionis episcopalis
 “ relinquatur episcopo, quare eas sicut membra¹ cum
 “ capite suo, ecclesia scilicet Eveshamensi, dico ex-
 “ emptas. Verum adhuc alia in privilegio Alexandri
 “ papæ continentur per quæ manifeste ostenditur ecclesias
 “ illas simul cum monasterio ab omni jurisdictione
 “ episcopali esse exemptas. Sicut enim, ‘Christiana vero,
 “ ‘oleum sanctum, consecrationes altarium, ordinationes
 “ ‘clericorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi,

¹ *membra* | *membra*, MH

A D. 1200. " 'a quocunque malueritis suscipiatis episcopo.' Sed
 " quum in majori ecclesia nostra tantum simus mo-
 " nachii, nec chrismato nec oleo sancto nec ordinatione
 " clericorum propter nos nisi ratione subditorum indi-
 " geamus; relinquatur quod ratione ecclesiarum aliarum
 " et rectorum et parochianorum hæc percipiamus, sicut
 " dicit Innocentius, qui peculiare consuetudines in
 " chrismato accipiendo et per ecclesias nostras distri-
 " buendo nobis confirmat. Quod quum secundum jus
 " canonicum non exemptis nisi a suo episcopo hæc
 " accipere non liceat, sequitur quod tam clerici quam laici
 " qui hæc a nullo specialiter episcopo suscipere tenentur
 " nullo diocesano subijciantur, sed magis cum illa ecclesia
 " a qua hæc percipiunt ab omni diocesani episcopi
 " jurisdictione sint exempti, quum et, secundum idem
 " privilegium, altaria eandem ecclesiarum a quocunque
 " maluerimus possint consecrari episcopo, quod secun-
 " dum canones in ecclesiis non exemptis non licet.
 " Præterea quum ex his ecclesiis maxima libertatis nostræ
 " utilitas oriatur et dependent, ex quarum fructibus
 " maxime sustentamur, quid proderit nobis hæc libertas
 " si illas amiserimus ex quibus emolumentum¹ liber-
 " tatis suscipimus, quum ex eorum amissione pauperes
 " officiamur. Præter hæc, Pater sancte, vehementer
 " admiror quæ fronte episcopus adhuc petit sibi subijci
 " duas ecclesias Eyeshamie, quas constat esse sitas infra
 " ambitum monasterii nostri et muros ecclesie nostre,
 " quarum una non distat a matrici ecclesia nisi per novies
 " viginti pedes, altera vero tantum per quadraginta sex
 " pedes, quum jam vestri gratia per sententiam vestram
 " declaratum sit saltem illum tantillum locum ubi situm
 " est monasterium nostrum esse liberum et exemptum,
 " quare illas ut in loco libero sitas dico exemptas."
 Tunc dominus papa conversus ad adversarium dixit ei,

mitiguly
 the
 vish
 unches
 of Eyesham
 to the abbey.

¹ emolumentum] emolumentum, MS.

" Responde his " Et adversarius, " Pater sancto, ego A.D. 1204.
 " nunquam in vita mea amplius super privilegiis The
 " summi pontificis disputabo, sed vos cuius est con- bishop's
 " dere pro voluntate vestra interpretamini ea " Tum advocate
 dominus papa, qui multum favorabilis erat episcopo in declines
 hac ultima causa, dixit, " Videtur prima facie quod any further
 " privilegia Innocentii et Alexandri debeant ex the inter-
 " privilegio Constantini, et sub tali conditione sint pretation of
 " ecclesie Eveshamensi concessa si vallis Eveshamie papal privi-
 " in qua sita sunt illae ecclesie sit ille locus quem leges.
 " Constantinus papa dedit libertati " Et data benedic- Second
 tione precepit ut recederemus donec super pro- hearing.
 scriptione dicturi alias voceremur. Post aliquot dies Enquiry
 iterum vocati comparuimus, et dixi, " Pater sancto, into the
 " quod per privilegia hujus sanctae sedis ecclesie vallis prescrip-
 " Eveshamie ab omni jurisdictione episcopali sint tive right
 " exemptae sufficienter, ut mihi videbatur, pridie ostendi, of the
 " et quod similiter prescriptione tui sinus non credo abbey to
 " adversarium nostrum velle inficari, quin diutina jurisdiction
 " possessio nostra, quae memoria hominum excedit, tion in the
 " non tantum per testes ex parte nostra productos, Vale
 " sed etiam per viros clarissimos et fide dignos ex
 " parte episcopi productos sufficientissimo probatur ; "
 et proferens rotulum nostrum incepi legere attestaciones
 quas ad hoc faciebant. Et dominus papa, laudio affec-
 tus, conversus ad adversarium nostrum dixit, " Num
 " opus est lectione attestacionum ? num praecripserunt ? "
 Et dixit magister Robertus, " Revera praecripserunt. "
 Et dominus papa, " Ut quid ergo laboramus ? " Et
 adversarius, " Pater sancto, nos didicimus in scholis, et
 " haec est opinio magistrorum nostrorum, quod non
 " currit prescriptio contra jura episcopalia. " Et do-
 minus papa, " Certo et tu et magistri tui multum The
 " bibistis de cerovisia Anglicana quando haec didicistis. " English
 Et quum magister Robertus adhuc idem affirmaret, noted for
 iterum idem audivit responsum. Et quum adhuc their love
 magister Robertus idem probare niteretur per quosdam of beer.

A.D. 1206. canones qui hoc dicere videbantur, et per quandam sententiam domini papae quam jam triduo transacto tulerat contra canonicos Cenomannico de capella domini regis pro episcopo Cenomannensi, respondi ego, "Pater sancte, quodam sunt jura et officia episcopalia, "voluti dedicare ecclesias, conficere chrismum, conferre "sacros ordines, et his similia, quae a nullo possunt "exerceri nisi ab episcopo, et ideo haec non possunt "ab aliis privatis possideri, quare nec praescribi ut "alio personae quam episcopo¹ unquam cohaereant: "forte in tali casu loquuntur canones illi quos ad- "versarius noster allegavit. Nos vero non petimus "quod haec officia cohaereant personae abbatis nostri, "sed ut alii quicumque episcopi sicut consuevimus "haec apud nos possint exercere, Wigornensis autem "non. Et quum sit instar sacrilegii de sententia "vestra disputare, multo gravius peccatum illam per- "vertere, multum admiror quod adversarius noster "sententiam vestram aut pervertit aut nullo intelligit, "quia canonici Cenomannenses tantum diuinam posses- "sionem absque bona fide et justo titulo contra jura "episcopalia allegaverunt, et ideo non praescriperunt. "Nos vero ex privilegiis nostris et bona fide et "justum titulum habemus et diuinam possessionem "sicut adversarius noster confitetur, et ideo praescrip- "simus." Tunc iratus dominus papa eo quod magister Robertus tepido allegasset in casu isto, multum enim levit partem ejus secundum justitiam in causa isto, dixit, "Audivimus quod ecclesia Wigornensis plures "vacavit quam aliqua alia ecclesia Anglicana, unde "fortassis potest contingere quod subducto tempore "vacationis minime sit completa vestra praescriptio, et, "sicut ex attestationibus vestris audivimus, multas in- "tercesserunt interruptiones." Et quamvis dominus papa ut justus iudex hoc diceret quia odiosa est praes-

requent
nonnices
in the sec
of Worcester.

¹ episcopo | episcopi, MS.

scriptio, tamen dolui quod ita defectum ^{*}adversarii A.D. 1200.
nostri suppleret, et non potens cohibere linguam meam,
pro tristitia, dixi, "Pater sancte, in plenitudine potes-
" talis vocati estis, et ideo omnia licent vobis, sed
" secundum jura civilia aliis judiciis non licet de
" his que desunt advocatis supplero de facto, nisi
" tantum de jure." Et dominus papa, "Falsum est;
" inuno et de facto et de jure licet judici supplero."

Et comprescui labia mea, quamvis sentirem me grava-
tum, quia nisi dominus papa de facto ita supplevisset, <sup>The ques-
tion of pre-
scription
referred to
cardinal
Guala for
examina-
tion.</sup>
prescriptionem tuti sine dubio in causa obtinuissemus.
Tunc precepit dominus papa quod recederemus, et post
paucos dies dedit nobis dominum Gualan diaconum
cardinalem, inter cardinales in jure civili peritissimum,
super interruptionibus prescriptionis nostre auditorem. <sup>After some
days' lit-
igation be-
fore the
cardinal,
the case is
finally re-
ferred to
the bishops
of Ely and
Rochester
and Bene-
dict [de
Sanctun],
emmon of
London.</sup>
In qua causa bene astitit mihi magister Adam Sortes
quia in attestationibus erat valde expeditus, veluti
qui interfuerat in Anglia disputationi super eisdem in
judicio possessionis. Quum vero per multos dies coram
predicto auctore¹ litigassemus, invente sunt multe
interruptiones prescriptionis nostre in attestationibus
nostris, et scriptis allegationibus utriusque partis super
eisdem et facta relatione ad dominum papam, per
ipsius interlocutionem date sunt nobis literae com-
munes sub hac forma:—

9 Feb 1200.

*Norma literarum domini pape super jurisdictione
nullis.*

^{*}
Innocentius episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus
fratribus Eliensi et Rotensi episcopis et magistro B. canonico
Londoniensi, salutem et apostolicam benedictionem. Auditis
et intellectis attestationibus instrumentis et allegationibus in
causa que vertitur inter venerabilem fratrem nostrum Wigor-
nensem episcopum et dilectum filium Eveshamensem abbatem
super ecclesiis in valle de Eveshamie constitutis, quas epi-

¹ auctor] *Sic et qu, auditore, ut supra.*

A.D. 1206. scopus asserit ad se diocesana loco spectare, abbas autem eas
 esse ab ejus jurisdictione prorsus exemptas, cognovimus evi-
 denter ecclesias illas per privilegia pontificum Romanorum
 non esse ab episcopali jurisdictione subtractas nisi forte vallis
 de Eyesham sit ille locus quem a duobus regibus, Kenredo
 videlicet et Offa, libertati donatum bono memorio Constanti-
 nus papa libertati donavit, sicut in ipsius privilegio continetur.
 Verum tanto tempore probantur per testes ab abbatibus
 Eyesham pleno jure possessio, ut videantur in eis jus epi-
 scopale legitime prescriptum nisi forte per tantum tempus
 Wigornensis ecclesia interim vacuisset ut, tempore vacationis
 sublato, prescriptio minime sit completa. Licet autem sit
 utrinque in causa conclusum, quia tamen utraque pars neces-
 sariam, ut asserit, probationem omisit, nos attendentes quod
 utraque ecclesia fingitur vice minoris, equitate pensata,
 utramque restituimus contra reliquam ad probandum rationem
 omissam, ne alterutra propter hujusmodi negligentiam gravi
 jactura laudatur. Quocirca discretioni vestre per apostolicam
 scripta mandamus quatenus inspectis privilegiis predictorum
 regum quos abbas super predicta libertate asserit se habere,
 si per illa constiterit quod vallis de Eyesham sit ille locus
 quem prefatus predecessor noster libertati donavit, absolvatis
 Eyeshamensem abbatem ab impetitione Wigornensis episcopi
 super ecclesiis memoratis, et adjudicatis illas abbati pleno
 jure subjectas, episcopo super illis perpetuum silentium im-
 ponatis. Quod si abbas in hac probatione defecerit, auditis
 probationes super tempore quo infra quadraginta annos sedes
 episcopalis vacavit, et si per tantum tempus vacasse consti-
 terit ut illo subducto non sit quadragenaria completa prescrip-
 tio, vos in illis ecclesiis jus episcopale adjudicatis episcopo, et
 super illo perpetuum silentium imponatis abbati. Si autem
 exceptionem hujusmodi episcopus non probaverit, quia tamen
 interruptionem probavit circa processionem Pentecostalem in
 villa et ecclesia de Mortone et receptionem et procuracionem
 archidiaconi, nec non solutionem denariorum beati Petri in
 valle de Eyesham, circa cognitionem quoque censuum ma-
 trimonium et capellani suspensionem in predicta villa de
 Mortone et interdictum capellarum in prefata villa de Eya-
 sham, vos super his jus episcopale adjudicatis eidem, si tamen
 circa suspensionem et interdictum hujusmodi infra quadraginta
 annos interruptio facta fuit, in ceteris ei silentium imponentes
 quas abbas prescripsisse probatur. Quod si forte noluerint
 sententiam definitivam a vobis recipere, vos receptis probatio-
 nibus prelibatis, eas nobis sub sigillis vestris fideliter desti-
 netis, prestantes partibus terminum competentem quo per

procuratores idoneos recipere sententiam nostro se consue- A.D. 1206.
tut representent. *Postea autem qui fuerint nominati si se
gratia odio vel timore subtraxerint, per districtiorem eccle-
siasticam, appellatione remota, cogatis veritati testimonium
perhibere, nullis literis obstantibus si quæ apparuerint præter
assensum partium a sede apostolica impetrato. Si vero non
omnes his exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea,
sublato appellationis obstaculo, exequantur. Datum Romæ
apud Sanctum Petrum tertio nonas Februarii, pontificatus
nostri anno octavo.

Obtinuit etiam magister Robertus, me nesciente
donec cum eis recessisset, tales literas:—

*Forma literarum episcopi super falsitate privilegiorum
regum.*

Innocentius episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus The dele-
fratribus Eboracensi et Rothensi episcopis et magistro B. canonicis gates in
Londoniensi, salutem et apostolicam benedictionem. Presen- England
tium vobis auctoritate mandamus quatenus si in causa vone- empowered
rabilis fratris nostri Wigornensis episcopi et dilecti filii into the
Eveshamensis abbatis, quam sub certa forma vobis duximus genuine-
committendum, falsi contigerit incidere questionem super privi- ness of the
legiis duorum regum Konradi et Ottonis quæ præponitur idem grants of
abbas habere, vos auctoritate nostra suffulti de ipsa, sublato king Otta
cujuslibet appellationis et contradictionis obstaculo, cognoscentes, and Kon-
eum hinc debito terminetis, facientes quod statueritis per con- red.
suetudinem ecclesiasticam firmiter observari, nullis literis, etc. Quod 8 Feb. 1206.
si non omnes, etc., duo vestrum, etc. Datum Romæ apud Sanctum
Petrum sexto idus Februarii pontificatus nostri anno octavo.¹

*Consilium Th. prioris circa capellanos et decanatum
et denarios beati Petri et usum privilegiorum et
prescriptionem et interruptionem et receptionem
Wigornensium.*

Privilegia regum hic non scribo quia sicut ex præ- Marle-
cedentibus perpendere potestis adhuc dubium est herge con-
utrum nobis sint profutura necne. Multa etiam scita fesses that
digna hic scribere prætermitto, ne quocumque casu ad all the facts
adversarios nostros eadem perveniant, quia quantum on his side
prodesset nostrates ea scire, tantumdem obesset ad of the case
told. cannot
satisfy be
told.

¹ octavo] septimo, MS., by clearly a clerical error.

A.D. 1200. scientiam adversariorum eadem pervenire. De hoc tamen omnes fideles et amicos Eveshamensis ecclesie premunio, ut caveatis vobis de decano vestro et capellanis vestris et parochiis vestris, quia omnes predictae interruptiones per illorum defectum, negligentiam et malitiam, praeter consensum et voluntatem abbatis et conventus, contigerunt, et tamen propter imperitiam et negligentiam nostram ac si nos ipsi ea commisissimus pro culpa nobis eadem reputantur. Capellani enim duarum ecclesiarum de Evesham contra consensum nostrum detulerunt suspensioni episcopi, et, eccel in damnum ecclesiae nostrae coram stultitia¹ reclusit. Quia etiam capellanus de Mortone visus fuit cum parochiis ejusdem vicini sui in processione Pentecostali apud Wigorniam, in eadem processione facta est contra nos interruptio prescriptionis nostrae. Dum etiam clerici essent decani Eveshamiae, qui habebant redditus in episcopatu timentes episcopum, non compromissabant per censuram ecclesiasticam, sicut debebant, parochianos nostros quominus appellarent ab eis et irent ad episcopum pro quibusdam causis majoribus: ideo, ut audistis, facta est interruptio prescriptionis nostrae in quibusdam causis matrimonialibus. Quam etiam episcopi Wigornenses tenebantur solvere domino pape milicem libras et quinque solidos pro dominiis beati Petri annuatim et nos unam, decani, ut dictum est timentes episcopos, solverunt episcopis libram quam debebant solvere domino pape pro dominiis beati Petri omnium terrarum nostrarum, et episcopi, defraudantes ecclesiam Romanam, non ideo amplius solverunt. Quam rationem² quam audiret dominus pape multum motus fuit contra episcopum. Hoc ergo factum inter interruptiones non computaretur nisi nobis ad iacturam libertatis impu-

Complaint of the little regard the chaplains of Evesham and the deans of the Valley had paid to the privileges of the abbey.

¹ *stultitia*] *stultia*, MS.

² The passage commencing here at "Quam rationem," and ending at the words "cogeremur eadem,"

has been substituted for a shorter passage, which has been entirely erased.

taretur. Magnum ergo periculum est ei solvere. Nam si A.D. 1200, ei deberet fieri solutio, ad solutionem faciendam quidem competeret coactio. Quam si haberet, constat parochianos nostros non esse plene exemptos, quum episcopus posset eos excommunicare et obiam in solidum cogeret eos ad solutionem eorundem denariorum usque ad summam centum solidorum vel amplius, nacta qualicunque causa ut nos gravaret, nec posset aliquis ei resistere quum ipso papa ad hoc nitatur omnes compellere. Et si tantum viginti solidos contra nos obtineret, periculum nobis immineret ne tam domino papa quam illi solvere cogeremur eosdem. Et quia¹ huc mala et multa alia contigerant per clericos decanos, et quia timentes magnates terræ non defendebant possessiones nostras et homines nostros, nec in malefactores nostros, prout decano incumbit, per censuram ecclesiasticam ausi erant animadvertere, immo homines nostros quando habebant eorum eis causas magis spoliabant eos, inhiantes lucris temporalibus, et curam animarum in periculum nostrorum animarum parvipendebant (nam facti securi per certam ecclesiam non poterant auoveri, et ideo non timebant nos), et quia onerosi erant ecclesie per omnia, sicut senescallus in quotidianis procurationibus hominum et equorum:—provisum est et statutum ut monachi sint decani, sicut fuit prior Avicius et quidam alii monachi post eum, qui ad voluntatem abbatis et conventus si male egerint vel tepide, possint auoveri, et qui ea qua acquirunt ecclesie acquirant, et qui audacter in malefactores ecclesie animadvertant, et qui non sint magis oneri ecclesie quam simplex monachus præter procuracionem apparitoris sui. Et maxime his diebus necesse est ut monachi sint decani, quia si abbas discessisset nisi monachus esset decanus non esset aliquis qui ministros regis ausus esset excommunicare,

¹ A translation (from Vesp. B. xxiv. 18), of the greater part of the passage extending from hence to the

end of this section, in somewhat different order, is printed in Pindar's History of Evesham, pp. 190, 191.

A.D. 1200. si forte contra privilegium nostrum manus ad diripi-
endos redditus officii monachorum assignatos vellent
apponere, nec posset aliquis monachus hanc potestatem
sibi assumere post mortem abbatis nisi eo vivente

Roger Fitz-
maurice,
canon of
Hereford,
expelled
from the
deanship,
and Marle-
berge ap-
pointed in
his stead.

illam habuisset. His de causis quendam magnam
virum, Rogerum scilicet filium Mauricii, canonicum
Herefordensem, cui abbas contulerat decanatum citra
consensum conventus, viriliter ab ecclesiis Eveshamiis
ubi capitula voluit celebrare expellendo ejecimus, et
etiam quum in domo sua vellet capitulum celebrare
prohibuimus clericis et laicis ne ei obedirent, et coegi-
mus eos inde recedere. Quo ita a decanatu amoto,

factus sum ego decanus, et functus sum officio illo om-
nibus diebus usque dum huc scripta sunt, etiam tem-
pore prioratus mei. Audistis¹ etiam quod circa recep-
tionem et procuracionem archidiaconi facta est inter-
ruptio quamvis caritative² eos receperimus; unde valde
cavendum est ne unquam episcopum vel archidiaconum
Wigornenses etiam caritative² patentes, vel etiam cum
legato Romano vel rege vel archiepiscopo venientes,
vel quocunque alio modo, admittatis ad cibum vel ad
alia ad quos alios admittimus, quia semper interpreta-
dum est pro jure communi. Priorem vero Wigornensem
et archidiaconum Gloucestrensem, nisi forte nomine offi-
cialium petierint, bene potestis admittere, nam nomine
officialium neminem admittetis, nec quod aliquod offi-
cium infra vallam etiam de suis parochianis exerceant
permittetis. Igitur quum ex privilegiis et ex pre-
scriptione omnis libertas hujus ecclesie dependeat, cavete
vobis, omnes filii hujus ecclesie, ne unquam utamini
jure communi ubi jus speciale habetis, nam de facili
admittatur³ possessio libertatis quia exemptio contra
jus commune est, et facillime interrumpitur proscriptio

Bishops
and arch-
deacons of
Worcester,
as well as
any of their
officials,
never to be
admitted
within the
abbey on
any pre-
text.

¹ The passage from hence to the
end of the section has been substi-
tuted for a much shorter passage,
which has been entirely erased.

² admittatur] amittatur, Vesp. A.
xxiv. 13; doubtless the correct
reading.

quia odiosa est. Vos igitur quot hujus libris de liber-
tate vallis discortatio et causa decisio expectat, adjuro
per Jesum Christum Filium Virginis quem elegit locum
istum, ut (exemplo nostri qui tot mala, ut audistis,
pro libertate hujus ecclesie sustinimus) viriliter agatis,
nec aliquod discrimen hujus sæculi jacturæ libertatis
reputetis comparabile, quia si vallis libertatem amise-
ritis, ecclesias et decimas et coercionem malefactorum,
quo pluris est, proculdubio amittetis, et pauperes et
miseri eritis, et (quod absit!) invenient vos mala in ex-
tremo tempore. Quia vero, ut in præmissis continetur,
non tantum illo privilegium meretur amittere qui,
omissis vi et potestate privilegiorum, utens jure com-
muni concessa sibi non utitur potestate, sed etiam illo
qui non concessa sibi utitur potestate;¹ caveto vobis
ne unquam vim et potestatem privilegiorum vestrorum
excedatis, ordinando videlicet alienos parochianos ad
ordinem subdiaconatus, diaconatus vel presbyteratus.
Aliorum dico omnem qui non habet titulum ordina-
tionis sue in parochia vestra, nisi de licentia sui
diocesis. Nec alienis excommunicatis post denuncia-
tionem vobis factam communicetis. Nec chrismum et
oleum, si apud vos confecta fuerint, aliis quam vobis
similibus, videlicet privilegiatis, præbeat, nisi de vo-
luntate diocesis episcopi potentis. Nec in aliis casibus
qui infiniti sunt.

A.D. 1208.

Exhorta-
tion to the
mainte-
nance of
their privi-
leges.

[p. 183.]

Warnings
against
exceeding
their
power.

*De prohibitionem domini papæ ne ab urbe recederemus
cum privilegiis, et de recessu magistri Adæ cum
executione et modo executionis factus in Anglia.*

Completis itaque ut putabamus omnibus negotiis
nostris, mandatum domini papæ, audientibus adversariis
nostris, recepimus ne ab urbe cum privilegiis nostris
recederemus. Igitur quamvis omnes infirmi essemus,
locuti tamen sumus adinvicem ut aliquis nostrum ma-

Feb. 1200.

Marle-
berge and
his com-
pansons
being or-
dered to
remain at

¹ The real meaning of this passage
(quia vero . . . utitur potestate) is,
by an inverted rendering, completely
lost in Thudal's translation.

A.D. 1206. jori simulata infirmitate cum executione recederet, ad
 liberandum fratres nostros qui in Anglia quasi Aegypti-
 tiana servitute deprimebantur, quamvis hoc sine gravi
 periculo propter prohibitionem domini papae facere non
 possemus. Et quolibet nostrum cupiente discedere,
 facta est contentio inter nos quis primo discederet.
 Allegavi pro me quia jam per annum et dimidium ibi
 moram feceram, clericus vero domini abbatis tantum
 per decem hebdomadas, magister autem Adam non nisi
 per sex hebdomadas. Tandem quia magister Adam
 infirmabatur durius, cecidit sors super eum, et accepta
 executione et viatico clam recessit, et per gratiam Dei
 prospere dirigentis iter ejus sanus et incolumis in An-
 gliam est reversus. Et, anno revoluta, eadem die qua
 episcopus nactus est possessionem jurisdictionis monas-
 terii nostri, scilicet Dominica qua cantatur "Misericordia
 Domini," per abbates de Westmonasterio et de Stanleia
 facta est executio sententie domini papae, et, episcopo in
 perpetuum exeluso, publice denuntiatum est monaste-
 rium nostrum liberum et exemptum, et nos in plena
 possessione libertatis sumus constituti.

Public
 declaration
 of the ex-
 emption of
 the abbey,
 16 April
 1206.

Qualiter privilegia sunt tradita Romanis.

All their
 documents
 held in
 pawn by
 Roman
 merchants
 as security
 for their
 debts.

Cognito autem recessu magistri Adae comminati sunt
 nobis adversarii nostri et Romani mercatores. Et vi-
 dentes Romani quia presumptuosi eramus qui huc con-
 tra prohibitionem domini papae feceramus, observaverunt
 nos donec obtinuissent quod ex precepto domini papae
 omnia privilegia nostra et instrumenta eis tradidimus
 loco pignoris pro quadringentis marcis quas eis debe-
 bamus.

*Qualiter Thomas monachus liberaverit abbatem ne a
 domino papa per inquisitionem factam in An-
 glia deponeretur.*

Postea vero quum adversarius noster diceret se adhuc
 habere causam contra me cui respondere non possem,
 indignatus sum, et, quamvis noscirem quidnam loque-

retur, more litigantium audacter et presumptuose re- A.D. 1206.
spondi quod ad omne quare, sicut ex promissis jam
mundo innotuit, ei responderem, et vigilantius insi-
diatus sum ei. Quum igitur dominus papa, ut erat
curialissimus, more suo liberalissimo oppressos consolans,
ne victus adversarius noster dolens recederet, multas
speciales indulgentias adversario nostro indulisset, qua-
dam die quum in publica audientia legerentur, objec-
i me adversarium et omnibus contradixi, quamvis de
multis nihil ad me. Et quum in crastino ad audien-
tiam contradictarum convenissemus, misertus adversarii
mei eo quod valde tristis essiceretur, dixi ei ut diceret
mihî quam causam haberet contra me et renuntiaret
illi, et ego omnibus contradictionibus meis; et factum
est ita. Erat autem causa hujusmodi: episcopus Wi-
gornie nactus possessionem jurisdictionis monasterii
nostri, quum monachi, ut suprà dixi vobis, nollent ac-
quiescere ei ut per eos de persona abbatis fieret inqui-
silio, fecit eam per compatriotas nostros sub testimonio
omnium prelatorum episcopatus sui, et, sigillis eorum
in ea appensis, misit eam domino papa. Hanc causam
renuntiavit magister Robertus, et fractis sigillis tradidit
mihî schedulam¹ scriptam, nullo sciuto proter me et
ipsum, et facti sumus amici adinvicem, nec apposuimus
amplius invicem nos in aliquo gravare. Et sic ibi
factum est ne abbas a domino papa deponeretur, quia
si vidisset inquisitionem in qua multa enormia conti-
nebantur, sine dubio eum deposuisset. Ita et prius
factum fuit in Anglia ne ab episcopo deponeretur.

The bi-
shop's in-
quiry into
the abbat's
conduct is
suppressed
at Rome
by a com-
promise.

*De recessu clericorum episcopi et postea clerici abbatis,
et ultimo de recessu Thomæ monachi a curia
absque licentia domini pape.*

Post paucos vero dies recesserunt adversarii nostri,
et tunc instantè petivimus licentiam recedendi, nec

¹ [schedulam] cedulam, MS.

A.D. 1206. impetravimus. Et quum iterum super hoc sollicitarem dominum papam, precepit ut starem in urbe nec appositam causam quære. Post aliquot dies infirmabatur socius meus clericus domini abbatis, et quum nolle amplius stare tradidi eum moreatoribus Romanis qui eum privilegiis nostris ibant in Angliam pro pecunia quam eis debebamus, ut et ipsi invenirent ei expensas itineris, et recessit cum eis. Et relictus sum ego solus

Marleberge
quits Rome
secretly,
because
he has no
means for
making the
usual gifts
to the pope
and cardinals.

ut viderem finem, expectans auxilium de celo. Et iterum post aliquot hebdomadas circa median Quadragessimam quum jam inciperet aeris intemperies, et plenissime constaret mihi quod licentiam recedendi non impetrarem, nisi prius dominum papam et cardinales, sicut decet victorem, visitarem, nec unde eis satisfacerem haborem (unde satis dolendum est, quia si eos visitassem, omnium privilegiorum nostrorum innovationem, et etiam novorum capitulorum adjectionem, et literas de expensis nobis ab episcopo refundendis,¹ et quaecunque alia de jure vellent impetrassem), accepta licentia a sanctis apostolis Petro et Paulo et aliis patronis urbis sacre, et cum benedictione apostolica cum populari multitudine accepta, clam recessi, per quinque vel sex dietas semper timens ne revocarer. Et gratia Dei mecum comitante, quamvis gravi febre in Francia a Domino essum correptus, prospero gressu in Angliam sum regressus, fratribus congaudentibus et mecum gratias Deo agentibus quia salvum me receperunt.

His suis
arrival at
Evesham.

*De triplicata depressione conventus ab abbate post
securitatem libertatis.*

The abbot
renews his
old tyranny.

Abbas vero meus, licet actus mei ejus essent successus, invidens factis meis felicibus quia prospere agebam in negotiis ecclesie, non omittebat persequi me, et

¹ refundendis] refundentis, MS.

non tantum me sed universum conventum, nec otiam A.D. 1206. illis peperit quos aliquando, quum sibi timeret, ut erroris sui haberet fautores videbatur amasse. Jam enim putavit se securum non propter libertatem ecclesiae ab alio quam ipso papa posset deponi, nesciens quia legati Romano sedis diligentius exemptorum quam non exemptorum (qui episcopos habent visitatores) transgressus scrutantur et corrigunt, quia alium quam ipsos non habent correctorem. Noluit otiam intelligere quod dominus Cantuariensis ut tutor noster qui habet potestatem in capite libero haberet curam animarum nostrarum, et si quid sinistro partis apud nos oriri compertum fuerit per ejus debeat corrigi cautolam et industriam, sicut in privilegiis continetur; quod si forte facere non posset, facta inquisitione excessuum tam abbatis quam conventus et cognita veritate, debeat eam ad dominum papam referre, qui pro qualitate excessuum poenam infligat, qui otiam tanto magis rigorem in talibus exerceat quanto scit se difficilius posse adiri, et quanto ei specialius subijcitur tanto magis veretur excessus nostros impunitos relinquere, quum sciat in ejus caput redundare quicquid a nobis delinquitur nisi per eum corrigatur. Haec et his similia non attendens, abbas noster quaecumque volebat faciebat, per libertatem factus securior, propter quam, ut dictum est, magis sibi debuit timere, et, duplicata tyrannide durius et crudelius, tam circa nos quam sui ipsius custodiam cepit conversari.

Qualiter conventus accusaverit abbatem coram legato Johanne in Via Lata, et qualiter idem legatus redditus et consuetudines conventus confirmaverit.

Interim missus est in Angliam dominus Johannes The abbey visited by the papal legate. diaconus cardinalis tituli Sanctae Mariae in Via Lata, legatus totius Angliae. Qui quum venisset ad nos causa

A.D. 1206, visitationis, et nos in multis abbatem nostrum accusa-
remus et ipse nos, cepit dominus legatus per se ipsum
et clericos suos facere singulare scrutinium de statu
domus tam interiori quam exteriori, et recedens
imperfecto scrutinio reliquit hic de Lileschulle et de
Hagemon abbates ad perficiendum illud, nihilominus
concedens ut pacem inter nos si possemus reforma-
remus, sed tantum de temporalibus; de spiritualibus
vero quae ad salutem animarum pertinebant sibi reser-
vavit correctionem. Itt tunc facta est compositio inter
nos fere ad votum nostrum, in qua omnes redditus
officiis nostris assignati et omnes consuetudines de cel-
lario in scripturam sunt redacta, et contra omnia in
quibus solebat nos gravare est in ea nobis cautum, et
misimus eam ad dominum legatum et confirmavit
eam. Abbas autem timens adhuc inquisitionem circa
spiritualia accessit ad dominum legatum in concilio
Radingensi, ubi fuit mitratus cum episcopis et gratiam
domini legati ibi obtinuit, et dedit nepoti domini
legati redditus decem marcarum.

Council of
Reading,
10 Oct.
1206.

*Qualiter conventus recesserit cum magistris Thoma de
Norwich et Thoma de Marlebergia monachis quos
abbas voluit penitus expellere, et qualiter bellum
cum abbate commiserint et cum vicerint et con-
firmationem reddituum obtinuerint.*

[p. 145.] Quum igitur dominus legatus post concilium¹ prae-
pararet se ad transfretandum et peteremus ab abbate
nostro ut sigillum suum et nostrum, sicut convenerat,
scripto nostro appenderentur, noluit acquiescere, sed
penitus a pacto recedens, auctoritate indulgentiarum
quas quum Roma essemus, sicut dixi vobis, me igno-
rante acquisiverat, voluit quosdam fratres qui instanter

¹ *concilium* | *consilium*, MS.

scripti confirmationem petebant excommunicare et ma- A.D. 1200.
 gistrum Thomam de Northwic et me positus a domo
 nostra expellere, sed fidelis et constans conventus Eveshamensis, cujus memoria in benedictione sit, similis
 Jeremie fratrum amatori, elegit magis nobiscum re- H. Maco.
 cedere quam permittere tantum nos duos periclitari. xv. 14.
 Igitur inito consilio tradidimus senibus et valetudi- Thomas de
 nariis reliquias et thesaurum ecclesie, sigillum in terra Northwich
 abscondimus, et ipsi sub periculo animarum suarum usque ad and Marle-
 effusionem sanguinis hæc receperunt observanda, in- berge be-
 juncto etiam eis ut si abbas aliqua ex his vellet di- ing ex-
 ripere, publicum invocarent auxilium; et accepta bene- pelled by
 dictione, mox iter agentium, in die sanctæ Katerine the abbot,
 circa horam diei tertiam recesserunt nobiscum triginta thirty
 monachi omnes pedites, succinctis renibus, baculos monks
 habentes in manibus, per quosdam fratres appellantes quit the
 eorum abbate qui sedebat tunc pro tribunali in quadam abbey with
 causa in capella sancti Laurentii, et videns nos reco- them,
 dere, convocans quoscunque potuit amicos, sumptis 25 Nov.
 armis et ascensis equis, cum equis armis et fustibus
 insecutus est nos. Et quum jam ascendissemus collem They are
 qui est in campo de Wikawone venit ad nos, et jussit pursued by
 ut staretur, et statimur hinc et hinc, publica strata the abbot
 media, et crux posita erat in ea. Tandem allocutus and an
 est quosdam de senioribus qui videbantur regere nos, armed
 et rogavit eos ut venirent ad eum, et primicerio company,
 nostro respondente, "Ego vado ad abbatem meum,"
 accessus est furor alterius senis quem vocaverat, Wil-
 helmi videlicet de Lithun, cujus memoria sit in bene-
 dictione, et quasi alter Mathathias increpans illum
 dixit, "Absit a me et quolibet bono viro quod ab
 " unitate et veritate et universitate recedam;" et hoc
 sermone multos confortavit, alios confirmavit, quosdam
 ab errore revocavit. Abbas vero videns constantiam
 nostram precepit suis ut percuterent in gladio et
 caperent nos, et congressi sumus habentes fiduciam
 in Domino, inermes contra armatos. Illi vero ex- who are
 beaten in a

A.D. 1200.

conflict
and put to
flight.The abbot
betakes
himself to
entreaty,
promises
everything,
gives up
the special
indulgen-
ces he had
obtained
from the
pope, and
so at last
prevails
on the
brethren
to return.

tractis gladiis miserunt manus in quosdam ex fratribus. Alii vero fratres baculis quos tenebant in manibus viriliter expugnabant eos, et liberantes fratres suos a manibus eorum coegerunt eos retrorsum abire. Illis itaque fugatis in campum, omnes unanimiter iter quod inceperamus progressi sumus, gratias agentes Deo in quo omnem spem nostram posueramus quod nullum ex nostris amisimus, quamvis adversarii nostri illiesi non abissent. Et quam citius potuimus egressi sumus possessiones nostras, ut ab extraneis qui abbatem non timerent, si opus esset, publicum invocaremus auxilium, quamvis multi qui abbatem corpore comitabantur, voluti qui jure hereditario nobis serviebant, magis nobiscum mente starent. Quum autem venissemus in campum de Morecote, qui erat Willielmi de Bello Campo, iterum insecutus est nos abbas, et dolens quod potestatem ejus evasimus, timens ne publicum invocaremus auxilium, ex campo de Wikewone, via media inter nos, allocutus est nos verbis pacificis, spopondens se facturum quicquid vellemus si reverteremur. Et quamvis nos prudentiores certi essemus quod dispositio nostra quam dominus legatus confirmaverat in perpetuum esset duratura quamvis sigilla nostra tunc non appenderentur, et etiam non dubitavimus si processissemus ad dominum legatum, vel dominum papam si legatum non invenissemus, et scrutinium quod tunc factum fuit publicaretur, quin abbas noster deponeretur, tamen propter fratres pusillanimes petitioni abbatis acquiescimus, et juravit nobis abbas quod omnia contenta in dispositione in perpetuum observaret, et renuntiavit in perpetuum impetratis et impetrandis contra nos, et resignavit nobis indulgentias per quarum unius auctoritatem volebat nos duos expellere in perpetuum, et per alterius auctoritatem dicebat se posse aliorum fratrum delicta pro voluntate sua punire; quibus receptis statim demoliti sumus eas, et statim misimus propter sigillum

nostrum, et appensa sunt sigilla nostra in eodem loco A.D. 1206, constitutionibus illis, et tam nos qui presentes eramus quam illi qui domi erant hæc eadem ei juravimus quam diu fideliter ea observaret, et reversi sumus cum gaudio eodem die ad vesperam. Ecce audistis quibus laboribus et periculis ad hanc dispositionem pervenimus, nunquam enim abbas noster aliquid nobis gratis fecit, sed semper invitus et coactus, et semper adversitatibus vicinus et tribulationibus meliorati sumus et crevimus. Post exemptionis enim confirmationem est hæc dispositio, si quis ea bene utatur, unum de preclarissimis factis hujus ecclesie, ad quod, ut audistis, tot injuriis affecti vix attigimus. Hanc autem dispositionem successor ejus dominus Randulfus non solum libenter confirmavit, sed etiam multis redditibus, ut ex ejusdem inspectione patet, ampliavit. Et postea quum essem [A.D. 1215, Fourth Lateran Council.] cum eo Romæ in concilio generali, a domino papa eam fecimus confirmari.

Dispositio reddituum Eveshamensis cenobii, et confirmatio consuetudinum.

Est autem dispositio talis.

“Omni bus sancte matris ecclesie filiis ad quos præsens scriptum pervenerit Randulfus¹ Dei gratia abbas Eveshamien² et totus ejusdem loci conventus salutem in Domino.

Quoniam a domino Innocentio papa tertio dispositionis reddituum officijs nostris³ assignatorum confirmationem obtinere meruimus, redditus, non tantum illos quos tempore confirmationis habuimus, sed et quos postea acquisivimus, cum ipsa eorum dispositione, ad posterorum notitiam profuturam, scripto commendare dignum duximus. Nam tam ab Innocentio papa secundo quam ab Alexandro tertio non solum redditus quos tempore eorum habuimus, sed et illi quos postea quibuscunque justis modis acquirere possemus, nobis conceduntur et confirmantur, quod et ipsam nobis facere licere in his nostris constitutionibus et consuetudinibus continetur.

¹ Randulfus] Randolphus. Orig. in Cotton. Augustus III. art. 11.

² officijs nostris] officiorum nostrorum, August. and Harl. 5769, f. 148.

Consti-
tutions and
customs of
the abbey.
A.D. 1214.

A.D. 1206. Sunt igitur consuetudines monasterii huiusmodi, videlicet quod abbas infra septa monasterii existens inter fratres secundum antiquam domus illius consuetudinem conversando regulariter vivet, et exteriora pro viribus suis ad utilitatem ecclesie provido et fideliter dispensabit. Prior vero, subprior, tertius prior, et alii custodes ordinis, prior de Penwitham, precentor, decanus, sacrista, emmerarius, coquinaarius, cellerarius interior, infirmarius, elemosynarius, custos vinee et gardeni, magister fabricae ecclesie,¹ magister hospitum, de consilio et consensu conventus vel majoris et senioris partis in capitulo ab abbate de proprio conventu creentur. Qui si minus, quod absit, honesto vel minus prudenter in officiis suis se habuerint vel male fideiibus administraverint, prius correpti regulariter, si non emendaverint amoveantur in capitulo, et alii sub forma predicta in loco eorum in capitulo et in conventu subrogentur, ne aliquo casu in minus regis deveniant ipsa officia, abbate forte decedente, vel per moram fiat deterioratio obedientiarum, aut aliqua defectus propter moram emergat. Prior vero et predicti magistri ordinis simul cum abbate ut ordo monasticus cum rigore disciplinae secundum regulam beati Benedicti observetur summam diligentiam adhibeant. Maxime autem operam praestent ne monachi aliquid sine licentia habeant, et ne alias quam in refectorio sine licentia comedant, et ut elemosynae eorum per manus elemosynarii erogentur, et ne a claustris sine licentia exeant, et ut silentium locis et horis² statutis observetur, et ut fratres frequenter delicta confitentur, non tamen alius quam his qui ad hoc deputantur. Alii vero predicti officiales omnes qui redditus percipiunt quales in anno coram abbate, vel eo quem loco suo statuerit, primo et sex claustralibus, tribus ab abbate et tribus a conventu vocatis, de administratione sua computum reddant; capitularius vero quolibet hebdomada. Isti officiales quotiens domi fuerint in congregatione jugiter permanent, et conventum in ecclesia, in capitulo, in claustris, in refectorio sequuntur, ut si, quod absit, in officiis suis aliquis defectus emergerit illi statim suppleant. Nulli duo officia assignantur, sed nulli ut adjungatur socius, si opus fuerit, solitum et festis diligentius curat. Si vero in aliquo officio³ propter temporis multitudine aliquid ultra redditus officio illi assignatos expensum fuerit, si in aliquo alio officio aliquid fuerit residuum, per illud defectus alterius

¹ Translatus, add. August. and Harl. 3769.

² et horis | om. Bibl.

³ suo, add. Bibl.

officii¹ suppleatur. Si autem nullum officium defectum alto- A.D. 1206.
rius officii supplere potuerit, abbas per manum celerarii ex-
terioris suppleat. Præterea, si quodlibet officium sibi suffi-
cerit et aliquid residuum fuerit, abbas de consilio capituli vel
majoris et senioris partis in eo officio in quo in capitulo judi-
caverit utilius ecclesie expendat. Si vero aliquid de redditu-
bus monachorum officiis² assignatis vel in perpetuum, quod
absit, vel ad tempus detineri contigerit, vel aliquo modo eva-
nuerit vel diminui, abbas tantundem de consilio capituli ubi
commode fieri poterit alibi eidem officio assignet. Liceat præ-
terea monachis possessiones et redditus officiis suis assignatos
voluntate novalia faciendo et redditus augmentando et novos ac-
quirendo ampliare, seu quibuscunque aliis justis modis me-
liorare, et alios pro aliis tantundem valentibus et utilibus,
quum viderint expedire, vel ad tempus vel in perpetuum com-
mutare. Cellonarius siquidem exterior talis de proprio con-
vento et in capitulo ab abbate creatur, qui, exceptis redditu-
bus monachorum officiis assignatis, ad præceptum abbatis to-
tius abbacie curam gerens, sciat et possit libere conventui
necessaria administrare, scilicet panem, cervisiam, duo pul-
menta, ignem et salum, et quædam alia in consuetudinibus
expressa. Hospitibus etiam juxta facultatem domus providebit
cellonarius; vitis tamen religionis coquinaque que de officio
suo sunt, videlicet³ personis eorum sicut et fratribus, admini-
strabit, exceptis abbatibus et capellanis eorum quibus non in-
veniet aliquid nisi in diebus jejuniis, sicut nec ipsi abbati, nec
illis qui cum illo comedunt⁴ vel capellanis ejus. Hoc die-
mus nisi in refectorio comedant,⁵ ut in profestis diebus. Ser-
vientibus etiam obedientiarum abbacie cellonarius procuracionem
debitam et stipendia juxta consuetudinem domus administrabit.
Iste quidem cellonarius de administratione sua non solum quar-
ter superioribus sed quotiens ipso abbas voluerit computum
reddat, qui nisi bene administraverit, sicut de aliis obedien-
tiarum dictum est, ad justam conquestionem conventus et ra-
tionabilem voluntatem abbatis amoveatur, et alius statim loco
ipsius subrogatur et in capitulo. Numerum fratrum abbas in-
tegrum conservet, nullum monachum recipiat aut ejiciat vel
ad tempus vel in perpetuum nisi de consilio conventus vel
majoris et senioris partis, et in capitulo. Ecclesias autem
vel alios redditus vel aliquas terras non nisi de consilio
universitatis vel majoris et senioris partis et in capitulo
alicui conferat, nec rusticos sine consensu eorundem manu-

¹ *officiu*] om. August. and Impl. 8768.

² *officiu*, add. ibid.

³ *videlicet*] om. ibid.

⁴ *comedunt*] comedunt, MS.

⁵ *comedant*] comedunt, MS.

A.D. 1206. mittat. De terris siquidem revocandis pro viribus suis, et quo tempore suo vel predecessorum suorum alienatis sunt, consilio conventus sui utatur. Similiter in causis ecclesiasticis vel forensibus agendis vel terminandis capituli sui utatur consilio. Servientes autem qui monachis ministrare tenentur, scilicet de infirmaria, sartina, lavandria,¹ rectorio, sacristaria, locutorio, de consilio capituli secundam priorem formam constituantur et deponantur. Hec omnia intelligantur salva in omnibus regularibus institutis.

Appor-
tion-
ment of the
revenues. ¹ Illi sunt redditus officii monachorum Eveshamensis ecconobii assignati.²

Redditi Prioratus.

The share
of the prior, Ad prioratum pertinent³ decime de Beningwerthe tam majores quam minores de omnibus terris et hominibus monachorum, ad parcamennum et exhibitionem scriptorum pro libris scribendis.⁴ Pertinet etiam ad priorem curia nostra⁵ de Beningwerthe cum croftis ad eandem curiam pertinentibus cum gardino, vivario et prato que sunt infra ipsam curiam, et omnibus messagiis⁶ que sunt de croftis circa ipsam curiam, videlicet a domo Thome Algar usque ad domum Walteri Ballard,⁷ de quibus debet prior pro tempore pascere viginti quinque pauperes annuatim in anniversario prioris Thome pro animabus priorum et omnium fratrum, et inveniet unum⁸ cereum in die sancti Wistani et alium in die sancti Credani die ac nocte ardentes coram feretris eorum.⁹ Nam idem prior Thomas quondam terram de Littleton quam emit a Radulfo dispensatore, de qua tempore commutationis plus redditus solvebatur quam de ista de Beningwerthe, pro ista a domino abbate nostro de consensu nostro commutavit. Debet etiam

¹ *sartina, lavandria*] *sarterina, lavenderina, August.;* *lavenderina, Harl. 3763.*

² *Illi . . . assignati*] *om. ibid.*

³ *obventiones de comuni sigillo, et, add. ibid.*

⁴ *hominibus . . . scribendis*] *hominibus abbatibus et monachorum ad emendum parchamennum pro libris scribendis. ibid.*

⁵ *nostra*] *om. ibid.*

⁶ *messagiis*] *masuaglis, MS.*

⁷ *Ballard,*] *Bellard, Aug. and Harl.*

⁸ *unum*] *om. Aug.*

⁹ The passage "pascere . . . corum," has been substituted in the place of one entirely erased. In the original text (August III.) and in the Harleian transcript it follows the next sentence from the word *Beningwerthe*, and runs thus:—"pro eadem a domino abbate de consensu communi commutavit. Quare constitutum est quod suprior pro tempore in anniversario prioris Thome pascat triginta pauperes in locutorio pro animabus," &c.

prior percipere duas marcas et dimidium de ecclesia de Am- A.D. 1200.
brosleia de veteri pensione sexaginta solidorum, et viginti
solidos de pensione ecclesie de Bradewelle, ut per manum
refectorarii (quem ipso de consilio conventus debet constituere)
vel alterius obedienciarum de viginti solidis fiat festum sancti
Johannis ante portam Latinam, et de decem solidis anniversa-
rium abbatibus Roginaldi, et de decem solidis anniversarium ab-
batibus Adæ; de una vero marca anniversarium abbatibus Rondulfi.¹

*Redditus refectorarii.*²

Debet etiam isto refectorarius recipere et expendere in vino ofitio
et medicinis redditus qui fuerunt ad pitanciarum qui pertinent manciple,
ad potum, scilicet in Evesham de nova terra decem marcas, de
Ulliberwo viginti quinque solidos, de ecclesia de Hildendūno
unam marcā, de redditibus de Penwrtham unam marcā,
de molendino de Withlakestort dimidium marcā, de molen-
dino seneschalli de Salford dimidium marcā, de Ambrosleia
duodecim sextaria molis.³ Ad eum etiam pertinent minutis
decimus de Wikowano, Baddesele, et Alditone ad repara-
tionem et numeri conservationem cochlearium, ciphorum,
justarum, manutergiorum, et aliorum utensilium, cum lam-

¹ Debat Rondulfi] (m.
Aug. and Hail.

² This section in Aug. (and Hail.)
runs as follows:—"Ad refectori-
um pertinent minutis decimus de
Wikowano, Baddesele et Alditone
ad reparationem cochlearum, cy-
phorum, justarum, fenestrarum
vitrorum, et vasorum salis et
aliorum utensilium cum duodecim
lampadibus et oleo earum, de quibus
respondet priori qui eum de
consilio fratrum preestit. Pertinet
etiam ad eum collecta cerovialis
post primum cibum, et quotidie
sex justas de cellario de quibus
dat caritatem conventui post colla-
tionem Dominice diebus et omni
septimana semel quando cantatur
De sancta Maria, et inveniet po-
tum ante collationem quando non

"est potus post collationem, et multa
alia onera et statuta circa minutos
et infirmos et alios fratres de his
sustinet et supplet. Et quotiens
potus fuerit post nonam habebit
refectorarius duas justas de cel-
laris." The order of the several
sections is different in these MSS.
from that in the text.

³ In the margin the following pas-
sage is inserted, in another hand:—
"De terra quam R. Beeche emit in
Nova Terra, XLII d., de terra por-
tail, XII d. Hinc (?) pro redditu
duodecim denariorum quos dedi-
mus Willhelmo de Tywe, quo suo-
runt ad refectorium de quadam
terra veteris molendinarii quæ fuit
Acclate pro quiete claustrarii
terre Isabella filie King."

A.D. 1206. padibus et oleo eorum. Et de his omnibus debet reddere rationem priori, adjunctis ei aliquibus fratribus, quotiens opus fuerit.

Redditus precentoris.

of the precentor, Ad officium precentoria pertinet quaedam terra in Hamptona de qua percipit annuatim quinque solidos, et decinas de Stokes, et quaedam terra in Alincestre.¹ De his debet invenire precentor² incensum omnibus scriptoribus monasterii, et colores ad illuminandum, et necessaria ad ligandos libros, et necessaria ad organum.

Pertinentie ad decanatum.

of the dean, Ad decanatum pertinet corrodiu³ minus servientie de collurio, et collecta domarum beati Petri ubicunque episcopus non colligit,⁴ et visitatio ecclesiarum vallis, et obventiones⁵ causarum⁶ de quibus debet invenire conventui caritatem Dominici qui cantatur Misericordia Domini.

Redditus sacristarie.

of the sacristan, Ad sacristariam pertinent sex capelle in vallo, videlicet duae in Evesham, et duae capelle de Lenowich, et de Nortone et una in Mortone, et una in Uffeham.⁷ Item de ecclesia de Baddobi percipit⁸ duae marcae. De capella de Withlakorsford et prato de Sulford decem solidos. De ecclesia de Westone

¹ de qua tantundem percipit. Add. Aug. and Harl.

² parchmentum ad brevia et ad entas signandas sigillo communi et ad brevia mortuorum fratrum, et — Add. ibid.

³ corrodiu] corredium, MS.

⁴ de quibus solvit annuatim domino papae viginti solidos. Add. Aug. and Harl.

⁵ obventiones] oventiones, MS.

⁶ et omnia pertinentia ad decanatum. Add. Aug. and Harl.

⁷ videlicet ... Uffeham] scilicet de

Nortone, de Lenchewike, de Mortone et Uffeham, et duae in Evesham quattuor decem capellarum sacerdotum, scilicet sancti Laurentii et Omnium Sanctorum, debent habere quotidie de collurio panem et cerevisiam sicut monachi. Debet etiam sacrista habere quotidie ad unum servientem procuracionem sicut servientes abbatis habent, et praevidendum ad unum equum de granario et foragium de granaria. Ibid.

⁸ annuatim. Add. Aug.

dimidiam marcum. De ecclesia de Stowe quinque solidos A.D. 1206. vel duas potius aeras. De ecclesia sancti Alhard in Wigornia quinque libras aera. De terris in eadem villa tres marcas et dimidiam.¹ Pertinent etiam ad sacristarium in Evesham solda juxta portam cimiterii, de fabrica Willielmi Fabri quatuor denarii, de terra Nicholai Uoci duo libras aera, de terra Matildis in Morstowe quinque denarii. De terra Nicholai sacristae in eodem vico sex denarii; de terra seneschalli qui fuit Geraldus sex denarii; de terra Rulot sex denarii; de terra Porro triginta denarii; de terra le Hosyere in Brutstrete² duo denarii; de terra Willielmi de Tywe proxima eidem³ sex denarii; de terra Willielmi de Tywe in magna vico duo solidi et quatuor denarii; de terra Dispensatoris proxima eidem⁴ quadraginta denarii; de terra qui dicitur Gerdani in Colostrete sexdecim denarii;⁵ de terra Reginaldi Fabri duo solidi; de terra Walteri proxima eidem octo denarii; de terra Peto proxima eidem octo denarii; de terra Nicholai Pullonis super aquam sexdecim denarii; de terra Henrici Fabri viginti denarii; de terra proxima Willielmi de Tywe quatuor denarii; de terra Simonis Fabri octo⁶ denarii; de terra Andrew Uoci octo denarii; de terra in Hamtone quinque solidi. In Lench pertinent ad sacristarium tres hidae et dimidia. In Brothfortone in uno campo quinquaginta quinque aera, in altero septuaginta sex in dominico. In villinagio quinque virgatae terrae et dimidia, et decima de eadem terra tunc majores quam minores, et de quatuor hidis in eadem villa, duas scilicet Hugonis, et duas milites de Coethuna,⁷ et decima de novem virgatis terre Pagani in Littlethone tunc majores quam minores, et decima de quinque virgatis terre seneschalli in Baddeswin, et decima de dominico ejusdem liberi hominis in Pikeloe in Herefordshire, et omnes oblationes et omnia legata altari Eveshamensi.⁸

¹ et dimidiam] om Ang. and Harl.

² Brutstrete] Bruggestrete. Ibid.

³ terras le Hosyere in Huggestrete. Ibid.

⁴ terre Will. de Tywe. Ibid.

⁵ sexdecim] sex. Harl.

⁶ octo] quatuordecim. Ibid.

⁷ Coethuna] Coctona. Ibid.

⁸ Ad altare sancte Marie in crypta pertinent de sacristario septem aerae quotidie adentes dum

missa gloriose Virginis domine nostrae ibidem celebratur, quorum duos ab antiquis temporibus inveniunt sacristae; et unus eurus dicitur nocte jugiter ardens, ad ejus sustentationem cum quinque superioribus assignavit magister Adam Sotes sacrista dimidiam virgatam terrae quam redemit de Petro de Lenz, et milibus decimas de novem virgatis terre de Littlethone quas idem sacrista exiecit de rectore ecclesie de

A.D. 1200.

*Redditus camere.*of the
chamber-
lain,

Ad cameram pertinent Margareburi et Swolla sicut antiquitus fuerunt, et loco Burthone, quo fuit ad cameram, assignata est Tellestrop¹ ita videlicet quod abbas ex hac camera nec vestimenta nec hospitium, nec aliquid aliud percipiat sicut consuevit ex priori camera exigere. Hæc autem maneria in perpetuum cum omni integritate sua ad vestimenta monachorum sunt assignata.²

*Redditus infirmarie.*of the in-
firmery,

Ad infirmariam pertinent Bivintona cum bosco³ et omnibus aliis pertinentiis suis;⁴ et molendinum fullonum de Burthone

Tullitona, et etiam decima de assartis de Lenz, quorum licentiam assartandi idem sacerista a partielibus commune [sic] pastura multa pecunia redemit; et unus crassetus tantum de nocte ardens quem sacerista ab antiquo invenerunt; et una lampas jugiter ardens de decimis de dominico de Lenz, quas prior Thomas primus saceristarum percepit et ad hoc assignavit. Et ne sacerista predictis gravetur provisum est quod custos altaris ejusdem inveniat vestimenta et alia necessaria eidem altari quo saceristas prius consueverunt invenire. Idem etiam custos altaris ejusdem debet invenire triginta lampades ardentes cum missa ibidem celebratur et septem cereas, ad quod faciendum assignata tota stipula de omnibus grangis saceristarum, et omnes oventiones altaris ejusdem, et duo solidi in Rovesham de terra Walteri Per juxta pontem, et decem et novem denarii de terra Willielmi Carpentarii super Runhulle, et duodecim denarii de terra Willielmi de Ourri in nova terra que est inter terram Abbat de Capis et terram Johannis Gnyveston, et terra uxoris Johannis Caperlin que est inter terram Philippi saceristas et terram ejusdem Johannis, et de-

mus fundatio super spatia duarum soldarum versus portam ecomiteril ecclesie, et domus fundata super areas trium soldarum et dimidias in magno vico juxta murum ecomiteril versus portam abbacie, et duas soldas quas Adam Sortes emiit, et duas quas prior Thomas emiit juxta eam de Riccardo de Warwle, et terram quam M. rolleu Credan dedit, et omnes terras in Rovesham que fuerunt Ricardi de Keyt, et quendam terram de Stretford, et duo solidi de terra de Radeford, et de terra de Straygesham duo solidi, et de terra de Mardela duo solidi. Add. Aug.

¹ Tellestrop² Tatelestroppe, et abbas habet Burthomam. Aug. and Harl.

² Debet etiam camerarius habere quotidie ad unum servientem pro curationem, et prebendam ad unum equum de granario et foragium de grangia sicut servientes et equi abbacie habent. Add. ibid.

³ et dimidia marca de assarto de Sanford. Ibid.

⁴ Debet etiam habere infirmarius unam suam cum nutrimento unius anni vel duos porcos ad plancherium, et unum trineum de celerario contra Natale qualem fert una biga curia. Add. ibid.

cum una virgata terra¹ et aliis pertinentiis suis de quo per A.D. 1206, recipit infirmarius tres marcos,² et duo molendina de Stowa, de quibus percipit sexdecim solidos, et duo solidi³ de terra Towl in eadem villa, et duo solidi de terra vicina eidem, et viginti denarii in eadem villa de terra Androm, et in Myesham de terra Ricardi Sparwe⁴ viginti duo denarii. De terra Galfridi molendinarii decem et octo denarii. De terra Johannis de Kent quadraginta denarii.⁵ Apud Penwrlham duo solidi de terra Stephani de Moro, et decem et octo de terra de Ilotano Roberti Antigono, et duodecim de terra Roberti le Surois, et sex denarii de quadam terra de Marintona, et duodecim denarii de piscaria de Roberto Bussol. De Sulstan vero dimidia marcus.⁶ Isto etiam infirmarius debet recipere redditus qui faciunt de pitanciaria, qui pertinent ad cibos,⁷ scilicet de Wrotesleia et de Idvintona duas marcos, et de sacerista quinque marcos⁸ quas sacerista dat annuatim pro hospitio quod abbates consueverunt extorquere injusto ab eo, sed abbas Randulfus secundum privilegia ecclesiarum et statuta capituli generalis saceristariam sicut et alias obedientias decernens liberam esse debere, illi hospitio et omnibus aliis exactionibus pro se et successoribus suis⁹ renunciavit, ut in fratrum utilitatibus et ecclesiarum utilibus ad quos deputati sunt redditus saceristarum, sicut et aliarum obedientiarum, libero et absque omni diminutione expendantur.¹¹

¹ et foraglo unus equi et foraglo certis quantitatibus ad calefaciendum aquam ad pannos. Add. ibid.

² Pro his tribus marcis recipit duas et dimidiam de capella de Haddeseyn et dimidiam de capella de Breilfortona. — *Note in margin.* Sed propter praedictas consuetudines pedlarias et onerosas de curia assignet ei abbas alibi illas tres marcos ubi voluerit. Pertinent etiam ad idem officium duo —. Add. ibid.

³ duo solidi] om. Harl.

⁴ Sparwe] Sparwe. Aug. and Harl.

⁵ modo non recipit nisi duos solidos usque post mortem relictæ Johannis. *Note at foot of the page.*

⁶ et una marcus ad mitigationes quam abbas Randulfus dedit de ecclesia de Huniburne. Add. Aug. and Harl.

⁷ Isto ... cibos] om. ibid.

⁸ De his tamen percipit coquina- rius viginti solidos ad faciendum misericordiam tertiam, vel dabit infirmario decem solidos cum illa viginti ut ipse faciat tertiam. *Note at the foot of the page.*

⁹ scilicet ... marcos] Ad refectio- nem fratrum in infirmario pertinent de Wrotesleia et de Idvintona [Latteltone, Harl.] duas marcos, de coquina-rio vero decem solidi, quia paratur coquina per misericordiam; de sacerista autem quinque marcos. Aug. and Harl.

¹⁰ Imperpetuum. Add. ibid.

¹¹ Et unam marcham quam abbas Randulfus dedit ad emendationem illius monachorum prius de mitigationibus. Hanc percipit de Stowa. *Marginal note.* The last three lines in the text run thus in Aug. and

A.D. 1206.

of the al-
monry,*Reddita eleemosynarica.*

Ad eleemosynarium pertinent duo furni in Evesham, et tertius in Boningwrtho.¹ De terra Johannis de Kent in Evesham dimidia marca.² De solda³ Adm Credam ante portam comoterli⁴ quatuor solidi.⁵ De terra Johannis Portarii duo-

Harl.].—Ut in fratribus utilitatibus et refectionibus quas abbates solent invenire, redditus sacristie sicut et aliarum obedientiarum libere expendere. The whole of this last sentence (Iste etiam infirmarius expendere), is inserted in these MSS. under the head of the Pitanchary, in the following section, which is there inserted next to this of the Infirmary. — Ad pitanchariam pertinet de nova terra in Evesham decem marcæ, de Ambresleia duodecim sextaria mellis, de Ullherowe viginti quinque solidi, de ecclesia de Hildendano una marca, de redditibus de Penwrtham una marca, de molendino soneschall de Sanford dimidia marca, de terra inter terram Henrici Kling et Alexandri Foscard quadraginta duo denarii, de terra Johannis Portarii duodecim denarii. Ad refectionem fratrum in infirmaria expendere (ut supra). Ne autem pitancharius mendicaret pasturam ad oves, boves et porcos, dedit prior Thomas ad pitancharium in auxilium anniversarii sui bosem in Eche Lenz quem emit de Petro de Lenz, per quem bosem habebit pitancharius percursum tempore glandie ad porcos usque ad portam de Bordesleye et communem pasturam omnium viderorum ad omnia genera animalium adeo libere sicut sacrista pro Lenz et infirmarius pro Bivintonia habent. Assignavit etiam idem prior Thomas ad anniversarium suum terram in Meratowa quam emit de Hugone de Warwick et

terram juxta eam quam emit de Illia Rondulfi Sergeant. Ad festum etiam sancti Johannis ante portam latuum thelendum assignavit abbas Rondulfus viginti solidos de pensione sexaginta solidorum de ecclesia de Ambresleia quam quidam abbates dederant clerico legatus dedit eam Hunfredo clerico suo, qui revocata pro alia assignavit etiam abbas unam markam de eadem pensione ad anniversarium suum. Abbas vero Adam assignavit decem solidos de redditu ecclesie de Braddeswelle ad anniversarium Reginaldi abbatis et alios decem solidos de eadem pensione ad proprium anniversarium.

¹ et omnes furni vallis, et decem et octo denarii de decima sunt Willielmi de Tywe, Rogeri Alward et Ernaldi Cambrangi. — *Marginal note.* Et omnes furni vallis in quibus consuetudinari consueverunt coquere panem, et decimas sunt Willielmi de Tywe et Rogeri Alward et Ernaldi Cambrangi. Add. Aug. and Harl.

² modo non recipit nisi quatuor solidos et octo denarios usque post mortem relictæ Johanne. — *Note at the foot of the page.*

³ solda] solidis. Aug. and Harl.

⁴ ante portam eam.] in magno vico juxta solhas sanctæ Marie. Ibid.

⁵ De alia solda alia (allic solda allic, A. and H.), juxta aliam soldam sanctæ Marie dimidia marca. — *Marg. note,* and in Aug. and Harl. The rest of this section proceeds in the latter MSS. as follows:

decim denarii.¹ De terra Godofridi Haggard sex denarii.² De A.D. 1206, terra Cranford cum soppa ferri duodecim denarii. De terra Cecillio retro furnum sex denarii.³ De terra Rogol juxta altum furnum viginti denarii. Ad omnia etiam pertinet hospitalis juxta pontem, salvis octo denariis refectorario.⁴ In

De terra Gramfot cum solda ferri duodecim denarii. De terra Godfridi Haggard sex denarii. De terra Cecillio retro furnum quatuor solidi. De terra Rogol juxta altum furnum viginti denarii. Et terra quae dicitur Hospitalis versus pontem, salvis octo denariis plantario. De terra Rondulfi textoris de feudo Streche viginti denarii. De terra quam Isabella filia Henrici King dedit quadraginta solidi. De terra Ricardi de Pyluctona duo solidi. De terra le Burlmon, duo solidi. De terra Ricardi Edmundi sexdecim denarii. De terra Bonpau duodecim denarii. De terra Stephani presbyteri quadraginta denarii. De terra Iste sex denarii. De terra Ricardi juvenis duodecim denarii. Et terra Murlollo de Strigul. De Ricardo Ywain et heredibus suis annuatim sex denarii pro hoc illa colendi Chitcliam. In Gloucestris pertinent ad elemosynariam de terra Johannis Croome quam contulit secum Adam monachus quatuor solidi. De terra Botild quae data fuit cum Roberto monacho octo solidi. De terra Rogeri Sewi quam Adam Botild dedit duodecim denarii. De terra quae fuit Esegar undecim solidi. Ad eam etiam pertinent duo marci de pensione sexaginta solidorum de ecclesia de Ombresleu, scilicet viginti solidi ad opus pauperum in Curia Domini, et dimidia marca in anniversario abbatis Rondulfi. Nam idem abbas contulit hanc duos marcos elemosynario ratione

scripta in capitulo de bonis operibus abbatis Rondulfi. Quum etiam idem abbas fecisset sex molendina in maneris abbatis contulit elemosynario loco decimarum de eadem molendinis molendinum de Aldintona quod ipse emerat, de quo cum crofita et domibus ad idem molendinum pertinentibus recepit elemosynarius tempore donationis annuatim sexdecim solidos. De eadem etiam villa percipit elemosynarius nongenta ova. De toto etiam pino . . . pauperum (ut infra, p. 216), et collectam cerevisiae ad secundum cibum vel potum. Debet etiam elemosynarius percipere in die Annarum annua annuam framenti de granario. Similiter fiet in obitu cuilibet monachi Eyeshamensis. De terra filii Willielmi de Ponte in Alhcestria novem denarii.

¹ Ista pertinent ad refectorium praedicta ratione. *Marginal note.*

² De terra Rogeri de Persora in Meratowe duo solidi. In nova terra de domo quam Reginaldus de Locutorio dedit duo solidi. *Marginal note.*

³ Haec modo tota pertinet ad elemosynariam, et valet quatuor solidos. De terra Johannis Bonpau in magno vico duodecim denarii. De terra quae dicitur Hospitalis quatuor solidi. *Marginal note.*

⁴ De terra Rondulfi Textoris de feudo R. Streche viginti denarii. De terra quam dedit Isabella filia Henrici King quadraginta solidi. *Marginal note.*

A.D. 1206. Glocestria de terra Johannis Ormo que data fuit cum Ada monacho quatuor solidi,¹ et de terra Botilda que data fuit cum Roberto monacho octo solidi. De terra Rogeri Sewt quam Adam Botild dedit duodecim denarii. Ad eam etiam pertinent duas marcas de veteri pensione sexaginta solidorum de ecclesia de Ambresleia, scilicet viginti solidi ad opus pauperum in *Cana Domini ad Mandatum*, et dimidia marca ad opus pauperum in die Animarum et anniversario abbatis Randulf.² De Aldintona nongenta ova. De toto etiam panno infra portam abbatu expenso vel liberato ibi cocto vel empto debet elemosynarius habere decimam, et curam horti monachorum, ut inde habeat pulmentum ad refectionem pauperum.

Redditus operis.

of the
fabrio,

Ad fabricam ecclesie et domorum claustro adjacentium pertinent quindecim marcas de ecclesia de Ambresleia, que si aliquo casu solute non fuerint abbas ecclesiam et domos reparare debet. Pertinent etiam ad idem faciendum decime de terra Wilhelmi Burn¹ in Uffeham, et fabri ejusdem villi et prediatio¹ et legata fidelium, et si que sunt alie gratulatio obventiones.

Redditus cellæ hospitum.

of the
guests'
chamber,

Ad cellam hospitum pertinent minutæ decime de tribus Titlothonis ad emendum manutergia ciphos et bacinos hospitibus.

Redditus coquinae.

of the
kitchen.

Ad coquinam vero pertinet tertium vivarium post fontem sancti Egwini, et vetus villa et terram de Eyesham de quibus percipit coquinarus quolibet die sabbati quinque solidos et tres obolos,³ et molendinum juxta pontem, et molendinum in

¹ De terra que fuit Adam Hesezar undecim solidos. *Marginal note.*

² Nam ille contulit has duas marcas elemosynario ratione scripta inferius in bonis operibus ejus. Quam, &c. (as in the section in note 5, p. 216). *Note at the foot of the page.*

³ Burn] Beorn [Beorn] in Offham. Aug. and Harl.

¹ *predicatio*] predicationes abbacie. Ibid.

³ et annuatim in capite jejunii quatuor millia allectum. *Added in the margin.*

Hampton cum pertinentiis suis, de quibus molendinis per A.D. 1200, cipit qualibet die sublati tres solidi, et sexaginta sticci anguillarum annuatim.¹ Et villa de Stowe et forum, de quibus percipit qualibet die Dominica quatuor solidos. De Mortona sexaginta solidi. De Salford² sexaginta solidi. De Withlakesford quatuor libras.³ De molendinis in eadem villa viginti quatuor solidi, et duodecim sticci anguillarum annuatim. De molendinis seneschalli in Salford viginti solidi. De molendinis de Chideleshuri cum suis pertinentiis viginti quinque solidi, et quadraginta sticci anguillarum. De molendinis de Twisford et Aldintona cum pertinentiis suis viginti octo solidi, et quadraginta sticci anguillarum. De molendinis de Httenham cum pertinentiis suis decem solidi. De Fokemulle dimidia marca. Et molendinum de Wikowayo de quo non percipit modo nisi octo solidos. De Uudefe⁴ pertinent sexaginta solidi ad coquinam. De piscatione in Ambrosleia viginti tres solidi. In Clocestria de terra Roberti Botild tres solidi et obolus. De terra quadam in Wincholumba et quadam fimo duo solidi et una libra piperis. In Evesham de quadam terra in Brutestrote⁵ una libra piperis. De terra Roginaldi filii Wilhelmi dimidia marca annuatim. De Pennurtham quatuor marcas, et una summa salmonis.⁶ De qualibet curruata terra in vello Eveshamius de dominico, excepta Aldintona, trecenta ova annuatim, et de qualibet manerio tres denarii vel denarii et duodecim ollas. De Bradwelle nongenta ova et tres denarii et duodecim ollas. Item singulis diebus debet habere coquinarius foragium⁷ ad unum equum, et prebendam vel duo prebendaria de fursuo de granario, et duos panes habere debet ad placherum, et quotiens emerit in villa de Evesham piscem ad totum conventum debet habere de cellario panem et justam ad opus vendendum. Ad omnes etiam cibos qui condimento corovisio indigent debet habere corovisium de cellario.⁸

¹ Et decimas molendinorum et sicut pratorum ad eadem molendina pertinentiam, scilicet de Evesham et de Hampton et de Httenham et de Fokemulle [Fokemulle, *Ang. and Harl.*] et de Twisford et de Chideleshuri et de Bradwelle et de Wikewane. Hæ omnes decime deputantur ad alios monachorum in Quadagesima. *Added at the foot of the page.*

² Salford] Sautford; et *infra* Ang. and Harl.

³ ingenti *Added in margin*

⁴ Uudefe] Wodele, Ang. and Harl.

⁵ Brutestrote] Brutaynstret, Harl.; a corruption.

⁶ et duo milia allicham. *Margin, and in Ang. and Harl.*

⁷ foragium] forragium, MS.

⁸ et ensam semel in die, ad quem emendum, et non de cur de cellario.

A.D. 1206.

*Consuetudines cellarii.*The but-
tery allow-
ances.

Ita etiam sunt consuetudines Wyeshamensis conuocii ab antiquis temporibus statuta et a cellario generali complenda. A cellario igitur singulis diebus debent in refectarium venire septuaginta duo paucos monachiles, quorum quilibet erit pondoris sexaginta quinque solidorum ex quibus singuli monachi singulos percipient. Prior semper duplum¹ nisi cum abbate comedent², nihilominus qui ad superiorem mensam ut custos ordinis sedent duplum.³ Qui missam maiorem celebraverint duos. Lector vero et servientes unum et justam.⁴ Moenodinararius autem septem de decima,⁵ et tres ad Mandatum, et duos ad tritonales currentes percipiet. Percipiet etiam quilibet sextum quotidie duas justas de cervisia, et octas mensuras.⁶ Inveniet etiam cellarium suum, ignem et summagium,⁷ et duo pulmenta. Ad unum, de faba siccis unum prebendarium rarium, vel de novis emulatum de granario. Ad aliud vero pulmentum, decem paucos monachiles de cellario⁸ singulis diebus, præterquam in Quadragesima, in qua percipiet⁹ duodecim summas fabas de Hamburgo ad unum pulmentum inveniendum per totam Quadragesimam, et de Avena duodecim summas, de orlone villa ad granellum faciendum, scilicet quarta et sexta feria per totam Quadragesimam, et tertiam ad olum singulis

assignavit abbas Randulfus capitulum de Bickerton. *Added at the foot of the page* Habebit etiam coquinaarius ad septem festivitatem principales septem summas frumenti de granario ad fluxuras, et in festo sancti Johannis ante portam Latinam unum prebendarium, et aliud in festo sancti Odulsi, et tertium in Septuagesima, et quantum in die Parasceve ad pulmentum, et tida ad Pascha ad faciendum facones, et totidem in Rogationibus ad idem. Add. Aug. and Marl. See in the following section.

¹ duplum] duos. Ibid.

² et unum ad eorum et justam nisi cum abbate vel in refectorio comessent. Add. Ibid.

³ duplum] duos habebit, scilicet unum de pasta abbatis [et unum de commun], added in margin of Marl.]

et unum cephum vni de abbate [de vino abbatis, Marl.] Aug.

⁴ Lector etiam, coquinaarius et servientes unum malsitum et justam in hunc. Ibid.

⁵ decima] pro decima. Aug. and Marl.

⁶ duas justas cervisia quarum quolibet continet duas caritates, quarum caritatem sex faciunt sextarium regis. Nihilominus prior unum ad novum tractum, et qui sederit ad ducum unum cepum ad celum et alium ad vesperam. Ibid.

⁷ et ligna ad ignem, et summagium ad celum et potum monachorum. Ibid.

⁸ de cellario] om. Ibid. j— vel unum prebendarium rarium de frumento. Add. Ibid.

⁹ percipiet] percipiunt monachi. Ibid.

diebus in Quadragesima. Insuper habere debent monachi ad A.D. 1200, octo¹ festivitates principales octo summas frumenti ad quamlibet festivitatem unam summam ad fruxum de granario, et in eisdem festivitabilibus singulos² siffils³ de frumento ad vastellos de granario, et in translatione sancti Megwini duos, ad prandium scilicet et ad cenam.⁴ Preterea⁵ percipiet coquinarius ad Pascha tria prebendaria frumenti de granario ad flagones inveniendos, similiter et in Rogationibus ad festum sancti Odulfi unum prebendarium ad fruxum, similiter et in Septuagesima, et unum die Parasceve ad pulmentum. Ad formillas vero in Adventu Domini debent habere⁶ quatuordecim summas, contra⁷ Natale tantundem,⁸ contra Quadragesimam tantundem, contra Pascha totidem, contra Pentecosten totidem, contra Assumptionem sancte Marie totidem, contra translationem sancti Megwini totidem; omnes scilicet percipiendas de horreis. Debent etiam habere de cellario singulis diebus sabbati cenam et collationem pro mandato, et ad omnes collationes festivitatum tam in curpis quam in albis in vigilia et in die, exceptis collationibus septem festivitatum principium tam in vigilia quam in die, tunc enim refectorarius⁹ invenire debet. Debent etiam habere cenam et collationem de cellario ad prandium singulis diebus octavarum principium festivitatum quas octavas habent, exceptis diebus quibus sunt in curpis, tunc enim refectorarius inveniet; et¹⁰ ad collationem singulis diebus eandem octavam habebunt de collatio, et a Natali Domini usque ad Stephanum simili modo habebunt de collatio; et quancumque potus est post nonam percipiet refectorarius duas justas, ante collationem vero sex quotidie. Item singulis diebus Dominicis in Quadragesima dimidium prebendarium frumenti de granario ad ob-

¹ octo] septem. Aug. and Harl.

² octo summas singulos] om. ibid. See note 8 on pp 217-8.

³ siffils] septem cyfles. Ibid.

⁴ octavum ad cenam sicut ad prandium, et in festo sancti Johannis ante portam Lathum unum siffil ad vastellos, et in festo sancti Odulfi unum, et in die Omium Animarum unum, et in anniversario beati Wiculi unum, et in anniversario regum Etheldredi et Kenaldi et Osbe unum, et in anniversario abbatis Reginaldi unum, et in anni-

versario abbatis Adæ unum, et in anniversario abbatis Rodulfi unum. Add. ibid.

⁵ This sentence is inserted in Aug. and Harl. in its more suitable place, the section relating to the cook.

⁶ monachi. Add. ibid.

⁷ contra] circa; et infra. Ibid.

⁸ tantundem] totidem; et infra. Ibid.

⁹ refectorarius] pitunculius; et infra. Aug. and Harl.

¹⁰ et] sed. Ibid.

A.D. 1200, latus ad cenam, et dimidium similiter in Cena Domini ad idem.¹ In minutionibus² vero et in misericordiis regularibus duo et duo unam justam de cellario, tam ad prandium quam ad cenam; in ventositate vero unam.³ Serviens vero qui fratres sanguinaverit panem et justam percipiet de cellario si plures fuerint sanguinati. Quotiens etiam magis de refectorio abluuntur servientes de lavandina⁴ panem monachorum de cellario habere debent. Et tribus septimanis in Adventu Domini et tribus ante Pascha, singulis scilicet diebus quando fratres balneant, balneatores percipere debent de cellario panem et justam.⁵ Item duo capellani, sancti videlicet Laurentii et Omnium Sanctorum, debent habere quotidie de cellario panem et cerevisiam sicut monachi. Debet etiam canonicus habere quotidie ad unum servientem procuratorem, et puerulum ad unum equum de granario, et foragium⁶ de grangia. Similiter et aerista. Item in universaliis, abbatum Reginaldi scilicet et Adae, habere debent monachi singulos sillus de granario ad vastellos. Debet etiam in die Annarum elemosynarius recipere unam summam fumentis de granario pauperibus erogandam; similiter fiet in obitu cuiuslibet monachi.⁷ Abbatem etiam et monachi ejusdem loci per totum annum post obitum suum corrodium⁸ totum sicut in vita sua perciperunt, habere debent, quod alieni indigenti pro anima sua erogabitur.⁹ Servientes etiam qui vigiliant circa fratrem proximum mortis panem et cerevisiam habere debent de cellario. Si vero obitus monachi vel abbatis alterius domus, si fuerint de capitulo Eveshamensi, evenierint,¹⁰ ad annulo pro

¹ *et quocumque . . . ibi* | ante Domini in Hands Palmarum. Ibid.

² *minutionibus* | minutionibus, MS.

³ *In minutionibus . . . unam* | Qui habet etiam de in misericordiis regularibus habebunt duo fratres unam justam de cellario. In minutionibus vero unam ad prandium et alteram ad cenam. Qui vero ventosatus fuerit, tantum ea die habebit unam justam de cellario. Add Aug. and Harl.

⁴ *lavandina* | ablatores. Ibid.

⁵ *Et tribus . . . justam* | Balneatores, et etiam quando fratres balneant habebunt de cellario panem et justam singulis diebus per tres hebdomadas ante Nativitatem Domini et per tres

ante Domini in Hands Palmarum. Ibid.

⁶ *foragium* | foragium, MS.

⁷ *Item duo capellani . . . monachi* | Om. Aug. and Harl. See p. 210, note 7.

⁸ *corrodium* | corrodium, MS.

⁹ *Abbatem . . . erogabitur* | Abbatem etiam et monachi Eveshamie debent habere corrodium suum sicut habuerunt in vita sua per totum annum post obitum suum, quod alieni indigenti pro animabus eorum erogabitur. Aug. and Harl.

¹⁰ *Si vero . . . evenierint* | Quando vero obitus abbatis vel monachi evenit alterius domus, si fuerint de capitulo Eveshamie. Ibid.

abbate, et tritumale pro monacho de cellario panis et cere- A.D. 1206.
visie sicut et monacho¹ alieni pauperi erogantur. Debet
etiam cellerarius dare singulis pauperibus in Cena Domini
qui fuerint in capitulo singulos panes et tria allecia, et
de cerovisia quantum opus fuerit.

Si quis vero hoc conservaverit vel adauxerit, adaugeat
Dominus dies ejus et conserveat eum in vitam eternam. Si
quis vero destruxerit vel diminuerit, diminuat Dominus dies
ejus et destruat vitam ejus desuper terram. Amen.²

Confirmatio legati

Confirmatio vero domini legati talis :—

" Johannes Dei gratia Sanctae Mariae in Via Lata diaconus Confirma-
" cardinalis, apostolicæ sedis legatus, dilectis fratribus abbati tion of the
" et conventui de Iveshamia in vero salutari salutem. Ea ordinances
" quæ pro statu religiosorum locorum et observantia regulari by the
" provide statuantur, firmiter et inviolabiliter volumus obser- legate,
" vari. Ea propter vestris postulationibus immentes, constitu- 1206.
" tiones quasdam pro statu monasterii et religionis observantia
" inter vos communi factas assensu et redactas in scripto, prout
" rationabiliter et regulariter factæ sunt, et ab utraque parte
" sponte receptas, legationis auctoritate qua fungimur confir-
" mamus, et presentis scripti patrocinio communimus."

Confirmatio domini pape.

Domini autem pape confirmatio hujusmodi :—

" Innocentius episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Confirma-
" abbati et conventui monasterii de Ivesham salutem et tion by the
" apostolicam benedictionem. Quia a nobis petitur quod popo,
" justum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo 16 Feb.
" exigit rationis ut id per sollicitudinem officii nostri ad 1216.
" debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino
" Illi, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu,
" regulares dispositiones reddituum vestrorum qui de communi
" consensu capituli sunt ad officia vestri monasterii deputati,
" sicut provide factæ sunt, auctoritate apostolica confirmamus
" et presentis scripti patrocinio communimus; inhibentes ne
" redditus ipsi contra regularem dispositionem vestram in usum

¹ *monacho*] uni mon. Aug. and Harl. | ² Amen, Amen, Amen. Aug.

A.D. 1200. " alios transferantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc
 " paginam nostre confirmationis et inhibitionis infringere vel
 " ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare
 " presumpserit indignationem Omnipotentis Dei et beatorum
 " apostolorum Petri et Pauli ejus se noverit incursurum.
 " Datum Laterani quarto decimo kalendas Martii, pontificatus
 " nostri anno octavo decimo."

Qualiter episcopus contra nos egerit per litteras communes super jurisdictione vallis, et utrum lis sit contestata vel non.

The bishop
of Worcester
ter progre-
cutes his
sult re-
specting the
churches of
the Vale
before the
papal com-
missioners,
1207.

Post recessum legati vocavit nos in jus episcopus Wigornie auctoritate litterarum communium prescriptarum coram Rossensi et Elyensi episcopis et magistro Bonodieto canonico Londoniensi, et quum plures comparuissimus coram eis apud Sanctum Albanum tandem exhibita sunt ibi privilegia regum et lecta in auditorio eorum. Ilinc animadvertat prudens advocatus quem causa huc expectat, quatenus videlicet sit in causa processum, scilicet utrum in hac causa lis sit contestata coram domino papa per primos nuncios nostros Hermefredum et Ricardum, vel coram primis iudicibus nostris in Anglia, vel iterum coram domino papa in litterarum istarum obtenta, vel hic coram iudicibus nostris per talem instrumentorum lectionem, vel nusquam. Hec ideo sub dubitatione posui, quia pro qualitate litterarum per quas episcopus nos convenit, poterit nobis obesse vel prodesse litem fuisse vel non fuisse contestatam, ut semper quantum poterimus iudicium subterfugiamus quin possidemus.

Qualiter locutum fuit de pace inter abbatem et episcopum.

Proposals
between
the bishop

Interim locutum fuit de pace sub hac forma, quod nos renunciare deberemus questioni duorum millium

marcarum argenti petitarum nomine expensarum fac- A.D. 1207.
 tarum in iudicio petitorio super exemptione monasterii and abbot
 nostri in quo obtinuimus, quia in iudicio possessorio for a settle-
 fuimus victores quoad vallem sed victi quoad monas- ment of the
 terium, episcopus vero e contrario, et ideo neuter ab dispute.
 alio potuit petere expensas. Deberemus etiam renun-
 tiare questioni de iurisdictione novem ecclesiarum
 extra vallem, quas dicimus esse sitas sicut ecclesie
 vallis in loco quem summus pontifex Constantinus
 libertati donavit, sicut regina potestas regio libertati
 donavit, loco videlicet large accepto ut caput cum
 membris complectatur, et quod ita intelligi debeat
 expresse continetur in privilegio Innocentii secundi
 ubi dicitur quod pastoralis cura totius domus et alio-
 rum locorum ad eandem ecclesiam pertinentium penes
 abbatem permaneat; et in signum libertatis quibus-
 dam earum conferimus chrisma et oleum, in qui-
 busdam vero colligimus denarios beati Petri; et super
 his duabus questionibus obtinuimus literas domini
 papae quando fuimus in generali concilio.¹ Deberemus
 insuper dare ei baroniam nostram in Wigornia cum
 ecclesia sancti Albani et capella sanctae Margaretae, et
 in Kinwertone vel Westone vel alias extra domi-
 nicas villas nostras advocacionem ecclesie vel eccle-
 siarum valentem viginti marcas. Episcopus vero de-
 buit renuntiare omni questioni super iurisdictione
 vallis, et concedere nobis ecclesias de Ambresleia et de
 Stowa in proprios usus de quibus habemus indulgen-
 tias domini papae, quod ita sint licet forte minus
 sint sufficientes, salva ei in eisdem omni iurisdictione
 episcopali, et debuit concedere quod Willerscia esset
 omnino libera, sicut ecclesia vallis.

¹ concilio] consilio, MS.

A.D. 1207. De recessu magistri Adeo Sortes et morte magistri Thomae de Norwich, et cusu turris et reparatione ejusdem.

The proposals rejected by the convent.

Sed quum abbas hanc formam pacis conventui retulisset noluit conventus ei consentire, quia libe simoniaci plena eis videbatur; et quia magister Adam Sortes prius et ceteris constantius ei contradixit, tantum odium, iram, et indignationem concepit abbas adversus eum, quod recto oculo ab illa die deinceps, quamvis forte nec prius, illum non respexit, sed in tantum eum est persecutus quod simul non poterant commemorari. Ille vero tantam persecutionem sustinere non potens, omnimodis operam dedit ut a nobis recederet, et quum ab abbate impetrasset quod daret ei literas dimissorias, nos tam nobilis membri ecclesie jacturam non sustinentes, quum illum apud nos nequaquam possemus retinere, concessimus ei literas commendatitias sub tali forma quod quandoque vellet posset redire. Et quum jam vellet recedere, tanti viri periculo compassi, nec abbas vellet eum apud se moram facere, obtinimus ab abbate ut faceret eum priorem de Penwitham ut ita non viderent se ad invicem, quod et factum est, et mansit ibi post septennium et amplius usque in quintum diem post depositionem^a abbatis. Eodem vero anno post recessum ejus mortuus est ille in negotiis ecclesie constantissimus monachus, magister videlicet Thomas de Northwich, pro quo omnibus hujus ecclesie amicis est orandum; et turris ecclesie cecidit et comminuit presbyterium et (exceptis feretris sancti Egwini, sancti Odulfi, et sancti Credani miraculose conservatis) omnia quaecumque erant preciosa in eo cum feretro sancti Wistani et aliis feretris et majori altari et tabula et

Adam Sortes being driven out by the abbot is made prior of Penwitham.

Death of Thomas de Northwich. Fall of the tower of the church.

^a membri] membri, MS.

^a depositionem] depotionem, MS.

allis ornamentis circa illud existentibus. Quorum om- A.D. 1207.
nium maximam partem tum ante prioratum meum
quam post prioratum expensis labore meo et industria
acquisitis usque ad summam centum marcarum repa-
ravi, et alii fratres viriliter mecum omnia in melius
reformaverunt, quia redditus operis abbas sibi appro-
priavit, pro quorum defectu turris imperfecta cecidit.

*Qualiter episcopus propter exilium suum omiserit A.D. 1208.¹
abbatem et conventum vexare; et qualiter Romani
creditores nostri fuerint privilegiis nostris spo-
liati, et de regno a rege fugati.*

Interim factum est generale interdictum totius The bishop
Angliæ, quia dominus rex noluit admittere magistrum leaving
Stephanum de Longetono quem dominus papa ad England
electionem monachorum Cantuariæ, rege non consenti- on account
ente, consecraverat in archiepiscopum. Quare episcopus of the in-
Wigornie exulavit cum aliis episcopis Angliæ, nec terdict, his
apposuerunt amplius ipso vel successores ejus Walterus, contro-
Silvester, Willielmus, in eadem causa vexare nos usque versy with
ad tempus quo hæc scripta sunt. Rex etiam, pro the abbey is
predicto facto admodum turbatus, fecit omnes Romanos suspended,
quotquot erant in Angliæ comprehendi, et omnibus and never
bonis quæ secum habebant spoliatos de terra sua revived.
fugari. Inter quos et creditores nostri qui tunc temporis The Ro-
venerant pro pecunia sibi debita omnibus instrumentis man credi-
suis et privilegiis nostris a domino rege spoliati sunt, tors come
et posita sunt privilegia nostra in thesauro regio, to claim
primum Londoniis, et postea apud castrum de Corf. their debts,
but are
expelled
from Eng-
land by
the king.

¹ Annales Wigorn., in Wharton's Anglia Sacra, vol. I. p. 480.

A.D. 1208. *Iteratum consilium Thomae prioris qualiter pro tempore, causa vallis sit agenda.*

Maille-
berge's ad-
vice to his
brethren in
this the
contro-
versy
should be
renewed.

[pp. 188,
190 ?]

Quia in superioribus prout potui ea quae in causa ista acta sunt scripsi, necessarium mihi videtur ut aliqua quae post haec reor agenda ad instructionem posterorum transcribam, quamvis quaedam secreta stylo minime sint commendanda, quae ideo scribere omisi ne ad adversariorum perveniant instructionem. Quum igitur allegationes meas superius scriptas et literas domini papae communes ex eisdem allegationibus formatas ante oculos mentis revoco, mihi videtur quod forma illa literarum in gravamen ecclesiae nostrae maximum concepta est, quia, ut alias scripsi vobis, tempore hujus actionis gratiam domini papae et totius curiae rationibus prius scriptis amiseramus, quare adversarii nostri, et nescio quibus aliis rationibus, valde favorabiles tunc temporis extiterant. Si igitur prudenti patrifamilias qui sciat de thesauro suo dupliciter proferre nova et vetera visum fuerit sicut et mihi, vel in ipsa causae ventilatione, in judicio, vel ante actionem, querat gratiam domini papae et in integrum restitutionem ad dicendum¹ rationes omissas in priori judicio quando nos causam istam agimus coram domino papa, scilicet illas quas praescripsi vobis, et si quas ex privilegiis nostris sciat elicere meliores; omissas dico, quia etsi illas tunc dixerimus tantum de duabus illarum facta est mentio in literis domini papae, quare prudens advocatus dissimulabit eas tunc fuisse dictas de quibus in literis nulla facta est mentio, ut ad eas dicendas² restituatur. Sic feci et ego in priori judicio. Nam quum expresso innuant Innocentius et Alexander secundus quod alia loca sint exempta quam monasterium, sicut superius allegavi,

¹dicendum] dicendum, MS

| ²dicendas] dicendas, MS.

dominus papa in literis communibus tantum de privilegio A.D. 1208. Constantini facit mentionem et ponit in questione quod expresso ab Innocentio exponitur, et sic, ut mihi videtur, si omnes rationes omnium privilegiorum simul collectae attendantur (quod minime in literis illis factum est) non poterit eis responderi quin ecclesiae illae sint exemptae. Proterea, quum per attestaciones (quas sub sigillis iudicum inclusas propter varios casus qui possint contingere in thesauraria reservavi) expresso patet, et adhuc, si prudens advocatus magis putaverit expedire, per testes potest probari, quod bona fide et justo titulo, sicut prius dixi, praescripserimus jus episcopale in eisdem ecclesiis per tantum tempus quanta est memoria hominum, dominus papa per subductionem temporis vacationis ecclesiae Wigornensis, si forte tantum fuerit quod eo subducto nostra praescriptio minime sit completa, nostram praescriptionem penitus evacuat. Sed si restituti fuerimus ad dicendum rationem omissionis non obest nobis tempus vacationis, quia, sicut ex pluribus tam juris civilis quam canonici locis colligi potest, tantum contra illa loca tempore vacationis non currit praescriptio quae economum¹ non habent vel defensorem qui causas eorum tempore vacationis exerceat vel defendat. Et ecclesia Wigornensis habet priorem qui fungitur vico decani, habet et archidiaconum, quorum quilibet vacante sede vindicat sibi executionem omnium officiorum episcopaliū quae per alium quam per ipsum exerceri possunt, veluti institutiones clericorum, custodiam ecclesiarum vacantium, cognitionem et executionem omnium causarum ad episcopum pertinentium, et si quae sunt similia; et sic ecclesia Wigornensis quoad talia nunquam vacat quin in his contra eam currat praescriptio, quum habeat tales per quos actiones ejus possint exerceri et defendi, maxime quum archidiaconus haec eadem jura potat in ecclesiis nostris quod

¹ *economum* | *yeconomum*, MS.

A.D. 1208, et episcopus. Et hæc omnia parati sumus probare per testes omni exceptione majores; et revera a quocunque illorum fiant, sicut dixi, ista, vacante sede ab aliquo illorum exercentur, quia illa quæ sibi potit episcopus in ipsis ecclesiis competenter ab illis possunt exerceri. Si itaque his rationibus hæc exceptio episcopi de tempore vacationis sedis Wigornensis quassata fuerit, liquidum est quod præscriptio nostra sit completa, salvo episcopo quibusdam capitulis in quibus videtur interrupta. Sed si circa interruptiones restituti fuerimus ad dicendum rationes prætermittas, bene constabit nullam factam fuisse interruptionem, quia revera quæcunque facta sunt quæ videntur facere interruptiones a non dominis, immo quasi a mercenariis, a vicariis annuis, et aliis hujusmodi, qui nihil horum in quibus videtur facta interruptio possidebant, facta sunt; quare quæ a talibus facta sunt quod nobis dominis non debeant prejudicare ex pluribus locis legum et canonum potest haberi, et etiam nobis non consentientibus, immo ignorantibus, hæc facta sunt, quæ omnia per testes legitimos parati sumus probare. Si ergo hæc sufficiunt ad interruptiones istas annihilandas, relinquitur quod pleno illas ecclesias præscripserimus. Itaque quamvis hæc omnia alias dixerim, laudo quod dissimuletur me hæc dixisse, et quamvis non videantur alieni ad propositum sufficientia, ut saltem per hæc iterum, sicut prius fecit, capiat causæ hujus determinatio dilationem, quia possidemus. Si alieni vero videantur cum melioribus rationibus a se adjectis ad propositum sufficientibus, laudo quod hujus in integrum restitutionis ad dicendum rationes omissas petitio non differatur usque dum ventum fuerit ad litem, sed ut litem proveniamus impetrando restitutionem et revocatorias; nec timeatis clausulam illam, "nullis literis præter consensum partium impetratis præjudicantibus," quia in istis ultimis, si impetrantur, tam de hac clausula quam de tota forma literarum primarum fiet mentio, et sic

non nocebit clausula illa, Hoc autem sciatis quod si A.D. 1208. gratiam domini papae tempore hujus notionis habuissemus sicut tempore alterius habuimus, in hac sicut in illa praedictis rationibus obtinuissimus. Hoc etiam provideatis, ut si alias literas impetraveritis quod in illis contineatur petitio expensarum factarum in prima lite ut praedictum est. In illis etiam fiat petitio rationibus praemissis exemptionis et jurisdictionis novem ecclesiarum, scilicet de Chirehlench, Kynneuerton, Westone, Ambresleie, Willersleie, Bradwelle, Stowe, Burthone, Swelle, quae omnes pertinent ad locum istum quem Constantinus dedit libertati; et si forte praeventi fueritis ab episcopo et facti rei, sicut adhuc sumus, nihilominus per reconventionem eadem petatis. Haec ideo vobis dixerim, quia mos curiae Romanae est ut pater matris, ut si quos virga patris laeserit eosdem verbis matris si fieri potest consoletur, unde causas quae in ea aguntur saepe dividunt, sicut nostram fecerunt, ut pro utraque parte ferant sententiam, ut nullus tristis recedat. Pro magno enim reputabunt si episcopum ab impetitione nostra quoad novem ecclesias absolverint, et in expensis mitius cum eo egerint, et nobis ecclesias vallis adjudicaverint. Haec vobis scripsi ut quam venerit hora eorum viriliter agatis et reminiscamini quia ego dixi vobis, orantes pro me.

A.D.
1207-13.

INCIPIIT PARTICULA QUINTA.

De multiplicata tyrannide abbatibus et suprema depressione conventus ab eo.

Renewed
tyranny of
the abbot,
which con-
tinues
seven
years.

Nunc itaque ad alia circa statum ecclesie nostrae procedam, ut discant successores nostri sicut in premissis ita et in aliis adversa sustinere, qualia nos temporibus nostris pro veritate et ecclesia ista sustinimus. Igitur mortuo magistro Thoma de Northwich et magistro Ada Sorte amoto, et regno, ut praedictum est, propter consecrationem archiepiscopi turbato, abbas noster ad venitum reversus quaecunque volebat voluti ut neminem timens faciebat, et facta sunt novissima nostra pejora omnibus prioribus. Nos vero de necessitate facientes virtutem colla jugo submisimus, et videntes quod non erat qui nobis iustitiam exhiberet quantum humana fragilitas permittit patienter omnes injurias nobis ab abbate illatas, quas difficillimum esset enumerare, sive volentes sive nolentes sustinimus, et habentes fiduciam in Domino speciales quotidie facimus orationes ut mitteretur nobis auxilium de caelo.

De adventu domini Nicholai legati in Angliam et Romanorum creditorum Eveshamiae, et compositione facta cum eis per Thomam monachum.

A.D. 1213.
Arrival
(about
Michael-
mas; *Matt.*
Paris) of
the legate
for the re-
moval of
the inter-
dict.
(The Ro-
man credi-

Tandem quum per septennium in fame et siti, in frigore et nuditate, tantam sustinuissimus penuriam, misertus est Dominus ecclesie Anglicanae, et, visitante nos Oriente ex alto, missus est in Angliam a domino papa dominus Nicholaus Tusculanensis episcopus, apostolice sedis legatus, qui, archiepiscopo jam revocato, generale solvit interdictum. Venerunt etiam Romani creditores nostri, qui petebant a nobis quadringentas marcas nomine sortis, septingentas vero nomine pena-

rum et expensarum, super his literas domini papae de- A D. 1213.
ferentes ad dominum Pandulfum, domini papae came-
rarum, qui dominum archiepiscopum revocaverat. Et ^{tois return}
quum obtinuissent Romani privilegia nostra et omnia ^{to claim}
sua a domino rogo, vocati fuimus edicto peremptorio ^{their debts,}
ut compareremus apud Eboracum, et missus sum ego
illuc procurator, et iterum Northamptoniam, et postea
Londoniam. Et excepi contra eos quod non debebant
petere penas quia nos non fuimus in mora nec in
culpa, voluti non habentes aliquos redditus tempore
intermedio, eo quod rex omnes possessiones ecclesias-
ticas Angliæ tenuerit in manu sua tempore interdicti,
et multis aliis modis excepi contra eos. Unde tandem ^{Agreement}
composuimus in vigilia Omnium Sanctorum apud Wa- ^{with the}
lingesford quod deberemus dare eis quingentas marcas ^{creditors at}
pro sortis penis et expensis; et nullum placuit domino ^{Walling-}
legato haec compositio et domino archiepiscopo qui tunc ^{ford,}
ibi erant praesentes, et confirmata est a domino Pan- ^{31 Oct}
dullo, et praefixus est dies solutionis infra octabas Epi-
phanie.

*De motione dominorum legati et archiepiscopi contra
abbatem eo quod nollet solvere Romanis quin-
gentas marcas.*

Quum autem retulissem hanc compositionem do-
mino abbati et conventui, placuit conventui. Abbas ^{The abbot}
vero respondit, iurans per reginam angelorum, quod ^{refuses}
nunquam redderet inde unum denarium, (et ve- ^{payment.}
rum dixit, propheta sibi malum, quia ante tempus
solutionis depositus est,) sed praecipit quod ego qui
eandem pecuniam Romae consumpseram, ut dixit,
ipsam Romanis persolverem, quum tantum septua-
ginta marcas in biennio quo ibi steteram mutuo acce-
pisssem, ille vero in sex septimanis quibus ibi fuerat
quingentas et triginta marcas mutuo accepisset, de
quibus omnibus tantum ducentas solverat. Ego itaque

A.D. 1213. recessi sicut injunctum fuit mihi, ut nuntiarem responsum abbatis domino legato et domino Pandulfo et creditoribus Romanis. Et quum Londoniis illos invenissem et nuntiassem eis responsum abbatis, valde molesto illud tulerunt, conservantes omnia verba illa, conferentes ea in corde suo; nullum tamen cartum responsum mihi dederunt, sed praeceperunt ut sequerer eos. Et quum diu moram facerem Londoniis, quadam die post cibum clam recessi apud Croindone, accipiens mecum fratrem meum uterinum, dicens quod pro negotiis ejus recederem, et reliqui Londoniis servientes abbatis qui semper insidiabantur mihi, et locutus sum cum domino Cantuariensi super responsione abbatis. Et quum tunc esset cum eo magister Ricardus decanus Saroberiensis, postmodum episcopus ejusdem loci, et essem ei notissimus quia discipulus fueram quondam archiepiscopi et conscholaris decani, usque ad mediam noctem habuimus tractatum super statu et agendis ecclesie nostrae. Quum enim adhuc noscirem voluntatem domini legati, procuravi quod dominus Cantuariensis, ut tutor noster et legatus perpetuus accederet ad domum nostram et cogeret abbatem ad solutionem predictae pecunie vel deponeret eum, et proposui ei satis liquidas manifestas et sufficientes rationes ad ejus depositionem.

De questione habita coram archiepiscopo super potestate ejusdem in abbatem Eveshamicam.

Orta est autem ibi maxima questio inter nos de potestate domini Cantuariensis in nobis. Ex una parte propositum fuit quod tutor habet potestatem in capite libero, non ut pupillum exhaeredet vel in aliquo ludeat vel damnificet, sed ut ipsum et patrimonium ejus conservet et tueatur; non ergo potuit abbatem deponere, sed magis, ut in privilegio continetur, "si quid sinistro partia inibi compertum fuerit oriri, per ipsius corrigatur."

Marleberge goes to the archbishop at Croydon, and urges him to visit the abbey.

Discussion about the archbishop's visitatorial power.

industriam et cautelam," non ergo per sententiam, A.D. 1213. sed facta inquisitione super eo quod per ejus cautelam corrigi non potest, fiat relatio ad dominum papam ut ipse per sententiam corrigat. Non enim aliter esset coenobium Eveshamense soli¹ Romano pontifici et ecclesie Romano subiectum, si abbas ab alio quam ab ipso posset deponi. Ex adverso autem dictum fuit quod quamvis dominus archiepiscopus sit tutor ecclesie Eveshamensis, nihilominus tamen dominus papa curam animarum ejusdem loci ei ut suo vicario vel legato commisit sicut in eodem privilegio continetur; ergo clarescentibus culpis videtur habere potestatem deponendi abbatem sicut habet ipse delegans. Ad quod fuit responsum quod fortassis hoc locum haberet nisi ejus specialis legatio per presentiam generalis legati esset suspensa. Ex adverso vero fuit dictum o contrario quod generalis legatio non extendebat se ad Eveshamensem ecclesiam quia in ea de speciali nulla facta fuit mentio. Nobis itaque in hunc modum altercantibus et dubitantibus, nulla super his certa habita definitione, non proficiens in proposito meo recessi, obsecutus sum dominum legatum saepe sollicitans eum super cogendo abbatem ad solutionem predictae pecunie; nullum tamen certum responsum potui ab eo recipere donec venissemus Oxoniam.

Marle-
Bergu ho-
takes him-
self to the
legate.

Qualiter legatus preceperit Thomae monacho quod statutum ecclesie Eveshamensis ei intimaret, increpans eum quod absque jussione hoc non fecerit.

Quum igitur esset sero die una sabbatorum postquam venimus Oxoniam, assidente ei predicto decano Saresburiensi et domino Pandulfo, vocavit me dominus

He is re-
preached
by the
legate for

¹ soli] solo, MS.

A.D. 1213. legatus et oculo obliquo et vultu torvo respiciens me, not revealing the state of the abbey. dixit mihi, "Miserrime hominum, qui tantus habebaris in curia Romana, quomodo nunc conversus es in tantam perfidiam ut qui tunc tam fideliter tam constantiter stetisti pro ecclesia tua, nunc vides eam subverti et non computaris? Utquid liberaisti eam a servitute seculari si non liberes eam a peccatis et servitute diabolica? Putasne nos nescire quod perit apud vos religio, et quod in tantum incidisti miseriam quod non habetis jam ubi caput reclinatis, et tu negligenter agis? Immo malitiose, quia faves abbati tuo et agis cum eo qui est scandalum totius religionis." Et adiecit, "Per beatum Petrum, veniemus ad vos in virga furoris, et ita primo puniemus te eo quod hæc nobis non revelasti, quod ceteri timebant quicumque audierint verbum hoc." Ego vero quum hæc audissem magis timui, et voce flebili respondi, "Domine, quid me vis facere? Deo teste, ego non faveo abbati meo, testa domino decano qui aliquando audivit me pro posse meo impugnare facta ejus." Et quum perhibuisset mihi testimonium decanus, quasi per hoc mitigatus legatus dixit mihi, suppressa voce quia fore omnia alia audierat clericus abbatis qui tunc advenerat ut mihi insidiaretur, "Vade et confirma fratres tuos, et non timeas, quia in spiritu mansuetudinis veniemus ad te, sed caveas tibi quod per te sciamus veritatem status interioris et exterioris ecclesie vestre, et bene tibi erit; si autem per alium male tibi erit, quia novimus te omnia bene nosse." Et subiecit, "Vide ne aliquis sciat verbum istud præter te solum." Ego vero gaudens recessi et mane veni Bradewellam, et invento ibi abbate nuntiavi ei probra quæ dixerat mihi legatus, veruntamen adventum legati non revelavi ei, et quum clericus ejus perhibuisset mihi testimonium super his quæ audierat, abbas suscepit me quasi in ampliorem gratiam, quia probra illa videbar pro eo sustinuisse. Et quum vellem recedere Evesham-

The legate
promises
to visit
Evesham.

iniam non permisit, audierat enim quod dominus legatus A.D. 1218. transitum faciens per partes illas iturus esset Bristolium. Die autem sequenti audivimus quod veniret Brueriam et ivimus ei obviam, et recepit nos verbis pacificis, et quum audissemus sermonem ejus in capitulo licentiam ab eo recessimus, adhuc putantes quod Bristolium tenderet. Et ecce nobis egredientibus per portam abbacie, venit quidam nuntius deferens abbati literas domini legati continentes quod in crastino veniret Eveshamiam. Quas quum audisset dominus abbas statim concidit cor ejus, et dixit, "Quid sibi vult tam subitum mandatum quum nihil inde dixerit nobis legatus in recessu nostro?" Et conversus ad me dixit me omnia ista machinatum fuisse, et ivimus Bradewellam. Quum vero comedissemus apud Bradewellam festinanter, jam inclinata die ivimus Eveshamiam, semper in itinere conferentes adinvicem de iis que accidere poterant, abbate crebro increpante me de subito adventu legati. Et quamvis constanter negarem hoc per me factum non fuisse saepe comminatus est mihi, unde valde timui ne occideret me, erat enim nox. Et venimus Eveshamiam. In crastino vero circa horam tertiam venit dominus legatus, et recepto eo cum sollempni processione, ea die non est ingressus capitulum. Anterim tam ex parte abbatis quam ex nostra varia facta sunt conventicula et concilia.¹ Ego vero paucos ex fratribus quos novi fidelissimos de voluntate legati consolatus sum, non tamen aperte alieni voluntatem legati revelavi. Altera autem die ingressus est dominus legatus capitulum cum magno comitatu² clericorum suorum et plurimorum abbatum, et primum facto sermone, dixit, "Multa mala audivimus de domo ista, et, Deo teste, ad hoc venimus ut statum ejus corrigamus. Surgat ergo aliquis vestrum et dicat nobis statum hujus ecclesie tam interiorum

The legate comes to the abbey.

¹ concilia] consilia, MS.

² comitatu] comitatu, MS.

A.D. 1213. "quam exteriorem, nec pareat alicui, et si quid forte
 " minus dixerit, precipimus sub poena excommunicat-
 " tionis quod alii suppleant." Nullo itaque ad hanc
 jussionem surgente, timui mihi. Erant enim oculi ejus
 et fere omnium fratrum intenti in me; supersedi tamen,
 secundum expectans jussionem.

*Qualiter Thomas monachas accusaverit abbatem
 coram legato.*

Marle-
 berge, at
 the legate's
 command,
 accuses the
 abbot.

Tunc conversus ad me dominus legatus dixit, "Tu
 qui stetisti in curia Romana pro ecclesia ista, surge."
 Et quum stans excusarem me per insufficientiam et
 ignorantiam, adjiciens quod multi erant seniores me et
 qui melius noverant statum ecclesie quam ego, cunctis
 fere fratribus acclamantibus ut precipere mihi
 quod loquerer, precepit ut procederem in medium et
 dixit mihi, "Nemini os tuum nec capiti nec membris¹
 " pareat, quia per beatum Petrum si unquam peper-
 " ceris non paremus tibi." Ego vero quamvis bene
 premeditatus, sapienter enim super his mecum delibera-
 veram, tamen quia ambigua sunt fata causarum timens
 exitum causae nostrae, tremens et stupefactus flendo
 etiam in hunc modum assumpsi parabolam meam, di-
 cens, "Quamvis secundum jura civilia et canonica non
 " liceat subditis praelatos suos passim accusare, tamen
 " ex certis causis accusare eos conceditur eisdem, de
 " quibus causis aliquas in medium deducam quae domi-
 " num abbatem nostrum et nos ad praesens contin-
 " gunt. Si igitur vita praelati tam inhonesta sit qualis
 " est vita abbatis nostri, quod per subsequencia, Deo
 " favente, omnibus luce clarius liquere faciam, quod
 " non tantum subditis sed etiam aliis prope positia
 " scandalum ex ea generetur, locus est subditis accu-
 " sationi, ne si forte vitia ejus non impugnaverint,
 " vel vitiis ejus consentire vel eisdem ipsi laborare

¹ *membris]* *members*, MS.

" credantur. Et quia juris periti estis non est necesse A.D. 1213.
 " mea circa huiusmodi jura allegare, ne tadio vos affi-
 " ciam, quamvis ad excusationem mihi suffleat quod
 " licet monachis jura ignorare. Licet etiam subditis
 " prolatos accusare quando per eorum accusationem
 " grave periculum vitatur vel maxima utilitas acquiri-
 " tur, aut si non accusaverint ipsis vel ecclesiae grave
 " incommodum vel periculum imminet, vel maxima
 " utilitas amittitur. Quae omnia in casu presenti
 " locum habere per subsequentia manifesto probabo,
 " quamvis haec omnia ex abundanti praemisimus, quum
 " jussio superioris non tantum ab omni culpa in hac
 " parte me excuset, sed etiam agendi contra abbatem
 " necessitatem ingerat. Igitur quia scriptum est quod
 " justus in principio accusator est sui, salva pace quo- Prov. xviii.
 " rundam fratrum nostrorum quorum mens ita in ordine 17.
 " solidata est quod nullo terrenorum impulsu ab ejus
 " observatione possunt separari, monasticus ordo deper-
 " rit fore apud nos, et, ut verum fatear, (sicut ex
 " subsequentibus patet), ob defectum administra-
 " tionis exteriorum humanitati fragilitati et infirmitati
 " nostro necessariorum. Quum enim silentium quod The rule
 " est cultus religionis locis et horis statutis observare of silence
 " deberemus, fumo et siti afflicti non tantum conque- not ob-
 " rentes loquimur tempore et loco silentii, verum served.
 " etiam, quod beatus Benedictus maximo prohibet, [Reg.
 " incessanter¹ fore murruramus. Per multos enim Bened.
 " dies, quorum numerum non memoriter teneo, in solo capp. 6,
 " pane et aqua, ob defectum palmentorum et quo 23.]
 " rumlibet aliorum ciborum et cerevisiae, vitam duxi- Deficiency
 " mus in refectorio. Panis autem qui nos pascobat of food;
 " saepe talis erat de quo etiam minimi servientes nothing
 " abbatis odore recusabant, quum ipso et servientes but bad
 " sui pane peroptimo et aliis cibis delentissimis re- bread and
 " ficerentur. Et quum saepius abbas reficeretur auto water to be
 "

¹ incessanter] in incessanter, MS.

A.D. 1212. " capitulum, nos pro defectu cibariorum jejunavimus
 " usque ad meridiem aestatis tempore, in hieme vero
 " usque ad vesperum; et, ut breviter dicam, a mul-
 " tis annis retro raro contigit quod hora statutis
 " simul haberemus panem cerevisiam et pulmenta,
 " immo fere nunquam contigit quin cum aliquo de-
 " fectu ad mensam sederimus. Nam si aliquo casu
 " (quod tamen raro contigit) esculentum et pocu-
 " lentum habuimus ut miseram vitam duceremus,
 " quamvis rarissimo secundum abusum nostrum hæc
 " habuimus, fere semper contigit quod ligna ad coquen-
 " dum cibum defuerant, vel sal ad condiendum. Proh
 " dolor! Unde sæpius contigit ut si quatuor ova
 " habuimus quantum pro sale in villam misimus." Et
 de omnibus his certos defectos, certos dies et horas
 certas expressi, quorum omnium modo expressos casus
 ponere esset tædiosum et inutile, quibus tunc expressis
 abbas non potuit eis contradicere, sed ex paupertate
 hæc omnia contigiisse assererat. " Præterea, pater
 " sancte, opus Dei ad quod venimus in ecclesia Dei
 " fere apud nos defecit, quia quum non sit nostræ con-
 " suetudinis quod quis sine frocco vel cuculla vel aliis
 " vestimentis ordinatis conventum sequatur, paucis-
 " simi sunt ex nobis, ut hic videre potestis, quibus non
 " desint frocci vel cuculle vel alia vestimenta ordinata,
 " unde pauci ex nobis ecclesiam, claustrum, vel refec-
 " torium sequuntur, sed in infirmeria pro defectu
 " vestimentorum morantur." Unde ad probandum ver-
 bum istud, ut ego opinabar, capellani abbatis vocavit
 ad se, et eo palpato invenit eum in sola staminea
 et cuculla, hiemis, ut erat, tempore. " Præterea,
 " pater sancte, quum secundum traditionem nostram
 " non licet nobis absque femoralibus missas celebrare
 " et multi ex nobis eodem careant vestimento, ob
 " defectum eorum multorum sacramentorum celebratio
 " est omissa, quorum numerum propter multitudinem
 " ignoro. Proh pudor! Capellanus etiam abbatis, non

Mensa at
irregular
hours.

Often no
fuel or salt.

The breth-
ren are
obliged to
remain in
the infirm-
ary for
want of
frocks and
cowsls.

Masses ne-
glected for
want of
breeches
for the
celebrants.

" ille quem modo probastis sed ille alius," (ex nomine A.D. 1218.
 illum designans quum esset ibi præsens) " quum missam
 " coram abbate celebrare deberet et femoralibus careret,
 " accommodavit ei abbas femoralia sua, quum missam
 " celebrasset restituenda. Ex his etiam defectibus, pater Hence fol-
 lows a
 general
 disregard
 of the
 statutes.
 " sancto, peiores exordinationes supradictis nobis con-
 " tingerunt. Quia libere discurrebamus quocunque vole-
 " bamus, nec poterat prior vel alii custodes ordinis nos
 " libere corripere, nobis respondentibus quod non pote-
 " rant nobis victum et vestitum invenire, et quum non
 " haberemus quid in refectorio comederemus, in thalamis
 " et angulis carnes comedimus. Et quidam, quasi oves The monks
 go abroad
 begging ;
 Marle-
 berge him-
 self the
 chief of the
 mendi-
 cants.
 " sine pastore errantes, discurrebant per patriam ad ab-
 " batias vicinas, alii autem ad cognatos et amicos, qua-
 " rentes ab eis aliquod miserie sue remedium, quorum
 " ego primus sum, et facti sumus quasi girovagi, nemine
 " prohibente quia necessitate cogente. Unde pessimum
 " notam infamiam incurrimus, illis qui causam discursus
 " nostri nesciebant dicentibus quod causa libidinis ex-
 " plendo hæc fecimus. Abbas vero et complices sui omni-
 " bus viribus suis infamiam nostram augmentabant, nec
 " abbas super his nos corripiebat, nescio quo ductus zelo, The abbot
 does not
 restrain
 them.
 " vel quia non intellexit quod curam animarum suscipit,
 " vel forte si aliquando super eodem vitio eum ac-
 " cusaremus objiciendo nobis idem ab hac accusatione
 " nos repelleret, vel, quod melius credo, semel a facie
 " Dei projectus voluit et alios secum in intentum
 " devenire. Unde, ut mihi videtur, exordinationes
 " nostre magis in caput ejus debent redundare qui
 " dedit occasionem delinquendi, nec impedivit quum
 " posset nec prohibuit quum deberet, quam illorum qui
 " deliquerunt. Hospitalitas, pater sancto, apud nos Hospitality
 abandoned.
 The poor
 unrelieved.
 " penitus deperit, præterquam de divitibus quorum
 " terror sibi exigit honorem, quam secundum regulam
 " beati Benedicti pauperes in quibus Deus magis [Reg.
 Bened.
 cap. 58.]
 " suscipitur suscipere et fovere deberemus. Et non
 " tantum pauperibus, verum etiam servientibus nos-

A.D. 1213. "tris a multis annis retro debita alimenta subtraxit
 Some of " abbas noster, unde multi fame perierunt; et
 the ser- " non tantum servientes sed etiam monachi, ut ipsi
 vants and " ante mortem constabantur, et dicebant quod si
 monks " haberent sufficientem procurrationem possent adhuc
 have died " vivere, sed non erat qui daret eis;—et nomina eorum
 from star- " expressi. "Quare etiam usque in hodiernum diem
 vation. " pauperes elemosyna nostra defraudantur. Nam de
 " reliquiis ciborum nostrorum pascimus servientes
 " nostros sine quibus esse non possumus, quoniam
 " tertia pars panis abbacie hujus propter reliquias ad
 " servientes et pauperes ex antiquorum statutis per-
 " tineat, duas vero partes ad nos et ad hospites.
 " Sarta autem lecta, pater sancte, non habemus, unde
 " si forte quacumque parva pluvia inundaverit nec
 " ubi divina celebremus extra voltas habemus, quo
 " etiam jam ruinam minantur, nec ubi caput nostrum
 " reclinemus; ad quod nullam aliam probationem
 " nisi fidem oculatam induco, et si ante recessum
 " vestrum pluvia inundaverit sanctitas vestra experi-
 " mento approbabit quod verum dico. Reddita enim
 " quindecim marcarum ad cooperiendam ecclesiam
 " et domos ei adjacentes assignatarum et etiam red-
 " ditus centum marcarum officii nostris deputatarum
 " a multo tempore retro annuatim nobis abstulit
 " abbas noster, per quos omnes predicti defectus (ob
 " quos predictae exordinationes oriuntur) deberent
 " suppleri si eosdem redditus habuerimus." Et ex-
 pressi quantum de collaris et quantum de coquina et
 quantum de aliis officiis nobis annuatim abstulit et
 quod hec omnia in suam abyssum convertit, et quod
 diceret iactitando quod ita providebit sibi quod nun-
 quam accusationem nostram coram aliquo iudice timebit.
 Et ad probationem ablatorum cum testimonio fratrum
 protuli scriptum in quo redditus officiis nostris assign-
 nati continentur sigillo capituli et abbatis munitum.
 Et quum legissem in eo quod abbas juraverat se

The roofs
 are so bad
 that in
 rainy wea-
 ther the
 divine of-
 fices can
 only be
 performed
 in the
 vaulted
 portions of
 the church,
 and these
 also are
 ruinous.

The abbot
 has appro-
 priated the
 rents as-
 signed for
 repairs, &c.

"omnia in eodem contenta observaturum, adjecei, " Si A.D. 1212.
 " predicta, pater sancte, ad abbatis depositionem non
 " sufficiunt quia tamen mihi sufficere videntur, ego The abbat
is accused
of perjury
 " eum de perjurio accuso, quod videlicet contra jura- in not ob-
serving the
ordinances.
 " mentum suum veniendo predicta nobis abstuloril.
 Et quum requireret dominus legatus ab eo quare haec
 ita fecisset, solum allegavit paupertatem ad sui excu-
 sationem. Ego vero o contrario evidenter monstravi
 ipsum omnibus bonis temporalibus abundare et deliciis
 affluere. Quibus quum respondere non posset praecepit
 legatus ut ad alia procederem; et dixi, " Sunt multae
 " aliae causae, pater sancte, quare deponi debet abbas
 " noster. Primo, quia per ostium non ingressus est He was
not duly
elected but
intruded by
the king.
 " in ovile ovium sed aliunde, nam per regiam potesta-
 " tem intravit se, non electus a conventu isto, sicut
 " ipso saepe dicto consuevit quod non per nos, vocans
 " nos canones, adeptus est abbatiatum istum, sed quod
 " rex dedit eum sibi pro servitio suo; quod non
 " solum per nos sanctitati vestrae patebit, sed etiam
 " per sacrum collegium ecclesie Christi Cantuariæ, Natles of
his doings
while a
monk of
Cantuar-
bury.
 " ubi aliquando fuit monachus, sed propter facinora sua
 " ibi in carcerem est detrusus, a quo tandem libe-
 " ratus per cloacas aufugit. Unde domo illa privatus
 " a nullo collegio fuit requisitus vel assumptus. Sed
 " et postquam inde aufugerat per potestatem archi-
 " episcopi possessiones monachorum illorum invasit et
 " bona diripuit, unde adhuc petunt ab eo monachi
 " Cantuariæ mille marcas. Et quum ita in possessiones
 " illorum se intravisset, dicens se ab archiepiscopo
 " factum priorem, duos fratres missos ad archiepiscopum
 " capi fecit et a se divisos aetiori custodiam mancipari.
 " Permisit haec omnia tunc temporis archiepiscopus
 " Baldwinus quia maxima contentio fuit tunc inter
 " illum et monachos suos pro capella de Hakentone.
 " Est etiam, pater sancte, abbas noster simoniacus, He
simony.
 " nam decanatum hujus ecclesie et duas capellas de
 " Baddesoin et de Bretfortone cuidam capellano Aluo-

A.D. 1213. "redo nomine vendidit, nobis ab initio ignorantibus.

"Quod quum idem capellanus post aliquot annos

"nobis esset confessus, de consilio nostro illis remun-

"tiavit, et tunc vendidit abbas easdem capellas

"Galfrido de Oxonia, filio creditoris sui, nobis con-

"tradicientibus. Et quum post aliquot annos idem

"clericus moreretur, pater ejus repetiit a nobis et

"adhuc repetit quinquaginta marcas quas dicit

"filium suum non percipisse de capellis illis. Obe-

"dientarios etiam nostros palam pro pecunia insti-

"tuit;"—et expressi quantum ab illo et quantum

ab alio, immo a multis aliis, acceperat. Quod quum

abbas non inficiaretur dicens sibi hoc bene licere,

valde admiratus est dominus legatus super ejus in-

peritia. "Homicidium etiam, pater sancte, non tan-

"tum, ut prædictum est, de monachis et servientibus

"quos fano pemit commisit abbas noster, verum

"etiam quendam propositum nostrum laicum origi-

"narium, Augustinum videlicet de Salford, fecit in

"carcerem detrudi, et flagellari donec fere spiritum

"exhalaret, ut ab eo pecuniam extorqueret; et quum

"videret eum debere expirare, fecit eum a carcere

"extrahi et ad domum suam duci, et ibi cito mor-

"tuus est. Manifestus etiam, pater sancte, possessio-

"num hujus ecclesie dilapidator est abbas noster;"—

et expressi possessiones tam novalium quam dederat

nepoti suo et seneschallo quam alias possessiones quas

aliis contulerat, et personas; quo omnia abbas non

est inficiatus, sed respondit se posse pro voluntate

sua novalia cui vellet conferre, veluti possessio-

nes ab eo acquisitas, quum ipso non terram

acquisisset sed tantum a domino rege licentiam colendi

eam. Dixit etiam quod bene licuit ei servientes bene

meritos ecclesie de caducis et aliis immobilibus remun-

nerare. Quibus omnibus ego contradixi, et per leges

et canones ostendi quod ei non licuit vel novalia vel

caduca quo posset retinere alicui conferre, nec ser-

Man-
slaughter.

Waste of
the abbey's
property.

vientes de his vel aliis immobilibus remunerare. Quare A.D. 1218, legatus, acquiescens rationibus meis, omnes illas possessiones que solo titulo donationis abbatis possidebantur ab aliquibus revocavit. Et adjecei, "Pater sancto, ^{Surrender of lands.} non tantum pro his possessionibus dilapidator est abbas noster et debet deponi, sed etiam quum quondam alias possessiones potuisset defendisse et retinuisse, colludendo cum adversariis nostris quibusdam eas in jure cessit, a quorundam vero possessione cecidit per contumaciam, et facti sunt adversarii nostri veri possessores per ejus contumaciam sicut moris est in curia regis;"—et expressi possessiones, veluti Raggeleyam, et terram Walteri Le Poer de Ambresleya, et terram Johannis de Tethlestrope, et terram Hugonis Russel de Neweham, et multas alias, quas legatus revocare non potuit quia alio titulo quam ex donatione abbas possidebantur. Et quum abbas respondisset quod non potuit eas defendisse, et ideo pecuniam ab adversariis nostris recepit ne totum amitteret et reliquit eis terras, ego e contra exposui domino legato jus nostrum tam possessionis quam proprietatis quod habuimus in terris illis, et expresse ostendi quod si abbas sapiens fuisset et vellet expendisse pecuniam ecclesie in tuitione possessionum ejus, potuisset eas defendisse. Quare dixi quod propter dilapidationem vel collusionem vel insufficientiam debuit deponi. "Mobilia etiam ita dilapidavit quod vicissimam [partem] instauramentorum non habemus quibus deberemus et possemus precipue sustentari. Alro in- ^{Debt for loans.} super alieno ita nos oneravit quod vix liberabimur." Et quum abbas diceret hec ita esse propter expensas litis, respondi eum bene posse hec complere in octo annis quibus a lite cessavimus.¹ "Præterea, pater sancto, multum exordinatus est abbas noster quia

¹ The clauses *Quare dixi* the original scribe for a shorter passage, which has been erased.

A.D. 1218. "lintheaminibus in lecto et caligis consutis eis pedu-
 He uses "libus more militum et camisiis, sicut statim probare
 linen sheets, "potestis, utitur contra statuta ordinis nostri." Quo
 and boots, abbas non est inficiatus, dicens sibi hoc bene licere
 and shirts. propter infirmitatem, et etiam quia dispensatio circa
 regulam esset in manu ejus sicut dicebat. Cui ego
 [Reg. "expresse contradixi, "Immo, sicut dicit beatus Bene-
 Bened. "dictus de ordinando abbate, ipse praecepit regulam
 cap. lxiv.] "observare tenetur, quamvis, sicut saepius audivimus,
 "ipse se diceret non esse monachum." Et prosecutus
 rationem meam dixi, "Proceco etiam non utitur, sed
 He wears "cappatus in ecclesiam et per claustrum et capitulum
 no frock, "incedit, quamvis a multis annis retro nullum capitu-
 but only a "lum tenuerit, nec in claustro sederit, sed in thalamo
 cloak, and "suo extra consilium et consensum fratrum et capituli
 transacts "monachos suspendit et excommunicat et statutis ali-
 all business "mentis privat, et obedientiariorum pro sua voluntate ibi
 in his own "instituit et destituit,"—et expressi tempora et per-
 room in- "sonas. Quae omnia ipse non est inficiatus sed ea sibi
 stead of the "licere est protestatus, quod ego sibi non licere per re-
 chapter- "gulam beati Benedicti et leges et canones et consuetu-
 house. dines domus scriptas ostendi. Unde legatus multum
 [cap. 2.] admirabatur quod quasi juris ignarus abbas saepe con-
 fiteretur se contra jura facere posse; et quasi triduo
 affectus, protraxeram enim sermonem meum a mane
 ultra horam diei novam, dixit mihi ut de ejus incon-
 tinentia loquerer. Ad quod respondi, "Pater sancte,
 "quum praemissa ad ejus depositionem sufficiant ut-
 "quid detegam ego pudenda patris mei?" Et iterum
 praecepit ut loquerer; et dixi, "Pater sancte, quum
 "crimen abbatis nostri de ejus incontinentia sit noto-
 "rium, si placeret sanctitati vestrae, non deberet in
 "his multum immorari. Sed quia apud plerosque
 "juris peritos solet dubitari quod crimen sit noto-
 "rium, pauca de his quae nobis et aliis prope positis
 "manifesta sunt et notissima proponam, omissa cetero-
 "rum fore innumera multitudine de quibus etiam

" apud longe positos fama ejus laborat et scandalum A.D. 1215.
 " pernaximum ortum est. Solet igitur, pater sancto, ^{His nota-}
 " abbas noster publico et manifesto, nobis videntibus ^{tione in-}
 " et aliis thalamum suum ingredientibus, mulierculas ^{chastity.}
 " suas in thalamo suo a mane usque ad vesperam
 " retinere, et etiam aestivo tempore, aliis post
 " prandium recedentibus, remanserunt cum eo per
 " totam meridiem solae mulierculae cum puero qui
 " ostium thalami custodiebat. Unde maxime scan-
 " dalizati sumus, quoniam hora illa honestius et secrete-
 " rius quam nocturna, si fieri possit, a nobis in
 " dormitorio cum summo silentio observari consue-
 " verit. Percunctantibus etiam nobis cum summa dili-
 " gentia an ad vesperam recederent, hoc nequaquam
 " aliquando perscrutari poteramus, sed in crastino hora
 " qua abbas surgere consueverat sapienter eodem ibi re-
 " pertae sunt, et hoc sapientissime non occulta sed palam
 " et impudenter facere consuevit. Et (quod magis do-
 " lendum est) hoc non tantum de illis et illis solutis,
 " — et nominavi sex — " sed etiam de illis matrimo-
 " nialiter illis viris copulatis," — et expressi nomina
 " duorum — " facere consuevit; quarum unam ipse nuptui
 " dedit caritatem consanguineo suo infra tertium consan-
 " guinitatis gradum ei conjuncto, qui et eorum tanto
 " nequitie consentiens uxorem suam ad abbatem etiam
 " nocturnis horis ducere et ab eo reducere consuevit.
 " Et (quod magis stupendum est et formidandum) etiam
 " cum sanctimonialibus manifestius haec agere solet," —
 " et nominavi tres — " sub specio religionis culpam tegens,
 " quasi opus pietatis esset, ut ipse dicere consuevit,
 " tales specialius quasi in loco honestiori et digniori
 " lateri suo in mensa et colloquio jungere, sicut con-
 " sueverunt beatus Benedictus et beata Scholastica soror
 " ejus facere; quod minime solum cum sola, sicut facere
 " abbas consuevit, beatus Benedictus fecisse credo,
 " quamvis tanta propinquitas et personarum sanctitas
 " et colloquutionis veritas omnem suspicionem in illis

A.D. 1213. " debeat abolere. Igitur, pater sancto, ex illis quare
 " numerum non novi paucas nobis nominavi, ejus
 " rei fere omnes fratres testes mihi esse possunt, et
 " præcipue quinque quos secretius vobis nominabo. Ict
 " si testimonium aliorum quam monachorum habero
 " volueritis, cogito clericos et laicos quos vobis nomi-
 " navero ad perhibendum testimonium veritati, et
 " quotquot volueritis habebitis; quanvis publica fama
 " et ipsa rei notitia et facti evidentia et argumenta
 " super terram gradientia mihi ad probationem suffi-
 " ciant, videlicet filii et filiae muliercularum illarum
 " qui nullum alium se protestantur habere patrem nisi
 " illum, nec unquam apud nos alius fuit habitus vel
 " inventus nec adhuc habetur nisi abbas. Ipsæ etiam
 " mulierculæ hoc non tantum publico fatentur, sed
 " etiam jactitant se esse concubinas baronis domini regis
 " et non monachi, quod et ipso abbas eis suggessit,
 " videlicet, se non esse monachum, unde multas se-
 " duxit. Super his fore omnibus, pater sanctissime, (*fere*
 " dico quia de die in diem multiplicantur ejus facinora)
 " deposuimus querimoniam coram domino Cantuariensi
 " tunc temporis apostolice sedis legato, a quo super his
 " facta diligentissima inquisitione plures factæ sunt con-
 " stitutiones, quæ omnes postquam legatus insignia lega-
 " tionis deposuit ad nihilum reductæ sunt, et postmo-
 " dum eodem Cantuariensi agente¹ [in]² transmarinis,
 " facta sunt novissima nostra pejora prioribus. Iterum
 " super eisdem conquesti fuimus domino Johanni sancto
 " Mario in Vin Lata diacono cardinali tunc temporis
 " apostolice sedis legato, qui super his singularem
 " faciens inquisitionem jussit illam deponi et servari
 " pones abbates de Hlawemon et de Lilleshulle qui
 " eidem scrutinio interfuerant, donec quid super his
 " esset statuendum disponderet secundum quod provi-
 " deret. Quo recedente antequam super his aliquid

Previous
investiga-
tions.

¹ agente] agenti, MS.

² in] added by a later hand.

statueret, usque in hodiernum diem pejus quam un- A.D. 1212.
 "quam prius oppressit nos abbas, dicens quod propter
 "querimoniam nostram expenderit in domino legato
 "trecentas marcas, quas omnes dicet se velle habere
 "de bonis usui nostro assignatis; et quamvis tunc
 "sibi timeret, nihilominus usque nunc factus est no-
 "vissimus error ejus peior priore. Quam itaque, pater
 "sancte, motu predictarum querimoniarum nostrarum
 "et inquisitionum super his factarum abbas noster su-
 "pius tunc coram predictis legatis, tunc coram vicinis
 "abbatibus, tam per scripturam quam juramento, ut
 "audistis, interposito, se omnia predicta in statum
 "debitum reformaturum et post reformationem statum
 "bonum conservaturum promiserit, nec aliqua vel vita
 "sua vel status nostri subsecuta sit correctio, sed
 "potius de die in diem deterioratio, ut verbis Abner
 "utar, quia 'periculosa est desperatio,' scientes quod ^{2 Sam.}
 "induratum est cor abbatis nostri, et quod avertit ^{II. 26.}
 "oculos suos ne videat celum, si vos eo relicto abbate ^{III. 8. 9.}
 "recesseritis, quotquot non obstante corporis imbecil-
 "litate pedem movere possimus, exceptis tribus vel ^{if he is not}
 "quatuor complicibus abbatis, projicientes habitus nos- ^{now des-}
 "tros ad pedes vestros, vobiscum recedamus, redemptes ^{prived,}
 "ad seculum, ut in die judicii animo nostro a ^{nearly all}
 "manibus vestris requirantur." Et quum hæc dixis- ^{the monks}
 "sem accessi¹ ad locum meum. Dominus vero legatus ^{will re-}
 "conversus ad abbatem nostrum, dixit ei, "Quid re- ^{nonce}
 "spondes tibi objectis?" Et dominus abbas, "Jam ^{their habit.}
 "pridem pluribus ex his respondi, aliis vero respondeo,
 "quia falsa sunt quæ mihi objicit." Dominus autem
 "legatus allocutus pariter abbatem et conventum, dixit,
 "Mittite manus vestras ad pectora vestra, et dicite
 "in Verbo Domini quod stabitis iudicio nostro super
 "objectis et responsis." Quo facto excommunicavit
 "omnes qui falsum dicerent vel verum reticerent de his

¹ accessi | accessi, MS.

A.D. 1213, quæ requireret ab eis. Et incipiens a priore per singulos requisivit, dicens, "Dic si vera sunt qui dixit "frater Thomas." Et cunctis respondentibus quod vera erant, exceptis tribus fratribus qui dicebant se super quibusdam dubitare, respexit abbatem dominus legatus et dixit ei, "Audis quanta testimonia dicunt "adversum te? Quid respondes?"

Responsio abbatis contra sibi objecta a conventu per Thomam monachum et objectio abbatis contra conventum.

The abbot
charges his
accusers
with con-
spiracy.

Et abbas: "Domine, ex his quæ dicunt potestis scire
"quia conspiraverunt contra me, sicut ego manifesto
"probabo." Legatus vero dixit, quasi favens ei, "Si
"hoc probaveris, non debet testimonium eorum ad-
"mitti contra te. Sed quia advesperascit et inclinata
"est dies, cras mane proba illud, et habeam consilium
"tuum tecum, ut quæcumque volueris contra eos dicas." Quibus dictis, recessit dominus legatus et comedit in rectorio cum abbatibus collateralibus suis et cum conventu, ceteris accensis. Abbas vero consolatus de verbis legati comedit¹ in thalamo cum clericis et familia domini legati. Ego siquidem serviebam domino legato in mensa, ubi plurimæ verba consolatoria ab eo recepi et certam spem de depositione abbatis. Mane autem facto convenimus iterum in capitulo. Dominus vero legatus sedens pro tribunali, assidentibus sibi abbatibus de Ilbo-
raco et de Soloby et de Sancto Martino Turcia Cister-
ciensis² ordinis collateralibus suis, et abbatibus Clou-
cestriae, Wincheleumbia ad hoc vocatis, dixit abbati ut procederet in medium et staret ubi ego steteram heri, et responderet sibi objectis, et probaret nos conspiratores. Qui stans in medio objecit nobis quod

¹ comedit] commedit, MS.

² Cisterciensis] Cisterciensis, MS.

aliquando detuleramus brachium sancti Ilegwini in capi- A.D. 1215.
tulum et juraverimus super eo quod fideliter staremus
simul in negotiis ecclesie nostre contra abbatem
nostrum.

Et quamvis difficilis esset responsio quia factum ita
se habebat, tamen respondi ita :—

*Responsio Thomae monachi contra objectionem
abbatis.*

“ Quamvis tale factum non sufficiat ad probandum
“ non conspiratores, tamen ne ex hoc facto alieni rei
“ videamur, solatis, pater sancte, quod abbas noster
“ alias super hoc eodem facto coram domino Cantua-
“ rienti tunc temporis apostolice sedis legato nos ac-
“ cusavit. Qui tunc decrevit propter hoc factum nos
“ non debere dici conspiratores, sed tamen penitentium
“ cuilibet nostrum pro eodem facto injunxit. Et cum
“ non puniat Deus his in idipsum, non debet nobis
“ reputari ad culpam quod per sufficientem delictum
“ est poenam.”

Iterata obiectio abbatis contra conventum.

Quum itaque propter hanc causam dominus legatus He at-
fratres nostros a testimonio non repelleret, iterum ad temptis re-
eos repellendos a testimonio abbas cuilibet nostrum, echolua-
proutorquam tribus qui contra eum testimonium non tory
perhibuerunt, aliquod crimen obiecit, et precipue mihi charges
multa opprobria dixit. Super quo legatus corripuit eum,
asserens quod corctus locutus sim contra eum, et quod
multum verbis pepercissim in loquendo contra eum,
multum commendans me quod bone fame factum in
curia Romana quum ibi sub alis ejus stetissem. Et
quum nihil ex his que nobis obiecit abbas probare
posset, nec sibi obiectis aliter quam predictum est

A.D. 1213. respondere, præcepit dominus legatus ut tam ipse quam nos recederemus.

Sententia legati super depositione abbatis.

Habito igitur tractatu et consilio cum suis, vocati fuimus abbas et nos, et, assumens parabolam suam, dominus legatus dixit :—

Sentence of
deposition
passed
upon him,
22nd Nov.
1213.

St. Matt.
xviii. 7.

“ Domine abba, quia multa crimina ex his quæ tibi
“ objecta sunt in jure confessus es te commisisse, nec
“ aliis quæ negasti te perpetrasse possis respondere;
“ et quoniam omnia quæ tibi obijciuntur contra te suffi-
“ cienter sint probata; et quia odio habes conventum
“ et ipsi te non diligunt; non potestis simul morari
“ quin multi scandalizentur. Et quia scriptum est,
“ ‘ Vae homini illi per quem scandalum venit,’ tutius
“ est et melius quod unus recedat quam omnes; et
“ ideo absolvimus te a cura pastoralis hujus ecclesiæ, et
“ dicimus tibi ut surgas, et secundum statuta ordinis
“ veniam petas et misericordiam, de obedientia tibi
“ injuncta.” Et quoniam ad hanc jussionem non surgeret,
iterum præcepit ei ut surgeret et peteret relaxationem
officii sui. Qui tunc surrexit, et humi prostratus verba
sibi injuncta dixit quæ prædixerat ei legatus. Et sur-
gens, tam curam animarum quam omnem aliam admi-
nistrationem in spiritualibus et temporalibus cum pil-
lolo suo in manus domini legati resignavit, et omni juri
quod in ecclesia Eveshamensi habuit renuntiavit, sicut
dominus legatus ei dictaverat.

*De restitutione bonorum quæ habuit penes se postquam
fuit depositus.*

He is com-
pelled to
give up
various

His igitur ita peractis, quoniam iterum sedisset jam ex-
abbas, petii a domino legato ut cogeret eum ad restitutio-
nem quorundam bonorum ecclesiæ quæ habuit penes se.

et expressi quæ illa erant, et restituit¹ ibi statim domino A.D. 1212. legato secundum expressionem meam clavem sigilli ecclesie et sigillum proprium, quo facto legatus retinuit illud penes se. Restituit¹ etiam nobis tres capas et unam casulam et unam albam et tunicam et dalmaticam et unum pallium, omnes vestes auro textas, et baculum pastorem argenteum quæ omnia ipso onerat, quæ etiam tunc aestimabantur ad valentiam quinquaginta marcarum. Restituit etiam nobis meliorem rubeam casulam hujus domus de examito,² et duos calices et tres annulos, et quasdam cartas et quodam privilegia nostra tam summorum pontificum quam regum, quæ omnia sibi attraxerat ut ea a domo ista alienaret, ne alius illa post illum gauderet, sicut ipso sæpe comminatus fuerat. Proposuerat enim, ut ipso sæpe fatebatur, quod domum istam in quantum posset vero alieno oneraret, sicut fore jam fecerat, et quod privilegia et ornamenta ecclesie quæcumque posset pignori obligaret; et quia omnia in suam abyssum quæcumque posset congregasset, recederet a domo ista, ne inter nos omnes (sic enim nos vocare consuevit) moreretur et sepeliretur. Et sic revera prophetaverat sibi malum. Omnibus igitur his nobis restitutis, præcepit dominus legatus abbati de Wincheleumba (qui semper ei favobat) ut illum irrediturum a capitulo educeret. Quod et factum est. Tunc consolans nos legatus præcepit ut cogitaremus de abbato substituendo; et, data benedictione, recessimus omnes a capitulo, gaudentes quia perdidit Deus impium et liberaverat nos de manu Pharaonis.

Qualiter legatus dederit æ-abbati prioratum de Penworþum, et qualiter se habuerit post depositionem suam.

Quinta post hæc die ad petitionem conventus insertus illius dominus legatus, dedit ei prioratum de Penworþum, ^{He is made} ^{prior of} ^{Penwor-} ^{þum, but}

¹ restituit] restituit, MS.

² examito] exaudito, MS.

[A.D.
1213.]
in five
months'
time is de-
prived.

A.D. 1216.
He vainly
seeks resto-
ration to
his abbacy
from car-
dinal
Gualla.

tham ad vitæ sustentationem, quem post quinque menses propter excessus suos ei abstulit. Qui tunc Romam adiit, sed nec abbatiam nec prioratum nec etiam monachatum¹ hujus ecclesie obtinere potuit. Reversus igitur infecto negotio, adhæsit Silvestro Wigornensi episcopo² et quæcunque nobis et ecclesie nostre nocitura credebatur ei suggestit, sed nihil nobis nocuit. Ad dominum etiam Walam tunc temporis apostolice sedis legatum apud Glouerniam cum episcopo accessit, et restitutionem abbatis petiit, sed nihil ab eo obtinuit, sicut nec prius a domino papa. Tunc desperans de reformatione sua petiit centum libras quas ab ecclesia Cantuariensi, ut dicebat, fraudulenter asportaverat eidem ecclesie ab ecclesia Eveshamensi debere restitui,³ in ejus usus eas se expendisse assererat. Sed dominus legatus ejus nudam assertionem in absentia nostra pro nihilo reputavit. Tunc omnem malitiam suam et omne venenum suum effundens, humi prostratus dixit quod contra conscientiam suam ecclesiam Eveshamensem a subjectione Wigornensis episcopi liberaverat et omnia que circa libertatem nostram infirma putabat domino legato palam intimavit, sed nulla fide digna proposuit. Unde dominus legatus qui tempore lato sententia pro exemptione ecclesie nostre cum aliis cardinalibus domino papæ assederat, ut inter cardinales in jure civili peritissimus, respondit, "Non tu, miser, ecclesiam Eveshamensem liberasti, nec etiam tempore sententie lato Romæ fuisti, sed dominus papa inspectis et approbatis privilegiis Romanorum pontificum eam liberam per sententiam suam declaravit. Et quia propriam turpitudinem allegas, non es audiendus;"—et jussit ut domum egrederetur, et sic confusus recessit. Postmodum vero, elapsis fere quinque annis a tempore

¹ monachatum] monacatum, MS.

² Silvester de Evesham, prior of Worcester, was elected bishop 3 April 1216, and consecrated 3 July

In the same year. It was in this year also that card. Gualla came to England as legate of Innocent III.

³ quas . . . restitui] sic.

depositionis sue, misertus illius dominus Pandulfus qui [A.D. 1213.]
 tunc legationis officio fungebatur in Anglia, ne esset The priory
 gyrovagus omnibus diebus vitæ sue restituit ei priorat- of Pen-
 tum de Penwrtham, ubi quoscunque redditus potuit wortham
 conventui assignatos subtraxit. Vixit autem ibi postea is restored
 annis ferme sex, et quamvis pendente hoc tempore tam to him in
 magister Adam Sortes viva voce quam ego prior, et A.D. 1218.
 per monachos et per viros seculares consanguineos suos
 et alios, commonuisse eum, immo consuluisse et
 supplicasse ei, quod scriberet conventui ut utrinque
 omnis indignatio remitteretur (quamvis nos ex animo
 omnino remissemus), et etiam peteret a domino abbate
 et conventu quod fieret monachus² Eveshamie, noluit
 acquiescere nobis, sed mortuus est ibidem et sepultus
 in eodem loco. Quamvis itaque, ut dictum est, non
 esset monachus² noster tamen pio agentes cum eo
 dominus abbas et conventus ita omnia pro eo tam in
 spiritualibus quam temporalibus agi fecerunt ac si Eves-
 hamie apud nos monachus² noster obisset."

He dies
 there in the
 year 1223.

*Qualiter tractaverit conventus cum legato de electione,
 confirmatione et benedictione abbatis, et custodia
 vacantis abbacie.*

Deposito itaque abbate in die sancto Cecilie munit
 sibi dominus legatus, et quarta die post hæc convenit
 nobiscum in capitulo, ut abbatem nobis eligeremus et

¹ 10 July. Lambeth MS. 589, p. 40, from the Evesham Oblituaries in Cotton Vitell. E. xii and xvii.

² monachus] monachus, MS.

³ The following passage is here inserted in Harl. 8769, on the margin of fol. 170 b: "Tempore
 " istius Rogeri abbatis, videlicet
 " anno Domini M.CC.III. dedentur
 " est altare sancti Johannis Bap-
 " tiste in die sancti Theodori mar-

" tyris a Philippo Tuncmarch archi-
 " episcopo, Comestrie provincie
 " Hilbernie, relaxando beneficiis
 " iam ejusdem xlii. dies. Istius
 " etiam tempore, videlicet anno
 " Domini M.CC.VI. Agilinus prius
 " Hilbernie apud Evesham mo-
 " nachos Eveshamie, Brunie et
 " plures clericos in Septembri ordi-
 " navit."

A.D. 1213. super persona legitima nobis proficienda sigillatim examinavit universos, et dicta singulorum in scripturam redegit. Facto ergo examinatione secessit in conclavim, et habito cum suis super electione nostra tractatu, renuntiavit nobis per dominum Pandulfum et

The legate
offended at
the differ-
ences re-
specting
the choice
of an abbot.

alios collaterales suos, quod quum multis interfuerit electionibus nunquam in aliquo collegio tantam invenit dissidentiam et contrarietatem quantam in nobis. Unde idem collaterales ejus dixerunt legatum valde motum contra nos, et magnum periculum nobis imminere, si aut hominem reprobatum reformaret, aut aliquem alienigenam (quod maxime timebamus, quum et ipse Normannus esset) nobis proficeret. Nos vero propter hoc valde consternati super his consilium eorum requirebamus. Ipsi siquidem desolationi nostre compatiens consuluerunt nobis, ut de abbate nobis proficiendo in dominum legatum, si ei placeret, vota nostra conferremus; quamvis hoc ipsum auctoritate privilegii a domino papa eidem concessi facere potuisset, quum indulgentia postea nobis fuit exhibita. Nobis vero consilio eorum propter predictas rationes acquiescentibus, duxerunt dominum legatum iterum in capitulum, quia ipse ex ore nostro hoc audire volebat. Et quum iterum

The choice
referred to
the legate.

sedisset ex precepto capituli dixi ei, "Pater sancte,
" confisi de sanctitate et justitia vestra, scientes quin
" zelum Dei habes et secundum scientiam, petimus ut
" sicut liberastis nos a nostro oppressore et ecclesie
" hujus subversore, ita detis nobis aliquem virum qui
" sciat huic domui disponere in abbatem et pastorem
" animarum nostrarum. Ita tamen quod jura ecclesie
" hujus secundum privilegia nostra conservatis illorum,
" videlicet, ne alium quam nominatum ab aliquibus
" fratribus sanioris consilii nobis proficiatis, nec alium
" quam ex parrochia¹ Wictiorum, si forte, quod absit,
" nullus monachus hujus capituli ad hoc officium suf-

¹ parrochia] parrochia, MS.

"ficiens et idoneus sit inventus et nominatus; et A.D. 1213.
 "etiam ut idem in ecclesia nostra a quo maluerimus
 "episcopo absque omni exactione professionis et obe-
 "dientie benedicatur." Et placuit domino legato pe-
 "titio nostra, et dixit, "Bene salva vobis erunt omnia
 "hæc. Immo melius faciemus vobis. Vos enim habetis
 "pedem fixum in ecclesia Romana, et si quocumque
 "modo, quod absit, illum ab ea retraxeritis, aut vix
 "aut nunquam ipsam in ea iterum ligetis. Quare
 "quum de consilio nostro aliquem elegeritis vel in
 "illum quem vobis nominaverimus consenseritis, nos
 "illum confirmabimus vice domini papæ, ut solo Ro-
 "mano pontifici et ecclesie Romanae nullo mediante
 "subjectum; quod de nullo adhuc fecimus in Anglia.
 "Præterea quamdiu vacaverit abbatia ista retinebimus
 "custodiam ejus in manu nostra, ne si in manus regis
 "devolveretur, omnia bona ejus confiscarentur et a
 "servientibus regis diriperentur, et sic salvabimus
 "vobis fortassis ad valentiam quingentarum marcarum
 "quas debetis Romanis." Et tunc tradidit mihi et
 "cuiam servienti suo custodiam abbatie et, data bene-
 "dictione, recessit.

*De electione, confirmatione et benedictione abbatis
 Randalphi.*

In dictis illis fuit vir vite venerabilis dominus
 Randalphus prior Wigornie, natione Eveshamensis et
 etiam monachus capitulo Eveshamie, quod tunc tem-
 poris bene licuit, videlicet, quod monachus in pluribus
 monasteriis haberet locum in capitulo et stallum
 in choro. Isto quum esset electus in episcopum
 Wigornie, persuadentibus domino rege et domino le-
 gato renuntiavit electioni sue, et electus est in epi-
 scopum Wigornie cancellarius domini regis. Quibus ^{Randalphus}
 ita peractis venit ad nos dominus legatus in die sancti ^{prior of}
 torii Fabiani et Sebastiani, et consuluit nobis ut ^{Worcester,} elected on

the legate's
recommen-
dation,
20 Jan.
1214.

Blessed by
the legate
in St.
Mary's
abbey,
York,
9 March.⁴

eundem priorem eligemus, dicens nihil obstare de petitione nostra quin illum haberemus abbatem quum etiam plurimi ex nobis sanioris consilii in prima examinatione illum elegissemus. Et elegimus¹ eum, et dominus legatus confirmavit electionem ejus, et petivimus eum a capitulo Wigorniae, et venit ad nos in die sancti Vincentii.² Tunc missus est a domino legato ut prior Wigornie ad dominum Cantuariensem ut peteret ab eo confirmationem electi Wigornensis, et obtinuit. Factum est autem³ tunc ibi murmur eo quod non peteret proprie electionis confirmationem, sed audita ratione quare dominus legatus eum confirmasset, cessavit murmur et querimonia. Deinde ex praecepto domini legati processit Ilbornum, et benedixit ei ibidem dominus legatus, et post benedictionem imposuit mitram capiti ejus Dominica secunda mensis Martii in ecclesia sanctae Mariae, quod monasterium a fundatione sua ita confederatum est monasterio Eveshamensi ut quasi unum corpus et una ecclesia reputentur.

De solutione quingenturarum marcarum pro privilegiis, et amissione unius privilegii et duarum cartularum et constitutione caritatis decani.

The Roman creditors paid.

Venit autem ad nos in die sancti Gregorii, et in proxima Pascha sequenti solvit Romanis⁵ quingentas marcas Londoniis, et liberavit omnia privilegia nostra quae eis pignori erant obligata, praeter unum quod Romani amiserant in tribulatione illa quando a rege eisdom spoliati erant. Quandam etiam cartam sigillo communi signatam super debito viginti marcarum quas

¹ *elegimus*] *eligimus*, MS.

² 22 Jan. He is said in the "Annals of Wigorn." (Wharton's Ang. Sac. i. 482) to have been elected on this day.

³ The handwriting of the original

scribo ceases here; the narrative being continued by a hand of the fifteenth century.

⁴ 23 Feb. Ann. Wigorn.

⁵ *Romanis*] *Romanis*, MS.

ego a Petro Pauli cive Romano in primo itinere meo A.D. 1214. mutuo accepi, et aliam signatam sigillo abbatis super debito quadraginta marcarum, scilicet de predictis viginti maris, quas abbas in eadem carta spondit se soluturum, et de aliis viginti maris quas abbas ab eodem Petro mutuo accepi, nobis non restituerunt Romani. Sed super solutione ejusdem debiti specialiter et omnium aliorum debitorum duo paria instrumentorum, que dicuntur *stat*, nobis confecerunt signata sigillo Lucæ Scarsi generalis procuratoris omnium creditorum nostrorum Romanorum. Et detulimus privilegia Eveshamianam Dominica qua cantatur Misericordia Domini. Tum ego, gratias agens Deo et gavisus quod privilegia quæ ego pignori obligaveram salva ad nos pervenissent, impetravi ab abbate et conventu ut statuerent quod de proventibus decanatus, quos ego pro voluntate mea consuevi expendere, annuatim darem caritatem vini ea die conventui, et alii decani post me in perpetuum.

2 Sund. af-
ter Easter,
13 April
1214.

*Consilium Thomæ prioris circa electionem, confirma-
tionem et benedictionem abbatum, et custodiam
vacantis abbacie et usum possessionis circa ea.*

Igitur vobis quos aliorum abbatum Eveshamensis ecclesie expectat electio, immo et ipsis electis loquor:—
Ecce audistis quamvis terror domini legati esset super nos, ita quod potestate sua, si vellet, multipliciter posset nos deprimere, ut (ratione indulgentiarum suarum) quem vellet nobis abbatem daret, tamen, quamvis in arcto positi, privilegiis nostris bene sumus usi, ne in aliquo casu ab eorum possessione excideremus. Nam non alium quam monachum Eveshamensis capituli elegimus in abbatem, qui non a Wigornensi episcopo est confirmatus vel benedictus nec Wigornie, nec fecit ei

Marle-
bergo's ad-
vices about
the preser-
vation of
privileges
in election
and confir-
mation of
abbots.

A.D. 1214. obedientiam vel professionem, quae antecessores sui a multis temporibus retro facere consueverunt. Sed a quo maluit episcopo, scilicet domino Tusculano, est benedictus secundum formam privilegiorum nostrorum, et in propria ecclesia quia in abbacia¹ Eboracensi, et (murmurante propter hoc archiepiscopo) a domino etiam legato est confirmatus. Unde vos praemunio quod si aliquando dominus Cantuariensis hoc sibi ut domini papae vicario vel legato competere vindicaverit, non ei acquiescatis. Quia quum in concilio generali sit statutum de poena indigne confirmantis electionem,² quod illi qui nullo mediante ad Romanam pertinent ecclesiam vel eant vel mittant ad Romanum pontificem propter confirmationem, si electus noster ad Romanum pontificem nec iret nec mitteret propter confirmationem, sequeretur quod non pertineret ad Romanam³ ecclesiam nullo mediante. Immo etiam si benedictionem ausciperet non confirmatus a domino papa, et sua sequeretur depositio et totius libertatis et exemptionis ecclesiae nostrae immineret subversio. Ipse enim qui ei non confirmato benediceret poenam non effugeret, eo quod in messem domini papae falcem misisset. Literae tamen domini Cantuariensis ut tutoris nostri valde necessariae sunt ad dominum papam de canonica electione nostra. Praeterea quum in eodem capitulo contineatur, quod illi qui eunt vel mittunt ad sedem apostolicam propter confirmationem, statim post concordem electionem administrant in temporalibus et in spiritualibus, si electus noster nec iret nec mitteret illuc illo careret privilegio, et sic remanente videlicet abbacia¹ in custodia domini regis et omnibus ejus confiscatis donec confirmaretur electus, maximum damnum in temporalibus incurremus;

¹ abbacia] abbatia, MS.

² Conell. Lateran. iv., cap. 26; Labbe, vol. xi. col. 177.

³ Romanam] Romanam, MS.

quamvis ad dominum regem ejus custodia non videatur A.D. 1214. pertinere sed magis ad dominum papam, quia in solo sibi donato est fundata; sicut ipse per sententiam suam manifeste declarat. Quam rationem secutus dominus legatus, post depositionem abbatis, retinuit eam in manu sua et nostra. Vel si forte non fuerit *generalis* legatus in Anglia, abbate decedente, ut mihi videtur, debet ejus custodia devolvi ad dominum Cantuariensem sicuti in hac parte domini papa legatum vel vicarium vel ipsius abbatis tutorem, sicut in ejus sententia con- [p. 183.] tinetur, et ad nos ut speciales filios domini papa. Sed quæ cura ejus sit custodia quum quasi momentanea sit? Nam si fratres in concilio fuerint electione, statim post electionem canonicam, requisita prius a domino rege licentia elegendi, habebit electus administrationem in spiritualibus et in temporalibus, auctoritate concilii, sicut superius dictum est; quod electis in episcopos diocesanos vel in abbates subjectos episcopis non convenit. Ille tamen subsisto, et dubito an ita circa confirmationem sit faciendum. Nam quum abbates benedicti a domino papa consueverint visitare papam de triennio in triennium, sicut facit abbas sancti Augustini Cantuarie, timeo ne hac consuetudo trahatur ad confirmatos a domino papa; quod si factum fuerit, melius esset quod abbas a domino Cantuariensi confirmaretur, si tamen pericula imminuta possemus evadere. Sed et nunc hæsito utrum sumptus visitationis debeant comparari bonis quæ ecclesia Romana consuevit conferre specialibus filiis suis exemptis, quamvis pericula quæ imminet si domino papa subtraxerimus confirmationem multo graviora sint quam sumptus visitationis et confirmationis. Nam dominus papa de jure posset nos privare privilegiis nostris in illa parte in qua faciunt pro nobis, si nos abstulissimus ei confirmationem quæ facit pro eo et ejus dignitate. Et Wygornenses¹ episcopi,

¹ Wygornenses] Wygornences, MS.

A.D.
1214-1220.

qui semper insidiantur nobis, hoc sine dubio nuntiarent domino papæ ut ita eis subiceremur. Igitur quum sitis in plena possessione electionis, confirmationis, benedictionis et custodie vacantis abbacie, secundum formam privilegiorum nostrorum, caveatis non ab eorum usu decidatis. Quod si feceritis, quod absit, in servitutem detrudemini, et in perpetuum eritis miseri.

De operibus Randulphi abbatis.

Iste abbas Randolphus in conventu suo mitissimus apparuit; ejus primum bonum opus fuit, ut predictum est, solutio quingentarum marcarum Romanis, quarum poena multum erant timende nisi tunc solverentur. Secundum vero quod quum predecessores sui consueverint conferre consanguineis et clericis suis veterem pensionem sexaginta solidorum, de ecclesia de Ambresloya, et illa consuetudo per tantum tempus durasset, quod dominus legatus et clerici ejus jam assererent constantissime quod abbas non potuit eam in manu sua retinere, unde instantor petebant et volebant quod eadem pensio uni eorum conferretur, quod nobis facere rennentibus, dominus legatus potestate sua contulit eam cuidam clerico Humfredo¹ vocato, nomine personatus ejusdem ecclesie, qui per commutationem revocata, abbas de licentia legati, sicut superius in Consuetudinibus est expresse distinctum, eandem pensionem in usus pauperum et conventus convertit; et sic evasit periculum predictum, scilicet perpetuam annissionem illius pensionis, et etiam liberavit se ab onere Mandati in Cena Domini, ad quod ante assignationem istam consueverunt abbates invenire denarios quotquot erant necessarii ad opus pauperum. Tertium vero bonum opus ejus fuit quod quum predecessor ejus inter cetera mala que fecit in domo Eveshamie consuevisset

[p. 216.]

¹ Rectius, Humfredo. See pp. 214, 276.

per extortionem semel in anno hospitari apud Brut-
 fortone, et ibi una die cum luxuriosis et ebriosis in
 commensationibus et ebrietatibus bona sacristariae mul-
 tis ecclesiae membris per totum annum sufficientia con-
 sumere, iste abbas, videns hæc in multarum fieri peri-
 culum animarum et enormem ecclesiae lassionem, de
 consilio virorum prudentium hujusmodi abusum decre-
 vit abolendum. Sed quia quosdam defectus in quibus-
 dam officiis monasterii jam cognoverat, videns redditus
 sacristariae abundare veluti tempore suo augmentatus,
 ad petitionem fratrum predictas expensas inutiles et
 superfluas in usus fratrum necessarios convertit, et,
 secundum antiquam domus consuetudinem, per abun-
 dantiam unius officii defectus aliorum officiorum quos
 necesse habuit supplere, sicut superius est constitutum, [pp. 206-
 supplevit, et de redditibus sacristariae tres marcas ad 7.]
 infirmariam et duas ad refectorium deputavit, quas
 duas postea conventus cum reliquis tribus ad pitantiariam
 assignavit, reformatam pitantiariam ex predictis duabus
 obedientiis. Iste etiam abbas fecit apud Ambresleye
 vivarium de Lanholt et duo ultima vivaria subtus en-
 riam et vivarium de Lenchwye, et redemit molendinum
 ejusdem villæ, salvo reddito coquinae, et vivarium de
 Honyborne, et fecit super eo¹ molendinum et colum-
 barium, et tria columbaria de Offenham, Hamtone et
 Wickewane, et vivarium de Bradewalle, et super eo
 molendinum, et secundum et tertium vivarium apud
 Evesham, nam primum prius fuit. Fecit etiam domos de
 Ambresley et columbarium, et domos de Honyborne;
 tamen tempore ejus fuerunt combustæ domus de Offen-
 ham et de Bradewalle, et non reedificavit eas nisi
 tantum grangias. Fecit etiam grangiam de Willarscy
 et de Aldintone et de Wykowano et de Evesham et de
 Lenchwych, multum moliores quam prius essent. Fecit
 etiam speculam abbatis juxta aulam in curia de Eyo-

¹ eo] cum, MS.

A.D. 1211-1220. sham, sed tamen destruxit aulam hospitum et stabulum nobile edificium, volens reedificare sed non reedificavit. Fecit etiam magnum assartum de Lenchvie; destruxit tamen Langabeiam, boscum de Somborne, in enorme dampnum ecclesie quia erat extra rewardum, et medietatem bosci de Baldeby, et magnum boscum de Ambreslei qui dicebatur Chatteley, volens in his facere assarta, sed non potuit propter communem pasturam hominum nostrorum et vicinorum. Dedit tamen pro licentia assartandi omnibus liberis hominibus nostris terras valentes annuatim centum solidos si fuerint cultae, in magnam lesionem ecclesie; quia Walterus de Bellocampo illam licentiam impedivit, et segetes assartorum nostrorum pluries consumpsit. Cito etiam post ingressum suum in abbatiam tradidit Johanni de Thobillestroppe sex virgatas terre et dimidiam in Thocollestroppe, et per cartam conventus eidem et heredibus suis confirmavit. Dedit nos tamen nobili annulo ad missam et una mitra, et de duabus albis auro textis, et de una cupa de rubeo¹ examito auro super intexto, et de tribus tunicis. Contulit etiam altari sanctae Mariae unum vestimentum sacerdotale cum casula de rubeo examito. Reliquit etiam ad discum in refectorio unam cuppam argenteam et alteram de mazo, cujus cooperturam prior Thomas circulo argenteo deaurato circumdedit. Reliquit etiam conventui alios ciphos de mazo et cochlearia argentea et duos annulos aureos. Emit molendinum de Aldintone, et dedit illud ad elemosynariam, salvo redditu dominorum. Obligavit tamen medietatem pratorum de Bradewelle et de Burtone, et accepit pro manibus a Templariis de Gubiugens, scilicet pro quolibet anno, duodecim marcas, et quum mortuus esset adhuc supererant de termino Templariorum octo anni. Emit autem

¹ rubeo] rubio, MS.

minus vas Eucharistico, et duo magna pulvinaria serica,¹ A.D.
et fecit tres sedes abbatum.² 1214-1220.

¹ *serica*] *serica*, MS.

² The following additional particulars are inserted in Harl. 9768: "Dedit etiam terram de Byvynton cum pertinentiis suis et omnibus fructibus et utilitatibus ex ea proventibus ad infirmitatem in procuratorem fratrum infirmorum. Concessit etiam proventus capellam de Luttelton et omnia ad illam pertinentia adeo plene et integre sicut unquam aliquis ea possedit, salva sustentatione ministrantium in eis, ad præbendam equorum vicariam religiosorum hospitantium in monasterio Eveshamiensi, tantum cum sex equitibus (*sic*) et paucioribus, quam prius de grando abbatis habebatur. Concessit etiam infirmario ad opus monachorum quinque marcas quas sacrista datus annuatim pro hospitio quod abbatetres consueverant extorquere in iusto ab eo; et unam marcam ad emendationem dictorum monachorum et priorem de minutionum. Dedit etiam refectorio quinque marcas de ecclesia de Bretherton ad inventendum caseum conventui. Anno vero secundo ante installationem ixit Romam ad concilium generale ubi confirmationem dispositionis reddituum et consuetudinum domus et alia multa necessaria impetravit. Is etiam abbas ditavit ecclesiam nobili annulo ad missam et una mitra, et acquisivit unam copam de rubeo examito angella aurea cum thuribulis portergum et griffonibus aureis super textam, et unam casulam de rubeo examito tunc secundo mellorem, et tres tunicas, et unam casulam ad capellam beato Marci de rubeo

examito stella aurea supertextam, et duas stolas cum manipulis de aurifrigio cum tintinnabulis argenteis, quarum una est ad capellam beato Marci et alia in thesauro, et duas albas cum parulis de consimili aurifrigio, quarum una est ad capellam beato Marci, et alia in thesauro." In the margin are also added these notices: "Iste tamen abbas acquisivit tres opus bonas, unam de albo serico clasperatam et auro singulatam, et unam casulam de consimili panno, et aliam copam de rubro examito cum equitibus aureis et griffonibus, et loriam de viridi examito cum angella thuribulis et leopardis et floribus aureis, et stolum cum manipulo de serico purpureo aurifrigiato cum tintinnabulis argenteis, et unam albam bonam, tunicam et dalmaticam, et unum pallium, omnes vestes auro textas, et buccinam pastoralem. Tempore istius Randulphi abbatis, videlicet anno Domini m.c.c.xvii, Randolphus episcopus Eleostro celebravit ordinem apud Evesham, tantum monachorum Eveshamiensi, in Pentecoste. Huius etiam tempore, videlicet anno Domini m.c.c.xxi, Johannes Arifortensis episcopus, ecclesiam sancti Brendani, Cassienensis provincie, fecit ordinem apud Evesham, tantum de monachis Eveshamiensi, mense Decembri." This chronicle records that Randolph died 17 Dec. (16 kal. Jan.) 1220, which is the date also given in Harl. 220., Vesp. B. xv. (f. 18 b.), and in Lambeth 580 from Vitell. B. xli. and xvii.

1202-1206.

*De operibus Thomae Marlebarwe decani et sacristae.*¹

Anno tertio monachatus istius² Thomae, eo quod esset juris peritus, acquieverunt consilio³ ejus, licet tarde, abbas et conventus, et repulerunt⁴ episcopum Wygornensem volentem venire Eveshamiam causa visitationis, quod a tempore Alurici abbatis nulli ausi erant⁵ sacro. Et tunc factus est decanus Christianitatis vallis Eveshamie, quod a tempore Avioli et Alurici priorum nullus monachus erat. Et ipso existente procuratore in curia Romana, precipue per ejus industriam et laborem, cum Dei auxilio et consilio⁶ ceterorum fratrum, lata est sententia a pontifice Romano pro exemptione et libertate ecclesie Eveshamie⁷ contra episcopum Wygornie,⁸ sicut in libro superius quem idem prior de eadem causa composuit plenius continetur. Per hujus etiam cautelam cum instantia aliorum fratrum sunt certi redditus in pluribus officiis monasterii assignati et in aliis augmentati et quidam revocati, sicut in eodem libro continetur. Iste etiam Thomas⁹ post reditum suum a curia Romana, sicut in curia didicerat in pluribus ecclesiis alibi factum, dedit consilium quod consuetudines monasterii et redditus ad conventum pertinentes scriberentur, et per sigilla abbatis et conventus et legati sedis Romane et etiam ipsius Romani pontificis confirmarentur; quod vix et cum multo labore et

¹ This chapter and the one following are included in the Register in Cotton MS., Vesp. B, xxiv. fol. 1. and also, in part, in Harl. MS. 3763. It fortunately happens that by this means the text, which in the Bodl. MS. has been so much rubbed as to be in places almost illegible, is rendered perfect.

² *istius*] *prioris*, Vesp.; erased in Bodl., and *istius* substituted.

³ *acquieverunt consilio*] *acquieverunt consilio*, Bodl. MS.

⁴ *repulerunt*] *reppulerunt*. Ibid.

⁵ *ausi erant*] *ausierant*. Ibid.

⁶ *consilio*] *consilio*. Ibid.

⁷ *Eveshamie*] *Eveshamensis*, Vesp.

⁸ *Wygornie*] *Wygornoniam*, Ibid.

⁹ *Thomas*] *prior*, Vesp.; erased in Bodl., and *Thomas* substituted.

periculo fuit obtentum, et nisi divina gratia conventui subvenisset in ipso obtentu multorum monachorum sanguis effusus fuisset; sicut in praedicto libro habetur. Post primum¹, etiam casum turris quum omnes fratres de reparatione ecclesie et eorum quae per casum turris erant confecta desperarent, ad petitionem fratrum et iussionem abbatis idem Thomas misertus ecclesie suae apposuit manum ad praedictorum reparationem, et licet redditus ad hoc non haberet assignatos, de pecunia labore suo et prudentia² acquisita, exceptis tignis³ presbyterii quae conventus pro majori parte emit, muros presbyterii in modum pinnaeolarum ad deambulandum circa presbyterium (quod prius⁴ factum non fuit), et ipsum presbyterium cum tectis cryptarum presbyterio adjacentibus, et amplius quam medietatem tignorum turris, infra biennium reparavit. Quum etiam abbas, per exemptionem factus securus quod a nullo nisi a domino papa vel legato ejus posset deponi, multa immobilia dilapidasset et ecclesiam vero alieno ad mille marcarum⁵ onerasset, et in tantum conventum depressisset quod multi unde se cooperirent honesto, vel inundante pluvia ubi caput situm reclinarent, non haberent, et multi fame et inedia afficerentur, isto Thomas decanus, nondum prior, opposuit se murum pro domo Domini, et quum legatus⁶ Romanae sedis pro quibusdam negotiis ecclesiae addisset, ex praecoepo ejusdem legati statum monasterii Eyeshamiae⁷ ei retulit. Et postea quum venisset legatus Eyeshamiam, coram eo abbatem accusavit et super septem vel octo criminibus per abbatis confessionem et per rei evidentiam et per fratrum testimonium eum

A.D.
1207-1213.

Ezek. xlii.

6.

¹ primum] om. Vesp.

² prudentia] prud. sua. Ibid.

³ tignis] tignula; et infra, tignorum, Bodl.

⁴ prius] in monasterio. Add. Vesp.

⁵ marcarum] marcas. Ibid.

⁶ Eyeshamiae] Eyeshamensis. Ibid.

A.D.
1218-1217.

convicit. Et ita, sub discrimine habitus et ordinis ipsius Thomae decani, talionem reportaturi si eum non convicisset, depositus est abbas Rogerus in maximam Eveshamiae ecclesiae utilitatem. Nam eo deposito revocata sunt immobilia ab eo diversis titulis alienata usque ad redditum viginti marcarum, tum tempore vacationis tum tempore abbatis Rondulphi, qui etiam omnia privilegia quae idem decanus Romanis obligaverat pro quingentis marcis liberavit. Ob eorum igitur liberationis gaudium, fecit idem decanus constitui, ut in die qua cum processione receperunt privilegia¹ de obventionibus decanatus annuatim detur caritas conventui.² Secundo anno abbatis Rondulphi, ivit idem decanus cum eo Romam ad concilium³ generale, ubi de ejus consilio et industria confirmationem dispositionis reddituum et multa alia necessaria impetraverunt. Secundo vero anno reditus a curia, factus est sacrista, et fecit lectricium retro chorum quod prius factum non erat in ecclesia Eveshamiae,⁴ sed legobantur lectiones juxta tumbam sancti Wlsini. Fecit etiam caminum in ecclesia cum pede horologii,⁵ et albas duodecim,⁶ et omnes fenestras vitreas quae confractae erant per casum turris et omnia foratra confracta reparavit, et foratrum sancti Wistani novum fecit, et tres tabulas majoris altaris reparavit et illam ante majus altare cum ipso altari ampliavit, in quorum reparatione expendit plusquam decem marcos. Nam omnia haec per casum turris usque ad desperat

¹ *qua . . . privilegia*] in die qua cantatur Misericordia Domini, in qua receperunt privilegia. Harl., f. 171.

² *Ob eorum . . . conventui*] ob quorum liberationis gaudium sublit idem decanus Thomas pro se et accessoribus suis ut de obventionibus decani Christianitati detur caritas

conventui. Vesp., in the place of a passage erased.

³ *concilium*] consilium, Bodl. MS.

⁴ *Eveshamiae*] Eveshamensis, Vesp.

⁵ *horologii*] orilogii, Bodl. MS.

⁶ *Fecit . . . duodecim*] Fecit etiam piscinam in claustra extra ostium ecclesiae et caminum, &c. Vesp., but subsequently crossed out.

tionem reparationis erant demolita.¹ Quinque etiam A.D. 1217-1218.
 avous presbyterii et unum ante ostium cryptarum ob-
 turavit. Redditus etiam sacristariorum usque ad sum-
 mam duarum marcarum adauxit, veluti ecclesiam de
 Norton et decimas de dominico de Lench in proprios
 usus revocando. Isto etiam sacrista primo² obtinuit
 vivum averium secundo melius³ mortuorum cum cor-
 poribus eorum et denarium offerendum ad missam
 mortuorum. Pro quorum augmentatione⁴ fecit con-
 stitui in capitulo quod lampas ante majus altare⁵ et
 lampas in cryptis ante altare sanctæ Mariæ jugiter
 essent ardentes. Hæc omnia fecit infra unum annum,
 et, relicto officio omnibus bonis pleno,⁶ factus est prior.⁷

De operibus Thomæ de Marlebarwe prioris.

Isto prior in ingressu suo attulit secum libros
 utriusque juris, canonici scilicet et civilis, per quos
 rexit scholas ante monachatum apud Oxonium et
 Exonium, et libros physico, scilicet librum Democ-
 riti⁸ et librum Antiparalenionis et librum Graduum
 secundum Constantinum, et Isidorum de Officiis,
 et Quadrivium Isidori, Tullium de Amicitia et alte-
 ram librum Tullii, et Tullium de Senectute, et Tul-
 lium de Paradoxis, et Lucanum et Juvenalem, et
 multos alios auctores,⁹ et multos sermones et notas
 et questiones theologiae, et multas notas artis gram-
 maticæ cum verbis preceptivis et libro accentuum.

¹ omnia . . . demolita] Inserted in Vesp. in the preceding sentence after the word *amplavit*.

² primo] primus, Vesp.

³ vivum averium secundo melius] bovem secundo meliorem. Ibid.

⁴ Pro quorum augmentatione] De quibus omnibus, Vesp.

⁵ Modo vero ad tumbam beati Wlshul. Added in Harl., f. 171 b.

⁶ pleno] repleto, Vesp.

⁷ Hero MS. Vesp. inserts a passage beginning "Iste prior sepeli- vit," which occurs in our text at p. 271.

⁸ Democriti] Demetrius, Bodl. MS.

⁹ scilicet, librum Democriti . . . auctores] om. Harl.

A.D.
1218-1220.

Post prioratum fecit magnum breviarium quod melius tunc fuit in monasterio, et Haymonem super Apocalypsim et vitas et gesta patronorum et abbatum Eveshamiae¹ in uno volumine, et iterum eandem vitas et eadem gesta seorsum in alio volumine. Fecit etiam magnum Psalterium quod tunc² fuit melius in monasterio, exceptis glossatis, ut semper habeant illud priores ad opus suum, et de grossa litera librum de ordine officii abbatie a Purificatione sancte Mariæ usque ad Pentecosten, et de professione monachorum, et lectiones de Pascha et Pentecoste³ fecit scribi et ordinavit in uno volumine;⁴ item in alio prædictum officium, quod officium non prius erat ordinate scriptum apud nos. Invenit etiam omnia necessaria ad quatuor antiphonaria cum ipsis notariis, excepto quod fratres monasterii scripserunt ea,⁵ et duo communia sanctorum in veteribus antiphonariis. Emit etiam quatuor Evangelia glossata, et Isaiam et Ezechialem glossatos, et postillas super Matthæum, et allegorias super Vetus Testamentum, et Thronas Jeremie glossatas, et Expositionem Missæ secundum Innocentium papam, librum etiam Alexandri⁶ Nequam qui dicitur Corroptiones Promethei⁷ de partibus Veteris Testamenti et Novi; plures etiam alios libros, quos bono memorie Willelmus de Litha incepit, perfecit, voluti Martilogium et Expositionem⁸ Missæ, et quasdam notas

¹ *Vitas . . . Eveshamie*] Vitas patronorum ecclesie Eveshamensis cum gestis omnium bonorum et malorum ecclesie Eveshamensis. Vesp.

² *tunc*] om. Ibid.

³ *Pentecoste*] Pentecosten, Badl. MS.

⁴ *grossa litera . . . volumine*] Proterea librum de ordine officii abbatie a Purificatione sancte Mariæ usque ad sanctum Pascha, et lectiones de Pascha et Pentecoste, et de bene-

dictione fontium baptismatis et de professione monachorum in uno volumine de grossa litera fecit, et in alio de gracilliori litera, quæ omnia non erant prius scripta apud nos ordinate. Vesp., inserted subsequently: see p. 271, note 4.

⁵ *ea*] eos, Vesp.

⁶ *Alexandri*] magistri Alex., Vesp.

⁷ *Promethei*] Prometheus, Badl. MS.

⁸ *Expositionem*] expositionem, Vesp.

egregias super Psalterium.¹ Fecit etiam duas albas cum
 apparatus aureo textis, et ornavit² duas nigras capras
 floribus aureo textis. Turres etiam presbyterii fecit, et
 quinque tabellata lapidea super quinque tecta cryptarum,
 et illam partem ecclesie que [est]³ super altare sancti
 Johannis Baptistae reparavit post secundum casum tur-
 ris, et fecit eam in modum pinnaculorum ad deambulan-
 dum circa illam partem ecclesie cum tabellata et turribus
 petrinis,⁴ et fenestram vitream in presbyterio de historia
 sancti Egwini et duas vitreas⁵ in fronte occidentali
 ecclesie. Fecit etiam thronum feretri sancti Egwini, et
 ipsum feretrum floribus et lapidibus preciosis per casum
 turris mutilatum,⁶ reparavit. Fecit etiam quatuor pri-
 mas sedes de choro prioris et formas in eodem choro.
 Iste etiam prior omnes fenestras magnas infirmarie
 ferreis obstaculis munivit et duas areas seldarum
 in medio magni vici Eveshamie emit a Ricardo
 filio Hugonis de Warwic, et dedit eas ad luminaria
 sancte Marie in cryptis. Procuravit etiam quod Mu-
 riella filia avunculi sui dedit ad elemosynariam post
 mortem suam et filiorum suorum domum quam emit
 in Evesham a prefato Ricardo.⁷ Capitulum pro majori

A.D.
1218-1220.

¹ The phrase commoning at the head of the preceding page and ending here is compressed in Harl. 8743 into the following lines:—
 "Post prioratum vero multos fecit
 " libros ecclesiasticos bonos et no-
 " cessarios, et plures alios tam Ve-
 " teris Testamenti quam Novi non
 " sine magno pretio comparavit."
 The remainder of the account of abbot Marleberge is too closely abridged to need collation.

² ordinavit] Yesp. and Harl. ordinavit, Bodl.

³ est] Ibid.

⁴ cum . . . petrinis] et duas turres fecit super eandem partem ecclesie cum tabellata petrina. Id.

⁵ vitreas] veteres, Bodl. MS.

⁶ mutilatum] mutilatum. Ibid.

⁷ Iste etiam . . . Ricardo.] In the place of this sentence, the two following are substituted in Yesp. :—

"Iste prior emit decem notas an-
 " nua terre de Randulfo Mapon-
 " sature in Lilethou in adiutorium
 " prioratus et anniversarii ejusdem
 " Thomae prioris, videlicet quod
 " idem prior pro tempore present
 " eadem die viginti quinque pau-
 " peres, et commutavit acres eandem
 " pro terra de Benlgwrtho. Emit
 " etiam terram in Merstowe de
 " Hugone de Warwic, et aliam de
 " filia Sergenti ad anniversariam
 " suam, et hocum de Petro de
 " Lemex ad idem thelandum, ut lu-
 " heat planetarius hinc ad nutri-
 " mentum animalium." See p. 208,
 and p. 214, note.

A.D. 1218-1229. parte depinxit. Fecit etiam lavatorium ante ostium ecclesiae¹ in claustris. In plumbo² et in stagno et operariis³ magni lavatorii in claustris expendit quindecim solidos. Ille enim semper fuit modus istius prioris, quod circa reparationem et conservationem⁴ bonorum ecclesiae multum sollicitus fuit, et bene operantes libenter adjuvit. Ad magnum⁴ etiam⁵ campanile quod magister Adam Sortes incepit, dedit plusquam ad valentiam unius marcae. Muros etiam cimiterii monachorum magnis sumptibus reparavit, et privatum dormitorium minans ruinam tribus arcibus suffulcit, in quibus arcibus expendit plusquam quatuor marcas. Arcum etiam nobiliorem novo infirmario fecit; ubi expendit plusquam quatuor marcas, et multa alia cum magna diligentia operi illi impendit. In lignis etiam plumbo et operariis ad cooperturam unius anguli magnae turris ecclesiae expendit viginti solidos. Omnia etiam vestimenta capelle superioris infirmarii fecit cum ostio speculm ejusdem. Minus etiam vas eucharistiae appendit cum catenula argentea, et tintinnabulum⁶ in refectorio ad discum cum catena ferrea appendit, et Textum majoris altaris sine libro reparavit. Mos enim semper ejus fuit hujusmodi parvos defectus supplere. Isto etiam prior emit quandam terram de Ada Paterol, et dedit medietatem ad oleomosynariam, et alteram medietatem ad luminaria sanctae Mariae in cryptis. Magnas etiam fenestras misericordiae ferrois obstaculis ab ingressu hominum munivit, et magnam diligentiam apposuit apud abbatem Rondulphum ut hortus infirmarii ampliaretur ad latitudinem equinum, et magnos sumptus in fossato et muris clausurae⁷ ejus fecit; etiam ostium

¹ ecclesiae] monasterii, Vesp.

² plumbo] etiam Add ibid.

³ operariis] ad reparationem, Add, Vesp.

⁴ magnum . . . campanile] magnum . . . campanale, Bodl, MS

⁵ etiam] enim, Vesp.

⁶ tintinnabulum] tintinnabulum Bodl, MS.

⁷ appendit] suspendit, Vesp.

⁸ clausurae] clausurae, Vesp.

misericordie versus eundem hortum posuit¹ ubi fuit tempore hujus scripti. Laudabilem etiam consuetudinem fecit constitui, videlicet, quod serotum sancti Wistani et serotum sancti Credani in festivitibus eorum ante altare ponerentur, et tunc inveniet prior de terra de Bengewortho quam prior Thomas acquisivit eorum² per diem et noctem jugiter ardentem coram reliquiis eorundem sanctorum. Et trabem ante altare sancti Petri cum cruce et imaginibus reparavit, et exaltavit ad majus³ luminare vestiarum.⁴ Fecit etiam tabellatum⁵ locutorii super capellam sancto Anno ad occidentem. Postquam etiam altare sancto Marie in cryptis a finibus secundo⁶ spoliatum fuit libris et vestimentis ad valentiam decem marcarum,⁷ iste prior ad restorationem vestimentorum beato Marie emit unam albam cum apparatu, auro super intexto. Dedit etiam dimidiam marcam pro carta confirmationis terre de Radefordo ad luminaria ejusdem altaris, et tres solidos in auxilium pretii dalmaticarum de rubro exarmito quam abbas Rodulphus emit. Dedit etiam dimidiam marcam pro carta confirmationis et venerationis terre precentoris in Alincestria juxta pontem.⁸ Insuper iste prior sepelivit predecessorem suum priorem Johannem in mausoleo novo lapideo,⁹ et Johannem cognomento Dionisium similiter, de quo idem prior Thomas dicere consuevit quod nunquam vidit hominem tam perfecte omne genus penitentiarum peragere sicut idem Johannes peregit triginta annos et amplius, in jejuniis et orationibus, in lachrymarum effusione et vigiliis, in corporalibus cruciatibus et frigidibus, in

A.D.
1218-1220.

¹ *opus . . . posuit.* The reading in the text is that of Vesp, the Bodl. MS. reading incorrectly:

"clausura ejus. Fecit etiam ostium . . . posuit."

² *Bengeworth* *terram* | Bengeworth vel de Lathelthunum *coram.* Vesp.

³ *majus* | *magis.* Ibid

⁴ Here Vesp. inserts "Prætica" "Hanc de ordine ostii," &c. as above, p. 268.

⁵ *tabellatum* | *tabulatum.* Ibid

⁶ *secundo* | *om.* Ibid.

⁷ *marcarum* | *librarum.* Ibid

⁸ *Dedit . . . pontem* | *om.* Ibid

⁹ *lapideo* | *om.* Ibid

A.D. 1218-1220, vestimentorum vilitate et asperitate, et ultra modum aliorum fratrum corporalium sustentationum subtractione, cunctis sibi subtractis bonis usibus et pauperum sustentationibus profuturis.¹ Emit etiam iste prior redditum duodecim denariorum a Ricardo juveno filio Ricardi claudi de domo illorum quo est in magna vico Eveshamie. Et redditum novem denariorum a Willelmo de Ponte, de terra quam Eva filia ejusdem Willelmi tenet de eo in maritagio in Alincostria, et dedit eos idem prior ad eleemosynariam Eveshamie. Fecit etiam thronum feretro sancti Wistani et imaginem regiam eidem throno proposuit, quam posuerat postquam factus est abbas. Illic vobis iniuncta facta cum majoribus istius Thomae monachi scripsimus ut exemplo ejus saltem parvos defectus suppleatis, quia

Ecclus. xix. qui minora contemnit paulatim decedit.
1.

De operibus Thomae de Marleburon abbatis.

Electio
of Marle-
berge.
1220.

Abbate Rondulpho defuncto² misit rex ad abbatiam duos clericos et unum militem, qui nec libere tenentibus nec villanis parcentes operunt ab eis ad opus domini regis trecentas marcas, et tenuit rex abbatiam in manu sua per tres partes anni, et omnes proventus in usus suos convertit, exceptis redditibus specialiter ad obedientias monachorum assignatis. Interim statim missi sunt duo fratres cum literis conventus ad dominum regem qui impetraverunt licentiam eligendi abbatem; et redeuntes quinto die, scilicet in vigilia sancti Thomae apostoli, statim elegerunt Thomam priorem suum, et in crastino Natalis Domini presentaverunt eum domino regi qui tunc agebat apud Eboracum, cui revertenti occurrit electus, et in Epiphania Domini ab

¹ Here ends the account of Marle-
berge in Vesp. B. xxiv.

² See note, p. 269.

eo est admissus, qui literas domini regis ibi obtinuit de A.D. 1230. consensu regio directus domino papa, ut ab eo confirmationem impetraret. Et tunc missi sunt duo fratres Romani, qui in curia per octo hebdomadas moram facientes non poterant impetrare confirmationem. Sed tandem, quamvis domino papa et curia nollent servare, impetraverunt literas a domino papa in hac forma.

Gregorius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ^{Pope Gre-} episcopo et dilecto filio priori de Conventu salutem et apostolicam ^{gory IX} benedictionem. Quam dilecti filii monachi monasterii ^{order a} de Eyesham ^{new elec-} presentassent nobis electionem quam de personis ^{tion.} Thomas prioris ejusdem monasterii duxerant faciendam, humiliter supplicantes ut dignamur electionem eandem tanquam celebratam de persona idonea confirmare. Nos, ejus examinato processu aliisque negotiis circumstantiis attenta pensatis, supplicationem eorum non duximus admittendam. Ne vero dictum monasterium longa vacatione grave dispendium patitur, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus quatenus si prefati monachi infra mensem post monitionem vestram ad electionem duxerint procedendum, vos electionem eorum, si fuerit canonica et electi personae idoneae, auctoritate apostolica confirmetis, laque, frater episcopo, nuncius electo benedictionis impendas. Alioquin, vos eandem auctoritate providetis de persona literata quo humiliter sub conversationis et vite, de gremio ejusdem ecclesiae si ibi invenitur idonea, alioquin de alio prefato monasterio in albatem. Datum Laterani, nonas Maii, pontificatus nostri anno quarto.

Et nos statim celebravimus electionem, sed tamen sub alia forma quam prius. Nam quum prius omnes una voce et voto concorditer legissent electionem, tunc contulerunt potestatem eligendi quinque fratribus qui eundem priorem elegerunt quem omnes prius elegerant; qui missus, cum literis continentibus formam electionis et quinque fratribus qui eandem formam probarent, ad praedictos episcopum et priorem Conventu, ab eis est confirmatus, habita prius de persona electi et de eligendi forma et de zelo et ratione

Marle-
berge is
re elected.

¹ *vero* is inserted before *fratri* in the MS., but marked with a sign of omission.

He is con-
secrated at
Chester by
the bishop
of Coven-
try,
12 July,
A.D. 1230.

eligentium diligentissima examinatione, et a prefato episcopo in ecclesia sancti Johannis apud Cestriam benedictionis munus in crastino translationis sancti Benedicti est adeptus. Et statim missus est abbas ad dominum regem et ad cancellarium, cui statim post mortem prioris abbatis commissa est custodia abbacie, cum literis predictorum episcopi et prioris ut obtineret possessionem abbacie, et non potuit obtinere a cancellario sed missus est ad regem, qui tunc agebat in transmarinis, cum predictis literis et cum literis cancellarii. Et quum abbas nollet transire, missus est [unus]¹ ex monachis qui fuerant Romae cum duobus servientibus in Pictavem ad dominum regem, qui statim obtinuerunt literas de habenda possessione. Quibus prospero reversis, per gratiam Dei obtinuit abbas a

Temporall-
ties re-
stored,
10 Sept.

cancellario literas de possessione abbacie apud Conventu in die translationis sancti Egwini, et cum predicto episcopo, convocatis multis abbatibus, prioribus, clericis et magnatibus et militibus, quoscunque abbas habere poterat, adepta possessione abbacie, in die sancti Michaelis cum solenni processione in abbacia est re-

Malleberge
installed,
28 Sept.

ceptus et a prefato episcopo installatus. Iste abbas quumvis in abbacia nihil praefer solam frugum et ferri et duas partes canonicorum tertia parte deficiente hominibus, invenisset, in brevi tamen postea domino regi solvit quadraginta tres marcas et domino papae viginti sex marcas, et hominibus de Eyesham de minutis debitis satisfecit de quadraginta marcis, et creditoribus propriis de expensis quas ipse fecerat solvit quinquaginta marcas, et clericis de pensionibus praeteriti temporis decem marcas, et adhuc tenebatur clericis de pensionibus in quinquaginta marcis, et Romanis creditoribus ad minus in trecentis, et cuidam creditori de expensis in viginti marcis, et aliis, parum de novo et multum de veteri debito, usque ad summam viginti marcarum. Et quumvis ita vero alieno oneratus esset, et multo se ex-

Debt of
the abbey.

¹ unus] inserted by a later hand.

morasset, tamen toto eo anno per gratiam Dei vixit
 sine novo mutuo. Et in Mortone et Lenchwic et
 Somborno emit centum acras terras ad opus abbatum;
 et instauravit earu[m] de valle et de Ambreslege et
 Mortone et Sompsburne et Baddeby, ad fortitudinem
 boni et numerum qui nunquam prius fuerat in terris
 illis. Sculpsit etiam super duas lambas predecessorum
 suorum ad honorem et ostensionem dignitatis ecclesie
 imagines episcopales, et sibi ipsi cum eisolem fecit man-
 solium et incidit in lapido marmoreo superposito ima-
 ginem episcopalem ad honorem ecclesie; et assignavit
 conventui redditus viginti solidorum de terris quas
 emit a liberis hominibus abbatibus ad faciendum imper-
 petuum anniversarium suum in die benedictionis sue
 usque ad obitum suum, et deinde annuatim in die
 obitus sui decem solidos. Et quum sic distasset abbatiam
 de centum acris, et conventum de redditu viginti soli-
 dorum (omnia de terris emptis), praeterea secundo anno
 assartavit in Ambresley duas earuentas terras de Chut-
 tesley, acquisita licentia a Waltero de Bello Campo
 qui prius semper impediverat illud assartum pro com-
 muni pastura quam illi habuerat. Quum etiam con-
 ventus haberet tres marcas de ecclesia de Bratfortone ad
 casum¹, et non sufficerent, iste abbas ad supplementum
 casui et aliorum defectuum dedit residuum ecclesie con-
 ventui, scilicet, dimidiam marcam ad infirmariam, et di-
 midiam marcam ad salas coquinae, et dimidiam marcam
 ad vinum in die sancti Vincentii, et dimidiam marcam ad
 vinum in die sancti Odulphi, et residuum ad festum Re-
 liquiarum.² Iste etiam abbas redemit redditum quinque
 marcarum a Stephano de Passonovero domini pape
 subdiacono, quas predecessor ejus dederat ei, timens ne,
 eodem Stephano mortuo, dominus papa (sicut tunc mor-
 erat ecclesie Romanae) conferret eundem redditum alteri
 clerico, sicut prius fecerat redditum decem marcarum
 annuarum quas prius habuerat Unifredus clericus domini

A.D.
 1230-1.

Martenberge
 prepares
 his own
 monumen-
 tal shrine.

His benef-
 actions to
 the abbey,
 and pre-
 sent ad-
 ministra-
 tion of its
 affairs.

1231-2.

¹ *casum*] *casum*, MS.

² *Reliquiarum*] *reliquiarum*, MS.

A.D.
1231-2.

papa, quo mortuo dominus papa contulit eandem Hugioni Frapoin, scilicet cuidam capellano suo. Iste etiam abbas revocavit in proprios usus molendinum de Haddesley in Ambresley, et funditus novum reparavit, quod modo valet triplo plusquam prius valuit, quum a tempore fundationis suae prius esset ad firmam. Retinuit etiam in proprios usus molendinum de Wykewano, cuius possessor moriebatur tempore quo rex habuit custodiam abbacie. Dedit tamen regi quandam summam pecuniae, ne traderet idem molendinum quibusdam qui illud petebant jure hereditario. Concessit etiam ecclesiam de Mortone in proprios usus ad sacristariam, de qua sacrista prius habuit tantum tres solidos annuatim. Dedit tamen pro bono pacis tres marcas de camera annuatim cuidam clerico domini regis, cui rex dederat beneficium siquod vacaret tempore custodiam domini regis de abbacia. Iste etiam abbas secundo anno installationis suae satisfecit omnibus creditoribus et clericis pensionariis de prioribus, usque ad summam septuaginti marcarum, Romanis tamen creditoribus non satisfecit eo anno. Fecit etiam in nave ecclesiae altare sanctae crucis, superposito ei lapide marmoreo, et erexit super illud egregiam crucem Dei¹ imaginibus sanctae Mariae et sancti Johannis. Fecit etiam unam de voltis ecclesiae retro ostium processionis de claustro. Et quum abbas Rondulphus fecisset simplicem thalamum juxta aulam abbatis, iste abbas ut esset thalamus congrue habitabilis, apposuit ex una parte ejusdem thalami capellam et subtus eam voltam optimam, et ex altera parte thalami optimam domi necessariam. Suffulsit etiam ipsam aulam arcu lapideo. Et quum incendio amisisset decem equos suos meliores et alia ad summam centum librarum intra Bertonam, cito post annum reparatos sunt domus loco combustarum triplo meliores quam erant priores. Fecit etiam apud Sompburne et apud Mortone domos satis habitabiles quando

¹ Dei om. Harl. 3703.

venerint illic abbates. Emit etiam capam de oxamito auro super intextam. Quum etiam ecclesia de Weston prope finem secundi anni benedictionis abbatis vacasset, et abbas multos haberet adversarios et potentes potentes jus patronatus ejusdem ecclesie, abbas tandem obtinuit cum sumptibus tamen plusquam centum marcarum, et institutus est in eadem ecclesia clericus ad presentationem abbatis. Sed quamvis ita liberasset monasterium omni iure alieno, sic quod nullus peteret aliquid ab eo in fine secundi anni installationis sue cuius rerum partes et quantitatem non memoriter retinuit, Romanis tamen creditoribus non satisfecit, quin nullus debitum illud petiit nec scivit abbas cui illud deberet. Scivit tamen quod si quis potens instaret, peteret ab eo plusquam trecentas marcas; et quamvis conservaret ecclesiam sic ab iure alieno, tamen adhuc non redierunt in manus suas (nec multis annis postea redirent) prata de Burtono et de Bradlowello, quam abbas Randulphus pro ducentis maris et pluribus impignoravit Templariis de Gutinges. Illic etiam abbas tertio anno installationis sue, tertio kalendas Martii, fecit dedicari capellam sancti Wistani quem ipso construxerat, ut prius dictum est; et dati sunt quadraginta dies relaxationis annuatim in anniversario ejusdem dedicationis et per octo dies sequentes ab episcopo Johanne qui eam dedicavit, qui tunc temporis per multos annos supplevit vices episcopi Wyntoniensis et aliorum episcoporum caritative potentium. Idem etiam episcopus die precedenti ordinavit ibi septem monachos Eveshamite in presbyteros et unum diaconum, et duos acolytos, et quosdam monachos Cisterciensium de Wallia. Nullos vero clericos nisi in valle Eveshamite beneficiatos vel monachos nisi exemptos aliquando permisit isto abbas in ecclesia Eveshamite ordinari. Pridio vero kalendas Martii dedicavit idem episcopus capellam sancti Michaelis [in] infirmeria, cuius altari idem abbas lapidem marmoreum superposuit, et totidem dies relaxationis dati sunt in dedicatione ejusdem capelle sicut et prioris.

A.D.
1232.1233.
[*"ferendum,"*
p. 200.](Ordination
held by
bishop
John, a
suffra-
gan to
Winches-
ter, 20 Feb.

A.D. 1233. *Fecit etiam iste abbas colere in dominico apud Baddesey quasdam particulas terrarum ad valentiam quinquo aerarum quas supra memoria hominum vel nunquam prius fuerunt cultas. Dedit etiam Waltero de Bello Campo viginti quatuor aureas pro licentia faciendi fossatum inter Presto Mado, et quasdam alias terras in Wikewanesford, et partem de Morente, et pro licentia colendi easdem terras et faciendi sibi in hoc quocumque abbatem voluerint, et pro licentia impareandi averia ejusdem Walteri et hominum suorum si inventa fuerint in damno abbatis tempore quo terras illas fuerint inhabitatas; quo predicta a nullo abbate prius (quamvis sepius attentata) poterant consummari, quam super his supra memoriam hominum fuerit inter eos lis et contentio. Iste etiam abbas assignavit conventui redditus decem solidorum de dimidia virgata terre in Lattullone quam Adam le Boteler tenet de conventu, pro secta de Brutfortone facienda ad comitatum Wygornie, quos sacrista pro eo solvet infirmary. Et quia decem solidi predicti assignantur ad misericordias faciendas, oportet quod conventus assignet alios decem solidos de bursaria ad anniversarium predicti Thomae faciendum. Quam autem iste abbas fere per septem annos suam rexisset ecclesiam, pridie idus¹ Septembris in Domino obdormivit, anno videlicet Domini millesimo cc. xxxvi.*

Death of
Mau-
beige,
12 Sept.
1236.

De operibus Ricardi de le Gras abbatis.

Abbot
Ricard de
Gras.

Isti successit Ricardus le Gras, prior de Hurley.²
Qui acquisivit unam capam de opere Saracenorum, quæ

¹ So also Vitell. B. xii., Veap. B. xv., fol. 18 b., and Harl 3763, f. 172; "idus Sept.," Harl. 229, f. 18 b., and Lambeth, 580, p. 40, [from Vitell. B. xvii. ?]; "III. idus Decembris," (lege, Sept.) Matth. Westm.

² Elected 25 Sept., consecrated at

Hoywood by the bishop of Coventry on the first Sunday in Advent, (30 Nov.), and installed 7 Dec. Matth. Westm. From hence to the end of the account of abbot Omlesley the narrative in Harl. MS., 3763 is the same in an abridged form with that in the text.

vocatur *cantuleope*.¹ Iste etiam assignavit conventui in anniversario dedicationis ecclesie novem solidos de incremento redditus Roberti le Beal, et dimidiam marcam de terra Gualfridi de Bradewelle. Tempore istius abbatis venerabilis pater Johannes episcopus dedicavit ecclesiam de Evesham,² videlicet anno Domini millesimo cccxxxix. Et in dicta dedicatione concessit omnibus poenitentibus et hanc ecclesiam venerantibus de poenitentia sibi injecta centum dies relaxationis; et in anniversariis ejusdem dedicationis per singulos annos centum dies; et in omnibus festivitatibus sancte Crucis, sancte Marie et sancti Egwini centum dies. Ille autem abbas multum fuerat occupatus in servitio domino Henrici regis Anglie citra mare et ultra,³ ac tandem in partibus Gausconie viam universi carnis ingressus est,⁴ videlicet quinto idus Decembris,⁵ anno gratie millesimo ccxlii.

A.D.
1236-43.

The abbey
church
consecrated
by bishop
John,
A.D. 1239

The abbot
dies in
Gascony,
i.e.
1242.

De operibus Thomae de Gloucestria abbatis.

Post quem Thomas de Gloucestria, monachus eiusdem domus, in abbatem eligitur. Qui in anno sequenti a domino papa Innocentio quarto confirmatur, et ab episcopo Eliensi de mandato ejusdem pape, recepto prius ab eo juramento, benedicitur.⁶ Nec tamen potuit a domino rege temporalia sua percipere, donec idem rex a domino papa postmodum mandatum super hoc

Abbat
Thomas of
Gloucester,
A.D. 1243.

¹ *cantuleope*] *canteleope*, Harl.

² In obedience to the legate Otto's ordinance. M. Paris, pp. 119, 522; Prynce's Records, ii. p. 501.

³ "et fuit cancellarius totius Anglie." Added in Vesp. B. xv.

⁴ "in civitate que Regula, sive Riola dicitur," M. Paris, p. 597.

⁵ So also in Lambeth 589, from Vitell. B. xvii. 8 Dec., Matt. Paris

⁶ The Tewkesbury Annals, as cited by Wharton in Lambeth MS. 589, say that he was confirmed on Whit-Sunday, and blessed on the

vigil of St. George, 1244; but since (according to mol. De Morgan's "Book of Almanacs") Whit-Sunday in that year fell on May 22, while the vigil of St. George is April 22, it is evident that there is some mistake. Matt. Paris appears to assign the abbot's confirmation to the month of Febr., for after mentioning the death of card. Colonna on the octave of the Purification he adds, "Et tunc temporis . . . Thomas de Gloucestria . . . de Evesham in abbatem est creatus." (p. 614)

A.D. 1211-56. recuperit speciale. Iste abbas acquisivit casulam unam cum castellis nunciis supertextis, et unam bonam albam et stolam cum manipulo de nigro serico aurifrigorato cum tintinnabulis auratis. Dedit etiam unam albam bonam et stolam ad capellam¹ beato Marie. Ordinavit etiam et assignavit sex marcas annuatim percipiendas de bursa abbatis,² per manus bursariorum conventus Eveshamie ad opus ejusdem conventus, de ecclesia de Honyborne, nomine pensionis. Quas tali modo distribui fecit,³ videlicet, ad faciendum anniversarium suum viginti solidos, et elemosynario pro participatione pauperum⁴ unam marcā, et ad festum sancti Georgii solemniter faciendum⁵ viginti solidos, et pro albis beato Marie, videlicet ut conventus sit in albis quolibet septimana quum tabula fuerit de ea,⁶ duas marcas per annum. Tempore istius abbatis, anno videlicet gratie millesimo celi, venerabilis pater Jocelinus episcopus in ecclesia Eveshamensi in Quadragesima ordines celebravit, et feria quinta in Cena Domini proxima⁷ chrismā solemniter consecravit. Transactis itaque fere quatuordecim⁸ annis iste Thomas ex hoc saeculo migravit ad Dominum xviii. kalendas Januarii, anno videlicet Domini millesimo cc. lvi.

Ordination
held by
bishop
Joceline,
1251.

Gloucester's death,
15 Dec.
1255.

A.D. 1256.

De operibus Henrici abbatis.

Abbot
Henry.

Hic successit Henricus ejusdem loci prior, qui a papa Alexandro quarto postmodum confirmatur.⁹ Iste abbas peroptimus quamvis aere alieno usque ad mille quadringentas marcas¹⁰ fuerat oneratus, in brevi.

¹ Dedit etiam ad capellam.] Et habet etiam in capella. Harl. 3763.

² de bursa abbatis] om. ibid.

³ Quas quidem dominus Willielmus de Whitechurche abbas postmodum confirmavit, videlicet, &c. Add. ibid.

⁴ pauperum] om. ibid.

⁵ faciendum] celebrandum, ibid.

⁶ videlicet . . . ea] videlicet quolibet hebdomada. Ibid.

⁷ proxima] om. ibid.

⁸ decem, tredecim.

⁹ Installed on St. Egwin's day (20 Dec.), 1256. *Annals Wigorn.* in Wharton's *Angl. Sac.*, vol. I, p. 494.

¹⁰ quadr. marcas] 1,500 marks, Vesp. B. xv, fol. 19.

tamen postea omnibus debitoribus integraliter satisfecit, et interim per Dei gratiam sine novo mutuo honorabiliter vixit. Emit etiam a liberis hominibus quamplures redditus in locis diversis, quos postmodum ex assensu conventus, una cum aliis solutionibus per obedientarios solvendis, ad recreationem singulorum in esu carniū,¹ certis anni temporibus secundum discretam providentiam faciendis, prudenter pariter et providenter assignavit, prout in quodam iustrumento inde confecto, sigillo communi et abbatia sigillato et in thesauria reposito, plenius continetur.² Et quia etiam redditus ad fabricam istius ecclesie³ deputati sibi non sufficerent, ad quorundam supplicationem pro insufficientia dictae fabricae relevanda, obventiones et oblationes ad crucem sanctam in monasterio provenientes conventui concessit. Ordinavit etiam ac benignissime assignavit quinquaginta solidos annuos, de terra quam emerat a Radulpho de Bratfortone in sua prima novitate, ad sustentationem cujusdam capellani in monasterio Eveshamie quotidie divina celebrantis, pro redemptione negligentia divina celebrandi siqua fuerit a fratribus in dicto monasterio commissa, et pro animabus dicti monasterii abbatum, fratrum, patrum et matrum, benefactorum et ejusdem coenobii fundatorum. Isto etiam abbas acquisivit tres capas, unam de rubeo serico manibus consutam cum albis columbis et floribus liliorum aureis, et aliam de baudokino confectam scalopibus aureis et flosculis liliorum de rubeo serico omnino textam, et tertiam de rubeo exanito quam capellani abbatia utantur quum abbas revestitus fuerit. Acquisivit etiam duas casulas, unam de rubeo serico etiam manibus consutam cum albis columbis post tergum, et aliam de albo baudokino, cum avibus aureis rostra de serico viola-

A.D.
1256-63.

¹ "Nota de Apello," rubric in marg.
² prout continetur] om.
Harl. 3763.

³ istius ecclesie] Eveshamie ecclesie. Ibid.

A.D.
1208-9.

tico¹ habentibus supertextam. Et sex albas et duas stolas cum manipulis; unam de serico violaticeo, regibus aureis et episcopis et floribus supertextis, et viridi examito subtextam, et aliam de diversis sericis et diversis scutis, manibus consutam. Deputavit etiam conventui ad anniversarium suum viginti solidos de terra Hugonis Bartram de Bratforton, et eleemosynario decem solidos de redditu in Evesham pauperibus erogandos. Quum autem septem annis hunc ecclesiam prudenter ac strenue gubernasset, feliciter migravit ad Dominum, idus Novembris, anno videlicet Domini millesimo cclxiii.

His death
Nov. 13,
1203.

De operibus Willielmi de Wytechurche.

William
de White-
church
appointed
abbot by
the legate
about 14
Sept. 1200.

Defuncto vero isto laudabili² abbate Henrico vacavit ecclesia ista fore per tres annos.³ Tandem circa festum sancte Crucis in autumno, anno videlicet Domini millesimo cclxvi., venit legatus Otthobonus apud Evesham et constituit monachis ibidem in abbate dominum Willielmum de Wytechurche, quondam monachum de Perschore, postea abbate de Alestun. Iste abbas ratificavit et confirmavit sex marcas quas Thomas de Gloucestur abbas ordinavit et assignavit per manus bursariorum conventus Eveshamie ad opus ejusdem conventus, de ecclesia de Honyborne nomine pensionis annuatim percipiendas. Confirmavit etiam sexaginta et decem solidos annui redditus de novo incremento fratris Reginaldi de Inteburne⁴ tunc sacriste Eveshamie, ad sustentationem unius cerei die noctuque ardentis in honore sancti Wistani et aliorum sanctorum, et unius lampadis de nocte ardentis in pulpito coram cruce; et assignavit predictum annum redditum officio sacristarie ad sustentationem predic-

¹ violaticeo] violatito, MS.

² vero . . . laudabili] om. Harl.
3768, and 229.

³ iste . . . annos] per multum
tempus. Ibid.

⁴ Inteburne] Inteburgo, Harl. 3768.

torum. Acquisivit etiam terram quandam cum pertinentiis et prato in villa de Beresforde una cum advocacione ecclesie de Beresforde, et assignavit eam elemosynarie, cum omnibus proficiis et emolumentis quod de dictis terris et prato cum pertinentiis evenire poterint, ad suum anniversarium faciendum. Emit etiam alios redditus in Evesham, Bengeworth, et Badlesby et Ambresley, ex quibus quidem viginti solidos assignavit ad recreationem conventus in die anniversarii sui. Iste etiam abbas comparavit de domino Willielmo de Bello Campo comite Warwiche manerium de Bengeworth, cum terris et tenementis et omnibus ad dictum manerium pertinentibus. Acquisivit etiam huic ecclesie duas capas, unam de exanito purpureo cum vinea aurea supertextam, et aliam de rubeo exanito cum prophetis et regibus aureis et etiam vinea¹ supertextam, et unam casulam de albo serico cum duabus tunicis de consimili panno, et unam albam bonam. Iste etiam abbas primitus inter confratres istius ecclesie sacerdotio promotos priepottos² participari ordinavit; cuilibet, videlicet, monacho huius cenobii in presbyterum ordinato, absque alia cervisia³ sibi deputata, omni septimana duos priepottos, octo lagenas cervisie⁴ continentes, de communi cellarario⁵ percipiendas; prior vero quatuor qualibet septimana accipiat sexdecim lagenarum. Et postquam sexdecim annos iste abbas huic ecclesie prudenter praevisset⁶ tertio nonas⁷ Augusti⁸ vitam istam temporalem pro aeterna commutavit,⁹ anno videlicet Domini millesimo ducentesimo octogesimo secundo.

A.D.
1206-82.

His death,
3 Aug.
1282.

¹ vinea] vineam, MS.

² "Nota de priepottis," rubric in marg.

³ cervisia . . . cervisie] serviein . . . servieho, MS.

⁴ cellario] celario; MS.

⁵ Iste etiam abbas . . . praevisset] om; Harl. 3763.

⁶ So also Harl. and Vitell. E. xvii. and xii. cited in Lambeth 589; 1 Aug., Ann. Wigorn., in Wharton's Angl. Sac. vol. I, p. 500.

⁷ vitam . . . commutavit] oblit autem, Harl.

*De mirandis operibus domini Johannis de Brokhampton,
et primo de ejus perquisitis.*

A.D.
1282-1316.

John de
Broke-
hampton,
abbot.

Huic successit Johannes de Brokhampton monachus et cellerarius¹ istius loci, qui a Martino papa quarto Romae confirmatur.² Iste abbas primo acquisivit sibi et huic monasterio manerium de Seynobery quod valet per annum triginta libras, cum advocatione ecclesie et feodo de Aston Somerville. Item manerium de Hollebarwe,³ quod valet per annum viginti libras, cum advocatione ecclesie ejusdem. Item apud Evesham redditum viginti solidorum cum una virgata terre pretio viginti solidorum,⁴ quos acquisivit de Johanne Arundel in eadem villa. Et unum messuagium cum una virgata terre, quae fuerunt Roberti le Wesk⁵ in eadem villa, et valent per annum viginti solidos. Ac etiam redditum quinque solidorum de domibus Walteri Zynegare et Wilhelmi le Mallaro in eadem.⁶ Acquisivit etiam in maneriis de Baddeby et Neunam⁷ redditum septuaginta octo solidorum.⁸ Item erexit de molendino venti de Honyborne et Podone⁹ redditum triginti quinque solidorum. Similiter de molendino venti de Wyllarsaye¹⁰ redditum viginti quatuor solidorum. Item edificavit molendinum venti de Luttultone.¹¹ Et apud Bengeworthe de Wilhelmo seneschallo redditum viginti octo solidorum. Et in Nortoun de una dimidia virgata terre, quondam magistri Johannis de Evesham, redditum sex solidorum. Et de uno messuagio in

¹ *et cellerarius*] om. Harl. 3763, and 220.

² 12 Edw. I., 1284. Prymme's Records, vol. iii, p. 1208.

³ *Hollebarwe*] Ollebaruwe, Harl. 3763.

⁴ *pretio viginti solidorum*] in eadem quae valet per annum triginta solidos. Ibid.

⁵ *Wesk*] Wesk. Ibid.

⁶ *Ac etiam . . . eadem.*] Et de domo Walteri Sygare tres solidos et

de domo Wilhelmi le Mallaro duos solidos. Ibid.

⁷ *Neunam*] Neuwenham. Ibid.

⁸ *alent patet in rentario domini abbatis.* Add. ibid.

⁹ *de molendino . . . Podone.*] Et in manerio de Honyborne cum molendino ventileico de Podene. Ibid.

¹⁰ *Similiter . . . Wyllarsaye.*] Et apud Wyllarsaye de molendino ventileico. Ibid.

¹¹ *Item . . . Luttultone*] om. ibid.

A.D.
1282-1290.

Luttultone quod quondam fuit fabri ibidem redditum quatuor solidorum. Ac etiam de dimidia virgata terre quæ fuit Willielmi Wythelard in eadem redditum decem solidorum. Similiter de diversis tenementis quæ fuerunt quondam Johannis de Wytchurche de eadem redditum sexaginta quinque solidorum et decem denariorum. Item in South-Luttultone acquisivit unum messuagium et tres virgatas terre cum pertinentiis quæ fuerunt Petri Grynol in eadem. Item de una dimidia virgata terre in Hamptone quæ fuit quondam Amicis¹ de Bamptone redditum septem solidorum. Acquisivit etiam in Hudecote redditum viginti solidorum,² et de uno messuagio et una curcata terra in eadem villam redditum sexaginta solidorum. Item de uno messuagio et duabus virgatis terre in Donynton redditum viginti quatuor solidorum. Similiter de uno curtilagio et uno prato ibidem redditum viginti unius solidorum et quatuor denariorum. Item acquisivit apud Bortoun³ de Johanne Wytchurche⁴ sex acres prati juxta Stapulmede,⁵ et valet per annum triginta solidos. Similiter in eadem de eodem Johanne de terra quondam Walteri Donynton redditum sexdecim solidorum. Acquisivit etiam apud Baddesey de terra Willielmi seneschalli redditum sexaginta solidorum. Et apud Twysforde acquisivit unum messuagium cum duabus virgatis terræ et dimidia et cum una piscaria, quæ valent per annum quinquaginta solidos. Isto quidem abbas quum predecessores sui quosdam fratres vocatos *conversos* super maneriis vallis constituissent, qui omnia prout demoliti sunt, ad magnam utilitatem istius domus, ne ulterius proprietarii fierent omnes revocari fecit, ut eorum vota jejuniis et orationibus in monasterio perficerent.⁶

¹ *Amicis*] *Avicis*, Harl. 3763.² *redditum viginti sol.*] xxvii solidos. Ibid.³ *Bortoun*] *Borouthton*. Ibid.⁴ *Wytchurche*] *de Whitechurch*. Ibid.⁵ *juxta Stapulmede*] quod jacet juxta Stapelmudowe. Ibid.⁶ *Isto quidem—perficerent*] *con.* Harl. 3763, together with the whole of the next page, and the greater portion of p. 287.

A.D.
1282-1310.

Buildings
erected by
Broke-
hampton.

Illo de magnificis edificatis et aliis ejus gestis.

Isto insuper abbas capellam beate Virginis Mariæ cum fenestris et volta honesta et nodis decoratis decoranter fecit, in qua splendido depictæ sunt historia Salvatoris et aliæ historie diversarum Virginum: ubi etiam duas erexit tabulas sumptuose depictas et decoratas, ante et super altare ibidem stantes.¹ Fecit etiam domum capituli, intus et exterius artificiose constructam cum volta optima absque base media nodis decoratis pulchra ornatam, vitreis etiam fenestris circumdatam. Quæ domus propter sui amplitudinem simul et pulchritudinem inter alias domos capitulorum hujus regni una de principalibus tenetur. Illa etiam pagina claustræ ex opposito capituli super quem studii monachorum edificati sunt ejus tempore et auxilio constructa est. Item fecit dormitorium, largum, bonum, bene et fortiter cum voltis salutem ab uno usque in alium finem, sub quibus diversæ sunt officinæ constitutæ, videlicet camera magistri capellæ, camera sacristæ, misericordiæ, et aliæ. Domus etiam nobilis infirmariæ ejus tempore et auxilio magnis expensis edificata est, ubi nunc sunt pro infirmis camere diversæ, devotione et industria monachorum hujus ecclesiæ constructæ, ut patent per visum. Dedit etiam conventui ad istud refectorium edificandum centum libras argenti cum totali moremio. Et sic cum ejus adjutorio, Deo donante, tam in muris quam in fenestris et tectura et omnibus aliis, ad finem est perducta. Omnes enim domus prædictæ plumbo coopertæ sunt, præter infirmariam; capella tamen ejusdem plumbo tecta est. Item fecit longam cameram pro minutis cum volta,

¹ "Versus in tabula super altare beate Mariæ:

"Perpetua annis animæ est vita
Johannis

Patris Eyenhamæ, qui sic altare
Mariæ

Sumptibus curavit. Ricardus
opus reparavit,

Petrus Martensis, habitator Lon-
donensis."

Cotton, MS. Nero, D. iii. f. 240.

super quam edificatur ambulatorium et privatum dormitorium. Fecit etiam egregiam aulam abbatibus, A.D. 1282-1310. ejus muri omnes de lapidibus perfecti sunt, crexitque super illam mirabilis operis tecturam mercurio factam plumboque coopertam, et porticum ad ostium aule prædictæ cum volta, et super illum domum receptionis, plumbo similiter coopertam. Huic itaque aule coquinam adjunxit, quam de lapidibus decenter totam perfecit. Fecit etiam pantriam¹ juxta coquinam, et cameram ablatiis depictam cum historia Josephi cum parva capella sibi annexa; et sub hac camera volta fortis erigitur, ubi nunc est cellarium vini. Domos similiter pistrinæ et brassinæ fortiter et sumptuose edificari fecit. Duas insuper novas cameras in curia ex parte occidentali, ex opposito aule prædictæ, cum earum voltis pro hospitibus fecit, et cameram cellerarii, cum alia sibi adjuncta super arcem lapideam bene edificata. Item fecit longum stabulum ex eadem parte, pro hospitibus, bene constructum. Longum itaque stabulum ex parte aquilonali in dicta curia pro officariis deputatum ejus tempore et adjutorio edificatum est. Pitantiariam etiam coquinarii cum volta, et super illum aulam pro hospitibus constructa, ejus tempore et auxilio edificata est; et coquinam conventus juxta coquinam abbatis edificavit atque perfecit. Octo etiam grangias sumptuosas, sicut apparent, per maneria constituit, videlicet, unam apud Evesham in Bertona pro hordeo imponendo, alteram apud Uffenan, alteram apud Lattultona optimam, alteram apud Honyborne, aliam apud Willarsey, aliam apud Hamptone, alteram apud Burton, atque alteram apud Bradewelle; et cameram apud Honyborne cum capella annexa, et cancellum ecclesie de Honyborne, et cancellum de Willarsey, et cancellum de Hamptone, et ecclesiam de Norton; et duas cameras de Uffenan, et unam

¹ pantriam] panetria, Harl. 3763.

A.D.
1282-1310.

Custody of
the abbey
during
vacancies
granted to
the convent
by the king.

cameram cum volta apud Ambresloye, et omnia edificia in manerio de Willarney existentia, longo stabulo ibidem excepto. Item construxit in temporibus suis, sexdecim molendina aquatica, per diversa maneria huius monasterii pertinentia. Isto etiam abbas acquisivit a domino rege quod prior et conventus habeant custodiam istius abbacie in singulis vacationibus, solvendo domino regi certam summam pecunie, prout in carta regis eis inde concessa plenius continetur, pro qua dedit domino regi ducentas libras.¹ Item in tempore suo dedit domino regi pro suis gueris mille marcas. Item eidem pro medietate bonorum in uno anno ducentas quinquaginta marcas; et eidem pro transgressionibus factis per homines suos in foresta de Leeknam centum marcas. Item acquisivit huic ecclesie unam capam rubeam et longam, que fuit magistri Willelmi de Boseo, et aliam capam albam de examito, et sex casulas, unam videlicet de violacio, et alteram similiter de violacio cum Crucifixo in tergo, et tertiam de violacio duplicatam cum rubeo examito, et quartam de examito albo cum floribus depictam, et quintam similiter de examito albo, et sextam de violacio duplicatam cum rubeo examito, que est in capella domini abbatis. Item acquisivit duas tunicas cum duobus dalmaticis de examito et violacio, et septem albas cum paruris bonis. Hic similiter abbas concessit et assignavit ad indigentiam et insufficientiam monachorum relevandam et ad vestitus eorum compensationem de manerio de Seynebury annuatim decem marcas. Item ad uberiores sustentationem fratrum dedit coquina conventus de diversis perquisitis cum aliis assignationibus annuatim undecim marcas. Similiter ad refec-tionem conventus in die anniversarii sui viginti sex

¹ The Charter (which is dated 20 June, 9 Edw. II. 1310) is entered in the register in Harl. 3769, fol. 134. The sum to be paid to the king during vacancies was fixed at the rate of 240 marks for the first four months,

and 200 marks for each succeeding period of four months. A confirmation of the grant by Richard II. (10 November, 1379) is found in the same register, fol. 144.

solidos et ceto donarios. Item de diversis aliis redditibus, ut patet per rentalio elemosynarii, quinquaginta solidos pauperibus erogandos. Multa et alia fuerunt ejus opera bona, quae Deo soli bene cognita sunt; sed haec ad successorum suorum exemplaria ad praesens sufficiunt. Vixit enim post electionem de se factam fere triginta quatuor annis.¹ Tandem in senectute bona feliciter in Christo dormivit quintodecimo kalendas Septembris, anno Domini millesimo tricentesimo sexto-decimo, et juxta fontem in navi ecclesiae honore maximo sepultus est. Pro ejus anima quibuscunque devote Orationem Dominicam cum Salutatione angelica dicentibus, totiens quotiens mille dies indulgentiae concedantur.

His death
18 Aug.²
1316.

Unde quidem metricus de eo dicit:

Perpetuis annis laudetur vita Johannis,
Qui domni Christi bona plurima contulit isti.³

*De valde bonis operibus domini Willelmi de Chiritone
abbatis istius loci.*

Post quem electus est in abbatem tertio kalendas Septembris Willelmus de Chiritone monachus istius domus, qui a domino papa Johanne vicesimo secundo dominica Sexagesimae Avinionae confirmatur. Qui primo acquisivit ecclesiae huius manerium de Tatlyntone cum suis pertinentiis de domino Waltero de Gloucetur milite, et totam terram Willelmi de Wasthulle quam habuit in Derlinguscote. Item manerium de Wytheley, et terram quam fuit Nicholai Kyngley⁴ de Maleulino Musard. Item unum messuagium et duas curucatas terrae cum suis pertinentiis in Baddesey de domino Johanne Walleley milite quo quondam fuerunt Wil-

William de
Chirton
elected
30 Aug.
1316; con-
firmed at
Avignon,
6 Feb.
1317.

¹ *Multa et alia . . . annis*] Om. in Harl. 3763.

² 18 Aug.; Cotton Claud. A. viii., cited in Lambeth MS. 580.

³ These lines are inserted in red ink by the same hand at the foot of the page.

⁴ *Kyngley*] in *Kyngceleye*, Harl.

A.D.
1817-1814.

Richmi seneschalli de Evesham, et unum corrodium quod idem Willielmus habere solebat sibi et heredibus suis ab antiquo de hoc monasterio. Acquisivit etiam redditum tredecim librarum et decem et novem solidorum in Evesham et Baddesey cum pratis et pasturis separabilibus in villis et campis de Evesham, Baddesey, Luttulton et Honyborne, cum omnibus suis proficuis et commoditatibus universis in valle de Evesham, de predicto domino Johanne de Wellesley. Item unum messuagium et unam carucantam terras in South-Luttultone, quæ quondam fuerunt Adæ le Boteler, et unum messuagium et unam virgatam terras que fuit Henrici Payn in eadem villaria¹. Et in North-Luttulton de magistro Johanne Luttultone duodecim acras terras. Item in Wykowonsforde medietatem unius messuagii, unam virgatam terras et tertiam partem unius virgatæ terras, quæ fuerunt Walteri Frislon,² cum suis pertinentiis. Item Payneshallond in Bratfortone, et valet per annum decem solidos. Similiter acquisivit de Waltero de Bello Campo, milite, in Kynwartone unum toftum, quod valet per annum unam marcam, item unum pratum quod valet per annum quadraginta solidos, et etiam redditum ibidem quadraginta solidorum per annum. Item de Johanne Notelin in Ollebarwe duo messuagia cum campis adjacentibus, quæ valent per annum duas marcas; et unum tenementum in Bengewortho quod fuit Avicia de Bampton, et valet per annum duodecim solidos, et unum tenementum in Evesham de Johanne de Cloucoter quod valet per annum viginti quatuor solidos, et aliud tenementum in le Odestret ejusdem villæ, quod fuit Matildis Bole et valet per annum decem solidos. Item iste abbas appropriavit sibi et ecclesiæ huic de Evesham ecclesiam de Leylond, Coventrensis et Lychfeldensis diocesis, pro perpetuo obtinendam. Item ecclesiam de Ambresloy, istius Wygornensis diocesis, similiter pro per-

¹ villaria] villa, Harl.

[² Frislon] Frunsolona. Ibid.

petuo obtinendam. Item ecclesiam de Baddoby, Lincolniensis diocesis,¹ pro perpetuo possidendam. Postea vero isto idem abbas assignavit et concessit priori et conventui istius ecclesie predictam ecclesiam de Ambresley imperpetuum cum omnibus suis juribus et pertinentiis universis, ad ipsorum indigentiam relevamen, et suam pensionem eis ab antiquo de dicta ecclesia debitam, videlicet tredecim libras annuatim argenti, sine difficultate obtinendam et secundum eorum ordinationem (prout melius viderint) inter ipsos disponendam et expendendam. Eodem modo assignavit et concessit eisdem predictam ecclesiam de Baddoby cum omnibus juribus et pertinentiis universis, ad eorum similiter indigentiam relevamen et secundum eorum ordinationem inter ipsos expendendam. De hac autem ecclesia de Baddoby recipit sacrista istius domus annuatim pensionem duarum marcarum, de bursaria domini abbatis. Item iste abbas assignavit et concessit camerario istius monasterii illud messuagium et duas carucas terre per ipsum superius acquisitas in Baddesey, quas quondam fuerunt Willielmi seneschalli, cum tota decima garbarum ad opus conventus, ita quod dictus camerarius reddat conventui singulis annis pro melioratione vestium suorum decem libras argenti; et quod quodcumque tam minuti quam comunachi monasterii istius (a priore vel ab ejus vices gerente obtenta licentia) ibidem comedere voluerint, percipient de cellario et de utraque coquina corrodium ad eos pertinens adeo pleno sicut perciperent si in hoc monasterio morarentur et comederent. Similiter concessit officio hostilario veterem cameram inter refectorium et aulam hospitem abbatis stantem, ad dilatandam et faciendam aulam et cameram pro viris religiosis advenientibus honestius et decentius quam antea fuerat. Fecit etiam

A.D.
1317-1344.

¹ *diocesis*] in proprios usus cum omnibus juribus et pertinentiis suis. Add. Haul.

A.D.
1817-1844.

nobilem portam abbatias in curia versus villam cum voltis, capellis et cameris circumstantibus, honesto desuper kernellatam, imaginibus etiam patris beate Virginie, sancti Egwini et regum fundatorum nostrorum decenter circumdatam, et unam aliam portam in Bertona versus Merstowam¹ etiam bene desuper kernellatam, et ab illa porta usque ad fluvium Aveno abbatiam ex illa parte muro lapideo bene munivit. Item fecit duas portas contiguas in le Smytheye versus pomeria,² cum una camera desuper honesto³ situata. Præterea plures grangias necnon et alias domos valde necessarias infra vallem et extra super maneria magnis sumptibus construxit ac reparavit. Assignavit etiam ista albas et concessit elemosynario qui pro tempore fuerit de terris supradictis et per ipsum acquisitis pro distributione pauperum in die anniversarii sui septuaginta solidos, prout patet in instrumento inde confecto et sigillo communi signato; et pro pitantia conventus eodem die triginta solidos; et pro indumentis⁴ et secularibus pauperum duodecim in die sancte Katherine quadraginta solidos; et pro duobus capellanis celebrantibus pro anima domini Walteri de Clouceter militis, junioris, et Hawysle matris sue imperpetuum sex libras; et pro uno capellano celebrante pro anima dicti abbatis et istius loci conventus imperpetuum septuaginta solidos et octo denarios. Et isti capellani celebrare debent in hac ecclesia Eveshamensi, ut patet in eodem instrumento inde confecto. Iste etiam abbas acquisivit huic ecclesie unam casulam cum duabus tunicis ex violacio cum flosculis liliorum croceis supertextam et unam albam valde bonam de opere manuali,⁵ et aliam albam viridem cum stellis aureis supertextam. Iste etiam⁶ abbas primo inclusit pareum de Schrow-

¹ *Merstowam*] villam, Harl. 8703.

² *pomeria*] gardina. Ibid.

³ *honesto*] honestasima. Ibid.

⁴ *indumenta*] warmiamenta. Ibid.

⁵ vocato *Whippedwork*, Add. Ibid.

⁶ *etiam*] enim, MS.

enhulle, ubi seminare facit quercus et fraxinos et alias arbores. Similiter et apud Evesham in pomerio inferiori versus Hampton, qui postea ad magnam utilitatem ecclesiae in altum proficientes exercebant. Et quia herbae pomeriorum abbatis olim ad officium gardinarii conventus pertinebant, dedit idem abbas ad dictum officium sexaginta solidos per annum ne de herbis aut arboribus ibidem de cetero crescentes se intromittat.

A.D.
1844-1845.

Quum autem viginti octo annis suam prudenter rexisset ecclesiam, idus Decembris in pace vitam finivit, anno Domini millesimo [tricentesimo] quadragesimo quarto, et juxta fontem in navi ecclesiae jacet humatus: cujus animae propitietur Deus. Amen.

His death
13 Dec.
1844.

*De magnificis operibus domini Willielmi Boys
abbatis.*

Tertia quoque hebdomada post ejus decessum, videlicet kalendas Januarii, electus est concorditer in abbatem Willielmus Boys¹ monachus istius domus, et a papa Clemente sexto dominica in Ramis Palmarum proxima sequente Avinionio confirmatur. Reversus itaque Angliam, cum grandi honore atque amore a fratribus monasterii hujus domus suscipitur, et in die Pentecosten sequente est honorifice installatus. Iste abbas vir honorabilis erat atque laudabilis,² jocundus, dapilis atque facetus, sicque³ per ciborum dapilitatem et munerum multorum largitionem quae temporibus opportunis copiose effundebat, magnam sibi amicitiam comparavit tam in curia regis quam alibi. Hic itaque abbas acquisivit in villa de Evesham de Henrico Chestur tria tenementa cum pertinentiis, et triginta septem acras terrae cum tribus aeris prati, quae valent per annum quinquaginta tres solidos et quatuor

Abbot
Boys elec-
ted 1 Jan.
1845; con-
firmed
20 March.

Installed
16 May.

¹ Boys] de Boy, Harl. 229 and 3763.

² laudabilis] affabilis, Harl. 229 and 3763.

³ sicque] et. Ibid.

A.D.
1846-1867.

denarios. Item de Rogero Porter in eadem villa unum tenementum et sex cotagia. Item de domino Nicholao Porter in eadem tria tenementa cum pertinentiis, et acquisivit de eodem Nicholao officium janitoris abbatie hujus, quod ipse Nicholaus habere solebat in feodo. Item acquisivit in eadem villa de diversis hominibus viginti quatuor tenementa, cum pluribus cotagiis et curtilagiis et eorum pertinentiis. Acquisivit etiam de domino de Aston Somerville in villa de Bengewortho duas virgatas terras, quae valent per annum triginta solidos; et de praedicto domino Nicholao Porter in eadem villa duo tenementa cum quinque cotagiis et eorum aliis pertinentiis, quae valent per annum viginti solidos; et de domino Johanne Grenehullo capellano in eadem villa unum tenementum cum duobus cotagiis, quae valent per annum decem solidos; et unum tenementum in eadem quondam Thoma Eddleby, et valet per annum quinque solidos. Item acquisivit de dicto domino de Aston unam acram terre cum advocacione ecclesiarum ejusdem Aston; sed de hac acra terre et advocacione ecclesiarum ecclesia ista diu gaudere non poterat, certis de causis, ut inferius patebit. Item acquisivit de domino Johanne de Edington nomine Rogeri Blunfrom manerium de Stanley, quod valet per annum tredecim libras sex solidos et octo denarios; sed nec de hoc manerio ecclesia haec [p. 303.] longanimiter gaudere poterat, sicut in sequentibus clarebit. Acquisivit etiam abbas iste apud Nortone de praedicto Henrico Chestur duas virgatas terras et unum clausum, quae valent per annum triginta quinque solidos et quatuor denarios. Item in eadem villa de Calfrido Colamon sex tenementa, tres virgatas terras et dimidiam, et duas acras terre et dimidiam, quae valent per annum quadraginta octo solidos et sex denarios. Item acquisivit apud Kynwartone de Roberto Grene quinque tenementa cum suo clauso et duobus vivariis et uno columbari, et septem acras prati, et quatuor

virgatas terre et dimidiam, quæ valent per annum ultra reprisam quinquaginta tres solidos et quatuor denarios. Similiter apud Wythley acquisivit unum tenementum et dimidiam virgatan terræ, quondam Willielmi Musard, quæ valent per annum decem solidos. Et de Johanne Musard apud Seynebury quinque tenementa, quatuor virgatas et sex acras terre et dimidiam cum pertinentibus, et unum clausum, quæ valent per annum quatuor libras et quatuordecim solidos. Et unum messuagium et dimidiam virgatam terræ de Johanna Kocus¹ in eadem villa; et unum clausum vocatum Beventonesplace.² Et tres acras terre quondam Petri Thorubon, quæ valent per annum septendecim solidos et sex denarios. Item in North-Lantultone duo tenementa et duas virgatas terre, quæ valent per annum octodecim solidos et decem denarios. Insuper apud Donyntone unum tenementum et sex virgatas terre; et unum cotagium cum una acra terræ et dimidia, quondam Johannis Kyrkeby, et valent per annum quinquaginta quinque solidos et quatuor denarios. Item de Waltero Jefferey³ unum tenementum cum quatuor cotagiis, et unum messuagium cum quinque virgatis terræ et dimidia; quæ valent per annum quinquaginta tres solidos et quatuor denarios. Similiter apud Stowe quatuor tenementa et tres virgatas terræ, quæ valent per annum quadraginta unum solidos et octo denarios. Item in Newbolt duo tenementa et duas virgatas terre et dimidiam, quæ valent per annum triginta sex solidos et octo denarios. Item in eadem de Henrico Morehallo unum tenementum et unam carucatam terræ super Stoure, vocatam Heyforduslond, et valent per annum centum solidos. Acquisivit insuper de Rogero Hambury manerium de Admuscote, quod valet per annum viginti marcas. Et de eodem manerium

A.D.
1345-1357.

¹ Kocus] Coke, Harl. 3763.

² Beventonesplace] Bentlonesplace. Ibid.

³ Jefferey] Jeffray, Harl.

A.D.
1345-1367.

de Tydelmyntone, et valet per annum decem libras. Item de Rogero Graftone manerium de Nodyntone, quod valet per annum viginti libras. Ac etiam apud Hudecote de Hugone Bosyn terras et tenementa de Heyfordesplace, quo valent per annum quinquaginta tres solidos et quatuor denarios. Insuper apud Bratfortone de Thoma Ywayn unum capitale messuagium et duas carucas terras, quo valent per annum cum pertinentibus,¹ decem libras. Item apud Burton de Philippo Chebbussey² unum tenementum et dimidiam virgatam terras, quo valent per annum novem solidos. Iste etiam abbas edificavit apud Haddesby duo nova furna, quas valent per annum viginti quatuor solidos et octo denarios.³ Item apud Evesham in Bertona edificavit dimidiam partem majoris grangie, tam in columnis et muris lapideis quam etiam in morem et aliis pertinentiis. Fecit etiam aulam aestivalem cum parva capella et camera sibi annexa, stantem inter refectorium et magnam cameram abbatis, quae aula prius stabat in clauso seneschalli. Hic etiam abbas ditavit ecclesiam istam ornamentis pontificalibus, videlicet una bona mitra cum baculo pastorali, annulis, chirothecis, almicio de griseo, cum uno rochetto, cum tunica et dalmatica, cum sandaliis⁴ et uno libro pontificali. Emit insuper unam bonam capam de rubeo velvetto cum imaginibus tabernaculatis, et ramusculis foliorum de auro supertextis; et aliam capam albam cum griffonibus, bestiolis et flosculis aurotextis; et duas capas de una seeta stragulatas; et unam casulam, dalmaticam, et tunicam cum stolis et manipulis stragulatis; et decem albas cum amictis et paruris diversimodo stragulatis; et unam casulam cum pluribus albis ferialibus de eodem panno; et unum tapetum de blodio cum mitris intextis pro sede abbatis ad altare, et alibi. Fecit etiam

¹ pertinentibus] tenentibus, MS.

² Chebbussey] Chebbeseye, Harl.
8763.

³ viginti . . . denarios] xxiii. sol. et iii^d. Ibid.

⁴ sandaliis] sandalia, MS.

fieri duas magnas campanas, Mariam scilicet et Egwynum, quas venerabilis pater archiepiscopus Nazarenus christumate sacro linivit. Acquisivit etiam cum auxilio conventus privilegium papale quod abbas de novo canonice electus sit eo ipso confirmatus, et quod possit benedici in Anglia a quocumque episcopo catholico; quod quum acciderit valet quadringentas libras ad minus. Iste similiter abbas dedit et assignavit officio bursarii conventus septem libras undecim solidos et tres denarios de terris et tenementis per ipsum superius acquisitis in Nortone, Newbolt, Baddeley, Honyborne, et Kynwastone exeuntes, et quinquaginta solidos pro salmonibus de Penwortham, ut idem bursarius reddat et distribuat particulariter unicuique monacho in cursu minorum minuto certos denarios de dicta summa provenientes, prout in quodam memorato illius ordinationis expressius continetur, ad uberiores procuraciones predictorum minorum. Priori vero duplum in sua minutione de dicta summa distribuat. Item ad sustentationem sanitatis sanorum et relevamen inbecillitatis infirmorum, duos dies recreationis predictis

A.D.
1345-1367.
1354.¹

This date (of the consecration of the bells) is ascertained from the following note in Cotton MS. Nero, D. iii. f. 246:—"Nota de ver-

alibus super campanis, et primo

" super campanam in honore sancti
" Egwini consecratam, A.D. 1354.
" Dominus Willielmus Boys, ab-
" bas, mo fieri fecit in honore
" sancti Egwini.

" O pater Egwyne, tibi consono nocte dieque!

" Me siglant digne tonitrus mala fulgura quoque.

Egwyn.

Will.

Boys

nos

fieri

fecit.

" Me sonante, pla succurre virgo Maria!

" Ecclesie genti discedant fulgura venti.

Maria.

" Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat.

Jesus.*

" Ave gloriosa virginum regina,

" Vita generosa, vita mediceua.

Gloriosa.*

" Ave Maria! gratia plena, Dominus tecum.

Gentia.

" Convoco pransuros ad mensam et bibituros.

" Prospera succedant, mala, mo resonante recedant.

" Super
campanam
ad lavatoria."

* See p. 100.

A.D. 1345-1367. minutis¹ gratiose addidit et concessit, quum tamen prius nisi tres dies habebant. Ille etiam assignavit ad officium infirmarii illas duas vigintas tunc in Bengewerthe de domino de Astone perquisitas. Concessit etiam et assignavit singulis monachis istius monasterii qui pro tempore fuerint de misericordia, singulos panes albos, vocatos *treycatur*.² Et etiam singulis monachis sanguine minutis dum tamen non fuerint ipso die de misericordia, singulos panes huiusmodi vocatos *treycatur*, de collatio percipiendos in perpetuum, prout in ordinatione illius concessionis plenius continetur. Ratificavit etiam et concessit in perpetuum priori et conventui pro recreatione et solatio eorundem quandam particulam gardini inferioris et pomerii juxta Avonam quae dicitur Sturdy,³ cum vivario, herbis et arboribus, et aliis pertinentibus, prout per certas metas limitatur. In hoc enim pomerio solebat postea infirmarius per assensum prioris et conventus, boves et alias bestias imponere; sed quia arbores cum herbis ibidem crescentes conculebant et comedebant, et alia damna ibidem per illud officium fiebant, prior et conventus solvunt modo eidem officio annuatim decem solidos per magistrum operis vel festum nativitatis sancti Johannis Baptiste, ne de cetero ibidem bestias imponat aut aliter intromittat quam alii fratres ibidem. Dedit etiam iste abbas et assignavit priori et conventui de maneriis de Admuscote et Tydilmynton ad emendationem eorum viginti marcas. Præterea ordinavit et assignavit officio custodis capelle beate Marie in cryptis quatuor libras de terris et tenementis per ipsum acquisitis, ut supra, in Stowe, Donyntone, Margerbury et Seynoby, ad inveniendum unum capellanum idoneum pro animabus abbatum et fratrum defunctorum istius ecclesie, ac etiam pro animabus domini Willelmi

¹ minutis]atribus in cursu minutorum. Harl. 3763.

² treycatur] treyquatre, Harl.
³ Sturdy] Sturdy. Ibid.

Stowe et parentum suorum, necnon Odonis et Margerie de Hynton, cunctorumque benefactorum in ista ecclesia de Evesham, ad altare sancti Stephani singulis diebus divina celebraturum imperpetuum. Insuper et assignavit officio elemosynarii octo libras sex solidos et octo denarios de terris et tenementis in villis de Evesham, Bengowortho et Seynebury exemptes, ad inveniendum duos capellanos idoneos pro animabus regum Angliæ, abbatum et fratrum defunctorum, ac etiam Johannis Guytyng de Evesham ceterorumque benefactorum, in capella noviter constructa in cimiterio Eveshamico ad portam abbatiam divina celebraturos imperpetuum. Tandem transactis fere viginti duobus annis cum dimidio, multa rogitudine fatigatus, apud manerium de Ombresley diem suum clausit extremum, octavo idus Junii, die sancto Pentecostes, anno videlicet Domini millesimo tricesimo sexagesimo septimo, et per venerabilem patrem Lodowycum episcopum Herefordensem duodecimo kalendas Julii in navi hujus ecclesie coram imagine gloriosæ Virginis ecclesiasticæ traditur sepultura.

A.D.

1845-1867.

Death of
abbot
Boys,
6 June,
1867.

*De operibus Johannis Ombresley abbatis istius
[ecclesiæ].*

Isti successit Johannes de Ombresley, monachus et cellerarius istius domus, canonice a conventu electus, videlicet quarto nonas Julii proximo tunc sequente; qui statim a venerabili patre Lyncolniensi episcopo quintodecimo kalendas Augusti, virtuti illius privilegii papalis supra nominati a domino papa Urbano quinto indulti, apud Banbury munus benedictionis suscepit. Deinde kalendas Augusti proximo tunc sequente hic apud Evesham est honorifice installatus.¹ Isto abbas

John de
Ombresley
elected
4 July,
1867.Installed
1 Aug.

¹ Qui ibidem xii. annis residens diem suum clausit extremum anno Domini m,ccc,lxxx. Et quam virtutum premia merentibus tribui

convenit, expeditque defunctorum gesta laudabilia per scripturas ad ipsorum laudem memorias commendare et ad exemplum posteris ut

A.D.
1867-1870.

primo acquisivit huic ecclesie tria messuagia, sex virgatas terre, triginta acras prati, duodecim acras bosci, atque redditus viginti solidorum per annum cum pertinentiis, qui fuerunt quondam Johannis Sodyntone in dominio de Ombresley et imperpetuum sibi et monasterio incorporavit, ad magnam quietem sui et successorum suorum, quamvis illi hoc saepius attentaverint, nec ad finem perducere potuerint. Pro qua acquisitione, absque aliis expensis, solvit domino regi triginta libras. Et in hac acquisitione habuit Johannes de Roux, armiger, Kyngesley de nobis in comitatu Warwyohie in eschambium particulare, sub certis modis et formis et sub reversione possibili ad monasterium istud, prout in cartis domini regis plenius continetur. Item acquisivit magnis laboribus et expensis de domino Rogero Chorltono manerium de Heyforde,¹ cum advocacione ecclesie ejusdem et aliis pertinentiis suis. Item acquisivit in Evesham unum tenementum quondam Thomae Astone, et quatuor seldas² quondam Janokes in eadem villa, et omnia tenementa que fuerunt quondam Johannis Dykun in Bengeworthie. Hic etiam edificavit de novo unum bonum columbare apud Evesham. Item unam capellam extra portam abbatie super imaginem beate Virginis, annexam capelle dictae vulgariter *charnellhouse* cum ceteris fenestris et aliis honestis pertinentiis. Item edificavit apud Ombresley unam aulam et duas cameras, videlicet unam in parte australi et aliam in parte boreali, et unum stabulum extra inferio-

ipsi per ipsorum lecturas ad similia perpetranda propensius exultentur, hinc est quod bono memorito frater Johannes de Ombresley, abbas antedictus, dictum monasterium pro tempore quo ei presuit in spiritualibus et temporalibus sapienter gubernavit et discrete, ne præter diversitates sibi illatas et injuriose non sine magnis laboribus et expensis sus-

tinuit et patienter, ut tunc oportuit, toleravit, diversa bona tam mobili- bus quam immobiliibus ditavit et quoque possessiones ipsius amplavit, quarum particularia describenda in sequentibus inseruntur distincte. Add. Harl. 3763, f. 176 b. See p. 308, *infra*.

¹ Heyforde] Kyforde, Harl.

² seldas] scopas. Ibid.

rem portam ibidem, et minorem grangiam in curia exteriori ibidem. Similiter impetravit a domino rege licentiam includendi trecentas acras terre et aque in manerio de Ombresley et parvam inde facere, ut in literis patentibus domini regis plenius continetur. Similiter apud Uffenam ædificavit anteriorem portam cum camera super eam, et stabulum contiguum eidem. Item apud North-Luttultone ædificavit unam grangiam decimalem. Ædificavit etiam paginam illam claustr¹ contiguam ecclesie ubi carolus fratrum consistunt, tam in muris et fenestris vitreis quam in pavimento pro dicta pagina,² et pro alia versus hostiam sibi annexa. Isto etiam abbas dedit ecclesiam hanc cum ornamentis subscriptis, scilicet cum uno baculo³ pastoralis pretioso, una cruce processionali cum baculo portabili pro eadem et de eodem metallo, et duobus thuribulis argenteis et deauratis, (de quibus unum majus et aliud minus manuale), duabus naviculis argenteis et deauratis cum cochlearibus pro eisdem de eodem metallo, et uno pari polverorum argenteorum ad lavandum⁴ coram altari. Item adquisivit pro sua capella propria duo paria phialarum argentearum et deauratarum, et duo candelabra de eodem metallo, et unum vas argenteum et deauratum, pro sale imponendo,⁵ et unum aquarium pro aqua benedicta cum aspersorio de argento, et unum pacis osculatorium argenteum deauratum et enamellatum, cum una campanella argentea et deaurata. Acquisivit insuper huius ecclesie, unum par vestimentorum de albo

A.D.
1807-1870.
1870.

¹ Pat. de anno 50 R. Edw. III.
² Quod abbas de Evesham posuit
in parcare boxum suum de Lyn-
holto infra manerium suum de
Ambrosey in com. Wigorn.
Calendarium rotularum patentium,
fol. 1802, p. 102.

³ pay . . . claustr¹] unam parvam
claustr. Harl. 3763.

⁴ dicta pagina] dicto pano (sic).
Ibid.

⁵ The word *anulo* is inserted
before *baculo*, but is marked with
a sign of erasure.

⁶ ad lavandum] pro lavatorio.
Harl.

⁷ vas . . . imponenda] scalop pro
sale. Ibid.

A.D.
1867-1870.

primo aureo, videlicet unam casulam, unam dalmaticam, tres tunicas, unam capam principalem, aliam pro capellano, et duas alias pro cantoribus in choro, unum sedile episcopale cum cooperatoria ipsius, duo frontella pro altari, unum superius et aliud inferius dependentia. Omnia enim hæc ornamenta, tam in vestibus quam in vasis et aliis, de executoriis magistri Willielmi de Linne episcopi Wygornie abbas iste acquisivit. Item acquisivit aliud par vestimentorum de blodio velvetto¹ aureo opere embrowdato cum margaritis, videlicet *perlas*,² et aliis lapidibus bene adornatum, videlicet unam casulam cum duabus tunicis et tribus albis, unam capam pro choro cum stolis et manipulis condecoratis de eodem secta. Acquisivit etiam margaritas, videlicet *perlas*, ad valorem quinquaginta marcarum pro alia mitra facienda, quas reliquit post se in thesauria. Item concessit et assignavit priori et conventui in relevamen officiorum et supportationem onerum eis incumbentium omnia illa hospitia, tenementa, schoppas, cellaria et solaria cum pertinentiis in civitate Londoniarum quondam Margeria Brown,³ excepto uno principali manso, ut plinius patet in quodam instrumento inde confecto et comuni sigillo et sui ipsius et prioris sigillis signato. Pro quibus solvit in tempore suo⁴. Ratificavit etiam et confirmavit, ut in eodem instrumento habetur, redditum viginti marcarum quas predecessor suus Willielmus Boys priori et conventui concessit et assignavit de maneriis de Admuscote et

¹ "de blodio velvetto"] de blew velvetto. Harl.

² marg. . . . *perlas*] perillia, Harl.

³ Given to the abbey in 1366.

⁴ Margeria que fuit uxor Thome

⁵ Brown dedit abbati et conventui

" de Evesham quinque messuagia et
" triginta et sex rhopas cum perti-
" nentia in wardis de la Tour et
" Aldgate, London;" 40 Edw. III.
Calendarium rotulorum chartarum
et Inquisitionum ad quod damnum.
fol. 180a, p. 330.
⁴ Blank in MS.

Midilmynstone ad emendationem camere nostre. Manerium tamen de Stanley per eundem predecessorem acquisitum, pro eo quod tempore suo nondum ad manum mortuam pervenerat, Johanni Rows armigero pro ducentis marcis ab hac ecclesia alienavit et vendidit. Item manerium de Baddeby et Newnam et de Hampton ad firmam posuit, forte pro meliori ut infra patebit, propter varietates temporum et annorum. Iste etiam abbas providit pro mensa abbatis sex *chargers*¹ argentea, viginti quatuor discos et totidem salsaria, cum aliis duobus magnis salsariis, et duos discos pro elemosyna et viginti quatuor cochlearia argentea. Iste etiam abbas istud monasterium pro tempore quo ei praeiit in spiritualibus et temporalibus sapienter gubernavit et discreto, ac praeter diversitates sibi illatas injuriose non sine magnis laboribus et expensis sustinuit et patienter, ut tunc oportuit, toleravit. Transactis igitur praedictionis suae xii. annis, relicto monasterio omnibus bonis pleno, tertio kalendas Novembris in hoc monasterio diem suum clausit extremum, anno videlicet Domini millesimo [trecentesimo] septuagesimo nono, et in navi ecclesiae coram pulpito jacet decenter humatus; cuius animae propitiatur Deus. Amen.

A.D.
1367-1379.

Death of
abbot Om-
bersley,
30 Oct.
1379.²

De operibus bonis domini Rogeri Zutton postquam in abbatem electus est. Nam antea plura digna memoria commendanda operatus est in officio sacristariae, ut in vestimentis et aliis.

Post cuius Johannis obitum vir bene religiosus Rogerus Zutton, monachus³ ejusdem monasterii, xii. kalendas Decembris a conventu unanimiter in abbatem

Abbot
Zutton
elected 20
Nov. 1379.

¹ *chargers*] *chargers*. Harl. 3763.
² The abridged chronicle in Harl. 3763 ends (on f. 176) at the death of this abbot.

³ *monachus*] et *merita*. Add.
Harl. 229, f. 19.

A.D.
1070-1018.

Installed
24 Dec.

eligitur. Deinde a rege receptus, secundum quod eorum volunt privilegia a domino Lincolnensi episcopo apud Londoniam¹ munus benedictionis accepit, ac etiam consequenter in vigilia Natalis Domini in Eveshamensi monasterio honorifice installatur. Iato albus edificavit de novo grangiam decimalem de Wykewone juxta vivarium ibidem; postea, processu temporis, magnam grangiam ejusdem curie cum bostaro magnis sumptibus de novo edificavit. Similiter incontinenti post hec et quasi in uno anno edificari fecit magnam grangiam de Aldynton. Postea dimidiam partem magnam grangiam de Evesham in Bertona magnis custibus de novo edificari fecit. Item edificavit de novo aulam de Offenham decenter et sumptuose ut patet per visum, cum *la cophord* ibidem adjacente et *la parler* ibidem ex altera parte decenter ornata, ac etiam columbarum infra curiam ibidem. Similiter reparavit de novo bostaro de Lenchewyk, de Honyborne et de Wyllarsey; postea bostaro de Bradwelle, quod per ignem perit cum bobus et aliis jumentis tempore suo. Item reparavit partes tenure tenentium suorum apud Offenham et apud Bengheworthe, que similiter per ignem perierant, ac etiam de novo bostaro de curia de Bengo. Similiter reparari fecit de novo aulam de Baddeby cum capella ibidem. Postquam fecit reparari de novo diversa tenementa de Hampton, et in aliis locis per vallem, ut patet per visum, pro suis tenentibus, magnis sumptibus et expensis. Item edificari fecit de novo *la malle mylle* de Evesham cum camera et aliis necessariis ibidem. Postea reparavit de novo bis vel ter *la floodzates* de Evesham et Chadbery cum molendinis ibidem et *le zates* cum maximis expensis. Similiter reparavit de novo bis vel ter molendinum de Tatlynton cum *la floodzates* ibidem. Ac etiam fecit de novo caput vivarii de Ombresley vocati *Trylpole* cum molendinis ibidem.

[Londoniam] in hospite dicti episcopi. Add. Harl. 220.

A.D.
1380-1418.

um lapidibus sumptuoso, ut patet per visum. Similiter fecit ibidem de novo unum columbare et coquinam ibidem; similiter et capellam. Postea fecit de rovo maximum arcum pontis Eveshamie. Item apposuit manus adjutrices tam in expensis quam in cariagiis ad pavimentum ville Eveshamie. Postquam solvit pro omnibus custibus pavimenti refectorarii Eveshamie et illius pagine juxta idem refectorium. Similiter redificavit de novo quatuor cotagia juxta portam cœmeterii pro pauperibus inhabitandis et orantibus pro se et pro omnibus fidelibus defunctis. Item campanile de Eveshamiis constructum tempore suo, ad quod sine dubio maximus adjutor et benefactor fuit tam in cariagio lapidum quam in aliis necessariis multis. Postea presbyterium istius loci factum fuit in tempore suo, ad quod ratiōsas manus adjutrices apposuit, tam in cariagio lapidum [et] meremii quam ad fenestras, cum adjutorio magistri Roberti More; unde credimus quod ipsi mererentur causa bonæ consummationis ipsius operis, Deo cooperante, quorum animabus propitiatur Deus: Amen. Item re-aedificari fecit de novo unum tenementum apud Wykevone vocatum Hodysplace, pro quo aedificando expendit ad minus viginti marcas. Et hæc de reparationibus et tenementorum de novo redificationibus in arte, licet non in toto propter tædium legentis. Nunc item ad alia pietatis ejus opera revertamur. Similiter acquisivit huic ecclesie unam mitram bonam et foriosam cum *perles* decenter ornatam. Postea acquisivit ex capis cum xxxiiii. albis unius sectæ, et duas alias in quatuor tunicis fieri fecit. Fecit etiam fieri maximum gradale istius ecclesie decenter et sumptuose, ad servit pro abbatibus in choro quum ibi præsentesserint. Item sustentabat luminare sancti Johannis Baptistæ, videlicet omni die nativitatis ejus xxiiii. reos coram altari ejusdem die ac nocte, quem valde lexit. Similiter sustentabat unum ceroum magnum

A.D.
1880-1418.

in capella beatae Mariae Virginis, coram altari ejusdem per omne tempus prelatum suum, videlicet ardentem in principalibus festis ejusdem per diem et noctem. Postea sustentabat xxiiii. cereos arduos, ut supra, in festo apostolorum Petri et Pauli, sicut in die sancti Johannis Baptistae. Postquam apposuit grandes expensas pro amortizamento terrarum et tenementorum in Evesham, Bengesworthe, Lyttulton, Newbold, Tatlynton, Admescote et Ombresley, ut patet per cartam regiam inde factam. Item expendit multum pro dominio de Stowo, recuperando versus Creno Cornwaylo, ut patet per cartam regiam inde factam. Postquam solvit pro confirmatione hundredi de Blakenhurst et aliorum possessionum nostrarum tempore Henrici regis quinti plusquam xxiiii. marcas. Similiter expendit multa circa placitum versus sanctimoniales de Catysby, pro parcella domini de Badby recuperanda. Postea expulit¹ gratiose² et viriliter et magnis expensis Willielmum Cowrtoney archiepiscopum Cantuariensem, qui, ut dicebatur, voluit tunc attentare contra privilegia nostra et visitare nos. Item concessit et ratificavit terras et redditus viginti librarum apud Londoniam perquisitas a predecessore Johanne Ambresley, et eas distribuit sic particulariter, videlicet, coquino conventus decem marcas, coquino infirmario decem marcas et thesaurario pro infirmis decem marcas, prout plenius patet in compositione inde facta. Similiter acquisivit tenementa et terras quondam Blundel de Tatlestrop et dedit officio camerarii, pro quibus ipse camerarius qui pro tempore fuerit distribuet cuilibet monacho istius monasterii, ipso abbate vivente, duodecim denarios et priori duos solidos, et sic faciet omni anno post obitum suum. Et³ Postquam ordinavit et dedit cum consensu totius conventus officio prioratus istius loci, ad relevandam exilitatem illius

¹ *expulit*] *expulsit*, MS. "

² *gratiose*] *gloriose*, Vesp. B. xv. fol. 19.

" Two lines have here been altogether erased.

officii, quedam tenementa in lo Bruggestrete et Col-
 strete Eveshamie que quondam fuerunt Agnetis
 Guytyng. Postea officio sacristarie quedam tenementa
 in eadem villa olim vocata Tettebury, pro quibus
 ipse sacrista qui pro tempore fuerit solvet quolibet
 anno capellano crucis decem solidos. Item dedit eidem
 sacristarie in escambium quatuor acras prati quas
 fuerunt quondam Thomæ Ywayns in Bretfarton pro certis
 redditibus quos solebat recipere in civitate Wygornia.
 Similiter dedit officio magistri capelle quedam tene-
 menta in villa de Evesham, videlicet in Alto vico
 versus Ruynhulle in quo olim Willielmus Carnifex in-
 habitavit, et aliud quod Thomas Astone tenet in Brugge-
 strete. Item dedit officio hostilarii ad relevandam
 exilitatem dicti officii quedam tenementa in eadem
 villa et Lyttulton, ut patet plenius in compositione
 inde facta. Postquam dedit officio eleemosynarii ad sus-
 tentandum presbyterum celebrantem in nave ecclesie,
 videlicet ad altare sancti Thomæ martyris, pro anima
 domini Willielmi Ohyryton abbatis et aliorum, prout
 in compositione habetur, quoddam tenementum in villa
 Eveshamie olim Alicie Smethewyk, in quo Matildis
 Flawkyslow modo inhabitat, de quo recipit annuatim
 xxii. solidos, et post ejus decessum ponetur ad volun-
 tatem dicti eleemosynarii qui pro tempore fuerit.
 Item ordinavit et dedit officio bursarii conventus
 pro pitantia in die anniversarii domini Nicholai Her-
 ford dudum prioris istius loci reversionem tene-
 menti Willielmi Ryche et uxoris sue in Alto vico
 Eveshamie, ut post obitum eorum ad libitum dicti
 bursarii ponetur. Similiter constituit et fecit, per as-
 sensum totius conventus et maxime ad instantiam
 Thomæ Newbold tunc cellerarii,¹ quod festum Sancte
 Trinitatis de cetero quasi unum de principalibus festis
 celebretur. In quo die ordinavit unam pitantiam con-

A.D.
 1380-1418.

¹ Thomas Newbold cellerarius, rubric in marg.

A.D.
1380-1418.

ventui distribuendum de certis tenementis in Eveshamia [et] in Bengeworthe per eandem cum licentia abbatis acquisitis, videlicet cuilibet monacho unum caponeum cum una quarta vini, priori duos capones cum una dimidia lagena vini, abbati vero tres capones cum una lagena vini per manus elemosynarii distribuendum. Dedit etiam idem abbas officio pitantiarii quoddam tenementum in Eveshamia in le Bruggestrote vocatum Marschalle, ut ipso pitantiarius qui pro tempore fuerit distribuat eodem die Sancto Trinitatis cuilibet monacho, excepto abbate, ex redditibus dicti tenementi duodecim denarios, priori duos solidos, per eundem Thomam Nowholde acquisitos.¹ Et tunc ordinavit per assensum sui conventus quod festum sancti Odulphi cum solenni processione celebraretur, sicut ante idem festum Sancto Trinitatis celebrari solebat. Item dedit bursario conventus omnia tenementa et redditus in villa Eveshamia que olim fuerunt Thome Greyther, quas se extendunt ad valorem xxxiii. s. iiii. d., pro pitantia habenda in anniversario domini Nicholai Baddosey presbyteri. Postea dedit officio bursarii conventus reversionem tenementi Johannis Sylby, quondam Roberti Comyns, in Eveshamia, pro pitantia magistro Roberti More,² in pecunia distribuenda, videlicet cuilibet monacho duodecim denarios et priori duos solidos in die anniversarii sui. Et tunc constituit quod anniversarius dies ejusdem Roberti More fiat in omnibus in conventu prout in die anniversario Wolsini monachi et anchorite istius loci fieri consuetum est, praterquam quod conventus non erit in albis, prout plenius habetur in compositione inde facta. Item ordinavit et constituit per assensum sui conventus quod ipse et successores sui solvent omni anno pro fabis et farina centum solidos coquinario

¹ per . . . acquisitos] substituted by a later hand for some fewer words erased.

² Magistri Roberti More, rubric in marg.

conventus, albis fabis in Quadragesima nihilominus ad usum eorum reservatis. Similiter constituit et concessit ut ipse et successores sui solvant annuatim cuilibet monacho ad festum Purificationis beatae Mariæ ultra numerum vicenarium usque ad numerum sexdecim monachorum et non ultra pro terris dominicis de Baddesey ad conventum olim pertinentibus decem solidos, ac etiam tres carectatas straminis pro lectis monachorum et minutorum ibidem annuatim, videlicet duas carectatas ad festum Annunciationis et unam ad festum Michaelis per manus collararii, cariandas de maneriis de Aldynton et Wykwone. Postquam ordinavit quod quilibet confratrum nostrorum a redditione sui servitii absolutus et presbyter ordinatus ante festum Michaelis et liberatus a parva cantaria percipiet solutionem de Loylond plenarie, sicut alii confratres de majori ætate percipere consueverunt. Item constituit cum consensu conventus ut ipse abbas et successores sui reparare debent omnes domos coquinae conventus et similiter omnes domos ad coquinam infirmarii pertinentes et ambulatorium a camera prioris usque ad saccharianam quotiens necesse fuerit, cum omnibus necessariis ad easdem coquinas pertinentibus. Similiter fecit pacem et concordiam inter Thomam comitem Warrwichie et nos ad magnum profectum ecclesie nostrae (quæ perturbata fuit antea per longum tempus inter dictum comitem et Johannem Ambresley prædecessorem suum) cum magnis sumptibus. Item apposuit grandes expensas circa placitum apud Northampton pro quodam suo nativo, ut tunc dicebatur, sed in hoc voluntatem suam non obtinuit, consilio¹ suo tunc deficiente propter defectum presentie sue, atque domino Thoma Newenham tunc cum omnibus viribus suis adversante. Postea multas expensas sustinuit pro placitis habitis contra Thomam Bardet² militem et Nicholaum filium suum,

A.D.
1380-1418.

¹ *consilio*] *concilio*, MS.

² *Bardet*] *Bredet*, Vesp. B. xv. fol. 19 b.

A.D. 1380-1418. videlicet mittendo ultra mare ad dominum regem, qui tunc agebat in partibus Normannie, et ad alios duces et dominos Anglie pro auxilio impetrando; et etiam in placitis vocatis *Oier et terminer* in maximis sumptibus et magnis summis pecuniis; qui tandem, Deo dante atque aliis amicis mediantibus, victoriam obtinuit de adversariis suis. Unde impignoravit se versus mundum et conventum suum in ccc.lx. libris et ultra, computatis computandis. Iste abbas in conventu suo simplex et rectus et mitis semper apparuit, non nimis mundanus sed valde religiosus, nulli nocens sed omnes diligens et omnibus quantum potuit proficiens, semper Deo devotus. Nam sicut faber ferrarius dum ferrum ignitur super incudem cum malleo percutit, sic ille in contemplatione et orationibus usque in finem perduravit, relinquens post se ad serviendum Deo xxxviii. monachos. Qui quum xxxix. annis et amplius post electionem de se factam vixisset et ecclesiam istam gubernasset, tandem plenus dierum, Deo vocante, ab hac vita instabili ad vitam, ut credimus, transmigravit æternam, in die sancti Crisogoni martyris viii. kalendas Decembris, anno videlicet Domini millesimo cccc° xviii°.

Death of
abbot
Zatton,
24 Nov.
1418.

APPENDIX.

APPENDIX.

I.

TRANSLATION AND MIRACLES OF S. ODULPH, AND LIFE OF S. WISTAN.

[Bodl. MS. Rawl. A. 287, ff. 118-123 b.]

*Incipit descriptio translationis et miraculorum
ejusdem [Odulfi].*

ANTIQUORUM erat studium gesta temporum factaque
fortium virorum proclaro stylo commendare, actaque
sub oculis sive auribus exhausta memoria posterorum
tradere. Id sibi honestum aliisque utile videbatur fore.
Unde nos eorum industriam imitari¹ cupientes, licet
impotes eruditissima talium sequi vestigia, ut indocti
pedetentim progredientes, qualiter reliquus patroni
nostri sanctissimi Odulfi de Staurodon Londoniam as-
portatus indeque ad ecclesiam Eveshamensem honori-
fice fuerint translatus, compendioso studuimus stylo
posteris intimare.

Accidit enim tempore Kanuti magnifici regis Anglo-
rum quod quidam viri, mira audacia freti, ossa sancti
no Deo dilecti patris nostri Odulfi de Staurodon clam
auferentes Londoniam quantocius transferrent. Ita

A.D.
c. 1034.

¹ *imitari*] *immutari*, MS.

A.D.
c. 1034.

tempestate extitit quidam episcopus in eadem civitate nomine Ælfwardus, vir strenuissimus et (ut fertur) regis cognatus, qui tunc temporis hinc ecclesias regebat, videlicet episcopatum præfatam urbis abbatiamque Eveshamensem. Is quum intellexisset reliquias sancti Odulfi in Landoniam advectas, centum libras¹ videntibus dedit, sicque inestimabilem thesaurum glorioso acquisivit. O prædicandam tanti pontificis largifluam bonitatem! Floceipendit terræ immensum pondus pecunie quatenus patrocinio tam pretiosi advocati frueretur. Quapropter præclarum antecedenti sæculo exemplum præbuit, Dei homines magis in suffragiis sanctorum quam in firmissimis ædificiis castellorum confidere debere. Itaque die constituto, quemadmodum consilio decreverat, præfatus pontifex cum maximo honore multaque comitatu pretiosissimas reliquias ad Eveshamensem ecclesiam devehit. Cerneret, mirum dictum in itinere divites pauperesque cunctatim affluere, genua flectere, pectora tundere, venerari pro posse, et, ut mos est in talibus, unusquisque per sanctum Dei preces suas exaudiri sperabat. At ubi prope Eveshamium ventum est occurrit processio festiva, multis clarissimis personis diversis ex partibus advan-
tibus redimita; resonant lætibus cantica, pulsantur classica, omnes in commune attollunt præconiorum jubilemina. Quid plura? Tandem præfatam ecclesiam cum maximo tripudio intrantes, pretiosissimas beati Odulfi reliquias cum ceteris reliquiis sanctorum, quæ plurimæ in eadem ecclesia habentur, honorificentissime collocant, ex illa die ejus sollemnitatem annua observatione pridie idus Junii devotissime celebrantes, ad laudem unius veri Dei Qui vivit et regnat per omnia sæcula: Amen.

libras] marcas, supra, p.

De Frothrico episcopo.

Miracula quædam sancti Odulfi ad laudem omnipotentis Dei descripturi, præ cæteris illud videtur intimandum quod Deus per eum antequam de hoc sæculo migraret operari dignatus est. Licet enim descriptor vitæ ipsius ob reverentiam Trajectensis pontificis id tacitum omiserit, nos tamen, quia non parum utile audientibus scimus, indiscussum præteriri non patimur. Tempore igitur prudentissimi Frotherici Trajectensis episcopi contigit beatum Odulfum assistere altari apud Stauroon quo tunc temporis erat in Paschali solemnitate, ut divina mysteria (sicut ubique terrarum mos est) matutinali tempore celebraret. Quum ecce! inter canonem juxta altare astitit ei angelus Domini, talia sancto viro libans: "Festina, vir Dei, velocius mis-
 " sam finire, sicque ut astas sacerdotalibus vestimentis
 " indutus, sanctum calicem manibus tenens, ad mare
 " citissimo gradu propere illicque navim invenies quo
 " te Trajectum recto tramite deducet. Festina; quin
 " nisi citius veneris, Trajectensis pontifex more solito
 " missam solemniter celebrabit, quod si fecerit, judi-
 " cio divino propter peccatum quod nocte commisit
 " diabolo traditus, confestim miserabiliter projicietur
 " in infernum sepeliendus." Hæc angelo dicente
 genusque peccati seriatim manifestante, ab aspectu
 sacerdotis dioto citius evanuit. At sanctus Odulfus
 quam celerius potuit missarum sacra peragens, mox
 sicut jussum sibi fuerat, calicem manibus ferens sacer-
 dotalibusque vestimentis indutus, ad mare nemini
 quicquam dicens concito properabat. Hoc cernens omnis
 populus Stauroonensis omnino amentem credens, mirari,
 unusquisque alium respicere, quid illud prodigii esset
 interrogare seque signare ceperunt; sed nullus eorum
 erat qui alium super hac re edocere sciret. Veniens
 itaque ad mare piissimus pater Odulfus navem para-

A.D.
c. 830.

A.D.
c. 880.

tum invenit, in quam securo ascendens, angelo Domini illam sine velo, remis, gubernaculo ceterisque armamentis invisibiliter gubernante, in Trajectense litus illeceus illico appulsus est. Quod ideo supra quam dici fas sit mirabile est, quare, ut gnari ipsius maris asserunt, sine carbasis vix aliquando biduo triduoque remis transmeari potest: verum apud Deum nihil impossibile esse scimus. Sanctus igitur Odulfus ad dominum Frothericum Trajectensem episcopum veniens, invenit eum cum nimia pompa ad missarum solemnitate preparantem. Et jam sandaliis pedes et orura ipsius tegobantur, quum ecce! modesto vultu respiciens, vidit beatum Odulfum sacerdotali infula indutum calicemque manibus tenentem prope assistere; admiransque, "Quid tu," inquit, "bone Odulfo, tam inopertus et tam inopinato modo paratus, tam festinus hac die advenisti?" Cui beatus Odulfus: "Necessitate quidam permaxima coactus, domine pater, vestram sanctitatem tali modo expetit." Vocansque episcopum seorsum, visionem angelicam omnemque rei veritatem sibi ex ordine sicut superius prætaxatum est pandit; causam etiam modumque eventus eidem indicare studuit, quod ideo talia pateretur quoniam eadem sanctissima nocte cum quadam sanctimoniali, propria videlicet sorore, peccasset. Id episcopus audiens et ultra quam aestimari possit Dei iudicium expavescens, iussit beatum Odulfum Paschalem missam Trajectensi populo solemniter vice sua celebrare. Quod et factum est. Ipso vero episcopo intorim infirmitate simulans, pontificalibus ornamentis redimitus, prope altare residebat. Postea autem condignam poenitentiam a sancto Odulfo sibi injunctam explens, episcopatum reliquit, decem annis exilium passus omnibusque suis incognitus, beatissimo Odulfo cura pastoralis commissa. Et condigno satis, nam quem Deus per angelum suum sic exaltavit, jure ab hominibus honorari meruit. Transactis vero decem annis prefatus pontifex Frothericus, Sancti Spiritus in se gratia

cooperante, simul et apicem pontificatus et tanti ordinis admirandam sanctitatem, ut crebra ipsius miracula testantur, obtinere meruit; prestante Domino nostro Jesu Christo, Qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus per infinita seculorum secula: Amen.

A.D.
c. 880.

De Editha Anglorum Regina.

Laudabile miraculum per beatum Odulfum a piissimo Domino patratum deducatur in medium. Tempore magnifici ac Deo dilecti regis Aldunardi contigit ut per reginam Editham desiderio sanctorum ductam edictum poneretur in Anglia per plura monasteria quatenus reliquias multorum sanctorum apud Glauuorniam coadunarentur, ut die constituta regina illuc veniens pro libito sui quoque optima proprio juri manciparet. Sed quid plura? Pervenit edictum usque ad Eveshamense monasterium. Commoti igitur dolore omnes habitatores loci, nec tamen precepto regis et reginae ullo modo resistere ausi, consilio iusto decreverunt magis reliquias sancti Odulfi quam beatissimi patroni sui sancti Eoguinii Glauuorniam transmittere. Quod et factum est. Itaque die constituta adveniente, et rege cum suis optimatibus ut in natalitio Domini die quae solemnitatis orant exequente, praefata regina quae jam animo conceperat implere sequenti die actum satagebat. Accito igitur aurifabro jussit ut singula sanctorum scrinia aperiret, quatenus ex his quae intus erant desiderio suo satisfaceret. Hoc postquam de quibusdam sanctis est completum et ad reliquias beati Odulfi sumendas est ventum, statim ut aurifaber feretro sancti manum immisit, mira res! meritum praecolari Odulfi per virtutem Dei cupido regina visum abstulit. Cerneret omnes praesentes turbari, mirari, et quid triste acciderit percunotari. Ipsa denique regina, pro ceteris tristis affecta, quanto citius precepit aurifabro ab incepto desistere. Tum demum voto se obligavit nunquam

A.D.
1043-1060.

A.D. 1043-1086. deinceps contra quemlibet sanctorum vi talia se ausuram si Deus omnipotens meritis sancti Odulfi sibi visum redderet. Addidit insuper donum quod devotissimo animo super beati Odulfi obtulit feretrum, pallium scilicet pretiosum. O admiranda elementa Christi! O predicanda pietas sancti Odulfi! Mox etenim, ut supplicio votum, voto donum successit, praedicta regina amissum visum recepit. Laetatur rex et heroes cuncti, replentur admiratione universi, divulgatur miraculum eorum tot et tantis testibus glorioso patratum et circumquaque dilatatur, reducitur a suis sanctus ad Deo dilectus Odulfus ad propriam sedem Eveshamium cum regina dono ad maximo tripudio. Per omnia benedictus Deus, Qui per sanctos Sua talia operatur miracula, Qui sit honor et gloria per omnia saeculorum saecula : Amen.

De feretro sancti Odulfi.

A.D. 1077-1085. Nec minus illud predicabile videtur quod omnipotens Deus per fidulam servum suum Odulfum operatus esse refertur. Festiva dies sancti Kencelmi servanda erat in crastinum quum ecce abbas Eveshamii dominus Walterus evocatis duobus fratribus jussit ut cum reliquis sancti Odulfi honorifice Winchelenubam peterent, et ibidem circa reliquias sancti religiose pernoctantes, mane facto, populoso multitudini verbum Dei predicarent, sicque aliquibi adjutori ad opus ecclesiae suae reportarent. Quod mandatum quum fratres perficere maturassent, die solenni, licentia petita, cum feretro beatissimi Odulfi forum petere decreverunt. Advenientes itaque ad feretrum, bajuli ipsius summoveo illud pro more tentare coepere. Sed nequaquam; nam iterum iterumque tentantes vento vires commisere. Accurrunt socii, et, quasi novus quisque alio fortior esset, singuli viros suus experti sunt. Ast omnes erant pares. Quis enim feretrum illud movere

posses quod virtus sancti immobile reddiderat? Tan-
 dem custodes sancti intelligentes non esse voluntatis
 ipsius ut in tali loco portaretur, intentione mutata,
 post aliquantulum lueri domum repedare festinaverunt.
 Quum ergo ad reliquias sancti deferendas ventum esset,
 mirum in modum tam facili motu feretrum ejus sub-
 latum est ut pondus inibi pæne nullum inesse senti-
 rent devehentes. Unde datur intelligi locum Eove-
 shaanensem hunc sanctum dulci affectu amplecti, qui
 nec ad horam patitur ab hac ecclesia nisi maxima
 necessitate cogente deesse. Revehitur itaque sanctus
 Odulfus ad dilectam et electam sibi ecclesiam; nar-
 rantur ejus magnifica; gaudent universi talia audientes
 magnalia; benedicitur Deus solus faciens mirabilia,
 Qui vivit et regnat per omnia sæcula: Amen.

A.D.
1077-1088.

De quodam sorviente.

Sed nec illud prætermittendum quod in sollemnitate
 sua felix ac pius Odulfus exequutus est miraculum. A.D.
 Temporibus domini Manuil abbatis evenit ut quidam 1000-1122.
 sorvions precepto magistri sui in superioribus ecclesie
 locis ascenderet, ut continam in honore sancti Odulfi
 stansponsam contra solitum morem ipsa die sollemnitate
 deponeret, et quemadmodum jussu sibi fuerat ministris
 sancto Aldburgæ eam requiruntibus commendaret. Id
 dum ageret, sicut revera sibi visum fuerat, volut a
 quodam impulsus vel præcipitatus, ita ultra reliquias et
 magnum altare super gradus atrociter cecidit ut illum
 omnes qui presentes erant extinctum putarent. Ob-
 stupore universi, singuli nomen sancti Odulfi invocare
 cœperunt, quum ecce vident prædictum sorvientem quasi
 de gravi somno illatum exurgere et nihil mali ha-
 bentem in medio eorum cum admiratione cunctorum
 stare. Tendantur igitur ad oculum manus, benedicatur
 mirabilis Deus Qui in sanctis et per sanctos Suos glo-
 rificantur per cuncta sæcula: Amen.

Conclusio miraculorum sanctis Odulsi.

Verum quia innumerabilia sunt quae Deus per beatissimum patrem nostrum sanctum Odulfum operatus est miracula, ponamus nunc metam nostro operi, ne prolixa narratio fastidium ingerat lectori. Quis enim enarrare sufficiat quotiens piissimus Odulfus diversis infirmantium morbis, mentis scilicet et corporis, divinam precibus contulerit medicinam, quam saepe avari terrae diu desideratos imbres apud Deum obtinuerit, quotiens cetera expetita pius suffragator quorundam prestitit? Oremus igitur benignissimum patronum nostrum sanctum Odulfum, quatenus divinae pietatis solatium ecclesiae Dei devotus accolor et cunctisque sibi famulantibus ecclesiae levamen accommodet, vitia precibus expurgat, virtutes inserat, adversitates et pericula repellat, ut liberati ab incommodis temporalibus mereamur quandoque gaudiis interesse caelestibus, per Iesum Qui vivit et regnat per cuncta saeculorum saecula: Amen.

Replebunt miracula sancti Odulsi.

Incipiant acta proborum virorum.

Quoniam vero firmis testibus fulti miracula quaedam sanctorum confessorum Beguini atque Odulsi alia quaecunque stilo patefecimus, inter quae etiam quendam libellum de miraculis gloriosissimus Dei genitricis et semper virginis Maritae, cuius principium est, "Aeterna Dei sapientia," amore ipsius piissimae dominae edere compulsi sumus, non ab re fortasse intelligitur si acta proborum hominum per Dei misericordiam in Eveshamensi monasterio propulata, ubi eadem ecclesiarum regina cum praefatis confessoribus ceterisque sanctis inibi quiescentibus post Deum dominatur, ad correctionem vitae eorum memoriae posterorum praesenti

scripto traduntur. Quia quia multa sunt, plura omit-
tentes, pauca brevissime perstringere curabimus.

Erat in pretaxato¹ monasterio secretarius quidam,
maximæ strenuitatis vir, nomine Ælsius, qui in tantum
amore divino flagrabat ut corpus suum jejuniis et ora-
tionibus macerans; etiam hibernis noctibus nudis pedi-
bus inter matutinorum solennia supra frigidam petram
jugiter staret. Huic quadam vice inter orationes dor-
mienti demon illudens dorso ejus insiluit, et quasi
calcibus eum tundens evigilare præcepit, quem vir pro-
bissimus statim apprehendit et de cingulis ecclesie
illum strictissime ligavit, sed quum quosdam fratres
vocasset, reversus cingula nodata reperit, eum vero quem
ligaverat non invenit. Rursus alio tempore quum di-
versas sanctorum memorias eum lumine solito circum-
lustraret, pro vivis et defunctis jugiter orans, rediens
per cœmeterium ecclesie, quum in fine precum pro fide-
libus defunctis devotissime diceret, "Animæ omnium
" fidelium defunctorum requiescant in pace," auditum
est per totum cœmeterium ab animabus defunctorum
responsum sibi esse, "Amen." Huic pulcherrime exuens
hominem posteris exemplum bene vivendi dereliquit.

Mannius autem, profecti monasterii abbas, mira sanc-
tatis et probitatis vir, multa mira (Deo sibi revelante)
meruit videre. Inter quæ angelicos cantus quadam nocte
audiens, quum quid esset exiret cernere, vidit maximam
lucem de turri ecclesie ascendentem ecelum cum me-
lodia angelica petere. Mane vero de hujusmodi visione
questione facta, intellexit animam cujusdam advenæ²
pauperissimi eadem nocte in turri defuncti, angelicis
spiritibus eam cum cantu et lumine ducentibus, celestia
petiisse. Huic abbati quum quadam die unus de
propositis suis quindecim libras obtulisset, centum
solidos solummodo, quia de recto luero erant, recepit.

A.D.
1044-1066.

¹ pretaxato] protaxato, MS.

| ² advenæ] adveni, MS.

A.D. 1044-1000. decem vero libras, de placitis et diversis culpis nequitas, omnimodis rejectit et respuit. Qui quoniam in omnibus factis suis Deo placere studuit, post bonam vitam a cura pastoralis exutus sancto fine citari meruit.

Fuero etiam in praedicto monasterio tres anachoritae, Basingus, Alfwinus, et Wleius qui septuaginta quinque annis in diversis exstitit locis reclusus, Basingus autem septuaginta duobus. Alfwinus vero tam conspicuos habebat humani generis inimicos ut quomodum hominum similiter eorum aeta dictavo dinosceret. Hic multis diebus gravissimum improperium ab hoste antiquo sustinuit, supereminere haec eadem verba reiterante demone, "O qualis et quam bonus es monachus, qui propter unum obolum perdidisti monachatum! Hei! " nunc vero, nunc aperte, demonstrata est hypocrisis tua!" Venerat enim quidam vir bonus ad profectum reclusum, offerens sibi obolum. Quem quum ille justus nullo modo vellet suscipere, adjuratus est per nomen terribilis Dei quatenus susciperet. Ille vero noluit suscipere, sed tamen propter adjurationem jussit ut obolus super fenestram poneretur. Hae de causa tale opprobrium vir beatus a diabolo perpassus est. Non minus vero improperium ab eodem inimico pertulit causa unius cyathi quem plenum vino juxta praeceptum magistri sui biberat.¹ Idem idem referre solitus erat quod quotienscunque signa Eveshamensis ecclesiae ad canonicas horas pulsarentur, totiens cum tanto tumultu, strepitu ac confuso clamore catervas daemonum accurrisse, ut putaret omnes circumquaque existentes tam monstrosam sonitum audisse. Adventantibus autem daemonibus supra tectum basilicam, erat dolendum esse; auditur namque a spiritali viro illos huc illucque volitare, culpas singulorum cum cachinno et maxima subsannatione denudare, nunc hos extra

¹ biberat] liberat, MS., corrected in the margin.

ecclesiam inter servitium Dei voluptuose vagantes, A.D. 1044-1000.
 nunc illos intra ecclesiam joco risui¹ vanitatisque va-
 cantes proclamare, nomen uniuscujusque cum irrisione
 edicere, et ut tabulis facta talium imprimantur jubere.
 Rogo paveant omnes ista audientes, et quicquid alio
 tempore propria fragilitate deliquerint horum servitii
 Dei mundare studeant, Deum et sanctos angelos (ante
 quorum conspectum sunt) offendere et irritare hostes-
 que humani generis luctificare caveant, ne forte (quod
 absit!) in hoc seculo gratia Dei careant et in futuro
 eterne damnationi subjaceant. "Valde enim," ut ait
 sanctus Gregorius in Registris, "timendus est hic Dominus
 "Deus ne in futuro incassum timeatur."² Veneranda
 vero sunt sancta loca, maxime ubi Deus Omnipotens
 inhabitat, blandus et suavis cum timentibus, terribilis
 et metuentibus. Illum contemnentibus, ubi celestes ange-
 lorum excubio assunt, ubi tales tantaque sanctorum
 reliquie quales quantaque in Eveshamensi ecclesia
 conservantur.

Relatum est enim nobis ab iis qui viderunt, quod A.D. 1077-1085.
 dominus Walterus abbas ejusdem ecclesie, triduo
 patrato jejunio, consilio venerandi archiepiscopi domini
 Lanfranci, reliquias sanctorum in prefato monasterio
 quiescentium scrutatus est, et inter septem psalmos
 letaniasque omnes de quibus dubium erat igne probavit,
 inter que illud oppido mirum contigit quod reliquias
 sancti Credani abbatis predicti conobii sanctique
 • Wistani non solum comburere verum nec attingere
 quidem furens ignis valuit. Superadditur autem mi-
 raculum miraculo, quod quum prænominatus abbas
 testam capitis sancti Wistani deportaret, casu de ma-
 nibus ejus subito in terram cecidit, tantumque rivum
 sudoris emisit quantum aliquis virorum quolibet acci-

¹ risui] risu, MS.

² See Greg. "Registrum Episto-
 larum," lib. xi. ep. 30, and lib. xiii.
 ep. 32 (Opp. vol. II. coll. 1114.

1240), where the same thought is
 found, expressed, however, in dif-
 ferent words.

A.D.
1077-1085.

dente de se emittere posset. Unde datur intelligi quanti apud Deum sint meriti qui tantis apud homines clarescunt miraculis. Nam quemadmodum a veracibus testibus declaratum est, sanctus Credanus venerandus Eveshamensis abbas cum pretioso miraculo de tumulo suo translatus est. Prius nempe abbati tunc temporis sepius per visum revelatum est, ut reliquias sancti Credani de terra sublevans in feretro honorifico collocaret. Postmodum vero secundum signum ante predictum, processione festiva ad sepulchrum illius adveniente, invenerunt reliquias ejus in medio duarum personarum positas valut aurum purissimum eorum oculis cunctorum resplendentes. Quo signo perterriti omnes cum maxima devotione et reverentia honorifico feretro eas collocantes signaque pulsantes, cum tripudio et altisonis laudibus venerabiliter in ecclesiam translulerunt.

*De quodam miraculo perpetrato in eadem ecclesia
per beatum Andreæ apostolum.*

A.D.
1000-1077.

Operte pretium vero videtur ut ad laudem gloriosæ et piissimi Andreæ apostoli, qui ab omni sancta ecclesia mitissimus sanctorum predicatur, adhuc unum describere studeamus miraculum quod in prefata ecclesia proculdubio constat esse patratum. Tempore namque Ægelwii abbatis erat in eadem ecclesia clericus quidam vocabulo Ægelricus, cognomine Quintinus, ætate quidem juvenis, moribus lubricus, et ad omnia corporis desideria proclivus. Is tamen valde sanctum Andreæ apostolum diligebat, ac pro ejus amore anto suum altare septem psalmos quotidie decantabat. Accidit autem ut gravissima infirmitate interceptus ad mortem usque propinquaret. Quum itaque vi languoris prægravatus loquelam amisset, vidit apertæ (ut ipse postmodum retulit) turbæ dæmonum intrantem in domum in qua æger jacebat tanta condensitate ut nullus omnino superesset locus qui non eorum multi-

tudine fuisset superinfusus. Quid igitur? Carniores, si A.D. adesses, miserum pallescere, tremere, et, quod est gra- 1066-1077.
vius morte, inimicos suos stantes velle fugere nec posse. Quum ecce! subito respectu misericordissimi Dei, advenit pissimus ac mitissimus sanctus Andreas apostolus, maxima cum luce apparens, et cum baculo quem gestabat omnem turbam demonum dicto citius de domo flagellando ejecit, sicque sereno vultu servum suum intuitus, non solum vocem verum etiam vitam sibi ad horam concessit. Rediens ergo ager superasque auras suspirando attrahens, mox confessorem venire rogat cui omnia peccata sua confitens, nimirum sacri olei ac Corporis Christi et intercessione beati Andreæ apostoli (ut credimus) circumseptus, vita migravit post triduum, vita æterna,¹ Christo miserante, donatus, Qui cum Deo Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat per omnia secula seculorum: Amen.

Incipit prologus in vitam sancti Wistani.

Quum reges Dacie dilexerint cœnobium Eveshamense, in tantum dilexerunt illud quod fundamentum et exordium monasticiæ observationis primitus ab eodem cœnobio ad regni sui honorem et sanctificationem assumpserunt, et apud Odeneseiam primitias religionis Dacie monachos Eveshamenses constituerunt; quod monasterium Dacie usque in hodiernum diem extat totius Dacie religionis norma et sanctæ conversationis exemplum et forma. Canutus etiam rex Danorum adeptus regnum Angliæ inter cetera bona quæ ecclesiæ Eveshamensi contulit (veluti Bradewelle, Baddelbi, Naucham, quas eidem ecclesiæ donavit) audiens et intelligens quod beatus martyr Wistanus de prosapia (immo hæres et sue-

¹ *vita æterna*] *vita æternæ*, MS.

cessor licet non proximus) fuerit regis Kenredi predictæ ecclesiæ patroni, eundem gloriosum martyrem veluti ejusdem ecclesiæ advocatum, ut in ecclesiâ majori et digniori celebrior et honorabilior ejusdem martyris haberetur memoria, Evesham de Rependune fecit transferri. Merito ergo ipsius ecclesiæ habitatoribus quam idem martyr inhabitare dignatus est ejusdem martyris vita, passionis causa, et miracula sine vitio et plenius stylo commendanda¹ fuerunt reservata. Quonobrem quum fratres mihi obnixæ supplicarent ut predicta in ejusdem martyris depositione legenda eis sine sollecismo et alio vitio (quod prius factum non fuerat) scriberem, tam eorum precibus devictus quam martyris devotione provocatus, per obedientiam opus mihi injunctum facien- lum suscepi, et per beati martyris merita ad finem, licet insufficienter, perduxî.

Explicit prologus in vitam sancti Wistani regis et martyris.

Incipit tractatus de vita ejusdem et miraculis.²

A.D. 850.
[Flor.
Worc.]

Sanctissimus et eximius³ Christi martyr Wistanus regali ex prosapia extitit oriundus, piissimo rege Wimundo et Elfreda regina parentibus progenitus. Qui dum puer extitit quam homo indolis fuerit quantisque pietatis indicis scintillaverit,⁴ quum annos pu- bertatis attigit bonis actibus comprobavit. Nondum enim major effectus, patre ejus de ergastulo carnis exeunte et (quantum humane rationi datur intolligi)

¹ *commendanda.*] Altered in the MS. from *commendata*.

² After the word *miraculis* a line has been erased, which appears to have run as follows: "editus a Thoma priore Eveshamie." It is evident, however, from the notice of the Life at p. 27, *supra*, that the

authorship of the tract does really belong to him. The mention of archbishop Baldwin at p. 534 proves that it was not written by prior Dominic.

³ *eximius*] *exlimius*, MS.

⁴ *scintillaverit*] *clntillaverit*, MS.

secundum vite meritum de hac luce migrante ad Do- A.D. 850.
minum, totius regni ac patrum facultatum miles
et verus relictus est haeres. Igitur ecclesiarum prelati
et regni magnates totiusque provincie clerus et po-
pulus a civitatibus castellis et vicis quasi homo unus
exerentes, ad beatum Wistanum, tanquam dominum
suum naturalem et regni heredem legitimum, ut eum in
regem sublimarent unanimiter venerunt. Beatissimus
vero Wistanus martyr, cujus cor a pueritia Dominus
illuminaverat et cecitatem tenebrarum harum et ille-
cebras mundane fallacie ab eo repulerat, malens celestis
hereditatis coheres¹ fieri quam hereditati peritura
adhærere, exemplum Domini secutus imperia terrenam
respuit, commutans ea pro celesti hereditate. Quum
enim prelatorum sit studium magis amari quam timeri,
sciens tamen adolescens² discretissimus principum dici
proprium magis timeri quam amari, ut pius et mitis
amari cupiens qui regni jura regibus regi matri et
regni proceribus qui timerentur regni commisit habenas.
Nec tamen juri hereditario renuntiavit donec de rege
sibi substituendo Dominus aliter provideret. O ado-
lescentem³ ineffabilem! qui regiam dignitatem reac-
savit, et tamen populum suum sine regimine relinquere
noluit, sed ita se et factum suum in casu instanti tem-
peravit ut et sui ipsius per se ipsum curiose curam
gereret et per alios curis sue curas absque crudelitate
curaret. Regno itaque de consensu cleri et populi in
pace stabilito, pacis persecutor et discordia amator,
inimicus humani generis, tanta pacis tranquillitati⁴
invidens, inter magnates regni maximum, Britardum
videlicet consulem, tanta quietis turbatorem suscitavit.
Idem namque Britardus videns regnum non rectore
sed regis nomine destitutum, ut domino suo in regno
vel viventi substitueretur vel mortuo succederet sive

¹ coheres] coheres, MS.² adolescentem] adolenscentem, MS.³ adolescens] adolenscentem, MS.⁴ tranquillitati] tranquillitate, MS.

A.D. 880. *justo sive injusto operam omnimodam dare coepit. Et quia ad culmen tantæ dignitatis jure successionalis,¹ licet beati Wistani cognatus existeret, attingere non potuit, ut id tamen quibuscunque modis efficaret varias discurrit ad artes.² Cupiditate itaque regnandi succensus³ Brifardus eoque etiam amore reginæ accenditur, ut si ad ejus matrimonium posset attingere sic per eam regni gubernacula adeptus facilius regis nomen adipisceretur.⁴ Viros ergo beato Wistano fidelissimos et reginæ amicissimos, ut per eos facilius animum reginæ ad ejus consensum inclinaret, videlicet Wibaldum, Men et Edulfum, fraudis tamen conceptu nescios, sub his verbis Brifardus ad reginam mittere curavit:—“Acquiescent consiliis meis et viro magnæ
 “nobilitatis reginæ, et ducam eam uxorem ut potestate mea dignitati suæ conjuncta tutius et melius
 “regni jura teneatur.” Illa vero verborum mandati primæ faciei intendens, non in ois fraudem latentem attendens, juris etiam ignara et canonicorum impedimentorum nescia, ut sæpe dicti Brifardi auxilio regnum filii sui fortius tueretur, animum quasi ejus petitionibus inclinavit, non tamen hoc palam edixit, sed donec super his cum filio suo et proceribus ejus consilium habuisset responsionem distulit. Beatus itaque Wistanus super his requisitus, Spiritus Sancti gratia edoctus, tale matri suæ fertur dedisse consultationis responsum:—“Mater mea carissima, quæ me in utero bejlasti et cum dolore peperisti, pater meus carnalis
 “rex Wimundus te uxorem habuit, qui me ad
 “regnum terrenum ex te generavit et mortuus
 “est. Nunc autem Brifardus, similiter moriturus,
 “cognatus meus et compater tuus qui me de sacro*

¹ *successionalis*] *successionis*, MS.

² “... discurrit ad artes.” Ovid.
 Ars Am. ll. 80. Rom. Am. 287.

³ *succensus*] *succensusus*, MS.

⁴ *adipisceretur*] *adhiplacetur*, MS.

" fonte baptismatis suscipiens ad regnum celeste re- A.D. 850.
 " generavit, petit in uxorem. Sed quo patrem meum
 " carnalem habuisti maritum ut patri meo spirituali
 " vel prioris viri cognato quoque pacto jugo conju-
 " gali jungaris, Novi Testamenti traditiones et sacro-
 " rum canonum sanctiones non permittunt.¹ Acqui-
 " esce igitur mater mea consiliis meis, et sponsum
 " tibi jam non moriturum tradam." At illa, " Fili
 " mi, est quod credere possim?" Et ipse inclinans
 " matri suae dixit, " Quicumque nubunt Christo, acci-
 " pientes Ipsum sponsum, perpetua dote ditantur in
 " regno eorum." Et illa, " Si ita est, impleatur sermo
 " quem dixisti, ut Britfardo vel alii morituro non nu-
 " bam." Jam enim prius fide imbecilli de conjugio
 " cogitaverat erga affinem qui compater ejus erat, sed
 " Wistanus Deo devotus a genitrice hujus immunditiae
 " fomitem, Deo adjuvante, compescuit. De matris igitur
 " continentia spe certissima concepta, accersitis praedictis
 " nuntiis beatus Wistanus matrimonii impedimenta eis
 " revelavit, et per eosdem Britfardo renuntiavit ipsam
 " commatrem suam et cognati uxorem non ducturam.
 " Nuntii vero, veritate cognita, non tantum mandatum
 " beati Wistani Britfardo qui eos miserat simpliciter re-
 " buleant, sed etiam poenitentia ducti quod pro tali
 " matrimonio intercesserant, ne reginam amodo super
 " illicito matrimonio sollicitaret Britfardo constantissimo
 " persuaserunt. Britfardus itaque spe sua fraudulenta de-
 " ceptus, videns sibi illicita connubia contrahere non licere,
 " domino suo beato Wistano impediendo, conatus est
 " de morte ipsius tractare, ut eo de medio sublato pro-
 " positum suum sceleratum ad finem perducere nefandis-
 " simum. Sed et haec nefaria spes fefellit dominum suum
 " Britfardum, sicut gestorum subsequens eventus compro-

¹ " Si quis commatrem spirituales | " est." Decreta Gregorii I. Opera,
 " duxerit in conjugium, anathema | fol. Par. 1705, vol. II. col. 1293.

A.D. 880. bavit. Servus itaque peccati Brifardus furore tyrannico accensus, crimen læsæ majestatis incurrere non veritus, subdole et sub voce agnina, fraude tamen serpentina, dominum suum verbis pacificis sed cogitationibus fraudulentis ad colloquium supplicatorio ut ipsum dolose perimeret invitavit. Bentus vero Wistanus, simplicitatis ut erat columbina, secutus beatum Job quasi cum servo judicium subire non recusans, Brifardum etiam ab errore viæ suæ revocare intendens sed fraudem viperinam in corde ipsius latentem non attendens, ad colloquium se venturum pro bono pacis promisit. Et factum est quum¹ tempus colloquutionis advenisset, apud locum qui a die colloquutionis usque ad diem hanc Wistanestowe nuncupatur conveniunt. Brifardus itaque furibunda nequitia agitatus, videns dominum suum, ut moris est principum, in multitudine magna, inermi tamen et fraudis nescia, ad colloquium venisse, cogitabat qualiter dominum suum seorsum a turba dolo teneret ut occideret; timebat enim plebem. Sed recogitabat quod si principem prius percussisset, milites ut accephalos non timeret. Venerant enim Brifardus et qui cum eo erant contra formam prolocutionem, clanculo tamen, armati contra inermes,² præmuniti contra incautos, ad bellum parati contra improvisos. Illis igitur in unum convenientibus, dominum suum sicut filiolum, ut moris erat, ad pacis osculum invitavit seorsum, dicens, "Veni, et in pace sancta osculum da mihi, filiule mi." Ad ipso pacis amator accedens, ad eum ait, "In nomine sanctæ pacis quæ est Deus" "osculor te, ut in Eiusdem nomine osculer a te." Brifardus vero nec domino terreno parcens nec veritus celestem, deosculans eum extraxit gladium quem sub latere suo condiderat, et caput domini sui quassando cum capulo letale vulnus in cono ejus inflixit. Et quidam de circumstantibus qui cum Brifardo venerat

Joh xxxi.
18.

¹ quum] dum, MS.

² inermes] inermes, MS.

non nuda manu alapam alio martyri dedit, sed A.D. 800.
 minorono corpus ejus perforavit. Supradictos autem
 tres nuntios, eo quod post veritatem agnitam semper
 beato martyri veritatis assertori ut vero domino veri-
 tatis imitatores adhesissent, detestabiles ministri ejus-
 dem Brifardi parili morte, videlicet gladio, interemerunt;
 sicque nutu divino factum est ut qui testes causae
 martyrii extiterant testes quoque passionis efficerentur.
 Quem igitur iste martyr inclitus in causa martyrii nisi
 beatum Johannem Baptistam imitatus est, nisi quod
 ipse ut illicitum matrimonium dirimeretur operam dedit,
 iste vero ne nefarium conjugium contraheretur impe-
 divit? Et quem iste sceleratus¹ Brifardus in crimine
 laeso majestatis² nisi proditorem Judam est secutus,
 ad sceleris³ atrocitatem et cumulum damnationis suae
 addens quod ille Dominum osculo tantum tradidit
 aliis perimendum, iste vero dominum deosculando pro-
 pria manu interemit? Quare pro tam enormi scelere⁴
 divino judicio percussus, statim amens effectus est; et
 sic nec ad regnum matrimonium attingere nec ad regiam
 dignitatem sublimari a Domino permissus est. Passus
 est autem iste sanctus martyr kalendas Junii, et pre-
 tiosum corpus terrae relinquens gloriosam animam caelo
 intulit. Verum illius martyrio coelestis non defuere
 miracula. Nam de loco in quo innocenter occisus est
 columna lucis usque ad coelum porrecta, omnibus incolis
 loci illius apparens, per triginta dies stabat perspicua.
 Delatum est autem gloriosum Christi athletae corpus ab
 iis qui tunc praesentes aderant, ad monasterium de Repen-
 dune, bonae fidei et religionis praeclarae, et ibidem in
 mausoleo avi sui regis Wiglavi condigno honore et summa
 reverentia est humatum. Nec multo post specialis filius
 et martyr Regis superni ad specialem filiam Romanam

¹ *sceleratus*] *celeratus*, MS.

² *majestatis*] *magestatis*, MS.

³ *sceleris* . . . *scelera*] *celeris*

. . . *celere*, MS.

A.D. 860. ecclesie, ecclesiam videlicet Eveshamensem, divina disponente potentia, est translatus, ut locum quem Ken-
 redus rex regia potestate, ut summus pontifex testatur,
 regis libertati donavit ejusdem regis consanguineus
 beatus Wistanus, ut alter quodammodo substitutus
 patronus, regia potestate protegeret et martyris pro-
 sentia sanctificaret. In omnibus his locis pro ejus
 amore innumera sunt miracula a Domino Qui in cer-
 tamino illum fecit victorem: ad Sui Ipsius honorem
 Qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus
 per omnia secula seculorum. Amen.

Explicit vita sancti Wistani.

Incipiunt miracula ejusdem.

*De capillis de capite sancti Wistani abscissis¹ annuatim
 crescentibus apud Wistanestowe, in die natalis sui.*

QUUM ad petitionem fratrum vitam gloriosi mar-
 tyris Wistani in ejus depositione legendam descripseram,
 et eam reverendo patri nostro Cantuariensi archi-
 episcopo corrigendam legissem, quamvis eam commen-
 dando approbasset, corripuit me tamen super hoc, quod
 eidem tractatui miraculum de capillis annuatim in die
 passionis suae in loco ubi occubuit, videlicet apud
 Wistanestowe, crescentibus non interseruerim. Ego
 vero tanti patris et clerici tam profundi pectoris cor-
 reptionem pro correctione et ammonitione amplectens,
 verbis minus compositis, stilo licet rudi, praesentum
 miraculum in hunc modum commendavi. Igitur quamvis
 divina potentia quasi visibilem et palpabilem annua-
 tim in die natalis beati Wistani apud Wistanestowe
 in capillis ibidem crescentibus se exhibent, tamen quia
 "non cuivis hominum contigit adire Corinthum,"²

¹ *abscissis*] *abscisis*, MS.

² *adire Corinthum*] *adire Corinthum*, MS. Horat. Epist. 1. 17.

saltem apud Wistanestowe in die natalis ejusdem A.D. 850, martyris non occurrentibus nec tantum miraculum videntibus nec palpatibus, ad devotionis erga eundem martyrem augmentationem et fidei corroborationem scribo profuturum, ut vero de eis dici possit, "beati St. John qui non viderunt et crediderunt." Quum itaque^{xx. 20.} beatus Wistanus in campo, sicut moris est principum ad colloquium convenire, gladio impiissimi Brifardi (ut in vita ipsius plenius scripsi) occubuisset, ejus martyrio, ut dicit venerabilis Beda presbyter, "coelestia non defuere miracula."¹ Nam de loco in quo innocenter peremptus est columna lucis usque ad cœlum porrecta, omnibus ejusdem loci incolis per triginta dies perspicua stabat. Sed miranda mirandis succedunt. Nam, recedente lumine, eidem loco coelestia adhuc non desunt miracula. Omni enim anno per unam horam illius diei qua gladiis impiorum occubuit, in eodem loco ubi columna lucis apparuit capilli, quales videntur in capite hominum, oriuntur; ut, per capillos a capite ejusdem adolescentis² avulsos, in eodem loco effusos et dispersos, qui a fidelibus tunc ibi presentibus colligi non poterant, adhuc tamen ibidem permanentes et annuatim crescentes, veridica Salvatoris approbatur sententia qua dicitur, "quia capillus de capite vestro St. Iulio non peribit." Et quum multi martyres capitis ab^{xxi. 18.} scissione³ martyrium compleverint, iste non abscisso⁴ capite quod regia corona redimiri renuit, sed tantum sono capitis quassato in modum regie coronæ victor occubuit, ut tunc perpetua corona ostendatur honorari qui temporali corona noluit sublimari, quum rovera per coronæ capitis quassationem sit in cœlo coronatus;

¹ These words are not quoted from Beda (who died more than a century before Wistan's murder), but from Florence of Worcester, *sub anno* 850.

² *adolescentis*] *adulescentia*, MS.

³ *abscissione* . . . *abscisso*] *abscisione* . . . *absciso*, MS.

A.D.
1187-1189.

quamvis temporali regno sit privatus. Nec impossibile alicui videntur si omnipotens Deus qui totum corpus hominis de terra plasmavit, capillos, qui minima pars sunt hominis, de terra faciat oriri. Hoc ideo diximus quia quum homo memoriam venerabilis pater noster Baldwinus Cantuariensis archiepiscopus super his vellet certificari, quodam tempore, instante die natalis ejusdem martyris, misit illic viros religiosos et fide dignos, videlicet dominum Paulum abbatem Leicestræ et dominum Baldwinum priorem de Kirkby consanguineum ejusdem archiepiscopi, qui locum illum per triduum cum jeuniis et orationibus diligenter observarent, et quibus divinum mererentur videre miraculum tempus et horam expectarent. Ipsi vero injunctam sibi legationem devotissime complentes, cum humensis agminibus hominum sibi astantibus per spatium unius horæ diæ passionis suæ in eodem loco, circa capellam quæ ibi sita est, inter herbam viridem, capillos quasi hominis, quos manibus suis palpaverunt et ore osculabantur, videre meruerunt; et iterum post modicum nihil in eodem loco nisi solam herbam viderunt. Illi flentes præ gaudio, voces tollentes ad sidera, Dei in martyre suo collaudaverunt magnalia. Et, recedentibus capillis, statim eadem hora regressi sunt Cantuariam, et invenerunt patrem suum qui eos miserat et multos fratres cum eo congregatos, et narraverunt eis qualiter cognoverunt Dei martyrem in ortu capillorum. Et ipsi Deo gratias agentes dixerunt ad invicem, "Quia magnus est Dominus et magna virtus Ejus, et mirabilem Ejus non est numerus," simul cum martyre suo Ipsum collaudantes Qui in sanctis suis semper est gloriosus; Qui cum Patre et Spiritu Sancto vivit et regnat Deus per omnia sæcula sæculorum; Amen.

Item qualiter reliquie sancti Wistani, in ignem missae illesae sint conservatae, et qualiter testa capitis ab igne extracta eadem in terram sudorem emisit.

QUIA juxta veridicam Salvatoris sententiam "non
 " potest civitas abscondi supra montem posita," egregius A.D.
c. 1077.
 Dei martyr Wistanus ad monasterium Eveshamense St. Matt.
v. 14.
 translatus, ut verus ejusdem ecclesiae advocatus se
 mirabiliter ostendere dignatus est, Domino pro eo ibidem
 miraculose operante. Quum enim Walterus abbas, qui
 primus Francigenarum ecclesiae praefuit Eveshamensi,
 multas sanctorum reliquias in eadem ecclesia invenisset
 quae apud Anglicos cum summo honore et reverentia
 venerabantur, intra se admirabatur quomodo gens de
 tot sanctorum virorum prosapia orta ab ipsis Francigenis
 esset debellata et eis subjugata. Et quum, minus
 diligens veritatis perscrutator, hujus rei rationem non
 inveniret, nesciens quia filii non ambulaverunt in viis
 Domini sicut ambulaverunt patres eorum, et ideo
 invenerunt eos mala in extremo tempore, cepit de
 praedictarum reliquiarum sanctitate dubitare, et a fide
 conversus ad probationem, (non intelligens apostolum
 qui dicit, Fides habet meritum cui humana ratio non
 praebet experimentum,) praedictarum reliquiarum sancti-
 tatem igne probandam magis quam pio credendam
 decrevit, ad erroris sui volumen et excusationem con-
 siliu[m] domini Lanfranci tunc temporis Cantuariensis
 archiepiscopi protendens, et non attendens quod gene-
 ratio prava et perversa signum querit. Tamen ne
 Anglicorum agitatus invidia haec agere videretur, et
 quia timor Domini super omnes est, triduanum fratribus
 indixit jejunium, additis orationum suffragiis, ut Deus
 per ignem temporalem eis ostenderet quae reliquiae ab
 igne perpetuo liberari et inter homines sanctificari
 morerentur. Igitur inter septem Psalmorum poeniten-

[Gloss on
Heb. xi. 1,
2?]

A.D.
a. 1077.

[A.D.
1207.]

biolum. et letaniarum decantationem reliquias beati Wistani, martyris de quarum sanctitate dubitabat in ignem copiosum immisit. Sed omnipotens Deus, merita gloriosi martyris sui attendens et vota orantium fratrum ut Deus patronum suum illasum conservaret, ex alto prospectans, sicut quondam tres pueros in fornace Chaldaea, ita martyrem suum non tantum ne igne combureretur conservavit, sed etiam flammis divisus adeo a calore ferventis ignis (sicut qui aderant testati sunt) illasum et intactum permanere voluit, quod nec color in ossibus mutatus est. (Hoc etiam et nos postea oculis nostris vidimus quando, per eam turrem ecclesiae Eveshamensis feretro ejusdem martyris confrecto, easdem reliquias in aliud feretrum transullimus. In quo etiam casu testam capitis ejusdem martyris (que seorsum ab aliis ossibus sudario involuta erat reposita, sicut et modo est) vidimus quassatam. Quod audientes canonici de Rependune devotissimo et obnixis precibus adicientes et reverentissimo instantes, intuitu caritatis nobis supplicarunt ut aliquam portionem gloriosi martyris et patroni nostri et sui eis impertiremur. Nos vero, attendentes eorum devotionem et quia ab eis ad nos fuerat translata, ipsis per venerabilem patrem nostrum abbatem Randolphum quandam parvam portionem testis confrectas capitis et quoddam os de ejusdem martyris sanctissimis brachiis cum summa reverentia transmisimus. Quibus reliquiis super margaritis desideratis, convectis quibuscumque poterant de compatriotis suis, prior et canonici ferme per unum miliare extra ecclesiam suam cum solempni processione et summa devotione et debita veneratione in obviam¹ procedentes, cum gaudio et fletu eas deosculando susceperunt, et non in mausoleo avi sui, sicut prius, sed in loco digniori cultiori et honestiori pro posse suo colloca-

¹ obviam] oviam, MS.

verunt. His per digressionem ad futuram notitiam
dictis, redeamus ad beati martyris manifestationem
unde digressi sumus.) Igitur postquam ossa beati
martyris ab igne illusa inventa sunt, incredulos timor
invasit; credentes autem et martyrem diligentes gau-
dium et exultatio repleverunt. Enimvero ad creden-
tium gaudium implendum, incredulorum vero errorem
revocandum, superadditur miraculum miraculo. Quum
enim prefatus abbas, tanti miraculi novitate per-
territus, tremulis manibus testam capitis gloriosi
martyris ab igne ad locum pristinum deportaret,
casu de manibus ejus subito in terram cecidit, tan-
tumque rivum sudoris emisit quantum aliquis virorum
quolibet accidenti de se emittere posset. Quo viso
miraculo omnes manus levant, genua flectunt, voces
tollunt ad sidera Dei laudantes magnalia, et sanctam
caput cum ceteris membris usque ad feretrum ad hoc
deputatum cum laudibus et canticis detulerunt. Illico
caput illud quod post tot annos mortificationis mem-
brorum sudorem emittit, ejus capilli adhuc crescunt,
ejus coni quassationis locum lumen celeste circundo-
dit, sicut venerabilis Beda presbyter testatur.¹ Attol-
lamus itaque cum eodem venerabili Beda presbytero in
ipso reverendo patrono nostro Dei magnalia, Qui per
sanctos suos talia operari dignatus est: Qui vivit et
regnat per omnia secula seculorum; Amen.

A.D.

c. 1077.

¹ Flor. Wore., sub anno 850; see p. 333, note 1.

APPENDIX.

II.

CONTINUATION OF THE HISTORY OF THE ABBOTS TO THE
TIME OF THE DISSOLUTION.

[Cotton, Vespasian, B. xv. f. 19 b.]

A.D.
1418, 1460.

SECUNDA post hanc hebdomada, *i.e.*, 8 idus Decembria, electus est Ricardus Bromisgrove, tunc infirmarius istius loci, et ab episcopo Bangoriensi, tunc cancellario Oxonia, munus benedictionis accepit.¹ Ille ordinavit ut unoquoque anno in die Pentecostes quilibet frater tam presens quam absens, sacerdos et non in partibus functus, perciperet viginti denarios, et insuper unam auream vel caponem cum una quarta vini, et prior duplum solutionis, videlicet 3 sol. 4d. et duos capones vel aureas cum duobus quartis vini. Profuisset iste abbas annis 17: obiit 10 Maii, anno Domini 1435.

Post ejus mortem electus erat Joannes Wykewan prior ejusdem monasterii, 12 kal. Januarii, et in die Thomae apostoli, ab episcopo Bathoniensi, tunc cancellario Anglie, benedictionem accepit; et obiit, transactis prelationis 26 annis, anno Domini 1460.² Acquisivit de novis terris et tenementis £29 11 sol. annuversarii,³ et fecit festum Epiphaniæ sollemnizari sicut in septem festis cum octavis.

¹ The whole proceedings in the matter of his appointment, viz., the application to the king for leave to elect, the *congé d'élire*, the record of election, certificate to the king, royal assent, benediction by the bishop of

Bangor, &c., are prefixed to his Register in Cotton Ms. Titus C. ix. ff. 1-4. The names of all the brethren at the time are given.

² *sic.* He died in 1460.

³ *sic.*

Huic successit Ricardus Penbrok,¹ doctor inceptor in theologia, electus voce totius conventus anno Domini 1400, tertio die Martii, qui ab Herefordensi episcopo benedictus fuit. Præfuit monasterio annis septem, et obiit septimo die Maii, anno Domini 1407 et regis Edwardi IV. septimo. A.D. 1400-1514

Huic successit Ricardus Hauskysbory prior, electus anno Domini 1467, benedictione ab episcopo Lincolniensi suscepta, 6 Augusti (qui tum erat dies Martis) est installatus. Hujus tempore magnates convolarunt ad eum frequenter ad monasterium ut non sufficeret redditus. Itaque monasterium vero alieno obligatum reliquit ad summam mille marcarum quam successores solvere cogerentur. Præfuit annis decem; obiit 6 Aprilis anno Domini 1477, anno Edwardi IV. septendecimo.

Huic successit Willielmus Upton, monachus hujus domus et prior de Alcestrin, 18 die Aprilis, anno Domini 1477, qui reperiens monasterium gravatum vero alieno ad summam mille librarum, solvebat totum. Ille quinque tantum annis præfuit, mortuus anno Domini 1483, 11 die Augusti, anno Edwardi IV. vicesimo secundo.

Huic successit Johannes Norton, prior claustralis, 4 Septembris anno Domini 1483, Ricardi III. primo. Ille providebat ut in die anniversarii sui unusquisque fratrum viginti denarios [haberet], et ut fratres haberent unam damam ex damario de Offenham (et ideo ampliavit parvam de Offenham), cum vino de collato abbatis. Præfuit annis octo; obiit anno Domini 1491, secundo die Julii, anno Henrici VII. septimo.

Huic successit Thomas Newbold, collararius monasterii, anno Henrici VII. septimo, 18 Julii, 1491, ab episcopo Herefordensi consecratus. Præfuit annis viginti duo et ultra, et anno Domini 1514 mortuus est sexto die Decembris.

¹ Almoner. in 1418; ordained acolyte and subdeacon by Richard [Behmer], bishop of Aconbury 18 Dec. 1428; ordained deacon, 16 Feb. 1429. *Thus C. ix. ff. 1, 30 b.*
² *sufficiens* sufficerat, MS.

A.D. 1514-1539. Quo mortuo in abbatem elegerunt fratres Clementem Lichfeld, priorem monasterii, 28 die Decembris anno Domini 1514.¹ Solvebat suo tempore multas summas, primo, regi Henrico VIII. pro libera electione consuetam summam, viz. £160, et Thome Wolsey, tunc regis elemosynario, £100 pro voluntate sua, non justa causa. Præterea dedit eidem regi mutuo 500 marcas una vice quas postea dedit, sicut ceteri fecerunt; deinde solvebat eidem regi pro quinta parte possessionum 500 marcas. Item postea pro redemptione (ut rex voluit) pæmmissi 500 marcas. Item dedit Wolsey cardinali pro visitatione sua £50. Item solvebat Laurentio cardinali venienti in Angliam £1. Item alio tempore ad habendum Wolsey benivolentiam erga religionem pro sua parte £20; et oneratus est singulis annis servis regis advenientibus, quibus dedit semper aliquid, nunc 40d., nunc 6s. 8d., nunc 13s. 4d. et quibusdam 20d.² et ultra, et similiter servis cardinalis et principis, et habuit equos regis uno anno cum servis viginti quatuor quotidie ad mensam.³

Vetus et annuus valor monasterii de Evesham taxatur per commissarios domini regis Henrici VIII. [anno] 27., tam in temporalibus quam spiritualibus per annum, ultra omnes deductiones, £1173 12s. 10d.

[1514] 1513 MS.

sic: qu. 20s f

¹ "Clemens Lichfeld convocatus medio anno 1538 interfuit: subsc. antogr. Cloop. E. S. Phil. Hawford, alias Ballard, ultimus abbas. Dissol. 17 Nov. 1539. Athon. Oxon., part i. p. 177." Wharton, in Lam-

both MS. 589, p. 41. Lichfeld [John Wyck] resigned in 1539 to avoid the dishonour of surrendering the abbey, and Hawford was appointed simply to carry out the will of the king. Lichfeld died at Offenham in Oct. 1540, and was buried in All Saints, Evesham.

GLOSSARY.

GLOSSARY.

A.

ACTOR. Plaintiff. "*Actor est qui agit et vocat alium in jus . . . Actorum quoque appellant juris-consulti petitores, reum vero possessorem.*"—Calvini Lexicon Juridicum (Genev. 1622). Hence the meaning of the passage at p. 151 ("*quum esset reus a re . . . actor effectus est*") would appear to be, "Clipstone, although he was the defendant both as to the matter in dispute (since he had been placed in possession of the jurisdiction of the monastery), and also as to the actual condition in which he stood, (as was shown by the sentence afterwards given against him,) was nevertheless appointed to upon the pleadings as plaintiff."

ADVOCATIO. Advowson. 223, 281, 294, &c.

ALBA. An alb. 101, n. 202, *et sup.* "In *albis,*" *i. q.* *surplice-days.* 210, 280, 308.

ALICO. 217, n. **ALLICIA.** 110, n. 221. Herring.

ALMUCHUM. An almuce, amos, or furled hood, worn in the choir. 290.

AMBULATORIUM. An ambulatory; a place for walking-exercise. 300.

AMICTUS. An amice; "a white linen napkin or veil, worn by all clergy above the four minor orders," (Pugin's Glossary,) ornamented with an apparel or embroidered border. 290.

AMORTIZAMENTUM. The obtaining licence to hold lands in mortmain. 300.

ANNALIS. A year's mind. When an abbot or monk of another house, who was also a member of the chapter of Evesham, died, his allowance of bread and beer, if an abbot, was daily to be given to some poor person for a whole year (*ad annale*), if a monk, for thirty days (*ad tricenale*). 220.

ANTIOPHONARI. The service-book containing the antiphons. 298.

APPARATUS. Apparels; small pieces of stuff, silk, or embroidery attached as ornaments to the amice or the alb. 269, 271. [See Rock's Church of our Fathers, vol. 1, p. 138.] Cf. *Parura*.

AQUARIUM. A vessel for the holy water. 301.

ASPERSORIUM. The aspergill, or

perge, or instrument for sprinkling the holy water. 301.
ASSARTO. To clear wood-lands; to plough up forest or waste land for tillage. 212, *n.*, 273.
ASSARTUM. Ploughed land, land cleared for tillage. 76, 121, 129, 127, 202, 273, *et alibi*.
AVIRUM. Farm cattle, especially oxen for the plough. 278. Used at p. 267 of a heriot paid to the sacrist.
AULA. The hall, or common-room, of the abbey. "*Aula munitiva*." 200. The guest-chamber, "*aula hospitum*." 99, 201, 237, 291. The hall of a manor-house: 300, 301. "*Aula abbatis*." 102, 270, 237.
AURIFRIGIUM. Gold fringe. 203, *n.* Commonly used for the orphrey, or band running up the middle of a chasuble.

B.

BACINUS. A basin. 210.
BARO REGIS. A tenant in chief, or vassal of the crown. 70, 80. "*Debantur Barones Capitales, alius Barones Regis, alius Capitanei Regni, quod de Rege, qui caput regni est, immediate tenuere*."—Spelman, Gloss. Archæol.
BARONIA. A barony, or manor. 220.
BASIS. A pillar. "*Volta optima, absque base media*," unsupported by any central pillar. 280. "*Hæc basys*, the ground

"polyr."—Wright's Vocabularies, 1857, p. 261.

BAUDERKINUM. Bauderkin, a stuff composed of silk interwoven with gold. 201.

BENEFICIARI. Persons holding an ecclesiastical benefice. 277.

BERTONA. The berton; the yards and out-offices, or home-farm. 270, 287, 293, 296.

BIGA. A two-wheeled cart, "*Biga curia*," one of the usual carts employed in the court-yards. (?) 212, *n.*

BLERIUS. Blue. 200, 202.

BOSCHUS. A wood. 202 *ter*, 301, *n.*

BOSCARI. A cattle-shed. 301 *ita*.

BOVATA TERRA. An oxgang; as much land as an ox can plough in a year; thirteen or fifteen acres. 78.

BRACINUM, BRACINA. A brow-house. 101, 287.

BULLATUS. Sealed. 107.

BURBARIA. The buryary. 270, 280, 291.

BURSARIUS. The bursar. 280, 282, 297 *ita*, 307, 309.

C.

CADUCUM. Property obtained by lapse or reversion. 101, 121, 212.

CALIGA. Loggings; buskins. 244. (*See* Rock's Church of our Fathers, vol. II, pp. 243-252.) They are prescribed in the "*Regula Benedicti*" as part of the monastic apparel, but were worn separate from the sandal or shoe; and

therefore it is part of Marloberge's charge against Norreys, that he wore his leggings "consutis eis "pedulibus more militum;" that, in fact, instead of wearing shoes and stockings, he wore a kind of military boot. Turrocremata, in his Commentary upon the "Regula" (1575, p. 250), says, "*Nonnulli* "monachi [pedules] divison a "caligis portant propter sudorem "pedum; ut facilius possint eos "lavare." The prohibition of boots was, therefore, by no means general, if only some wore the shoes and leggings separate.

CAMERA. 1. The office of the wardrobe; the office charged with the supply of clothes, furniture, &c. 102, 108, 107, 110, 212, 208, 207, &c. 2. A chamber. 287, &c. 3. The office-chambers of the various officials of the abbey, ". . . . "officina, videl. camera magistri "capella, camera snerista," &c. 280, 287.

CAMERARIUS. The chamberlain; the officer charged with the wardrobe, &c. 220, 201, 200.

CAMISIA. Shirt. 104, 214. The Rule of S. Benedict only allowed the tunic and hooded cloak for ordinary wear; hence it is one of the charges against abbot Norreys, that "camisia utitur contra "statuta ordinis nostri."

CANCELLARIUS. The lord chancellor. 274.

CANCELLUS. Chancel. 287 *loc.*

CANON, *i.e.* CANON MISSAL. The

consecration prayer in the Holy Eucharist. 315.

CANTARIA. "Liberatus a parva "cantaria," exempted from the office of chanting the minor portions of the service. 300. See a parallel passage quoted by Du Cange, from Ingulph, where it is stated that those who were thus exempted were such as had completed twenty-four years from their profession.

CANTURCOPI. A cope of smicenet, so called. 279. "*Iteo dalmatica*, "a canturcope."—Wright's Vocabulary, p. 231. *Canturcope* = *chantercope* (Rock, vol. II. p. 25), the cope worn by the chanter or precentor.

CAPITALIS. "Capitulo messuagium," a principal messuage, or manor-house. 290.

CAPITULUM. 1. The chapter; the general body of the monks. 209, 213, 235, 237. 2. The chapter-house. 91, 94, 101, 117, 120, 200, 215, 260, 266, &c. 3. The chapter-meeting. 110, 200, 207, 238, 244, 253, 251. 4. The meeting of a tri-decennial chapter. 100. 5. A chapter, or section. 215, n. 7238.

CAPPA or CAPA. 1. Cope. 88, *et sup.* 2. Besides bearing the ordinary sense of a *cope* this word is applied also to a black hooded cloak or mantle without sleeves, called the canon's cope. "Cappatus." Cloaked. 101, 211. "Aliqui, videlicet ut "tramontani monachi, cucullum "dicunt cappam, habitum longum "et amplum, sed munitum non

"habentem . . . Floccus" (sic *Proccus*) "vero dicunt habbitum
"qui longus habet manibus."—
Threocenata, Comm. in Reg.
Hened., tract. 121. Col. Agt.
1575, p. 250. For a description
of the canon's cope, see Rock's
Church of our Fathers, vol. II.
p. 50. *Dies in capis*, ordinary
service-days, opposed to *dies in
albis* = festival or surplice-days.
see "Non infrequenter in scrip-
"tura antiquis significant iudi-
"cium capitis quo monachi
"utabantur equitaturi."—Rey-
ner, Apostol. Benedicti, p. 11.

CARICATA. A cartload. 300

CARIAGIUM. Carriage, cartago. 300.

CARIO. To carry. 300.

CARITATES. Extra allowances of
meat and drink (particularly the
latter) on festivals and the com-
memoration days of benefactors.
122, 210, 218, n., 210, 250, 287. *Caritas* =
"loving cup, or draught of wine
"as a pledge of mutual kindness."
—Rock's Church of our Fathers,
vol. II. p. 336. See *Iusta*.

CARITATIVE. From pure goodwill,
as an act of love, freely. 103, 106, 277.

CAROLÆ FRATRUM. Closets or
studies in the cloisters, where the
monks read or wrote in private.
301 [or 280.] [See Parker's Glos-
sary of Arch., and Raine's Gloss.
to "The Priory of Finchale,"
published by the Surtees'
Society.] There were such stalls
at Gloucester and Durham.

CARUCA. A plough. 274, 276.

CARUCATA. A plough-land; as much

land as can be tilled with one
plough in a year. 78, 276, 283, 300, 301.
&c. The measure was a varying
one. [See the Glossary to
Kennett's Purgell Antiquities.]
The *hide* was a Saxon mea-
surement; the *carucata* in some
degree its Norman equivalent or
substitute. [See Ellis' Introd. to
Domesday, i. 150.] But they
both continually varied.

CASULA. The chasuble. 83, 87, 106, 100,
262, 263, 284, 302.

CELLARIUM. The cellar or pro-
vision storehouse; the buttery.
100, *et supra*. "Cellarium vini." 287.
"Vinum de cellario abbatia,"
wine of a better kind. (218, note), 230.
["Bonum vinum cum sapore
"Bibi abbas cum priore,
"Sed conventus de priore
"Semper solet bibere."—

Vener on a fly-leaf in Holl.
MS. Rawl. A. 981. It appears
from note 3 at p. 218, that the
abbot's *breuit* was of a better kind,
as well as his wine.

CELLARIUS. The cellarer; the
officer who had charge of all the
provisions. 200, *et supra*.

CEREVISIA, CERVISIA. Ale made
without hops. 108, 109, n., 110, n., 113,
180, &c. The "Promptorium Par-
"vulorum" calls this ale "putus
"Anglorum." It distinguishes
hopped beer as *cervisia humma-
lina*; this was introduced by
foreigners. See Mr. Way's note,
ibid., p. 245.

CHARTERS. Large dishes. 303

- CINGULUM.** Girdle, or surcingle. 321.
- CLASSIUM.** The ringing of bells, or a confused simultaneous ch ringing. 88, 48, 10, 52, 311. *See* a note by Dr. Todd in *The British Magazine*, vol. xxx. p. 658.
- CLAUSTRALIS.** A monk. 200.
- CLAUSTRUM.** A cloister. 101, 116, 200, 248, 211, 270, 280, 301.
- CLAUSUM.** A close. 204 *bis*, 205 *bis*, 200.
- CENA DOMINI.** Thursday in Holy Week. 216, 210, 220, 200.
- COLLATERALIS.** A companion, associate; a *sidesman*. 121, 218, 251.
- COLATIO.** Supper. 210.
- COMITATUS.** The court of the county. "Pro secta facienda ad comitatum Wygornia," for doing suit and service at the shire-mote of *Worcestershire*. 278.
- COMMUNA.** Right of common. 212, *n.*, 202, 275.
- COMPATRI.** Godfather. 324, 320.
- COMPUTUS.** An account, reckoning. 300.
- COMPLACENTUM.** Complaisance. 81.
- CONFRATER.** One of the brotherhood. 283, 300.
- CONSILIUM.** An advocate, "counsel." "Consilio suo tunc delictis," 300.
- CONSILUDINARIUS.** A customary tenant. 214, *n. 1.*
- CONSUETUDINES.** Customary services. 213, *n. 2.*
- CONVENTICULUM.** A meeting, a synod. "Conventicula episcoporum," 180. Apparently used as a semi-contemptuous term.
- CONVERSUS.** A lay brother. "Fines vocatos conversos," 288.
- The name was sometimes applied to those who had assumed the monastic habit late in life; but more frequently also to Jews who had embraced Christianity. *See* *Prynne's Records*, vol. ii. pp. 835-40. The Rolls Chapel was founded by Hen. III. as "Domus Conversorum," a hospital for converted Jews.
- CONUS.** The crown of the head. 310, 311, 337. "Conus dicitur apex galee, forsitan a figura, piumm nunc referente; hic autem sumitur pro vertice capitis."—*Acta Sanctorum*, Jun. vol. i. p. 87.
- COOPERIORIA.** 1. *Coverlets*, counterpanes. 122. Mentioned in Harl. MS. 3763 among the articles furnished by the chamberlain. — *Tindal's Evesham*, p. 188. *See* *Wright's Vocabularies*, p. 199; and "*Promptorium Parvulorum*," i. 97. 2. *Coverings* or hangings. "Sodilo episcopale cum cooperioris ipsius." 302.
- COPHORD (Lae).** The sideboard in halls. 301. "In mediæval halls there is frequently a recess in the wall at the end behind the screen, which appears to have been used for the sideboard, or 'cupboard.'—(*Parker's Gloss. of Arch.*) The *cophord* in the text would appear to have been of this kind.
- CORRODIAL.** The allowance of provision and clothing made by a religious house to their members, servants, or others. 210, 220, 200, 291.

CORTINA. A curtain, dorsal, or piece of tapestry, hung up in the choir of the church on festival days. 210. "Dedit etiam duas "cortinas, quas Gallico *Dassers* "vocantur, . . . quas etiam in "principiis festivitatis pendent "in choro."—*Chronicon Monast. de Abingdon*, ii. 213.

COTAGIUM. A cottage. 204, 205, 205.

CRASSETUS. A crosset; a torch fixed on a pole. 212, n.

CUORRA, CURRA. A close adjoining a dwelling-house. 09, 208, 215, n.

CRYPTA. 1. A subterranean vault, used as a chapel. 51, 55, 97. 2. Vaulted chapels, adjoining the east end of the choir. 205, 207, 209. "Altare S. Marci in cryptis." 207, 209, 270, 271, 208. [*See May's History of Evesham*, p. 48.]

CUOULLA. The monk's hooded cloak. 108, 110, 238. The difference between the *cowl* and the *frack* is said to be that the former has no sleeves, but the latter has long and full sleeves. (*De Canonicis*.)

CUPPA. A cup. 202.

CURIA. 1. The king's court. 89, 89, 124, 125, &c. The "*Curia Regis*" was the Supreme Court of Justice, as well as the Council; besides being the term used to designate the place of the king's abode, and his ordinary attendants. 2. The papal court. 113, &c. 3. A precinct, or courtyard. 212, n., 201 *ibid.*, 287 *ibid.*, 202, 201. 4. A manor. 203, 213, n. 2.

CURSOR. A public official messenger. 123, 151. It appears that the

messengers of the Roman court were noted for forgeries, since in the latter passage *Marleberge* remarks that the indulgences granted to Evesham by popes Clement and Celestine were probably impeached by *Clipstone* as forgeries because the bearer of them "*publicus cursor fuit curius*;" and therefore it was assumed that they had been fabricated by him.

CURILAGIUM. A yard, or small enclosure. 238, 201.

D.

DALMATICA. "A long robe with "sleeves, partly open at the "sides" (*Pugin's Glossary*), worn by deacons. 200, 202.

DAMNARIUM. A deer-park. 230.

DECANUS CHRISTIANITATIS. A rural dean; dean of a court-christian, or ecclesiastical court. 82, 204. [*See Kennett's Parochial Antiquities*, vol. ii. p. 341, &c.]

DECIMA. Tithes. 75, &c.

DENARI PETRI. Peter-pence; the tribute to Rome of a penny for every house. 210, 222.

DIASPHERATUS. Diapered. 202.

DIATIM. Dally. n.

DIETA. 1. A day's journey. 118, 200. 2. The daily allowance of food. 213, n., 203, n.

DISCUS. 1. A desk. "*Tintinnabulum ad discum appendit*," the reader's desk in the refectory. 218, n., 270. 2. A dish. 217, 201 *ibid.*

DOMINIUM. 75, 211, 217, 207. **DOMINIUM.**

78, 300 *als.* DOMINICAN VILLAM. 229.
The land held in the hands of
the lord of the manor; the de-
mesne lands.

DORMITORIUM. The dormitory, or
dorter. 99, 101, 215.

DORSILUS. Tapestry-hangings.
91, 99. See *Cortina*.

E.

ELEEMOSYNARIA. The alms. 211, 215, *n.*, 210, *n.*, 200, 272, &c.

ELEEMOSYNARIUS. The almoner.
200, 280, 282, 202, 200, 307, 310.

ENAMELLATUS. Enamelled. 301.

EMBROIDATUS. Embroidered. 302.

ESCAMBIUM. Exchange. 300, 307.

EXAMITUM. Samite; a kind of rich
silk, sometimes inwrought with
gold or silver thread. 202, 203, 277,
281, 282, 289, 289.

EXECUTIO. The writ of judgment
for the execution of a judicial
sentence. 181, 197, 198.

F.

FEMORALIA. Breeches. 106, 230.

FEOBUM, FEODUM. Land held in
fee, *i.e.* on the condition of ren-
dering some service or payment
to a superior. 101, 211, *n.*, 281, 291.

FIRMA. Land taken by lease at a
yearly rent. "Ad firmam posuit,
"tradidit," he let out to farm.
101, 105, 276, 303.

FLACO, FLACCO [or FLATO]. A
flawn; apparently a kind of pau-
cuke. 218, *n.*, 219. "A white meat,

made of milk, eggs, butter, and
meal."—Cotgrave, quoted by
Stevenson, *Chron. Abingd.* ii. 442.
See "Promptorium Parvulorum,"
vol. i. p. 164. Wright, in his vo-
lume of *Vocabularies*, 1857, p. 200,
calls it a custard. It is mentioned
in the text as an Easter dish, and
in Barnaby Googe's list of viands
at that festival occur "custardos
"great."

FONS. The baptismal font. 289, 293.

FORACHUM. Hay and straw for
horses. 210, *n.*, 212, *n.*, 213, *n.*, 217, 220.
It is distinguished at pp. 210,
212, and 220 from the *provender*,
i.e. the corn from the granary.

FORESTA. A forest. 288.

FORMICEN [al. FORMICÆ]. A
kind of cakes. 210. Du Cange
suggests that they may be *cheese-*
cakes; but the word is not given
in the "Promptorium Parvulo-
rum" as a synonym for the
latter.

FORSATUM. A ditch or moat. 270,
278.

FRUXURA. Fried dishes; fritters.
218, *n.*, 210 *als.* "Fryd met."—
Wright's *Vocabularies*, p. 241.

FROCOUR. The monk's frock. 105,
238, 241. "The upper garment,
"differing only from that com-
"monly used by the monks
"from its having no cowl."—
Maitland's *Dark Ages*; second
edit., p. 305. But see *Cappa*,
Camilla.

FRONTILLA. Altar-frontals. 302.
[Rock's Church of our Fathers,
i. 235-242.]

FURNUM. 200. **FURNUS.** 211, 216, 217.
A bakehouse, or public oven, at which the tenants were obliged to bake their bread, and pay *furnage*. [See Kennett's Glossary.]

G.

GARBA. A sheaf of corn. 201.
GARDINARIUS. The gardener. 201.
GARDINUM. A garden. 200, 204, 208.
GRADALE. The service-book called the *Gradual*, containing the various portions sung by the choir at the office of the Mass. 208.
GRANARIUM. A granary or barn. 101, 210, n.
GRANGIA. A farm-yard and farm-offices, belonging to a monastery. 210, n., 212, n., 220, 201, 202, 200, 201, 203, &c.
"Domus seu aedificia ubi reponuntur grana, ut sunt horrea; et ubi sunt stabula pro equis, hostaria, [&c. . . .] et sic de aliis quae pertinent ad economiam, ut sunt loca deputata pro serviensibus ad agriculturam."
— Lyndwode, Provinc. Anglie.
"Grangia decimalis," a tithe barn. 201, 201. At pp. 210, 212, 220, the granga where the hay and straw were kept is distinguished from the corn-granary.
GRIFFO, GRIVRO. A griffin. 203, n., 200.
GRISUM. Grey fur; miniver. 200.
[Rock's Church of our Fathers, i. 64.]
GRUILLUM. Gravel. 212.
GURRA. War. 223.

H.

HIVA. A plough-hand; hand sufficient for the support of one family. 72, 73, 80, 81, 81. See *Curagita*.
HOMAGIUM. The oath of service and submission made by a tenant to his lord. 90.
HOMO. A bondstony tenant. 52, 100, 127.
HOSPITALIA. The hostelry; the office of the *hostilarius*. 201.
HOSTILIARIUS. The officer charged with the care of the guests. 207.
"Qui ad suscipiendos hospites deputatus est."—Harl. 3763, f. 203 b. [The directions as to the furniture required for the use of the guests at Exeterham and the behaviour of the hostiler are there given.]
HOTORIA. [Qu. for *hostilaria*, the guests' chamber, *domus hospitum*?] 201.

I.

ILLUMINARI. To paint or illuminate manuscripts. 210.
IMAGINULA. A little image. 41.
IMPANCO. 1. To impark. 201, n.
2. To impound. 272.
IMPIGNORO. To impledge or pawn. 277.
INBLADATUS. In crop. "Terro inbladato." 272.
INCANTUM. Ink. 210.
INFIRMARIA. The infirmary. 101.
228, 201, 203, 200.

INFIRMARIUS. The monk in charge of the infirmary. 208, 309.

INSTALLATUS. Installed. 203, 330.

INTERDICTUM. The prohibition of all divine service and ecclesiastical rites in an excommunicated country or province. 225, 270, 291.

INTERLOCUTIO. An intermediate judgment upon a plea external to the merits of the case itself. 127.

J.

JUDICIUM PRÆTORIUM. Final judgment on the claim to some right or property; judgment on the merits of the case. 114, 198, 221.

JUDICIUM POSSESSORIUM. Preliminary judgment as to the actual possession of some right or property at the time of, and pending, the suit; judgment on the present facts of the case. 114, 116, 151, 161, 221.

JUSTA. A drinking measure. 200 *dis*, 217, 218 *dis*, 219, 220 *tor*. "Quasi *justa mensura*, quantum cuique sufficit potus administrans." —Du Cange. It is difficult to determine what this "just allowance" was. We learn from a note at p. 218, that six "curiales" make a sextary, and two make a "justa;" if this sextary be the common measure so called, containing about a pint and a half, the daily allowance of two "justa" was only one pint. But we read at p. 283 that Abbot Whitchurch fixed the weekly al-

lowance of all the brethren in priests' orders at *eight gallons*. (On the other hand, if the "sextarius regis" be the sextary of *wine*, which contained, according to Fleta, four gallons ("quatuor galones;" lib. ii. cap. 12, pp. 73-4), the daily allowance becomes even then impossibly huge; while Cowell makes the sextary of *ale* to have contained no less a quantity than *sixteen lagons*, or gallons.

IUSTICIARIUS. 1. The lord chief justice. 106. 2. A judge. 127.

K.

KERNELLARE. To fortify with crenelles, or embattle. 202. *Crenelles* are the embasures of battlements, or loopholes for arrows, &c. Notes of two licences to crenellate "domum ultra portam abbatie," and "domum extra portam," the one dated 1332, the other 1336, are entered in a list of licences compiled from the Patent Rolls, and printed in the Gentleman's Magazine, new ser., vol. i., 1856, pp. 326-7. The second licence, dated 15 March, is in Harl. MS. 3763, fol. 130 b.

L.

LANENA. "A measure containing six sextarii." —[Tomlin's Law

Diet.] A gallon. — [Prompt. Parv.] 283 *bis*, 308.

LARDARIUM. The larder. 100.

LAVATORIUM. 1. A trough for washing; a lavatory. 100, 270. Usually placed in the cloisters of monasteries. 2. The piscina at the altar. 301, *n*.

LAUDO. To recommend or advise. 224.

LAVENDRIA. LAVENDERINA. 208.

LAVENDRINA. 220. The laundry.

LECTRICIUM. A lectern. 101, 200. A portion of one of the lecterns here mentioned still exists in private possession. It is of marble, and is described and engraved in the *Archæologia*, vol. xvii., where it is supposed to be that set up by Marleborge. In May's Hist. of Evesham (where a woodcut of it is given, p. 57) it is supposed to be rather that which was set up by abbot Adam in the chapter-house.

LEQUATA ALTARIS. Mortuaries. 211.

LITERATIONES. Yearly allowances of clothes and victuals. 122. (It appears from the context—"multi famo portissent"—to refer in this instance exclusively to food.)

LIBERTAS REGIA. Exemption from public taxes and all secular services. 28, 151 *bis*, 155, 156, 171, 172 *bis*, 180 *bis*, 180, 192, 222. "Statuons do emoro & ut ab omni publico vooligali, n & victu, ab expeditione, ab opere regio, sit libera."—Æthilward's grant of Ombersley; Kemble, *Cod. Dipl.* 1. 64.

LIBERTAS ROMANA. Entire freedom; such freedom as the citizens of Rome possessed; and hence, exemption from the spiritual jurisdiction of the local ordinary and subjection only to the Pope. 150, 152, 150, 192. A term used in forms of manumission. [Du Cange, *sub voce* Manumissio.]

LINUM AMINA. Linen sheets. 104, 214.

LITTERATORI. By means of letters. 125.

LOCUTORIUM. The parlour; the room in a monastery in which conversation was allowed. 98, 99, 204 *bis*, 271.

LONGANIMITER. For a long time. 294.

LUMINARE. 1. An altar-light. 200, 270, 271, 308. 2. A window. 271.

M.

MAGISTER CAPITULI. "Qui emorior capellani preest."—Du Cange. Corresponding to *Precentor*. 280, 307.

MANCUSA, MANCULA, AURI. A coin of somewhat uncertain value. The silver mancusa was worth about thirty pence; the gold, ten times as much.—[Hardwick's *Glossary to the Hist. S. August. Cant.*]

MAGNALIA. Great things. 25, 210, 224, 307.

MANDATUM. 1. The office of the Maundy or washing the feet of the poor on Thursday in Holy Week. 93, 210, 218, 260. 2. A daily

- similar ministration. 91, 92. 3.
A loving-pledge; "caritatem pro
"mandato," a loving cup or grace
cup. 219.
- MANERIUM. A manor; a lordship.
102, *et seq.*
- MANIPULUS. The manipule; an or-
nament (originally a linen napkin)
worn by priests at Mass on the
left wrist. 101, 203, 280, 290, 302.
- MANSA. A hide of land; a house
with sufficient land attached for
the support of one family. 72, 73, 74.
- MANSUM. 24. MANSUS. 302. A
dwelling-house.
- MANUS MORTUA. Mortmain. "Non-
"dam ad manum mortuam per-
"veniat," it had not yet become
part of the actual endowments of
the abbey. 303.
- MANUTERGIUM. A hand towel.
200, 210.
- MARCA. An ideal silver coin, equal
to thirteen shillings and fourpence.
83, *et seq.*
- MARCA AURI. An ideal gold coin,
equal to ten marks of silver. 80.
- MARITAGIUM. Marriage portion;
dowry. 272.
- MARTIROLOGIUM. A martyrology. 208.
* [For a note by Dr. Todd on the
use of this word, see the British
Magazine, vol. XXXI, pp. 23-4.]
- MAZURM. A wooden drinking cup,
generally made of maple. 203 *ib.*
[Supposed to be derived from the
Fl. maeser, maple. Communica-
tions on the subject are to be
found in *Notes and Queries*, *pass-*
sim.]
- MENDO. Mend. 100, 200.
- MEMORIA. A monument in "memo-
"rium," or tomb. 321.
- MEREMUM. Wood, timber. 280, 287,
308.
- MESSUAGIUM. A dwelling-house,
usually with land attached. 208,
281, 286, 289, 290, &c.
- MINOR. A minor in law. 102
"Ecclesia enim fungitur vice
"minoris," a church is supposed
to stand in the situation of a
minor, [and therefore no lapse
ought to interfere with the re-
stitution of rights which may
have been lost by the fault of its
guardians.] "Ille est quod
"prelati ecclesiarum comparan-
"tur tutoribus et curatoribus."
—*Decretales Gregorii IX.*, Par.
1512, col. 462.
- MINUTUS. One who has been bled.
280, 291, 297, 299, 300.
- MISERICORDIA. 1. Extra allowance
of meat and drink. 218, *n.*, 220, 278,
298, &c. 2. A chamber in which
monks needing indulgence, "pro
"debilitate vel alia justa de
"causa," (Lyndwode, quoted by
Du Cange), were allowed to pass
their time. 270, 280, 298.
- MISERICORDIA DOMINI [plena est
terra]. The commencement of
the introit (from Psalm xxxii.)
sung on the second Sunday after
Easter; whence the Sunday itself
took its name. 152, 198, 210, 287.
- MITTA. A measure of salt, said to
have contained ten bushels. 12, 74.
- MONACHILIS. 1. Monastic. 12, 71.
2. Used by the monks. "Panes
"monachiles," the ordinary
monks' loaves. 218, 220.

N.

NATIVUS. One born in serfdom. 309.

NAVICULUS. An incense-ship. 101
"A small silver dish to hold the
"frankincense before it was put
"into the thuribulum or smoking
"pot."—Kennett's Glossary to
his Parochial Antiquities.

NAVIS. The nave of the church. 97, 307.

NECESSARIA, i.e. *domus necessaria*. 276.

NODI. The bosses in a vaulted roof. 280.

NOTA. Rough draught. 170. "Pri-
"marium exemplum notis des-
"criptum."—Du Cange, *sub voc.*

NOVALIA. Lands newly brought
into cultivation. 207, 231.

O.

OBEDIENTIA. 1. An office in a
monastery. 200, 207, 311, &c. 2. The
revenue assigned to an office. 105, 107, 124, 201. 3. Profession of
obedience. 182, 234, 259.

OBEDIENTIARIUS. One who holds
an *obedientia*. 200, 242, 244, 291, &c.

OBOLATES. Thin wafer cakes, like
altar-breads; "obloys." 210, 20.

OPVENTIONES CAUSARUM. Emolu-
ments arising from cases in the
Ecclesiastical Court. 210.

OCTAVE, OCTAVA. The octave of
a festival, or the seven days im-
mediately following. 28, 132, 110, 210,
271, 308. At p. 147 it is used in

the more ordinary sense of the last
of the days of commemoration.

OUR RE TRIBUNUM, *audire et
determinare*. The commission of
the judges of a case. 310

ORDANA, Ordne. 310

ORDINARIUS. A servant by birth;
a born villain. 231.

OSCUATORUM PACIS. The pax.
301. A small plate "erected round,
"having been kissed by the
"priest, after the Agnus Dei in
"the mass, to communicate the
"kiss of peace." (Pugin's Glos-
sary.)

P.

PAGINA. A part or portion. 234,
301, 303. "Pagina claustrii," a side
of the cloister.

PALLIUMUS. A pallory. 128

PALLA. Palls hung in chairs on
festivals, or for the covering of
the high altar. 85, 93, 203, n.

PANA, PANES, (*vulg.* PANNUS). A
part or side. 301, n. 2, 303.

PANTRIA. A pantry. 207.

PARCHAMENUM, PAROCHAMENUM.
Parchment. 204 *ib.*, 210 n

PARCELLA. A small portion or
parcel. 300.

PARCUS. A park. 202, 301, 330.

PARENTES. Kindred. 95, 96.

PARLER (L.). The parlour. 304
See *Lorutarium*.

- PAROCHIA.** 1. A diocese. 187, 173, 180, 283. 2. A parish. 187, 197.
- PARURA.** An embroidered border attached to ecclesiastical vestments. 101, *n*, 283, *n*, 288, 290.
- PASTA.** Dough or paste. 218, *n*.
- PEDULES.** Shoes or sandals. 212.
 "Pedules a pedo dicuntur, eo
 "quod pedes legant, quos non-
 "nulli monachi divisos a caligis
 "portant propter sudorem pedum,
 "ut facilius possint eos lavare;
 "et quia illis detractis de pedibus,
 "retentis caligis, dormiunt."—
 Joannis de Turrecremata Comm.
 in Reg. Bened. See *Calige*.
- PERLUS.** Pearls. 302 *bb*.
- PELYEUS.** A basin. Used at p. 301
 of silver basins for the piscine.
- PENSIONARIUS.** One to whom an
 annual payment is made. 276.
- PERCURSUS.** The right of pannage,
 or running hogs in a forest. 214.
- PERLES.** Pearls. 303.
- PERRILLIS.** Pearls. 302, *n*.
- PERSONA.** 1. The person or rector
 of a parish. 150. 2. A character
 in which to appear, a recogniza-
 ble position. "Me non habere
 "personam standi." 127. 3. A
 person. 174, 254. "Persona sua,"
 himself individually. 115, 116. "In
 "persona," personally. 121. 4.
 A dignity or office; the office
 personified in its holder. 100 *bb*.
- PERTINENTIE.** Appurtenances. 212,
 283, 285, 289, 291, 293, 294, 299.
- PIRATA.** An altar-cloth. 101
 [Prompt. Parv. i. 105 G.]
- PILLOLUS.** The round cap worn
 by ecclesiastics during service.
 250.
- PINNACULUM.** A pinnacle. 205, 209.
- PITANCTA.** The allowance of fish,
 flesh, &c.; or an augmentation of
 commons provided by benefac-
 tions. 103, 202, 207, 208. "Portio
 "monachica, . . . lautior pul-
 "mentis, quam ex oloribus erant,
 "cum pietatibus essent de pis-
 "cibus, et hujusmodi."—Du
 Cange.
- PITANCTARIA.** 1. The office of the
 pittancee; the revenues assigned
 to the pittancees. 103 121, 213, 214, *n*,
 281. 2. The kitchen in which
 the pittancees were prepared.
 "Pitancaria coquibarii cum
 "volta." 287.
- PITANCTARIUS.** The officer who had
 the charge of the pittancees. 214, *n*
 216, *n*, 304.
- PLECIUM.** A plea; action at law.
 300, 310.
- PLANCHURUM.** A pig-sty. (?) "Duos
 "porcos ad planchorum," two
 store-pigs. (?) 212, *n*, 217.
- PENITENTIA.** Penance. 270.
- PONTIFICARIUS (Liber).** The service-
 book containing the offices per-
 formed by a bishop. 200.
- PORTUM [Welsh, A. S. port].** A town
 or borough. 75.
- PRABENDA EQUORUM.** Provender.
 210, *n*, 217, 220, 203, *n*. See *Coragium*.
- PRABENDARIUM.** A measure of corn.
 217, 218 *bb* 219 *bb*.
- PRABENDARI.** Board-servants in
 a monastery. 108. "Idem in
 "monasteriis qui servientes, qui-

"bus ad victum cibum et potum
"præbetur," — Du Cange, *sub*
voca.

PRÆDICATIO. A fee for sermons. (?)
210.

PRÆLATIA. 300. } Prelacy, govern-
PRÆLATIO. 338. } ment.

PRÆLIBO. To preface; to mention
beforehand. 30.

PRÆLIBATUS. Before-mentioned.
23, 37, 40, 60, 102, 314.

PRÆ MANIBUS. Before-hand; used
at p. 262 of money paid down at
once for a term of years.

PRÆPOSITUS. A steward or bailiff.
212.

PRÆSTOLATIO. Anticipation, ex-
pectation. 40.

PRÆTAXATUS. Before-mentioned.
310, 321.

PRÆSTYTERIUM. The eastern end
of the choir, containing the sedilia
or stalls for the clergy at the
altar. 224, 227.

PRICHPORTUS. A *prick-pot*; a vessel
described at p. 283 as containing
four gallons.

PRIOR CLAUSTRALIS. The sub-prior,
so called because bound to be in
continual residence "in clauistro."
330.

PROCESSIO PENTECOSTALIS. The
solemn repairing of parishioners
throughout a diocese to the catho-
dral, or from chapels to the
mother church, at Whitsuntide,
to make oblations, hence called
Pentecostals. (Gibson's Codex,
p. 976.) 187, 102, 104. The proces-
sion of the villagers of the vale
to the abbey of Evesham was

abolished in 1442 on account of
the disorders and tumults which
ensued. (Nash's Worcestershire,
vol. 1, p. 200.)

PROCURATIO. 1. The maintenance
of a bishop or archdeacon when
engaged in a visitation, or sum of
money paid in lieu. 102, 104. 2.
Maintenance, *in general*. 105, 230.

PROFESSIO. Acknowledgment of
canonical jurisdiction. 182, 254, 259.

PROPRIETARIUS. A monk holding
private property; a proprietor. 225.
[" . . . nec accommodatum, nec
"locatum, nec depositum aliqua
"omnino monachus vel conversus
"nomine suo recipiat, &c." — Cf.
Du Cange, *sub voca.*]

PULMENTUM. Used in the text for
pottage or soup, made with beans,
bread, or corn. 122, 207, 210, 212.
"Hoc pulmentum, browys," i.e.
broth. — Wright's Vocabulary,
p. 241.

PULTRUM. The road-screen. 232.

Q.

QUARTA. A quart. 208, 222.

R.

RECONVENTIO. A recovery in law.
220.

RECTOR. The rector of a parish. 122,
211, n.

REFECTORARIA. 305. } The re-
REFECTORIUM. 104, 238, 239. } fectory.
RELAXATIO. Release from penance.
277 *bis*, 270.

RENTALE. A rental. 280.

REPRISA. Deductions and charges.
"Valent ultra reprisam 53s. et
"4d.;" the net value. 295.

RESTITUERE. 102, 220, 227, 228. "*Re-*
"*stituere in integrum est re-*
"*ducere in eum statum in quo*
"*erat ante lacionem; petita omni*
"*et obtenta restitutione in inte-*
"*gram omnia sunt in suo statu*
"*donec causa finiatur.*"—Decre-
tales Gregorii IX., Par. 1512, col.
463.

RETE LIBERUM. A free fishery;
the exclusive right of fishing in a
river. 75.

REUS A RE. See *Actor*.

REWARDUM. The regard or visita-
tion of a forest. "Extra re-
"wardum," beyond the limits of
the regard; free from forest law.
202.

RIBALDUS. A ribald; a term ap-
plied to licentious and disorderly
soldiers, and hence used to de-
signate any mean hireling ready
to do base or scandalous work
for his living. 105. [Verstegan
derives the name from *Rabod* or
Radbod, the king of Friesland,
who refused to be baptized by
bishop Wulfrun!—*Restit. of De-*
cayed Intelligence, Lond., 1634,
p. 386.]

ROCHETUM. The rochet, or close-
sleeved short surplice worn by
bishops. 290.

S.

SACRISTA. The sacrist; the officer
who had charge of the church
vessels, ornaments, and vestments.
200, 213, 282, 307.

SACRISTARIA. The office of the
sacrist. 124, 208, 210, 213, 201, 307.

SALSA. Sauce. 276.

SALSARIUM. A salt-cellar. 303.

SARACENORUM OPUS. Sarconet.
278.

SARTARIA. 300. SARTERINA. 208. The
clothiers' room, or *domus sartor-*
is; including both the tailors and
shoemakers.

SCALOP. 1. The ornament called a
scallop; a segment of a circle or
quatrefoil. 281. [*See Rock's Ch.*
of our Fathers, II. 30.] 2. A
salt-cellar in the form of a scallop
shell. 301, *n*.

SCHOPPA, SCOPA. A shop. 300, *n*, 302.

SECRETARIUS. 1. A scribe, or con-
fidential writer. 23. 2. The
sacrist of a church. 321.

SECTA. 1. Suit of court. "Pro
"secta facienda ad comitatum
"Wygornie," for performing suit
and service at the county court
of Worcestershire. 278. 2. A set
or suit of vestments. 200, 302, 308.

SECUNDO MELIOR. Second best.
100, 235, *n*, 207.

SELDA. A shop, or shed for goods.
200, 300. [Explained as a *ware-*
house in Mr. Riley's Glossary to
the *Liber Custumarum*. The
Harl. MS. reads *scopas* at p. 300.

us apparently a synonymous term with *soldu*.]

SENESCALDUS, 103. SENESCALLUS, 07, 123, 126, 127, 209, 211, 214, n., 217, 286, 288, 291, 296. The steward.

SENTENTIO. To give sentence. 198.

SEXTARIUM. A measure, chiefly used for honey. 208, 214, n. It "appears to have been of no certain quantity."—Ellis' *Introd. to Domesday*, i. 134.

SEXTARIUS RIUS. A liquid measure containing about a pint and a half. 218, n. The capacity of the sextary appears however to have been very uncertain. See *Justa*.

SIFUL, CRYFOLD (*Lat.* Scaphus, Scaphula; *Germ.* Schöffel; *Anglo-Sax.* Cys, or Seyf). A bushel. 210, 220.

SIGNUM. A bell. 222, 224.

SOLARIUM. An upper story; a loft or garret. 208.

SOLDA. A shop. 218, 219, 214, 220, n.

SOLIDUS. A shilling-weight is three-fifths of an ounce troy; it appears therefore from p. 218 that the weight of the loaf allowed daily to each monk was three pounds three ounces, "ponderis sexaginta quinq[ue] solidorum."

SOLIDUS, PROVINCIALIS. In 1197 "60 solidi Provincensium" were equal to one mark of pure silver; in 1229, 58 were reckoned as the equivalent. (Du Cange, *sub voc.* *Moneta*, edit. 1845, vol. iv. p. 528; see also vol. v. p. 660, *Regales Coronati*.) A mark of

silver was two-thirds of a pound; the English *solidus* was three-fifths of an ounce; consequently 13s. 4d. English money = 60 (or 58) shillings of Provence. The lawyers' daily fees, therefore, mentioned at p. 153, were (omitting fractions) equal respectively to about 11s. 1½d., 8s. 10¾d., and 1s. 5½d.

SOPPA. A shop or workshop. 215

SOTULARIS, Sotulals. 202

STALLUS. A stall in the choir of a church. 231.

STAMINA. A shirt of linsey-woolsey. 218.

STAR. A bond or deed. 227. [A name given by the Jews to such instruments, from Heb. *Shetar*, a deed or contract.]

STICK. A stike or stick; a measure applied to rods, each stick containing twenty-five [Ellis' *Introd. to Domesday*, i. 110]. 217, 220, n.

STOLA. The stole or long band worn round the neck by bishops and priests, and falling down in front. 22, 101.

STRAGULATUS. Variegated. 208, 209.

STUDIUM MONACHORUM. The private closets or studies of the monks. 220. See *Carolæ*.

SUTULARIS. Sotulals. 21.

SUMMA. 1. A sum or horse-load. 217, 219. 2. A sum of money. 210, 211.

SUMMACHIUM. The carriage of goods. 218.

SYNAXIS. The offices of the Hours; *Synaxis, vespertina, vespers*. 17.

T.

TABELLATUM. 200, 1. **TABULATUS.** 200, 2, 271, 2. A floor or story. In Wright's *Vocabularies*, p. 237, *tabellatum* is interpreted as a *bird-wogh*, a wall of boards or wainscot.

TABERNACULATUS. Canopied. 200

TABULA. 1. An altar-frontal of carved or painted work. 200, 280. See *Promptorium Parv.* i. 181, and Rock's *Ch. of our Fathers*, i. 236. 2. The table of the services for the week. 280

TAPETUM. A tapet, or tapestried hanging-cloth. 200.

TENEMENTUM. A house; a tenement. 280, *et alibi*.

TEXTUS. The book containing the portions of the Holy Gospels read in the altar services. 99. "Tota tum majoris altaris sine libro reparavit," he repaired the binding of the Evangelary belonging to the high altar without doing anything to the book itself. 270. The bindings of these books were usually richly ornamented with gold and gems.

THALAMUS. 1. Used at p. 124 apparently as synonymous with *Camera*, the office of the wardrobe. 2. "Thalamus abbatís," the abbot's private chamber. 100, &c.

THURIBULUM. A censor. 58, 99, 203, 301.

TRANS CUR CRUCI ET IMAGINIBUS. Road-side. 271.

TRACTUS. "Ad novum tractum,"

at a fresh drawing, i.e. when a fresh cask of beer was tapped. (?) 218, 21.

TREYCATUR. A white loaf of a better kind; three-fourths fine flour (?). 208.

TRITENNALIUM. A month's mind. 218, 231. See *Annale*.

TUMBA. A tomb. 276.

TUNICA. The distinctive vestment worn by a sub-deacon, differing from a dalmatic, only by being of smaller dimensions. 110, 178, 179, 182, 202, 200, 302

V.

VACCARIA. Cattle-pasture. 101.

VALENTIA. 1. Value. 124, 140, 207, 271. 2. Extent. 270.

VAS EUCHARISTICUM. The pyx. 203, 270.

VASSALLUS. Used at p. 105 apparently in the original sense of a household servant.

VELUTRUM. Velvet. 200, 302.

VENTOSITAS. Blooding by stopping. 220.

VINTOSO. To cup. 220, 2, 5.

VESTIARIUM. The vestry. 271.

VILLANUS. A villain or serf. 272.

VILLINAGIUM. Lands held under the tenure of villeinage. 211.

VIOLACIUM. Violet-coloured silk. 289, 209

VIOLATICUS. Violet-coloured. 281, 252.

VIRGATA. A yard-land; a varying measure, which contained in different places from fifteen to thirty or forty acres. 101, 211, 213.

VIVARIUM. A fish-pond. 210, 201, 304

VOLTA. 1. Vaulting; vaulted roof. 270, 280 *ter*, 287 *ter*, 288. 2. A crypt or vault; "Capellum, et subius" "cum volta optimam." 276. "Cum volta fuleitum." 286. "Sub" "hac camera volta fortis." 287.

W.

WARENTIZATIO. Warranty. 271.

WARNAMENTUM. A garment. 202. n. 4.

WASTELLUS. "Well-baked white bread,"—*Halliwel's Glossary*. 122, 210 *his*, 220. See Lowth's *Life of Wykeham*, p. 68.

WARRA. War. 90, 100.

WHYPPED-WERK. Needlework. 202. n. 5.

INDEX.

INDEX.

A.

- Abetot or Abbtot, *Uiso d'*.
 Brainsford and Acton given to him
 for Bengeworth, 95.
 Leuch held by his family, 97.
 [An account of the acquisition by
 the abbey of four hides in Leuch,
 which were held by it "donee
 " episcopus Briocensis de ecclesia
 " abstulit et Uisoni dedit," is given
 in Domesday Book, fol. 176.]
- Abetot (—), a knight killed in a contest
 with the abbot's men, 100.
- Abingdon, Hugh, abbot of, 129.
- Abner, 247.
- Abraham, 92.
- Acclote (—), 209, n.
- Acton Beauchamp, Worcestershire:
 Haetone given to Evesham, 72.
 Acton recovered by Agelwy II., 95
 alienated by bp. Odo, 97.
- *Adam of Clugny, abbot of Evesham,
 100-2, 175.
 obtains the right to use episcopal
 ornaments, 161, 178. [Evesham
 appears to have been the first abbey
 that obtained the use of the mitre
 for its abbot. The grant is dated
 1169; Westminster obtained the
 like privilege about 1175; and
 Glastonbury from Celestine III.
 after 1191. Worcester did not
 obtain it until 1251; and it was
 not until about that time (the mid-
- dle of the fourteenth century) that
 the great monasteries generally
 applied for it.]
- his anniversary, 209, 214, n., 216, n.,
 220.
 [In 1162 Adam was one of the papal
 commissioners for delivering the
 pall to Becket. R. de Dileto, in
 Twysden's Decem Scriptores, col.
 514.]
- Adam, a monk of Evesham, 215, n., 216.
- Addrehestone, *see* Edeton.
- Adlestrop, Gloucestershire:
 Tatlostrop given to Evesham, 72.
 Thallestrop, 107.
 Totelestrop, 124.
 Totelestroppe, 212.
 Thecellestroppe, 262.
- Adlestrop, or Tatlostrop, Blundel de, 808.
- Adlestrop, or Tethlestrop, or Thellla-
 stroppe, *John of*, 125, 213, 262.
- Admascote, *see* Tredington.
- Adburgh (S), *see* the abbey of *Peshore*,
 q.v.
- Adic, Avicinus, prior of Evesham, 48.
 appointed dean of Christianity [*see* of
 the valley of Evesham], 83, 195, 264.
 his character, 83.
 donations to the abbey, *ibid.*
 a friend of earl Leofilo, 84.
 dies in 1038, and is buried in Trinity
 church, 85.
- Agelric Quintin, a clerk:
 sends driven from his death-bed by
 St. Andrew, 321-5.
- Alstan, bishop of Rochester, 80, n.

Ælfward, bishop of London and abbot of Evesham.

Ælfward goes on an embassy to Imdianute, A.D. 1040, 36.

appeases a storm by a vow of a shilue to S. Egwin, 37.

[An account of this escape from shipwreck, containing a much more diffuse, and consequently less credible, version of *Ælfward's* prayer, is given in the "*Historia Ramesiensis*," in Gale's *Scriptores* XV., p. 418.]

Ælfward, account of his abbacy, 81-85.

Ælfward appointed bishop of London, 88.

obtains the relics of S. Odolph for Evesham, 83, 311.

Ælfward refused admission to Evesham when dying, 85.

carried to Ramsey, where he dies and is buried, *ibid.*

his legacies to Ramsey, *ibid.*

[He was refused admission at Evesham, because his disease was leprosy.

Among the gifts he bequeathed to Ramsey was the jaw-bone of S. Egwin. Hist. Ramen, *ut supra*, p. 452.]

Ælfward, rooms for guests erected by him, 88.

Ælfrin, monk of Evesham :

visions of demons, 322-3.

Ælsey, monk of Evesham :

notice of him, 321.

Æthelard, *see* *Æthilhard*.

Æthelred, *see* *Æthelred*.

Æthelric, brother to king Oshere, gives eight mannes to Evesham, 18.

Æthelstan, bishop [*Ælfstan* of London ?] : Evesham given to him by king *Æthelred*, 80.

Æthelwold, abbot of Evesham, 76.

Æthelwold, bishop of Winchester, 78.

Æthelwold restores the monks in Evesham, 78.

Æthilhard, *Æthelhard*, or *Alward*, subregulus of the Hwiccas.

unjustly takes possession of Stratford, 18, 71, 73.

gives Ambresley to Evesham, 72.

Agelmar :

Mapleborough granted to him, 70.

Agelsey, bishop [*Æthelalga* of Sherborne ?] : Evesham given to him by king *Æthelred*, 80.

deposed and goes into exile, *ibid.*

Agelwy I., abbot of Evesham, 81.

Agelwy II., abbot of Evesham :

recovers Swell, together with a reliquary unjustly withheld, 46, 81.

buys back Wicetford, 70.

account of his abbacy, 87-93.

administered the see of Worcester under *Ealdred*, 87.

governor of the midland counties, 80.

his justice and reputation, 80.

his alms deeds, 90-93.

the custody of Winchester abbey entrusted to him, 90.

his death, 95.

leaves money for the rebuilding of the church, 90 ; which was employed in building by abbot *Walter*, 87.

falsely charged with acquiring lands for the abbey by might and not right, 90 ; lands which he had fairly bought, 97.

mentioned, 55, 721.

Ailic, son of Oshere of the Hwiccas, gives Childewikewane to Evesham, 72.

Alan, abbot of Tewkesbury :

his book "*De demolitione capellæ de Hinkinton*," quoted, 109.

Alcester or *Alnocestre* :

council held there, 11, 10, 25.

a royal seat, 21.

chiefly inhabited by smiths and iron-workers, 26.

who shewn *Egwin's* preaching with their noise, *ibid.*

the town swallowed up by an earthquake, *ibid.*

- Alcester—cont.**
 no smiths ever afterwards able to live there, *ibid.*
 the site of the principal portion afterwards given to Evesham, 27.
 mentioned, 210, 215, n., 271, 272, 282.
 abbot of Alcester in 1203, 118.
 prior, *see* Upton.
- Alchelm** expels the monks from Evesham and introduces canons, 77, 78.
- Aldbald**, abbot of Evesham, 76.
- Aldbath**, abbot of Evesham, 76.
- Aldbore**, abbot of Evesham, 76.
- Aldsfert**, abbot of Evesham, 76.
- Aldholm**, bishop of Sherborne:
 his death miraculously revealed to Egwin, 18, 21.
 buried at Malmesbury, 19.
- Aldington**, Worcestershire, given to Evesham, 72.
- Aldintone**, 209, 215, n., 216, 217, 261, 262.
- Aldetone**, 209.
- Aldynton**, 304, 309.
- Aldith**, a matron, or *Algith*, q.v.
- Aldmund**, abbot of Evesham, 76.
- Aldulf**, bishop of Worcester [afterwards archbishop of York], subjects Evesham to his see and appoints an abbot, 80, 83.
- Alexander III. (Pope):**
 privilege granted to Evesham, 175.
 ——— mentioned and quoted, 101, 150, 159, 163, 165, 166, 167, 179, 181-3, 187 *his*, 189, 205, 220.
- Alexander IV. (Pope)**, 280.
- Alfre**, or *Aelfhere*, ealdorman of Mercia:
 expels the monks from Evesham, 78.
 [See Sax. Chron. *sub anno* 975.]
 seizes Evesham and Offenham for himself, and gives away other lands, 78, 79.
 on his death-bed appoints Fredegar abbot, and restores Evesham and Offenham, 79.
- Alfgar**, abbot of Evesham, 80.
- Alfric**, or *Alric*, abbot of Evesham, 80, 264.
- Alfric**, or *Alric*, prior of Evesham, 91, 261.
- Alfrie**, a boy:
 theft from S. Egwin's relics, and punishment, 45-6, 93.
- Alfwald**, brother to Alfre, 78.
- Algar**, Thomas, 208.
- Algith**, or *Aldith*, a matron:
 procures relics of Egwin by theft, 45, 93.
 struck with blindness, 46, 94.
 promises restoration of the relics after her death with a reliquary, 46, 94.
 bequeaths Swell to the abbey, 46.
- Allard**, or *Alard*, Roger, 214, n., *his*.
- Almerie**, Cardinal, and Chancellor of Rome, 175.
- Alnod**, priest:
 gift to Evesham, 75.
- Alnred**, a chaplain:
 purchases two livings, 241.
 resigns them, 242.
- Alric**, or *Alfric*, q.v.
- Alwy**, or *Alewy*, nephew of Penda of Mercia, 72.
- Amblesley**, i.e., *Ombetaleg*, q.v.
- Ambrose**, S.:
 The death of S. Martin miraculously revealed to him, 21. [Cf. Gregor. Turon. de miraculis S. Martini, lib. I. c. 5, Opp., Par. 1669, fol. 1006-7.]
- Andeville**, William de, abbot of Evesham, 99-100.
 buried at Canterbury, 99.
 [See Foliot's Letters, edited by Dr. Giles, vol. I., p. 134. Andeville's election being disputed, an appeal was made, or threatened, to Rome against him; and Foliot wrote on his behalf to the archbishop of Canterbury.]
- Andrew**, S.:
 miraculous appearance, 324-5.
- Andrew**, of Stow-on-the-wold, 213.
- Antigonie**, Robert, Lancashire, 213.
- "Antiparaleutonia, Liber" (?)**, given to the library, 267.

- Belmer, Richard, bishop of Achomy, 330 *n*.
- Benedict, S., 245.
- Benedict, rule of S., 20, 31, 128, 171, 176, 180, 200, 227, 239, 244 *his*.
- Benedict, cardinal of St. Susanna, 132.
- Benevento, 153.
- Benge, 304.
- Bengworth, Worcestershire:
- Bengwithie given to Egwin, 72, 84
- Beningwithie alienated, but recovered by Alfwald and Agelwy, 81-5, 91-5.
- Bongewithe, the castle destroyed, 100.
- Beningwithie, again alienated by bp. Odo, 97.
- half recovered by abbot Walter, but half held by Uiso, *ibid*.
- assigned to the prior, 208.
- the manor obtained by the abbey, 283.
- mentioned, 214, 271, 283, 284, 290, 294, 298, 299, 300, 306, 308.
- Benigwarthe, 260, *n*.
- Bengheworthe, 304.
- church of Holy Trinity built there (?), 84
- Boorhtulf, or Bertulf, king of Mercia: donations to Evesham, 74.
- Boreford, or Barford, q.v.
- Berton, or Bourton, q.v.
- Beton, the barton in Evesham, q.v.
- Botrand, a knight and lawyer of Pavia, employed by Malesberge as an advocate at Rome, 153.
- Bozyn, Hugh, 290.
- Bible:
- copies obtained for the abbey, 99, 101.
- Psalter, 208.
- notes on the Psalms, 269.
- Isaiah and Ezekiel, glossed, 268.
- Lamentations, glossed, 208.
- Gospels, glossed, 268.
- Parables on St. Matthew, 268.
- Allegorie super Vet. Test., 268.
- Blinton, Warwickshire.
- Blinton given to Evesham, 72.
- Blinton, Warwickshire—*cont*.
- eight hides of land given by Alfere to his knights, 79.
- recovered by Agelwy II., 95.
- alienated by Odo, 97.
- mentioned, 212, 214, *n*
- Byvynton, 263.
- Bishopsdon:
- Bisopesdunne given to bishop Wulstan, 90.
- [Apparently the place of that name in Stratford-on-Avon. According to Allies' Antiquities of Worcestershire (see edit p. 340), Bishampton in that county was also formerly called Bishopsdon.]
- Blitford, or Blidford, Warwickshire:
- Blidford, land given to Evesham, 72
- alienated by Odo, 97.
- Blakenhamst, a hundred of Wore, 306.
- Blakesha [Blakesall, in Wolverley, Wore. ?]
- land given to Evesham, 75.
- Blunfrom, Roger, 294.
- Boys, William de, bishop of Worcester, 225.
- Bole, Matilda, 290.
- Bologna, 117 *his*, 149, 157.
- [At p. 117 the text reads in one place *Bolonne* (i.e., Boulogne) for *Bona* *nice*.]
- Bonpain, John, of Evesham, 215, *n*, *his*.
- Bordenley, Worcestershire, 214.
- Bosco, William de, or Wood, q.v.
- Boteler, or Butler, q.v.
- Botild, Adam, 215, *n*, *his*, 216 *his*.
- Botild, Robert, monk of Evesham, 215, *n*, 216, 217.
- Bouton-on-the-water, Gloucestershire.
- Borton given to Evesham, 72.
- Buntone, Burton, 202, 277, 287, 296
- Burhton, held by Godwin, 80.
- Bunctun, 106.
- Buntune, 107.
- Bartnone, 106, 212 *his*, 229
- Berton, 102.
- Bultona, 212, *n*.
- Bortoun, Stapulmede, 285.

- Boys, William de, abbot of Evesham :
account of his abbacy, 283-290.
mentioned, 302.
- Bradwell, *see* Broadwell.
- Bradwello, Geoffrey de, 279.
- Bratusford, in Leigh, Worcestershire :
given to Evesham, 72.
recovered by Agelwy II, 95.
alienated by Odo, 97.
- Brasse, Giles de, bishop of Hereford, 123.
- Bratforton, Ralph de, 281.
- Brendan, S, 263.
- Bretforton, Worcestershire :
given to Evesham, 72.
mentioned, 211, 213, *n.*, 218, *n.*, 261, *
263 *n.*, 275, 278, 282, 307.
the chapel twice shmoniacally sold, 211,
242.
- Bretfortone, 296.
- Payneschallond, 290.
- Bridge, or de Ponte, William, and Eva his
daughter, 215, *n.*, 272.
- Brien Fitz-Earl, or Fitz-Count (filius
comitis) :
gift to Evesham, 75.
- Bitford, or Biltford, a noble of Mercia :
conspires against Wistan, 327.
frustrated in his design to marry
queen Elleda, 328-9.
assassinate Wistan, 331.
struck with madness, *ibid.*
- Bilthmar, or Biltmar, abbot of Evesham,
80.
recovery lands unjustly held by God-
win, 81.
- Bristol, 235 *bis*.
- Brithwald, archbishop of Canterbury :
assents to Egwin's appointment to
Worcester, 4.
convenes the council of Leicester, 11,
25.
wrote an account of the foundation
of Evesham, 17, 18, 20.
subscribes Egwin's charter, 20.
mentioned, 164, 165 *bis*, 167, 171,
172, 180.
- Broadwell, Gloucestershire :
Broadwell given to Evesham, 72, 325.
- Broadwell, Gloucestershire—*cont.*
redeemed from Canute, 89.
mentioned, 103, 110, 118, 119, 200,
214, 217, 220, 233, 261, 262, 277,
287.
- Brokhampton, John de, abbot of Evesham :
account of his abbacy, 283-9.
- Brome, King's, Biltford, Warwickshire :
given to Evesham, 72.
recovered by Agelwy II, 95.
alienated by Odo, 97.
- Bromsgrove, Richard, abbot of Evesham,
318.
- Brown, Margery, London, wife of Thomas
Brown, 304.
- Bruerne, Cistercian abbey, Oxfordshire,
235, 253, *n.*
- Buckingham, John, bishop of Lincoln :
consecrates abbot Ombrosley, 299.
consecrates abbot Zutton, 301.
- Budford, *see* Biltford
- Bulet, of Evesham, 211.
- Buntone [Warwickshire ?] given to
Evesham, 72.
- Burdet, Sir Thomas, and his son Nicholas,
300.
- Burmon, ——— le, 215, *n.*
- Burn, Heorh, or Heorh, William, 216.
- Burton, *see* Bourton.
- Bussel, Albert :
donations to Evesham, 75.
- Bussel, Richard :
donations to Evesham, 75.
- Bussel, Robert, Penworthum, 213.
- Bussel, Warin :
donations to Evesham, 75.
- Butcher [Carnifex], William, 307.
- Butler, Adam, or le Boteler, 278, 290.

C.

- Cagecote given to bishop Wulstan of
Worc., 90
- Cambalang, or Cambalang, Ewald, 101,
211, *n.*, *bis*.
- Campegio, cardinal Laur., 340.

Canterbury :

- mentioned, 86, 331.
- woman miraculously cured, 62.
- St. Augustine's, 100, 259.
- Christ Church, 99, 102, 211, 252.
- mention of the appeal to Rome on the right of electing the archbishop, 159.
- archbishops, *see* Baldwin, Becket (Thomas à), Bithwald, Comtenay (William), Hubert, Lanfranc, Langton (Stephen).
- archbishop of, 28 ; [apparently either Ralph d'Esmeas, 1116-1122, or Will. de Corbeil, 1123-1136]

Canute, king of England

- mentioned, 80, 83, 81, 313.
- Canut, Canut, donations to Evesham, 74, 75, 83, 325.
- Canut, battle of Assandun, 82.
- appoints Bithwald, his cousin, bishop of London, 83.
- gives relics of St. Wistan to Evesham, *ibid.*
- puts Eadric to death, 84.
- makes Leofric earl of the midland and north, *ibid.*

Canute, translates the relics of St. Wistan from Replingdon to Evesham, 325-6.

Caperham, John, Evesham, 212, n.

Capiis, Albin de, Evesham, 212, n.

Caritas, la Charité, 100.

A city of France, in the department of Nièvre, where was formerly one of the principal cells dependent on the abbey of Clugny. "*Charitatem autem a charitate quam ibi Clunienenses monachi erga pauperes vltioresque exercere ceperant illotam putant aliqui.*" *Martier, Bibliotheca Cluniacensis*, fol. Par. 1014, note, col. 89.

Carpenter, William, Evesham, 212, n.

Cassal, province of, 263, n.

Catesby nunnery, Northamptonshire, 306.

Cato, 112, n.

Ceallin, of Evesham, 215 *bis*

Celestine III, pope:

- Indulgence granted to Evesham, 178.
- mentioned and quoted, 150, 156, 160, 179, 182 *bis*.

Cenomanum, *see* Mans

Cemed, or Komed, king of Mercia:

- goes to Rome with Egwin, 10, 19.
- grants privileges to Evesham, 10, 20.
- donations, 18, 72.
- his grants mentioned, 151, 171, 180, 192, 193, 332.
- witnesses Constantine's grant to Evesham, 172.
- anniversary, 219, n.
- mentioned, 2, 3, 326.

Ceolred, or Chelred, king of Mercia:

- donations to Evesham, 72, 76, n.

Cesley, [Cesla,] Normandy, 96.

Ciney, John de, clerk to the bp. of Worcester, 120.

Chadelbury [Chadbury in Tenchwick, Worcester?]:

- castle given by Ethelred to Evesham, 18, 71.

(Chedlesbury, 217.

(Chadlesbury, 217, n.

Chadbury, the flood gates, 304.

Chadworth, John, bishop of Lincoln:

- consecrates abbot Hauskynbery, 330.

Chalons, 148.

Charleton, Louis de, bishop of Hereford, buries abbot Boys, 299.

Chastleton, Oxfordshire:

- Chasteltune, given to Evesham, 73.

Chasteltun, recovered by Agelwy II., 95.

alienated by Odo, 97.

Chastleton ("aha"):

- Chasteltun, recovered by Agelwy II., 95.

alienated by bp. Odo, 97.

[Ca. Castlet in Lower Gnylling, Gloucestershire?]

Chattleley, *see* Ombersley.

Chebbassey, Philip, 296.

Cheshire, 90.

Chester, 271.

Chester, Henry, 293, 294

- Chichester, bishop, see Warham, Ralph de.
 Childeswikewane, see Wickham, Child's.
 Chirlton, William de, abbot of Evesham :
 account of his abbacy, 289-293.
 mentioned, 307.
 Chicheham, 215, n.
 Chorlton, Roger, 300.
 Cleero, 112, n.
 "De Amicitia," "De Senectute,"
 "De Paradoxis," &c., given to the
 library, 267.
 Clement III., pope :
 indulgence granted to Evesham, 178.
 — mentioned and quoted, 150, 156,
 160, 179, 182 *his*.
 Clement VI., pope, 293.
 Clement, prior of Evesham, 41 ; [son of
 Godric, 86].
 Clement, abbot of Chertsey :
 arbitrator between the monks of
 Evesham and abbot Norreys, 129.
 Clipstone, Robert de :
 advocate for the bp. of Worcester at
 Rome, 150.
 an eloquent and learned lawyer, 151.
 commences the pleadings, *ibid*.
 subsequent arguments, 160-2, 161-5,
 185, 189-90.
 obtains a commission for inquiry into
 the genuineness of the Evesham
 grants, 193.
 compromises the threatened inquiry
 at Rome into the conduct of the
 abbot, 198-9.
 [In Bodl. MS. Laud Lat. 17, f. 294, is a
 copy of a judgment against the abbot
 of Evesham pronounced by Clip-
 stone and G. de Bradewelle, as dele-
 gates appointed by the legate to de-
 termine a case respecting a horse
 lost in the service of the abbey.]
 Costun, i.e., Coughton, q.v.
 Cokes, or Kocus, q.v.
 Colclham, Henry de :
 chaplain to abbot Norreys, 145.
 Coleman, Geoffrey, 294.
 Colonna, cardinal, 279, n.
 Conynge, Robert, 308.
 Connaught, 233, n.
 Constantine [Constantine], John de, bishop
 of Worcester :
 visited Evesham abbey, 115, 131, 133.
 held a synod at Worcester, 135.
 Constantine, pope :
 favourable reception of Egwin, 7, 8.
 [The date of Egwin's first visit to
 Rome is *circa* A.D. 700, when Ser-
 gius I. occupied the papal chair,
 John VI. succeeding in 701. Con-
 stantine did not become pope before
 708, consequently the text is wrong
 in assigning Egwin's restoration to
 him.]
 grants privileges to Evesham, 10, 11,
 19, 36, 139.
 the privileges granted by him pre-
 served through all the vicissitudes
 of the abbey, 82.
 copies of his grants to Evesham, 171,
 172.
 — mentioned and quoted, 150, 154
 his, 155 *his*, 156 *his*, 157 *his*, 158,
 160, 161 *his*, 165, 166, 167, 173,
 179-182, 185, 186, 189, 192, 193,
 223, 225.
 Constantine the African, of Monte Cassino,
 "Libri Graduum" given to the
 library, 267.
 Cook, Andrew, Evesham, 211.
 Cook, Nicholas, Evesham, 211.
 Corfe Castle, Dorset, 295.
 Corinth, 302.
 Cornwale, Grene, 306.
 Cornwell, Oxfordshire :
 given to Evesham, 73.
 recovered by Agelwy II., 95.
 alienated by Odo, 97.
 Coventry, 51.
 abbey founded by Leofric and Godiva,
 83.
 the church decorated by Manny, 86.
 bishops, see Musclump, Geoffrey de,
 Stavensby, Alexander.
 prior, see Geoffrey, Jorbert

- Coughton, Warwickshire:
Coetun, the houses of the knights at Evesham removed, 98.
Coethuna, 211.
 Councils, *see* Alcester, Lateran, London, Reading.
 Courtenay, William, archbishop of Canterbury:
 attempts to visit Evesham, but is repelled, 306.
 Cranford, or Crampfot, of Evesham, 215 *his*.
 Credan, St., abbot of Evesham, 76, 208.
 shrine made by Manny, 87.
 — uninjured by the fall of the tower, 221.
 — mentioned, 271.
 his relics tested by fire, 323.
 translation of his bones to a shrine in the church, 321.
 Credan, Adam, 214.
 Credan, M., widow of Adam, 212, *n*.
 Criphu, Milo:
 donation to Evesham, 75.
 Croune, or Crume, John, Gloucester, 215, *n*, 216.
 Croydon, 232.
 Cutulf, abbot of Evesham, 76.
- D.
- Dallesford, Worcestershire:
 * given to Evesham, 73.
 recovered by Agelwy II., 95.
 Dallesford, alienated by Odo, 97.
 Danes, the, 38, 81, 82.
 Daniel, 1.
 David, 29.
 Democritus given to the library, 267.
 Denmark, 325.
 Derbyshire, 90.
 Derlinguscote, *see* Tredington.
 Dispensator, Ralph, 208, 211, 269.
 Dellin, Matthew, of kin to abbot Norcyn:
 his death, 127.
- Domesday Book:
 referred to under the name of Rotulus Wintonensis, 97.
 Dominie, prior of Evesham:
 life of Egwin abridged by Marleberge, 1.
 — book II., The Miracles, 39.
 wrote a book on the miracles of the B. Virgin, 320.
 Donnington, Gloucestershire:
 Dunhitone given to Evesham, 72.
 Donynton, 285.
 Donyntone, 295, 298.
 Donnigton, or Donynton, Walter, 285.
 Dornford, Wootton, Oxfordshire.
 Dornford given to Evesham, 74.
 Dornesford recovered by Agelwy II., 95.
 alienated by bp. Odo, 97.
 Dorsington, Little, in Welford, Gloucestershire:
 given to Evesham, 72.
 recovered by Agelwy II., 95.
 alienated by Odo, 97.
 Droitwich, Worcestershire:
 Wielton emptorium, 72.
 Sele, given to Evesham, 73.
 Saltwich, 73, *n*.
 Wittun, alienated by Odo, 97.
 Wittone, given by king Ethelbald in 716, 72.
 Wittune, obtained by abbot Agelwy, 94.
 [Given by Willel, A.D. 1046, when his son Alfet became a monk at Evesham: Domesday, fol. 177 b., where a further account is given.]
 Dunstan, archbishop of Canterbury, 77, 78.
 Dylm, John, 300.
- E.
- Eadmund, Richard, 215, *n*.
 Eadric Streona:
 Eadric put to death with his knights by Canute, 81.

- Eadwin, abbot of Evesham, 77, 78, 82.
 Eadwin, 77.
 Ealdred, bishop of Worcester and arch-
 bishop of York ;
 Aldred, 87.
 consecrates Agelwy abbot of Evesham,
 88.
 Eatherlechestun, *see* Edston.
 Ebba, abbot of Evesham, 77.
 Ebrith, abbot of Evesham, 76.
 Eceleshale, *see* Exhall.
 Eddely, Thomas, 201.
 Edgar, king of England, 74, 78.
 his character and government, 40, 41.
 restores monks to churches from
 which they had been expelled, 77.
 [*See* Flor. Wore., *sub anno* 960.]
 Edintone, John de, 201.
 Edith, queen of Edw. Conf.
 collects the relics of various saints at
 Gloucester in order to select some
 for herself, 317.
 Edmund, or Eadmund, the elder, king of
 England, 77, 82, 81, 80.
 Edle, *see* Eadric.
 Edston, in Wootton Waveney, Warwick-
 shire ;
 Addrichestone, given to Evesham, 72.
 Eatherlechestun recovered by Agelwy
 II., 95.
 Eatheristun alienated by Odo, 97.
 Eadulf, a noble of Mercia, 328.
 Edward the Martyr, king, 40, 74, 78, 79.
 Edward the Confessor, king, 41, 45, 79, 87,
 91, 317.
 donations to Evesham, 75.
 appoints Manny and Agelwy abbots
 of Evesham, 86, 88.
 holds his court at Gloucester at Easter,
 1059, 88.
 his death, 88.
 Edward II., 288.
 Edward IV., 330.
 Egwin, S ;
 early life, 3.
 bishop of Worcester, 4, 31.
 expelled and accused to the pope, 5, 31.
 goes to Rome, 6, 32.
 Egwin, S. *cont.*
 binds his feet with iron fetters, 6, 32.
 the key miraculously found, 7, 32.
 he is favourably received by the pope,
 7, 8.
 returns home and is restored to his
 see, 8.
 obtains Evesham from Eadred, 9.
 sees there a vision of the R. V., 9.
 begins to build a monastery there, and
 dedicates it to her, 10.
 second journey to Rome, 10, 19.
 obtains privileges from the pope and
 the kings Cened and Olla, 10, 19,
 172.
 — which are confirmed at the coun-
 cil of Alcester, 11, 19, 25.
 he resigns his see and is made abbot,
 12, 70.
 his holy life, 13.
 often sees visions of angels and saints,
 13.
 dybry exhortation, 14.
 death and burial, *ibid.*
 epitaph, 15.
 wrote a first foundation charter at
 Rome, 17.
 his second charter, 17, 20.
 obtained 120 names or libels on both
 sides of the Avon, 18, 81.
 buried his friend bishop Aldhelm, 19.
 Aldhelm's death miraculously revealed
 to him, 18, 21.
 his life abridged by Munleberge, 28.
 miracles :
 supply of water, 22.
 destruction of Alcester, 23.
 penitent released from fetters, 31.
 storm appeased, 37.
 various others, 40, 67, 86.
 his first shrine or reliquary stripped
 of its ornaments by the Danes, 38.
 translation of his bones to a new shrine
 made by abbot Aelfward, *ibid.*
 — — — — — hurt in the fall of the church,
 40.
 new shrine made by abbot Manny, 44,
 86, 90.

Egwin, S.—*cont.*

- theft of relics from his shrine miracu-
lously punished, 45-6, 93 1.
- another reliquary given in satisfaction,
ibid.
- the shrine stripped of its ornaments
by some of the monks, 90.
- restored and completed, 99, 100.
- escaped destruction when the
tower fell in 1207, 221.
- repaired by Marleberge, 209.
- his arm obtained as a relic, 90.
- oath sworn over it, 219.
- relics carried to Gloucester for in-
spection by queen Edith, 317.
- his history represented in a window,
209.
- image on the abbey gate, 292.
- festivals, 219 *his*, 279.
- mentioned, 82, 81, 85, 86, 139, 142,
154, 155 *his*, 157, 158, 160, 167,
171, 172, 173, 175, 176, 178, 180,
181, 320.
- [an altar of S. Egwin, on the north
side of the nave, was consecrated by
Ralph, bishop of Asealon and suff-
ragan of Worcester, 2^d Sept. 1522.
Cotton, Nero D. III. fol. 216.]
- Elferd, abbot of Evesham, 77.
- Elfreda, queen of Wigmund of Mercia :
mentioned, 326.
- dissuaded by her son Wistan from
marrying Brithard, 328-9.
- Ely, bishops of, *see* Mustace, Northwold
(Hugh).
- Emma, queen of England, 81.
- [Daughter to Rich. I. and sister to
Rich. II., dukes of Normandy.
Erroneously described in the text
as daughter to duke Robert.]
- England:
happiness in the reign of Edgar, 40.
- king John expels all the Romans and
confiscates their goods, 225.
- English beer, 180.
- Eoves, a herdsman :
vision seen by him, 9, 18.
- hence the name of Evesham, 18.

- Ernefred, or Ernesfred, monk of Evesham :
sent to oppose the bishop of Worcester
at Rome and dies there, 123,
132, 181, 222.
- Ernald, of Bath [*de Bathonia*] :
advocate for the bishop of Worcester
at Rome, 150.
- Ernegrim :
held part of Bengeworth, 97.
- Esegar, or Hesezar, Adam, 215, *n.*, 216, *n.*
- Ethelbald, or Edilbald, king of Mercia :
donations to Evesham, 72, 73.
- Ethelred, king of Mercia, 2, 3, 4, 72, 73.
grants Evesham to Egwin, 9, 18, 71.
- his gifts of lands, &c., 18, 71.
- becomes a monk, 18.
- anniversary, 219, *n.*
- Ethelred, or Æthelred, king of England,
41, 80, 82.
- restores a manse at Mangersbury to
Evesham, 74.
- bribed by Godwin to give him pos-
session of Evesham, 70.
- gives it afterwards to bishops Ageley
and Æthelstan, 80.
- flees to Normandy, 81.
- on his return appoints Ælfward abbot
of Evesham, *ibid.*
- gives Hampton to Norman, 81.
- Ethelwold :
sent by Egwin to obtain further privi-
leges for Evesham, 173.
- Evenlode, Worcestershire :
landlode given to Evesham, 74.
- recovered by Ageley II., 95.
- alienated by Cilo, 97.
- Evesham :
formerly called Hethomme, or Homme,
9, 11, 17, 18.
- the place where Egwin cast the key
of his fetters into the Avon, 9, 18.
- granted to Egwin, 9, 18.
- visions of the B. Virgin seen there,
9, 18.
- consecrated, 11, 20.
- the foundation charter, 17-20.
- derives its name from Eoves, 18.

Evesham—*cont.*

no part of the possessions of the see of Worcester, 71.
 full of the church, A.D. 960, 10.
 ——— rebuilt by Manny, 80.
 new church built in the time of Will. I., 55.
 two monks travel with the relics of S. Egwin, begging for the church, *ibid.*
 by miracle, no one hurt when the old buildings were pulled down, 63.
 miraculous extinguishing of fires in the monastery, 66, 67.
 created a borough and market town by Edw. Conf., 75.
 monks expelled, 77.
 ——— restored, 78.
 ——— again expelled, 78.
 the abbey comes into the hands of Godwin, 79.
 monks restored, 80.
 held by various bishops, 80.
 for the first time subject to the see of Worcester, *ibid.*
 Godwin finally expelled, 82.
 its subjection to Worcester repudiated, 83.
 church of Holy Trinity built, 81.
 ——— in which Ælfe and Godiva were buried, 85.
 the relics of S. Odolph translated to the abbey, 83, 811.
 vineyard made, 97.
 chapter house, dormitory, &c., built, 98.
 new chapter house built, 286.
 [a notice of the grandeur of this building, and of the death of the architect, Henry Lathom, or Mason, in 1319, occurs in Leland's *Collectanea*, vol. i. p. 240.]
 the abbey walled round, 98.
 the abbey not moated, lest the king should seize it on account of its fortifications, *ibid.*
 nave, refectory, &c., built, 98-9.

Evesham—*cont.*

the crypts, choir, and arches of the tower built by abbot Walter, 97.
 the tower completed by T. Northwick, 108.
 the bells of the abbey, 99, 100, 206.
 inscriptions on them, 206, *n.*
 the right to episcopal ornaments gained for the abbots, 101.
 confirmed by the pope, 116.
 visited by archbp. Hubert, 129.
 decree in favour of the bp. of Worcester's actual possession of jurisdiction over the abbey, 132-3.
 form of submission enjoined, 133.
 decree in favour of the abbey's exempt jurisdiction in the case, 136.
 reference to the pope on the questions of right, 137.
 the pope's sentence of exemption of the abbey, 139.
 the decree of exemption, 170.
 grant of the privilege of appeal to Rome in every complaint, 146.
 publication of the decree of exemption, 148.
 the abbey documents pledged to the Roman creditors, 148.
 the creditors go to England to claim their debts, 200.
 driven out of England by king John, 213.
 return and agree to a composition, 230-1, which the abbot refuses to pay, 241.
 the Roman creditors partly paid, and the abbey documents restored by them, 256, 260, 266; sum remaining due, 273, 277.
 the demry shamefully sold, 241.
 the constitutions and customs of the abbey, 203, [see also 261].
 ordinations held there, 253, *n.*, 263, *n.*, 277, 280.
 bonds given by Marleberge, 267-8.
 lives of the abbot given to the library, 268.

Evesham--*cont.*

the tower falls, 224, 265.

— partly rebuilt by Marleberge, 225, 265.

the abbey held in the king's hand for three quarters of a year, 272.

custody of the abbey during vacancies granted to the convent by the king, 288.

confirmation of the abbots dispensed with by Urban V., 297, 299.

abbey gate, its images, &c., 292.

image of the B. Virgin in the nave, 299.

garden called Sturdy, 298.

centre arch of the bridge built, the town paved, almshouses built, &c., 305.

[The bridge was broken by a flood in 1374; Leland's Collectanea, vol. 1. p. 251.]

bell tower built, 305.

Bertona, the barton, fire there, 276.

grange built, 281, 287, 296, 301.

the malt-mill, 304.

the flood-gates, *ibid.*

St. Egwin's fountain, 216.

church or chapel of All Saints, 210.

church or chapel of St. Lawrence, 106, 203, 210.

chaplains of St. Laurence and All Saints, 220.

chapels and altars in the abbey:

chapel of St. Nicholas built, 93.

chapel of St. Mary, 52, 263, 280, 286, 306.

altar of St. Mary, 262, 267, 286, *n.*, 306.

altar and chapel of St. Mary "in cryptis," 269, 270, 271, 298.

chapel of St. Mary Magd., 98.

altar of St. John Bapt., 269, 305.

— dedicated, 253, *n.*

altar of St. Peter, 271.

chapel of St. Anne, 271.

altar of the Holy Cross, 276.

— chapelain of the Cross, 307.

Evesham--*cont.*

[an altar of the Cross on the south side of the nave, was consecrated by Ralph, bishop of Ascalon and suffragan of Worcester, 2 Sept. 1522. Cotton, Nero D. iii. f. 210.]

St. Michael's chapel in the infirmary, 277.

altar of St. Stephen, 299.

chapel in the cemetery at the abbey gate, 299.

— called the *Charnel-house* [see May's Evesham, p. 175], 300.

chapel "extra portam abbatie,"

attached to the charnel-house, 300.

altar of St. Thomas Cant., 307.

shrine of St. Cridan, *q.v.*

shrine, &c. of St. Egmund, *q.v.*

shrine of St. Odolph, *q.v.*

shrine and chapel of St. Wistan, *q.v.*

streets: Bratstrete, or le Bruggestrete, or Brutaynstret, 211, 217, 307 *bis*.

tenement in Bruggestrete called Marachalle, 308.

Colestrete, 211, 307.

High Street, 211, 212, *n.*, 269, 272, 307 *bis*.

le Odestret, 290.

mention of various parcels of land, shops, &c., 211, 212, *n.*, 214, 216,

217, 269, 272, 281, 290, 293, 294, 299, 300, 306, 307, 308.

"Hospitalis juxta pontem," 215, *ter*.

St. Kenelm'scroft, 98.

Meistow, 211, 214, *n.*, 215, *n.*, 269, *n.*, 292.

Preste Mede, 278.

Quikewelle, 98.

Ruynhulle, 307.

Tettebury, *ibid.*

(prior and sub-prior). See *Alie*, Alric, Clement, Dominic, Haukysbery (Richard), Hereford (Nicholas), John, Lichfield (Clement), Marleberge (Thomas), Norton (John), Peter, Wited, Wykewun (John).

Evesham--*cont.*

- [In Harl. 3763, f. 115 b., Peter de Wyk is mentioned as being prior in the year 1338. The names of four other priors occur in the same MS. at ff. 195 b. 196, John of Worcester, surnamed Schind (in 1258-9), William de Lond, Walter de Waleote, and John March.]
- Evesham, John de, 284.
- Eustace, bishop of Ely, 123.
 an arbitrator between the monks of Evesham and abbot Norreys, 129.
 a commissioner to examine the claim of exemption for the valley of Evesham, 191, 193.
 the suit prosecuted before him, 222.
- Exeter, 267.
- Exhall, Warwickshire :
 Eccleshale given to Evesham, 72.
 recovered by Agelwy II., 95.
 alienated by Odo, 97.
- Eyford, Slaughter, Gloucestershire :
 manor and advowson obtained by the abbey, 300.
- Eynsham, Robert, abbot of, papal delegate to examine the cause of Evesham v. bp. of Wore., 123.

F.

- Faber, *see* Smith.
- Farrington, Lancashire :
 Farinton, third part of the tithes given to Evesham, 75.
 mentioned, 101, 213.
- Feckenham forest, 288.
- Forentunum, 134.
- Ferre, of Evesham, 211.
- Fitz-Maurice, Roger, canon of Hereford, deprived of the deanship of the vale, 196.
- Fitz-Peter, Geoffrey, justiciary of England, 105.
- Fitz-Roger, Hugh, and his wife Margaret :
 donations to Evesham, 75.

- Fitz-William, Reginald, 217.
- Fitz-William, Roger, 101.
 Henry, son of Roger, *ibid*
- Fladbury, Worcestershire, 138, 163
 an old monastery given by Ethelred to Evesham, 18, 71.
 given by Egwin to Abillhard, 18, 71, 73.
 not recovered, 95.
- Flanders, 37.
- Florence of Worcester, quoted under the name of Hede, 333, 337.
- Fokemulle, 217, *n*.
- Fokemulle, 217.
- Foliot, Gilbert, abbot of Gloucester, afterwards bishop of London, 112-3, *n*.
- Fossard, Alexander, 214 *n*.
- Fossard, Richard, 75, *n*.
- Fossard, William, gift to Evesham, 75
- Fossanova, Stephen de, subdeacon to pope Innocent III., 275.
- France, 200.
- Frapien, Hugacio, chaplain to pope Innocent III., 275.
- Fredegar, abbot of Evesham, 79.
 exchanges Evesham for Powcester, *ibid*.
- Frutherle, bishop of Utrecht :
 miraculous revelation of his sin to S. Odulph, 315-6.
- Fridon, Walter, 200
- Fuller [Fullo], Nicholas, Evesham, 211.

G.

- Galand, abbot of Winchleumbre, 90.
 Gaseony, 279.
- Geoffrey the miller, 213.
- Geoffrey of Oxford :
 purchases two livings, 213.
- [Geoffrey], prior of Coventry :
 confirms the election of Marleberge, 273.
- Gerald of Evesham, 211.
- German, clerk to abbot Norreys, 129.
- Gilbert, clerk to abbot Norreys, 105.

- Gildonebeorge:
witenagemot of five shires held there
by Odo of Bayeux, 97.
[A place called Gildbeorh was one of
the boundaries of Evenlode, Wore.;
Kemble, *Cod. Dipl.* iii. 38, vi.
216. Peterborough was also called
Gildens Burh, or the Golden Bo-
rough, on account of its wealth;
Sax. Chr., sub anno, 1053.]
- Giles, archbishop of Armagh:
holds an ordination at Evesham, 253.
- Glanville, Walter de, bishop of Rochester:
commissioner to examine the claim of
exemption for the vale, 191, 193.
the suit prosecuted before him, 222.
- Glastonbury:
a pool there called *Fearnlinganere*,
74, n.
the bishops of Bath and Wells appro-
priated a large part of the revenues
of the abbey, 139-40.
- Gloucester:
lands given to Evesham, 75.
Edw. Conf. holds his court there,
Easter, 1059, 88.
the abbey, 90, 109.
prior of Gloucester in 1203, 118, 133.
relics of saints collected there by
queen Edith, 317.
Henry Blont, abbot of Gloucester,
1213, 248.
mentioned, 90, 98, 215, n., 216, 217,
252.
- Gloucester, Thomas de, abbot of Evesham:
account of his abbacy, 279-80.
mentioned, 282.
- Gloucester, vale of, *i.e.*, vale of Evesham,
154.
- Gloucestershire, 89, 95.
- Gloucester, John de, 290.
- Gloucester, Sir Walter de, 289, 292.
Hawys, his mother, 292.
- Guareston, John, Evesham, 212, n.
- Godiva, countess of Coventry, *see* Leofric:
buried in Trinity church, 85.
- Godric, a sculptor and goldsmith:
miraculously healed of a wound, 41,
86.
afterwards became a monk, 87.
- Godric, abbot of Winchelnunke, deprived
and imprisoned by William I., 90.
- Godwin:
obtains Evesham in exchange for
Towcester, 78.
bribes king Æthelred to confirm his
possession of the abbey, 80.
[*See* Leland's *Collectanea*, vol. i., p.
241.]
retains many of the lands after the
monks are restored, 80.
but is compelled to give them up, 81,
seizes them again, but is once more
dispossessed, 81-2.
his death, 82.
- Goldhore, Goldone, "juxta Oxoniā:"
[Golder, near Pirton, Oxon; *see* He-
ming, *Chartul. Wigorn.*, pp. 208,
645.]
fishpond, &c., given to Evesham, 75.
land lost by abbot Adam, 102.
- Gordun's land in Evesham, 211.
- Grafton, Major or Temple, Warwickshire:
given to Evesham, 75.
recovered by Agelwy II., after being
lost, 95.
alienated by Odo, 97.
- Grafton, Minor or Ardens, Warwickshire,
given to Evesham, 74.
recovered by Agelwy II., after being
lost, 95.
- Grafton, Roger, 296.
- Gros, Richard le, abbot of Evesham:
account of his abbacy, 278-9.
- Guay, Walter, bishop of Worcester:
elected to Worcester, 255.
confirmation of his election, 256.
mentioned, 225.
- Gregory, S., quoted, 323.
- Gregory IX., pope:
letter respecting the election of abbot,
1230, 273.
- Grene, Robert, 294.
- Grenchulle, John, chaplain, 294.

(frontemianil, Hugh de, 56.
 [Sheriff of Leicestershire and high
 steward of England; *see* Ellis' In-
 trod. to Domesday, vol. i., p. 429.]
 Greyther, Thomas, 308.
 Grim, Walter, lands at Salford, given
 to him, 102.
 Grynol, Peter, 285.
 Gualla de Bichetis (cardinal Jac.), or
 Walo, or Quido, legate from Inno-
 cent III.:
 a skilful lawyer, appointed to examine
 the Evesham claim of prescription,
 191, 252.
 refuses abbot Norreys' applications for
 restoration, &c., 252.
 Guthlac, S., mention of his death, 20.
 Guyting, Temple, Gloucestershire:
 Guttings, 262.
 Gutinges, 277.
 Guytyng, Agnes, of Evesham, 307.
 Guytyng, John, of Evesham, 299.

II.

Hackington, Kent:
 mention of archbishop Baldwin's
 dispute about the chapel, 103, 211.
 See Alan of Tewkesbury.
 Hadley, *see* Ombersley.
 Haghmon, Shropshire, abbot of, in the
 year 1206, 202, 247.
 Hambury, Roger, 295.
 Hampton, near Evesham, Worcestershire:
 given to Egwin, 72, 81.
 alienated, but restored by Leofric,
 84-5.
 contained five hides, 81.
 again alienated by bp. Odo, but re-
 covered by abbot Walter, 97.
 Heamtune, recovered by Agelwy II.,
 94.
 mentioned, 210, 211, 217 *his*, 261, 285,
 287, 303, 304.
 Hampton Lovat, Worcestershire, given to
 Evesham, 72.

Hardicanute, embassy to bring him into
 England, 36.
 Harding, of Oubersley, 121.
 Hatweent, or Hatcourt, William de,
 gift to Evesham, 75.
 Harold, king of England, *see*.
 Haveringham, 120.
 Hauskysley, Richard, prior and abbot
 of Evesham, 339.
 Hawford, *abbe* Ballard, Philip, abbot of
 Evesham, 340, *n*.
 Hawkydon, Matilda, 307.
 Haymo, commentary on the Apocalypse
 given to the library, 268.
 Henry III., 279.
 at York at Christmas 1220, 272.
 in Pooleton in July 1230, 271.
 Henry V., 306, 310.
 Henry VII., 339.
 Henry VIII., 410.
 Henry, abbot of Evesham, account of his
 abbacy, 280-2.
 Henry, porter of the abbey, 102.
 Henry (Moricotti), cardinal of 888, Nereus
 and Achilles, 177.
 Hereford, bishops of: *See* Hraose (Giles
 de), Chacleton (Louis de), Milling
 (Thomas), Stanbury (John).
 Herefordshire, 89, 211.
 Hereman, monk of Evesham, 50.
 Herford, Nicholas, prior, 307.
 Heron, subdeacon and notary at Rome,
 177.
 Hermesed, or *Emfred*, *q v*.
 Hesegar, or *Escon*, *q v*.
 Hethoume, Lithoume, or Homme, *see*
 Evesham.
 Heyford, *see* Eyford.
 Heyfordesplare, *see* Hildote Bartram.
 Heyfordeslund, *see* Newbold.
 Heywood, Staffordshire, 278, *n*.
 Hildote Bartram, in Mickleton, Glouces-
 tershire:
 Hudcote, given to Evesham, 72.
 recovered by Agelwy II., 95.
 alienated by Odo, 97.
 mentioned, 285.
 Hudcote, Heyfordesplare, 206.

- Hilborough, in Temple Grafton, Warwickshire:
- Hildebrand the, given to Evesham, 72.
- Hildesburgurthe, recovered by Agelwy II. after being lost, 95.
- Hillingdon, Middlesex:
- Hildendone, the church, &c. given to Evesham, 75.
- [The charter of Brien Fitz-Count conveying the grant is printed in Kennett's *Parochial Antiquities*, *sub anno* 1143, vol. 1, p. 136, edit. 1818; *see also* p. 117.]
- Hildesun, land acquired by the abbey, 97.
- Hildendune, land lost by abbot Adam, 102.
- mentioned, 209, 211, *n.*
- Howike, *ie.* *Howick*, *q.v.*
- Hoghton, near Penwortham, Lanc.:
Holtun, 213.
- Hollebarwe, or *Oldhamough*, *q.v.*
- Homer, 2.
- Honeybourne, Church, Worcestershire:
- Hunburne, given to Evesham, 7.
- mentioned, 213, *n.*, 218, 280, 282, 284, 287, 290, 297, 301.
- Poddenho given to Evesham by Olla, 71.
- windmill at Podone, 284.
- park, &c., 261.
- Honorius, clerk to archbishop Hubert, 126.
- rescues Marleberge from arrest, 127.
- Horace quoted, 332.
- Hosere (le), Evesham, 211.
- Houghton, *see* Upton.
- * Howick, in Leyland, Lancashire:
- Howike, given to Evesham, 75.
- Howule, restored to Evesham, 97.
- Howike, mentioned, 101.
- Huhald, bishop of Ostia, afterwards pope Innocent III., 177.
- Hubert, archbishop of Canterbury:
- holds visitations of Evesham, 1195-106 7.
- holds an inquiry at Wore. and Lincoln into the dispute between the abbey and the bp. of Wore., 120-3.
- Hubert *cont.*
- is offended with the monks for illegally reaping some land, 125.
- vows to visit Evesham, 126, 128.
- visits the abbey, and refers the dispute between the monks and abbot to arbitrators, 129.
- admires the spirit of the monks, 130.
- appealed to as legate by the monks of Evesham against the abbot, 106.
- visits Evesham on a second appeal, 107.
- mention of his visitation, 246, 249.
- mentioned, 133.
- Hudicote, *see* Hildcote.
- Hugh Fitz-Roger, *q.v.*
- Hugh, of Bretforton, 211.
- Hugh, of Newnham, 125.
- Hugulini, cardinal, bp. of Ostia, 147.
- Humphrey, clerk to the legate Nicholas and to pope Innocent III.
- Hunfred, 214, *n.*
- Runfred, 260.
- Unfred, 275.
- Huntington, Yorkshire; the church given to Evesham, 75.
- Harley priory, Berkshire, 278.
- Hwethe, Hwede, Hune pe Hwede, or Ufa, earl of Warwick:
- donations to Evesham, 74.
- Ufa bequeaths Wicksford to Evesham, 79.
- [See Ross' earls of Warwick, in *Hearne's Vita Ric. II.*, p. 227.]
- Hyacinth [Bobonis], cardinal of St. Mary in Cosmildin, 177.
- Dynton, Odo and Margery de, 299.
- I.
- Innocent II., pope, 99.
- privilege granted to Evesham, 173.
- mentioned and quoted, 99, 150, 157, 158, 159, 163, 176, 179, 181 *bis*, 182, 186 0, 205, 223, 226, 227.

- Innocent III., pope:
 letters appointing commissioners for
 the case between Evesham and the
 bp. of Worc., 1203, 132.
 conversations with Marleberge, and
 remarks, 143, 150, 151, 152, 160,
 161, 168, 168, 169, 185, 189-91.
 decree of exemption for Evesham,
 179, 201.
 commissions delegates in England to
 examine the claim of exemption
 of the valley, 191, 193.
 confirms the disposition of the abbey
 revenues, 205, 221.
 his character towards suitors, 199.
 mentioned, 224, 229, 252, *n.*, 275, 276.
 Innocent IV., pope, 270.
 Intebarne, Reginald de, sacrist of Evesham,
 282.
 Ireland, 91, 253, *n.*
 Isidore of Seville [Hispalensis]:
 "De Officiis" and "Quadrivium"
 given to the library, 267.
 Ivo, steward to H. de Grentemaisnil, care
 of his son, 56.
 [Ivo, "dapifer Lingonis de Trent,"
 held land in Bedfordshire: Ellis'
 Introd. to Domesday, vol. II., p.
 314.]
- J.
- Janoke, of Evesham, 300.
 Jefferey, Walter, 295.
 Jeremiah, 203.
 Jerome, S., cited, 23.
 Jews, money-lenders, 113.
 Job, 3, 87, 330.
 Joceline, a suffragan bishop, holds an or-
 dination at Evesham, 280.
 John, S., 17, 23, 24, 84.
 John Bapt., S., 331.
 John XXII., pope, 289.
 John, king of England, 125, 225.
 John, bishop of Ardfer, holds an ordina-
 tion at Evesham, 263, *n.*
- John, a suffragan bishop to Winchester
 consecrates the chapels of St. Winc-
 tan and St. Michael, 277.
 holds an ordination at Evesham, *ibid.*
 consecrates the abbey church, 279.
 John [Pizzanti], cardinal of St. Anastasia,
 177.
 John, cardinal of St. Mary "in Porticu,"
 177.
 John, cardinal of St. Mary "in Via Lata:"
 comes into England as legate, 201.
 confirms the ordinance for the reve-
 nues of Evesham, 202, 221.
 [The confirmation is printed in Dog-
 dale's Monast.]
 orders abbot Norreys to be deposed,
 246.
 John, constable of Chester, 75, *n.*
 John, a monk, surnamed Dionysius, dis-
 tinguished for his penances, 271.
 John, prior of Evesham, 128.
 his burial, 271.
 John, of *Adlestrop*, *q. v.*
 Jonah, 30.
 Jonbert, prior of Coventry, commissioner
 to examine the case between Eves-
 ham and the bp. of Worc., 130, 132,
 135, 137.
 Jordan, the, 124.
 Judas Iscariot, 331.
 Julian, S.:
 oath "per beatum Julianum," 126,
 128.
 Javeland given to the library, 267.
- K.
- Kenelm, S.:
 St. Kenelm'scroft at Evesham, *q. v.*
 mention of his festival, 318.
 Keured, *see* Cened.
 Kent, 47.
 Kent, John de, Evesham, 213 *his*, 214 *his*.
 Kent, Richard de, chamberlain to abbot
 Norreys, 127.

Kent, Richard of, archdeacon of Northampton, commissioner to examine the monks between Evesham and the bp. of Worc., 130, 132, 135, 137.
 Keyt, Richard de, 212, *n.*
 Kikeswic, Robert de, gift to Evesham, 75.
 Kinath, abbot of Evesham, 77.
 Kinath II., abbot of Evesham, 77.
 Kinelm, abbot of Evesham, 77.
 King, Henry, 214, *n.*, 215, *n.*, *bis.*
 King, Isabella, 209, *n.*, 215, *n.*, *bis.*
 Kingley, Kinwarton, Warwickshire:
 obtained by abbot Adam, 101.
 Kyngesley, 289, *n.* 4.
 Kyngesley, given to J. Rous in exchange, 300.
 Kinwarton, Warwickshire, given to Evesham, 72.
 the houses of the knights at Evesham removed, 98.
 mentioned, 223, 229, 290, 294, 297.
 Kirkby, *see* Baldwin.
 Koenig, or Cokes, Johanna, 295.
 Kingley, Nicholas, 289.
 Kyrkby, John, 295.

L.

Lambeth:
 mention of the dispute about removing the archiepiscopal palace to Lambeth from Hackington, 107;
 see Hackington.
 Lanfranc, archbp. of Canterbury, 90, 96, 935.
 Langabey, *see* Sombourne.
 Langton, Stephen, archbp. of Cant., 225, 232, 256, 258.
 Lateran Council, fourth, 153, 205, 223, 258, 263, *n.*, 266.
 Laurence, cardinal, *see* Campogio.
 Lazarus, 23, 24.
 Leicester, *see* Paul.
 Lench, Worcestershire:
 Chirchlench, given to Evesham, 72.

Lench—*cont.*

Chirchlench, Chirchlench, recovered after alienation by Manny and Agelwy II., 86, 94.
 Chirchlench, 229.
 Echeslench, given to Evesham, 72.
 Eacesleinc, recovered by Agelwy II., 94.
 Eche Lenz, 214, *n.*, *bis.*
 Lenewike, held by Godwin, 80.
 given to Egwin, alienated, but recovered by Alward, 84.
 Lenewich, "duo capellæ," 210.
 Lenchwyke, park, &c., 261.
 Lenchwyck, 261.
 Lenchwic, 262, 275.
 Lenchewyk, 304.
 Leluch, alienated by Odo, and held by the d'Abitots, 97.
 Lench, 211, 267.
 Lenz, 212, *n.*, *bis.*
 Lench Alnoth, 72, *n.*
 Lench Bernard given to Evesham, 72.
 [*"Quedam villa juxta abbatiam alta."*
 "Tindal's Evesham, p. 75."]
 Lenz, or Lench, or Lemes, Peter de, 211, *n.*, 214, *n.*, 260, *n.*
 Lenham, [Kent?] "*recessit Lenham*," 140.
 Leofric, earl of Coventry, and the countess Godiva:
 joint founders and benefactors of Coventry abbey and of other churches, 83.
 build the church of the Holy Trinity at Evesham, 81.
 benefactions to the abbey, *ibid.*
 appointed ealdorman of the midland and north, *ibid.*
 Lewes, Sussex, priory of St. Pancras, 61.
 Leyland, Lancashire:
 Lallonde, church and tithes, &c., given to Evesham, 75.
 Leyland, re-annexed, 290.
 mentioned, 309.
 Litchfield, Clement, prior and abbot of Evesham, 310.
 Llie, —, 215, *n.*

Lilleshall, Shropshire, Ralph, abbot of, 202, 210.
 Lincoln, 121, 122.
 diocese, 132.
 bishops, *see* Buckingham (John),
 (Chadworth) John.
 Linholt, *see* Ombersley.
 Litham, William de, or Lithe, monk of
 Evesham, leaves the abbey with
 Marleberge, 204.
 transcribed books for the abbey li-
 brary, 208.
 Lattleton, Middle, North, and South, Wor-
 cestershire, 208, 211 *bis*, 216.
 Lutleton, given to Evesham, 71.
 Luttelton, 263, *n.*, 290.
 Littleton, 260, *n.*
 Luthlet, 271, *n.*
 Lutteltone, 278, 285.
 ———, windmill, 281.
 Lyttulton, 306, 307.
 South-Lutteltone, 285, 290.
 North-Luttulton, 290, 295, 301.
 Luttleton, or Lutteltone, John, 290.
 Laventon, Livintone [Staffordshire?]:
 given to Evesham, 75.
 mentioned, 101, 213.
 Loontoria, Reg. de, *see* Parlour.
 Lombardy, 143, 153.
 London:
 mentioned, 30, 58, 83 *ter*, 119, 122,
 225, 231, 232 *ter*, 302, 303, 306,
 313, 314.
 council held there, A.D. 1044, 86.
 St. Michael's, Cornhill, given to Eve-
 sham, 75.
 Longton, Lancashire, land given to Eve-
 sham, 75.
 Lucan, his works given to the library,
 267.
 Lucius III., pope, *see* Hubald.
 Luke, cardinal of SS. John and Paul, 175.
 Lutteltone, or Littleton, *q.v.*
 Lynne, William de, bishop of Worcester:
 vestments, &c. bought of his execu-
 tors, 302.

M.

Malger, bishop of Worcester, *see* Eve-
 sham.
 claims the right to visit Evesham,
 100.
 is opposed Marleberge, and other
 monks, 100-115, 204.
 consequent lawsuits, 115-123, 130-
 170, 194-195.
 summons the monks to a chapter, but
 they refuse to attend, 116-7.
 goes to Rome to appeal to the pope,
 124.
 returns with letters appointing com-
 missioners to try the case, 130.
 desires to attach the abbey of Eve-
 sham to the bishopric, 139.
 excluded from the monastery by the
 abbot, but afterwards admitted, 140.
 excommunicates the abbot, *ibid*
 prosecutes the suit about the churches
 of the vale before the papal dele-
 gates, 224.
 goes into exile, 225.
 Malher, William le, 281.
 Malmesbury:
 the bishops of Salisbury appropriated
 a large part of the revenues of the
 abbey, 130-40.
 [Rob. de Melun], abbot, a papal dele-
 gate to examine the cause of Eve-
 sham *v.* bp. of Wore., 124.
 Man, a noble of Mercha, 228.
 Manny, abbot of Evesham, 40, 91
 account of his abbey, 86-7.
 a skilful goldsmith, 86.
 makes the shrine of St. Ecgwin, 41,
 86, 90.
 ——— of SS. Odulf and Credan, 87.
 his death, 88.
 angelic vision, 121.
 Mans [Cononmannum]:
 notice of a case between the canons of
 the royal chapel and the bishop in
 1203, 190.

- Mapleborough, in Studley, Warwickshire.
 Mapellsborgho, given to Evesham, 74, *n*.
 Mapeldreborch, attempted in the time of Edw. Mart, 79.
- Mark, S., 44.
- Marleberge, Thomas, monk, prior, abbot, of Evesham:
 his arguments against admitting the bishop of Wore. to visit the abbey, 109-10, 113-15.
 reply to the bishop on his coming to the abbey, 117.
 goes to archbishop Hubert, 119.
 effects a temporary reconciliation with the abbot, 121.
 prosecutes the case against the bp. before the archbp., 122-3.
 — before the papal delegates, 123.
 sent to the king and archbp. to excuse illegal conduct of the monks, 125.
 excommunicated and arrested by the abbot, 127.
 but released by the clerks of the archbishop, *ibid*.
 brought to the archbp. at Worcester, 128.
 re-called to Evesham by the abbot, *ibid*.
 banished from the abbey for a fortnight, 130.
 goes to Rome to appeal against the bishop's claim, 141-2.
 narrative of his proceedings there, 142-147, 149-200.
 retires to Bologna for six months, 147.
 his arguments before the pope, 159-168, 181-191.
 suppresses a threatened inquiry at Rome into the conduct of the abbot, 199.
 leaves Rome without taking leave of the pope, through poverty, 200.
 appointed dean of the vale of Christianity, 196, 204.
 the abbot, wishing to expel him, finds that the whole convent will leave with him, 203.
 makes an agreement with the Roman cardinals, 231.
- Marleberge--*cont*.
 interview with the archbishop about the conduct of abbot Norreys, 232-3.
 — with the legate, 234.
 accuses Norreys before the legate, 236-247.
 his acts while dean and sacrist, 261-7.
 — while prior, 267-72.
 — while abbot, 272-8.
 attends the council of Lateran in 1214, 205, 266.
 houses bought by him in Evesham, 212, *n*.
 his anniversary, 208, 214, *n*, *ibid*, 269, *n*.
 makes provision for a lamp at the altar of the B. Virgin, 212, *n*.
 gave a silver rim to the cover of a mazer-cup, 262.
 advises about the preservation of privileges in the election of abbots, 257.
 abridges Egwin's life, and writes that of Wistan at the request of the brethren, 27, 28.
 compiles also, at their request, the legend for S. Egwin's translation, 28.
 the legend, 30-38.
 life of S. Wistan, 325.
- Martin IV., pope, 281.
- Martin. St., *see* Ambrose.
 vision of him at Tours, 53.
- Martley, Worcestershire, 212, *n*.
- Mary, B. V., *see* Dominic.
 mentioned, 82, 81, 292, 299, 300.
 appearance to Mary and to Egwin, 9, 18, 36, 171, 180.
 vision of her in the Lady Chapel at Evesham, 52.
 vision of her at Tours, 53.
- Maseon, now Mâcon, in Burgundy, 148.
- Matilda, of Merstowe, 211.
- Mattathias, 113, 203.
- Matthew of Westminster, 278, *n*.
- Mangetsbury, Gloucestershire:
 Mulgatesburh given to Evesham, 72.
 a manse there given to Evesham and to Stow, 71.

Norman, brother to Leofric :
 put to death by Canute, 81.
 Hampton given to him by Ethelred,
ibid.

Normandy, 81, 310.

Norreys, Roger, abbot of Evesham :
 sold a cup to aid the ransom of Rich.
 I., 101.
 account of his abbacy, 102-148, 200-
 249.
 imprisoned while a monk at Canter-
 bury, 102-3, 211.
 consecrated and installed by the bp. of
 Worcester, 134.
 his oppression and misconduct, 101-
 107, 121.
 accustomed to call the monks servants,
 puppies, and ribalds, 105, 251.
 attended a diocesan synod at Wor-
 cester, 135.
 goes to Rome, imprisoned at Chalons
on his way, 143-4.
 returns to England and is excommu-
 nicated by the bishop, 148.
 grant to him of the use of episcopal
 vestments, &c., 178.
 he abandons these to conciliate the
 bishop of Worcester, 110.
 resumes them, on the privilege
 being confirmed, 110.
 the bishop's inquiry into his conduct
 suppressed at Rome by a compro-
 mise, 190.
 renews his tyranny, 200-1, 230, 265.
 repudiates Marleberge's agreement
 with the Roman creditors, 231.
 accusations against him before the
 legate, 236-247, 265.
 his replies, 248-9.
 he is deposed, 250, 266.
 appointed prior of Penwortham, but
 soon deprived, 250-1.
 vainly seeks restoration at Rome and
 from the legate, 251.
 restored to Penwortham, 251.
 refuses to be reconciled to the abbey,
ibid.

Norreys—*cont.*
 dies and is buried at Penwortham,
 253.

Northall, William de, bp. of Worcester,
 134.

Northampton :
 land given to Evesham, 76.
 mentioned, 231, 309.
 archdeacon of, *see* Kent, Richard of.

Northwich, or Northwiche, Thomas de.
 builds the tower of the abbey, 108.
 skilled in medicine, 108, 145.
 the abbot vainly endeavours to expel
 him, 203.
 his death, 224, 230.

Northwold, Hugh, bishop of Ely, conse-
 crates abbot to Glas, 279.

Norton, Abbot's, Worcestershire, given
 to Evesham, 72.
 mentioned, 210 *his*, 260, 281, 287, 291,
 297.

Norton, John, sub prior and abbot of
 Evesham, 339.

Notelin, John, 200.

(C).

Odensee, or Othenesey, in Denmark, 323.

Odo, bishop of Bayeux, deprives the abbey
 of many of its possessions, 96-7.
 imprisoned by the king, 97.

Odo or Otho, cardinal of St. Nicholas in
 Carcere, 177.

Odulph, or Odulf, S. :
 his shrine originally made as a shrine
 for S. Egwin, 37.
 shrine made for him assigned after-
 wards to Egwin, 41.
 relics bought by Athward and given
 to Evesham, 83.
 his shrine made by Manny, 87.
 ——— escaped destruction when the
 tower fell, 221.
 mention of his festival, 218, *n*, 219
his, 275, 308.

- Odulph, or Odulf, S.—*cont.*
translation of his relics, 313.
miracles, 315-320.
- Offa, king of Essex, 73.
goes to Rome with Egwin, 10, 19.
grants privileges to Evesham, 10, 20.
his donations, 18, 71.
his grants mentioned, 154, 171, 180, 192-3.
witnesses Constantine's grant to Evesham, 172.
anniversary, 210, *n.*
- Offa, king of Mercia, grants to Evesham, 71, *marg.*, 72, *n.*, 76, *n.*
- Offenham, Worcestershire:
Huffam given to Evesham, 71.
Uffenham seized by Alfere, 78.
—— restored, 79.
Uffham held by Godwin, 80.
—— mentioned, 101, 210 *bis*, 216, 217, 287.
Huffham, 217, *n.*
Offenham, 261, 301 *bis*, 330.
Uffouam, 287, 301.
Offham, deer-park, 330.
[See Richard, archbishop of Nazareth.]
- Oldborough, Worcestershire:
Holebarwe given to Evesham, 72.
Ullebarwe, 209.
Ullebarwe, 214, *n.*
Holebarwe, the manor and advowson obtained by the abbey, 284.
Ollebarwe, 290.
- Omborsley, Worcestershire:
Ambresley given to Evesham, 72.
given to Alfwald by Alfere, 78-9.
held by Godwin, 80.
a rent from the church assigned to Evesham, 102.
benefice annexed to the abbey for the use of the monks, 280, 291.
prison there, 127.
land given to Roger and to W. le Poer, 124, 249.
Chatteley Wood destroyed, 262.
Chattesley, 275.
mill of Haddesley, 276.
the Trylpole [*trill-pool*, a trickling,
- Omborsley, Worcestershire—*cont.*
gently-running pool? A stream at Oxford is called the Trill mill stream], 304.
fish-pond at Lillholt, 261.
park at Lillholt, 301, *n.*
mentioned, 209 *bis*, 214, *n.*, *bis*, 215, *n.*, 216 *bis*, 217, 223, 249, 260, 275, 283, 288, 299, 300 *bis*, 301, 306.
- Ombresley, John, abbot of Evesham:
account of his abbacy, 299-303.
mentioned, 306, 309.
- Oshere, sub-regulus of the Hwiccas, 18.
- Ostla, 147.
- Ostrith, wife to Ethelred of Mercia, 18, 71, 73.
- Ostulf, bishop of Ramsbury, possessed the abbey, 77.
- Oswald, S., his arm obtained as a relic, 99.
- Oswald, archbishop of York, 78.
- Osward, brother to Athelward of the Hwiccas:
gives 20 manors in Twyford to Evesham, 18.
resumes them until Stratford is given in exchange, 72, 73.
- Osward, abbot of Evesham, 40, 41, 78.
- Otho, the legate, 270, *n.*
- Ottobon, cardinal, legate, 282.
- Ovld quoted, 26.
- Ourl, William de, Evesham, 212, *n.*
- Oxford:
miraculous detection of a thief, 55
mentioned, 233 *bis*, 267, 338.
- Oxfordshire, 89.
- Pagan, of Littleton, 211.
- Paneras, monastery of St., *see* Lower.
- Pandulph, the legate, 231 *bis*, 232, 233, 253, 254.
- Parlour, or de Loentorlo, Reginald, 215, *n.*
[*Inardus Parler* is mentioned as holding Hampton, in Cotton. MS. Vesp. B. xiv. f. 7 b.]

- Pate, of Evesham, 211.
 Pavia, 143, 153.
 Paul, St., 6, 11, 29, 32, 34, 175, 179, 183, 200, 222.
 Paul, abbot of St. Mary at Leicester, appointed to inquire into the miracle of St. Wistan's hair at Wistanstow, 234.
 Pauli, Pietro, a Roman citizen, 257.
 Payn, Henry, 200.
 Pebworth, Gloucestershire:
 Pebwortham, given to Evesham, 74.
 Peppenurthe, acquired by Agelwy, 95, alienated by Odo, 97.
 Peche, Richard, bishop of Coventry, confirmed Penwortham to Evesham, 75.
 Penbrok, Richard, abbot of Evesham, 238.
 Penda, king of Mercia, 71.
 Penwortham, Lancashire:
 the church and fourth part of the fishery given to Evesham, 75.
 the priory confirmed to Evesham, *ibid.*
 the land restored to Evesham, 97.
 mentioned, 200, 209, 213, 214, n., 217, 224, 251, 253, 207.
 Per, Walter, Evesham, 212, n.
 Pershore, 282.
 abbey of St. Aldburgh at, 319.
 Pershore, Roger de, 215, n.
 Peter, St., 6, 7, 11, 29, 32, 33, 34, 174, 175, 176, 178, 179, 182, 183, 200, 222, 234, 236.
 Peter [de Mora], of Benevento, afterwards cardinal of St. Mary in Via Lata, and bishop of Porto:
 employed by Marleberge as an advocate at Rome, 153.
 Peter, sub-prior of Evesham, 128.
 Peter-pence, 192-193, 223.
 Peterel, Adam, 270.
 Philip, archbishop of Tuam, dedicates an altar at Evesham, 253, n.
 Philip, chief notary at Rome, afterwards bishop of Troja, 170.
 Philip, the sacrist, 212, n.
 Phineas, 5, 112.
 Piacenza, 143.
 Piphaeton, Richard de, 215, n.
 Pixley, Herefordshire:
 Pikerleye, tithes given to Evesham, 75.
 Pikeley, 211.
 Poden, Worcestershire, *see* Honeybourne.
 Poor, Walter le, abbey land yielded to him by abbot Norrey, 124, 243.
 Ponte, William de, *see* Bridge.
 Poore, Richard, dean, afterwards bishop, of Salisbury, 232, 233.
 Porter, Henry the, 102.
 Porter (Portarius), John, 209, n., 214 *his*.
 Porten, Nicholas:
 gives up the office of gatekeeper, 294.
 houses obtained from him, *ibid.*
 Porter, Roger, 294.
 Pugno, David, his death, 127.
- Q.
- Quainton, Gloucestershire:
 Quenton, given to Evesham, 74.
 Quainton, recovered by Agelwy, 95, alienated by Odo, 97.
- R.
- R., monk of Evesham, *see* Richard.
 R., *see* Ripple.
 Radford, Easton, Oxfordshire:
 Radeford, 212, n., 271.
 Ragley, in Arrow, Warwickshire:
 given to Evesham, 72.
 recovered by Agelwy 11, 96.
 alienated by Odo, 97.
 recovered by abbot Adam, 101,
 again lost by abbot Norrey, 243.
 Ralph *Dispensator*, q.v.
 Ramsey abbey, 81.
 bishop Aelfward buried there, 85.
 Randulf, chancellor to Hen. I., 98.
 [Chancellor between 1100-1108; *see* Stow-on-the-Wold.]

- Randolph, or Rondulf, abbot of Evesham :
 confirmation of the customs of the
 abbey, 205.
 his anniversary, 209, 214, *n.*, 215, *n.*,
 216, 219, *n.*
 grants to the abbey, 213 *ter.*, 214, *n.*,
 215, *n.*
 prior of Worcester, 255.
 refuses election as bishop of Worcester,
ibid.
 elected abbot of Evesham, 256.
 consecrated at York, *ibid.*
 account of his abbacy, 260-267.
 attends the council of Lateran, 269, *n.*,
 260.
 pays the Roman creditors, 256, 260,
 266.
 mentioned, 270, 271, 272, 276, 277.
- Reading, council in 1206, 202.
- Reginald, abbot of Evesham, 98-99, 101,
 172.
 goes to Rome on an appeal against
 the bp. of Worcester, 99.
 letter to G. Foliot, 112, *n.*
 anniversary, 209, 214, *n.*, 219, *n.*, 220.
- Réole, La (Rogula), a city of France, 30
 miles from Bordeaux, 270, *n.*
- Repingdon abbey, Derbyshire :
 St. Wistan buried there, 331.
 relics afterwards translated by Canute
 to Evesham, 320, 332.
 a small piece of his skull and a bone
 given back by Evesham, 336.
- Richard II., duke of Normandy, 81. [Err-
 oneously called *Robert*, who was
 Richard's son.]
- Richard I., of England :
 gold cup sold to aid his ransom, 101.
- Richard II., 288, *n.*
- Richard III., 339.
- Richard, archbishop of Nazareth, conse-
 crates two bells, 297.
 [He consecrated two altars in the
 chapel and manor-house of Offen-
 ham, 23 and 24 Sept., 1358. Harl
 MS. 2768, fol. 115 b.]
- Richard "Martensle," a painter, 286, *n.*
- Richard, a monk of Evesham, sent to Rome
 from the abbey, 132, 222.
- Richard "Juvenis," son of Richard the
 lame, 215, *n.*, 272.
- Richard the lame, 272.
- Ripa, *see* Wulfre.
- Ripplio, Wore. H., rector of, advocate for
 the bp. of Worcester at Rome, 150.
- Robert of Jum'ges, abbot of Evesham, 98 :
 [Particulars of many lands alienated by
 him, as well as by abbots Walter
 and Murel, without the consent of
 the chapter, are given in Harl. 2767,
 ff. 59, 60, and Vesp. B. xlv. f. 8.]
- Robert, duke of Normandy, *see* Richard.
- Robert, a monk, *La.* Rob. *Hotild*, q.v.
- Rochester :
 bishops, *see* Alanville (Gilbert de),
 Sansetun (Benedict de).
- Rogel, of Evesham, 215 *hiv.*
- Roger the Poitevin :
 donation to Evesham, 75.
- Roger, abbot of Evesham, 100
- Roger II., abbot of Evesham, *see* Norrey.
- Roger, nephew to abbot Norrey, 124.
- Rome :
 key recovered in the Tiber which had
 been cast into the Avon, 7, 32.
 church of the Saviour in the Lateran,
 172.
 the Lateran, 173, 178.
 St. Peter's, 179, 183, 193 *hiv.*
 mentioned, 47, 99, 108, 112, *n.*, 113,
 115, 120, 121, 140, 153, 161, 203,
 231, 252, 281.
- Rondulf the weaver [Textor] of Evesham,
 215, *n.*, *bis.*
- Rous, John de, 300, 303.
- Runfred, *see* Humphrey.
- Rumbulle, in Evesham, 219, *n.*
- Rupbus, or Roche, Peter de, bishop of
 Winchester, 153.
- Russell, Hugh, Newnham, 213.
- Rycho, William, 307.

S.

- St. Alban's, Hertfordshire, 222.
- Sainthbury, Gloucestershire :
Seynebury, 284, 288, 295, 298, 299.
Beventonsplace, 295.
- Salford, Oxfordshire :
given to Evesham, 73.
recovered by Agelwy II., 95.
Salford, alienated by Odo, 97.
— and by abbot Adam, 102.
- Salford, Great and Little, Warwickshire :
given to Evesham, 72.
recovered by Agelwy II., 95.
Salford, alienated by Odo, 97.
mentioned, 209, 210, 217 *bis*.
Sanford, 212, *n.*, 214, *n.*
- Salford, Augustine de, put to death by
abbot Norreys, 127, 242.
- Salisbury, bishops and dean, *see* Malmes-
bury, Poore (Richard.)
- Sanbourne, Warwickshire, 101, 107.
Sanburne, given to Evesham, 72.
- Sanford, or *Sulford*, *q.v.*
- Sarsseton, Benedict de, canon of London,
afterwards bp. of Rochester :
commissioner to examine the exemp-
tion of the vale of Evesham, 101, 103.
the suit prosecuted before him, 222.
- Searsl, Luca, proctor for the Roman credi-
tors, 257.
- Scholastien, St., sister to St. Benedict, 245.
- Schrowenhulle park, in Hadzoy, or Benge-
worth, Wore., 202.
- Scotland, 84.
- Seal caught in the Avon, 33.
- Sebastian, St., 104.
- Selby, [Richard], abbot of, 218.
- Sele, or *Droitwich*, *q.v.*
[*Sala*, *i.e.*, the *Saltway*; *Allies' An-
tiqu.* of Worcestershire, pp. 321, 323.]
- Sergant, Randal, 214, *n.*, 269, *n.*
- Serlo, abbot of Gloucester, 90.
- Serpham, an island, given to Evesham, 75.
- Sew, or Sewl, Roger, 215, *n.*, 216.
- Seynebury, or *Sainthury*, *q.v.*
- Shipston-upon-Stour :
given to Evesham, 71.
Seiptum, recovered by Agelwy II., 95.
alienated by bp. Odo, 97.
- Shropshire, 89, 90.
- Shroocham, *i.e.* *Southam*, *q.v.*
- Silvester de Evesham, bp. of Wore., 225,
252.
- Simon, bishop of Worcester, 99, 112, *n.*
- Simon, brother to the steward of Evesham :
his death, 127.
- Slaughter, Gloucestershire :
Sloptre, given to Evesham, 71.
- Smethowyk, Alice, 307.
- Smith, or Faber, Henry, Evesham 211.
- Smith, or Faber, Reginald, Evesham, 211.
- Smith, or Faber, Simon, Evesham, 211.
- Smith, or Faber, William, Evesham, 211.
- Sodington, Mable, Worcestershire :
Sodyntone, 296.
- Sodyntone, John, 300.
- Solly, Henry de, bishop of Worcester :
his statutes rejected by abbot Norreys,
163.
- Sombourne :
the wood at Langsbey destroyed, 262.
mentioned, 275 *bis*, 276.
- Sortes, Adam de, monk of Evesham :
sent to Rome from the convent, and
compelled by the abbot to journey
back on foot, 147-8.
arrives at Rome a second time, 170.
returns to England with the decree of
exemption, 198.
made prior of Penwortham, 224.
mentioned, 150, 191, 211, *n.*, 212, *n.*,
230, 253, 270.
- Southam, Warwickshire :
Shroocham, given to Evesham by
Leofric, 84.
Shroocham, Hampton afterwards given
in exchange for it, 85.
[This gift of Leofric is omitted in the
parallel passage respecting his bene-
factions in *Paul. 3763*, c. 196.]

- Southstone, Stanford, Worcestershire:
 Suleston, given to Evesham, 75.
 Sulstan, 213.
 Spakeston, Richard de, dean of Wells:
 benefactions to the abbey, 101, 102.
 Sparrow, *see* Sperwe.
 Spercull, a monk of Coventry:
 sees a vision of Egwin, 51.
 Sperwe, Sparwe, or Sparrow, Richard, 213.
 Spinetus, Sir W., *see* Thorney.
 Stafford, John, bishop of Bath and Wells,
 consecrates John Wykeham, 332.
 Stafford, Robert de, gifts to Evesham, 75.
 Staffordshire, 89, 90.
 Stanbury, John, bishop of Hereford, con-
 secrates abbot Pontbrok, 329.
 Stanley, manor of, Warwickshire, 201, 203.
 Stanley, Wilts, [Thomas de Colstan,]
 abbot of, 198.
 Stavensby, Alexander, bishop of Coventry:
 confirms the election of Marleberge,
 and consecrates him, 273-4.
 consecrates R. le Gras, 278, *n*.
 Stavoren, or Staveren, in Holland:
 Stauren, 313, 315.
 Stephen, a priest, 215, *n*.
 Stock, or Stoke, in Fladbury, Wore.:
 given to Evesham, 72.
 recovered by Agelwy II., 95.
 alienated by Odo, 97.
 Stokes, 310.
 Stour, 295.
 Stow-on-the-Wold, Gloucestershire, 211.
 given to Evesham, 72.
 a manse in Mangersbury given to the
 church of St. Edward in Stow, 74.
 the market acquired by Evesham, 98.
 [The market was granted by Hen. I.,
 "ad petitionem Ranulphi cancell-
 "arii," in the time of abbot Mau-
 rice, not of Robert. A recital of
 the charter, signed by archbps.
 Anselm and Gerard, and therefore
 granted between 1100-1108, is given
 in a confirmation charter of Edw.
 III., 7 Jan. 1330, copied in Bodl.
 MS. Rawl. B. 461, fol. 12.]
 Stow-on-the-Wold, *see* *Stow*
 mentioned, 213 *bis*, 217, 223, 229, 235,
 298, 306.
 Stowe, William, 298-9.
 Stratford-upon-Avon, given to Evesham by
 Ethelred, 18, 71.
 seized by Athillard, and redeemed
 by Egwin, 18, 71, 79.
 given by Egwin to Oswald, 72, 73
 not recovered, 95.
 Stretford, 212, *n*.
 Strache, R., of Evesham, 215, *n*, *bis*.
 Strensham, Worcestershire:
 Streygesham, 212, *n*.
 Strigul, Mariella de, cousin to Marleberge,
 215, *n*.
 Suen, king of Denmark:
 invades England, 81; killed, *ibid*.
 mentioned, 82.
 Sulston, i.e. Southstone, *q.v.*
 Sufrele, Robert le, Benwortham, 213.
 Swell, Upper and Lower, Gloucestershire:
 given to Evesham, 46, 72, 75.
 recovered by Agelwy II., 95.
 mentioned, 110, 319, 220.
 Swell, S. de, clerk to archbp. Hubert, 126.
 rescues Marleberge from arrest, 127.
 Sygare, Walter of Zunequre, *q.v.*
 Sylby, John, 308.
- T.
- Templars, 262, 277.
 Tellestroppe, i.e. Allestrop, *q.v.*
 Textor, *see* Randolph the weaver.
 Thelwall, Cheshire:
 half given to Evesham, 75.
 the fishery acquired by the abbey, 97.
 Thelillostroppe, i.e. Allestrop, *q.v.*
 Thineserth, abbot of Evesham, 76.
 Thingforth, Thingfith, or Tinfith, king
 of Mercia:
 donations to Evesham, 73.
 Thomas I., archbishop of York:
 attempts to subject the see of Worcester
 to York, 89.

- Thorney, Sir William, 58.
 Thornon, Peter, 205.
 Tiber, *see* Rome.
 Tidmington, or Tilmington, Shipston-upon-Stour, Warw. :
 Tydelmyntone, 206, 208, 303.
 Tildbrith, abbot of Evesham, 70.
 Tiwe, or Tywe, q.v.
 Tours, 52, 117.
 Towcester, Northamptonshire, given by Godwin to abbot Fredegar, in exchange for Evesham, 70.
 Tow, of Stow-on-the-Wald, 213.
 Tredington, Worcestershire :
 Admascote, 205, 208, 302.
 Admescote, 306.
 Derlugasote, 289.
 Newbold, 295, 297.
 — Hayfordusland, 295.
 Tatlington, 289, 304, 306.
 Trant, relics of S. Egwin moved in the passage of the river, 59.
 Troja, Naples, 170.
 Trunket, Wihert, killed; his lands at Kingley obtained by the abbey, 101.
 Trylpole, *see* Onihersley.
 Tuam, archbishop of, *see* Philip.
 Tuscany, abbot of St. Martin's in, 248.
 [S. Martin Campo? S. Mart. alla Palma, near Florence?]
 Twyford, Worcestershire :
 twenty manres given to Evesham, resumed, and redeemed, 18, 72, 73.
 afterwards held by the bishops of Worcester, 73.
 mentioned, 217 *bis*.
 Tynemouth, (or Tinemue,) J. de, clerk to archbp. Hubert, 126.
 rescues Marleberge from arrest, 127.
 Tywe, or Tiwe, William de, Evesham, 209, 211 *supra*, 214, *n*.
 [The acknowledgment of a loan of twenty marks from Will. de Tywe, son of Rich. de Tywe, is in MS. Vesp. B. xxiv. f. 2 b.]
- II.
- Ufa, or *Anna de Ilwode*, q.v.
 Upton Warren, Worcestershire :
 Clouptone, given to Evesham, 72.
 Uplone, recovered by Agelwy II., 94.
 Uptm, alienated by Odo, 97.
 Upton, William, prior of Alcester, abbot of Evesham, 330.
 Urban V., pope, grants that duly elected abbots of Evesham shall be *ipso facto* confirmed, 297, 299.
 Urso, *see* Urso d'Alilot, q.v.
 Utrecht [Trajectum], 315, 316.
- V.
- Valoignes, Peter de, 58.
 Vercelli, 143, 147.
 Verdun, William de, adviser of the bp. of Worcester, 120, 130.
 Vincent, S., mention of his festival, 275.
 Virgil quoted, 97.
- W.
- Waldhari, 72, *n*.
 Wales :
 battle with the Welsh, 58.
 some Claretians from Wales ordained at Evesham, 277.
 Wallingford, 331.
 Walo, cardinal, or *Guadlu*, q.v.
 Walter, bishop of Alba, 177.
 Walter, son of Dudde, a priest, gives Swell Major to Evesham, 72.

- Walter, of Celley, abbot of Evesham.
begins the erection of a new church,
55.
sends "deputations from the parent
society," on begging expeditions,
with the relics of SS. Egan and
Udolph, 55, 318.
mentioned, 87.
account of his abbacy, 96-8,
submits the relics of the Saxon saints
to the ordeal of fire, 329, 335.
[A story that Lanfranc foretold Walter's
becoming an abbot from the result
of trying the profane trick called
"sortes evangeliorum," or divination
with the Gospels "revolutione folio-
rum," is preserved by William of
Malmesbury, "De Gestis Pontifi-
cum," in Savile's "Rerum Anglica-
rum Scriptores," f. 132, and re-
peated by Knyghton, "Chron. de
Eventibus Anglie," in Twysden's
"Decem Scriptores," col. 2363.]
- Walter, of Evesham, 211.
- Watham, Ralph de, bishop of Chichester,
holds an ordination at Evesham,
263, *n*.
- Warwich, Nicholas de, messenger of the
court of Rome, a forger of papal
indulgences, 160, 161.
- Warcwike, Thomas de, clerk to abbot
Nouey, 111, 142, 143, 149, 198,
200.
- Warwick, or Warwich, Hugh de, 211, *n*,
269 *bis*.
- Warwick, Richard de, son of Hugh, 212, *n*,
269 *bis*.
- Warwick, earls of, *see Beauchamp*.
- Warwickshire, 79, 89, 95, 300.
- Wasthulle, William de, 289.
- Wattaville, family of, 101.
- Weathley, in Kineewaton, Warwickshire:
Witheley, given to Evesham, 72.
alienated, but recovered by Manny,
86.
Wytheley, the manor obtained, 289.
Wytheley, 295.
- Wellesley, Sir John, 289, 290.
- Wells, 101, 102.
- Wesk, or Vesk, Robert le, 281.
- Westminster, Ralph Papillon, abbot of, 198.
- Weston-on-Avon, Gloucestershire.
given to Evesham, 72.
recovered by Agelwy 11, 95.
alienated by bp. Odo, but recovered
by abbot Walter, 97.
rent from the mill given to Evesham,
75.
mentioned, 210, 223, 229, 277.
- Whitechurch, or Wytechurch, John de,
285 *fr*.
- Whitechurch, William, abbot of Evesham.
account of his abbacy, 282-3.
mentioned, 280.
- Wibuld, a noble of March, 328.
- Wickham, Child's, Gloucestershire.
given to Evesham, 72.
- Wickhamford, Worcestershire.
Wikewane, given to Evesham by tithes,
72.
Wikewane, Wikewane, 203, 209 *bis*,
217 *bis*.
- Wickewane, 261.
- Wykewane, 261.
- Wykewane, 300.
- Wikewaneford, 278.
- Wykewaneorde, 290.
- mill of Wykewane, 276.
- title range of Wykewane, 301.
- Hodys place, 305.
- Wickatord, Wawlekshre.
- Witlakestord, Witlakestord, given to
Evesham, 74, 79.
alienated and afterwards bought back,
79, 95.
- Witlakestord, 209, 210.
- Witlakestord, 217.
- Witlorum parochia, *see* the diocese of
Worcester, *q.v*.
- Wiglaf, king of Mercia, 311, 320.
- Wigod, "baird rogls," or tenant *in capite*
under Edw. Conf., 79.
[*See* Ross' *Barls of Warwick* in
Hemmo's *Vita Hie. II.*, p. 228.]
- Wikowane, or Wickhamford, *q.v*.
- Wikewaneoford, or Wickhamford, *q.v*.

- Willfrid, archbishop of York:
 consecrates Evesham, 11, 20.
 Willfrid, succeeds Egwin as bishop of Worcester, 70.
 Wilfy, abbot of Evesham, 77, *n.*
 Willersey, Gloucestershire:
 given to Evesham, 72.
 mentioned, 223, 229.
 Willersey, 261, 287, 288.
 Wyllarsey windmill, 281.
 Wyllarsey, 301.
 William I., king of England:
 mentioned, 56, 88, 90, 92.
 appoints abbot Agelwy governor of the midland counties, 89.
 lays the midland and northern counties waste, 90.
 imprisons his brother Odo, 97.
 William [Matengi], cardinal of St. Peter and Vincent, 177.
 William, clerk to the chancellor at Rome, employed by Matleberge as an advocate at Rome, 159.
 William, the steward of Evesham, 281, 285, 289-90, 291.
 Willshale, [Warwickshire?]
 given to Evesham, 72.
 Willshale, alienated by Odo, 97.
 Wilmund, or Wigmund, king of Merca, 326.
 Wincholombe, Gloucestershire:
 lands given to Evesham, 75.
 the abbey committed to Agelwy, abbot of Evesham, 90.
 mentioned, 217, 318.
 abbot [Robert] in 1203 mentioned, 183.
 ----- in 1213, 248, 251.
 abbots, *see* Guland, Godric.
 Winchester, 62.
 bishop, *see* Rufinus, Peter de.
 Wintonensis, Rotulus, i.e. *Domesday Book*, *q.v.*
 Wited, prior of Evesham, 43.
 Wistan, S.:
 his life and miracles, 325-337.
 his relics tested by fire, 323, 335.
 a rent miraculously emitted from his head, 323, 337.
 Wistan, S.—*cont.*
 Matleberge writes his life, 28.
 relics given to Evesham by Canute, 83.
 ----- translated from Reppingdon, 326.
 his shrine destroyed by the fall of the tower, 224, 338.
 ----- restored by Matleberge, 286, 272.
 ----- mentioned, 271, 282.
 consecration of his chapel, 277.
 Wistanstow, Shropshire:
 St. Wistan murdered there, 330-1.
 miracle of the annual springing up of his hair on the spot of his martyrdom, 332-4.
 Witheley, or Weethley, *q.v.*
 Witakesford, or Wichesford, *q.v.*
 Witton, *see* Droitwich.
 Wifard, abbot of Evesham, 77.
 Wifric Ripa, a spoiler of the abbey, 74, 77.
 his body cast into a pond, 74, *n.*
 Wisay, *see* Wulsey.
 Wodefe, Undefe, 217.
 Wobey, cardinal:
 Payments to him from the abbey, 310.
 Wood, or de Bosco, William, 288.
 Worcester:
 St. Alban's church, 211, 243.
 St. Margaret's chapel, 223.
 chapels of SS. Alban and Margaret, &c. given to Evesham, 72.
 mention of the burning of the cathedral, 118.
 the prior and archdeacon exercise episcopal functions when the see is vacant, 227.
 mentioned, 16, 82, 91, 95, 112, *n.*, 120, 123, 126, 127, 128, 133, 135, 191, 307.
 Wishop:
 Bleys, William de.
 Constantia, John de.
 Caldred.
 Egwin.
 Gray, Walter.
 Lynne, William de.
 Malgere.
 Northall, William de.

Worcester, bishops—*cont.*

- Silvester.
 Simon.
 Solly, Henry de.
 Wulstan.
 prior, *see* Randolph.
 diocese of, 157, 173, 180, 251.
 Worcestershire, 84, 80, 94, 278.
 Wrottesley, Staffordshire:
 given to Evesham, 75,
 mentioned, 101, 213, *n.*
 Wortesley, 213.
 Wulfey, Robert de, clerk to abbot Norreys,
 128.
 Wulfgent, son of Uta, 79.
 Wulfhere, king of Mercia:
 Wife, 72.
 Wulstan, bishop of Worcester.
 Wistan, his character, 89.
 resists the attempted subjection of
 Worcester to York, 89.
 confessor to abbot Agelwy, 90.
 Wulsey, or Wulstn, a hermit saint, monk of
 Croyland, afterwards of Evesham:
 Wise restores Badby and Newham
 to Evesham, 83.
 brother to Aelfa, *ibid.*
 anniversary, 210, 300, *n.*
 tomb, 266, 267, *n.*
 a hermit for 75 years, 323.
 [*See* Peter of Blois' *Contm. of Ingulph*,
 in Fulman's "Scriptores," pp. 121-
 4, and *Flor. Wroc.*, *sub anno* 1062.
 From a comparison of these it
 appears that Wulsey died in 1097 or
 1098.]
 Wykewan, John, prior* and abbot of Evesham,
 338.
 Wytechurch, or *Whitchurch*, q. v.
 Wytholard, William, 286.
 Wytheley, or *Wyethley*, q. v.

Y.

York:

- mentioned, 231, 272
 [Robert de Longo Campo, or Lang-
 field], abbot of St. Mary's in 1213,
 248.
 St. Mary's abbey connected with Evesham,
 256, 258.
 archbishops, *see* Lathed, Thomas I.,
 Wulfid.
 Yorkshire, 90.
 Young, Richard, *see* Richard "Juvenis."
 Ywain, Richard, 215, *n.*
 Ywain, or Ywayns, Thomas, 286, 307.

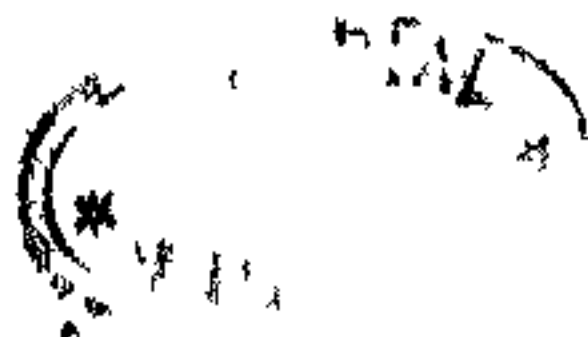
Z.

Zatton, Roger, abbot of Evesham.

- account of his abbacy, 303, 310.
 [The grants of Zatton described at
 pp. 300-3 are for the most part
 conveyed in a composition dated
 1382, which is entered in Harl. MS.
 3739, ff. 211b-12.]
 [The somewhat obscure comparison, at
 p. 310, of Zatton's life with the
 labours of a smith, is explained by
 a passage in Sulp. Severus' *Life of*
 St. Martin of Tours (chap. xxvi.),
 from which it is evidently taken. "Ut
 "fabris ferrariis moris est, qui inter
 "operandum pro quodam labore
 "levamine ipsorum suam ferunt,
 "ita Martinus, etiam dum aliud
 "agere videretur, semper orabat."
 Opera, 1711, vol. 1, p. 36.]
 Zynogaro, or Sygare, Waller, 284.

LONDON:

Printed by GEORGE D. FENN and WILLIAM SPOTTISWOOD &
 Printers to the Queen's most Excellent Majesty.
 For Her Majesty's Stationery Office.



LIST OF WORKS

PUBLISHED

By the late Record and State Paper Commissioners,
or under the Direction of the Right Honourable
the Master of the Rolls, which may be pur-
chased of Messrs. Longman and Co.

PUBLIC RECORDS AND STATE PAPERS.

ROTULORUM ORIGINALIUM IN CURIA SCACCARII ABBREVIATIO. Henry
III.—Edward III. *Edited by* HENRY PLAMOND, Esq. 2 vols.
folio (1805—1810). *Price*, 25s. boards, or 12s. 6d. each.

CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM SIVE ESCAETARUM.
Henry III.—Richard III. *Edited by* JOHN CALVEY and JOHN
BAYLER, Esqrs. Vols. 2, 3, and 4, folio (1806—1808; 1821—1828),
boards + vols. 2 and 3, *price* 21s. each; vol. 4, *price* 24s.

LIBRORUM MANUSCRIPTORUM BIBLIOTHECÆ HARLEIANÆ CATALOGUS.
Vol. 4. *Edited by* The Rev. T. H. HORNE, (1812), folio, boards.
Price 18s.

ABBREVIATIO PLACITORUM, Richard I.—Edward II. *Edited by* The
Right Hon. GEORGE ROSE and W. HANUWORTH, Esq. 1 vol.
folio (1811), boards. *Price* 18s.

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, INDICES. *Edited by* Sir
HENRY ELIAS. Small folio (1816), boards (Domesday-Book,
vol. 3). *Price* 21s.

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, ADDITAMENTA EX CODIC.
ANTIQUISS. *Edited by* Sir HENRY ELIAS. Small folio (1816),
boards (Domesday-Book, vol. 4). *Price* 21s.

STATUTES OF THE REALM, large folio. Vols. 4 (in 2 parts) 7, 8, 9, 10, and 11, including 2 vols. of Indices (1819—1828). *Edited by Sir T. E. TOMLINS, JOHN RATHBY, JOHN CALEY, and WM. ELLIOTT, Esqrs. Price 31s. 6d. each, except the Alphabetical and Chronological Indices, price 30s. each.*

VALOR ECCLESIASTICUS, temp. Henry VIII., Auctoritate Regia institutus. *Edited by JOHN CALEY, Esq., and the Rev. JOSEPH HUNTER.* Vols. 3 to 6, folio (1810, &c.), boards. *Price 25s. each.*

* * * The Introduction is also published in 8vo., cloth. *Price 2s. 6d.*

ROTULI SCOTIE IN TURRI LONDINENSIS ET IN DOMO CAPITULARI WESTMONASTERIENSIS ASSERVATI. 19 Edward I.—Henry VII. *Edited by DAVID MACPHERSON, JOHN CALEY, and W. ILLINGWORTH, Esqrs., and the Rev. T. H. HORNE.* 2 vols. folio (1814—1819), boards. *Price 42s.*

"FEDERA, CONVENTIONES, LITTERAE," &c.; or, Rymer's Federa, &c., 1066—1391. New Edition, Vol. 2, Part 2, and Vol. 3, Parts 1 and 2, folio (1821—1830). *Edited by JOHN CALEY and FRED. HOLBROOKE, Esqrs. Price 21s. each Part.*

DECATUS LANCASTRIÆ CALENDARUM INQUISITIONUM POST MORTEM, &c. Part 3, Calendar to the Pleadings, &c., Henry VII.—Ph. and Mary; and Calendar to the Pleadings, 1—13 Elizabeth. Part 4, Calendar to Pleadings to end of Elizabeth. (1827—1834.) *Edited by R. J. HARMER, JOHN CALEY, and WM. MINCHIN, Esqrs.* Folio, boards, Part 3 (or Vol. 2), *price 31s. 6d.*; and Part 4 (or Vol. 3), *price 21s.*

CALENDARS OF THE PROCEEDINGS IN CHANCERY IN THE REIGN OF QUEEN ELIZABETH; to which are prefixed, Examples of earlier Proceedings in that Court from Richard II. to Elizabeth, from the originals in the Tower. *Edited by JOHN BAYLEY, Esq.* Vols. 2 and 3 (1830—1832), folio, boards, *price 21s. each.*

PARLIAMENTARY WRITS AND WRITS OF MILITARY SUMMONS, together with the Records and Muniments relating to the Suit and Service due and performed to the King's High Court of Parliament and the Councils of the Realm. Edward I., II. *Edited by Sir FRANCIS PALMER.* (1830—1834). Folio, boards, Vol. 2, Division 1, Edward II., *price 21s.*; Vol. 2, Division 2, *price 21s.*; Vol. 2, Division 3, *price 42s.*

ROTULI LITTERARUM CLAUSTRARUM IN TURRI LONDINENSIS ASSERVATI. 2 vols. folio (1833—1844). The first volume, 1204—1224. The second volume, 1224—1227. *Edited by THOMAS DUFFUS HADY, Esq.* *Price 31s.*, cloth; or separately, Vol. 1, *price 68s.*; Vol. 2, *price 18s.*

THE GREAT ROLLS OF THE PIPE FOR THE SECOND, THIRD, AND FOURTH YEARS OF THE REIGN OF KING HENRY THE SECOND, 1155—1158. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 4s. 6d.

THE GREAT ROLL OF THE PIPE FOR THE FIRST YEAR OF THE REIGN OF KING RICHARD THE FIRST, 1189—1190. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6s.

PROCEEDINGS AND ORDINANCES OF THE PRIVY COUNCIL OF ENGLAND, 10 Richard II.—33 Henry VIII. *Edited by* Sir N. HARRIS NICOLAS. 7 vols. royal 8vo. (1834—1837), cloth, 98s.; or separately, *price* 14s. each.

ROTULI LITTERARUM PATENTIUM IN TURRI LONDINENSIS ASSERVATI, A.D. 1201—1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. folio (1835), cloth. *Price* 31s. 6d.

* * The Introduction is also published in 8vo., cloth. *Price* 9s.

ROTULI CURIE REGIS. Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 2 vols. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 28s.

ROTULI NORMANNIE IN TURRI LONDINENSIS ASSERVATI, A.D. 1200—1205; also, from 1417 to 1418. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 12s. 6d.

ROTULI DE ORLACIS ET FINIBUS IN TURRI LONDINENSIS ASSERVATI, tempore Regis Johannis. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 18s.

EXCERPTA A ROTULIS FINIUM IN TURRI LONDINENSIS ASSERVATIS, Henry III., 1216—1272. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq. 2 vols. royal 8vo. (1835, 1836), cloth, *price* 32s.; or separately, Vol. 1, *price* 14s.; Vol. 2, *price* 18s.

FINEE SIVE PEDES FINIUM SIVE FINALES CONCORDIE IN CURIA DOMINI REGIS. 7 Richard I.—16 John (1195—1214). *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. In Counties. 2 vols. royal 8vo. (1835—1844), cloth, *price* 11s.; or separately, Vol. 1, *price* 8s. 6d.; Vol. 2, *price* 2s. 6d.

ANCIENT CALENDARS AND INVENTORIES OF THE TREASURY OF HIS MAJESTY'S EXCHEQUER; together with Documents illustrating the History of that Repository. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 3 vols. royal 8vo. (1836), cloth. *Price* 42s.

DOCUMENTS AND RECORDS illustrating the History of Scotland, and the Transactions between the Crowns of Scotland and England; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 1 vol. royal 8vo. (1837), cloth. *Price* 18s.

ROTULI CHARTARUM IN TURRI LONDINENSIS ASSERVATI, A.D. 1190—1216. *Edited by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq.* 1 vol. folio (1887), cloth. *Price* 30s.

REGISTRUM vulgariter nuncupatum "The Record of Caernarvon," a codices MS. Harleiano, 696, descriptum. *Edited by Sir HENRY ELLIS.* 1 vol. folio (1838), cloth. *Price* 31s. 6d.

ANCIENT LAWS AND INSTITUTIONS OF ENGLAND; comprising Laws enacted under the Anglo-Saxon Kings, from Æthelbriht to Cnut, with an English Translation of the Saxon; the Laws called Edward the Confessor's; the Laws of William the Conqueror, and those ascribed to Henry the First; also, Monumenta Ecclesiastica Anglica, from the 7th to the 10th century; and the Ancient Latin Version of the Anglo-Saxon Laws; with a compendious Glossary, &c. *Edited by BENJAMIN THOMER, Esq.* 1 vol. folio (1840), cloth. *Price* 40s.

— 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price* 30s.

ANCIENT LAWS AND INSTITUTIONS OF WALES; comprising Laws supposed to be enacted by Howell the Good; modified by subsequent Regulations under the Native Princes, prior to the Conquest by Edward the First; and anomalous Laws, consisting principally of Institutions which, by the Statute of Rhuddlan, were admitted to continue in force. With an English Translation of the Welsh Text. To which are added, a few Latin Transcripts, containing Digests of the Welsh Laws, principally of the Dinmotic Code. With Indices and Glossary. *Edited by ARTHUR OWEN, Esq.* 1 vol. folio (1841), cloth. *Price* 44s.

— 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price* 36s.

ROTULI DE LIBERATE AC DE MISIS ET PRÆSTITIS, Regnante Johanne. *Edited by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq.* 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6s.

DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ENGLISH HISTORY in the 13th and 14th centuries, selected from the Records in the Exchequer. *Edited by HENRY COLE, Esq.* 1 vol. sep. folio (1844), cloth. *Price* 46s. 6d.

MODUS TENENDI PARLIAMENTUM. An Ancient Treatise on the Mode of holding the Parliament in England. *Edited by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq.* 1 vol. 8vo. (1846), cloth. *Price* 2s. 6d.

REPORTS OF THE PROCEEDINGS OF THE RECORD COMMISSIONERS, 1800 to 1819, 2 vols. folio, boards: *Price* 51.5s. Report of their Proceedings, 1831 to 1837, 1 vol., folio, boards: *Price* 8s.

THE ACTS OF THE PARLIAMENTS OF SCOTLAND. 11 vols. folio (1814—1844). Vol. I. *Edited by* THOMAS THOMSON and COSMO INNES Esqrs. *Price* 42s. Also, Vols. 4, 7, 8, 9, 10, 11; *price* 10s. 6d. each.

THE ACTS OF THE LORDS OF COUNCIL IN CIVIL CAUSES. A.D. 1478—1495. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price* 10s. 6d.

THE ACTS OF THE LORDS AUDITORS OF CAUSES AND COMPLAINTS. A.D. 1466—1491. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price* 10s. 6d.

REGISTRUM MAGNI SIGILLI REGUM SCOTORUM in Archivis Publicis nosteruntum. A.D. 1306—1424. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1814). *Price* 15s.

ISSUE ROLL OF THOMAS DE BRANTINGHAM, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer of England, containing Payments out of His Majesty's Revenue, 44 Edward III., 1370. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1835), cloth. *Price* 35s.

— Royal 8vo. cloth. *Price* 25s.

ISSUES OF THE EXCHEQUER, containing similar matter to the above, James I.; extracted from the Poll Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1836), cloth. *Price* 30s.

— Royal 8vo. cloth. *Price* 21s.

ISSUES OF THE EXCHEQUER, containing similar matter to the above; Henry III.—Henry VI.; extracted from the Poll Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1837), cloth. *Price* 40s.

— Royal 8vo. cloth. *Price* 30s.

NOTES OF MATERIALS FOR THE HISTORY OF PUBLIC DEPARTMENTS. By F. S. THOMAS, Esq. Demy folio (1816). *Price* 10s.

HANDBOOK TO THE PUBLIC RECORDS. By F. S. THOMAS, Esq. Royal 8vo. (1853.) *Price* 12s.

STATE PAPERS DURING THE REIGN OF HENRY THE EIGHTH. 11 vols. 4to., cloth, (1830—1852), with Indices of Persons and Places. *Price* 5l. 15s. 6d.; or separately, *price* 10s. 6d. each.

Vol. I.—Domestic Correspondence.

Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.

Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.

Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

MONUMENTA HISTORICA BRITANNICA, or, Materials for the History of Britain from the earliest period. Vol. I, extending to the Norman Conquest. Prepared, and illustrated with Notes, by the late HENRY PETER, Esq., J.S.A., Keeper of the Records in the Tower of London, assisted by the Rev. JOHN SHARP, Rector of Castle Eaton, Wilts. Finally completed for publication, and with an Introduction, by THOMAS DUNNUS HARDY, Esq., Assistant Keeper of Records. (Printed by command of Her Majesty.) Folio (1848). *Price* 42s.

HISTORICAL NOTES RELATIVE TO THE HISTORY OF ENGLAND; from the Accession of Henry VIII. to the Death of Queen Anne (1509—1714). Designed as a Book of instant Reference for ascertaining the Dates of Events mentioned in History and Manuscripts. The Name of every Person and Event mentioned in History within the above period is placed in Alphabetical and Chronological Order, and the Authority whence taken is given in each case, whether from Printed History or from Manuscripts. By P. S. THOMAS, Esq., Secretary of the Public Record Office. 3 vols. 8vo. (1856.) *Price* 40s.

CALENDARS OF STATE PAPERS.

[IMPERIAL 8vo. *Price* 15s. each Volume.]

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGNS OF EDWARD VI., MARY, and ELIZABETH, 1547-1580, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ROBERT LEMON, Esq., F.S.A. 1856.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1857-1859.

Vol. I.—1603-1610.

Vol. II.—1611-1618.

Vol. III.—1619-1623.

Vol. IV.—1623-1625, with Addenda.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., V.P.S.A. 1858-1862.

Vol. I.—1625-1626.

Vol. II.—1627-1628.

Vol. III.—1628-1629.

Vol. IV.—1629-1631.

Vol. V.—1631-1633.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1860-1862.

Vol. I.—1660-1661.

Vol. II.—1661-1662.

Vol. III.—1663-1664.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to SCOTLAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARKHAM JOHN THORPE, Esq., of St. Edmund Hall, Oxford. 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, and Elizabeth, 1509-1589.

Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Elizabeth, 1589-1603; an Appendix to the Scottish Series, 1543-1592; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots during her Detention in England, 1568-1587.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by H. C. HAMILTON, Esq.* 1860.

Vol. I.—1509-1573.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by W. NOËL SAINSBURY, Esq.* 1860-1862.

Vol. I.—America and West Indies, 1574-1660.

Vol. II.—East Indies, China, and Japan, 1513-1616.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF EDWARD VI. *Edited by W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savantes de France.* 1861.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF MARY. *Edited by W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law, and Correspondant du Comité Impérial des Travaux Historiques et des Sociétés Savantes de France.* 1861.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in the Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.* 1862.

Vol. I.—1509-1514.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES, AND STATE PAPERS relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by A. A. BERGENROTH.*

Vol. I.—Hen. VII.—1485-1509.

In the Press.

CALENDAR OF STATE PAPERS RELATING TO IRELAND, preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by H. C. HAMILTON, Esq.* Vol. II.

CALENDAR OF LETTERS AND PAPERS, FOREIGN AND DOMESTIC, OF THE REIGN OF HENRY VIII., preserved in Her Majesty's Public Record Office, the British Museum, &c. *Edited by J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.* Vol. II.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. Vol. IV.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH (continued), preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ROBERT LIDON, Esq., F.S.A.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., F.S.A. Vol. VI.

CALENDAR OF STATE PAPERS, FOREIGN SERIES, OF THE REIGN OF ELIZABETH. *Edited by* the Rev. J. STEVENSON, M.A., of University College, Durham.

In Progress.

CALENDAR OF STATE PAPERS relating to ENGLAND, preserved in the Archives of Venice, &c. *Edited by* RAWDON BROWN, Esq.

CALENDAR OF LETTERS, DESPATCHES AND STATE PAPERS relating to the Negotiations between England and Spain, preserved in the Archives at Simancas, and elsewhere. *Edited by* G. A. BERNARDINI. Vol. II.—Henry VIII.

CALENDAR OF STATE PAPERS, COLONIAL SERIES, preserved in Her Majesty's Public Record Office, and elsewhere. *Edited by* W. NOËL SAINSBURY, Esq. Vol. III.—East Indies, China, and Japan.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[ROYAL 8vo. Price 10s. each Volume or Part.]

1. THE CHRONICLE OF ENGLAND, by JOHN CAPGRAVE. *Edited by the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.*
2. CHRONICON MONASTERII DE ABINGDON. Vols. I. and II. *Edited by the Rev. J. STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard.*
3. LIVES OF EDWARD THE CONFESSOR. I.—La Estoire de Saint Aedward le Roi. II.—Vita Beati Edwardi Regis et Confessoris. III.—Vita Edmundi Regis qui apud Westmonasterium requiescit. *Edited by H. R. Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.*
4. MONUMENTA FRANCISCANA; scilicet, I.—Thomas de Eccleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam. II.—Ada de Marisco Epistolæ. III.—Registrum Fratrum Minorum Londoniæ. *Edited by J. S. Brewer, M.A., Professor of English Literature, King's College, London.*
5. FASCIOLI ZIZANIORUM MAGISTRI JOHANNIS WYOLIF CUM TRITICO. Ascribed to THOMAS NETTER, of WALDEN, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by the Rev. W. W. Shirley, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford.*
6. THE BUIK OF THE CRONIKIS OF SCOTLAND; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece; by WILLIAM STEWART. Vols. I., II., and III. *Edited by W. B. Turnbull, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law.*
7. JOHANNIS CAPGRAVE LIBER DE ILLUSTRIBUS HENRICIS. *Edited by the Rev. F. C. Hingeston, M.A., of Exeter College, Oxford.*
8. HISTORIA MONASTERII S. AUGUSTINI CANTUARIENSIS, by THOMAS OF ELMHAM, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by C. Hardwick, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge.*

22. LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE WARS OF THE ENGLISH IN FRANCE DURING THE REIGN OF HENRY THE SIXTH, KING OF ENGLAND. Vol. I. *Edited by* the Rev. J. SEYVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard.
23. THE ANGLO-SAXON CHRONICLE, ACCORDING TO THE SEVERAL ORIGINAL AUTHORITIES. Vol. I., Original Texts. Vol. II., Translation. *Edited by* B. THORPE, Esq., Member of the Royal Academy of Sciences at Munich, and of the Society of Netherlandish Literature at Leyden.
24. LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGNS OF RICHARD III. AND HENRY VII. Vol. I. *Edited by* JAMES GARDNER, Esq.
25. LETTERS OF BISHOP GROSSETESTE, ILLUSTRATIVE OF THE SOCIAL CONDITION OF HIS TIME. *Edited by* H. R. Luard, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.
26. DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. I. (in Two Parts); Anterior to the Norman Invasion. *By* T. DUFFUS HARDY, Esq., Deputy Keeper of the Public Records.
27. ROYAL AND OTHER HISTORICAL LETTERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGN OF HENRY III. From the Originals in the Public Record Office. Vol. I., 1216-1235. *Selected and edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford.
28. THE SAINT ALBANS' CHRONICLES:—THE ENGLISH HISTORY OF THOMAS WALSINGHAM, MONK OF SAINT ALBANS. Vol. I. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law.
29. CHRONICON ABBATIS EYESHAMENSIS, AUGUSTINUS DOMINICO PRIORE EYESHAMENSIS ET THOMA DE MARLHURGE ABBATE, A FUNDATIONE AD ANNUM 1213, UNA CUM CONTINUATIONE AD ANNUM 1418. *Edited by* the Rev. W. D. MACRAY, M.A., Bodleian Library, Oxford.

In the Press.

- RICARDI DE CIRENCESTRIA SPECULUM HISTORICALE DE GESTIS REGUM ANGLIE. A.D. 1197-1272. *Edited by* J. E. B. MAYOR, M.A., Fellow and Assistant Tutor of St. John's College, Cambridge.
- LES LETTRES DE REIS D. BRITANNIE. *Edited by* J. GLOVER, M.A., Chaplain of Trinity College, Cambridge.

ROGUEL DES CRONIQUEES ET ANCIENNES HISTOIRES DE LA GRANT
BRETAGNE A PRESENT NOMME L'ENGLANDRE, par JEHAN DE
WAURIN. *Edited by* W. HARDY, Esq.

THE WARS OF THE DANES IN IRELAND: written in the Irish language.
Edited by the Rev. J. H. TODD, D.D., Librarian of the University
of Dublin.

A COLLECTION OF SAGAS AND OTHER HISTORICAL DOCUMENTS relating
to the Settlements and Descents of the Northmen on the British
Isles. *Edited by* GEORGE W. DASENT, Esq., D.C.L. Oxon.

A COLLECTION OF ROYAL AND HISTORICAL LETTERS DURING THE
REIGN OF HENRY IV. Vol. II. *Edited by* the Rev. F. C.
LINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.

EULOGIUM (HISTORIARUM sive TEMPORIS), Chronicon ab Orbo
condito usque ad Annum Domini 1866; a Monacho quodam
Malmesbiriensi exaratum. Vol. III. *Edited by* F. S. HAYDON,
Esq., B.A.

LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE WARS OF THE ENGLISH
IN FRANCE DURING THE REIGN OF HENRY THE SIXTH, KING
OF ENGLAND. Vol. II. *Edited by* the Rev. J. STEVENSON, M.A.,
of University College, Durham.

POLYCHRONICON RANULPHI HIGDENI, with Trevisa's Translation.
Edited by C. BAINBRIDGE, B.D., Fellow of St. John's College,
Cambridge.

LETTERS AND PAPERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGNS OF RICHARD III.
AND HENRY VII. Vol. II. *Edited by* JAMES CLAIRBORNE, Esq.

OFFICIAL CORRESPONDENCE OF THOMAS BEKYNTON, SECRETARY TO
HENRY VI., with other LETTERS and DOCUMENTS. *Edited
by* the Rev. GEORGE WILLIAMS, B.D., Senior Fellow of King's
College, Cambridge.

THE WORKS OF GIRALDUS CAMBRENSIS. Vol. III. *Edited by*
J. S. BIEWER, M.A., Professor of English Literature, King's
College, London.

ROYAL AND OTHER HISTORICAL LETTERS ILLUSTRATIVE OF THE REIGN
OF HENRY III. From the Originals in the Public Record Office.
Vol. II. *Selected and edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, Tutor
and late Fellow of Wadham College, Oxford.

ORIGINAL DOCUMENTS ILLUSTRATIVE OF ACADEMICAL AND CLERICAL
LIFE AND STUDIES AT OXFORD BETWEEN THE REIGNS OF
HENRY III. AND HENRY VII. *Edited by* the Rev. H. ANSTEE,
M.A.

THE HISTORY AND CARTULARY OF ST. PETER'S MONASTERY AT
GLOUCESTER. *Edited by* W. H. HART, Esq., F.S.A.; Membre
correspondant de la Société des Antiquaires de Normandie.

YEAR BOOKS OF THE REIGN OF EDWARD THE FIRST. *Edited and translated by* ALFRED JOHN HOLWOOD, Esq., of the Middle Temple, Barrister-at-Law.

THE SAINT ALBANS' CHRONICLES:—THE ENGLISH HISTORY OF THOMAS WALSHINGHAM, MONK OF SAINT ALBANS. Vol. II. *Edited by* HENRY THOMAS RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law.

ROLL OF THE PRIVY COUNCIL OF IRELAND, 16 RICHARD II. *Edited by* the Rev. JAMES GRAVES.

CHRONICLES AND MEMORIALS OF THE REIGN OF RICHARD THE FIRST, Vol. I. RICHARDI REGIS ITER IEROSOLYMITANUM. *Edited by* the Rev. WILLIAM STURGE, M.A., Vicar of Navestock, Essex.

ANNALS OF TEWKESBURY, DUNSTAPLE, WAYERLEY, MARGAN, AND BURTON. *Edited by* HENRY RICHARDS LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, and Registry of the University, Cambridge.

In Progress.

HISTORIA MINOR MATTHEI PARIS. *Edited by* Sir F. MADDEN, K.H., Keeper of the Department of Manuscripts, British Museum.

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE HISTORY OF GREAT BRITAIN AND IRELAND. Vol. II. *By* T. DUFFUS HARDY, Esq., Deputy Keeper of the Public Records.

February 1863.

